

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ=ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. Παπ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'—ΑΡΙΘ. 8

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

† ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ.— Λόγος έκφωνηθείς κατά την ἐναρξιν τῶν παραδόσεων τοῦ Ἀθηναίου τῆ 2 Ἰαν. 1866.	σελ. 3425
Γ. ΙΑΚ. ΚΑΛΑΪΣΑΚΗ.— Σπουδαία συμβάντα τῆς Κρήτης . . .	» 3432
ΚΩΝΣΤ. ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ.— Ἀγροτικὸς Ἔρως	» 3436
Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ.— Ἐκ τῆς Γαστρονομίας	» 3445
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΑΝΑΓΗ.— Οἱ Μαργαρίται	» 3453
Κ. Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗ.— Ἡ νόσος Χολέρα ἐν Ἑλλάδι	» 3457
Γ. ΚΟΝΟΠΙΣΟΠΟΥΛΟΥ.— Μέθοδοι διδασκαλίας στοιχειώδους Φυσικῆς	» 3460
ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.— Νέοι Κομήται	» 3464
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	» 3466
Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.— Μακεδονικὴ Ζωὴ	» 3468
Κ. Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗ.— Παιδικὰ διηγήματα Δύο.	» 3473
ΑΘ. Ι. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ.— Συμβουλαι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελι- ξως τῆς γλώσσης	» 3477
ΙΕΖΕΚΙΗ ΒΕΛΑΝΙΔΙΩΤΟΥ, ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ — Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας	» 3485
ΕΙΚΟΝΕΣ. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	

[Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατιπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται τῶν «Ἀθηναίων» ἀποκόπτοντες καθ' ἑκάστην τὸ δελτίον τοῦτο καὶ παρουσιάζοντες τὰ δελτία τοῦ μηνὸς, λαμβάνουσι τὸ Παράρτημα τῶν «Ἀθηναίων», οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ παρὰ τῶν Γραφείων μας, οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις παρὰ τῶν κατὰ τόπους Ὑποπρακτορείων

† **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ**
Ἀρχιεπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου καὶ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν παραδόσεων τοῦ Ἀθηναίου τῇ 2 Ἰαν. 1866.

Σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος οὐμήγυρις.

Ὁ σοφὸς καὶ σεβαστὸς σύλλογος τοῦ Ἀθηναίου ὄρισας τὴν σημερινὴν ἡμέραν εἰς ἐναρξιν ὧν πρὸ πολλοῦ ἀνήγγειλε παραφοσεων, εὐηρεστήθη, ἀποβλέπων εἰς τὸ δέρον στήμικ, νὰ κελεύσῃ συγχρόνως καὶ ἐμὲ νὰ λαλήσω πρῶτος ἐνώπιον τῆς σεβαστῆς ταύτης οὐμήγυρις, ἵνα μετὰ τὴν προεισαγωγικὴν ὁμιλίαν τοῦ σοφοῦ τοῦ συλλόγου προέδρου, καθιερουμένης τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τούτων καὶ διὰ συντόμου τινὸς θρησκευτικῆς παραδόσεως, ἐκπληρωθῇ καθ' ὁλοκληρίαν καὶ τὸ «ἀπὸ Θεοῦ ἄρχεσθαι». Ἀλλ' ὅσον βραθεῖν αἰσθάνομαι ὡς ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὰ σοφὰ μέλη τοῦ σεβαστοῦ συλλόγου διὰ ταύτην αὐτῶν τὴν ἐξαιρετικὴν ἐκλογὴν, τόσον ὡς μέλος τοῦ συλλόγου συστέλλομαι καὶ αἰδοῦμαι ἀναλογιζόμενος ὅτι, ἐγὼ, ὁ ἐν ἐπιστήμῃ ἐλάχιστος, ὀφείλω νὰ προηγηθῶ, λαλῶν ἀπὸ τῆς ἐξέδρας ταύτης ἐνώπιον τῶν σοφῶν συναδελφῶν μου καὶ ἐνώπιον τοῦ ὅσον ἐκλεκτοῦ τόσον καὶ πεφωτισμένου ἀκροατηρίου τούτου. Καὶ ὅμως ἀνέβην ἐλὼν ἔκοντί γε θυμῷ τὴν ἔδραν ταύτην τὸ μὲν διὰ τὴν ἀπαραίτητον ὀφειλὴν, τὸ δὲ καὶ πεποιθῶς εἰς τὴν εὐμενῆ ἐπιείκειαν τῶν εὐγενῶν ἀκροατῶν μου, οἵτινες ἐκ τῆς πενιχρᾶς ταύτης καὶ ἐν τῇ ἐμῇ ἀσθενείᾳ παρακεκινδυνευμένης ἀρχῆς δὲν θέλουσιν ἀναμφιβόλως κρίνη προδικάζοντες καὶ περὶ τῶν μελλόντων νὰ με διαδεχθῶσιν ἀκολουθῶς σοφῶν καὶ εὐγλότων μελῶν τοῦ συλλόγου. Ἀποβλέψας οὖν εἰς ἃς ἐναγχοῦς ἐωρτάσαμεν ἱερὰς καὶ χαρμωσοῦνας ἡμέρας τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γεννήσεως, ἐξελεξάμην

προχείρως ὡς θέμα τῆς συντόμου ταύτης παραδόσεώς μου, τὴν προσκύνησιν τῶν Μάγων. Ἄς μὴ νομίσῃ δὲ ἡ τεβαστὴ οὐμήγυρις ὅτι, ἐκλέξας τὸ θέμα τοῦτο, θέλω ἀνακλᾶθῃ συγχρόνως νὰ λύσω καὶ διάφορα ζητήματα στενῶς μετ' αὐτοῦ συνδεόμενα, καὶ μεγάλως τοὺς θεολόγους ἐπασχολήσαντα, καὶ δόντα ἀφορμὴν εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους συζητήσεις καὶ ἐριδίας· νὰ ὄρισω δηλαδὴ τίνες ἦσιν οἱ μάγοι οἱ ἐλθόντες εἰς προσκύνησιν τοῦ Σωτῆρος, καὶ πόσοι τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐκ τίνος μέρους τῆς Ἀνατολῆς ἦλθον, τίς δὲ καὶ ὁ ὁδηγήσας αὐτοὺς ἀστήρ. Τούτων καὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων ἡ ἔρευνα καὶ λύσις ἀπάδει, πιστεύω, πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν ἀπ' ἀρχῆς πρέθετο ὁ ἡμέτερος σύλλογος. Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὅποσον ἐγὼ ἐνόμισα πρόσφορον νὰ ἀναπτύξω ἰδίως ἐναυθῆ. εἶναι ὅτι ὁ ὑπὸ τῶν μάγων προσκυνηθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἶναι αὐτὸς ὁ τοῦ κόσμου σωτὴρ, μαρτυρούμενος ὡς τοιοῦτος πρῶτον ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐξωτερικῆς φύσεως, δεύτερον ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ τρίτον ὑπὸ τῆς ἱστορίας. Ἐρχόμενος νὰ παραστήσῃ ἰδιαίτερος ἐν ἑκάστῳ τῶν τριῶν τούτων μερῶν τοῦ μαθήματός μου ἐπικαλοῦμαι τὴν εὐμενῆ ἡμῶν προσσχῆν.

Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Οὕτως ἔλεγον ἐρωτῶντες περὶ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος σωτῆρος τοῦ κόσμου οἱ ἐξ Ἀνατολῶν εἰς Ἱερουσόλυμα ἀφικόμενοι μάγοι. Αὐτοὶ δὲν εἶχον τὴν θεῖαν γραφὴν, ἀποκαλύπτουσαν εἰς αὐτοὺς, τίς ἦτο κυρίως ὁ βασιλεὺς, τὸν ὅποσον ἐζήτουν. Δὲν

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

Κεφάλαιον ἐγκεκριμένον £ 600.000

Κεφάλαιον καταβεβλημένον £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.— ΓΕΝΙΚΗ ΔΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ,
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθῳ, Πάτραις,
Ναυπλίῳ, Πειραιεὶ, καὶ Τριπόλει.

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Οἰκτικοὶ τῶν καταθέσεων ὠρίσθησαν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1910 ὡς κάτωθι:

1) Εἰς Δραχμὰς

3 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς πρώτην ζήτησιν μέχρι Δραχμῶν 100.000
1)2 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς πρώτην ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν
ἔτων. Δραχμῶν 100.000 ποσά.

3 1)2 ο)ο ἐτησίως διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2
4 ο)ο » » » » » 2 ἔτη » 4
4 1)2 ο)ο » » » » » 4 » καὶ ἐπέκεινα.

(2 εἰς Chèque ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας)

3 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς α' ζήτησιν ἄνευ ὁρίου ποσοῦ.

3 1)4 ο)ο » » » » μετὰ 6 μῆνας

3 1)2 ο)ο » » » » » 1 ἔτος

4 1)2 ο)ο » » » » » 2 ἔτη

4 1)2 ο)ο » » » » » 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται
εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος
τὸν καταθέτην.

είχον ένα Ἡσαΐαν προκαταγγέλοντα. «Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστός σύμβουλος· Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἀρχὸν εἰρήνης, πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» Δὲν εἶχον ένα Μιχαΐαν διορίζοντα καὶ τὸν τόπον αὐτὸν τῆς γεννήσεως καὶ λέγοντα· «Καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰουδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰουδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαὸν μου τὸν Ἰσραὴλ.» Ὡς γραφὴν εἶχον μόνον τὸ στερέωμα μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν αὐτοῦ ἀστέρων καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγινώσκοντες ἀνεκάλυπτον τὸ ἄστρον, τὸ ὅποιον ἔμελλε, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ, νὰ ἀνατείλῃ ἐξ Ἰακώβ καὶ φωτίσῃ τὸν κόσμον. «Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ. » Ἄλλ' ἄραγε ἢ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιστασίας ἀναδίφῃσι, καὶ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ τῆς δημιουργίας βιβλίου δὲν ἠδύνατο καὶ νῦν ἔτι νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν καὶ πρὸς τὸ θεῖον αὐτοῦ εὐαγγέλιον; Ναι, ἠδύνατο· δυστυχῶς ὁμοῦ δὲν εἶναι πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, τόσον εὐσεβεῖς καὶ πιστοὶ τῆς δημιουργίας ἐρευνηταί, ὅσον οἱ μάγοι ἐκεῖνοι οἱ ἐξ Ἀνατολῶν. Ὑπάρχουσι πολλοὶ σοφοὶ κατὰ κόσμον, οἵτινες, καίπερ ἀξιῶντες ὅτι ὄλον τὸ στερέωμα ἐξηρεύθησαν, δὲν ἠδυνήθησαν ὁμοῦ οὐδαμῶς νὰ ἀνακαλύψωσι τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀστέρα. Ὁ ἀστήρ οὗτος ἐξαφανίζεται πάντοτε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, θαμβούμενος βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἀποκρυπτόμενος. Ἡ ἐπιστήμη αὐτῶν, ἀντὶ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς τὴν Βηθλεέμ, τοὺς ὀδηγεῖ μᾶλλον εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ εἰς τὴν Ρώμην. Ἀντὶ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, τοὺς ὀδηγεῖ μᾶλλον εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ εἰς τὸν ἐθνισμὸν. «Τὸν Θεὸν καὶ σωτῆρα ὑμῶν (λέγουσι οἱ περιδοξοὶ οὗτοι σοφοὶ) τὸν ἀναφερόμενον μὲν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἡμῶν δέλτοις, κηρυττόμενον δὲ ἐκάστοτε ἐν τοῖς ναοῖς, οὐδαμῶς τοῦ στερεώματος ἀπαντῶμεν. Τὰ θαύματα ὑμῶν ἀντιβαίνουσιν εἰς τοὺς αἰώνιους τῆς

φύσεως νόμους. Τὸ εὐαγγέλιον ὑμῶν ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν ἱστορίαν. Τὰ δόγματα τῆς πίστεως ὑμῶν δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς (ἐξακολουθοῦσι λέγοντες οἱ σοφοὶ) δεχόμεθα τὸν Χριστιανισμὸν μόνον ὡς θρησκείαν τῶν σχολείων καὶ τῶν ναῶν, ὡς θρησκείαν τῶν παιδίων καὶ τῶν γυναικῶν, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ ὡς θρησκείαν τοῦ ἀνθρώπου καθόλου δυναμένην νὰ ὑποστῇ ὅλην τῆς ἐπιστήμης τὴν ἀσθηρὰν βίασαν, καὶ νὰ ἀποβῇ θρησκεία τοῦ λογικῶς σκεπτομένου ἀνθρώπου, ἀξία τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος τῶν φῶτων καὶ τῆς προόδου.» Ὅθεν καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιφρονήσεως ἀποστρέφουσιν οὗτοι τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ παιδίου τοῦ τεχθέντος ἐν Βηθλεέμ, καὶ ἀναφρονοῦσιν. «Οὐδὲν καιρὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἡμῶν· Μεγάλη ἢ Ἀρτεμῖς Ἐφεσίων. Μεγάλη ἡ φύσις, μέγας ὁ νοῦς, μέγας ὁ ἄνθρωπος, πολὺ μείζων ἢ ὥστε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην Σωτῆρος, καὶ, κύψας τὴν ὑπερήφανον αὐτοῦ κεφαλὴν, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ταπεινὴν καὶ πενιχρὰν στέγην τῆς Βηθλεέμ ἢ τῆς Ναζαρέτ.»

Ἄλλ' εἰγε ἄρα γε οὕτω τὸ πρᾶγμα; Διδάσκει ἄρα γε ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐξωτερικῇ φύσει ἄλλην ἀλήθειαν παρὰ τὴν ὁποίαν ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐν τῇ Θεῖᾳ Γραφῇ; πρέπει ἄρα γε, ὡς ἂν εὐρίσκωμαι ἐν τῷ ναῷ τῆς δημιουργίας, καὶ θεωρῶ τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, νὰ λησμονήσω τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρά μου, τὸν ὅποιον λατρεύω ἐν τῷ χειροποιήτῳ ναῷ; Ἡ πρέπει ἄρα γε ὡς ἂν εὐρίσκωμαι εἰς τὸν ναὸν, νὰ ἀφίνω τὰς ὑγίεις μου αἰσθήσεις εἰς τὸ προαύλιον, καὶ νὰ ἐγκυκλιμπάνω ἐντὸς αὐτοῦ καὶ αὐτὸ μου τὸ λογικόν; Ἡ πρέπει καὶ ἐγὼ συμφωνῶν μὲν μετὰ τινῶν φιλοσόφων νὰ δεχθῶ τὴν πίστιν ὡς ἄλογον, συμφωνῶν δὲ μετὰ τινῶν ἄλλων ὀρθοδόξων νὰ δεχθῶ τὴν ἐπιστήμην ὡς ἄθεον; Ἐγὼ νομίζω, σεβαστῇ ὁμῆγυρι, ὅτι περὶ τούτων πάντων δύνανται νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς, αὐτοὶ οἱ μάγοι. Αὗτοί δύνανται νὰ πληροφώσωσιν ἡμᾶς, ὅτι καὶ ἡ φύσις αὐτῆ εἶνε εἰς κάλλιστος ὀδηγὸς εἰς Χριστὸν, ὅτι εἶναι ὡς εἶπεῖν, ὁ πρόδρομος εἰς τὰ ἱερά τῆς πίστεως ἄδυστα. Φέρε δὲ ἀναπτύξωμεν τὴν ἰδέαν ταύτην λεπτομερέστερον καὶ σαφέστερον.

Ἡ φύσις ὀδηγεῖ ἡμᾶς εἰς Χριστὸν πρῶτον δι' ὅσων δεικνύει εἰς ἡμᾶς. Ὅταν κατὰ τινὰ τοῦ χειμῶνος αἰθρίαν νύκτα στρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἴδωμεν τοὺς ἀκτινοβολοῦντας ἀστέρας, δὲν καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν ἡμῶν ζωηρὸν αἴσθημα εὐσεβοῦς σεβασμοῦ πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὑπέρτατον ὄν, τὸ δημιουργήσαν τὸ σύμπαν καὶ συντηροῦν καὶ κυβερνῶν αὐτό; Δὲν προσιζόμεθα εὐθὺς μίαν πατρίδα ὑψηλοτέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ οὐρανοῦ πατρός, ἐν ἣ κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίαν, πολλαῖς μοναῖς εἰσιν; Ἡ, ὅταν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἔαρος περιδιαβάζωμεν ἐπὶ τῆς χλοαζούσης καὶ ἀνθούσης γῆς, δὲν περιπεσόμεθα ὑπὸ αὔρας τινὸς τῆς θείας ἐκείνης ἀγάπης, ἥτις πᾶν μὲν ἀσθενὲς θεραπεύει καὶ ἐνισχύει, πᾶν δὲ νεκρὸν ζωοποιεῖ καὶ ἐγείρει, καὶ πάντα θρῆνον μεταβάλλει εἰς ὑμνωδίαν; Ἡ, ὅταν μετὰ τῶν γεωλόγων καταβῶμεν εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀνήλια βάθη τῆς γῆς, καὶ παρατηρήσωμεν τὰ διάφορα στρώματα, πῶς τὸ ἐν κεῖται ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ ἴδωμεν τὰς περιέργους ἀπολιθώσεις ἐκλειοπέτων γενῶν ζῶων καὶ φυτῶν, δὲν εἰσπρόσμεθα τρόπον τινα εἰς αὐτὸ τὸ μυστηριωδέστατον τῆς θείας παντοδυναμίας ἐργαστήριον, καὶ δὲν ἀναφερόμεν ἀμέσως τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς ὅσα διηγεῖται ἡ θεία γραφὴ ἐν τοῖς πρώτοις αὐτῆς κεφαλαίοις περὶ τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ; Ἡ ὅταν ἐξετάζωμεν ἐν καθ' ἐν τὰ ποικίλα δημιουργήματα, ὅσα ὑπάρχουσι καὶ κινοῦνται ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ παρὰ τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν φυσικοῦ ὕψους μέχρι τῶν κέδρων τοῦ Λιβάνου, καὶ ἀπὸ τοῦ ζωοφύτου καὶ τοῦ σκώληκος μέχρι τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τοῦ ἔρπετοῦ καὶ τοῦ ἐντόμου μέχρι τοῦ ἀετοῦ, τοῦ ἐξορμῶντος πρὸς τὴν αἰθρίαν αὐτοῦ πτησιν ἀπὸ τῶν ἀποκρηνοτάτων βράχων τοῦ ὄρους, δὲν ἀναγκάζομεθα νὰ ἐκφωνήσωμεν μετὰ τοῦ ψαλμοῦ· «Ὡς ἔμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας;»

Οὕτω λοιπὸν ἡ φύσις, δι' ἧν δεικνύει εἰς ἡμᾶς ἀπειραρίθμων θαυμάτων καὶ τεκμηρίων τῆς θείας παντοδυναμίας τῆς θείας σοφίας καὶ τῆς θείας ἀγάπης, εἶναι πρόδρομος εἰς αὐτὰ τὰ ἱερά τῆς πίστεως ἄδυστα. Οὕτως ἡκτίσις αὐτῆ ὀδηγεῖ ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνον· «Ὁς ἐστὶν εἰκὼν

τοῦ ἀοράτου Θεοῦ· πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ἐν ᾧ ἰκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι.» Ὅθεν καὶ ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν μάγων ἐκείνων μέχρι τῆς σήμερον πλείστοι σοφοὶ ἐκλιναν γόνυ ταπεινώσεως ἐνώπιον τοῦ μυστηρίου τῆς πίστεως. Ναι, καὶ φυσιοδίφαι καὶ ἀστρολόγοι καὶ ἰατροὶ, καὶ φιλόσοφοι μετὰ χαρᾶς ἀνεφώνησαν· εἶδομεν αὐτοῦ τὸν ἀστέρα. Διὰ τῆς ἐπιστήμης ἡμῶν εὐρομεν τὴν θεϊαν γραφὴν ἀληθεύουσαν, καὶ ἐν τῷ ὄρατῳ κόσμῳ εἶδομεν ὀφθαλμοφανῶς καὶ ἀπαργνωρίστως ἐξεικονιζόμενον τὸν ἀόρατον. Ἄν δὲ ἔνθεν μὲν οἱ σοφοὶ ἦσαν πάντοτε εὐσεβεῖς καὶ τῆς σοφίας αὐτῶν ἀρχὴν ἐποιοῦντο τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔνθεν δὲ οἱ εὐσεβεῖς ἦσαν πάντοτε φιλομαθεῖς, καὶ ἀνεγίνωσκον τῆς ἀπείρου καὶ ἀπεράντου φύσεως τὴν ὑπέροσον βίβλον μετὰ πλείονας προσοχῆς καὶ ἀγάπης, τότε ἀμφοτέρω ἀβίβλοι, ἡ τῆς φύσεως καὶ ἡ τῆς ἀποκαλύψεως, εὐκολώτερον ἠδύναντο νὰ κατανοῶνται, καὶ καταδηλωτέρα καὶ ἀντιβῆρος νὰ γίνεται ἡ σύμφωνία αὐτῶν. Τότε εἰς μὲν τὸν χριστιανὸν ἡ θεία γραφὴ ἠθέλεν ἀποβῆ εἰς ἑναστρος οὐρανός, ὅπου ἕκαστον βιβλίον ἠθέλεν ἦναι εἰς ἀστερισμὸς, ἐκάστη ῥῆσις εἰς φωτεινὸς ἀστήρ, καὶ ἕκαστον μυστήριον εἰς γαλαξίας μῆπω ἐξερευνηθέντων ἀστέρων· εἰς δὲ τὸν εὐσεβῶς τὰ θεῖα ἀνερευνῶντα σοφὸν ὁ ἑναστρος οὐρανός ἠθέλεν ἀποβῆ θεία γραφὴ, βιβλίον μυστηριώδες, καταγγέλον μὲν τὴν αἰώνιαν παντοδυναμίαν καὶ τὴν ἀπειρον σοφίαν καὶ τὴν ἀμέτρητον ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὀδηγοῦν δὲ εἰς τοὺς πόδας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Πατρὸς.

Ἡ φύσις ὀδηγεῖ ἡμᾶς εἰς Χριστὸν οὐ μόνον δι' ὅσων φανεροὶ εἰς ἡμᾶς, ὀλίγων καὶ σικτρῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν ἀποκρύπτει ἀπ' ἡμῶν, ἔτι πλείοτερον καὶ μεγαλιτέρων. Διὰ τὴν οἱ μάγοι ἐλείνοι δὲν ἔμειναν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐν τῷ ἀστεροσκοπίῳ αὐτῶν, ἀλλ' ἀπεφάσιον ν' ἀναλάβωσι τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον εἰς τὴν Ἰουδαίαν πορείαν; Διὰ τὴν δὲν ἠρκέσθησαν εἰς μόνην τοῦ ἀστέρος τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ ἴδωσι καὶ αὐτὸ τὸ διὰ τοῦ ἀστέρος μνησ-

μενον εις αυτους παιδιον : Διότι ο ορθός αυτών λόγος δέν επανεπαύετο εις τής οράσεως αυτών την ψιλὴν ἀντίληψιν· διότι ἡ καρδία αυτών δέν ἤρκειτο εις τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ὕλης μόνον τὸ ἐξαγόμενον· διότι αἰσθημα βραθὺ ἐξηγάγαζεν αυτους νὰ λέγωσι· Ἐχομεν ἀνάγκην σωτῆρος, ὅστις «ἔχομεν ἀνάγκην λαμπροτέρου φωτός, ἢ ὅσον δύνανται νὰ δώσωσιν εις ἡμᾶς οἱ ἀστέρες καὶ ὄλον ὁμοῦ τὸ στερεώμα ἀνθρωπίνως δύναται νὰ προσεγγίση εις ἡμᾶς.» Εἶχον δίκαιον· διότι μόνη ἡ φύσις δέν δύναται νὰ χορηγήσῃ εις ἡμᾶς τὸ φῶς ἐκεῖνο ἐν ᾧ δυνάμεθα ἀπροσκόπτως νὰ περιπατῶμεν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ πάχυντες μὲν νὰ ὑπομένωμεν μετὰ καρτερίας, ἀποθηνήσκοντες δὲ νὰ ἔχωμεν τὴν μακαρίαν τῆς ἀθανασίας ἐλπίδα. Ἀναβλέψατε, ὅσον θέλετε, εις τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ κατὰβητε, ὅσον θέλετε, εις τὰ βᾶθη τῆς γῆς, καὶ ἐκτείνατε, ὅσον θέλετε, τὸν ὀρίζοντα τῆς φυσικῆς ἡμῶν μαθήσεως· ἢ, ἀφέντες τὰς ἀπείρους καὶ ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς φύσεως, ἀναπετάσατε διὰ τῆς φιλοσοφίας τὰς πύλας τῆς καθαρᾶς θεωρίας, καὶ ριφθῆτε εις τὰς ἐπιφανεῖς ἐκτάσεις, εις τὸν ἐπιεὺτερον ὀρίζοντα τοῦ πνεύματος, λάβετε εις ἐπινοήσαν ὅλα τὰ ὕλικά καὶ πνευματικὰ ὄργανα καὶ μέσα, ὅσα σᾶς παρέχει ἡ ἀπ' αἰῶνων ἐπιστήμη, ἢ ἀπ' αἰῶνων φιλοσοφία· λάβετε κατόπιν εις γεῖρας καὶ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν καὶ ἴδετε τὴν ἐν τῷ χρόνῳ ἀνάπτυξιν καὶ τὸν βίον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Εἰς τὸ τέλος τῆς μακρᾶς ὑμῶν σπουδῆς τί θέλετε εὖρη; Τὸ αἶνιγμα· ἢ σοφία ἡμῶν ποῦ θέλει ἀπολήξῃ; Εἰς τὸ μυστήριον. Πανταχοῦ θέλετε ἐπὶ τέλους ἀκούση ἀγνωστον καὶ μυστηριώδη φωνὴν λέγουσαν πρὸς ἡμᾶς· ἕως ὧδε καὶ μὴ περαιτέρω· Καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἡ ἔρευνα πλεονάζη, τόσῳ μᾶλλον τὸ αἶνιγμα γίνεται δυσκατάληπτον· ὅσῳ μᾶλλον ἡ σοφία αὐξήσῃ, τόσῳ μᾶλλον αὐξάνει καὶ τὸ μυστήριον· καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἡ ἀνθρωπίνη ἀνάπτυξις προβαίνει καὶ τελειοῦται, τόσῳ μᾶλλον εὐδιάκριτος καὶ σαφῆς καὶ διάτορος γίνεται ἡ ἀγνωστος ἐκείνη καὶ μυστηριώδης φωνή· Ἔως ὧδε καὶ μὴ περαιτέρω. Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνθρώπου διανοίγονται πρὸς τῆς θείας χάρι-

τος τὸ μυστήριον, ὁ λόγος αὐτοῦ κατανοεῖ τὴν φύσιν αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ὁδηγοῦ. Τότε οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται εις τὸν ἀνθρωπον, ἢ ἡ πίστις. Διὰ τῆς πίστεως ἀναβρίσκει ὁ ἀνθρωπος ὕψη τὰ ὅποια διὰ τοῦ τηλεσκοπίου δέν δύναται νὰ διακρίνη· διὰ τῆς πίστεως κατέρχεται εις βᾶθη τὰ ὅποια διὰ τῆς βολίδος δέν δύναται νὰ καταμετρήσῃ· διὰ τῆς πίστεως κατανοεῖ ζητήματα τὰ ὅποια οὐδεμία σοφία τοῦ κόσμου δύναται νὰ ἐπιλύσῃ καὶ θεραπεύει πάθη, τὰ ὅποια οὐδὲν φάρμακον δύναται νὰ θεραπεύσῃ. Ναί, μίαν ὀδυνομένην συνειδησιν δέν δύναται νὰ εὐχαριστήσῃσι πάντα τῆς γῆς τὰ θαυμάσια· μίαν βαρυκλοῦσαν καρδίαν δέν δύναται νὰ θεραπεύσῃ πᾶσα τοῦ ἔαρος ἢ λαμπρότης, καὶ τὴν νύκτα τοῦ θανάτου τὴν ζοφερὰν δέν δύναται νὰ φωτίσῃσι πάντες ὁμοῦ τοῦ οὐρανοῦ στερεώματα οἱ ἀστέρες. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἔχων πραγματικῶς καρδίαν συναισθανομένην τὴν ἔλλειψιν ταύτην, καὶ πνεῦμα ἐρευνητικὸν ὑψόμενον καὶ ὑπὲρ αὐτὰ τὰ ὀρώμενα, οὕτως σπεύδει καὶ περαιτέρω. Μεταβρίσκει ἀπὸ τῶν ὄρατῶν εις τὰ ἀόρατα, ἀπὸ τῶν φηκρῶν εις τὰ ἀφθαρτα, ἀπὸ τῆς λάμπειας τῶν ἀστέρων εις τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου, ἀπὸ τοῦ βασιλείου τῆς φύσεως εις τὸ βασιλεῖον τῆς χάριτος. Τοιοῦτρόπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μαρτυρεῖται πρῶτον ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ὡς ἀληθὴς τοῦ κόσμου Σωτῆρ. Ἄλλ' ὡς τοιοῦτος μαρτυρεῖται καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ναί, ἐν τῷ κόσμῳ μάλιστα τῶν αἰσθημάτων ἀποκαλύπτεται ἐνκρηγέστερον ὁ Χριστός. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκει στάδιον εὐρύτερον ἐνεργείας, καὶ τόπον, ἐν ᾧ δύναται ν' ἀποκαλύψῃ ἅπασαν αὐτοῦ τὴν μεγαλοσύνην. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Κύριος μαρτυρεῖται σωτῆρ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὡς ἀδικαλείπτως καὶ ἐπιμύτως ὑπ' αὐτῆς ἐκζητούμενος. Ἴδετε τοὺς θεοσεβεῖς μάγου. Τί ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον οὕτως ἀκαθέκτως ἔσυρεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτῶν εις τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἀπὸ τῆς Βαβυλῶνος εις τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων εις τὴν Βηθλεὲμ; Αὐτοὶ εἶναι ἐθνικοί· καὶ ὁμοῦς ζητοῦσι τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, ὅπως προσκυνήσωσιν

αὐτῷ. Αὐτοὶ εἶναι σοφοί, καὶ ὁμοῦς ἐρωτῶσι περὶ τοῦ νέου φωτός, τὸ ὅποσον δέν ἴσχυεν νὰ φανερώσῃ εις αὐτοὺς ἡ σοφία των. Αὐτοὶ εἶναι (κατὰ τινὰ ἀρχαίαν παράδοσιν) βασιλεῖς, ἢ τοῦλάχιστον, ὡς δύναται τις νὰ συμπεράνη ἐκ τῶν πολυτίμων δώρων τὰ ὅποια προσήνεγκαν, πλούσιοι, καὶ ὁμοῦς ζητοῦσι πλοῦτον ἄλλον καλλίονα, ἐπιθυμοῦσιν εὐτυχίαν μείζονα, χάριν τῆς ὁποίας εἶναι ἔτοιμοι τὰ πάντα νὰ θυσιάσωσι. Ἐνταῦθα πλέον ἐθὺν διάκρισις δέν ἐπικρατεῖ. Ὁ μέλας Αἰθίοψ καὶ ὁ λευκὸς Εὐρωπαῖος φέρει ἐντὸς τοῦ στήθους του τὴν καρδίαν τετραμένην ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας, φέρει συγγρόνως καὶ σπινθῆρα σμικρὸν ἀρετῆς, δυνάμενον νὰ ἀναφθῇ εις πῦρ μακρόν. Ἐνταῦθα πλέον χρόνου διάκρισις δέν ἰσχύει. Καὶ σήμερον, ὅπως καὶ πρὸ 1800 ἐτῶν, δύναται ἕκαστος ἀνθρώπος, ἐξετάζων ἑαυτὸν, νὰ ἀναφωνήσῃ μετὰ τοῦ Παύλου· «Ταλαίπωρος ἐγὼ ἀνθρώπος, τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;» Ἐνταῦθα πλέον βαθμῶν διάκρισις δέν κυριεύει· οἱ ἐξ ἀνατολῶν ἐλθόντες πλήρεις μεγαλειότητος μάγοι αἰσθάνονται ἐπίσης τὴν ἀνάγκην Σωτῆρος, ὅπως οἱ ταπεινοὶ ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ· οἱ εὐγενεῖς ἐπίσης ὅπως καὶ οἱ ἀγενεῖς· οἱ πλούσιοι ἐπίσης, ὅπως καὶ οἱ πένητες. Καὶ πάντες ἀκούοντες τὸ Εὐαγγέλιον· ἐτέθη ὑμῖν σήμερον Σωτῆρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, δοξάζουσι τὸν Θεόν. Ἐνταῦθα πλέον παιδείσεως διάκρισις δέν ὑπάρχει· καὶ ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἄσφοος καὶ ὁ πεπαιδευμένος καὶ ὁ ἀπαιδευτος ἐπίσης συναισθάνεται ἑαυτὸν ἐνδεᾶ καὶ σωτηρίας ἐπιδεόμενον.

Αὕτη εἶναι ἡ ἔλξις τὴν ὁποίαν πᾶσα ψυχὴ ζῶσα αἰσθάνεται καὶ ὁμολογεῖ, καὶ ἡ ὁποία μέχρι σήμερον ὁδηγεῖ εις τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ μυριάδας ψυχῶν παντός ἔθνους καὶ πάσης φυλῆς, πάσης τάξεως καὶ παντός βαθμοῦ. Ναί, δύναται νὰ ἀνακοπῇ ἡ ἰσχυρὰ αὕτη ἔλξις· ὅπως τότε ἐξ ἀπάντων τῶν ἐθνικῶν αὐτοὶ οἱ μεγαλόσχημοι ὁδοιπόροι ἤλθον εις τὴν Βηθλεὲμ, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀνέκοπτον ἐν ἑαυτοῖς ταύτην τὴν πρὸς τὸν Κύριον ἔλξιν, οὕτως καὶ σήμερον πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνακόπτουσι καὶ καταστέλλουσιν αὐτὴν, εἴτε ἐξ ἀλαζονείας

ἑαυτοὺς ὡς ἀτάρχεις λογιζόμενοι, εἴτε ἐξ ἀναίσθησίας κτηνώδους εις τὸν βόρβορον τῶν παθῶν κυλιόμενοι. Νὰ ἐξελιφθῇ ὁμοῦς καὶ νὰ καταστραφῇ εἶναι ἀδύνατον. Δύναται νὰ χλευασθῇ καὶ νὰ παρεξηγηθῇ αὕτη ἡ ἔλξις. Ὅπως τότε ἀποροῦντες ἔβλεπον οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις τοὺς ἐξ Ἀνατολῶν ξένους ζητοῦντας τὸν Κύριον, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν σήμερον μετ' ἀπορίας βλέπουσι πολλοὶ τοὺς σπεύδοντας πρὸς αὐτὸν, καὶ ὡς ξένους καὶ ἐκλυδαστοὺς λογιζόμενοι αὐτοὺς ἐξ ἄλλου κόσμου ἐλθόντας. Ἀλλὰ νὰ μειωθῇ καὶ ὀπισθοδρομήσῃ εἶνε ἀδύνατον. Δύναται νὰ ἦναι ἀσαφῆς καὶ μὴ πω διακεκριμένη καὶ νὰ πλανᾶται τῆδε κἀκεῖσε ἡ ἔλξις αὕτη. Ὅπως οἱ ξένοι ἐκεῖνοι ἐλθόντες εις Ἱεροσόλυμα, ἔκρουσαν τὴν θύραν τοῦ βασιλικοῦ παλατίου καὶ τὴν θύραν τοῦ νοῦ, οὕτως ὑπάρχουσι καὶ ἤδη πολλοὶ πιστεύοντες ὅτι εὐρίσκουσι τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει ὅτι πλείστη δόξα, τιμὴ καὶ μεγαλοπρέπεια ἐξωτερικὴ καὶ πρόσκαιρος. Ἀλλὰ μίαν ἀληθῶς ἐρευνησά καὶ σπουδαίως ἐκζητοῦσα τὸν Κύριον καρδίαν δέν δύναται νὰ μείνῃ διαρκῶς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου. Προχωρεῖ καὶ περαιτέρω, ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων εις τὴν Βηθλεὲμ, ἀπὸ τῶν δοκούντων εις τὰ πραγματικά, ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης παραμυθίας εις τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐνταῦθα, ἐντὸς τῆς ὁμηγύρεως ταύτης, δέν ὑπάρχει οὐδεμία καρδία μὴ αἰσθανομένη εἴτε πολὺ εἴτε ὀλίγον τὴν ἔλξιν ταύτην πρὸς τὸν Σωτῆρα. Ἄν ὁμολογήτε τοῦτο ἢ ὄχι· ἂν ἀκολουθήτε ἢ ὄχι ἂν εὐρήκατε τὸν Κύριον ἢ ἤδη πρῶτον ζητήτε ἢ ἀκόμη δέν ἐκζητήσατε· ἂν εὐρίσκεσθε ἤδη ἐν Βηθλεὲμ, ἢ ἂν μένετε ἀκόμη ἐν Ἱεροσολύμοις ἢ ἐν Βαβυλῶνι· ἂν πρόσκησθε εις τὴν ἀπιστίαν, ἢ εὐχαριστήσθε μᾶλλον εις τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τοῦ Χριστιανισμοῦ, εις μόνους τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους, ἢ κατελήφθη ὑμῶν ἡ καρδία ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ζῆ ἐν ὑμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, εις πάντας ἀνεξαιρέτως ὑπάρχει ἡ ἔλξις πρὸς τὸν Σωτῆρα. Ἐκαστος περὶ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου τούτου στεναγμῶς· ἕκαστος περὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πολλῶν καὶ ποικίλων θασάνων δάκρυον, ἐκάστη πρὸς τὰ βελτίω καὶ τελειό-

τερα ἐπιθυμία, ἕκαστος πρὸς τὴν ἑσωτερικὴν τῆς ψυχῆς ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην πόθος, εἶνε ἐν σημείον ὅτι ἡ καρδιά ἡμῶν ἐκζητεῖ τὸν Κύριον· εἶνε μία ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ μαρτυρία· εἶτε μία ἑλπίς πρὸς ἐκεῖνον, παρ' ᾧ καὶ μόνω δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν ζωὴν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας Σωτῆρ, ὡς καθιστῶν μακαρίου τοὺς εὐρίσκοντα· αὐτόν. Πόσον μακάριοι ἦσαν οἱ μάγοι εὐρόντες τὸν Κύριον. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρᾳ ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. Καὶ ὅμως ἡ χαρὰ, ἣν ἠσθάνθησαν τότε οἱ μάγοι δὲν εἶνε ἡλσθενές τι μόνον καὶ ἀμυδρὸν ἀπίκτισμα τῆς μακαριότητος, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται πᾶσα καρδιά εὐρίσκουσα τὸν Κύριον καὶ ἀξιουμένη τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ἐκεῖνοι εὐρον τὸ παιδίον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσύντες προσεκύνησαν αὐτῷ. Ἡμεῖς δὲ εὐρίσκομεν καὶ τὸν τέλειον ἄνδρα διδάσκοντα τοὺς ἱεροὺς αὐτοῦ μαθητάς, καὶ δυνάμεθα, καθήσκοντες καὶ ἡμεῖς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, νὰ ἀκούσωμεν ἐκ τοῦ στόματός του βήματα ζωῆς αἰωνίου. Ἡμεῖς εὐρίσκομεν καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐλπένοντα Σωτῆρα καὶ δυνάμεθα ἀπὸ τῶν ὠχρῶν του χεῖλέων νὰ ἀκούσωμεν τὸν λόγον ἐκεῖνον τῆς νίκης κατὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου· τετέλεστα. Ἡμεῖς εὐρίσκομεν αὐτόν τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑψωθέντα Σωτῆρα καθήμενον ἐν δόξῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς θείας μεγαλοσύνης ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, καὶ δυνάμεθα ἐκ τῆς βασιλικῆς του χειρὸς νὰ λάβωμεν χάριν καὶ ἔλεος. Ἐκεῖνοι πεσύντες προσεκύνησαν αὐτῷ χωρὶς καλῶς νὰ γνωρίζωσι τὴν αἰτίαν. Ἡμεῖς δὲ οἱ λαβόντες τοσαύτας παρ' αὐτοῦ χάριτας, καὶ ἰδόντες αὐτοῦ τὰ θαυμάσια, καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τοσαύτας τῆς βασιλείας αὐτοῦ θριαμβευτικὰς νίκας, δὲν πρέπει πεσόντες ἐνώπιον αὐτοῦ, νὰ ἀνομολογήσωμεν. «τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; Σὺ εἶ ὁ Θεὸς, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος». Ἐκεῖνοι ἀνοίζαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. Ἡμεῖς δὲ, ἀφ' οὗ ἀπαξ ἐπέγνωμιν τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἀνομολογήσωμεν αὐτόν ὡς Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, δὲν πρέπει νὰ ἀνοίζωμεν ἡμῶν

τὰς καρδίας καὶ εὐχαριστοῦντες νὰ προσεγγέσωμεν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἔχομεν, καὶ αὐτῶν ἡμῶν τὴν ζωὴν; Ὡ πόσοι κατὰ μυριάδας καρδία εὐγνωμονοῦσαι δὲν προσήνεγκαν ἕκτοτε ὅ,τι κάλλιστον εἶχον, τὸν χρυσὸν πιστῆς ἀφοσιώσεως, τὸν λίβανον τῶν θερμῶν αὐτῶν προσευχῶν, τὴν σμύρναν προθύμου αὐταπαρνήσεως; Πόσοι δὲν ἀφιέρωθησαν καὶ σώματι καὶ ψυχῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ καὶ ἀποθνήσκοντες δὲν ἀνωμολόγησαν, ὅπως ὁ Στέφανος, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ δέξαι τὸ πνεῦμά μου; Πόσοι ἔθνη τῆς γῆς δὲν ἀνέπτυξαν ἕκτοτε τὰ ἔξοχα αὐτῶν χαρίσματα ἐντῷ φωτὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ δὲν εὐρον ἐν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐτυχίαντων;

Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὡς ἀληθῆς τοῦ κόσμου Σωτῆρ. Ἀλλὰ τρίτον μαρτυρεῖται ὡς τοιοῦτος καὶ ὑπὸ τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἦδῃ ἐντῷ ἦτο ἔτι ἀρτιγέννητον βρέφος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτοῦ τὸ ξίφος καὶ ὁ θάνατος, καὶ τὰ πάντα ἐφάνιντο λατραστρεπτικῶς ἀντιδρῶντα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἰωνίας βούλης τοῦ Θεοῦ. Ἐνταῦθα παιδίον ἀσθενές, ἐκεῖ βασιλεὺς ἰσχυρός. Ἐνταῦθα ἀπολοῦ ἀθωότης, ἐκεῖ φονικὴ δολιότης ἐνὸς ἐν ἀμαρτίαις γενηρκότος τυράννου. Ἐνταῦθα αἰωνιδία εἰς ζῆνιν χώραν φυγῆ, ἐκεῖ εἰς ἀδιάσειστος καὶ βέβαιος φαινόμενος θρόνος. Καὶ ὅμως πῶς τὰ πράγματα μεταβάλλονται! Ἐκεῖ ἐσπασιμένη ζήση, ἐνταῦθα σώζοντες ἄγγελοι. Ἐκεῖ ἀνθρωπίνη δολιότης, ἐνταῦθα θεία σκέπη. Ἐκεῖ βραχὺς θρίαμβος, ἐνταῦθα νίκη αἰωνία. Ἀπέθανον γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Πόσον ἀπλοῦν φαίνεται τοῦτο, καὶ ὅμως πόση ἐννοία περιεκτικόν! Ναί, ἀπέθανον πάντες οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ἀπέθανε δύο ἔτη ἀκολουθῶν Ἡρώδης ὁ παιδοκτόνος, τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥησε καὶ ἐγένετο μέγας βασιλεὺς. Ἀπέθανον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ προσπήξαντες αὐτόν εἰς τὸ ξύλον, αὐτὸς δὲ ἀνέστη, καὶ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐκηρύχθη εἰς πάντα τὸν κόσμον. Ἀπέθανον οἱ δώδεκα ὑπερέφηνοι αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης οἱ δι' ὄλων τριῶν αἰώνων

διώξαντες τὸν Χριστιανισμόν. ἡ δὲ ἐκκλησία ὡς καλλίκομον δένδρον ἠῤῥησε πυτιζομένη διὰ τοῦ αἵματος μυριάδων μαρτύρων, καὶ ὁ τελευταῖος μισόχριστος αὐτοκράτωρ, ὁ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης, πεσὼν ἐν τινι μάχῃ κατὰ τῶν Περσῶν, ἐκπνέων ἔλεγε πλήρη ἀπελπίσις: «Νενίκηκας, νενίκηκας, Γαλιλαῖε» Ἀπέθανον οἱ ἀσεβεῖς χλευασταὶ καὶ κατήγοροι, οἱ διὰ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ κλάμου αὐτῶν τολμήσαντες νὰ προσβάλωσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου· ἀπέθανον τινὲς μὲν ἀμετανόητοι καὶ αὐθάδεις μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς, τινὲς δὲ ὀδυρόμενοι καὶ ὀλολύζοντες διὰ τὸν φόβον τοῦ ἐπικειμένου θανάτου, τινὲς δὲ καὶ μετανοοῦντες διὰ τὴν προτέραν αὐτῶν πώρωσιν. Τὸ παιδίον ὅμως ζῆ ἔτι καὶ ἐπανηγυρίσθη πάλιν μεγαλοπρεπῶς πανταχοῦ γῆς ἡ θεία καὶ ἀπόρητος αὐτοῦ γέννησις, καὶ ποτε ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, ἀφ' οὗ ἀποθάνωσι πάντες οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, θέλει κρίνη πάντα τὸν κόσμον καὶ θέλει βασιλεύσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Πάντες λοιπὸν οἱ ἐχθροὶ τοῦ παιδίου ἀποθνήσκουσι. Τοῦτο δὲν εἶναι ἄρα γε μία ἀπόδειξις τῆς θείας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀρχῆς, καὶ ὅτι ἡ θρησκεία αὕτη εἶνε προωρισμένη ὡς θρησκεία παγκόσμιος; Πόσον ἀσθενές, πόσον μικρὰ καὶ ἀνευ ἐλπίδος ἐφαίνετο ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μάγων! Ἡ κερφαλή τῆς ἐκκλησίας ἐν παιδίον ἀδύνατον καὶ πενιχρὸν τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας ὀλίγοι τινὲς ξένοι, ἐλθόντες ἀγνοοῦμεν πόθεν, ἀπελθόντες ἀγνοοῦμεν ποῦ· ἡ περιουσία τῆς ἐκκλησίας ὀλίγα δῶρα, προσερχθέντα ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἐκεῖνων ξένων εἰς τὸ παιδίον.

Πόσον δὲ καὶ τὸ ἔδρανος τῆς ἐκκλησίας; Οὐδὲ μίση σπιθαμὴ γῆς ἀνήκειν εἰς αὐτόν τὸν μέλλοντα βασιλέα. Ἐπὶ μιᾶς ξένης φάτνης βοῶν ἀνκκλίνεται γεννηθεὶς, καὶ μετὰ μικρὸν ἀναγκάζεται διωκόμενος νὰ ἀπομακρυνθῇ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πενιχροῦ τοποῦ τῆς γεννήσεώς του. Καὶ ὅμως μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους τρικυμίας δύο περίπου χιλιετηρίδων τί προῆλθεν ἐκ τῆς ἀφνοῦς ἐκείνης ἀρχῆς; Πανταχοῦ κυματίζει ἡ σταυροφόρος σημαία τούτου τοῦ βασιλέως· τριακόσια ἑκατομμύρια ἀνθρώπων φέρουσι τὸ ὑπερῦμνητον αὐτοῦ ὄνομα, εἰς ἕκαστον δὲ γλώσσας κηρύττεται τὸ θεῖον αὐτοῦ Εὐαγγέλιον. Δὲν εἶνε αὕτη, ὡς σεβαστὴ ὀμήγουρις, μίση πραγματικὴ ἀπόδειξις ὅτι εἰς αὐτόν ἐξεπληρώθη ἡ θεία ἐκείνη ἐπαγγελία: «καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσιν σου τὰ πέπρατα τῆς γῆς;» Δὲν εἶνε αὕτη μίση αὐτὴ μαρτυρία ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ ἀληθῆς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀληθῆς τοῦ κόσμου Σωτῆρ, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; «Ἡτίς ἐξ ὑμῶν γινώσκει ἄλλον ἐκτός αὐτοῦ; Ζητήσατε ἐν ταῖς ἀστροῖς τοῦ οὐρανοῦ· δὲν εὐρίσκετε οὐδένα ἀστὲρα ὑπερτεροῦντα κατὰ τὴν λάμπιν τὸν ἀστὲρα αὐτοῦ. Ζητήσατε ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας ὑμῶν, δὲν εὐρίσκετε οὐδεμίαν βοήθειαν ἢ παραμυθίαν κερωρισμένοι ὄντες ἀπ' αὐτοῦ. Ζητήσατε ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἱστορίας· δὲν εὐρίσκετε οὐδὲν ὄνομα καὶ μακρόθεν μόνον δυνάμενον νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Κύψωμεν λοιπὸν τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ τὸν χρηστὸν, καὶ δοξάσωμεν αὐτόν ὡς βασιλέα τῆς δόξης.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΕΙΡΑ

365 ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

[Ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι σήμερον]

ΔΙΑ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ

212.—Τῆ 25 Ἰουλίου 1823.—Νυκτερινὴ μάχη εἰς Ἐβλιγιά, πλησίον τῆς πόλεως Ρεθύμνης, καθ' ἣν ἐφρονεύθησαν διακόσιοι Τούρκοι. (Ἱστορ. τῶν Σφακίων.)

213.—Τῆ 26 Ἰουλίου 1905.—Βομβαρδισμὸς τοῦ Πανόρμου ὑπὸ τοῦ Ρωσικοῦ πολεμικοῦ Χράμπρι. (Θέρισο)

214.—Τῆ 27 Ἰουλίου 1905.—Δι' ἐγκυκλίου τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως τοῦ Θερίσου ἐκατονίσθησαν οἱ ὑπὸ τῶν ἐπαναστατικῶν ἀρχῶν εἰσπρακτέοι φόροι εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. (Ἐπίσ. ἐφημ. Ἐπαναστατ. Συνελεύσεως.)

215.—Τῆ 28 Ἰουλίου 1868.—Ἀπεβίβασεν ἡ «Ἐνωσις» εἰς τὴν θέσιν «Ἅγιος Νικόλαος» τοῦ Κόλπου Σπιναλόγκας ἐξήκοντα Κρήτας καὶ ἐξ ἐξεφόρτωσε δύο χιλιάδας καὶ πεντακοσίους σάκκους ἀλεύρου, τριακόσια κιβώτια πολεμοφοδίων καὶ διακόσια δέματα ἐνδύματα. (Ἡμερολόγιον Ν. Σουρμελῆ.)

216.—Τῆ 30 Ἰουλίου 1275.—Ἀπεφασίσθη ν' ἀξήθησιν αἱ ἀποδοχαὶ τοῦ Ἀρμοστοῦ Κρήτης ἀπὸ ἐνεακοσίων ὑπερπύρων εἰς χίλια. (Ἱστορία Κρήτης Ψιλᾶκη.)

217.—Τῆ 30 Ἰουλίου 1822.—Ἐξαήμερος μάχη εἰς Λάκκους δύο χιλιάδων χριστιανῶν πρὸς εἴκοσι δύο χιλιάδας τούρκους, ὑπὸ τὸν Χασάν Πασσᾶν. Ὑποχώρησις τῶν χριστιανῶν, ἀφοῦ πολλάκις ἀπέκρουσαν τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπροξένησαν εἰς αὐτοὺς μεγάλην ζημίαν. (Χρονολ. πίναξ. Σταματάκη.)

218.—Τῆ 1 Αὐγούστου 1821.—Μάχη εἰς Ἐπισκοπὴν τῆς Ρεθύμνης Τριακοσίων Ἑλλήνων κατὰ χιλίων πεντακοσίων τούρκων,

ὑπὸ τὸν Ὀσμᾶν πασσᾶν. Ἐφρονεύθησαν Τούρκοι Τριάκοντα καὶ πέντε, Ἕλληνες δώδεκα. (Χρονολ. Πίναξ Σταματ.)

219.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1828.—Μάχη εἰς Μαλάξαν χιλίων πεντακοσίων χριστιανῶν κατὰ τριῶν χιλιάδων Τούρκων, καθ' ἣν ἐφρονεύθησαν ἑκατὸν πενήκοντα ὀθωμανοὶ καὶ ἑκτὸ χριστιανοί. Χρονολ. Πίν. Σταματ.) Ὁ Κριτοβουλίδης ὑπολογίζει τοὺς φρονευθέντας ὀθωμανοὺς ἄνω τῶν τεσσαράκοντα καὶ χριστιανοὺς τρεῖς, τραυματίας δ' ἑπτὰ.

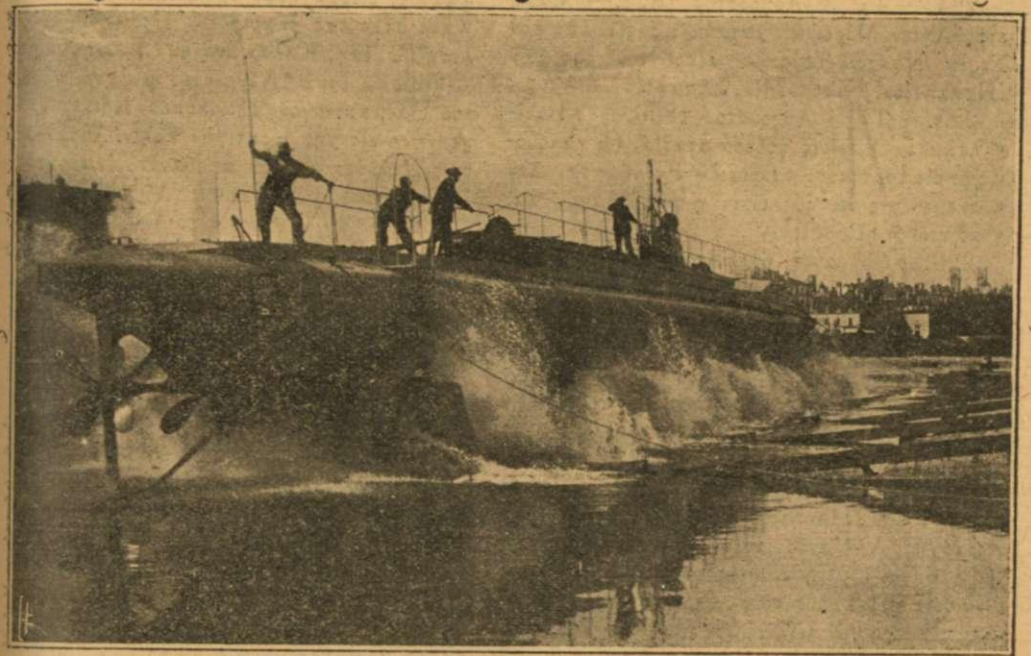
220.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1859.—Ἦρξατο ἡ λειτουργία τῶν χριστιανικῶν Δημογερεντιῶν. (Χειρόγρ.)

221.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1896.—Ἀρίκοντο εἰς Χανία μὲ ἐκτακτὸν ἀποστολὴν οἱ Ζιγνή Πασσᾶς Γενικὸς Διοικητὴς Προύσσης, Οἰκιάδης βέης μέλος τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Ἐμὴν βέης ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Γραφείου Ἀμεδῆ καὶ Σπυράκης Ἐφένδης Ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Κωνσταντινουπόλεως. (ἐπίσ. ἐφημ. Κρήτη.) Μετὰ εἴκοσις ἡμέρας ἀπῆλθον ἄπρακτοι.

222.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1899.—Ἦρξατο ἡ λειτουργία τῶν πολιτικῶν Δικαστηρίων Κρήτης. (ἐπίσ. Ἐφημ. Κρητ. Πολιτείας.)

223.—Τῆ 2 Αὐγούστου 1825.—Ἀλωσις τοῦ φρουρίου Γραμβούσης ὑπὸ τῶν χριστιανῶν. (Χρονολ. Πίναξ Σταματάκη—Ἱστορία Σφακίων—Ἱστορία Σπυριδ. Τρικούπη—Ἀπομνημ. Κριτοβουλίδου. (Αὐθημερὸν ἠλώθη καὶ τὸ φρούριον «Καστέλλι: Κισσάμου. (Ἀπομνημ. Κρι-

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Τὸ ὙΠΟΒΡΥΧΙΟΝ «ΔΕΛΦΙΝ»

Τὸ Ἑλληνικὸν ὑποβρύχιον «Δελφίν» κατὰ τὴν ὥραν τῆς καθελκυσέως του

Ὁ ἁγίασμος τοῦ ὑποβρυχίου, τὸν ὁποῖον ἔκαμεν ὁ ἀρχιμανδρῆτης τῆς ἐν Παρισίοις Ἑλλην. ἐκκλησίας, ἐνώπιον τοῦ ἑλληνος πρεσβευτοῦ κ. Ρωμάνου καὶ τῶν κεκλημένων

τοβουλίδου).

224.— Τῆ 3 Αὐγούστου 1822.— Μάχη εἰς Ἅγιον Μύρωνα, καταδίωξις τῶν ὑπὸ τὸν Σερῖφ Πασσᾶν Τούρκων μέρρι τοῦ φρουρίου Ἡρακλείου. (Χρον. Πίν. Σταματ.)

225.— Τῆ 4 Αὐγούστου 1806.— «Βασί-
«λεύει ἐν Χανίοις φοβερά ἀταξία. Οἱ κακούρ-
«γοὶ διαπράττουσι παντοσίδῃ ἐγκλήματα. Δὲν
«ἀκούει τις νὰ ὀμιλῶσιν ἢ περὶ σφαγῶν καὶ
«ἀδικιῶν». (Paschley).

226.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1645.— Οἱ ἐν Χανίοις πολιορκούμενοι ὑπὸ τῶν Τούρ-
κων Ἐνετοὶ ὕψωσαν λευκὴν σημαίαν καὶ μετ'
ἀνταλλαγὴν ὀμῆρων ὑπεγράψθη συνθηκολογία,
ἐπὶ τῷ ὄρφ ἐλευθερίας ἀποχωρήσεως τῶν πολιορκουμένων καὶ παραλαβῆς τῆς ἰδιωτικῆς
αὐτῶν κινήτης περιουσίας. (Ἱστορία Κρήτης.
Ψιλᾶκη).

227.— Τῆ 5 Αὐγούστου 1590.— Ἀνηγο-
ρεύθη ὁ ἐξ Ἡρακλείου Μελέτιος Πηγᾶς Πα-
τριάρχης Ἀλεξανδρείας, (Δελέτιος ὁ Πηγᾶς).

228.— Τῆ 6ῃ Αὐγούστου 1924.— Συνα-
θροίσεις εἰς ἔλους τοὺς Δῆμους τῆς Κρήτης
καὶ ψήφισις γενικῶν λαοψηφισμάτων ὑπὲρ τῆς
ἐνώσεως. (Ἑλλάς).

229.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1821.—
Μάχη εἰς Ἄλμυρον τοῦ Ἀποκορώνου πεντα-
κοσίων Ἑλλήνων κατὰ δεκαεξὶ χιλιάδων Τούρ-
κων ὑπὸ τοὺς Σερῖφ Πασσᾶν καὶ Ὀσμᾶν Πασ-
σᾶν. Ἐφρονεύθησαν Τούρκοι ὑπὲρ τοὺς τριακο-
σίους καὶ Ἑλλήνες ἑπτὰ. (Χρονολ. Πίν. Στα-
ματ.).

230.— Τῆ 7 Αὐγούστου 1867.— Τὸ ταχύ-
πλοῦν «Ἀρκάδι» ναυμαχῆσα κατὰ τὸν εἰκο-
στὸν τρίτον πλοῦν αὐτοῦ εἰς Κρήτην πρὸς τὸ
καταδρομικὸν Ἴτζεδὶν καὶ δύο φρεγάτας τουρ-
κικᾶς ἐρρίφθη κατόπι σημαντικῶν βλαβῶν εἰς
τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ Κισσάμου, ὅπου ἐ-
πυρπολήθη ὑπὸ τῶν ἀποβιβασθέντων πολεμι-
στῶν τὴν νύκτα τῆς 7 πρὸς τὴν 8 Αὐγούστου.
(Χειρ.).

231.— Τῆ 8 Αὐγούστου 1303.— Ἰσχυρὰ
δόνησις σειμοῦ διέρρηξε τὰ τείχη τοῦ Ἡρα-
κλείου (Ἱστορία Ψιλᾶκη), καὶ κατέρριψε πολ-
λὰ μέρη αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἐπαναστατήσας ὁ λαὸς
κατεβλήθη θανατωθέντων τῶν πρωταγίων τῆς
ἐξεγέρσεως. (Creta Sacra).

232.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1818.—
Ἰσχυρὰ δόνησις σειμοῦ καθ' ἅπασαν τὴν νῆ-
σον. Ὁ ἐν Χανίοις Πρόξενος τῆς Γαλλίας
Ὀλιβιέ ἐγράφε πρὸς τὸν Raulin «λέγουσιν,
» ὅτι ὁ σεισμός οὗτος διήρκεσεν ἐπὶ ἐν λεπτόν,
» ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ὁ φόβος ἐμεγαλοποίησε
» τὴν διάρκειάν του. Οὐχ ἤττον ἢ δόνησις ἦτο

» ἰσχυρὰ καὶ διαρκῆς. Οὐδεμία οἰκία κατέρ-
» ρευσε, διερράγησαν ὅμως εἰκοσὶν ἐν Χανίοις
» καὶ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ἐν Ἡρακλείῳ». (Με-
λέτιος Γ. Ἰακ. Καλαϊτάκη ἐν Ἀμύνη Χανίων).

233.— Τῆ 8 Αὐγούστου μνήμη Μύρωνος
τοῦ Θαυματουργοῦ Ἐπισκόπου Κνωσοῦ. Ἐ-
γεννήθη εἰς τὴν Κρητικὴν πόλιν Αὐράκια (Ἰ-
σως Σταυράκια) καὶ ἀπέθανεν ἑκατοντούτης
ἄδελφον πότε. (Ἀκολουθία Ἁγίων).

234.— Τῆ 9 Αὐγούστου 1881.— Ἡ Γενι-
κὴ Διοίκησις Ἀρχιεπισκόπου εὐχαριστεῖ τὴν
Γενικὴν Διοίκησιν Κρήτης διὰ τὴν ἀποστολὴν
45,636 γροσίων ἐξ ἐράνων συλλεγέντων παρὰ
τῶν κατοίκων ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν Χίου καὶ
Κρήτης (Τεσμέ).—(Χειρόγραφον).

235.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1823.—
Μάχη εἰς τὴν Χερσόνησον Πεδιάδος. Ἐφρονε-
ύθησαν τριακῶσι: ἐξήκοντα Τούρκοι καὶ ἡχη-
λωτίστησαν δεκαπέντε. Οἱ χριστιανοὶ ἐκυρίε-
υσαν ὅλας τὰς ἀποσκευὰς τῶν Τούρκων καὶ ὑ-
πὲρ τοὺς τριακοσίους ἵππους καὶ ἡμίονους
(Χρονολ. Πίν. Σταματάκη).

236.— Τῆ 10 Αὐγούστου 1645.— Ἐφρο-
νέθησαν εἰς τρεῖς γαλέρας καὶ δύο πειρατικὰ
σκάφη ἀποσκευαὶ καὶ τὰ ἐπιπλα τῶν ἐν Χαν-
ίοις συνθηκολογησάντων μετὰ τῶν Τούρκων
καὶ ἀπερχομένων Ἐνετῶν. (Ἱστορία Κρήτης—
Ψιλᾶκη).

237.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1828.—
Φόνος τοῦ διαδοχικοῦ ὀθωμανοῦ Ἀγριολίδου εἰς
τὸ χωρίον Καπαριανά ὑπὸ Ν. Μαλικιούτη καὶ
Α. Καπαράκη. (Χρονολ. Πίναξ Σταματάκη).
Ὁ Κριτοβουλίδης σημειοῖ, ὅτι οὗτος ὁ ἀρχι-
γὸς τῶν Ἡρακλειωτῶν Τούρκων ἐφρονεύθη πε-
ρὶ τὸ χωρίον Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Γορτύνης
ἐξ ἐνέδρας μετὰ δέκα ὀθωμανῶν τὴν 15 ἢ 16
Αὐγούστου 1828, ἐκομίσθη δ' ἡ κεφαλή αὐτοῦ
εἰς τὸ ἐν Τζιτζιζῆ στρατόπεδον καὶ οὐχὶ τὸ
1825, ὡς ἀναφέρεται ἀλλοῦθ.

238.— Τῆ 11 Αὐγούστου 1645.— Συνε-
λέσθη ἡ ὀριστικὴ ἀλωσις τῶν Χανίων ὑπὸ τῶν
Τούρκων. (Ἱστορία Κρήτης Ψιλᾶκη). Ὁρ-
καὶ τὴν 15 Αὐγούστου 1645.

239.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1745.—
Ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἀμστελδάμφ λογι-
οῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστιανουπέλεως Μακ-
κάρου Μαριδάκη Κρητὸς, περὶ προορισμοῦ
Ἐκκλησίας, περὶ Ἱερῶν Κανόνων (Ν. Φιλ.
Σάθα).

240.— Τῆ 12 Αὐγούστου 1204.— ΑΓΓΟ-
ΡΑΠΩΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.— Ἡσέβ-
Βονεγάτιος, Μαρκησίος Μομφερράτου, οὐκεί-
θελῶς δίδομεν, παραχωροῦμεν παραπομπῆ
κτλ. ἅπαντα τὰ δικαιώματα τὰς δικαιοδοσι-

ἡμῶν καὶ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἀνήχη ἡμῖν τε καὶ
ταῖς διαδόχοις ἡμῶν ἐφ' ἀπάσης τῆς νήσου
Κρήτης μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτημάτων καὶ τῶν
δικαιοδοσιῶν αὐτῆς πρὸς τοὺς κυρίους Μάρκον
Σανουδὸν καὶ Ραβανὸν Δάλλε Κάρκερι δὲ
Βερὸνα ἀντιπροσωπεύοντας ἀμοτέρους τὸν
Γαληνότατον Ἐρρίκον Δάνδολον Δούκα τῆς
Βενετίας καὶ τὴν κοινότητα αὐτῆς, τῆς νήσου
αὐτῆς προικοδοτηθείσης ὑπὸ τοῦ αἰμυνήστου
Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου ἡμετέρου πρὸς μη-
τρός πάππου, πρὸς τὸν ἡμέτερον αἰμυνήστον
κατέρα. Ταύτην δὲ τὴν νῆσον μεταδιβάζομεν
ἢ ἀγοραπωλησίας πρὸς τὸν μνημονευθέντα
Γαληνότατον Δούκα ἐν ὀνόματι τῆς Ἐνετι-
κῆς Κοινότητος ἐπὶ τῷ σημειωθέντι τιμήματι
μαρκῶν ἀργυρῶν χιλίων κατὰ συνέπειαν διὰ
τῆς ποσότητος ταύτης μένομεν καθ' ὅλοκλη-
ρίαν ἱκανοποιημένοι καὶ εὐχαριστημένοι. Δια-
κηρύττομεν δὲ τοῦτου ἕνεκα τὸν εἰρημένον Γα-
ληνότατον Δούκα καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἐν
ὀνόματι τῆς προμνημονευθείσης κοινότητος ἐ-
σαεὶ ἐξωφλημένους, οὐδενὸς ἀπολειπομένου ἡ-
μῖν πρὸς περαιτέρω ἐξάσκησιν δικαιώματος,
Ἐπίσης κηρυττόμεθα καθ' ὅλα ἱκανοποιημέ-
νοι καὶ εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν ἑκατὸν χιλιά-
δων ὑπερπύρων, τῶν δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ Αὐ-
τοκράτορος Μανουὴλ τῷ εἰρημένῳ Μαρκησίῳ,
τῆς τελευτήσαντι ἡμετέρῳ πατρί.— Ὅθεν
πρὸς βεβαίωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν συμβί-

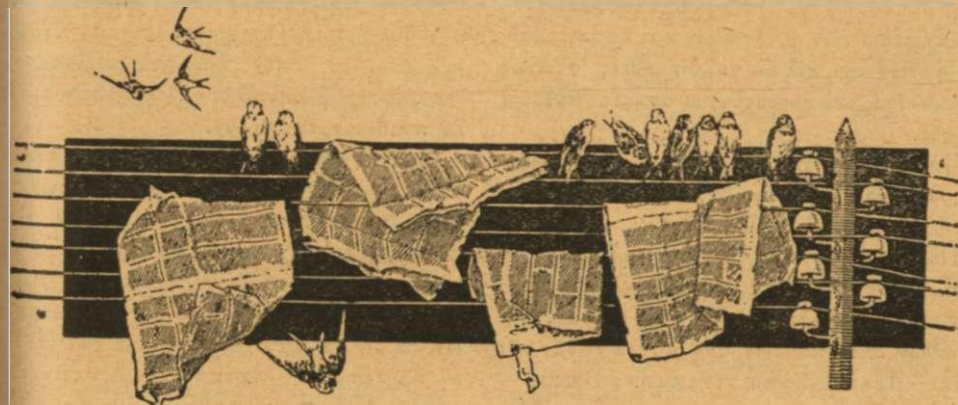
λαιὸν πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μέρους, καλὴν δὲ
καὶ εἰρηνικὴν ἐν τῷ μέλλοντι καὶ αἰωνία
μνήμη ἀποκατάστασιν αὐτοῦ. Ἐγένετο κλπ.
τῆ 12 Αὐγούστου 1204 διὰ ὑπέρπυρα ἑκατὸν
χιλιάδας.— Σημειώσεις Καπελέτου.— Ἐκ τῆς
τοῦ Σανουδίου ἱστορίας, διατηρωμένης εἰς τὸν
Τρεβειανὸν Κώδικα πιστῆ μετάφρασις.

Μετάφρασις ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐνετοῦ Ἱερέως
Ἰωσήφ Καπελέτου ἱστορίας τῆς Ἐνετικῆς Δη-
μοκρατίας Τόμος Βος, Κεφ. Γ! Σελίς 147.
— Ἐδημοσιεύθη εἰς φ. 124 τῆς ἐφημερίδος
Ἡράκλειον.

241.— Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1259.—
Ἀπεφασίσθη ἐάν τις εἶχεν ἐν Κρήτῃ τιμᾶ-
ρια, ἡμαρτε δ' ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ δημοσίου τοσοῦ-
τον ὥστε νὰ ἐξορισθῆ, νὰ ἐνεργῆ ὁ Ἀρμοστής
κατάσχεσιν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου—τοῦτο
δὲ νὰ ἐπιτείνηται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν νῦν ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι τοιούτων. (Ἱστο-
ρία Κρήτης Ψιλᾶκη).

242.— Τῆ 15 Αὐγούστου 1866.— Τεσσα-
ράκοντα ὀθωμαναὶ ἐκ Καντάνου, ὀνειδίσαντες
τοὺς εἰς Τεμένια στρατοπεδεύοντα χριστιανούς,
προσεβλήθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐξ ἐνέδρας κατὰ
τὴν ἐπάνοδόν των εἰς Κάντανον καὶ ἐφρονεύθη-
σαν τινες. Οἱ ὀθωμανοὶ ἀτνεκδικούμενοι ἔσφα-
ξαν δύο βοσκούς καὶ ἐλεηλάτησαν τὰ Πλεμε-
νιανά. (χειρ.)

Γ. ΙΑΚ. ΚΑΛΑΪΤΑΚΗΣ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

“ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΕΡΩΣ,”

Κατά μετάφρασιν ΚΩΝΣΤ, ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ, Ειρηνοδίκου

Πλησίον τοῦ ὄρους Ἀγίου Μιχαήλ συναντᾷ τις παρὰ τοὺς πρόποδας λόφου, κάτωθεν πυκνοῦ δάσους καὶ ὑπεράνω μικροῦ ποταμοῦ, ἔπαυλιν περιέχουσιν κήπον μετὰ διάφορα καρποφόρα δένδρα καὶ λαχανικά, ἀγρούς σίτου καὶ μικρὸν πρὸς τὰ κάτω λειβάδιον. Ἡ ἔπαυλις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν μόνην περιουσίαν τῆς κυρᾶ—Ἰακωβίνης, ἣ ὁποῖα εἶχε μείνη γήραξ πρὸ τίνος χρόνου.

Ἡ ἔπαυλις τῆς γήραξ Ἰακωβίνης κειμένη ἐν τοιαύτῃ τοποθεσίᾳ, παρεχει θέαμα ἐξάκιστον ὁ ποταμὸς ῥεεὶ διχυρῆς καὶ ἄνευ θορύβου ἐν μέσῳ τῶν ἀποτόμων καὶ καταπρασίων ὄχθων του καὶ οἱ πολυπληθεῖς στάχες λυγίζονται καὶ ἀνορθοῦνται ὁσάκις πνέει ὁ ἄνεμος.

Ἐν τῇ ποιητικῇ ταύτῃ ἐπαύλει ἐγνωρίσθησαν ἀπὸ τῆς παιδικῆς τῶν ἡλικίας ὁ Λουκιανὸς Βρεᾶν καὶ ἡ Ἐλισαβέτα.

Παιδιά ἀμόφτεροι, ἔπικίζον μὲτ’ ἑαυτῶν τὴν ἔπαυλιν, εἰς τὸ δάσος, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀποτελοῦντα μετὰ τὰς φωνὰς καὶ τὰ ἀθῶα παίγνια τῶν, τὴν μόνην χαρὰν τῆς κυρᾶ—Ἰακωβίνης καὶ τῆς κυρίας Βρεᾶν.

Ἡ μήτηρ τοῦ Λουκιανοῦ γήραξ, ἀλλὰ νέα ἀκόμη, δὲν ὄνειροπόλει τίποτε ἄλλο πλέον ἐν τῷ κόσμῳ παρὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ ἐπειδὴ τὰ εἰσοδήματά τῆς δὲν ἦσαν ἀρκετὰ, ἠναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ τινὰ χρόνον, ὅπως ἐξοικονομήσῃ χρηματικὸν τι ποσόν, διὰ τὴν ἀνωτέ-

ρην ἐκπαίδευσιν τοῦ Λουκιανοῦ.

Ἡ ἔπαυλις τῆς κυρᾶ Ἰακωβίνης ἐκείνη πλησίον τοῦ μέρους, ἐνθα κατ’ ὄκει ἡ κυρία Βρεᾶν, ἣτις συχνὰ τὴν ἐπεσκέπτετο.

Εἰσέλθετε, εἰσέλθετε, καλὴ μου κυρία, ἐφώναζε ἡ ἀγχιθὴ Νορμανδὴ, ὁσάκις διεκρίνεν ἀπὸ μακρᾶν τὸν παρισινὸν πύλον τῆς κυρίας Βρεᾶν καὶ τὴν λευκὴν ζακέταν τοῦ Λουκιανοῦ. Σᾶς ἐφωλάξωμεν γάλα καὶ κερπούς.

Εἰσήρχοντο μετ’ εὐχαριστήσεως εἰς τὴν ἔπαυλιν. Ἡ μικρὰ Ἐλισαβέτα, ἣ ὁποῖα ἦτο δύο ἢ τρεῖς ἔτη μικρότερη τοῦ Λουκιανοῦ ἔτρεχεν, ὅσον ἠδύνατο περισσότερο, ἵνα ὑποδεχθῇ καὶ ἐναγκαλισθῇ τὸν προσφιλεῖ παιδικὸν τῆς φίλον.

Αἱ δύο λοιπὸν μητέρες εἶχον συνδεθῆ παρὰ τὴν ἀντίθεσιν τῶν χαρακτηρίων των, αἱ ὡραὶ παρήρχοντο διὰ τὴν κυρίαν Βρεᾶν πλήρεις τέρψεως, ὁσάκις συνδιελέγετο μετὰ τῆς κυρίας Ἰακωβίνης ἡ παρεκοιλούθει μετ’ ἐκείνης τὰ ζωηρὰ παιγνίδια τῶν δύο παιδίων τὰ ὁποῖα μὲτ’ ἡλικίας ἐμεγάλωναν ἐν τῷ μέσῳ τῆς καταπρασίου ἐκείνης φωνῆς, τῆς ὁποίας ὁ καθαρὸς ἀήρ τὰ ζωηρὰ ναι καὶ τὰ ἐρπιδρυνεν.

Ὅτε ὁ Λουκιανὸς ἡλικιώθη καὶ ἦτο εἰς κατὰστασιν νὰ ἀκούσῃ ἀνώτερον μαθήματα ἡ μήτηρ του, ἣτις τῷ ἐχρησίμευε μετὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς διδάσκαλος, ἀπεφάνισεν νὰ καταλίπῃ τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐνθα

υἱὸς τῆς, ἔζησεν ἐν ἐλευθερίᾳ, διδασκόμενος παρ’ αὐτῆς τὰ πρῶτα καὶ τὰ καλλίτερα μαθήματα καὶ ἐνθα ἐκείνη διεσκέδασε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀνίας τῆς. Μετὰ τὰς οἰκονομίας, τὰς ὁποίας πράξατοποιήσῃ, ἤθελε νὰ τοποθετήσῃ τὸν Λουκιανὸν εἰς τι λύκειον τῶν Παρισίων, ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν πλήρη ἐκείνην ἐκπαίδευσιν, ἣτις προσήχεται εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ φιλοπόνοους νέους, τὰς ὑψηλοτέρας φιλοδοξίας.

Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως, ἡ κυρία Ἰακωβίνα ἦτο κατατεθλιμμένη, ἡ κυρία Βρεᾶν δὲν ἠδύνατο νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τὴν συγγίνην.

Οἱ δύο παιδικοὶ φίλοι ἔχυσαν πικρὰ δάκρυα, ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους μετ’ ἀνασπασαγμῶν καὶ ἀπεχωρίσθησαν μετὰ συντετριμμένην τὴν μικρὰν τῶν καρδίαν.

Ὁ Λουκιανὸς καὶ ἡ μήτηρ του δὲν ἐγκαταλείπον διὰ πικρὸς τὴν ἔπαυλιν κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν διέτριβον ἐκεῖ. Ἡ κυρία Βρεᾶν ἐνόει, πόσον ἡ ζωὴ ἐκείνη θὰ ἦτο ὠφέλιμος εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Λουκιανοῦ, ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ ἔπαυλις τῆς κυρᾶ Ἰακωβίνης ἦτο τόσο φιλόξε-

Ποῦ ἄλλοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ εὐρωσιν διαμονὴν τόσο εὐάρεστον, ἀνάπαυσιν τόσο μελαγχολικὴν, μειδίαμα τόσο εὐλικρινές; Ἐπειὰ ἡ συνήθεια εἶνε τόσο ἰσχυρά!

Ἐἶνε τόσο δύσκολον νὰ λησμονήσῃ τις τὸ μέρος, ἐνθα ἔζησεν ἡμέρας πολλάς, ὅταν ἡλικία καὶ ἡμέραι αὐταὶ διεύρυσαν εὐτυχίαν καὶ εὐάρεστον, ὅστε τακτικὰ κατ’ ἐπίτηδες ἡ κυρία Βρεᾶν ἐπεσκέπτετο τὴν ἔπαυλιν τῆς κυρᾶ Ἰακωβίνης.

Ἀπὸ ἑτοῦς εἰς ἑτοῦς, ἡ Ἐλισαβέτα κατατο ἐλκυστικὴ ζαχνὴ κόρη, γελαστὴ καὶ εὐφύης. Ἦτο λίαν εὐχάριστον νὰ τὴν ἴδῃ τις τρέχουσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μετὰ τὸ ἄκουσεν τῆς μειδίαμα, μετὰ τοὺς ἐκφραστικούς ἄθλαμούς τῆς, μετὰ τὰς μικρὰς καὶ ὡραίας τῆς.

Ἡ κυρία Βρεᾶν, ἵνα ἀνταμείψῃ τὰς πεποιθήσεις τῆς κυρᾶ Ἰακωβίνης, ἀνέλαβε νὰ παραδίδῃ μαθήματα εἰς τὴν Ἐλισαβέταν, ἣτις τοιαύτην εἶχεν ἀντίληψιν ὅστε ἐντὸς ἀριστοῦ διαστήματος προώδευσε ἀρκετὰ.

Ὁδὲ Λουκιανὸς, ἵνα διασκεδάσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἐλισαβέταν, ἐβόηθει συχνὰ τὴν μητέρα του ὅστε δὲν θὰ ἠδύνατο τις νὰ εἴπῃ, ἂν ἡ Ἐλισαβέτα ἐμάνθανεν ἀπὸ τὴν μητέρα ἢ ἀπὸ τὸν υἱὸν ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο συγγρόνως. Τὰ μαθήματα διεδέχοντο οἱ ἐξοχικοὶ περίπατοι, τὰ τρεξίματα, οἱ γέλωτες.

Ὁ Λουκιανὸς ἠσθάνετο ἑαυτὸν εὐτυχῆ κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν ἐκ τῆς ζωῆς ἐκείνης, ἣτις συνέδεε μετὰ τῶν ἀναμνήσεων τῆς παιδικῆς τοῦ ἡλικίας τὰς ζωηρὰς ἐντυπώσεις τοῦ παρόντος.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέρψεων ἐκείνων ἡ ἐφρηβότης ἐπλησίαζε, συνοδευομένη ἀπὸ συγγίνης, ἀπὸ ὄνειροπολήματα... Θεῖα στιγμὴ, ἣτις δὲν εἶνε πλέον ἡ παιδικὴ ἡλικία, ἣτις δὲν εἶνε ἀκόμη ἡ σφριγῶσα νεότης! Μοναδικὴ ἐποχὴ, καθ’ ἣν τὸ διαλάμπον ἐν τῇ ψυχῇ φῶς εἶνε τόσο καθαρὸν!

Ἦδη ἡ Ἐλισαβέτα ἠρυθρία, ὁσάκις συνήντα τὸ βλέμμα του καὶ ὁ Λουκιανὸς, ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ τῷ ἀπευθύνῃ τὸν λόγον ἢ νὰ τῇ προσφέρῃ ἀνθοδέσμη. Ἦν εἶχε κάμει ἐπίτηδες δι’ αὐτὴν ἠσθάνετο ἑαυτὸν συγχαταύμενον ὑπὸ αἰφνιδίως δειλίας. Ἐνίοτε ὅταν ἠθελον νὰ οὐμιλῶσιν, ἐσταμάτων μετ’ ὀλίγων ὡς ἐκ συμφώνου, μειδιώντες καὶ προβλέποντες ἀλλήλους. Ἄλλοτε πάλιν ἐβάδιζον ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, χωρὶς νὰ λέγωσιν τίποτε, ἀκούοντες τὸν θόρυβον τῶν βηματῶν των ἐπὶ τῆς χλόης καὶ τοὺς κτύπους τῶν καρδιῶν των, αἵτινες ἔπαλλον ἡχηρῶς εἰς τὰ στήθη των.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔρωτος τῆς Ἐλισαβέτας καὶ τοῦ Λουκιανοῦ. Δὲν εἶχαν ἐξομολογηθῇ τὸν ἔρωτά των καὶ ὅμως συνεννοῦντο διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὡσεὶ εἶχον ἀνταλλάξῃ δι’ ἀπείρων διαλόγων ὅλας τὰς σκέψεις των, ὅλα τὰ ὄνειρά των, ὅλα των τὰ συναισθήματα.

Οὕτω λοιπὸν ἤρχισεν ὁ ἔρωσ τῶν δύο τούτων νεαρῶν ὑπάρξεων, ἐάν, πρέπει νὰ δώσωμεν πίστην εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν, εἰς τὸ μειδίαμα, εἰς τὴν ἐνδόμυχον ταραχὴν των.

Ὁ Λουκιανὸς παρεσύρετο ἀπὸ τὰ θέλητρα τοῦ ἔρωτος, δὲν ἐσκέπτετο τίποτε.

Σκέπτεται τις λογικῶς, ὅταν εἶνε ἐρωτευ-
μένος, ὅταν ἔχη τὴν ἡλικίαν τοῦ Λουκιαν-
νοῦ; Καὶ ἡ Ἐλισαβέτα ἐπίσης δὲν ἐσυλ-
λογίζετο παρὰ τὸν ἐρωτὰ της, καὶ μόνον
διὰ τὸν Λουκιανόν της ἐγίνετο ὠραιοτέρα,
διὰ τὸν Λουκιανόν της προσεπάθει νὰ φαί-
νηται κομψὴ ἐν τῇ ἀπλῇ της περιβολῇ,
διὰ τὸν Λουκιανόν της εἶχεν εὖρη τρόπον νὰ
φαίνεται ἀπλῆ καὶ ἐπιτετηδευμένη, ζωηρὰ
καὶ μελαγχολικὴ, ἀφελῆς καὶ ὑπερήφανος.

Πῶς κατώρθωνε τοῦτο; Ἦτο τέχνη ἢ
δῶρον φυσικὸν βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ διαπύ-
ρου ἐρωτός της; Ἦτο ἡ Ἐμισαβέτα κοκέτ-
τα; Ἦ Ἐλισαβέτα κοκέττα! Οὐδέποτε
θὰ ἐπίστευε τοιοῦτόν τι ὁ Λουκιανός, ἐὰν ἡ
κυρία Βρεάν δὲν τοῦ ἔλεγε μίαν ἡμέραν:
— Λουκιανέ, δὲν εἶσαι πλέον παιδί καὶ
ἡ Ἐλισαβέτα ἀρκετὸ ἐμεγάλωσεν. Ἦ πρὸς
αὐτὴν οἰκειότης σου πρέπει νὰ ἐλαττωθῇ,
ἔπειτα ἔγεινε τελεία κοκέττα, ὡς νὰ ἀνε-
τράφη εἰς τοὺς Παρισίους.

Ὁ Λουκιανός ἠρυθρίασε, δὲν ἀπήντησε
καὶ ἔφυγε πρὸς τὸν κῆπον κλαίων. Πρὸς τί
τὰ δάκρυα; Ἐκλαιε, διότι ἤκουσε τότε τὴν
πρώτην ἀποκάλυψιν τοῦ ἐρωτός ἐκείνου,
τὸν ὅποιον ὁ ἴδιος δὲν εἶχεν ἀκόμη ὑποπτέυ-
σῃ ἔκλαιε, διότι ἤκουσε τὴν πρώτην κα-
τηγορίαν κατὰ τῆς Ἐλισαβέτας του, κα-
τηγορίαν ἀδικον, ἣτις τὸν ἐπλήγωνε, τὸν
παρώργιζε καὶ τὴν ὁποίαν θὰ ἀπέκρουε με-
τὰ περιφρονησεως, ἂν ἕτερον στόμα τὴν
προέφευρεν. Ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ του ἔκλαιε
μετὰ θλίψεως μεμιγμένης μετ' εὐχαριστή-
σεως καὶ ὑπερηφανίας, ἔκλαιεν ἐξ εὐτυχίας
καὶ ὀργῆς, ἐξ ἀπελπισίας καὶ ἐλπίδος.

Εἶχεν ἀκόμη τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγροὺς ἀπὸ
τὰ δάκρυα, ὅτε ἡ Ἐλισαβέτα δροσερὰ καὶ
χαρίεσσα ἐφάνη εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀτραποῦ.
Διηυθύνετο πρὸς τὸν κῆπον κρατοῦσα εἰς
τὰς χεῖρας κἀνιστρον γεμάτων χαμοκέρσασα
καὶ μειδιῶσα ἀπὸ μακρὰν πρὸς τὸν προσ-
φιλῆ τῆς καρδίας της, ὅστις τὴν παρετῆρει
ἐρχομένην.

Παράδοξος ἰδιοτροπία τῆς καρδίας. Ὁ
Λουκιανός, ὅστις ἐνόμιζε μέχρι τῆς στιγμῆς
ἐκείνης ἀδύνατον ὅ,τι τῷ εἶπεν ἡ μήτηρ
του, ὁ Λουκιανός, τὸν ὅποιον τὰ βέλγη τοῦ
ἐρωτός πρὸ ὀλίγου εἶχον θίξῃ τὸσον ἠδέως,
ἔχον συγκινήσῃ τὸσον περιπαθῶς, προση-

νέχθη μετὰ ψυχρότητος πρὸς τὴν Ἐλισα-
βέταν. Δυσηρεστήθη, διότι ἐκείνη ἔδραμε
πρὸς τὸ μέρος του, διότι τὸν συνέλαβε δα-
κρύοντα, διότι τῷ προσέφευε ἀπὸ τὰ δρο-
σερὰ ἐκείνα χαμοκέρσασα μετὰ τῆς συνήθου
αὐτῇ χάριτος. Ἐπειδὴ τὸν παρετῆρει με-
τὰ τὸ ἄθῳον της βλέμμα, εὐτυχῆς, διότι εὐρί-
σκετο πλησίον του, τῇ ὠμίλησεν ἀποτόμως
καὶ τῇ ἀπέτεινε με ὕψος ὀργίλον ὀλίγως λέ-
ξεις πλήρεις εἰρωνείας. Ἦ Ἐλισαβέτα,
ἣτις ἠγάπη τὸσον τὸν Λουκιανόν, ἣτις δὲν
ὑπόπτεινε τίποτε ἔκλαυσε πικρῶς καὶ κα-
τέστη μελαγχολικὴ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ κ. Βρεάν συνεβού-
λευσε τὸν Λουκιανόν νὰ εἶνε ἐπιφυλακτι-
κώτερος εἰς τὰς μετὰ τῆς Ἐλισαβέτας φι-
λικὰς σχέσεις του, ὅστος ἀπώλεσε τὸν ἐν-
θουσιασμόν, τὸν ὅποιον ἤσπᾶνετο δι' αὐτὴν.
Δὲν ἦτο πλέον παιδί, τὰ συναισθήματα,
τὰ ὁποῖα ἀναφαίνονται ζωηρὰ, ὅταν καθύ-
σταται τις ἀνὴρ, ἤρχισαν κατὰ μικρὸν νὰ δι-
εγειρῶνται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Λουκιανού.

Ἦ κ. Βρεάν δὲν παρετῆρησε κατ' ἀρχὴν
τὴν ἐπαυξάνουσαν κατ' ἐκάστην συμπά-
θειαν μεταξὺ τῶν δύο παιδίων ἢ μάλλον
δὲν ἀνεκάλυπτε τίποτε, τὸ ὅποιον ἠδύ-
νατο νὰ τὴν ἀνησυχῆσῃ. Πῶς ἦτο δυνατόν
νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ὁ υἱὸς τῆς, περὶ οὗ τοσαύ-
τα ἄνευροπόλει, θὰ ἐδεσμεύετο ἀπὸ τὰ
θέλγητρα κόρης ἀφκνοῦς καὶ πτωχῆς; Ἦ
Ἐλισαβέτα ἦτο πάντοτε διὰ τὴν κ. Βρεάν
ἡ κόρη τῆς κυρᾶ— Ἰκκωδίνης καὶ τίποτε
περισσότερον. Ἦ συνήθεια καὶ ἡ ὑπερηφάν-
εια δὲν ἀποτυφλοῦσι συχνὰ τὴν διορατι-
κότητα τῶν φρονημοτέρων; Πολὺ δὲ ὀλι-
γότερον ἡ μήτηρ τοῦ Λουκιανού ὑπόπτεινε,
ὅτι ἡ κόρη αὕτη ἦτο δυνατόν νὰ ἐλπίσῃ τι
ἐκ τοῦ ἐρωτός τοῦ υἱοῦ της καὶ ὅτι θὰ ἀπε-
φάσιζεν ἄνευ βεβαίου συμφέροντος νὰ ἀντι-
ποκριθῇ εἰς τὸν ἐρωτὰ του.

Ἦ ταραχὴ των, αἱ συγκινήσεις των, τὰ
βλέμματα ἐλευθέρως ἀνταλλάσσόμενα δὲν
τῇ εἶχον κατ' ὀλοκλήριαν διεγείρησιν τὴν
προσοχὴν. Ἦ ἀλλόκοτος μελαγχολία, οἱ
συνεχεῖς ρεμβασμοὶ τοῦ Λουκιανού τῇ ἐπι-
δείκνυον τέλος τὸν κίνδυνον καὶ ἐν τούτοις
οὐδὲν ἐνόει.

Δὲν ἐφοβεῖτο τίποτε ἐκ τοῦ ἐρωτός ἐκεί-
νου, διότι δι' αὐτὴν καὶ διὰ τὰς ὄνειροπο-

λήσεις της ὁ μικρότερος κίνδυνος ἦτο ἡ συμ-
πάθεια τοῦ Λουκιανού πρὸς κόρην ἀφκνῆ
καὶ πτωχὴν οἶκ ἡ Ἐλισαβέτα. Ἐπειτα
οὐδέποτε ἐφάνταζετο ἐρωτὰ σπουδαῖον ἐκ
μέρους τοῦ Λουκιανού. Ἴσως εἶχε δίκαιον,
ἀλλὰ πόσον εὐκόλως, καὶ χωρὶς νὰ τὸ πε-
ποιθῆται τις οἱ χάριν πικιδιάς ἐρωτες μετα-
βάλλονται εἰς αἰσθήματα περιπαθῆ καὶ
ἀδιάρρηκτα.

Ἐν τούτοις διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἀπεφά-
σεν νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα, δι' ὧν θὰ
κατενίκα τὰ συμπτώματα τοῦ κακοῦ, ὅπερ
ἐπὶ τινος χρόνου ἀνεφένετο εἰς τὰς νεαρὰς
ἡμέρας ὑπάρξει. Ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ Λουκιαν-
ός ἦτο ἀνίκκος νὰ παραβῆ τοὺς ὅρους τῆς
ἐπιπροσέχειας καὶ τῆς τιμῆς καὶ δὲν ἐφοβεῖ-
το παρὰ μικρὰν τιὰν συμπάθειαν, τῆς ὁποίας
προέβλεπεν ἐνίοτε τὰς ἀναγκαιὰς συνε-
πειας.

Ἄν ἀπέτρεπεν ἀποτόμως τὸν Λουκιανόν,
θὰ διέπραττε μέγα σφάλμα. Τὸ καλλίτερον
ἦτο νὰ ἐνεργῆσῃ διὰ τῆς πικουρίας ἐκείνης
ἣτις εἶνε ἴδιον τῆς γυναικὸς πλεονεκτήμα
καὶ ἣτις ἐμβάλλει βραδέως, ἀνεπαίσθητως
ἐν ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν
ἡ γυνὴ θέλει ἐμφυσῆσῃ, οὕτως εἶπεῖν, εἰς τὸ
πνεῦμα τοῦ ἀνδρός. Ἄλλως ἡ κ. Βρεάν, τῆς
ἣτις τὸ ἐγώιστικόν τῆς μητρότητος αἴσ-
θησις εἶχεν ὑπερνήκησει πᾶν ἄλλο, πεισθεῖσα
ἐπὶ τέλους, ὅτι οὐδὲν ὑπῆρχε τὸ ἀστεῖον ἐν
τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, ἐτέθη ἐπὶ τὸ ἔργον βέ-
βαια, καλῆ τῇ πίστει ὅτι θὰ ἐπετύγχανεν.

Ἐμποδίζουσα ἄνισον σύνδεσμον δὲν ἐ-
πιδίωκε τὴν εὐτυχίαν δύο ὑπάρξεων;
Μεταξὺ λοιπὸν τῆς Ἐλισαβέτας καὶ τοῦ
Λουκιανού τὸ πᾶν ἐμελλε νὰ μεταβληθῇ.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνάγκη.
Αἱ διακοπαὶ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐτε-
λείσαν κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅπως καὶ αἱ
ἐλλοι. Ἐξηκολούθησαν, ὅπως ἄλλοτε, νὰ
ἤρχωσιν ἀνὰ τὴν ἐπαυλιν, εἰς τὸ δάσος
ἐλλέγοντες ἄνθη, διασκεδάζοντες, χαρι-
σιζόμενοι. Ἄλλ' ὅτε μὲν φράσις λεχθεῖσα
ἐπὶ τῆς ἀδιαφορίας, ὅτε δὲ λέξις τις ριθθεῖσα
ἐπὶ τῆς συνδιάλεξιν μετὰ χάριτος καὶ φι-
λότητος, ἐπανελάμβανον εἰς τὸν Λουκιανόν,
ἡ Ἐλισαβέτα ἦτο ἀπερίσκεπτος καὶ
κατασιόπληκτος κόρη. Ἐν τούτοις πολ-

λάκις λογικότερον σκεπτόμενος ἔλεγε κατ'
ἐαυτόν:

Ἐὰν ἡ Ἐλισαβέτα εἶνε κατὰ τι φιλά-
ρεσκος, ποία δὲν εἶνε εἰς τὴν ἡλικίαν της;
Ἐὰν εἶνε ἐλαφρόνους ὀλίγον καὶ ἐπιπο-
λαίικ, ἡ καρδία της ὅμως εἶνε τὸσον ἀγαθὴ!
Δὲν εἶνε ἐγκλημα, διότι εἶνε ζωηρὰ καὶ
εὐθυμος.

Ἦ κ. Βρεάν διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν
Ἐλισαβέταν, ὅπως ἤθελεν εἰς τὸ πνεῦμα
τοῦ Λουκιανού, ἐκοφελεῖτο θαυμασίως καὶ
τῶν πικραικροτέρων περιστατικῶν.

Ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Λουκιανού ὠμίλει
μετὰ τελείας ἀπλότητος περὶ τοῦ μέλλον-
τος τῆς Ἐλισαβέτας. Ἄ! δὲν εἶνε κακὸ
κορίτσι ἡ Ἐλισαβέτα μας, ἔλεγε, θὰ εὖρη
χωρὶς ἄλλο ἀντάξιον σύζυγον, καλὸν τινὰ
χωρὶκόν, ὅστις θὰ περιποιηθῆται τὴν ἐπαυλιν
καὶ θὰ ἀνακουφίσῃ τὴν κυρὰ— Ἰκκωδί-
ναν».

Ὁ Λουκιανός ἐπηρεάζετο ἀπὸ τὰ φάρ-
μακερὰ ταῦτα βέλγη, τὰ ὁποῖα ἐπιτηδεῖως
ἡ μήτηρ του ἔρριπτεν εἰς ἐκάστην κατάλ-
ληλον περίστασιν.

Ὅταν ἡ Ἐλισαβέτα εὐρίσκετο μόνη μετὰ
τῆς μητρὸς τοῦ Λουκιανού, ἡ συνδιάλεξις
περιστρέφετο ἐπὶ τῶν ὄνειροπολήσεων τῆς
Βρεάν περὶ τοῦ υἱοῦ της, τὸ σκεδῖόν του, αἱ
ἐπιστημονικαὶ του μελέται θὰ τὸν ἐκάλουν
μακρὰν τῆς Γαλλίας ἢ θὰ τὸν ἠνάγκαζον
νὰ δικεῖν διαρκῶς ἐν Παρισίοις. Ὡς κα-
λὴ μήτηρ, ἀπρηθμει τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα
θὰ συνήντα ὁ υἱὸς της καὶ τὰ πλεονεκτήμα-
τα συνοικεσίου, τὸ ὅποιον θὰ τῷ παρεῖχε
τὰ μέσκα νὰ φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὸν σκο-
πὸν του.

Τότε ἡ Ἐλισαβέτα ἐταράσσετο, χωρὶς
νὰ τὸ θέλῃ, ἤλλασε χρῶμα, ἐδάκρυε καὶ
ἀπέστρεφε τὴν κεφαλὴν.

Ἦ κ. Βρεάν, ἣτις παρετῆρει τοῦτο, δὲν
ἐπέμενε καὶ ὠμίλει περὶ ἄλλων πραγμά-
των. Ἄλλ' ἀμέσως πάλιν ἐπανήρχετο εἰς
τὰς ἰδίας ὄνειροπολήσεις μετὰ ζήλου, τὸν
ὅποιον τὸ μητρικόν τις ἐνστικτον καθίστα
ἀκατανίκητον. Κατὰ δυστυχίαν, λίαν συχν-
ὰ εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ μητρικός
ἐγώισμός ἀπατάται καὶ ἐνεργεῖ κκλῶς, διό-
τι εἶνε τυφλός!

Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Λουκιανοῦ, ἡ Ἐλισαβέτα ὠχρίασε καὶ ἡ ἐκφραστικὴ τῆς φυσιογνωμίας προέδιδε, μετ' ὄλγας τὰς πρῶτας παθείας τῆς, ψυχικὴν ἀγωνίαν.

Δὲν ἔδωκε προσοχὴν καὶ τὸν ἐφίλησεν περιπαθέστερον παρ' ἄλλοτε.

Ἡ κ. Βρεάν, τὴν ὁποίαν πλέον δὲν διάφρευγε τίποτε, εἶπε μὲ ὕφος ὀλίγον εἰρωνικόν:

— Δὲν πρέπει δὲ νὰ εἴσχι τόσον νευρική, καλὴ μου Ἐλισαβέτα! ἡ ζωὴ δὲν εἶνε παρὰ δι' ἀποχωρισμούς.

Καὶ ὁ Λουκιανός; Ἐπανέλαθε ταύτην τὴν φορὰν τὴν πρὸς τοὺς Περσίους ὁδὸν μετ' ὀλιγωτέρως ἀνίας. Τί! τὸ φίλημα τῆς Ἐλισαβέτας τοῦ δὲν διήγειρεν ἐν αὐτῷ τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζεν ἡ ἀθῶα ψυχὴ τῆς; Ὅχι, διότι πλήρης φιλοδοξῶν ἐπιθυμιῶν, ἀνεχώρει μετ' ἀνυπομονήσας, ἥτις τὸν ἔκαμε νὰ λησμονήσῃ τὸ παρηλθόν. Ἐπειτα δὲν ἀντίστατο πλέον εἰς τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ζωηροῦ σκεπτικισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ κυρία Βρεάν ἐπιταθείως εἶχεν ἐμβάλλῃ εἰς τὸ πνεῦμά του. Θεωρῶν ὡς χυμωμένην πᾶν ὅ,τι τὸν συνεκίνηει ἄλλοτε, ἀφωσιωμένος εἰς ἀνωτέρας μελέτας, ἔπληκτος ἐκ τοῦ θεάματος τοῦ κόσμου τῆς προτεουσῆς, εἰς ὃν οἱ φίλοι τῆς κ. Βρεάν ἦσαν ἐπιφορτισμένοι νὰ τὸν εἰσαγάγωσιν, ἔζησε δύο ἔτη μακρὰν τῆς Ἐλισαβέτας, χωρὶς νὰ τὴν ἀναζητήσῃ, διότι παρεσύρετο ἐκ τοῦ θορύβου καὶ τὸν διασκεδάσεων τοῦ Παρισίου βίου.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔλαβε πληροφορίας περὶ τῆς κυρᾶ-Ἰακωβίνας καὶ τῆς Ἐλισαβέτας καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὰς ὀλίγας λέξεις, ἐν αἷς τὰς ἐβεβχίου, ὅτι δὲν τὰς ἐλησμονήσῃ. Ἄλλ' ἐφάνη ὀλιγωτέρον ἀνυπόμονος νὰ ἐπανάδῃ τὴν ἀτυχὴ του φίλην, παρ' ὅσον ἡ μήτηρ τοῦ ὑπολόγιζε. Πόσον ἐκείνη ἦτο ἡ χαριστήμενη, διότι ἔδειξε τοιαύτην φρόνησιν! Ἡ φρόνησις εἶνε τόσον ὠραῖον πρᾶγμα!

Μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ ἀκόμη χρόνου ἡ κ. Βρεάν δὲν κατῴρθωσε νὰ ἀποτρέψῃ τὸν Λουκιανὸν τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἔπαυλιν τῆς κ. Ἰακωβίνας. Ἐῦρε τὴν Ἐλισαβέταν ἀσθενικὴν καὶ ὠχρὰν, καὶ ὅταν ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῆς ἀποτόμου ταύτης με-

ταβολῆς, ἡ Ἐλισαβέτα δὲν ἀπήντησεν, ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσπόγγισε δάκρυ τὸ ὁποῖον δὲν ἠθελε νὰ ἴδῃ ὁ Λουκιανός.

Ἡ κυρὰ Ἰακωβίνα ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῆς διετείνεται, ὅτι ἡ κόρη τῆς ἀπώλεσε τὰ ζωηρὰ χρώματα τῆς νεαρᾶς ἡλικίας τῆς βενεκα μαγικῶν, τὰ ὁποῖα τῇ εἶχον κάμει.

Ὅταν ἔμενον μόνοι, ἐνηγαλῆζοντο ἀλλήλους μετὰ περιπαθείας καὶ ἀνεπόλουν ἀλληλοκυτταζόμενοι τὰ φιλήματα τῆς παιδικῆς τῶν ἡλικίας, τὸν ἀθῶον ἔρωτά των. Ὁ Λουκιανός, ἂν καὶ δὲν ἐμάντευε τίποτε, ἠσθάνετο καταθεθλιμένην τὴν καρδίαν του. Ἡ Ἐλισαβέτα διετήρει ἐκφρασιν μελαγχολικὴν καὶ ἀνικράν, ἥτις διήγειρεν ἐν αὐτῷ αἰσθητικὴν βαθύτερον τοῦ πρώτου. Καὶ ἡ Ἐλισαβέτα δι' ὅ,τι ἐδοκίμαζε δὲν εἴξευρε τί νὰ εἴπῃ καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ τῇ ἐξομολογήθῃ τὰς νέας ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας ἠσθάνετο ἡ ψυχὴ του.

Ἐφοβεῖτο μὴπως τὴν τραγίᾳ ἀιωσθεῖως ἐκλέγῃ ἀκκτάλληλον περιστάσιν διὰ τοιαύτας ἐξομολογήσεις καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ὠμίλῃ περὶ πραγμάτων ἀδικόρων, ἐνδομύχως ὅμως ἔπασχον, ἡ φωνὴ τῶν ἔστρεμεν. Ἡ κυρὰ—Ἰακωβίνα ἐπεθύμει νὰ μὴ τοὺς ἀφινεν τόσον ταχέως ὁ Λουκιανός, ἀλλὰ τὸ ταξείδιον κλονισθῆν ὑπὸ τῆς κ. Βρεάν δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ ἐνεργήσῃ ὅπως ἠθέλεν· ἐκτὸς τούτου τὸ χάος τῶν σκέψεων του τὸν ἐτάρασεν. Ὁ ἀποχαιστικισμὸς ὑπῆρξε σκληρός. Περιεπτύχθησαν ἀλλήλους μετὰ τῇ καρδίαν συντετριμένην, μετὰ τοὺς ὀφθαλμούς γεμάτους ἀπὸ δάκρυα.

Ἀπομακρινόμενος ὁ Λουκιανός τῆς ἔπαυλεως διέκρινε ἀπὸ μακρὰν τὴν Ἐλισαβέταν, ἥτις τὸν παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματός. Τῇ ἀπέστειλε φίλημα, ἀνέβη εἰς τὸν λόφον, εἰσεχώρησεν εἰς τὸ δάσος καὶ ἐξηφανίσθη.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύση οἱ ἀστέρες ἐσπινθηροδόλουν εἰς τὸ στερεώμα καὶ ἡ νυκτερινὴ αὐρὰ ἠρέμα ἔσειε τὰ φύλλα τῶν δένδρων. ὅταν ἡ κυρὰ—Ἰακωβίνα ὠδήγει εἰς τὴν ἔπαυλιν τὴν Ἐλισαβέταν, ἥτις δὲν ἠσθάνετο τὴν ὑγρὰσιν τῆς νυκτός, διότι ἐσκέπτετο μόνον τὸν ἔρωτά τῆς.

Κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην δὲν ἐκοιμήθη

καθόλου. Ἐσυλλογίζετο τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἦτο μικρὰ καὶ ὁ Λουκιανός ἐζῆ πάντοτε πλησίον τῆς, ἀνεπόλει τὸν ἀποχωρισμὸν καὶ τὰ φιλήματα τῆς προτεραίας, ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς δὲν ἐτόλμησε νὰ σκεφθῇ καὶ τὸ μέλλον.

✱

Τρεῖς μῆνας μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ἡ κυρὰ—Ἰακωβίνα καὶ ἡ Ἐλισαβέτα ἐμάνθανον, ὅτι ὁ Λουκιανός ἀπῆλθεν ἐκ Γαλλίας μετὰ τῶν μελῶν ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας, ἐν τῇ ὁποίᾳ εὐτυχῆς προστασία καὶ ἀξία πρώτος τῷ παρέσχον ἡσιν γραμματέως. Ἦτο μεγάλη τιμὴ δι' αὐτὸν καὶ ὤφειλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως ἢ νὰ παραιτηθῇ.

Ὁ Λουκιανός δὲν ἐδίστασεν, ἔπειτα ἐπραγματοποιοῦντο αἱ διακαστέραι ἐπιθυμίαι τῆς κ. Βρεάν, ἥτις ὠνειροπόλει πρὸς τοὺς ἄλλοις πλούσιον διὰ τὸν υἱὸν τῆς συνοικέσιον καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ περίστασις αὕτη θὰ συνετέλει, ὅπως φθάσωσιν εἰς αἷσιον πέρας τὰ σχέδιά τῆς.

Ἦνα διασκεδάσῃ τὴν μοναξίαν τῆς ἐπεσκέφθη διὰ τινος ἡμέρας τὴν ἔπαυλιν καὶ ἐν τῇ μητρικῇ χαρᾷ τῆς ὠμίλει συχνῶς πρὸς τὰς δύο γυναίκας περὶ τοῦ εὐνοικοῦ τούτου συνοικείου. Ἡ ἀτυχὴς Ἐλισαβέτα δὲν ἐπανέκτισε τὴν προτέραν ὑγείαν, ἀλλ' ἡ ὠραία τῆς φυσιογνωμία προσέλαβεν ὕφος ἡδὺ καὶ γαλήνιον. Δὲν ἦτο πλέον ὠχρὰ! αἱ παρηλατῆσαι τὸν ναντιὸν ἦσαν χρωματισμέναι μετὰ ζωηρὸν χρῶμα ὑγείας. Ἡ κ. Βρεάν ἐξέπλησσετο διὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὸν ὠραῖον χρωματισμὸν καὶ ἐσκέπτετο: «Ἄ! ἐὰν ὁ Λουκιανός μου ἔβλεπε τώρα διὰ πρώτην φορὰν τὴν Ἐλισαβέταν, χωρὶς ἄλλο θὰ τὴν ἀγάπα μετὰ μανίας καὶ δυσκόλως θὰ μὲ ἤκουεν. Ἐυτυχῶς ἡ παιδικὴ ἐκείνη συμπάθεια ἐλησμονήθη καὶ παρὰ τῶν δύο». Ὁ Λουκιανός πρὶν ἀναχωρήσῃ, ἠθελε νὰ ἐπανεῖδῃ τὴν παιδικὴν του φίλην ἢ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ αὐτῆς εἰς τὴν μητέρα του, ἀλλ' ἀνησυχολημένος ἐκ τῶν περιστάσεων, προετοιμαζόμενος μετὰ σπουδῆς διὰ τὸ ταξείδιον δὲν ἔλαβε πρὸς τοῦτο κενόν. Ἡ Ἐλισαβέτα καὶ ἐκεῖνος ἦσαν τόσον νέοι ἀκόμη!

Αἱ εἰδήσεις, τὰς ὁποίας ἐμάνθανε περὶ αὐτῆς, ἦσαν τόσον ἐνθαρρυντικαί!

Θὰ ἐπανήρχετο ἰσχυρότερος καὶ κύριος

ἐκτου, ἡ μήτηρ του θὰ ἐσέβετο τὴν ἐπιθυμίαν του, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος θὰ ἐξεδήλου μετὰ τῆς ἀθηνεῖς τοῦ ἀνδρικοῦ του χαρακτῆρος.

Ἦναχάσθη λοιπὸν νὰ μὴ ἐξηγηθῇ τώρα μετὰ τῆς μητρὸς του, διότι ἡ τυραννικὴ στοργὴ τῆς κ. Βρεάν καὶ ἡ ἰδέα οἰκογενειακῶν διενέξεων τὸν ἀπέτρεπον. Ἡ μεγάλη συμπάθεια, ἡ βαθεῖα συγκίνησις, ἥτις τὸν ὤθει πρὸς τὴν Ἐλισαβέταν, δὲν μετέτεχε τῶν βιαιῶν ἐκείνων ἐρώτων, οἵτινες ἐνεργοῦσιν ἀπερισκέπτως!

Ἄν ἐὰν ἐγνώριζε τὸ μυστικὸν τῆς Ἐλισαβέτας! Μία λέξεις θὰ ἤρκει νὰ τῷ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸν κάμη σκεφθῇ ἄλλος. . . Διατὶ ἐκείτη νὰ μὴ τῷ ἐξομολογήθῃ τὸν Διακαστῆ ἔρωτά τῆς.

Ἡ μήτηρ τοῦ Λουκιανοῦ ἦτο ἡσυχος, πεπεισμένη, ὅτι οὔτε ἕκνος ἐσώζετο ἐκ τῆς παιδικῆς ἐκείνης συμπάθειας, ἡ κυρὰ Ἰακωβίνα φύσει ἀπλοϊκὴ, δὲν ὑπόπτειε τίποτε. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐλισαβέταν, ὁσάκις ἐλάμβανεν διὰ μέσου τῆς κ. Βρεάν βραχεῖαν ἀνάμνησιν ἐκ μέρους τοῦ Λουκιανοῦ, ἔλεγε καθ' ἐκυτὴν: «Ὅχι δὲν μὲ ἀγαπᾷ!» Καὶ χύνοσα πικρὰ δάκρυα, καταβαλλομένη καθ' ἐκάστην ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης, τῷ ἀπῆντα μὲ τὰς διακαστέρας εὐχάς: «Μὲ ἀγαπᾷ ἄγαγε!» ἠρώτηκε τὸν μακρὰν τῆς Γαλλίας ὁ Λουκιανός, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ συμπεράνη τι ἐκ τῆς παρηνικῆς ἐκείνης καρδίας.

— Καλὴ μου Ἐλισαβέτα, ἀγαπημένο μου παιδί, πάλιν εἶσαι ἀσθενής! θὰ σοῦ ἔκαμαν χωρὶς ἄλλο καὶ ἄλλα μαγικά. . . Κάμε ὑπομονὴν, πᾶρακάλεσε τὸν θεόν! θὰ μᾶς προστατεύσῃ, θὰ σοῦ ἀποδώσῃ τὴν ὑγείαν. Οὗτος ὠμίλει μίαν ἐσπέραν ἡ κυρὰ Ἰακωβίνα τακτοποιούσα τὴν πτωγικὴν κλίνην, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεπαύετο ἡ Ἐλισαβέτα ἀπαυχῶρος καὶ ἐξησθενημένη, χωρὶς νὰ διδῇ καμμίαν ἀπόκρισιν. Μετ' ὀλίγων ἔστρεψεν τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ ἠθελε νὰ κοιμηθῇ, καὶ ἡ κυρὰ-Ἰακωβίνα ἐζήθη τοῦ δωματίου μετὰ προφυλάξεως.

Ὅτε ἡ Ἐλισαβέτα ἔμεινε μόνη, ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ περιστεθίου τῆς μικρὸν τετράδιον, ὅπερ τῇ ἐχρησίμευεν ὡς λεύκωμα καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐχάραττε δι-

αυτήν μόνην γραμμὰς τινὰς ἀνκμύνησων, τὸ ἐξεφύλλισε μὲ τρέμουσαν χεῖρα καὶ συγκινημένη ἀνέγνω τὰς τελευταίας λέξεις τὰς ὁποίας εἶχε γράψει τὴν προτεραιάν:

«Ἐννέα ὥραι τῆς ἐσπέρας. Ὁ Λουκιανός μου θὰ ἔλθῃ ἢ θὰ μοῦ γράψῃ, ὅτε μὲ ἀγαπᾷ;... Δὲν γνωρίζω... Μὰ μοῦ φαίνεται, ὅτι εἶμαι εὐτυχῆς σήμερον, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ μοῦ συμβῆ αὔριον μεγάλη χαρά. Διὰ τὴν αὔριον ἐστόλισα τὸ πτωχικόν μου δωμάτιον, ἐγένισα μὲ ἄνθη τὰ δύο μεγάλα ἀνθοδοχεῖά μου» ἔπειτα εἰς τὸ ποτήριον ἐκείνον τὸ Βοεμιόν, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐχάρισεν, ἄλλοτε ὁ Λουκιανός μου, ἔβλα μετὰ προσοχῆς ὠρικούς πινσέδες καὶ ξηράνθεμα, τὰ ὅποια ἠγάπη ἐκείνου. «ὦ! πόσον ὠραίαν ἐνθουσιάζου ἐκμα... Τὴν ἐκμα ἐπίτηδες δι' αὐτόν, τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ τόσο... Ὅταν εἶμεθα μικροὶ καὶ εὐτυχεῖς, τοιαύτας ἀνθοδέσμες μοὶ προσέφερε μειδιδῶν... Ἄλλ' διατὶ αὐτὴ ἡ χαρά; Πρὸς τί τὰ ἄνθη αὐτά; Ποία ἐορτὴ εἶνε αὔριον; Δατὶ νὰ κίσθάνετα ἡ ψυχὴ μου γλυκείας ἐλπιδας; Τίς μὲ βεβαιῶσθαι, ὅτι θὰ πραγματοποιηθῶσιν; Δὲν μὲ μέλει, θέλω νὰ τὸ πιστεύσω, νὰ πιστεύσω εἰς τὸ προαίσθημα, τὸ ὁποῖον μοῦ λέγει «θὰ εἶσαι εὐτυχῆς αὔριον!» Τὴν στιγμήν, ὅπου γράφω, παρατηρῶ μίαν πεταλοῦδαν, ἀγγελοῦ καλῶν εἰδήσεων, ἣτις περυσίζει περὶ μου. «Α! τὴν ἀνόητον, ἰδοὺ πλησιάζει τὸ φῶς, φοβοῦμαι, μήπως κτύσῃ τὰς πτερυγὰς τῆς...»

«Ὁχι, ὄχι, δὲν τὸ θέλω, διότι ἂν ἡ πεταλοῦδα καταστραφῇ, θὰ χαθῆ μαζὶ τῆς καὶ ἡ εὐτυχία μου.»

Τὶ νὰ κάμω λοιπόν, ἀφ' οὗ ἡ ἀδεξία τριγυρίζει πάντοτε γύρω εἰς τὸ φῶς; θὰ σδύσω τὸ φῶς καὶ θὰ κοιμηθῶ διὰ τοῦ μέσου τούτου σώζω τὴν πεταλοῦδαν διατηρῶ τὰς ἐλπίδας μου. Τίς εἰςεύρει;»

Τὴν ἐπομένην κάτωθεν τῆς σελίδος αὐτῆς ἡ Ἐλισαβέτα ἔγραψε τὰς ἐπομένους λέξεις: «Τὰ προαίσθηματὰ εἶνε ἀπατηλά, δὲν θὰ πιστεύσω πλέον εἰς αὐτά.»

✱

Μεταξὺ δύο φύλλων τοῦ λευκώματος τῆς Ἐλισαβέτας εὐρίσκειτο ἐπιστολὴ τῆς κ. Βρεάν φέρουσα παλαιὰν ἡμερομηνίαν καὶ περιέχουσα ἐν ὑστερογράφῳ τὰ ἐξῆς: «Κατέβα-

λον πᾶσαν προσπάθειαν, καλὴ μου Ἰακωβίνα, ὅπως ἐπιτύχω διὰ τὸν Λουκιανόν συνοικέσιον, τὸ ὁποῖον θὰ τῷ παράσχη μεγάλην προίκαν, διότι ἡ νύμφη ἐκληρονόμησε πλούσιον θεῖόν τῆς. Ὁ υἱός μου θὰ ἐπανελάβῃ μετ' ὀλίγους μῆνας ἐνωρίτερον παρ' ὅσον ὑπελόγιζόν Σᾶς τὸ γράφω, διότι ἐσκέφθην, ὅτι τοιαύτη εἰδήσις θὰ ἡγαχάριστει σὲ καὶ τὴν καλὴν μας Ἐλισαβέτα.»

Ὁμιλοῦσα ἡ κ. Βρεάν μετὰ τόσης βεβαιότητος περὶ τοῦ γάμου τοῦ Λουκιανού ἐξηκολούθει τὰς συνήθεις τῆς ὄνειροπολήσεως. Ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ Ἐλισαβέτα ἐθεραπεύθη πλέον ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἡ κόρη τῆς κυρᾶ-Ἰακωβίνας τῆ ἐφάνη ὠραιοτέρα, ὁραιοτέρα παρ' ἄλλοτε. Δὲν ἐγνώριζε, ὅτι ἡ ἀτυχῆς αὕτη κόρη ἐπασχέ καὶ δὲν προσέβλεπε, πόσον τοιούτου εἶδους ἀγγελίαι θὰ τὴν κατέβληνον... Δυστυχῆς Ἐλισαβέτα!

✱

«Ὅτε ὁ Λουκιανός ἐπανῆλθεν, ἐζήτησεν ἀμέσως πληροφορίας περὶ τῆς Ἐλισαβέτας.»

— Ἡ Ἐλισαβέτα εἶνε καλὰ, εἶπεν ἡ κ. Βρεάν, ἃς ὀμιλήσωμεν γιὰ σένα, καλὸ μου παιδί.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὅτε ὁ Λουκιανός ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῆ διὰ τινὰς ἡμέρας τὴν ἑπαυλιανὴν κ. Βρεάν μετὰ λύπης ἐμάντεσεν ἐκ τοῦ συγκινημένου ὕφους τοῦ υἱοῦ τῆς μέρος τῆς ἀληθείας καὶ διείδεν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν. Προσέπαθει νὰ κερδίξῃ κενὸν ἐξετάζουσα τὰς ἐνδείξεις τοῦ ἔρωτος τούτου, ὅστις ἐξεδηλοῦτο καταφρονῆς· πλέον καὶ ἐζήτησε κατὰλληλον περίστασιν, ὅπως θύξῃ τὸ ζήτημα ἐτέρου πλουσίου συνοικεσίου, ὅτε ἔλαβεν ἐκ μέρους τῆς κυρᾶ-Ἰακωβίνας ἐπιστολὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξιστόρει ἐκείνη μετ' ἀνησυχίας τὰ τῆς υἱείας τῆς Ἐλισαβέτας καὶ ἐζήτησε συμβουλὰς καὶ τὴν ἠθικὴν βοήθειαν τῆς κ. Βρεάν, εἰς ἣν εἶχε πᾶσαν ἐμπιστοσύνην.

«Ἀσθένεια κρυφὴ καταβιβασκίζει τὸ παιδί μου», ἔγραψεν ἡ κυρᾶ-Ἰακωβίνα, ὅπως παραστήσῃ τὴν ἐξασθενήσασιν καὶ τὸν μαρσαμὸν τῆς Ἐλισαβέτας. Ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς ὑπῆρχεν ἐτέρα ἐσφραγισμένη μετὰ προσοχῆς καὶ φέρουσα καθρογεγραμμένην τὴν ἐπι-

γραφὴν. «Διὰ τὸν κύριον Λουκιανόν.»—

«Σᾶς τὴν στέλλω, ὅπως μοῦ τὴν ἔδωκεν ἡ Βέτα μου, ἣτις καθ' ἑκάστην ὀμιλεῖ δι' ὑμᾶς καὶ διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ κ. Λουκιανού.»

Ὁ Λουκιανός ἔλαβεν ἀμέσως τὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς μητρὸς του καὶ ἀφ' οὗ τὴν ἀπεσφράγισε μετὰ καταφρονῆς ἀγωνίας, ἀνέγνω τὰ ἐπομένα:

«Κύριε Λουκιανέ,

«Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς σου μετεβλήθην καὶ ὑπέφερα πολὺ, ἐσκέφθην πολὺ καὶ ἐγήρασα πολὺ ἐπίσης. Ἐννῶ τώρα χίλια πράγματα, τὰ ὅποια πρὶν δὲν ἐνόουν οὔτε εἰς τὰ βιβλία οὔτε περὶξ μου. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου καὶ μὴ μὲ κατακρίνετε, ἐὰν παραγορευμαὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μέλλοντος ἐπαναφέρουσα ὑμᾶς εἰς τὸ παρελθόν δι' ὀλίγας στιγμᾶς. Ἐἶμαι καταδικασμένη. Οἱ ἰατροὶ δὲν γνωρίζουν, ἀπὸ ποῖαν ἀσθένειαν ἀποθνήσκω ἢ δὲν θέλουν νὰ τὴν ὀνομάσουν ἐγὼ ὅμως γνωρίζω, ὅτι ἀποθνήσκω, διότι ὄνειρεύθην εὐτυχίαν ἀδύνατον. Εἶχον ἄδικο, ἀλλ' εἴθε καλὸς καὶ δὲν θὰ μὲ κατακρίνετε ποτὲ δι' ἄλλειψιν θάρρους; δὲν ἠθέλησα νὰ ἀποθάνω, δὲν τὸ κατάρθρωσα ὅμως... Ἄν εἶνε ἀκρτίκ, ὁ θεὸς ἅς μὲ συγχωρήσῃ!

«Ἐνθυμεῖσθε τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν εἶμεθα μικροὶ καὶ εὐτυχεῖς καὶ μὲ τὸ μειδιδίμα εἰς τὰ χεῖλη ἐπρεχομεν εἰς τὸ δάσος, ἐκόπτομεν ἄνθη καὶ χαμοκέρασα:

Ἐγὼ τὰ ἐνθυμοῦμαι ὅλα καὶ μοῦ φαίνεται, ὅτι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη εἶνε μακρὰν. Σᾶς ὀνομάζω κύριον Λουκιανόν, μὲ ὀνομάζετε χαϊδευτικὰ Βέταν καὶ μοῦ ἐλέγετε νὰ σᾶς ὀνομάζω ἀπλῶς Λουκιανόν. Δὲν ἐτολμοῦσα. Τότε μὲ ἀπειλοῦσατε, ὅτι θὰ μὲ καλῆτε κυρίαν Ἐλισαβέταν...»

«Πόσον εἶμεθα εὐτυχεῖς τότε! δὲν εἶνε ἀλήθεια;

«Τώρα δύναμαι νὰ σᾶς ὀνομάζω Λουκιανόν, δὲν θὰ μὲ ὀνομάζετε κυρίαν Ἐλισαβέταν! Ἡ ζωὴ μου εἶνε τόσο βραχεῖα, θὰ ἀποθάνω εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητος, ἀλλὰ δὲν παραπονοῦμαι δι' αὐτό, ἀφ' οὗ ἐγνώρισα καὶ ἠγάπησα σᾶς. Προτιμότερον εἶνε νὰ ἀποθάνω... Ἡ εὐτυχία μου θὰ ἦτο καὶ

ἰδική σας εὐτυχία; Ὁχι... θὰ ἦμουν ἐμπόδιον εἰς τὴν προκωγὴν σας. Δὲν θὰ τὸ ἠσθάνεσθε κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἴσως θὰ τὸ παρερερεῖτε μίαν ἡμέραν... Ἐτελειώσεν... ἦμην ἀναξία ὑμῶν. Δι' ὑμᾶς ἀρμύζει ἄλλη... σας βεβαιῶ, ὅτι δὲν τὴν μισῶ! ἅς λάβῃ εὐτυχίαν μου... θὰ εἶνε ἀνταξία ὑμῶν ἀλλὰ δὲν θὰ σᾶς ἀγαπήσῃ περισσότερο ἀπὸ ἐμὲ.»

Ναὶ, σᾶς ἠγάπησα τόσο πολὺ... Κατὰ τῆς μητρὸς σας δὲν ἔχω κανὲν παράπονον· σας ἀγαπᾷ καὶ ὀφείλω μέχρι τελευταίας μου πνοῆς νὰ τὴν ἀγαπῶ καὶ νὰ τὴν σέβωμαι, «Εὐτύχει... Μίαν μόνην χάριν σας ζητῶ. εἰς ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος ἐκείνου νὰ ἐνθυμησθε κάποτε τὸ πρῶτως σβεσθὲν μειδιδίμα καὶ τὸν ἀθῶον ἔρωτα τῆς ἀτυχῆς παιδικῆς σας φίλης.

Ἐλισαβέτα.»

Ὁ Λουκιανός δὲν ἦτο εἰς κατὰστασιν νὰ σκεφθῆ, ἡ κ. Βρεάν ἐκκληκτος ἀνεμέτρα τὸ κακόν, ὅπερ ἔνεκα τοῦ μητρικοῦ ἐγωισμοῦ τῆς ἐπροξένησεν; Ἀμφότεροι μήτηρ καὶ υἱός, ἔμειναν ἐπὶ στιγμὴν ἀκίνητοι ἄφρονι, ἀποφεύγοντες νὰ παρατηρῶσιν ἀλλήλους. Πρῶτος ὁ Λουκιανός ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ φωνὴν τὴν ὁποίαν ἡ συγκίνησις καθήστα ζηρὰν καὶ τραχεῖαν:

«Ἄς ἀναχωρήσωμεν! ἐκρτύγασε. Καὶ ἐγώ, ὅστις ἐδίσταζον, ὅστις ἀμρόβαλον! Ἄ! μητέρα, διατὶ νὰ δώσω πίστιν εἰς τοὺς λόγους σου, ἀντὶ νὰ ὑπακούσω εἰς τὸ ἀπλοῦν ἔστικτον τῆς νεότητός μου; Παραφροσύνη τῶν φρονίμων, ἣτις τοὺς ἀπατᾷ καὶ ἣτις μᾶς φονεύει!

Ὁ ἐξίλασμός ἤρχιζε διὰ τὴν ἀτυχῆ γυναῖκα. Ἐδέχθη τὴν ἐπίπληξιν, ἣτις τῆς κατεσπάραττε τὴν καρδίαν καὶ δὲν ἀπῆντησε τίποτε. Ὁ Λουκιανός ἦτο ἐξῆλκος ἐκ τῆς θλίψεως ἢ παραφορὰ τοῦ πάθους ἐζήγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ του τὸν ἀναποφάσιστον ἔρωτα, τὸν ὁποῖον αἱ μάταιαι προφυλάξεις τῆς κ. Βρεάν εἶχον περιορίσει. Ἠλεγγεν ἐαυτόν καὶ τὴν μητέρα του μετὰ πικρίας, διάφοροι σκέψεις ἐτάρασσον τὸ πνεῦμά του, αἰσθημα ὀρμῆς καὶ ἀπελπισίας τὸν παρέφερον.

Ἄλλοτε εἶπεν εὐρῆ τὴν Ἐλισαβέταν θελητικὴν, εἶχε δοικιμάσει δι' αὐτὴν ἔρωτα

παιδικόν, έρωτα άνειροπόλον κατόπιν τώρα τήν ήγάπα μετά μανίας, και θα τήν ήμφεσθήτει από τόν κόσμον όλόκληρον, όστις εζήτει να τού τήν άποσπάση! 'Αλλ' «οί στεναγμαοί δέν εγείρουσι τους νεκρούς!» ειπεν ό Σχιλλερ.

Μήτηρ λοιπόν και υιός άνεχώρησαν διά τήν έπαυλιν, όπου ή κυρά — 'Ιακωβίνα τους περιέμενε και όπου ή 'Ελισαβέτα απέθνησκεν ως άνθος προώρως μακρυνθέν.

✱

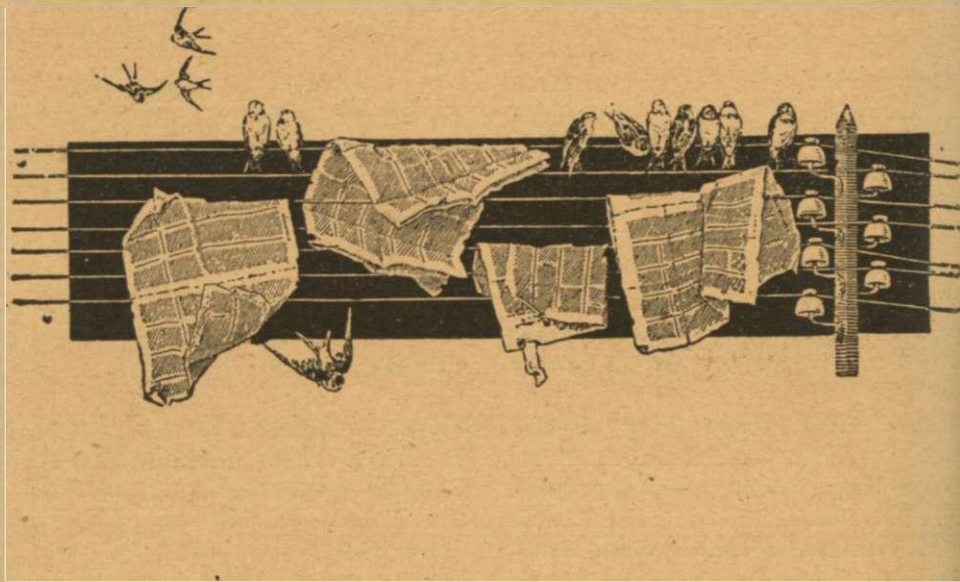
Μετά παρέλευσιν έτους από του μοιραίου θανάτου της 'Ελισαβέτας, ή κ. Βρεάν και ή κυρά 'Ιακωβίνα δέν υπήρχον πλέον εν τή ζωή. 'Η κυρά 'Ιακωβίνα, καιτοι είχε σιδηράν κράσιν, δέν άντέσχεν εις τοιαύτην θλιψιν. 'Η κ. Βρεάν κατατρυχομένη εκ της ιδέας, ότι δέν ενήργησε καλώς και βλέπουσα τήν κατάστασιν του Λουκιανου, απέθανε με βεβαρυμένην τήν συνείδησιν. Και όμως πόσαι καλαι και έντιμοι μητέρες θα ενεργήσωσι κατά τόν αυτόν τρόπον εις παρυσί-

ας περιστάσεις! Τοιούτος είνε, φεϋ! ό μητρικός εγωϊσμός.

Ό Λουκιανός ήγόρασε τήν έπαυλιν, όπως εκει εύρίσκη παρηγορίαν και διέλθη τό πένθος του. Κατόπιν μη δυνάμενος να υπομείνη τας έντυπώσεις του έρήμου εκείνου μερους, έρρίφθη εις τὰ ταξείδια, και μόνον κατά έτος επεσκέπτετο τήν έπαυλιν. Τὰ εισοδήματα της κ. Βρεάν αυξηθέντα δι' επιτηθείας οικονομίας τῷ ήρχουν, όπως διάγη τοιούτον βιον. 'Εκάστην άνοιξιν, εις τινα γωνίαν του κήπου άνθη λευκά και έρυθρά άνθοϋσι περίξ λιθίνου σταυρου και τὰ πιστά ρόδα κρύπτουσιν από τὰ άδιάκριτα βλέμματα τό περιπαθές της 'Ελισαβέτας όνομα, κάτωθεν του όποιου ό Λουκιανός έγραψε τὰ εξής :

«Ό χρόνος, καθ' όν ήγαπήθημεν, δέν διήρκασε πολύ, άτυχής κόρη, παρήλθε ως άνέμου πνοή».

Κ. ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ

του κ. Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Περί ποτών

ό πλείστα πίνων πλείστα κ' εφρανήσεται.

ΓΑΛΗΝΟΣ

Μεταξύ των τό ανθρώπινον σώμα συγκροτούντων στοιχείων, τό υδωρ κατέχει τήν πρώτην θέσιν άφ' ου άποτελεί κατά τήν τε ποσότητα τό 63ο)ο αυτου, 'Αποβάλλει δε διά της άναπνοής, ήτοι των πνευμόνων, των πόρων, ως και διά των ούρων (των νεφρών), των κοπράνων, των δακρύων (1) κλπ. καθ' εκάστην, 300 γραμμάρια, άτινα πρέπει ν' αντικαθίστανται διαρκώς τό μεν ήμισυ διά των τροφών, τό δε υπόλοιπον διά των ποτών. Τά άλυμα, τά γλυκά και τά κρυκεύμενα φαγητά προκαλοϋσι διά της δίψης και μεγαλειτέρην κατανάλωσιν ποτών. 'Ενίοτε δε ειτε από πολυφαγίαν, ή από κακήν συνήθειαν, ή πολυποσίαν (και μάλιστα τά ψυχρά τά σκληρώδη και τά πνευματώδη) ευρύνουσι τόν στόμαχον, επιφέροντα γαστροεντερικάς διαταράξεις, Και ό ανεπαρκής όμως πότος αδυνατείζει τόν οργανισμόν. 'Η δίψα εκδηλοϋται κυρίως κατά τό θερος,

1) Τά δάκρυα δέν πρέπει να κατισταλλωνται όσοι είναι ευεργετικά είναι ειδος τι λευκής αριμάρξεως άφου δέν διαφέρουσι του αίματος ειμή μόνον κατε τήν χρωστικήν ύλην.

'Αμεσον άποτέλεσμα της μεγάλης χαράς είναι ή συγκέντρωσις πολλου αίματος εν τῷ έγκεφάλω και ό έντεϋθεν κίνδυνος έγκεφαλικών συμφορήσεων. 'Όταν λοιπόν κλαίη τις εκ χαράς είναι ως να ενεργη έφ' εκυτου αφαιμαξιν και ούτω μειούται ή εν τῷ έγκεφάλω συγκέντρωσις του αίματος.

Τούναντίον ή λύπη επιφέρει έγκεφαλικήν άναιμίαν τά δε δάκρυα αφαιροϋντι τό αίμα εκ του έγκεφάλου, αυξάνουν τήν άναιμίαν των νευ-

ώς και μετά πολύν περίπατον, όταν διέρχεται τις μακρόν χρόνον εν υπερθερμασμένω δωματίω, όταν άναπτύσση εν εργασία μεγάλην ενεργητικότητα, όταν ιδρώνη, άσθενή, ή πυρέσση, ως και όταν πνεόντων ξηρών άνέμων ό λάρυγξ ζηρκίνεται, τό στόμα στερεΐται σιέλου (ώ και όταν κοιμάται τις με άνοικτόν στόμα,) ή δε γλώσσα στεγνή ό άνθρωπος υποφέρειν τότε πολύ έχει ανάγκην υδατος, υδατούχων ή δροσιστικων ποτών. 'Η ανάγκη δ' αυτη είναι μεγαλειτέρα της πείνης διότι προσβάλλουσα τό νευρικόν σύστημα εκνευρίζει και ενοχλεί μέχρι μανίας τόν άνθρωπον. Και πρέπει να πίνη άλλ' όταν τις αρχίση και εξακολουθη να ιδρώνη άφθόνως (και ό άνθρωπος έχει δύο εκκτομύρια υδροφόρους αδένους), ό δε πίθος ούτος των δακρύων δέν δύναται να πληρωθῆ πολύ διότι αναλόγως των ποτών δύναται να πάθη γαστρίτιδα, γαστραλγίαν, άταξίαν του στομάχου και μάλιστα οι ζένοι και ασυνείηστοι εις τό κλίμα ήμών. 'Εκτός των περιστάσεων τούτων διψῆ τις μόνον κατά τας ώρας του φαγητου. 'Υπάρχουσιν εν τούτοις και συστηματικοί πότι εις ους ή εξης κατκντῆ ανάγκη τινές λαμβάνουσιν π ρ ό πο μα, ήτοι δροσικόν τι πρὸ του φαγητου, διάφορα δροσιστικά ή μεθυστικά ποτά διά των πνευματωδων μάλιστα και πυχνούσιν' οι μυῶνες δέν είναι ευρωστοι, αι δε τροχαί πριν άφορμωθῶσιν άπερχονται διά των υγρων τούτων χειμάρρων χωρίς να επιφέρωσιν τήν άπει-

ρικων κέντρων, ητις δημιουργεί ειδους τινος έγκεφαλικής νάρκης, δηλ. μεγιστην ελάττωσιν έγκεφαλικής ευαισθησίας.

'Ωστε τά δάκρυα κατά τόν καθηγητήν Μώμ είναι αυτοάμυνα του οργανισμού.

τουμένην θρέψιν και δικτήρησιν τῶν δυνάμεων. Ἡ πιθανότης τοῦ ὕδατος εἰς τὸ σῶμα ἀποδεικνύεται διὰ τοῦ ἐξῆς: τῆς μὲν τροφῆς δυνάμεθα νὰ στερηθῶμεν ἐπὶ ἡμέρας και ἐβδομάδας τινὰς μετὰ σχετικῆς τινος ἀνοχῆς, ἐνῶ τὴν δίψαν, δὲν δυνάμεθα ν' ἀνεχθῶμεν ἐπὶ μικρόν. 1) Ἐν ἀσιτιχῇ δύναται νὰ κατανάλωθῇ ἄπην τὸ ἐν τῷ σώματι ἐναποταμιευμένον λίπος και τὸ ἥμισυ τοῦ ἐν αὐτῷ λευκώματος μέχρι τῆς ἐπελεύσεως τοῦ θανάτου. Ἐνῶ διὰ τῆς στερήσεως τοῦ ὕδατος μόνον ὅταν τις ἀπολέσῃ τὸ τρίτον δηλ. 20—22 ο) τοῦ ἐν τῷ σώματι ἐμπεριεχομένου ὕδατος ἀποθνήσκει· ἀλλὰ και μόνον 100) ὅταν στερηθῶμεν αὐτοῦ ἐπέρχονται νοσηρὰ φαινόμενα ἧτοι μεγάλη ἀνησυχία, ἀδυναμία τῶν σκελῶν, τρόμος και τὰ πικρόμοια. Ἀμερικανὸς τις ἰατρός λέγει ὅτι ἡ μεγάλη δίψα πᾶρχει φαινόμενα ἐκμηδενήσεως ἅτινα ἀπεκάλεσε θάνατον ἐν τῇ ζωῇ. Ὁλόκληρος ὁ ὀργανισμὸς ἐκμηδενίζεται οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν πίπτουσι και τὸ δερμα τῶν ποδῶν διανοίγεται· ἅπαντα δὲ ταῦτα ἀνευ αἰμοροαχίης ἐνεκατῆς συμπακνώσεως τοῦ αἵματος.

Ὁ χαρακτῆρ παντὸς φυσικοῦ ποτοῦ πρέπει νὰ ἐκπληροῖ τὸν ἐξῆς σκοπόν· νὰ κορένῃ εὐχαρίστως τὴν δίψαν, αἰσθημα προερχόμενον ἀπὸ πρόκλησιν τοῦ αἵματος ὅταν τοῦτο καθίσταται πτωχὸν εἰς ὕδωρ· τὸ ποτὸν λοιπὸν πρέπει ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ ὕδωρ ἐν τῷ αἵματι, πρέπει δὲ νὰ ἦναι ἀποκλειστικῶς ὕδωρ· και ὅχι χημικὰ προϊόντα μὴ ἀνάλογα τοῦ ὀργανισμοῦ και μάλιστα δηλητηριώδη, ὡς οἰνόπνευμα, πτυτικὰ ἔλαια, αἰθέρες, εὐπνοίαις κτλ. Τὸ ἐλάχιστον

1) Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι σπινιώτατα πίνουσιν ὕδωρ· τοῦτο ὅμως ἀντικαθίσταται ἐπιρκῶς δι' ἄλλων ποτῶν λαμβανόμενων τακτικῶς και τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχουσι τὸ ἀπαιτούμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον ὕδωρ. Τὸ μόνον παράδειγμα δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος ὑστερεῖτο ἐπὶ 5 ἡμέρας ὕδωρ εἶναι τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῆς ἱστορίας καθ' ὃ οἱ Ἰηθουοάγοι στερούμενοι ὕδατος ἀνῆρχοντο εἰς ὕδρεϊα πανοικεῖ και πνηχυρῶς καθ' ἑκάστην πέμπτην ἡμέραν και πίπτοντες πρηγεῖς ἔπινον δίκην βοῶν μέχρι ἐκτυμπαίνσεως τῆς γαστρῶς των και εἶτα ὑπέστρεφον (Στράβ. 773).

δ' ἐλαττωμα τῶν ποτῶν τούτων εἶναι ὅτι και δὲν καταπαύουσιν τὴν δίψαν.

Ἐκαστος ἔφηθος ἔχει ἀνάγκην καθ' ἑκάστην 2,800 γραμμ. ὕδατος ἐκ τῶν ὁποίων δύναται νὰ πίνῃ μόνον 1200—1500 ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον συμπληροῦται ἐκ τῆς τροφῆς τῶν ἐν ἐν τῷ σώματι χημικῶν ἐνώσεων τῶν λοιπῶν λαμβανόμενων ποτῶν.

Τὸ ἰδεῶδες ποτὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὀριστικῶς ὡς τῶν λοιπῶν ζῴων τὸ ὕδωρ, ὡς τὸ προσφέρουσιν ἡμῖν αἱ πηγαὶ (ὅχι αἱ μεταλλευτικαὶ), οἱ ποταμοὶ (ὅταν δὲν μολύνωνται) και ἡ βροχή. Παγωμένον εἰς μικρὰς δόσεις, συντελεῖ εἰς φάσεις τινὰς τῆς πέψεως· ψυχρὸν χρησιμοποιεῖται ἐπιφελῶς εἰς τὰς πυρετώδεις παθήσεις καταβιβάζον τὴν θερμοκρασίαν, ἀποτελοῦν τὸ εὐχερεστῶτερον ποτὸν. Κατὰ τὸν Bouchardat εἶναι τὸ καλῆτερον και ἰσχυρότερον τῶν διουρητικῶν. Κατὰ τὸν Gautier δὲ εἶναι και τροφή ἀφοῦ ἐμπεριέχει μέρος ἀλάτων ἀναγκαιῶν εἰς τὴν σύστασιν τοῦ σκελετοῦ.

Τὸ ὕδωρ κατὰ τὸν Gautier πρέπει νὰ εἶναι ὀροσπερὸν, ἄρσιμον, εὐάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν, ἀερισμένον, ἐλαφρὸν· εἰς τὸν στόμαχον, ἄσηπον, κατάλληλον διὰ τὰς κυριώτερας οἰκιακὰς ἀνάγκας. Ὅταν δ' εἶναι ὑπόπτου ποιότητος δὲν θὰ κατασταθῇ ἀβλαβὲς διὰ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποστερώσεως ὅταν βρασθῇ, ἢ διὰ τῆς διυλίσεως και κατανάλωσεως τοιούτου δι' ἐγγύσεων τείου, καφέ κτλ. Κατὰ τὰς ἐπιδημίας τὸ ὕδωρ πρέπει οὕτω νὰ καταναλίσκεται και μάλιστα τότε νὰ ἀντικαθίσταται διὰ μεταλλικῶν ὑδάτων οἰωνδήποτε (1). Ἐν ἀνάγκη δὲ μεταξὺ

(1) Ἐνεκα τῆς ἐκ τῶν τροφῶν πορώσεως τοῦ σώματος και τῆς σχετικῆς αὐτοῦ ἀπορροπώσεως διὰ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων ἅμα δὲ και τῶν ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχομένων διαφόρων συστατικῶν πρὸς ριζικὴν ἢ μερικὴν ἴσιν διαφόρων παθήσεων ἢ χρήσεις αὐτῶν καθ' ἡμέραν αὐξάνει προσέτι και διότι τὰ ὑδραγωγεῖα τῶν πόλεων μολύνονται ὑπὸ τῶν βόθρων και ἀκαθάρτων ὑδάτων τῶν οἰκιῶν. Ἡ κατάχρησις ὅμως τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων οὐχ ἦττον και ἢ ἀπὸ τινος μεγάλης χρήσεως, ἢ μᾶλλον κατάχρησις τῶν μεταλλικῶν και ὅχι τῶν φυσικῶν φαρμάκων εἶναι

τῶν ποτῶν δύναται νὰ καταλεχθῇ τὸ γάλα, ὅπερ εἶναι οὐ μόνον ποτὸν, ἀλλὰ και πλήρης τροφή, ὁ ζωμὸς οὖτινος ἢ θρεπτικὴ ἀξία εἶναι μικρὰ, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὸ ἄρωμα εἶναι εὐχάριστον· ἐξεγείρον τὴν ὄρεξιν. Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἐργάται τῶν χυτηρίων και τῶν σιδηροδρόμων μεταχειρίζονται μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸν ζωμὸν χόνδρου (πλιγοῦρι) και μάλιστα ἐνὸς ἀρωματικοῦ ζωμοῦ ἀλεύρου βρώμης λίαν βρασμένης ἐν ὕδατι· ἐνῶ τίθεται ἄλας, ἀρωματικὰ και ζωμὸς λεμονίου. Ἐν ταῖς καλῆτεροις δὲ τάξεσι χόνδρος βρώμης καλοβρασμένος ἐν ὕδατι τίθεται γάλα και σάκχαρι παρατιθέμενος καθ' ἑκάστην πρωΐαν μάλιστα δ' ἐν Σκωτίᾳ, θεωρούμενος ὡς πλαστικός τῶν μυῶων.

Τὸ ὕδωρ μόνον δύναται νὰ ἐπαρκεσθῇ ὡς ποτὸν εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας ἐν τούτοις δὲν ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς πράττει, διὰ τὰς στερεὰς τροφὰς, ὣν ἡ ποικιλία ἄπειρος, νὰ ποικίλῃ και τὸ ποτὸν του δι' οὗ νὰ εὐρίσκῃ εὐχάριστους αἰσθήσεις γευστικὰς και ὀσφρακτικὰς διεγείρων ὄντως τὰς ἐξηγητημένους αὐτοῦ δυνάμεις· αἰκινδύως. Τοῦτο μόνον διὰ τῶν ἀρωματικῶν ποτῶν δύναται νὰ κατορθώσῃ. Τὰ ποτὰ ταῦτα ἀποτελοῦμενα ἐξ ἀφεψήματος φυτικῶν οὐσιῶν ἢ διυλίσεως τοῦ ὁποῦ τῶν ὑπερῶν, ἐμπεριεχομένων τῶν μὲν ἀσθενεῖς ποσότητος· ἀδιαφύρων ἀρωματικῶν βάσεων δι' ὧν καθίστανται εὐχυρότερα· τὰ δὲ ἐλαχίστην δόσιν καφεΐνης,

ἐπίσης βλαβερὰ διότι φθείρει τοὺς ἰστούς τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος. Ἐν τούτοις ἰδοὺ τὰ κυριώτερα γνωστὰ μεταλλικὰ ὕδατα.

Υ δ α τ α Vichy. Αἱ πηγὰ Vals, Magdeleine ἢ Précieuse συσταίνονται διὰ τὸν ἀρθρίτην, τὸν διαβήτην και τοὺς ὑπλητικὸς κωλιχοπόνους.

Ἡ πηγὴ τοῦ St Jean διὰ τοὺς ἐξῆσθενημένους.

Τὰ ὑ δ α τ α τοῦ Royat διὰ τὰς παθήσεις τοῦ ὕπατος και τοῦ στομάχου.

Τὸν Mont-Doré διὰ τὸ ἄσθμα και τὴν δύσπνοιαν.

«Plombières, διὰ τὰς παθήσεις τῶν ἐντέρων τῶν ρευματισμῶν και τὰς νευραλγίας.

«Neraais διὰ τὰς νευρικὰς ἀσθενείας.

«Marieband κατὰ τῆς πολυσαρκίας.

ὑπερῶν, σακχαρώδη δι' ἧς λαμβάνουσι διεγερτικὴν ἐνεργεῖαν· ταῦτα καθίστανται ποτὰ ὄντως ὑγιεινά.

Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἔπινεν ὅσον ἡ ἐργασία τῆς πέψεως ἀπῆγει, περιοριζόμενος εἰς χρήσιν τῶν διαλυτικῶν ποτῶν και εἰς τινὰ τοιαῦτα ἐλαφρῶς διεγερτικὰ καθισταμένων ἀναγκαιῶν ἐνεκα τῆς φύσεως τῶν τροφῶν, ποτὲ τὰ ὑγρὰ ταῦτα ἅτινα ὁ ἄνθρωπος εἰσάγει ἐν τῷ στομάχῳ του δὲν θὰ ἦσαν αἰσθητικὰ ἀσθενεῖς. Πᾶσιν ἄλλω; τε ὑγρὰ τροφὴ εἰσχυρομένη ἐν τοῖς πεπτικῶς ὀργανοῖς πρὸς κατάπυσιν τῆς δίψης· διευκολύνει τὴν πέψιν τῶν τροφῶν, ἀναπληρῶνει τὴν ἀπώλειαν τῶν ὑγρῶν ἅτινα ὑπεκφεύγουσιν ἀδικήτως τοῦ ὀργανισμοῦ και μετριάζει τὴν καταπόνησιν τῶν ὀργάνων.

Ἐν τούτοις τὰ ἄφθονα ὑδατώδη ποτὰ καθιστῶσι βραδείων και δυσχερῆ τὴν πέψιν προκλοῦντα ἀνωρελῆς κενώσεις. Τὰ διαγεωτικὰ και ἐρεθιστικὰ ποτὰ διατηροῦσι τὰ ὄργανα ἐν καταστάσει συνήθους ἐρεθισμοῦ. Ἐν τούτοις εἰς ἡρήσιν εἰς τὰ ὑπερβολικὰ ψύχη και καύσωνας, ἵνα ἐπαναφέρωσι τὴν ἰσορροπίαν τῆς ζωικῆς ἐνεργείας. Τὰ ποτὰ ἐν πάσει περιπτώσει λαμβανόμενα εἰς μικρὰν ποσότητα εἶναι χρησιμώτερα, διότι εἶναι ἀναγκαιῶν ἵνα ὁ σίελος, οὐσία ἐξόχως θρεπτικὴ, ἀναμιγνύεται μετ' αὐτῶν εἰς ἐπαρκῆ ποσότητα εἰς τε τοὺς ὑγιαινοντάς και τοὺς νοσοῦντας.

Πολλὰ ὅμως τῶν ἀναγκαιῶν τούτων χρησιμεύουσι πρὸς εὐχαρίστησιν τεχνητῶν ἀ-

«Condillac και τοῦ Contrexevillaedιὰ τὴν λιθίαν.

«Orezzatrix (σιδηροῦχα) διὰ τοὺς ἀνεμικούς και τοὺς ἀσθενικούς.

Τὰ τῆς An d r o u (Σαρίζης) διὰ πᾶσαν οὐρητικὴν και ἀρθριτικὴν διάθεσιν.

Λ ο υ τ ρ ἄ κ ι ο ν διὰ τὰς παθήσεις τῶν νεφρῶν, τῆς κύστεως, τοῦ στομάχου, τοῦ ὕπατος κτλ.

Ὁ σ σ η ς (Τσάγιεζι) σιδηροῦχα ἀλκαλικὰ και ὀξυανθρακικὰ, ἀδιὰ τὰς ἐξῆσθενήσεις, τὰς νευρικὰς παθήσεις τοῦ στομάχου, τῶν ἐντέρων, τῆς κύστεως, τῶν πυρετῶν, τῶν νεφρῶν και τοῦ σπληνός.

ναγκών. Ἐξ ὧν τῶν ζῳῶν τῶν ὑποκει-
μένων εἰς τὸν σκληρὸν νόμον τῆς ὑπάρξεως,
μόνος ὁ ἄνθρωπος σοφίζεται νὰ πολλαπλα-
σιάσῃ τὰς ἀνάγκας του καὶ περιπλέκεται,
εἰς περιπετεῖας ἀδιεξόδους. Παλαίει διὰ νὰ
πίη, νὰ φάγῃ, νὰ κοιμηθῇ, νὰ δικιωνισθῇ
κτλ. ἀλλὰ παλαίει ἐπίσης διὰ νὰ καπνίσῃ
καπνὸν, χασίς, μορφίνην, ὕπιον, κίθρα κτλ.
παλαίει διὰ νὰ ἴδῃ σφραγᾶς καὶ τέλος διὰ
νὰ μεθύσῃ. Τὰς τεχνητὰς τυχὰς ἀνάγκας
ὅς ὁ ἄνθρωπος πλάττει καθ' ἑκάστην, δὲν
παρουσιάζουσιν αὐτῆσιν μόνον κόπον, ἀλλὰ-
συχνότερον, κίττιον καταπτώσεως καὶ κατα-
στροφῆς. Εὐνόητον λοιπὸν ὅτι ὁ ἀναπόφευ-
κτος ὄρος τῆς προόδου εἶναι ἡ ἐξοφάνισις
τῶν τοιούτων καὶ ἀνελόγων καταστρεπτι-
κῶν παθῶν.

Τὰ ποτάμια καὶ βροχίνα (ὄμβρια ὑέ-
τια) ὕδατα εἶναι τὰ ἐλαφρότερα καὶ υγιέ-
στερα. Τὰ φρεάτινα τὰ ἐμπεριέχοντα ἄσ-
βεστον ἢ γύψον, εἶναι βραχέα εἰς τὴν πέψιν.
Τὸ ἔγχυμα τοῦ τεύου, ἐνεκὰ τῆς πικρᾶς του
ιδιότητος, ὅπερ προστίθεται ἐρεθίζει τὸν
στόμαχον. Ἐνῶ τὰ ἄνη τῆς φυλλύρας κί-
τοι ἐνεργοῦνται ὀμοιόμορφως, εἶναι ἀσθνε-
στέρη καὶ καταπραῦντικά.

Οἱ οἶνοι εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον
ἐρεθιστικοί, ὅτερο προέρχεται ἐκ τῆς ἐν αὐ-
τοῖς ἐμπεριεχομένης ποσότητος οἴνοπνεύ-
ματος. Οἱ ἐλαφροὶ ἀτελῶς ζυμωμένοι καὶ
ἐπιφορτισμένοι μὲ ὄξυ δροσιζοῦσιν, ἀλλὰ δι-
εγείρουσιν ἐλάχιστον. Οἱ δυνατώτεροι ἐπι-
φέρουσι τὴν μεθην, δὲν προξενοῦσιν ὄμως
κωλυσιβόλους. Δυαθόμενοι μετρίως εἰσὶ
καταλληλότεροι εἰς τὴν υγιάν· εἰσὶ δὲ το-
νικοὶ καὶ δυναμωτικοί. Εἶναι δὲ προτιμώ-
τερον νὰ κάμῃ τις χρῆσιν καθ' ἑκάστην
γεῦμα ἐνός καὶ μόνου εἴδους ἐξ αὐτῶν, καὶ
μάλιστα ὅταν οὗτοι διαφέρουσιν σπουδαίως
ματὰζῦ των.

Ὁ ζῦθος εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ
ἤττον θρεπτικός ἀναλόγως τῆς δυνάμεώς
του καὶ ὅταν ἐμπεριέχῃ μικρὰν ποσότητα
οἴνοπνεύματος, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐκνευρστι-
κός· ἅπαντα δὲ τὰ εἶδη αὐτῶν ἐπιφέρουσι
λίαν δυσάρεστα ἀποτελέσματα εἰς τὰ οὐρο-
ποιητικὰ ὄργανα καὶ ἐλάχιστην κατάχρη-
σιν ὅταν κάμῃ τις.

Ὁ μηλίτης (ἀρκενθίτης cidre) καὶ

ὁ ἀπίτης (poiré) ἐμπεριέχουσιν ὄξέα
καὶ εἰσὶ καταπραῦντικοὶ τῆς δίψης, ἀλλὰ
δὲν τρέφουσιν ὅσον ὁ ζῦθος· ὁ ἀπίτης δὲ
πειράζει τὰ νεῦρα. Ὁ μηλίτης εἶναι πτω-
χότερος εἰς οἴνοπνευμα τοῦ ζῦθου καὶ τοῦ
οἴνου δὲν πλεονεκεῖ ὄμως αὐτῶν, αἱ θρε-
πτικαὶ ιδιότητεσ εἰσὶ μηδαμιναί. Εἶναι
δύσπεπτος καὶ δύναται νὰ βλάψῃ τοὺς νε-
φρούς· εἶναι λίαν ὄξυνος, καὶ σκληρὸς εἰς
τὸν στόμαχον, γλυκὺς χωρὶς νὰ καταπραῦνη
τὴν δίψην. Μεθύει ὡς ὁ ζῦθος καὶ ἐπιφέρει
καὶ σεληνισμὸν.

Ἄλλ' ἐκθέσωμεν συστηματικώτερον τὰ
τῶν ποτῶν :

Περὶ γάλακτος

Ἄριστον δ' εἰς εὐχυμίην γάλα
γάλα τῶν εὐκτικῶν ζῳῶν ἐστίν.

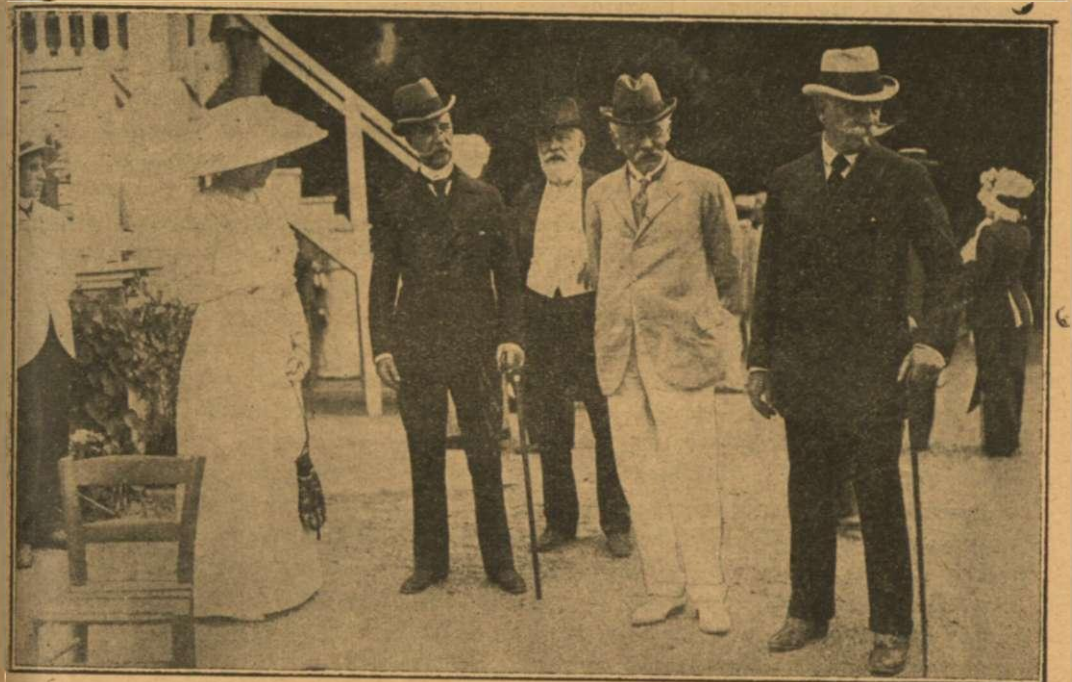
Γαληνός.

Μετὰ τὴν θέσιν ἣν τὸ γάλα ἀνακτᾶ καθ'
ἑκάστην ἐν τῇ τροφῇ μας, ἄμα, δὲ καὶ τὴν
θέσιν ἣν κατεῖχε καὶ κατέχει ὑπὸ τῆς φύ-
σεως καὶ τῆ γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου, δὲν
θὰ ἦναι ἄσκοπον νὰ μακροηγήσωμεν ἐπ'
αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ
γάλα διὰ τοῦτο καὶ ἡ φύσις ἔδωκε μακτούς
εἰς τὸ θῆλυ ἐν οἷς παράγεται γάλα καὶ τῶ
τοκετῶ, τὸ δὲ νεογνὸν αὐτορρημίως θηλάζει·
διὰ τῆς ἡλικίης ὄμως, ἡ διὰ τοῦ γάλακτος
τροφῆ, καθίσταται ὀλιγώτερον ἀναγκαῖα καὶ
καὶ ἀνεπικρή, καὶ γίνεται χρῆσις καὶ ἄλ-
λης τροφῆς, μαλακῆς, ἀναγκαίης ὄμως καὶ
εὐπέπτου, ἀνελόγως τῶν δυνάμεων τοῦ νη-
πίου· τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ζῳα.
Μετὰ τὴν ὀδοντοφυίαν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ
σκληροτέρας καὶ περισσοτέρας τροφάς, διότι
αἱ ὀδόντες εἰσὶν ὠρισμένοι πρὸς ἀποκτά-
στασιν μαλακῶν διὰ τῆς μασησεως τῶν
σκληρῶν τροφῶν.

Ἐν τούτοις ἡ χρῆσις τοῦ γάλακτος δὲν
ἀποκρούεται ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τροφήν
καὶ καθ' ὅλας τὰς ἄλλας ἡλικίας· καὶ ἄλ-
λοτε οὐχ' ἤττον καὶ σήμερον ἐν Ἀφρικῇ, ἑ-
θνῶν τινῶν ἡ κυριώτερον τροφή εἶνε τὸ γάλα.
Τὸ γάλα ὅταν εἶναι καλῆς ποιότητος εἶναι
ἡ ἐντελεστέρον τροφή· διότι ἐμπεριέχει στοι-
χεῖα τροφίμων καὶ πλεονεκτικὰ πρὸς ἀντικα-

ΑΠΟ ΤΑ ΤΑΞΕΙΔΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ὁ Βασιλεὺς Ἰσάμενος ἐνώπιον φωτογραφικῆς μηχανῆς εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἐκθέσεως τῶν
σκύλων. Ὁ συνοδὸς τοῦ Βασιλέως καὶ ἱππεύθυνος ἱπποδρογῶν κ. Τσέρονβιτς.

ΤΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΝ "ΔΕΛΦΙΝ"

Τὸ προσωπικὸν τοῦ μηχανοστασίου καὶ οἱ ἡλεκτρολόγοι τοῦ «Δελφίνου» μὲ τὸν προῖ-
στάμενόν των ἀρχικελευστήν μηχανικὸν κ. Μπάτσην.

τάσταν και θερμοποίησιν. Είναι δὲ κλη-
λήτερον τῶν ὄων, διότι ταῦτα μόνον πρὸς
ἀντικαταστατικὴν τροφήν συντελοῦσι, στε-
ροῦμενα σκωραῖου ὕλης πρὸς θερμοποίη-
σιν. Δικαίως δ' ὁ Πλούταρχος λέγει ὅτι τὸ
γάλα δύναται νὰ χρησιμποιηθῆται οὐ μόνον
ὡς ποτὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς σιτίον. Οἱ ἀρ-
χαῖοι ἀπὸ τῆς Γαλλίας οὕτως ἐτρέ-
φοντο διὰ γάλακτος κυρίως ἔνεκα τοῦ ὀ-
ποίου καὶ ὠνομάζοντο Γαλάται ὡς καὶ οἱ ἐν
Σκυθίᾳ γαλακτοφάγοι, οἵ ποιοῦσι τὸν κλημ-
ματώδη, ἀφοῦ ἐνίκησαν τὸν Δικαίον, τρεφόμε-
νοι δ' ἐπιπέου γάλακτος ἐξ οὗ κατεσκευά-
ζον τυρὸν καὶ γνωστοὶ ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν
ἤδη χρόνων ('Ιλ. Ν. 51). Φιλίνος τις κατὰ
τὸν Ἀριστοτέλη, ἢ τὸν Θεόφραστον ἐ-
τρέφετο διὰ γάλακτος: «μῆτε ποτὴ χρή-
σασθαι ποτε μῆτε ἐδέσασθαι ἄλλω ἢ μόνω
γάλακτι πάντα τὸν βίον» ('Αθῆν. 84) Τού-
των ἀπάντων ἔνεκα τὸ γάλα τῶν γνωστῶν
ζώων διαστρεφόμενον τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ
του χρησιμποιεῖται πολυειδῶς ὑπὸ τοῦ
ἀνθρώπου.

Τὸ γάλα εἰς τινὰς ὀργανισμοὺς εἶναι ἀ-
ληθές ὅτι φέρει δυσπεψίαν καὶ ἄλλας ἀ-
κτακλληλίαις· ἀλλ' ἐν ταῖς δὲν πρὶν εἶναι
περὶ ἐξαιρέσεις.

Τὸ γάλα ὀταν ἀναμιγνύεται μετὰ σάκχαρι καὶ
κρέμα, τείον, σοκολάταν, κικάν, ἢ κτυ-
πᾶται μετὰ ζάχαρος ὡς εἶναι θρεπτικώτατον.
Παρασκευασμένον δὲ μετὰ σμυδιόχλι, ἄμυλον
ἢ ὄρουζαν εἶναι προσφορώτατον ὡς τροφήν
διότι τὸ μὲν σμυδιόχλι ἀντικαθιστᾷ τὰς
ἀπυλωμένους ὕλας τοῦ σώματος μετ' ὧν καὶ
ἐξομοιοῦται, τὸ ἄμυλον θερμίζει, τὸ δὲ
σάκχαρι καὶ τὸ κικάν τὸ καθιστᾷ εὐπεπτώ-
τερον.

Τὸ γυναικίον γάλα (συγκείμενον μετὰ
1 ο) βούτυρον, 4 ο) τυρὸν, σάκχαριν καὶ
τὸ ὑπόλοιπον ἐξ ἀλατούρου ὕδατος), ἐμπε-
ριέχει κατ' ἀρχὰς κυρίως σάκχαρι καὶ βού-
τυρον διότι τὸ νεογνὸν ἔχει ἀνάγκην περισ-
σοτέρως θερμότητος καὶ ὀλιγωτέρως τυρι-
κῆς καὶ ἀλάτων, ἕτινα συντελοῦσιν πρὸς ὕ-
λικὴν θέρψιν ὅσον διὰ τὴν τυρικὴν αὐτὴν
χρησιμεῖει διὰ τὴν ὕλην τῶν μυῶνων: τὸ
γάλα ἐν τούτοις μεταβάλλεται ἀνκλῶγως
τῆς ἡλικίας τοῦ παιδίου.

Ἡ τροφή ἦν λαμβάνει ἢ θηλάζουσα ἐ-

πηρεάζει μετὰ τὴν ποιότητα τοῦ γά-
λακτος αὐτῆς ἀφοῦ ἐνίοτε λαμβάνει οὐ μόνον
τὴν γαστρὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ὀσμὴν ἀκόμη
αὐτῆς: π.χ. τοῦ σκορδίου, τοῦ κρομμύου,
τοῦ ραφάνου, τῆς κράμβης κλπ. Τούτου,
ἔνεκα εἰς τὸ θηλάζον βρέφος δύναται
νὰ δοθῆ ὅπως δῆποτε φάρμακον ἐμμέ-
σως διὰ τῆς τροφῆς: ὡς κινίνη, ἰώδιον καὶ
μάστιχα ὅταν ἢ ἀπ' εὐθείας λήψις εἶναι
δύσκολος, ἢ ἐξ ἀνάγκης. Ἐπειδὴ λοιπὸν διὰ τῶν
τροφῶν δύναται νὰ μεταδοθῆ πᾶσα ἀσθένεια
κακίνος: εἰς τὴν θηλάζουσα μὲν καὶ αὐτῆς τῆς
ἰδιοσυγκρασίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἢ ἐκ-
λογῆς τῆς τροφῆς πρέπει νὰ γίνεται μετὰ
πολλῆς περιεπέριφρον καὶ ἐπιμελείας ἀ-
φοῦ ἀνεκλήθην παρετηρήθη ὅτι τὰ θηλά-
ζοντα ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς αἰγῆς ἀποκτώσι
καὶ τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ τοῦ ζώου ἐξ οὗ
τὸ κ α π ρ ι τ σ ι ὀ ζ ο ς (capra-αιζ.).

Τὸ λεπτότερον καὶ ἐλαφρότερον γάλα
εἶναι τὸ τῆς κμήλου, 2) τῆς ἵππου, 3)
τῆς ὄνου (1) 4) τῆς γυναικῆς, 5) τῆς αἰγῆς,
6) τοῦ προβάτου καὶ τέλος τῆς βοῦς, ἕπερ

(1) Ἄριστον δ' εἰς εὐχυμὴν γάλα τὸ τῶν εὐ-
επικῶν ζώων ἐστίν, ὅταν ἀμελήθῃ πινόμενον
εὐθέως· τὸ δὲ ἐψηθὲν παχύρρομον ἱκανῶς γίνε-
ται, καὶ μᾶλλον ὅταν ἄλευρον πύρινον ἢ κέ-
χυρον ἢ ἄμυλον ἐψηθῆ μετ' αὐτοῦ. Τυροὶ δὲ πα-
χύρρομοι ἀπιντες εἶσιν, οἱ πικροὶ δὲ κικόρρο-
μοι. Τούτους νεοπαγεῖς δ' ἐγγχωρεῖ μετὰ μέλιτος
ἐπιβίον πρὸ τῶν σιτίων ὑπεργωγῆς ἔνεκα γαστρῆς
ἦτον γὰρ εἰς τὴν παχύρρομον τῶν πικρῶν, οὐδ'
ὄλως δὲ κακόρρομον.

Ὁ δ' ἐξ αὐτῶν πυγνυμένω ἀπορροῶν ὀφθαλ-
μῶν ὑπάγει γαστέρι. Παχύρρομον δ' ἐστὶν εὐ-
συχ καὶ διὰ τοῦτο τὰς κικὸν παρεμφράττει οἷον
ἐξ ὀδους ὁ δὲ γάλακτος ἢ τυροῦ σκευάζομενος
πικρῶς. ὁμοίως δ' αὐτῶ ὁ δὲ σμυδιόχλιος καὶ
γάλακτος ἢ καὶ ληγάνων τε καὶ ρυκμάτων
προσλαμβάνων. Οὐδὲν δ' ἦτον, ὅσα σκευάζου-
σιν διὰ γλεύκους καὶ σμυδιόχλιος, ἢ ὄλως ἄλευ-
ρου πυρίνου κικόρρομα παντ' ἐστίν. Καὶ αὐτῶν
καὶ αὐτῶν λάγανά τε καὶ ρυκμάτα, καὶ πικρῶν
ζυμῶν ἐκ πυροῦ πέμμε, καὶ μᾶλλον ὅταν
τοῦ τυροῦ τε προσλάβῃ παχύρρομον ἱκανῶς
σιν· ὁμοίως δὲ μοι δοκοῦσι ταῦτα τὰ νῦν ὄν-
των ἡμῶν κλοῦμενα λάγανά τε καὶ ρυκμάτα καὶ
προσγεγοῖα τῆ τῶν ἰπρῶν οἱ πικροί.

καὶ τὸ παχύτερον· βρύτερον δὲ καὶ τούτου
τῆς βουβάλου, ἕπερ ὕμωσ· δυσπετώτατον
καὶ ἐπιβλαβές. Τὸ τῆς ὄως δὲ ἐπιφέρει λέ-
πραν καὶ ψωριακὴν τραχύτητα.

Ἐκ γάλακτος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐτρέφον-
το ἄπαντες οἱ ποιμενικοὶ λαοί· ὁ δὲ Στρά-
βων (307) ἀναφέρει ὡς τοιοῦτους τοὺς Νο-
μάδας τῆς Χερσονήσου. Ἡ γαλακτοτροφία
καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἥπιον καὶ φυλήσι-
μον, ἐνῶ ἢ κρεωφαγία ὠμὸν καὶ τραχύν.

Ὁ Διοσκουρίδης, ὁ Ἱπποκράτης, ὁ Ἀρε-
ταῖος, ὁ Γαληνός, Ἀλεξάνδρος ὁ Τραλλι-
ανός οὐχ ἦτον καὶ οἱ Ρωμαῖοι μετεχειρι-
σθησαν τὸ γάλα κατὰ πολλῶν ἀσθενειῶν π.χ.
εἰς τὰ ἀσθενικά παιδία καθ' ἐκάστην πρῶ-
την πρὸ τοῦ φλεγμοῦ ἐδίδον ὄνειον γάλα· τὸ
μεταχειρίζοντο δὲ καὶ ὡς καθαρτικὸν μά-
στιχα τῆς ἵππου, τῆς ὄνου, τῆς βοῦς, τῆς αἰ-
γῆς, ὡς κατὰ πλεονέκτητον τῶν ἄλλων ζώων·
ἐλαμβάνοντο δὲ καὶ ὡς ποτὸν, εἰς κλύσματα
(ἐνέσεις εἰς τὴν μήτραν) εἰς γαλακτοσυστάσεις
ἐκ θερμοῦ ἢ χλιαροῦ γάλακτος διὰ τὰς ἀ-
σθενείας καὶ φλογώσεως τοῦ λάρυγγος καὶ εἰς
τὴν περίστασιν ταύτην προτιμᾶτο τὸ αἶ-
μα μὲ μολόχας καὶ δρακμηλὴν ἕλατος. Εἰς
τὰς ὀδοντολογίας ἔδιδον τὰ οὐλα διὰ γά-
λακτος. Ἐν γένει δὲ τὸ μεταχειρίζοντο, εἰς
τὰς πληγὰς, κατὰ τῆς φθίσεως, τοῦ μικρο-
σκοποῦ τῆς ποδᾶς καὶ κ.λ.π. Πικρῆται δὲ νε-
ρωμένον ἢ μετ' ὕδωρ καὶ οἶνον, ἀνακατεμένον
μετ' ἄλευρον, μετ' οἶνον στυρόν, ὕδρομελον κ.λ.π.

Ἕλληνας δὲ καὶ Ρωμαῖοι ἐκκεμον ἀληθεῖς
θεραπείας γάλακτος εἰς τὴν λέπραν, τὴν
παρκελίαν, τὴν ἐπιληψίαν, τὴν ὑποχον-
δρίαν κλπ. δίδοντες τῶν ἀσθενῶν ποτόν τιόνον
μαζόμενον σιστόν δηλ. τὸ χωρισμένον ἀπὸ
τότου γάλακτος, κατὰ τὸν ὄντον διὰ βρῆζομένου
αἰγείου γάλακτος ἀνακατεμένον μετ' ὕδατος
διὰ νωπῶν φύλλων συκῆς μετὰ κνάθου οἶνο-
μέλιτος ἡμίσεως γάλακτος. Ὅταν ὁ ὀφθαλ-
μὸς ἐξαρτιέται διὰ τοῦ ψύχους, ἐψήνετο τὸ ὕδρον
μέχρι ἐξατμίσεως τῶν δύο τρίτων αὐτοῦ καὶ
τοῦ τῆς ἐπιβίον ὁ πάσχων καθ' ἐκάστην ὑπὸ τὸν
ὄνον ἀνακατεμένον μετὰ τὴν πόσιν. Ἐκκεμον
ἐπίσης θεραπείαν ἵππειον γάλακτος λαμβά-
νοντες καθ' ἐκάστην πρῶτην 3 κνάθους ἐξ
αὐτοῦ ἐπὶ 40—50 ἡμέρας ἢ λαμβάνοντες
γάλακτος ἀγαλάδος· ἢ θεραπείαν δ' αὐτὴν
ἐπιφέρει κυρίως διὰ τοὺς φθιστικούς. Ἐνίοτε

δὲ κατέφευγον καὶ εἰς τὸ γυναικίον γάλα.

Τὸ γάλα ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς
ἀντιδοτὸν τῶν δηλητηρίων ὑπὸ τοῦ κω-
νειοῦ, τοῦ κοχλικῶ καὶ ἄλλων δηλητηριωδῶν
φυτῶν. Μετ' ἐπιτυχίας δὲ μετεχειρίζοντο.
τὸ ὄνειον γάλα κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν δηλητη-
ρίων. Γνωστὸν ὅτι οἱ Ρωμαῖοι κατεχρῶντο
πολὺ τὴν κλημμάτων, ἢ ψιμυθίων, παντός
εἶδους καὶ τὸ γάλα ἐχρησίμευον εἰς ταῦτα.

Τὸ γάλα μετεχειρίζοντο κατ' ἀρχὰς οἱ
Ρωμαῖοι εἰς τὰς θυσίαις. Ἐν Ἀθήναις κατὰ
τὴν ἐορτὴν τῆς μεγάλης θεᾶς ὀνομαζομένην
γαλαξίαν ἔτρωγον κριθὴν βρασμένην ἐν γά-
λακτι κ.λ.π. ῥυζόγαλον (ἀπὸ κριθῆν ἀφοῦ
ἢ ὄρουζαν ἦτο ἄγνωστος τότε ἐν Ἑλλάδι).

Τὸ μετεχειρίζοντο δὲ πρὸς κατασκευὴν
καὶ ἄλλων ἀναλόγων γλυκισμάτων.

Ἐν γένει δὲ οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν τὸ γάλα
ὡς πνίκετον κατὰ πάσης νόσου καὶ κλημα-
κίας· δὲν ὑπάρχει πάθησις ἢ δὲν προσεπά-
θησαν νὰ θεραπεύσωσι δι' αὐτοῦ. Τὸ μετε-
χειρίζοντο δὲ εἰς φίλτρα καὶ εἰς κλημμάτω-
κα. Τὸ γάλα τῆς ὄνου ἐθεωρεῖτο ὡς διατή-
ρον τὴν τρυφερότητα καὶ ἐλαστικότητα τοῦ
δέρματος καὶ ὡς ἐξ ἀληπτικὸν τῶν ρυτίδων.

Οὕτω δὲ ἐφρόνουν ὅτι ἐξηλείφοντο ὅταν
τις τρίψῃ δι' αὐτοῦ τὸ πρόσωπον του 700
φορὰς καθ' ἐκάστην. Αἱ ἀβροδίατοι γυναῖ-
κες ἐκκεμον λουτρὰ ἐξ αὐτοῦ ἢ σύζυγος τοῦ
Νέρωνος Ποπαία ἠκολοθεῖτο καὶ εἰς αὐτὰ
τὰ ταξίδια τῆς ὑποπομπῆς 500 γαλακτο-
φόρων ὄνων, ὧν τὸ γάλα ἐχρησίμευον εἰς τὸ
καθημερινὸν λουτρὸν τῆς. Ἀπὸ τίνος δὲ τὸ
γάλα ἐξ ἀκολοθεῖ νὰ συστήνηται ὑπὸ πάν-
των τῶν ἰατρῶν ὡς μερικὴ, ἐν ἀνάγκῃ καὶ
μόνη τροφή διὰ πάντα πάσχοντα, γενικῶς
δὲ κατὰ πάσης σπουδαίας ἀσθενείας. Ἐ-
σχάτως δ' ἤρχισε νὰ μεταγγιζῆται καὶ εἰς
τὸ σῶμα παντός ἀνιμιτικοῦ.

Τὸ πολύτιμον ὕμωσ τοῦτο φυσικὸν προ-
ϊόν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἀφ' οὗ ἐξέληται τῆς θυ-
λῆς ἔνεκα τῶν ἐν αὐτῇ ἀφθόνων μικροβίων
μεταβάλλεται ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ὅταν δὲ λάθῃ τις ὑπ' ὄψει ὅτι οἱ μικρο-
βίων στχυλιζόμενων ζώων ὅταν ἀνιμωύονται
κυλίνονται ἐπὶ ἐδάφους πλήρους ἐκ τῶν κρότων
καὶ ὄρων αὐτῶν, αἰδὲ χεῖρες τῶν ἀμελῶν-
των εἶναι ἡκιστα καθαρὰ, ὡς καὶ ὅταν αἱ
περιφερόμενα αἰγῆς ἐν ταῖς ἡκιστα καθα-

ραϊς ἀγυιαῖς τῶν μεγάλουπόλεων τρώγουν ὅ,τι εὐρουσιν ἀκάθαρτον ἐν αὐταῖς μάλιστα δὲ πίνουσινεῖς τὰ ρνίθρα τῶν πεζοδρομίων ἐμικρόδια περιέχοντα πᾶν μύλοσ μακκία κακὰ χρισίαν ὡς φησικῶν, προσερχομένων ἐκ τῶν πτυσμάτων καὶ ἄλλων προσλεύσεων, κρίνομεν περιττήν πᾶσαν ἄλλην σύστασιν, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ γάλακτος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ στόμα τῶν βυζυγιόντων παιδίων καὶ τῶν πινόντων γάλα, πρέπει νὰ πλύνεται διὰ βρεγμένου ὀθονίου καθαρῶ, διότι τὰ ἐν πολλοὶς λειπούμενα ἴγνη τοῦ γάλακτος μεταβάλλονται καὶ βλάπτουσι.

Γάλα. Καὶ τοῦτο τῆς ἀπὸ τῶν ζώων ἐστὶ τροφῆς δικήν, μὲν καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους οὐ μικρὰν διαφορὰν, ἐτι δὲ μείζονα τὴν κατ' αὐτὰ τὰ ζῶα. Τὸ μὲν γὰρ τῶν βοῶν παχύτερον ἐστὶ καὶ λιπαρώτατον, ὑγρότερον δὲ καὶ ἥμιστι λιπαρώτατον τὸ τῆς κμηλοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἵππου, καὶ μετὰ δὲ ταῦτ' ὄνου σύμμετρον δὲ τῆ συστάσει τὸ τῆς αἰγός ἐστὶ γάλα· τὸ δὲ τοῦ προβάτου παχύτερον τούτου. Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ὑγρότατον μὲν ἐστὶ τὸ μετὰ τὴν ἀποκύησιν, αἰεὶ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ προϊένει παχύνεται. Καὶ κατὰ μέσον τὸ θέρος ἐν τῷ μέσῳ καὶ αὐτὸ τῆς αὐτοῦ φύσεως καθίσταται. Μετὰ δὲ τὸν κληρὸν τοῦτον ἤδη παχύνεται κατὰ βραχὺ, μέχρις ἂν παύσηται τελείως. Ἔστι, δ' ὡς περ ὑγρότατον ἤρος οὕτω καὶ πλείστων. Οὐδ' ὡς προείρηται, καὶ κατὰ τῶν ζώων εἶδη τὸ γάλα διαφέρει, θεασκόμενον μὲν αὐτίκα φίνεται, σφρέστερον δὲ γίνεται καὶ τοῦ σκευαζομένου κατ' ἕκαστον αὐτοῦ τυροῦ. Πλείστον μὲν γὰρ ὄρνον ἔχει τὸ ὑγρότερον γάλα πλείστον δὲ τυρὸν τὸ παχύτερον... Μετέχει δὲ πρὸς ταῦτα καὶ τρίτου τοῦ λιπαροῦ χυμοῦ, πλείστου μὲν ὡς εἴρηται, τῶν βοῶν γάλα. Διὸ καὶ σκευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ τὸ καλούμενον βούτυρον, ὃ καὶ γευσόμενος καὶ θεασόμενος μόνον ἐναργῶς γινώσκῃ, πόσον αὐτῷ λιπαρότητος μετέστιν. Τὸ οὖν μὲν βόειον ὡς ἔφην, προβάτων τε καὶ τῶν αἰγῶν ἔχει μέντι καὶ αὐτὸ λίπους, ἀλλ' ἤττον πολὺ, τὸ δὲ τῶν ὄνων ἥμιστι μετέχει τοιοῦτου χυμοῦ... Εὐχυμότερον εἶναι τὸ ἀριστὸν γάλα σχεδὸν ἀπάντων, ὅσα προσφερέμεθα... Ἐδέσονται δ' εἶναι τοιαῦτα κατὰ τὸν πρῶτον εἰρη-

ταὶ λόγον ἀμυλῆς τε καὶ ρυήματα καὶ ἄρτοι μήτε καλῶς ὠπτημένοι, μήτε προπαρσκαυσμένοι διὰ τριψέως· μετὰ πολλῆς δαψιλίας ἀλοί, μήτε ζύμης ἔχοντες μέτρον ὡς περ δὲ ἐπὶ τούτων, οὕτω· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα μιν γίνονται γάλακτι προσφέρονται τινες, εἶνε τῶν μιν γινόμενων δύνκμιν ἤτοι γ' αὐξήσαι τινὰ τῶν τοῦ γάλακτος δυνάμεων, ἢ μειώσαι. Νῦν δὲ ἡμεῖς αὐτοῦ τὴν δύνκμιν ἀφορίζομενοι λέγομεν εὐχυμὴν τε καὶ τρώφικον εἶναι, συγείκμενον ἐξ ἐνκντίων οὐσιῶν τε καὶ δυνάμεων ὑπκτικῶς τε καὶ στικτικῶς, ἐμφρακτικῶς τε καὶ λεπτυντικῶς.

Τὸ μὲν γὰρ ὀρρώδες αὐτοῦ λεπτύνει τὸ πάχος τῶν χυμῶν ὑπάγειτε γαστέρα, τὸ δὲ τυρώδες ἐπέχει τὴν γαστέρα, καὶ παχεῖ ἐργάζεται τοὺς χυμοὺς δι' οὓς ὡς ἐφην ἐμφράζει τε καὶ ἤπαρ, ἐν νεφοῖς τε λίθοις γεννῶνται. Βλάπτει δ' ἠσυνελῆς χυμῶς αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀδόντας περιεχόμεναι χυμῶς, σαρξίν, ζέονομάζουσιν οὐλα· τὰς μὲν γὰρ πλακάρκας τοὺς δὲ ὀδόντας ἐσθῆπους τεκνίζει χδῖωι· καὶ βρυσκομένους ἐργάζεται σκλήην. Περίτροφ. δυν. Β. Γ. ἱε).

Ὁξύγκλι. Ἡ μὲν γὰρ ἔνδεικ τῆς θερμολοκρσίας ὀξύνειν αὐτὸ πέφυκεν, ἢ δ' ὑπερβολὴ ἀνησσοῦν. Τὸ ἀνευ πυτίος παχὺν γάλακτος ἐπὶ θερμῆς ποδίας πυρκαστὸν.

Ἐν Ἀσίᾳ γίνονται δὲ ἄμφω ταῦτα τὸ γάλακτι διὰ τὸ μὴ μόνον εἶναι ἐν αὐτῷ τὴν ὀρρώδη φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν λιπαρὰν καὶ τὴν τυρώδη. Τὸ γοῦν ὀξύγκλι διὰ τὴν κίτην τκύτην οὐδέποτε κισσῶδες ἀπεπτῆθεν γίνεται, καὶ μάλιστα εἰς χολωδεστάτην ἢ πυρωδεστάτην ἐμπέση κοιλίαν. Οὐτε γὰρ ἐτι τὴν θερμὴν καὶ δριμυεῖν ἔχει ποιότητα καὶ δύνκμιν ἢ μετέχει τὸ γάλα διὰ τὸν ὄρνον, οὐτε τὴν λιπαρὰν τε καὶ μετρίως θερμὴν ἐκέκτηται διὰ τὸ λιπαρὰν τε ἐν ἐκντῶ μόνον γὰρ ὑπολείπεται, κατὰ τὴν τσικαύτην σκευαζομένην τὸ τυρώδες, οὐδὲ τούτο τοιοῦτον φύσει, ὅποιον ὡς ἀρχῆς ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ψυχρότερον ἐκτετραχυμένον.

Ἀρκεῖ τοιγαροῦν ἐπ' ὀξύγκλιτος εἰπεῖν ὅτι ψυχρὸν ἐστὶ ἢ παχύχυμον. Ἐπεταί γὰρ τούτου· τὸ μὴ δὲ ρχδῖως πέττεσθαι πρὸς τῆς σύμμετρως ἐχούσης κράσεως τοῦ σώματος... Χρήσιμον δὲ εἶναι τὸ ἔδεσμα τοῦ ταῖς τυρώδεστέρας κοιλίας οὐδὲν ἄλογον, ὡς περ ταῖς ψυχροτέρας ἐνκντιώτατον. (Γαλ. αὐτ. κ. α.)

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΑΝΑΥΛΗ

ΟΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙ

Ἀνεκθὲν ἡ ὠραιότης, ἡ λάμψις, ἡ λεπτότης αὐτῆ τῶν μαργαριτῶν προσείλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἐστεροποιημένας ταύτας σταγόνας τῆς δρόσου κατὰ τὴν ποιητικὴν ἐκφρασὴν τῶν λοιπῶν τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς στολισμὸν καὶ ἐπίδειξιν.

Ἡ χρῆσις τῶν μαργαριτῶν εἶνε ζντως ἀρχαιωτάτη εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰσήχθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Φοινίκων, οἵτινες εἶχον παραλάβει αὐτοὺς παρὰ τῶν Ἰνδῶν καὶ ἄλλων Ἀσιατικῶν λαῶν. Ἰδίως ὅμως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν κατακτήσεων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἐν Ἀσίᾳ διεδόθη πολὺ ἡ χρῆσις τῶν μαργαριτῶν παρ' Ἑλλησίν, οἵτινες καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐκόσμουσαν διὰ μαργαριτῶν κατὰ τὰ Ἀσιατικὰ ἔθνη.

Ἰδιαιτέραν ὅμως ἐκτίμησιν πρὸς τοὺς μαργαρίτας εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς των ἐκόσμουσαν τὰς ἐνδυμασίας των διὰ μαργαριτῶν περὶ πολλὰς ἀξίας. Κατὰ τινὰ ἐορτήν ἐν Αἰγύπτῳ ἡ βασίλισσα Κλεοπάτρα προπίνουσα ὑπὲρ τοῦ νικητοῦ τῆς Μάρκου Ἀντωνίου ἐρριψεν ἐντὸς τοῦ κυπέλλου τῆς τοῦ περιέχοντος ὄξος καὶ κατόπιν μαργαρίταν οὔτινος ἡ ἀξία κατὰ τινες συγγραφεῖς ἀνῆρχετο εἰς ἓν καὶ ἡμισίον ἑκατομμύριον δραχμῶν.

Ὁ Σενέκας ἐμέμφετο Ῥωμαίαν δέσποιναν, ὡς φερούσαν ἐπὶ τῶν ὧτων τῆς ὄλων τῶν πλοῦτον.

Τὴν κλίσιν των δὲ ταύτην πρὸς τοὺς μαργαρίτας μετέδωκαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ εἰς τὴν ἀνατολῆν ἐκείνην ὑπ' αὐτῶν λαοῦς, ἰδίως τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ κατοχὴ τῶν ὀγκωδεστερων καὶ λαμπροτέρων μαργαριτῶν ἀπέβη ἐν Ἀνατολῇ τὸ σῦμβολον καὶ τὸ ἐξω-

τερικὸν δεῖγμα τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἰσχῦος.

Βραδύτερον ὅλη ἡ Εὐρώπη συνεμερίσθη τοῦ πάθους τούτου. Οὕτω κατὰ τὸ 1579, προσέφεραν εἰς τὸν Φίλιππον τὸν Β' βασιλέα τῆς Ἰσπανίας μαργαρίτην ἐν σχήματι ἀπίου, ἔχοντα μέγεθος ὡοῦ.

Τῷ 1605 δέσποινά τις ἐν Μαδρίτῃ εἶχεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς μαργαρίτην ἀξίας, 310000 δουκάτων.

Ὁ Πάπας Λέων ὁ Χ' ἠγόρασε παρὰ τινος Ἐνετοῦ κοσμηματοπώλου μαργαρίτην ἀντὶ 350000 φράγκων.

Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, ὁ περιηγητὴς Ταβερνιέ μετεπώλησεν εἰς τὸν Σάχην τῆς Περσίας μαργαρίτην εἰς τὴν ὑπέρογκον τιμὴν τῶν δύο ἑκατομμυρίων ἐπτακοσίων χιλιάδων φράγκων. Καὶ σήμερον δὲ ὁ Σάχης τῆς Περσίας κέκτηται μακρὸν κομβολόγιον τοῦ ὁποίου ἕκαστος χόνδρος εἶνε καὶ εἰς μαργαρίτης μέγεθος λεπτοκαρίου. Ἡ ἀξία του εἶνε ἀνυπολόγιστος.

Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ παραδείγματα ἀναφέρονται μαργαριτῶν προκαλοῦντα τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκκλήξιν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν των.

Ἀλλὰ τίς ἡ προέλευσις τοῦ κοσμηματοῦ τούτου; Εἰς πολλὰς θαλάσσας ζῆ κόγχη τις, Μελεαγρίνη, ἢ μαργαριτοφόρος καλούμενη, τῆς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐκκρίνη μαργαριτώδη τινὰ οὐσίαν κοινῶς μαργαριταρύριζαν ἢ «σεντέφι» καλουμένην. Ὅταν μικρότατον τι ἀντικείμενον π.χ. ἐν ὧν ἰχθύος, εἰς κόγχῳ ἀμμου κ.τ.λ. εἰσδύσῃ ἐν τῷ σώματι τοῦ μαλακίου τούτου, ἢ μαργαριτώδης αὐτῆ οὐσία ὡς θύνας ἐκκρινόμενη, ἀρχεται περιβάλλουσα μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ ξένον τούτο σῶμα κατὰ σφαιρίδια ὁμοκεντρικά, μικρότατα κατ' ἀρχὰς μεγεθυνόμεθα δὲ

πὺν τῷ χρόνῳ ἐφ' ὅσον νέον σφῆραμα τῆς μαργαρώδους ταύτης οὐσίας ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ παλαιότερου.

Ὁ σχηματισμὸς λοιπὸν μαργαρίτου εἰς τὸ σῶμα τῆς μαργαριτοφόρου κόγξης ἔχει αἰτίαν ὅλως ἐξωτερικὴν, ὀφειλομένην εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ξένου τινὸς ἀντικημένου ἐν τὸς τοῦ μαλακοῦ καὶ εὐαίσθητου σώματος τοῦ ζώου τούτου ὅπερ ὑποφέρειν ὑπερβολικὰ, ζητεῖ νὰ ἀνακουφισθῆ ἀπὸ τῶν ἀλγηδόνων τοῦ διὰ τῆς περικλύψεως αὐτοῦ διὰ τοῦ μαργαρίου.

Οἱ Σῖναι καὶ οἱ Ἴνδοι ἐπωφελοῦμενοι τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἐπιτυγχάνουσι τὴν παραγωγὴν τεχνητῶν μαργαριτῶν ἐπὶ διαφόρων διθύρων, ἰδίως ἐπὶ τῶν μυτέλων (μύδια). Προκκοῦσι δὲ τὸν σχηματισμὸν τῶν πολυτίμων τούτων προϊόντων διὰ τῆς ἐξαγωγῆς εἰς τὸν μανδύκν τῶν ζώων τούτων ἢ μᾶλλον διὰ τῆς ἐπιδεξιάς διολισθήσεως μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν θυρίδων μικροτάτων τμημάτων ἐστρογγυλωμένων ὑάλου ἢ μεταλλοῦ τινός.

Καὶ σήμερον δὲ ἡ Βιομηχανία καθ' ὅμοιον τρόπον ἐπιτυγχάνει τὴν παραγωγὴν μαργαριτῶν.

Οὕτω λοιπὸν τὸ πολῦτιμον τοῦτο κόσμημα, ὁ μαργαρίτης, δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ ἀποτέλεσμα νόσου εὐτελοῦς τινος μαλακίου κεκρυμμένου εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Οἱ ποιηταὶ ἐξ Ἀνατολῆς κλοῦσι τὸν μαργαρίτην δάκρυον τῆς θαλάσσης. Ἐν τούτοις δὲν εἶνε οὗτος τῆς θαλάσσης τὸ δάκρυον, ἀλλὰ τὸ δάκρυον τῆς ὀδύνης, ὅπερ χύνει σιωπηλῶς τὸ δυστυχὲς τοῦτο δίθυρον εἰς τῆς θαλάσσης τὰ βάθη.

Τὴν μαργαριτοφόρον κόγξην συναντᾷ τις εἰς διαφόρους θαλάσσης, εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Πολυνησίαν καὶ ἀλλαχοῦ ὑπάρχει ἀφθονίαν ἐκ τῶν διθύρων τούτων.

Ἐν Ἀνατολῇ μία ἀπὸ τὰς πλέον προσοδοφόρους ἀλιείας εἶνε ἡ τῶν μαργαριτῶν. Ἄλλ' εἰς ὁπόσους κινδύνους δὲν εἶνε ἐκτεθειμένοι οἱ δυστυχεῖς ἀλιεῖς αὐτοὶ, ὑποχρεωμένοι ὄντες νὰ κατέλθωσιν εἰς βάθος τριάκοντα πολλάκις μέτρων παρήμενοντες ἐκεῖ ἐπὶ ὀλόκληρον τῆς ὥρας λεπτῶν ἐνίοτε δὲ

καὶ περισσότερον. Ὁ ἀπαίσιος καρχαρίας ἢ ἀσφυξία, ἡ φυματίωσης καὶ πλείστα ἄλλα αἰτίαι ἀποδεκατίζουνσιν ἀδικλείπτως μέγαν ἀριθμὸν ἐκ τῶν ἀθλίων τούτων.

Ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν τὰ μαργαριτοφόρα ὄστρεα ὧσιν εἰς διαφόρους θαλάσσης ἐνθα καὶ ἀλιεῦνται, εἰς πολλοὺς δὲ ποταμοὺς τῆς Σκωτίας, Ἰρλανδίας Βοημίας, Γαλλίας καὶ ἀλλαχοῦ ἀλιεῦνται ἐπίσης καὶ μαργαριτοφόροι μύτιλοι παρέχοντες μαργαρίτας συμκνικτῆς πολλάκις ἀξίας.

Εἰς τὴν Κεϋλάνην (τὴν Ταπροβάνην τῶν ἀρχαίων) ἡ ἀλιεία τῶν μαργαριτῶν διεξάγεται ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαρτίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου, διότι τότε ἡ θάλασσα ἐκεῖ εἶνε ἡρεμωτέρα. Διαξάγεται δὲ αὕτη ὡς ἐξῆς.

Ἐκ τῶν ὄχθων τοῦ ὄρμου Κοντακού, κειμένου μεταξὺ τῆς Ἰνδικῆς χερσονήσου καὶ τῆς νήσου Κεϋλάνης, ἀναχωροῦν περὶ τὸ μεσονύκτιον τὰ μακαγκαλάς, μεγάλα δηλονότι λέμβοι, ἐκάστης τῶν ὁποίων ἐπιβάνουσι δέκα κοπηλάται, δέκα δὲ καὶ ὁ πάτρων αὐτῶν. Βοηθούμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ἀπογείου αὔρας φθάνουσιν εἰς τὸν τόπον τῆς ἀλιείας περὶ τὰ ἐξήμερώματα. Εἰς δευτέρου σημείου τὸ ἤμισυ τῶν δυτῶν βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἤμισυ παρκαμένει ἐπὶ τῆς λέμβου διὰ νὰ ἔλθῃ ἡ σιρὰ του. Πρὸς ἐπιτάχυσιν τῆς καθόδου τῶν εἰς τὸν πυθμένα, ἕκαστος δύτης συγκρατεῖ μεταξὺ τῶν δακτύλων τοῦ δεξιῦ ποδὸς σχοινίου, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου εὐρίσκειται προσδεδεμένος βάρυς λίθος, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν δακτύλων τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς κρεμῶσι δύνκτιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἐναποθέσῃ τὰ ὄστρεα. Κρατοῦντες δὲ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸ σχοινίον τῆς προσκλήσεως καὶ φάσσαντες διὰ τῆς ἀριστερᾶς τοὺς μυκτῆρας βυθίζονται εἰς τὸ ὕδωρ. Εὐθύς δ' ἀμφάσσωσιν εἰς τὸν πυθμένα ἀπαλλάσσονται τοῦ λίθου, ὅστις ἀνασύρεται εἰς τὸ πλοῖον, περῶσι τὸ δίκτυον περὶ τῶν λαμῶν τῶν καὶ πληροῦσιν αὐτὸ διὰ τῶν ὄστρέων ὅσα εὐρίσκονται προχειρότερα. Πάντα δὲ ταῦτα ἐντάχει. Μεθ' ὃ εἰδοποιούντες διὰ τοῦ σχοινίου τῆς προσκλήσεως ἀνασύρονται ὑπὸ τῶν συντρόφων τῶν ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου. Ἀμέσως δὲ τότε ἀντικαθίστανται ὑπὸ τῶν

πέντε ἄλλων δυτῶν τῶν παρκαμένων ἐπὶ τοῦ πλοικρίου, τοὺς ὁποίους καὶ πάλιν διεξάγονται οἱ πρῶτοι καὶ οὕτω καθέξης. Τοῦτο ἐξακολουθεῖ ἀπὸ τῆς ἕκτης μέχρι τῆς δεκάτης πρωινῆς· τοιοῦτοπρῶτος δὲ κατωφθῶναι ἕκαστος νὰ βυθίζηται 40 ἕως 50 φουράς καθ' ἐκάστην, παρκαμένων εἰς ἐκάστην καταβύθισιν εἰς τὸ ὕδωρ μέχρι καὶ δύο πολλάκις λεπτῶν τῆς ὥρας.

Εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον ἡ ἀλιεία τῶν μαργαριτῶν διεξάγεται ὑπὸ μαζύρων δούλων ἰθαγενῶν τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. Οὗτοι κατὰ τὴν κατάδυσιν λαμβάνουσι λεπτολόγους προφυλάξεις. οὕτω· λ.χ. φάσσαντες τὰ ὄστρεα τῶν ποματῶν ἐκ κυροῦ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ τριπλοῦ τοῦ ἀκουστικοῦ τομπάνου, πιέζουσιν τοὺς ῥῶθωνας διὰ ξυλίνης λαβίδος ἵνα προλάβωσι τὴν δύσπνοιαν καὶ φέρουσι δερματίνης χειρίδας, ἵνα προσφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῶν ἀνυγῶν αἰτινῶν δυνατὸν νὰ προέλθωσι κατὰ τὴν ἀπόσπασιν τῶν ὄστρέων ἀπὸ τῶν βράχων. Κατ' ἔτος 12000 λέμβοι διατίθενται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον· λαμβάνουσι δὲ μέρας εἰς τὴν ἀλιείαν 300,000 ἀνθρώπων ὧν τὸ ἤμισυ εἶνε δῦται.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ θάνατος ἐμφανίζεται εἰς τοὺς δυστυχεῖς τούτους ὑπὸ μωρίας μορφᾶς. Εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον ἡ κυριώτερη αἰτία θανάτου εἶνε ἡ ἀπόκρυψις, διότι κατὰ τινὰς περιέργων ἀνωμαλίαν τὰ ὕδατα τοῦ κόλπου τούτου εἶνε κατὰψυχρα, ἐνθ' οὐραντίον ἡ ἀτμοσφαιρική θερμοκρασία εἶνε λίαν ὑψηλή. Ἄλλα καὶ ὑπὸ τῶν τρομερῶν καρχαριῶν καταβροχθίζονται οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν δυστυχῶν τούτων δυτῶν. Τὸ πληρωμα μίαν ἐκ τῶν λέμβων τούτων βλέπει ἀφηνιδίως τὸ ὕδωρ δινοῦμενον βιάως καὶ πορφυρούμενον. Τὶ συνέβη; Εἰς ἐκ τῶν δυτῶν κατακόπη εἰς δύο ὑπὸ τῶν φοβερῶν παρκαμένων ἐνός ἐκ τῶν θηρίων τούτων.

Δυστυχεῖς ὄντως ὑπάρχεις οἱ δῦται οὗτοι, παρκαμένοι νὰ ἐκτίθενται καθ' ἐκάστην ἡμέραν κινδύνους, κατερχόμενοι εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἀνδροφόνου.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προκκοῦσι τὸν μαργαρίτην καὶ τὴν ἐκκληξίν διὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν πρὸς τὸν θάνατον ἀδιαφορίαν εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Τουκμοῦ τῆς Πολυνησίας. Οὕτε λίθος κατὰ τὴν κάθο-

δὸν τῶν οὔτε σχοινίον προσκλήσεως οὔτε ἄλλο τι βοήθημα. Ἐνέχει ὄντως ποίησιν ἀγρίων ὁ τρόπος οὗτος τῆς καταδύσεως τῶν δυτῶν τούτων χωρὶς τὴν παρκαμικρὰν βοήθειαν οὐδ' ἀμύθη.

Τὸ ἀρχιπέλαγος Τουκμοῦ, κτῆσις τῆς Γαλλίας σήμερον, ἀποτελεῖται ἐξ 80 περίπου νησιδῶν διεσπαρμένων ἐν τῷ Εἰρηκῶ Ὠκεανῷ ἐπὶ ἐπιφανείας 250 περίπου τετραγωνικῶν λευγῶν. Ἐξαιρέσει δύο ἢ τριῶν ἐξ αὐτῶν, αἱ λοιπαὶ δὲν εἶνε ἢ ἀπλάτ «ἀτόλλα» μαδρεπορικαὶ, ἐπιμήκεις δηλ., δακτυλοειδεῖς βράχοι κατασκευασμένοι ἐκ κορκαλλίων καὶ περικλείοντες θαλασσίας λίμνας. Αἱ ἀτόλλα αὗται πλάτους 400 τὸ πολὺ μέτρων, ὑψοῦνται μέτρα τινὰ μόλις ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Ὠκεανοῦ διὰ διόδων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον μεγάλων, ἀρκετῶν ἐνίοτε ὅπως ἐπιτρέπουσι τὴν διάβασιν καὶ εἰς μεγάλα ἀκόμη πλοῖα, ἄλλα δὲ τὸν ἀντίον εἶνε κλεισμένοι πνιχθῆεν, οὕτως ὥστε περικλεισμένοι πνιχθῆεν, οὕτως ὥστε περικλεισμένοι πνιχθῆεν νὰ διολισθήσῃ τὰ πλοῖα ἐπὶ τῆς ὑφάλλου, ἵνα εἰσέλθωσιν ἐν τῇ λίμνῃ, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἰς βάθος 5 μέχρι 40 μέτρων, αὐξάνουσι τὰ πολῦτιμα ὄστρεα τὰ παράγοντα τοὺς μαργαρίτας.

Οἱ ἀλιεῖς τῶν μαργαριτῶν τούτων ἄγουσι βίον νομάδων μεταφερόμενοι ἀπὸ νησίδος εἰς νησίδα συμφῶνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ κωνοτισμοῦ. Κατὰ Νοέμβριον λοιπὸν ἐκάστου ἔτους στολισκοὶ ἐξ 25 μέχρι 30 πλοικρίων ἕκαστος ἀπομακρύνονται ἐκ τῆς ἀτόλλης ἧτις ἐχρησίμευσεν εἰς τοὺς ἀλιεῖς ὡς καταφύγιον ἐπὶ ἐπιτῆ ἢ ὀκτὼ μῆνας καὶ διευθύνονται πρὸς τὴν αὐτὴν πάντες, διεύθυνται. Τεταγμένοι κατὰ περιοχὰς (δικαιοδοσίας) καὶ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν, ἐγκαθίστανται εἰς προσωρινὰ παραπήγματα. Ὅταν ἡ χλωρίς εἶνε ἐπαρκής, αἱ καλύβαι τῶν ἀνεγείρονται ἐν τάχει διὰ κλάδων μπουράο καὶ φύλλονων πανθάνου. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλὴν, τῶν ὑφάλλων τελείως ἀπογυμνωμένων πάσης φυτείας, οἱ ἰθαγενεῖς οὗτοι εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ κατασκευάσωσι τὰς καλύβας τῶν διὰ τμημάτων ἐκ λευκοσιδήρου ἢ ξυλίνων κιβωτίων. Οὕτω μία νήσος ἔρημος τὴν προηγουμένην, προστατεύει

τὴν ἐπομένην ἰλόκληρον ἀνθρωπίνην μυρμηκίαν. Καθ' ἣν στιγμὴν δίδεται ὑπὸ τοῦ μουτουαρχαῖου (χωροφύλακος) τὸ σημεῖον τῆς κατὰδύσεως, τὸ τὸσον ἐνχαυνίως ἀναμενόμενον, ὅλον τοῦτο τὸ πλῆθος ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν ὡς νεοσσοὶ νησσῶν. Βλέπει τις ἐκεῖ γυναικας, ὠρίμους, νεάνιδας μὲ μακρὰς κόμας περιρρῦτους ἐκ θαλασσιῶν σταγόνων, ἀναδυομένας ὡς νηϊάδος, παιδίαι ὑψηλὰ ὡς τὸ ὑπόδημα διμφοισθητοῦται τὰ περὶ τὰ ὄστρεα. Ὁ τυχοδιωκτικὸς οὗτος βίος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα διὰ τούτους ἀλιεῖς τούτους φοβεράν θνητότητα. Ἐν πρώτοις πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καυχοῦσι κατὰ τὰ παράτολμα αὐτῶν ταξείδια Ἐμπιστευόμενοι εἰς τὴν ἐπιδεξιότητά των βίφοκινδυνεύουσιν ἐντὸς κακῶς κατὰσκευασμένων λεμβῶν ἄνευ ὀργάνων πρὸς κλονισμόν τῆς πορείας των.

Αἰφνης ἰσχυρὰ πνοὴ ἀνεμου προκαλεῖ τὴν λεμβόν των. Ὅσοι δὲν ἔχουν τὸ ἀτύχημα νὰ κατὰποντισθοῦν, πλανῶνται ἐν τῷ Βίρηνικῷ ἢ μάλλον νευαγοῦσιν ἐπὶ ἀγόνων ὑφάλων. Ἐκεῖ τοὺς ἐνεδρεῖ ὁ θάνατος ὑπὸ τὴν φρικώδη μορφήν τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς ἀλιείας ὅπου εὐρίσκονται ὅτε μὲν συνεσωρευμένοι καθ' ὁμάδας, ὅτε δὲ ἐγκατελειμμένοι εἰς ἑαυτούς εἶνε λεία τῆς πείνης καὶ τῶν ἀσθενειῶν. Οὐδαμοῦ βλάστεισι! Μόλις φθίνουσιν ἐμφανίζεσθαι τῆδε κἀκεῖσε, ἐγκλιμακτιζόμενοι εἰς τὰ μέρη ὅπου ἀσθενὲς στρωμαφυτικῆς γῆς ἠδυνήθη τὰ σκληματισθῆ. Ὅταν οἱ κροτοὶ καὶ αἱ ἄλλαι τρομακτικαὶ ἀρχίζουσιν νὰ ἐκλείψωσιν, κατὰφεύγουσιν εἰς τὰ κογχύλια καὶ εἰς τὰς ῥίζας. Οἱ ἰχθύες οἱ ὅποιοι ἀφθονοῦσιν εἰς τὰς κεκλεισμένας λίμνας, θὰ ἀπετέλουν πολὺτιμον προμήθειαν δι' αὐτούς ἐὰν δὲν ἦσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δηλητηριασμένοι ὑπὸ τῆς κόνεως τῶν κοραλλίων, τὴν ὁποῖαν καὶ τὰ ἐξαπολύσουσι κατὰ τὴν δικαιοσύνην. Ἡ σὰρξ τῶν ἰχθύων τούτων προκαλεῖ γενικὴν παρακυσίαν ἧτις δύνανται νὰ συνεπαγάγη καὶ τὸν θάνατον.

ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας αἱ ἀσθενεῖαι ἀναπτύσσονται μετὰ κατὰπληκτικῆς τα-

χύτητος. Ἡ φυματίωσης ἰδίως προξενεῖ μεγάλης θραύσεως εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν. Ναυτικὸς Ἰκτὸς στήθοσκοπῶν ἐσχάτως τὰ παιδίαι τοῦ σχολείου μίξαι ἐκ τῶν νησῶν τούτων τῆς Μυγακρέβου, ἀπεφάνετο ὅτι μόλις ἐν ἐπὶ δέκα παιδίον ἦτο ὑγιές. Ἐπικρατεῖ συνήθειά τις σχετικὴ πρὸς τὴν ἀναπαραγωγὴν τῶν ὄστρέων, ἧτις ὁμως ἀποδίδει ἀπιστία εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Τουρκοῦ. Ἡ συνήθεια αὕτη ἐπιτάσσει τὸ νὰ ἐπαυκροῖται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ σὰρξ τῶν συλλεγομένων ὄστρέων. Τὸ αἰμάσσον ὁμως τοῦτο δέλεαρ προσελκύει τοὺς καρχαρίους, οἱ ὅποιοι ἐν τούτοις δὲν ἔχουσι καμμίαν δυσκολίαν νὰ ἐπιτεθῶσι καὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀρ' οὐ ἀνοιξῶσι τὴν ὄρεξιν των μὲ τὰ ὄστρεα.

Ἐὰν δύτης τις πνιγῆ εἰς τὴν θάλασσαν, οἱ συντροφοὶ του κατὰβάλλουν μέγαν προσπάθειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ πτώματος του, καὶ τοῦτο ἐνεκ τῶν δεισιδαιμόνων φόβου ὅτι ἂν ἀφήσῃ τὸν νεκρὸν ἄτακτον, τὸ Τουρκαλοῦ (πνεῦμα τοῦ θανάτου) θὰ ἔλθῃ νὰ σύρῃ τοὺς δύτης ἀπὸ τὴν κνήμην διὰ τὰ τοὺς ἀναγκάσει οὕτω νὰ συμμερισθῶσι τὴν τύχην τοῦ πνιγέντος. Τοιοῦτος δὲ εἶνε ὁ φόβος ὁ κυριεῦων τοῦ ἀτρομήτους τούτους κατὰ τὴν τῆς Πολυνησίας, ὥστε ἐπὶ πολὺ χρόνον κατὰ τὴν ἀρνούσιν νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποῖαν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐχθρῶν.

Τέλος δὲ καὶ τοῦτο εἶνε ἐγκλημα τῶν Εὐρωπαϊκῶν, τὸ οἰνόπνευμα τὸ δικνευόμενον ἀφθονῶς μετὰ τῶν δυνάτων τούτων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξήσασθαι θνητότητα καὶ τὴν ταχέειν ἐξάλειψιν τῆς φυλῆς ταύτης.

Με ταυτῆς λοιπὸν θυσίας καὶ τοιαύτας ἀπωλείας ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων περιέρεται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸ πρῶτον τοῦτο τῶν μαργαριτοφόρων ὄστρέων. Νεακὸρη! Ὅταν ἐν τῷ μέσῳ τῆς λάμπουσας καὶ τοῦ θορύβου χορευτικῆς ἐσπερίδος περιφέρῃ ἐπὶ τῶν ἀλαβαστρίνων ὄμων σου τὸ ὄρατον ἐκ μαργαριτῶν περιδερκίδόν σου, ἐνθυμῶ ὅτι μετ' αὐτοῦ φέρεις ἐπίσης συγχρόνως καὶ τὴν ζῶν τῶν δυστυχῶν ὑπάρξασιν.

Α. ΠΑΝΑΓΛΗΣ

Η ΝΟΣΟΣ ΧΟΛΕΡΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1854

Καὶ ἐξ ὧν ἐνθυμούμεθα, ὡς μάρτυρες αὐτόπται γενόμενοι, καὶ ἐκ τῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος «Ἀθηναῖς», ἧτις ἐξεδίδετο ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1854, ὅτε ἐνεσκηψεν ἐν Ἑλλάδι ἡ βροτολοιγὸς νόσος χολέρα, ἀρῶμενοι τὰς πληροφορίας, χαράσσομεν ὀλίγα τινά, πρὸς διαφώτισιν τῶν πολλῶν, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν ἀγνοίᾳ, ἵνα ἱστορήσωμεν τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ νόσος χολέρα εἰσέβαλεν ἐν Ἑλλάδι, τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων αὐτῆς, τὰ μέσα ἅτινα διέθεσαν ἡ Κυβέρνησις πρὸς περιστολὴν καὶ καταπολέμησιν αὐτῆς, καὶ ἐν γένει τὴν κατάστασιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὅτε ἡ νόσος ἐνεσκηψε.

Σημειώτεον ὅτι αἱ Ἀθηναὶ κατὰκοῦντο ἐν ἔτει 1854 ὑπὸ τριακοντακισχιλίων κατοίκων. Ὅτι ἡ πόλις διηρεῖτο εἰς τέσσαρας συνοικίας, ὀνομαζόμεναι «Πλάκα», «Βρυσακί», «Νεάπολις», «Κολονάκι». Ἡ νῦν συνοικία «Γεράνι» ἀπετελεῖτο ἐξ ἀγρῶν, χωραφίων, ἀμπελώνων, καὶ ἡ συνοικία «Νεάπολις» ἐξικνεῖτο μέχρι τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας, ἐκεῖ ὅπου κεῖται σήμερον ἡ Ἐκκλησία «Ζωοδόχος Πηγή», πέραν τῆς ὁποίας ἐφάνιντο μικροὶ τινες καὶ ἀραιῶς ἐκτισμένοι οἰκίσκοι, ἡ δὲ νῦν πλατεῖα τοῦ Κάνιγγος εἶχε μίαν καὶ μόνην οἰκίαν, τὴν τοῦ μακαρίτου Παπαῖ-Γεμενῆ, ἀπέναντι δὲ τῆς οἰκίας αὐτῆς ὠρθοῦτο ξύλινον ἰκρίωμα, οὗ ἐντὸς, κατὰ τὰς Κυριακάς, ἀνέκρουεν ἡ μουσικὴ τῆς Φρουρᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ἧτις τακτικῶς ἐτιμᾶτο διὰ τῆς παρουσίας τοῦ

Βασιλέως Ὁθωνος μετὰ τῆς Βασιλείσεως Ἀμαλίας, περιβεβλημένων τὸ Ἑλληνικὸν ἔνδυμα καὶ ἀκολουθουμένων ὑπὸ ὑπασπιστῶν καὶ ὑπασπιστριῶν, ὑπὸ διαγγελέων, ὑπὸ τοῦ Σταυλάρχου Μίντερ.

Κατὰ τὸ θερος τοῦ ἔτους 1854 αἱ σύμμαχοι δυνάμεις, Ἀγγλία καὶ Γαλλία, αἵτινες εἶχον κηρύξει πόλεμον κατὰ τῆς Ρωσσίας, ἧτις ἐπολέμει τὴν Τουρκίαν, βλέπουσαι ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ἐπωφελοῦμενον τοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας πολέμου τῆς Ρωσσίας, δι' ἀνταρτικῶν κινήματων ἠνώγει τὴν Τουρκίαν, ἀπεφάσισαν νὰ καταλάβωσι διάστρατιωτικῆς κατοχῆς τὸν Πειραιᾶ καὶ νὰ ἐλθίσωσι τὴν Κυβερνήσιν τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀποσύρῃ τοὺς ἀντάρτας ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Ἐπικρατείας. Ἀπέστειλαν δὲ πλοῖα πολεμικὰ καὶ στρατὸν πολυἀριθμον, κατέλαβον τὸν Πειραιᾶ στρατιωτικῶς, δι' ἀποβάσεως πολυἀριθμῶν ταγματῶν Γαλλικῶν καὶ Ἀγγλικῶν, ἅτινα προήρχοντο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῶν ἐκεῖ συγκεντρωθέντων στρατευμάτων. Καὶ ἐπὶ κεφαλῆς μὲν τῶν στρατευμάτων τῆς ξηρᾶς ἦν ὁ Γάλλος στρατηγὸς Mayron, τοῦ δὲ στολοῦ ἠγεῖτο ὁ ἀιτιναύαρχος Barbier de Tinan.

Τῆ 2 Ἰουλίου 1854 διεδόθη ἐν Πειραιεῖ ὅτι εἰς τὰ αὐτόθι ἐστρατοπεδευμένα σώματα τῶν Γαλλικῶν καὶ Ἀγγλικῶν στρατῶν τῆς κατοχῆς ἐνεσκηψεν ἡ δειθρὰ νόσος χολέρα, ὅτι δὲ προσεβλήθησαν 12 στρατιῶται. Πανικὸς κατέλαβε τοὺς κατοίκους τοῦ

Πειραιώς, όπου παρεθέριζε καὶ ἡ ἐμὴ πατρικὴ οἰκογένεια. Εὐθὺς ἰδρύθησαν λοιμοκομεία εἰς Αἴγιον, Δῆλον, Ἅγιον Σώστην, ὧν ἡ λειτουργία ἤρχισε τῆ 8 Ἰουλίου 1854. Τὸ Ἰατροσυνέδριον ἐκείνου συνέστησε διοικητικὰ παραγγέλματα εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς χολέρας ἀποβλέποντα. Τότε προέστατο τῆς Κυβερνήσεως ὁ Ἀλέξανδρος Μυροκορδάτος· τῆ δὲ 16 Ἰουλίου 1854 ἀνεμορφώθη τὸ Ὑπουργεῖον Α. Μαυροκορδάτου, ὀνομασθέντων Ὑπουργῶν τοῦ Κ. Κανάρη ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, Δ. Καλλέργη ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, Ρ. Παλαμίδου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, Α. Λόντου ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, Γεωργίου Ψύλλα ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, Π. Ἀργυροπούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν.»

Τῆ 4 Αὐγούστου 1854 μεγάλη ἐπίτασις τῆς χολέρας ἐν Πειραιεῖ. Ἡ χολέρα βεβημένη καὶ κατ' ὀλίγον μητεδότη εἰς Σῆρον, Ἀράχωβαν, Τήνον, εἰς Νάουσαν τῆς νήσου Πάρου, εἰς Μύκωνον. Τῆ 13 Αὐγούστου 1854 «ἡ χολέρα ἔκαμε θραῦσιν εἰς Πειραιᾶ», τῆ 24 Αὐγούστου ἀκαθίσταται ἔλευθέρῃ ἡ συγκοινωνία τοῦ Πειραιῶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων.» Ἐν Ἀθήναις συνεστήθη ἐπιτροπὴ προφυλάξεως τῶν ἐνδεῶν, ἧς Πρόεδρος μὲν ὠνομάσθη ὁ ἰατρός Ν. Κωστής, καὶ μέλη ὁ Πρωτοσύγγελος Κονοφάος, Παῦλος Σκουλούδης, Κ. Ν. Δόσιος, Ν. Δραγούμης, Γ. Πυλίδης, Α. Κ. Μπαλάνος, Π. Σ. Κυριακός, Μ. Χ. Μυλωνάκης καὶ Κ. Χ. Δημητρίου.

Τῆ 1 Σεπτεμβρίου κρούσματα χολέρας εἰς Μύκωνον 39 καὶ 29 θάνατοι.

Ἐν Ἀθήναις συλλαμβάνεται ὑπὸ ἀποσπάσματος Ἰάλλων στρατιωτῶν ἐντὸς τοῦ οἴκου τοῦ Ἰωάννης Φιλίμων, ἰδιοκτήτης καὶ διευθυντῆς τῆς ἐφημερίδος ὁ «Αἰῶν», μεταφέρεται εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐκεῖ κρατεῖται, λόγῳ ὅτι ἔγραφε κατὰ τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς. Οἱ Ἰάλλοι κατέστρεψαν τὰ τε στοιχεῖα καὶ τὰ τυπογραφικὰ πιεστήρια τοῦ τυπογραφείου τῆς ἐφημερίδος ὁ «Αἰῶν». Εἰς δὲ τὰς 20 7)βρίου 1854 γράφει ἡ ἐφημερίς «Ἀθηναῖ» ἐπὶ λέξει ταῦτα : «Ὁ ἐν Πειραιεῖ Γάλλος στρατηγὸς Μαϊρών, περὶ τῶν εὐγενῶν αἰσθη-

μάτων τοῦ ὁποῖου οὐδέποτε ἀμφιβάλλομεν, φιλανθρωπία κινούμενος ἀπέδωκεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του τὸν συνάδελφόν μας κ. Ἰω. Φιλίμονα.»

Τῆ 10 7)βρίου 1854 «ἡ χολέρα ἐξηλείφθη εἰς Πειραιᾶ καὶ εὐρίσκειται εἰς πλήρη ὕφεσιν εἰς Σῆρον». Τῆ δὲ 17 Σεπτεμβρίου «ἡ ὑγεία τοῦ Πειραιῶς εἶναι ἐξαίρετος. Ἡ χολέρα ἐξέλιπεν ὅλως διόλου καὶ οἱ κάτοικοι ἤρχισαν ἤδη νὰ ἐπανερχοῦνται ὁ εἰς κατοπιν τοῦ ἄλλου. Ἡ χολέρα ἐντελῶς ἐξηλείφθη εἰς Σῆρον.» Τῆ 28 Σεπτεμβρίου 1854 εἰς τὴν νήσον Τήνον ἡ χολέρα ἀριθμῆται ἄχρις ὥρας ἀρκετὰ θύματα.»

Τῆ 13 Ὀκτωβρίου 1854 ἀναγγέλλονται τὰ ἐξῆς : «Δύο αἰφνίδιοι θάνατοι συμβάντες χθὲς τὴν νύκτα κατετάραξαν τοὺς πολίτας. Καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας παρὰ τῶν ἰατρῶν οἱ θάνατοι οὗτοι ἦσαν φυσικοί, καὶ τὸ κοινὸν ἃς ἦναι βέβαιον ὅτι ἡ θεία Πρόνοια θέλει μᾶς ἀπαλλάξει τῆς σκληρᾶς νόσου ἧτις τόσας πόλεις ἐξολώθησεν». Τῆ 18 Ὀκτωβρίου ἀναγγέλλεται ὅτι : «ἀπεβίωσε χθὲς ἐκ τῆς χολέρας ἡ μήτηρ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ψαῦδᾶ, ἡ σύζυγος τοῦ Ταμῆ Κ. Α. Χρυσούλη, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου Κ. Σηλύβεργος, ὁ γνωστὸς κτηματίας Λούκας Πύρρῳ, ὁ Ταγματάρχης τοῦ Πυροβολικοῦ Ἰω. Ἀξελὸς κ.τ.λ. Κρούσματα χολέρας ἀνεφάνησαν εἰς τὰ προάστια τῶν Ἀθηναίων, Ἀμπελοκήπους, Κηφισίαν καὶ Ἀμαρούσιον. Ἀριθμοῦνται ἕως ὥρας ἀναχωρήσεως ἐξ Ἀθηναίων 12,000 ψυχῶν.»

Τὴν νύκτα τῆς 18 Ὀκτωβρίου 1854 πυρκαϊὰ ἐκραγεῖται εἰς τὸ κτίριον ὅπου συνεδρῆζεν ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία ἀπετέφρωσεν αὐτὸ συμβοηθῶντος καὶ τοῦ σφοδροῦ πνέοντος ἀνέμου. Συνδρομὴν παρέσχον καὶ ἀποσπάσματα Γάλλων στρατιωτῶν, οἵτινες ἔμενον ἐν Ἀθήναις στρατωνιζόμενοι.

Τῆ 25 Ὀκτωβρίου δημοσιεύει ἡ Ἐφημερίς «Ἀθηναῖ» «Μ' εὐχαριστήσιν μας ἀναγγέλλομεν ὅτι ἡ ἐπιδημικὴ νόσος τῆς χολέρας εὐρίσκειται εἰς τὴν πρωτεύουσαν εἰς πλήρη ὕφεσιν.» Τῆ δὲ 29 τοῦ ἰδίου μηνὸς γράφει : «Ἡ ἐν τῇ Μητροπόλει Ἀθηναίων ἐνσκήψασα νόσος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐλαττωθῆται καθ' ἑκάστην.»

Τῆ 28 Ὀκτωβρίου ἀγγέλλεται ὅτι : «Σήμερον οὐδὲν κρούσμα χολέρας ἠκούσθη, καὶ οἱ πολῖται ἤρχισαν νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τὰς συνήθειας τῶν ἐργασίας.» Τῆ δὲ 2 Νοεμβρίου δημοσιεύεται τὸ ἐξῆς «Μ' εὐχαριστήσιν ἐπληροφορήθημεν ὅτι καθ' ὅλην τὴν νύκτα ταύτην ἐν μόνον κρούσμα χολέρας συνέβη καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν.» Εὐθὺς δὲ τῆ ἐπιούσῃ ἡ ἐφημερίς γράφει : «Κατὰ τὸ ὑγειονομικὸν δελτίον τῆς 3 Νοβρίου 20 κρούσματα χολέρας, ἀποβιώσεις δὲ ἑπτά.» «Τῆ 5 Νοεμβρίου 7 κρούσματα καὶ 11 ἀποβιώσεις.» «Τῆ 11 Νοεμβρίου Χθὲς καὶ σήμερον ἡ φθοροποιὸς νόσος τῆς χολέρας ἀνεπτύχθη λίαν ὀρμητικῶς καὶ κατεφόβισεν οὐκ ὀλίγον τοὺς κατοίκους. Ἡ ἐπίτασις τῆς νόσου προῆλθεν ἀπὸ διαιτητικὰς παρεκτροπὰς κατὰ τὰς δύο ἀλλεπαλλήλους ἐφορτὰς τῆς Κυριακῆς τῶν Ταξιαρχῶν.»

Εἰς τὰς 13 Νοβρίου ἀνακοινοῦνται. «Ἐνεκα τῆς ταραχῆς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ φόβου τῶν κατοίκων τὰ πάντα εἰσὶ νεκρὰ εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ οὐδεὶς οὐδὲ κἀν ἐρωτᾷ περὶ πολιτικῶν πραγμάτων» . . .

«Ἡ χολέρα πρὸ τριῶν ἡμερῶν μαστίζει σκληρῶς τὴν πόλιν μας. Ἀπέθανον ἐκ τῆς χολέρας ὁ Συνταγματάρχης Δημοτσέλιος, ἐπίσης ὁ Κ. Ἀναγνωστάκης, γραμματεὺς τῆς Ριζαρίου σχολῆς καὶ ὁ Π. Τυπάλδος, Διχηγόρος. Χθὲς ἀπεβίωσε καὶ ὁ ἀξιότιμος Γυμνασιάρχης Ἀθηναίων Κύριος Γ. Γεννάδιος, θύμα γενόμενος καὶ αὐτὸς τῆς ἀνθρωποφθοροῦ χολέρας. Τὴν 11 Νοβρίου ἐγένοντο 40 θάνατοι χολέρας καὶ 20 κρούσματα. Ὁ Βασιλεὺς Ὁθων συνέδραμε τοὺς ἐνδεεῖς τοῦ Δ. Τμήματος. Ἀπὸ τῆς 11 Νοβρίου ἡ νόσος ἔλαβε τοιαύτην ἐπίτασιν, ὥστε τὸ ἐν τρίτον τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας δὲν ἔμειναν ἐνταῦθα. Χθὲς δὲ καὶ προχθὲς ἔκλεισεν ὅλη ἡ ἀγορὰ. Τῆ 12 Νοβρίου κρούσματα 80 καὶ τῆ 13 κρού-

ματα 68. Γίνονται λιτανεῖαι, περιφερομένων τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Θύματα μέχρι τοῦδε τῆς χολέρας 1000.» Τῆ 22 ἀναγγέλλεται : «Ἡ φθοροποιὴ νόσος χολέρα πλησιάζει νὰ μᾶς ἀποχαιρετήσῃ. Ἀπὸ τῆς 10 Νοβρίου ἕως 22 Νοβρίου θάνατοι 453 ! Ὁ Βασιλεὺς χορηγεῖ διὰ τὴν χολέραν 10,000 δραχμάς. Καθ' ὅλον τὸ τελευταῖον πενθήμερον τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου οὐδὲν κρούσμα χολέρας. Τῆ 3 Δεκεμβρίου εὐτυχῶς ἡ πρωτεύουσα χαίρει πλήρη ὑγείαν. Τῆ 6 Δεκεμβρίου ἐξηλείφθη ὀλοτελῶς ἡ χολέρα ἐκ τῆς πρωτεύουσας. Τῆ δὲ 10η Δεκεμβρίου ἐπισήμως ἀγγέλλεται, ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅτι ἐξέλιπεν ἡ χολέρα. Ἡ ἀναγγελία εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ ἐξόχου πολίτου τῆς Ἑλλάδος τοῦ Κυρίου Μαυροκορδάτου, προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ προσωρινῶς διευθύνοντος καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν.

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἐγκτεστημένος ἰατρός Κύριος Β. Brunetti, οὐτινος ἡ φιλανθρωπία ἐξάιρεται, ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ ἰατροσυνεδρίου, ὅπως χορηγήσῃ τοῖς ἐνδεεῖσι τὰ ἐπιστημονικὰ του κεφάλαια καὶ προθύμως προσέρχεται ἀρωγὸς τῶν χολεροβλήτων καὶ παρέχει συμβουλὰς καὶ μέσρα σωτηρίας πολύτιμα, μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἐπιδημικῆς συγγραφῆς Γαλλιστί καὶ δημοσιεύει τύποις σύντομον περὶ χολέρας πραγματεῖαν.

Τὰ θύματα τῆς χολέρας ἐνεταφιάζοντο, τὰ τῶν ἐνδεῶν, ἐντὸς εὐρέων καὶ βεβαίων λάκκων καὶ ἐπεκαλύπτοντο τὰ πτώματα δι' ἀσβέστου ἐσβεσμένης. Ἡ ταφὴ ἐγίνετο ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ Β. Νεκροταφείου Ἀθηναίων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνωμαλία καὶ ἡ σύγχυσις περὶ τὴν συλλογὴν τῶν θυμάτων τῆς βροτολοιγοῦ νόσου, ὥστε συχνάκις συνέβαινον καὶ πράξεις ἀβουλοὶ καὶ χυδαῖαι ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τῶν θυμάτων τὴν με-

ταφοράν. Ζωηροτάτην ἔχομεν τὴν μνήμην τοῦ ἐξῆς ἐπεισοδίου. Τὸ τετράτροχον ἀμάξιον, ὃ μετέφερε τοὺς νεκρούς, βαίνειν πρὸς τὸ Νεκροταφεῖον, εὔρε καθ' ὁδὸν κατακείμενον χαμαὶ ἄνθρωπον καὶ οἱ νεκροθάπται ἐγείροντες αὐτὸν τὸν ἐτοποθέτησαν ἐντὸς τοῦ ἀμαξίου. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἀποθάνει, τὸναντίον εὐρίσκετο ἐν κραιπάλῃ καὶ οὕτω, ἐνῶ ἐσύρετο τὸ ἀμάξιον, συνῆλθεν ὁ νεκροφανής, ἠνορθώθη εἰς τοὺς πόδας, ἐνῶ οἱ νεκροθάπται καὶ ὁ ἀμαξηλάτης, ἐγκαταλείποντες καὶ ἀμάξιον

καὶ νεκρούς προτροπαίῃν ἔφευγον κατὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, τίλλοντες συνάμα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ κραυγάζοντες ὅτι εἰς νεκρὸς ἐβρικόλασιε !

Ὁ νεκροφανής ἦν πωλητὴς ὄξους, βρακοφόρος, ὅστις ἐπέζησεν ἕκτοτε ἐπὶ πολλὰς ἐτῶν, δεκάδας, καὶ ἐξηκολούθει νὰ πωλῇ ὄξος ἀπὸ τὰς ὁδοὺς καὶ νὰ κερδαίνει ἕκ τε τοῦ ἐμπορεύματος ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ παθήματός του, ὃ ἐγένετο πάγκαιναν ἀνάτην πόλιν τῶν Ἀθηνῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

Τὸ διαφέρον περὶ τὰ φαινόμενα τῆς Φύσεως εἶνε ἐμφυτον τῷ ἄνθρωπῳ, ἰδίως δὲ τοῖς παιδίοις· ὑπάρχει οὕτως ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Φυσικῆς οἰοεὶ αὐτοφυῆς προπαίδεια· προβάλλει δ' ἀπ' ἐαυτῆς ἡ ἐπιτηδεῖα μέθοδος πρὸς μετάδοσιν γνώσεων περὶ τῶν φύσει ὄντων. Δι' ἀναζωπυρήσεως τοῦ ἐμφύτου διαφέροντος εἶνε δυνατὸν εὐχερῶς καὶ λυσιτελῶς νὰ διδάσκωμεν τὰ παιδιά Φυσικῆν.

Αἱ ὑπολείπονται ἔξεις τοῦ δογματικοῦ ὕψους καὶ τῆς ἀποφθεγματικῆς διδασκαλίας ὀφείλουσι νὰ ἐκλείψωσι.

Πᾶσιν νέαν ἔνοιαν ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν τῷ διδασκόμενῳ συγκριτικῶς ἥτοι ὑπὸ τὴν μορφήν πραγμάτων τινῶν, συνήθων καὶ οἰκείων αὐτῷ, περὶ ὧν αὐτὸς οὕτως ἔσχε ποτε ἀφορμὴν νὰ σκεφθῇ καὶ περὶ ὧν αὐτοβούλως ἐπιθυμῇ νὰ γνωρίσῃ τί πλέον, τί σφές, πρᾶκτολουθεῖ οὕτως ἡμᾶς ὁ διδασκόμενος μετὰ διαφερούσης προθυμίας, παίζων δὲ καὶ διασκεδάζων παιδεύεται ἐν τοῖς ἀναγκασιότατοις.

Ἡ συνεπισώρευσις ἐν τῇ Φυσικῇ νέων

ἐνοιῶν, ὡς τοῦ ἀφθάρτου, τοῦ ἀδιαχωρήτου καὶ τῶν παρομοίων, δὲν ἀποθαρρύνει τὸν διδασκόμενον, οὐδὲ βραχυμετῇ ὁ ἀναγνώσκων Φυσικῆν διὰ τὴν ἀπειρίαν ὄρων, οἷον μάξης, δυνάμεως, χρόνου, διαστήματος καὶ ἄλλων, ἀρκεῖ ταῦτα νὰ ἐμφανίζωνται αὐτῷ ὀπὸ τὴν ψευδῆ καὶ δύστροπον εἴψιν οὐρανοπροβλήτων ἡπρονομιούχων γνώσεων ἄλλ' ὑπὸ τὴν εὐχαριν, τὴν καὶ πραγματικὴν αὐτῶν ὄψιν· λογικῶν σκέψεων καὶ παραδοχῶν ἀνθρωπίνων.

Προτάσσομεν τὰ φαινόμενα τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ἀντίληψιν παντὸς παιδίου, μετ' ἐπιστάσεως τὰ προσφυῆ παραδείγματα ἐκαστοτε ἐκλέγοντες· οἱ ὅρισμοί γεννῶνται οὕτω πως αὐτοφυῶς. Τὸ δογματικὸν ὕψος καθ' ὃ προτάσσονται μικροσελεστάτοι ἐνίοτε ὅρισμοί, εἶτα δὲ γίνεται παραπομπὴ εἰς παραδείγματα, ἀσκεῖ εἰς ἀποστήθισιν καὶ ψιττακισμόν, οὐχὶ δ' παιδεῖαν καὶ μάθησιν.

Ἐξαιρούμεν ἐν παντὶ τὰ προηγουμένως γινόμενα, ἀφροντιστοῦμεν δὲ τελείως περὶ τῶν κατὰ συμβεβηκός· ὁ συνεπιστοιδιασμός

ὄρων, ῥοπήν ἔχοντων ἐπὶ φαινόμενον τινὸς συνωθεῖ εἰς τὸ κύριον νέα ἄγνωστα φαινόμενα, δυσχερῆ δὲ καὶ ἀσύλληπτον ποιεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ προηγουμένου.

Αἱ νέαι ἔνοιαι, τὰς ὁποίας προσφέρονμεν τῷ ἀναγνώστῃ ἢ ἀκροατῇ ἡμῶν, προσήκει νὰ πηγάζωσι ἐκ φαινομένων, ἅτινα ἔχουσιν ὑποπέσει ἤδη εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ παιδίου. Τὸν διδασκόμενον ὀφείλομεν περὶ παντὸς νὰ πείθωμεν ἢ πλημμελῆς καὶ πεπαλαιωμένη ἀντίληψις ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ διδάσκοντος καὶ διδασκόμενου, ὅτι δῆθεν ὁ διδασκόμενος ὀφείλει τυφλῶς νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν διδάσκοντα οὐδὲ μὴ ἐγκρίνεται.

Ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἀπειλὴ δὲν εἶναι δυνατὸν καταστήσωσι μαθητὴν τινὰ πειθηρὸν τοῦ ἔργου ἡμῶν ἀκροατὴν ἢ ἀναγνώστην· αὐτῇ ἢ δι' ἐπιβολῆς τινος μεθόδου καὶ ἀσπαχῶς ὑπάρχει καὶ ἰσχυρὸς πρὸς τὸν φιλοτιμούμενον νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον ἡμῶν ἢ νὰ ἀκολουθῇ τὰς ἡμετέρας διαλέξεις. Ὁ ἀδείκτης ἢ ἀνηστεικὸς («ἐφιάλτης τῆς βαθμολογίας») καὶ ἄλλαι μεγαλοφρεῖς ἐπινοήσεις μαρτυρίων εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκλείψωσι, ἢ ἀντικατασταθῇ δ' αὐτῶν ὁ ἐνθουσιασμός πρὸς τὴν μάθησιν, ἢ χαρὰ πρὸς τὸ σχολεῖον.

Ἡ δι' ἐπιβολῆς τινος μεθόδου διδασκαλίας ἀντίκειται ἐκ διαμέτρου εἰς τοὺς θεμελιώδεις τῆς φύσεως νόμους. Ἡ μεταφύτευσις γνώσεων οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ ἢ μετασχηματισμὸς ἐνεργείας. Ἡ ἐνεργεῖα τοῦ διδάσκοντος μεταμορφοῦνται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ διδασκόμενου εἰς ἐνεργεῖαν τούτου. Ἐν τῇ ἰκανότητι τοῦ διδασκοντος ἔγκειται ἡ ἰσχύς τῆς ἀποτελέσεως τῆς μεταμορφώσεως ταύτης· ἀνευκατασπαθήσεως τῆς ἐνεργείας. Ὁργανὸν τῆς μετακλήψεως γνώσεων ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ ἡ χαρὰ καὶ τὸ ἐπιτηδεῖως διεγειρόμενον διαφέρον τοῦ διδασκόμενου, οὐχὶ δὲ ἡ ἀπειλὴ τῆς βαθμολογίας ἢ τὸ μαστίγιον· αἱ προστριβῆς τῆς ἐπιβολῆς καὶ τῆς ἀπειλῆς μειοῦσι τὴν ἀπόδοσιν. Διὰ τῶν τριῶν μειοῦται ἐν παντὶ καθόλου σκοπιμῶ μετασχηματισμῶ διατιθεμένης ἐνεργείας τὸ μέγεθος τῆς ἀποδιδόμενης ὠφελίμου ἐνεργείας. Διδασκαλία ἐπιστήμης, μὴ στηριζομένη ἐπὶ πνευματικῆς αὐτοτελείας καὶ πλήρους ἐλευθερίας τῆς κρίσεως τοῦ διδασκόμενου σκοτίζει

καὶ συγχίζει, δὲν ἐξυψώνει.

Παιδεύομεν τὰ παιδιά οὐ μόνον πρὸς ἀποδοχὴν ὑπ' αὐτῶν τοῦ πολιτισμοῦ ἀλλὰ πρὸς μετάδοσιν εἰς αὐτὰ ἰκανότητος, ἵνα αὐτὰ ταῦτα ποιήσωσιν ἐκυτοῦς παράγοντας προόδου· ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας κατ' ἐξοχὴν ὠθοῦσιν οἱ δυσβάστακτοι τῆς προγονικῆς εὐκλείας ὄροι εἰς τὴν φροντίδα εὐστόχου καὶ ἐπιμελελημένης τῶν Ἑλληνοπαίδων παιδείας.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀναζωπύρησις τοῦ διαφέροντος· ἡ διδασκαλία ἐν τῇ Φυσικῇ σκοπὴν ἔχει ἐτι τὴν συστηματικὴν κατάταξιν τῶν παρατηρουμένων εἰς ἀλληλένδετα πορίσματα, εἰς ἐπιστημονικὰς ἀρχάς· πρὸς κύρωσιν τῶν ἀρχῶν τούτων ἐπικουρεῖ ἐν τέλει τὸ ὄργανον καὶ τὸ πείραμα. Αἱ περὶ φύσεως γνώσεις ἡμῶν ἤθελον εἶσθαι σωρεῖα μεμονωμένων καὶ ἀσυνδέτων γεγονότων ἐὰν μὴ συνειργάζετο μετὰ τῆς ἀντιλήψεως τῶν αἰσθήσεων καὶ ἡ θεωρητικὴ περὶ φύσεως μελέτη, πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς κατὰ νόμους καὶ κατ' αἰτίας ἀλληλουχίας τῶν φαινομένων σπουδάζουσα. Τὴν ἐπιστήμην ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν τῷ διδασκόμενῳ ὡς ὀργανικὸν σύνολον γνώσεων, ἐξ οὗ οὕτως ἀντελεῖ τὴν ἰκανότητά πρὸς εὐρυτέρως σχετικὰς παρατηρήσεις· παροτρύνεται οὕτω πως ὁ μαθητὴς πρῶτον εἰς ἐμβριθῆ καὶ ἀκριβῆ διασκόπησιν τῶν οἰκείων αὐτῷ φαινομένων, εἶτα δ' εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὀργάνων καὶ ἀναπαράστασιν τῶν πραγμάτων διὰ πειράματος· ὑποκινεῖται τὸ διαφέρον αὐτοῦ πρὸς ἰδίως σχετικὰς σκέψεις καὶ ἀναλόγους παρατηρήσεις, πρὸς οἰοεὶ αὐτοτελεῖ σπουδῆν, ὠθεῖται δ' οὕτως ἐξ ἐνστικτοῦ εἰς λογικὰ πορίσματα· μετακίδομεν οὕτως εἰς αὐτὸν, τὴν ἰκανότητά πρὸς αὐτοτελεῖ τῶν φαινομένων διασκόπησιν, τοῦτέστι τὴν ἔξιν τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψεως.

Ἐθίζομεν τὸν διδασκόμενον εἰς τὴν σκέψιν ὅτι αἱ ἔνοιαι γεννῶνται ἐκ τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῶν αἰσθήσεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι οἱ ὅρισμοί εἶτα γίνονται κατὰ συνθηματικὰς παραδοχάς· ποιοῦμεν καταληπτὸν τῷ διδασκόμενῳ ὅτι πρὸς ἐρμηνεῖαν τὰς ζεῶς τινος φαινομένων μορφοῦμεν ὑποθέσεις περὶ τῆς αἰτίας αὐτῶν, ὅτι ἡ ὠφέλεια καὶ ἡ πιθανότης τῶν ὑποθέσεων τούτων συνυξάζ-

νεται τῷ ἀριθμῷ τῶν δι' αὐτῶν ἐρμηνευομένων φαινομένων καὶ ὅτι διὰ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἀποδείκνυνται τὸ φαινόμενα ταῦτα, συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ἕτερα, γνωστά φαινόμενα, διὰ νόμων ὠρισμένων, τοῦτέστι ὅτι ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀγεί ἡμᾶς πάντετε εἰς ἀπολύτους ἀληθείας.

Διὰ τῆς ἱστορικῆς ἀφηγήσεως τῆς ἐρεῦνης τῶν φυσικῶν νόμων εἶναι ἔτι δυνατὸν καὶ πῶς εὐχερὲς νὰ γίνηται κατακτητὴ ἡ ἀξία τῆς Φυσικῆς. Ἄλλ' ἵνα ἡ ἱστορικὴ τῶν πραγμάτων ἐξελίξις ἀποβῆ ἰσχυρὸς, οφείλει αὕτη νὰ γίνηται μετὰ τινος οἰονεὶ συμπερισκοπῆσεως τῶν πραγμάτων, οὐχὶ δὲ δι' ἀπλῆς καὶ ξηρᾶς περιγραφῆς· μετατιθέμεθα δηλονότι εἰς τὴν θέσιν τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν, συμπορευόμεθα μετ' αὐτῶν μέσῳ τῶν ἀποριῶν καὶ τῶν προσκομμάτων πρὸ τῶν ὁποίων ἐκεῖνοι εὐρέθησαν, παρακολουθοῦμεν τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐπινοήσεις αὐτῶν, ἐμφανίζονται δ' οὕτω τῷ ἀνκνῶσθι τοῦ ἔργου ἡμῶν ἢ ἐν τῷ ἀκροατῆ ἀπρόοδοι διαδιχόμενα ἀλλήλας κατὰ λογικὸν τινὰ καὶ σχεδὸν αὐτονόητον τρόπον ὁ ξηρὸς ἐπιστοιβασμὸς ὀνομάτων καὶ χρονολογιῶν, ἐπὶ ἐρευνῶν ὑψίστης σπουδαιότητος, ἀνευ συνεπτυγμένης τινὸς παραθέσεως τῶν αἰτίων καὶ τῶν σκέψεων, τῶν ὠθησῶν πρὸς τὰς διαφόρους ἐπινοήσεις, πρὸς τοὺς κινῶν καὶ τοὺς νόμους, οὐ μόνον τῆς κατανοήσεως τοῦ πράγματός δὲν συντρέχει ἀλλ' ἀνικαρὸς ὑπάρχει καὶ δυσθυμίαν πρὸς τὴν Ἐπιστήμην γεννᾷ.

Ἐνκειμένους στοιχειωδῶν φυσικῶν εὐρίσκωμεν ἄνευ ἐκείνων ἐνδοκιμῶν προηγουμένων χωρῶν, κατακεχωρημένοις πολλάκις πεπαικωμένοις τύποις ἀπεικονίσεως τῶν πραγμάτων, δυσπροσίτους πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ διδασκομένου· αἱ πατροπαράδοτοι αὐταὶ εἰκόνες καὶ τὰ ἀρχέγονα ὀνόματα εἶναι ἐπάναγκες νὰ ἐκλείψωσιν, ἐκ τῶν φυσικῶν, ν' ἀντικατασταθῶσιν δ' ἄντ' αὐτῶν εἰκόνες ἄλλων ὀργάνων ἀπλουστέρων ἢ ὅπως ἄλλων ἀντικειμένων ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου λαμβανόμενων· αἱ αἰθουσαι καὶ αἱ αὐλαὶ τοῦ τε σχολείου καὶ τῆς οἰκίας, ὁ περίβολος τοῦ γυμναστηρίου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ὄργανα, μύρια ὅσα πράγματα προσπίπτοντα εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἐν τοῖς ὁδοῖς πόλεως τινος ἢ ἐν τοῖς

ἀγροῖς ἢ παραλίμνι τινι περιδιαβάζοντες νεανίσκου, παρέχουσιν ἰκανῶς συγγραφῆ πλουσιωτάτην ὕλην πρὸς παράστασιν τῶν πλείστων ἐνοιῶν τῆς Μηχανικῆς, τῶν φαινομένων τῆς κινήσεως, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ φωτός· αὐτὸ τοῦτο μαγεύει τὴν οἰκίαν θὰ ἐξήρκει πρὸς μεταδόσιν εἰς πρωτοπείρους πλείστων ὄσων φαινομένων καὶ ἐνοιῶν ἐκ τῆς θερμότητος, ἢ φαινομικῆς κινήσεως τοῦ ἡλίου, ἢ βροχῆ, ἢ βλάστησεως, πᾶν ὅ,τι τὸ παιδίον βλέπει, ἀκούει, ἐγγίζει, ὁσφραίνεται, πᾶν ὅ,τι καθόλου ἀντιλαμβάνεται παρέχουσιν ἀπειρα παραδείγματα εὐλήπτων φαινομένων. Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ προσκολλᾶται σπαρμοδικῶς ὁ γράφων ἢ ὁ διδάσκων ἐπὶ τῆς ἀπεικονίσεως ὀργάνων, ἐνίοτε πολυπλοκωτάτων, δυσνοήτων, μονομερῆ δὲ καὶ συγκεχυμένην ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων παρεχόντων, ὅταν ἢ διὰ φωτογραφικῶν εἰκόνων σφῆς ἀποτύπωσις κοινοτάτων πραγμάτων ὑπάρχει ἐπίσης εὐθέτος πρὸς παράστασιν τοῦ πράγματος. Ὅταν διὰ πολλῶν φαινομένων, διὰ πολλῶν ὀργάνων διὰ πολλῶν πραγμάτων τοῦ κοινοτάτου βίου εἶναι δυνατὸν ὁ διδασκόμενος νεανίσκος νὰ εἰσαγῆται, οἶονεὶ ἀπτόως εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς Φυσικῆς, τίς ἀνάγκη νὰ ἀνγκάζωμεν αὐτὸν νὰ θεωρῆ τὴν Ἐπιστήμην ὡς τι ξύμμικτον εἶδος κἀποφώλιον τρέφους;

Παρ' ἡμῶν δ' ἰδίως ἐνθα τὰ μέσα μεταδόσεως στοιχειωδῶν γνώσεων εὐρίσκονται νῦν ἔτι ἐν τοῖς σπαργάνοις, μεγάλη προσοχὴ οφείλει νὰ ἐφιστᾶται ἐπὶ τὴν δημιουργίαν εὐθέτου στοιχειώδους φιλολογίας, ἂν μὴ ἐκ καθήκοντος πρὸς τὴν Ἐπιστήμην ἐξ Ἑθνικῆς ὑποχρεώσεως οφείλουσιν οἱ γράφοντες, ἀπέχωνται τῆς ἀνικαρίας καὶ πῶς ἐπιβλαβὸς μετακινήσεως ξένων ἔργων καὶ τῆς ἀδασκνίστου συρραφῆς γνώσεων τινων.

Ἡ περιβάλλουσα τὸν Ἕλληνα νεανίσκον φύσις, ἢ θέσις τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ γῶρᾳ αὐτοῦ τίθενται ἄλλα ὅρα ἐκλογῆς παραδειγμάτων πρὸς ἐξάσκησιν αὐτοῦ ἐν τῇ παρατηρήσει τῶν φυσικῶν φαινομένων. Συνητήσμεν πολλάκις παρ' ἡμῶν παιδία, μόλις ἐξεστῆ, τὰ ὅποια δι' αὐτοτελῶν σκέψεων παραηκολούθουν ἀτμῶμαξας κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς· ἐγγνῶρίζον τὰ παιδία ταῦτα, ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, ὅτι ἢ

ἀτμῶμαξας τίθησι τὸν συρμὸν εἰς κίνησιν, ὅτι διὰ νὰ κινήθῃ ἢ ἀτμῶμαξας ἦτο ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἀφθῆ πυρᾶ, ὅτι δοχεῖον τι πληροῦται ὕδατος καὶ ὅτι τὸ ὕδωρ ἐν τῷ δοχεῖῳ τούτῳ ἐν τῷ λέβητι, ἔλεγον ἡμῖν οἱ μικροσκοπικοὶ οὗτοι παρατηρηταὶ· μετετρέπετο εἰς ἀτμὸν, ἀνταλαμβάνοντο τὰ παιδία ταῦτα ὅτι ὁ ἀτμὸς ἦτο δρῶσα αἰτία καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς μηχανῆς περιήγοντο οἱ τροχοί. Εἶχον ταῦτα παρατηρήσει ὅτι διὰ τοῦ συρμῶν ἀνηγγέλλετο ἡ ἀφίξις καὶ ἡ ἀνκνῶσις συρμῶν, ὅτι ἡ ἀτμῶμαξας φωτίζει κατὰ τὴν «νύκτα μετὰ τὸ μεγάλο φῶς» τὴν ὁδὸν αὐτῆς. Πενταετῆς δὲ νεανίσκος παρέσθεν ἡμῖν ποτὲ τὴν ἐξήγησιν ὅτι οἱ ἐμπροσθεν τῆς ἀτμῶμαξας καὶ κάτωθεν αὐτῆς κρεμάμενοι πόδες «ἦσαν διὰ νὰ καθαρίζουσιν τὰ σίδηρα τῆς γραμμῆς» καὶ ἐπὶ πόσων ἄλλων λεπτομεριῶν δὲν φθάνουσιν οἱ νάνοι οὗτοι, οἱ γίγαντες ἐν τῇ παρατηρήσει! καὶ «πῶς κινεῖται τοῦτο» καὶ «διὰ τί κινεῖται ἐκεῖνο» καὶ «τὶ κάνει τοῦτο» καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρωτήματα, παρὰ τῶν παθῶν ἐκείνων ἐκφερόμενα δεικνύουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπλὴν καὶ φυσικὴν μέθοδον, ἣν οφείλουεν ν' ἀκολουθῶμεν ὅταν ἀνκλᾶθωμεν νὰ διδάξωμεν τὰ παιδία ταῦτα, πῶς γίνεται ὁ ἀτμὸς, πῶς συρίζει ἢ σύριζι, πῶς στρέφεται ὁ τροχός, πῶς παράγεται «τὸ μεγάλο φῶς» πῶς κινεῖται ὁ συρμὸς, πῶς λειτουργεῖ ἡ μηχανή, τί ἔστι κίνησις, τί ἔστι μηχανή.

Ἡ παράθεσις παχίας, ἀτμομηχανῆς περιπλοκωτάτου συστήματος πρὸς παράστασιν χρήσεως τοῦ ἀτμοῦ ἢ τομῆς ἐγκαρσίας καὶ κατὰ μῆκος, λέβητος περιπλοκῆς πρὸς ἐξήγησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀτμοῦ, ὅταν δι' εὐλήπτου φωτογραφικῆς εἰκόνος ἀτμῶμαξας, εἶναι δυνατὸν περὶ νὰ ἐξηγηθῶσι. εἰς οὐδὲν ἄλλο συντελοῦντι ἢ εἰς τὴν συσκότισιν καὶ τὴν γέννησιν ἀδιαφορίας, ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχεν ἡ διαγευστάτη κρίσις, τὸ

ζωηρώτερον διαφέρειν.

Ἄλλὰ μήπως καὶ ἐγγχειρίδια στοιχειώδους Φυσικῆς ἐπὶ τῶν νέων τούτων παιδαγωγικῶν μεθόδων ἐρειδόμενα, δὲν ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ ἐπιτηδειότατα ἐν τῇ ξένη φιλολογίᾳ; τιθέμενον δ' ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἐπιτετραμμένη παρ' ἡμῶν ἡ ἀπαίτησις συντάξεως αὐτοτελοῦς καὶ πρωτοτύπου ἐγγχειριδίου στοιχειώδους Φυσικῆς, καθ' ὅλα τῶν πνευματικῶν τῶν Ἑλλήνων νεανίσκων προσηρμοσμένου, τοιαῦτα εἰς τὰ προμνηνεύμενα ἔργα οφείλουσι νὰ ἐκλέγωνται ὅπως χρησιμεύουσιν ὡς βάσις.

Ἐχουσι δ' ὕψιστον κατῆκον ἐν τέλει οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων γράφοντες καὶ τῇ νομοθεσίᾳ σφόδρα τὸν νοῦν νὰ ἐφιστῶσι, τὰ ἱερά τῶν προγόνων κειμήλια ἀναδιφῶντες· ἄς μὴ νομισθῆ δ' ὅτι ἐν τοῖς κειμένοις ἐκείνοις δὲν θέλομεν εὖρει πλεῖστα ὅσα διδάγματα ἐκ τῆς Μηχανικῆς, ἐκ τῆς Ὀπτικῆς, ἐκ τῆς Ἀεροδυναμικῆς καὶ Ἀεροστατικῆς ἢ τῆς Ὑδροστατικῆς καὶ Ὑδροδυναμικῆς, τὰ ὅποια αὐτοὶ οὗτοι οἱ ξένοι παρὰ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ἡρώων παραλαβόντες νῦν ἀναγράφουσι. Καὶ γὰρ Μηχανικὰ, καὶ περὶ Φυσικῆς Αἰρέσεις καὶ μετὰ τὰ Φυσικὰ, καὶ Πνευματικὰ, καὶ Κατοπτρικὰ καὶ ἀρέσκοντα τοῖς Φιλοσόφοις καὶ τὰ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου καὶ τῶν ἐκ τῆς Στοᾶς καὶ τὰ τῶν Ἐπικουρείων καὶ πλεῖστα ἄλλα, τὰς περὶ τῶν Φύσεως ὄντων δοξασίας ἀναγράφοντα ἔχουσιν εὐτυχῶς περισωθῆ.

Ἐν οἱ περὶ τῶν Φύσεως ὄντων διαλεγόμενοι τοιαῦτα καθόλου ἀρχὰς ἀκολουθῶσι, προβάλει ἡ Φυσικὴ ὡς μέσον πρὸς κτῆσιν ἐφοδίων ὠφελιμωτάτων ἐν τῷ βίῳ, οὕτω δὲ μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθῆ προσηκόντων ἢ παιδαγωγικῆ τῆς Φυσικῆς ἀξία νὰ διεγερθῆ. Ἐρως πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ γίνῃ λαικὸν κτῆμα τὸ σπουδαιότατον τοῦτο τῆς Ἐπιστήμης μέρος.

Γ. ΚΟΝΟΠΙΣΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΤΡΙΠΟΛΙΤΙΣ

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

ΝΕΟΙ ΚΟΜΗΤΑΙ

Τὴν 8 Ἰουλίου τηλεγράφημα ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου Lick τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνήγγελλε τὴν ἀνακάλυψιν κομήτου ὄρατου δι' ἐνὸς μόνου φηκοῦ. Τὸ ἄστρον τοῦτο, παρατηρήθην ὑπὸ τοῦ Kiess, ἀστρονόμου ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Ἀστεροσκοπείῳ εἶχεν 4 ὥρ. καὶ 50' ὀρθὴν ἀνάβασιν καὶ 35" Βορείαν Ἀπόκλινιν. Μετακινεῖτο βραδέως πρὸς Νοτιο-δυτικά. Ἐχὼν ὑπ' ὄψιν του τὰς τρεῖς πρώτας παρατηρήσεις ὁ Kohold ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν μεγάλην ὁμοιότητα τῆς τροχίως τοῦ κομήτου Kiess πρὸς τὴν τροχίαν ἐτέρου κομήτου ἀνακλυθέντος πρὸ αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Caroline Herchell. Δυστυχῶς τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἄστρον τετράκις μόνον παρατηρήθη ἀπὸ τῆς 9 ἕως 21 Ἰανουαρίου 1790 ὥστε, τὰ στοιχεῖα του μὲ πολὺ ὀλίγην ἀκριβείαν προσεδιωρίσθησαν.

Ὁ Κομήτης ὁ εὑρεθεὶς εἰς Lick, πρὸς τὴν λάμψιν του δὲν παρουσιάζεται ὑπὸ εὐμενεῖς συνθήκας διὰ τὴν εὐρωπαϊκὰ ἀστεροσκοπεῖα. Ἡ στιγμή τῆς ἀνατολῆς του δὲν προηγείται εἰμὴ ὀλίγας ὥρας τῆς τοῦ Ἡλίου εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἦναι δυνατόν νὰ γείνουσιν παρατηρήσεις ὅταν τὸ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ὕψος του εἶναι μικρὸν.

Κατὰ τὸν Borrelly τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῆς Μισσσυλίας εἰς τὰς πρώτας του παρατηρήσεις ὁ κομήτης ὁμοιάζε μὲ ὡραῖαν σφαιρικὴν σκοτεινότητα συμπυκνωμένην πρὸς τὸ κέντρον ἢ δὲ ὄψιν τοῦ πενθύμιζε τὴν τοῦ ἡδῆ ἀπωλεσθέντος κομήτου Brorsen, τὴν 15 Ἰουλίου ἢ λάμψιν του ἦτο αἰσθητῶς ἢ αὐτὴ (δὸν περίπου μέγεθος) ἀλλ' ἢ ὄψιν του ἠλλοιώθη καὶ ὁ κομήτης ὅστις παροισιάζει

ἐπιφάνειαν κοκκώδη δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ εὐδιάλυτον νέφος.

Οἱ συνταχθέντες ἀστρονομικοὶ πίνακες, δεικνύουσιν ὅτι τὸ νέον ἄστρον, μᾶς ἐπλησίσειεν ταχύτατα μέχρι τῶν μέσων τοῦ Αὐγούστου, ὅποτε ἢ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασις του δὲν ἦτο πλέον τῶν 2 δεκάτων τῆς ἀποστάσεως τῆς Γῆς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου.

Ἡ κατὰ ἐποχὰς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ μέγεθός του παρέχεται ὑπὸ τοῦ πίνακος.

Αὐγούστου 1	Ἀπόστ. 0,59	Μέγεθος 5,4
5	» 0,47	» 5,0
9	» 0,35	» 4,5
13	» 0,25	» 3,9
17	» 0,21	» 3,6
21	» 0,25	» 4,2

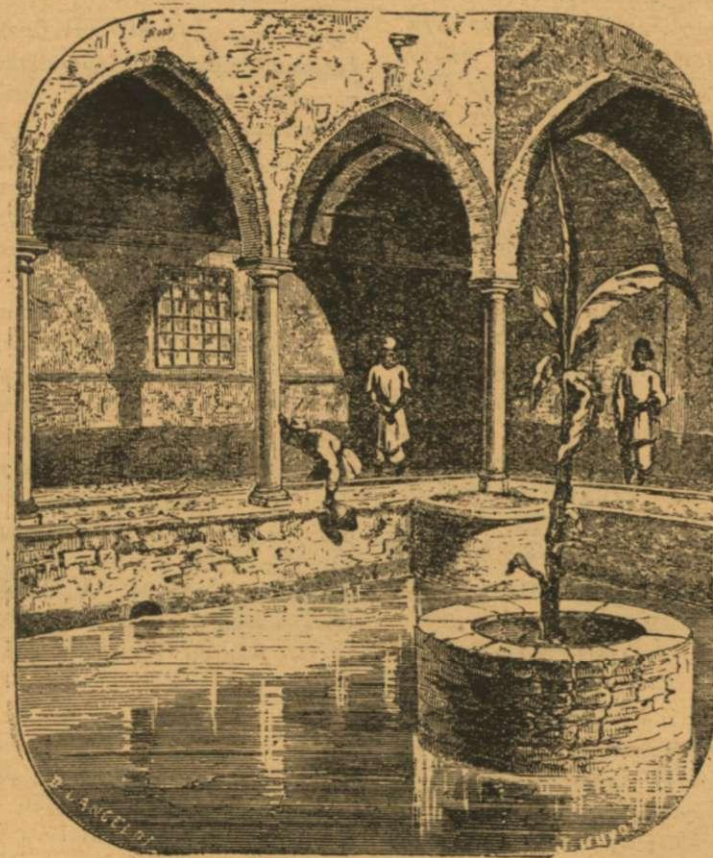
Τῆς ἀποστάσεως, λογιζομένης εἰς μέρη τῆς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἀποστάσεως τῆς Γῆς.

Ἦτο λοιπὸν πιθανὸν ἢ τὸ ἄστρον ἤθελεν εἶναι ὄρατὸν δὲ γυμνοῦ ὕφθλμου ἀλλὰ δυστυχῶς ἢ ἐποχὴ τῆς μεγίστης του λαμπρότητος συμπίπτει πρὸς ἐκείνην καθ' ἣν παύει νὰ ἦναι ὄρατὸν ἐκ τῶν μερῶν μας.

Ἄλλος κομήτης ἀνακλυθεὶς ἐπίσης εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας παρατηρήθη τὴν 20 Ἰουλίου πρὸς τοῦ Brooks ἀστρονόμου ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ τῆς Γενεύης. 10. u μεγέθους τὸ νέον ἄστρον, ἔχει 22 ὥρ. ὀρθὴν ἀνάβασιν καὶ 24" Βορείαν ἀπόκλινιν. ἦτοι εὐρίσκειται ὑπὸ ἐξαιρετικὰς συνθήκας πρὸς παρατήρησιν διότι μεσουρανεῖ τὴν 1ην τῆς πρωῆς. Ἐξ ἐναντίου ἢ λάμψιν του αὐξάνει βραδύτατα ὥστε εἶναι πιθανὸν οὐδέποτε νὰ εἶναι ὄρατὸς ἄνευ τῆς βοηθείας ἐνὸς φηκοῦ μετρίως δυνάμεως.

Ἡ ἀποψὶς τῆς Τριπόλεως

Ἐδωτικὸν οἰκίας ἐν Τριπόλει

ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΑΙ

Στερέωσις τῶν εἰκόνων. — Εἰς τὰς δι' ἀλάτων ἀργύρου φωτογραφίας ἢ μεταβολὴ καὶ ὁ κίτρινος χρωματισμὸς τὸν ὁποῖον μετὰ πάροδον χρόνου λαμβάνουν, ὀφείλονται εἰς τὴν ἐκπομπὴν τοῦ θείου. Ἐὰν πρόσφατος φωτογραφία κατεργασθῆ διὰ διαλύσεως ἰκανῆς νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἄμεσον θείωσιν τοῦ ἀργύρου, ἐπιτυγχάνεται εἰκὼν ὅχι πλέον ὑποκίτρινος, ἀλλ' ὠραίου καστανοχρῶου χρωματισμοῦ, καὶ ὄψεως λίαν εὐχάριστου. Ἡ σταθερότης τῆς εἰκότος τυχρῆ ποικίλει ἀνεκλόγως τῆς φύσεως τῆς ἀρχικῆς. Οἱ ἐξ ὑποθειῶδους νατρίου μελανοῦμενοι χάρται δι' ἄμεσον θείωσιν παρέχουσι χρωματισμοὺς εὐμεταβλήτους. Τοῦναντίον αἱ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν θειούμεναι εἰκόνες διὰ διαλυμάτων καταλλήλου ἐκλογῆς διατηροῦνται τελείως. Ἡ ἐξήγησις τῆς διαφορᾶς ταύτης δίδεται διὰ τῆς παραδοχῆς, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ ἄργυρος τῆς εἰκότος εὐρίσκεται ἐν καταστάσει ὀργανικῆς ἐνώσεως καὶ ὅτι ἡ θείωσις προκαλεῖ πολυπλόκους ἀσταθεῖς ἐνώσεις. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὁ ἄργυρος ἀνάγεται εἰς μεταλλικὴν μορφήν καὶ ἐννοῦται ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ θείου σχηματίζων ἐνώσιν ἀμετάβλητον. Ὅπως δὴ ποτε ἢ διὰ θείωσιν στερέωσις παρέχει πολῦτιμον μέσον ποικιλίας χρωματισμοῦ τῶν ψυχρῶν καὶ μονοτόνων ζελατινο-βρωμιούχων φωτογραφιδῶν. Διάφοροι μέθοδοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νπροὔτάθησαν.

Οἱ ὠραιότεροι χρωματισμοὶ ἐπιτυγχάνονται ἐν θερμῷ. Ἡ ζελατινο-βρωμιούχος φωτογραφία ἐμφανισθεῖσα, στερεωθεῖσα καὶ πλυθεῖσα ὡς συνήθως ἀφίεται κατ' ἀρχὰς ἐπὶ 5 λεπτὰ ἐντὸς λουτροῦ τῆς ἐξῆς συστάσεως.

Ἵδωρ . . . . . 100 κυβ. ἑκατοστ.
 Φορμὸλη τοῦ Ἐμπορίου 5 » »

Τοῦτο σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ τὸ ζελατινώδες ἐπίστρωμα ἀδιάλυτον, καὶ θερμὸν ἐστὶ ὕδωρ. Ἐξ ἄλλου παρασκευάζεται

Ἵδωρ . . . . . 100 κυβ. ἑκατοστ.
 Ὑποθειῶδες Νάτριον 10 γραμμ.
 Συμπτηρία συνήθης 5 »

θερμικίνεται μέχρι 80° καὶ, ὅταν ὀκτ' ἀρχὰς ἐμφανισθεῖς βρασμὸς παύσῃ βυθίζεται ἡ φωτογραφία εἰς τὴν θερμὴν διάλυσιν. Τότε καθίσταται καταφανὲς ὅτι ὁ χρωματισμὸς τῆς εἰκότος ἀπὸ μελανοῦ μεταπίπτει, εἰς ὠραῖον καστανόχρουν. Ἡ στερέωσις ἐπαραίωθη εἰς 3 ἢ 4 λεπτὰ, καὶ ἡ πορεία εἶναι πολὺ τεχνικὴ, καθότι ἡ θερμοκρασία δὲν κατέρχεται κάτω τῶν 70°.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἔχει ὠραία ἀποτελέσματα, ἀλλὰ πολλοὶ τὴν θεωροῦσι πολὺ πλοκὸν καὶ προτιμῶσι τὴν ἐν ψυχρῷ κατεργασίαν ἣτις ἀπαιτεῖ δύο διακεκριμένους ἐργασίας. Ἡ εἰκὼν (ἀργυροῦχος) λευκαίνεται κατ' ἀρχὰς ἐν διαλύσει ἣτις προσδιορίζει τὸν σχηματισμὸν, κυανίουχου, βρωμιούχου καὶ ἰωδιούχου ἀργύρου. Αἱ ἐνώσεις αὗται εἴτα μελανοῦνται διὰ θειούχου ἀλάλεως. Ὁ M. H. W. Ruet προτείνει τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν ἣς γίνεται χρῆσις εἰς τὸ South Loudon Photographic Society.

Λουτρὸν λευκάνσεως.
 Α. — Ἵδωρ . . . . . 250 κυβ. ἑκατοστ.
 σιδηροκυανίουχον Κάλι 30 γραμμ.
 Βρωμιούχου Κάλι . . . . . 45 »
 Β. Ἵδωρ . . . . . 250 κ. ἑκατοστ.
 Ὑποχλωρ. Ὑδράργ. 7 γραμμ.

Βρωμιούχον Κάλι 7 »
 Λουτρὸν θειώσεως.
 Ἵδωρ . . . . . 250 κυβ. ἑκατοστ.
 θειούχον Νάτριον . 30 γραμμ.
 Αἱ ἐπιτυγχανόμεναι ἀποχρώσεις ἐξαρτῶνται ἀπολύτως ἐκ τοῦ λουτροῦ τῆς λευκάνσεως ὡς ἐξῆς.

Χρωματισμ. καθαρῶς μέλας } 20 σταγόν. Α.
 } 80 » Β.
 » ζωηρῶς » } 40 σταγόν. Α.
 } 80 » Β.
 » βαθύς καστανόχρους } 30 σταγόν. Α.
 } 40 » Β.
 » βαθύτερος » } 40 σταγόν. Α.
 } 40 » Β.

Θολὸς ζωηρῶς 40 σταγόνες Α.
 προστιθεμένων εἰς 30 κυβ. ἑκατοστ. ὕδατος.

Ἡ λευκανθεῖσα εἰκὼν διὰ τῶν ἀνωτέρω διαλύσεων πλύνεται προσεκτικῶς καὶ μελανοῦται εἰς λουτρὸν 30 σταγόνων τοῦ διὰ θειούχου Νατρίου λουτροῦ θειώσεως.

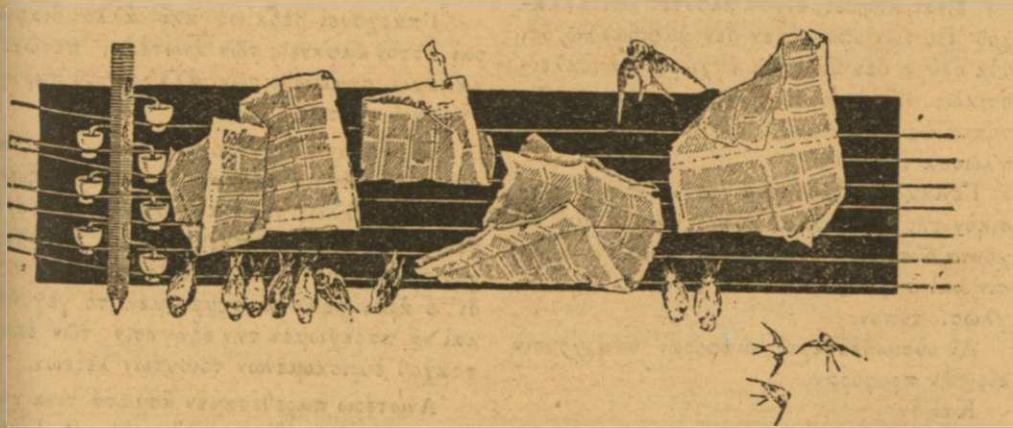
Πρὸς ἀσφαλῆ ἐπιτυχίαν τῶν ἀποχρώσεων ἀπαιτεῖται προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν εὐαισθητοῦ χάρτου, τῆν τύπωσιν καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ θερούχου νατρίου. Περισσό-

τερον εὐχάριστα ἀποτελέσματα ἐπιτυγχάνονται δι' ἀποκαταστάσεως τοῦ θειούχου νατρίου διὰ θειούχου βαρίου, Τοῦτο διαλύεται ὀλιγώτερον εἰς τὸ ὕδωρ ἄλλ' ἢ διαλυομένη ποσότης (20 γραμμ. κατὰ λίτρον) εἶναι ἰκανὴ ἵνα καταστήσῃ τὴν διάλυσιν ἐνεργῶς φειωτικὴν, ἐξ ἄλλου εἶνε πολὺ οἰκονομικόν, ἔχει ὁσμὴν πολὺ ὀλιγώτερον δυσάρεστον ἀπὸ τὸ θειούχον Νάτριον καὶ ἡ κεκορεσμένη διάλυσίς του διατηρεῖται ἐπὶ μακρὸν ὅταν γίνεται συγνή χρῆσις.

Ἡ ἐσγὰτως προτεινομένη μέθοδος ὑπὸ τοῦ M. Namias εἰς τὸ Progresso Photographio συνίσταται εἰς τὴν λευκανσιν τῆς εἰκότος εἰς διάλυσιν.

Ἵδωρ 100 κυβ. ἑκατοστ.
 σιδηροκυανίουχον Κάλι 2 γραμμ.
 βρωμιούχον Κάλι 2 »

Ἡ διάλυσις αὕτη διατηρεῖται ἐπὶ τινα χρόνον ἄνευ προσφύλαξεως. Ἐν αὐτῷ ἀφίεται ἡ φωτογραφία μέχρι τελείας λευκάνσεως. Πλύνεται καὶ φέρεται εἰς κεκορεσμένην διάλυσιν θειούχου βαρίου ἐν ἣ λαμβάνει ταχέως ὠραῖον καστανόχρουν χρῶμα. Ἀφύνεται καὶ πάλιν ἐν ὕδατι καὶ τρίβεται διὰ βαμβάκερον ἢ λευκοῦ ὑφάσματος. Ἡ εἰκὼν ἀμυροῦται δι' ἐπιστρώματος ἀνθρακικοῦ βαρίου καὶ καθίσταται λίαν στιλπνή.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΖΩΗ

Γιδά ('Ορουμλουκίον) 'Ιούλιος 1909.

“Όταν τήν Κυριακὴν ἢ τὰς ἐορτάς τελειώ-
νη ἀμαζῆ με τοῦ ἡλίου τὸ βασίλευμα» ὁ χο-
ρός καὶ τὰ κορίστικα διασκορπίζονται ἀκο-
λουθούμενα μακρόθεν ἀπὸ τὰ παλληκάρια,
ἵνα συναντηθῶσι μετ' ὀλίγον κάπου, δύνα-
ταί τις ν' ἀκούσῃ κάποιον παλῆρό ἀηδόνι τοῦ
χωριοῦ νὰ ταχυοῦδῃ περασμένα μεγα-
λεῖα...!

Καὶ ὑπάρχουν ἐδῶ πολλὰ τοιαῦτα ἀηδύ-
νια· ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Οὕτω πως εἶχον
τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω τὴν Καλλιό-
πην Θεοχάρην σὺμπασῃ πάλαι καὶ νῦν πε-
ρίφημον ἀηδόνι ὀλοκλήρου τῆς περιφερείας
καὶ τὸν ἀδελὸν τῆς. Καὶ ἀποτέλεσμα τῆς
γνωριμίας μου ταύτης ὑπῆρξαν τὰ ὑπερεκα-
τὸν τραγοῦδια ποῦ μοῦ ἐτραγοῦδησαν εἰς
20 «βραδυὲς φεγγαρόλουστες».

Ἐκ τῶν δημοτικῶν αὐτῶν ἀσμάτων πολ-
λά, εἶναι ἀληθές, εἶχον ἀκούσει καὶ ἀλλα-
χοῦ· Ἐκ τῶν ὑπολοιπῶν δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι
οὐκ ὀλίγα δὲν θὰ εἶναι ἐγγύρια ἀποκλει-
στικῶς. Ὑπάρχουσι οὖν τινὰ γνησίως ἐν-
τόπια ὡς ἀποδεικνύει ἡ ὑπόθεσις τῶν, ἢ
γλῶσσα τῶν κλπ.

Γενικῶς δὲ αἰχόμενα ἔφερον τὸν γλωσ-
σικὸν τῆς περιφερείας αὐτῆς. τύπον μὴ ἔ-
χοντα οὐσιώδεις διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν κλη-
σιν καὶ σύνταξιν ἀπὸ τὸν συνήθη δημῶδη
γλωσ. τύπον.

Αἱ οὐσιωδέστεραι διαφοραὶ ὑπάρχουσιν
εἰς τὴν προφορὰν.

Καὶ δὴ:

α.) “Όπως καὶ ἐν τῇ Θεσσαλ. διαλέκτῳ,
τρέπουσι σχεδὸν γενικῶς τὸν φθόγγον—ε ἢ
—αι εἰς—η. π.χ. ἡλιγά=ἐλαία·

Τὸν φθόγγον—ο ἢ—ω εἰς—ου.

π. χ. Τρώγου, κάθουντη=τρώγω-κάθονται.

Τὸ ἄρθρον ὁ, τὸ, τρέπεται συνήθως εἰς-
ου καὶ ου καὶ οὐχι σπανίως εἰς ἡ τὸ ὁ.

λ. χ. οὐ (ἡ) ἀγᾶς=ὁ ἀγᾶς. Τὸν πηδὶ=
τὸ παιδί.

β.) Ἐνίοτε παραλείπεται τὸ γ μεταξὺ
δύο φωνηέντων.

Π. χ. Προέδητη=προγεύεται.

Ἐντιλουήθ(η)κη=ἐντιλογήθη(κε)

Νὰ σφαῖς=Νὰ σφαγῆς.

γ.) Συνηθέστατα συγκόπτουσι τὸν φθόγ-
γον—ι (ἀδιάφορον πῶς γραφόμενον διὰ
ἡ δηλ. ἢ ἄλλως) μεταξὺ δύο συμφώνων.

Κόπ(η)κη· παλλ(η)κάρ(ι)· τ(η)νε φιλήσω
θὰ τὴν ἀγκαλιάσω· σιδ(η)ρον· συμ(υ)φάδα.

Ἐκόπη(κε)· παλληκάρι· τὴν φιλήσω·

Θὰ τὴν ἀγκαλιάσω· σιδερο· συνυφάδα·
κτλ. κτλ.

Ὑπάρχουσι βεβαίως καὶ ἄλλαι διαφο-
ραὶ ἤττον ἐμφανεῖς τῶν ἀνωτέρω, πετῶντι
καλάμῳ, σημειωθεῖσων, ἀλλ' οἱ τοῦ παρόν-
τος περὶ τούτων.

Εἰς τὰ γνησίως ἐντόπια παρατηρεῖται
σχετικῶς κάποια ἀφθάνια τουρκικῶν λέξεων
εὐνοήτως ἄλλως τε. Θὰ ἦτο ἐν τούτοις ἐν-
τελῶς ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν κατάλο-
γον τούτων διότι οὐδέποτε θὰ ἦτο πλήρης·
δι' ὃ ἀρκουμέθα νὰ σημειώμεν τὸ γεγονός·
καὶ νὰ παρέχωμεν τὴν ἐξήγησιν τῶν ἐκα-
σταχοῦ εὐρισκομένων τοιοῦτων λέξεων.

Ἀνωτέρω παρεθέσαμεν ἔξματὰ τινὰ χο-
ροῦ καὶ ἐν τοῖς ἐθίμοις τὰ σχετικὰ· εἶναι
ταῦτα ἀναμφισβητήτως ἐντόπια. Ἴδου
τώρα μίαν ἄλλην σειράν διαφόρων ἐγγύριων
κατὰ τὴν γνώμην μου ἔξματων.

1) Στῶ Γρεβενῶ, 'ς τῶ Γρεβενῶ
Ἐλα Κάλλιω (1) μ', ἔλα δῶ
Στὸν ἔμορφο τὸν τόπο
Ἐκεῖ λαλοῦν οἱ πέρδικες
Κὴ δικοτοῦν (2) τὰ πλάγια·
(ν) Ἄηγόρος πέτρα πηλεκαί
Μὲ τῶνά του τὸ χέρι.
Κόρη ξανθὴν ἀδιαφτηκε
Κὴ τὸν καλημερνούση·
— (ν) Ἄηγόρι μ' ποῦν τὸ χέρι σου
Κὴ πηλεκαῖς μὴ τῶνα·
— Κόρη ξανθὴν καὶ ἂν φίλησα
Κὴ μοῦκοψαν τὸ χέρι.
Ἄς τὴν φιλοῦσα καὶ ἄλλο χόβ (3)
Κι' ἄς μὴ κοφταν κὴ τᾶλλο.
2) — Ἐρ! τί κλαῖς, καυμένη Μαρία·
Μέρα κὴ νύχτα κλαῖς.
Κὴ μένα τὴ συμφάδα σ'
Γιατί δὲν μοῦ τὸ λές·
— Τί νὰ σὴ πῶ, συμφάδα μου
Τί νὰ σ' ἀφηγηθῶς·
Δὲν ξέρεις ἀπ' ἀγάπη
Κι' ἀπὸ κρυφὸ σεβντᾶ.
Τὸ σὺμπασ' ἀγαπάου
Πῶγει τὰ δέκατα!
Κλαῖουν τὰ δεῦτρα κλαῖουν
Κλαῖουν καὶ τὰ κλαδιά
Κλαίει καὶ ἡ Μαρία
Γιὰ τὸ Σμακὴλ ἀγᾶ.
Ἐσὺ 'ση ἕνας καθρέφτης, Μαρία
Ἐνά 'ργυρο γαλι
Ποῦ φεύγει 'στὰ οὐράνια
Κ' οὐλὴ τὴν Ἀνατολή.
Π' ἀνάθεμα τὴ Βέρροια
Τὰ Βερροιοτόπουλα
Ποῦ μοῦ βγαλαν τραγοῦδι
Τὰ Κερατόπουλα.

Ἄναφερομεν τὸ ἔξμα αὐτὸ ἀξιόλογον μό-
νον κατὰ τοῦτο: ὅτι εἶναι σχεδὸν σύγχρονον·
ἢ ἡλιωμένοι ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν περὶ
τὸ ἔξμα «Πινώρηαν» Μαρίαν. εἶναι δὲ
κοινώτατον καὶ ἔδεται μὲ μέλος λίαν πα-
θητικόν.

3) Τῆς Ἀντώνηνας

Ἄκούσητι τί γίνηκεν αὐτὴν τὴν

[ἐβδομάδα]

1) Καλλιόπη.

2) Δικοτοῦν=ἀντηχοῦν.

3) Χόβ=φορὰ, λέξις σλαυική.

Μᾶς πῆραν τὴν Ἀντώνηνα
Πάνη νὰ τὴν Τουρκέφουν.
Μπροστὰ πηγαίν' ἢ σεῖμενι ἄ·
Κατόπι ἢ καβάλλα.
Στὴ μέσ' πηγαίν' Ἀντώνηνα
Μὴ τὸ πηδὶ στὰ χέρια.
Παρακαλοῦσην καὶ ἔλεγη
Παρακαλεῖ καὶ λέει·
Κοντουκαρτέρι σεῖμενιά (1)
Κοντουκαρτέρι χώρα
Νὰ βρῶ μιά πέτρα ριζωτή (2)
Νὰ σταυρωθῶ νὰ κάτσω·
Νὰ λύσω-δέσω τὸ πηδὶ μ'
Νὰ τοῦ χορτάσω γάλα
Νὰ τοῦ χορτάσω φίλημα
Μόσχου καὶ καρποφύλι

4) Τοῦ Γρηγόρη

Μὴ χάρισον ὁ θηὸς πηδὶ
Κι' αὐτὸ 'ταν ντελμπεντέρικο·
Μὲ τὴν Τουρκὴ κονούστηση (1)
Κὴ με τοὺς Γηνιτσάρους.
Κὴ οἱ φίλοι του τοῦ ἔλεγαν
Κι' οἱ φίλοι του τοῦ λέγουν·
Κατση Γρηγόρη μ' φρόνιμος
Κατση, ταπεινομένους.
Πάνη ὁ καιρὸς ἀπούξερης
Κι' ἀπούσεν μαθημένους
Τώρα τὸ πῆρ' Ὁμὲρ πασᾶς
Τό κρέν' ὁ Διάμπο μπέϋς.
Παρασκευὴ ξημέρωνη
Νὰ μὴ 'χε ξημερώσει
Τὸν (α) Γρηγόρη ἐπιασαν
Τὸ ὠμορφου πηδάκι.
Ψιλὴ λαλίτσα ἔσηρνη
“Ὅσο καὶ ἡμπορούσην·
— Ἐβγα, Λιέντσω μ', νὰ μ' ἀπαντᾶ·
Σκύλα νὰ μὴ γλυτώνη·
Κι' ἡ Λιέντσω 'ποῦ τὰ κάγκελα
Ψηλὰ ποῦ τὰ καφάσια
Ρίχνει αὐτὸ τὸ μαχραμᾶ (2)
Στὸ Διάμτσο μπέϋ πηγαίνει
— Πολλὰ τὰ ἔτ' Ἀφέντη μου

1) Σεῖμενιά=σῶμα χωροφυλάκων.

2) ριζωτή· ἐν Κρήτῃ λέγεται ρυζιμὰ πέτρα,
ριζωμένη ἀμετακίνητος.

1) Κονούστηση=τουρκ. λ. συναναστράφη.

2) Μαχραμᾶ τουρκ. λ. ἡ καλύπτρα τοῦ προ-
σώπου.

— Καλῶς τὴν Λιέντσω πούρθη
— Παρκαλῶ σ' Ἀφέντη μου
Τὸν (α) Κρηγόρη νὰ φίνης
Ἐλλείπουσι καθὼς φαίνεται στίχοι τι-
νὲς ἀκόμη, ὡν τὸ νόημα εἶναι ὅτι μὴ ἰσχι-
σάσης τῆς Χανούμ. Λιέντσω, ὁ Γρηγόρης
ἀπηγγονίσθη. Εἶναι συμβεβηκὸς πρὸ 50 —
60 ἔτων ἐν Γενιτσοῖς.

5) **Παράπονο.**

— Τ' ἔχουν τὰ μάτια σου κ' ἔλατν
Μὴ 5 ἀράδης δάκρυα ;
— Μὴ τοῦ στανεῖο σ' ἀγάπησα
Μὴ τοῦ στανεῖο σὴ πῆρα
Τῆς Μάνας μου τὸ θέλημα
Κι' ἀπὸ τὸν ἀδερφό μου.

— Νᾶμαν λουλοῦδι στὸ σκαγιᾶ σ'

Τριαντάφυλλου στὸ γκάρφο σ'
Νᾶμαν κι' ἕνα καλὸ πουλι
Μέσα στὴν ἀγκαλιά σου

6) Ζομποῦλι μου ψηλὸ, λιγνὸ
Τί στέκεις μαραμένο ;

— Ἐχασα το Γιαρέντη μου
Γκιεὺλ, Γιαρὲ, Γιαρέντι μου, (1)

Σὰ ποῦ νὰ πᾶ νὰ τώβρω ;

Θέ μου γιὰ κάνεις μὴ πουλι

Ττόν οὐρανὸ ν' ἀνέδω

Νὰ δῶ τῆς Πόλης τὰ τσαρσιὰ

Τῆς Συύρνης τὰργαστήρια

Νὰ δῶ καὶ τὴν ἀγάπη μου

Μὲ ποιὸν τρώει καὶ πίνει

Μὲ ποιὸν τρώει καὶ πίνει

Κὴ τὸ γκερνᾶ γλυκὸ κρασί ;

7) **Ἡ κατάρα τῆς πέρδικας**

Ἄκόμη αὐριον εἰμῆ δῶ

1) Γκιεὺλ=τ. λ.=ἔλθε. Γιαρέντη, ἐκ τοῦ γιᾶρ
=ἀγαπητός.

Αὐριον καὶ τὸ Σαββάτου
Τὴ Κυριακὴ σ' ἀφίνου ἴγεια
Μῆλο μου ζαχαρᾶτο
Φεύγου πάνου στὴν ἔρημο
Στόν ἔρημο τὸν τόπου
Πούνη τὰ δένδρα τὰ πολλὰ
Καὶ τὰ πυκνοπλατάνια.
Νὰ πέσου νὰ ποκοιμηθοῦ
Λίγον ὕπνο γιὰ νὰ πάρου.
Νὰ κούσω ἀηδονία πῶς λαλοῦν
Κὴ τὰ πουλιὰ πῶς βάζουν
Νακούσω καὶ τὴν πέρδικα
Τὴν πικροκαταροῦσα
Ποῦ καταριοῦνται τὸν ἀητὸ
Τὸν πικροκαταρισμένο :
Νὰ φάη τὰ νύχια του
Τὰ νυχοποδαρα του.

8) **Παρηγοριὰ φυλακισμένου**

Δώδεκα χρόνους φυλακὴ
Κὴ τέσσηρα στὴ μπράγκα (1).
Βάστα καρδιά μ' νταγιάντα (2).
Δὲν ἦρθη κάνας νὰ μὴ δῆ
Κανεὶς ἀπ' τοὺς δικούς μου
Συγγενεὶς καὶ ἀδελφούς μου.
Μόν' ἡ ἀγάπη π' ἀγαπῶ
Γραφὴ, γράμμα μὴ στέλνει
Πὸ κρυφὰ μὴ παραγγέλνει:
— Ἐένη μ' τὸ μαντελακί σου
Στεῖλ' το γιὰ νὰ (ν)τὸ πλύνω
Μὴ τὰ δάκρυα ποῦ χύνω.

9) **Νύμφη καμαρωμένη!**

Μὴ μὴ κλαῖς, καυμένη μάνα μ'
Πῶς ἀρρεβωνιάστικα!

(1). Μπράγκα=τ. λ. φυλακὴ δεσμῶν.
(2). Νταγιαντῶ=τ. λ. ὑποφέρω.

Κι' ἂν θὰ παντρευτοῦ στὴ(ν) πολὴ
Δὲν χαλνᾶ ἡ Καστουριά.
Πῆρα νύφου Καλλιόπη
Ποῦ δὲν εἶν' ἄλλη καμιά :
Τσιμπημένη, φιλημένη
Ἄπὸ δηκοχτῶ πηδιὰ
Θὰ τ(η)νε πάρω; θὰ τ(η)νε φέρω
Θὰ θκυμᾶζ' ἡ Καστουριά.

10) **Τῆς τρανταφυλλιᾶς.**

Στῆς Παναγιᾶς τὸ μαναστήρι
Φυτρώνει μὴ τρανταφυλλιὰ
Ποῦ κάνει τὰ τραντάφυλλα.
Σέβαινουν, βγαίνουν τὰ πουλιά
Τινάζουν τὰ τραντάφυλλα
Κι' ἐγὼ ζουρλὸς τὰ μάζευα
Κὴ στῆς ἀγάπης μ' τὰ πάγενα.

11) **Τῆς τρυγόνας.**

Κὴ σεὶς πουλιὰ πητούμηνα
Πητάτη στὸν ἀέρα
Τὰ καυμένα—τὰ παραπονημένα

Κὴ γὼ ἡ τρυγόνα ἡ μαναχὴ
Κὴ γὼ ἡ τρυγόνα ἡ ἔρημη
Ἡ Καυμένη—ἡ παραπονημένη

Σὰ ποῦ νὰ πᾶ' νὰ πλέξω τὴ φωλιὰ;

Ἐγὼ ἡ τρυγόνα ἡ ὀρφανή

Ἡ Καυμένη—ἡ παραπονημένη.

Στῆς λειμονιάς τὰ ρίζα

Ἐκεὶ θὰ πλέξω τὴ φωλιὰ

Ἡ Καυμένη—ἡ παραπονημένη.

12) Μαῦρο μου χηλιδόνι

Ἄπὸ τὴν Ἀραπιά

Κι' ἄσπρο μου περιστέρι

Ἄπὸ τὰ Γιαννενα.

Παρὰ ψηλὰ πητᾶτε

Γιὰ χαμηλώσετε

Νὰ γράψου ἕνα γράμμα

Κὴ μιὰ ψιλὴ γραφὴ

Νὰ στέλνου τὴν ἀγάπη μου

Νὰ μὴ μὴ καρτερῆ.

Ἔνα καράβι πάην

Ἰπασκά γεὴ γκελίρ

(Κι' ἐν ἄλλο ἔρχεται

Κι' ἄλλο; νὰ σὴ φυλήση

Μπανὰ φενὰ γκελίρ

(Μοῦ κκκοφαίνεται).

13) **Τῆς Μαρίας**

Περιφήμου ἐπὶ καλονῆ ἐκ τοῦ χωρ. Κορυφῆ

Ἄλλες ἡ νῆες παντρεύτηκαν

κὴ πῆραν παλληκάρια

Μαρία μου

Παντρεύτηκες καὶ σύ, Μαρία μου

Κὴ πῆρε τὸ μαράζ (1).

Παντρεύτηκες καὶ σύ Σάινω μου,

καὶ πῆρες μαραζιάρη.

Ἄλλάξεις βγαίνεις στὸ χορὸ

Βλέπεις τὰ παλληκάρια

Μαρία μου

Γυρνᾶς πισοῦ, ζαναγυρνᾶς

Βρίσκεις τὸ μαραζιάρη!

— Σήκω, μαράζα, πλάγιαση

Σήκου, γκρεμίσ' καὶ πέσε.

Μπροστὰ στοῦ ἄντρα τὸν καλὸ

Μπροστὰ στὸ παλληκάρη

Φωτιὰ νὰ κάψη τᾶσπρά σου

Φωτιὰ καὶ (σ)τὰ φλουριά σου!

14) **Ρωμῆ ἢ Βλάχα;**

(1.) Μαράζα=μπακινιάρης=σπληνιάρης

Κάτου στην 'Ανατολή
 μωρέ λεβέντη μ'
 Είν' ὄλε Φράγχοι καὶ Ρωμηοί
 (Πανα) Γιώτζ μ' κή περήφανη.
 Ἐτρωγαν καὶ ἔπιναν τῆς Ρωμηῆς ἀνάφερ-
 [ναν:

Νάχαμη 'πό μιὰ Ρωμηά!
 — Τὶ τὴ θέλεις τὴ Ρωμηά;
 Πάρε Βλάχα πτὰ βουνα
 Πῶχει τὸ μάγλο κόκκιανου
 Σᾶν τὸ Βουλγαρόμηλου,

(Τὰ μῆλα τῆς Καρατζόβας τοῦ Ντέβρι
 κλπ. χωρίων βουλγαροφώνων, φημίζονται
 ὡς πολὺ ἄλυκα=κόκκινα).

15) Σαράντα παλληκάρια ἀπὸ τῆ Λυγα-
 ριά

Στὸ δρόμον ποῦ πηγαίνουν
 Στὴ Πετροπόλιστκ
 Εὐρίσκουν ἓνα γέρο
 (Ἔ)να παλαιογέροντα
 — Καλήμερά σου, γέρο
 ἔ! Βλαχογέροντα

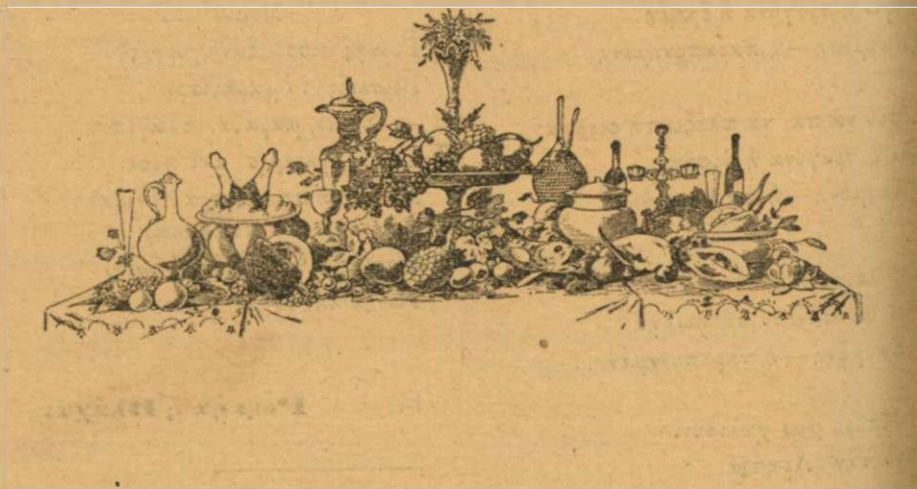
— Καλῶς τὰ τὰ πηδιά.
 — Σὲ θέλεις, ἔλα γέρο
 Γιὰ ἔλα τὸ κοντά.
 — Δὲν εἰμπουρῶ νὰ ἔλθου
 Γίτζ' ἔχου γηρουντιά.
 Θὰ στείλου τοῦ υγιῶ μου
 Τὸν παλλήκαρο
 (Ἄ)Πὸ λαγοῦν τσαρούχια φορούση.
 Πὸ πέρδικα φτερά!

16) **Τῆς Λένιας**

Στὴν Κρανιά, μωρὴ Λένιζ μου
 Στὴν Κρανιά μεσ' τὸ μπουγαζι
 Πάτησαν ἓνα καρβάνι
 Πῆραν ἄσπρα πῆραν γρόσσκ
 Καὶ φλουριά σημαδεμένκ
 Πῆραν καὶ μιὰ Ρωμηοπούλα
 Κι' ἔλαχε παπαδοπούλα.

Ἐκ Πειραιεῖ 15 Ἀυγούστου 1911

A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΑ ΔΥΟ

Δ.

Πλοῖον τροχήλατον καὶ εὐμέγεθες, ἀνῆ-
 κον εἰς τὴν Ἀτμοπλοϊκὴν Αὐστρουγγρικὴν
 Ἐταιρείαν τοῦ «Λόυδ», ὀνομαζόμενον α' Ἀ-
 μαζών» ἐκρησάμευσεν ὅπως μεταφέρῃ ἐκ
 Πειραιῶς εἰς Σύρον τὸν πατέρα, τὴν αὐτα-
 δέλφην καὶ ἐμὲ τὸν διηγηματογράφον. Κατὰ
 τὴν θαλασσοπορίαν ὁ πόντος ἐμελαίνετο, ἐκ
 δὲ τοῦ ὕδατος ἀφρὸς ἐξήρχετο, πανταχοῦ τῆς
 θαλάσσης ἠχούντων τῶν κυμάτων. Τεθορυ-
 βημένοι καὶ περιδεῆς παρετήρουν τὰ πελώ-
 ρικα κύματα, ἅτινα ἐρράπιζον τὰς πλευράς
 τοῦ πλοίου. Βαθέως ὄρθρου εἰσπλεύσαντες ἐν
 τῷ λιμένι τῆς Σύρου ἐφιλοξενήθημεν ἐν τῷ
 οἴκῳ τοῦ Σὸρ Bonello, διδασκάλου τῆς
 ναυτικῆς, πατρικοῦ δὲ φίλου. Μελιταῖος
 τὴν πατρίδα ὁ Bonello, χαλκόχρους, ἀπο-
 κεκαρμένον ἔχων τὸν μύστακκ, ἀνέτρεφεν
 οἴκῳ κανάρια, ἅτινα ἐπολλαπλασίαζεν, ὡς
 φύλλα δ' αὐτῶν—πρᾶγμα περίεργον—
 εἶχεν αἴλουρον πάλλευκον, ἐξ Ἀγκύρας.

Ὅτε τῇ ἐπιούσῃ τῆς ἀφίξεως εἰς Σύρον
 ἐπρόκειτο τὰ μεταβῶμεν εἰς Μύκωνον, μετὰ
 δυσκολίας εὐρέθη ὀκλὰς φέρουσκ σίτου φορ-
 τιον, ἥτις συγκατένευσε νὰ προσεγγίσῃ
 εἰς τὴν νῆσον Μύκωνον. Ἐὰν δὲν εὐρίσκετο
 ἡ ὀκλὰς θὰ ἤμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπιβι-
 βασθῶμεν κατῆλου. Ἡ αὐταδέλφη ἤγε τότε
 ἡλικίαν ἐτῶν τριῶν, ἐγὼ δὲ ἔξ. Ἡ ὀκλὰς
 ἀναπεπταμένα τὰ ἰστίια ἔχουσκ ἐδέχθη ἐπὶ
 τοῦ καταστρώματος τοὺς τρεῖς ἐπιβάτας,
 ἀναβάντας διὰ κλίμακκος αἰωρητῆς ἐκ χον-
 δροῦ σχοινοῦ πεπισσωμένου. Πνεόντων δὲ
 σφοδρῶν ἐτησίων ἀνέμων—διότι ἦτον ὁ μὴν
 Ἰούλιος—ἡ ὀκλὰς διέσχίζε μετὰ ταχύτητος

τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ ἡ θεὰ τῶν κυμάτων
 καὶ εἰς τὴν αὐταδέλφην καὶ εἰς ἐμὲ ἐγέν-
 νησαν φόβον μέγαν καὶ ὁ πατὴρ ὑπὸ μά-
 λης ἓνα ἕκαστον ἡμῶν λαμβάνων μᾶς με-
 τήγαγεν εἰς τὸ κύτος τοῦ πλοίου καὶ μᾶς
 ἐτοποθέτησεν ἐντὸς τοῦ χύδην ἐρριμμένου
 σίτου. Ἐκυλινδούμεθα ἐντὸς τοῦ εὐρυτέ-
 ρου σκάφους, μετὰ δέους ἐνωτιζόμενοι τοῦ
 τριγμοῦ τῶν ἰστίων. Τὴν θάλασσαν φοίκη
 κατεῖχεν, οἱ ἄνεμοι πρὸς ἀλλήλους συν-
 ετρίβοντο καὶ ἐταχυνουτοῦμεν, ὅτ' αἰφνιδίως
 κρότος βαρύτερος ἔκρουσε τὰ ὄτα. Τροχα-
 λίας κατέπεσεν ἐγγύτατα τῆς κεφαλῆς τοῦ
 πατρὸς καὶ πάντες ἠνορθώθημεν εἰς τοὺς
 πόδας ἀναφωνοῦντες ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος:
 «Ἄγιέ μου Νικόλα» καὶ ποιούμενοι τὸ
 σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἀπέναντι τῆς ἀνηρη-
 μένης εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ
 προστάτου ἁγίου τῶν νηυτιλλομένων. Ὁ
 γλυκύτατος πατὴρ τὴν συγκλίνησιν συγκα-
 λύπτων ἐνεθάρρυνε τὰ περίτρομα τέκνα
 καὶ ἀλλεπαλλήλους λόγους ἐγκαρδιώσεως
 ἐξέφερεν. ἕωσού ἡ ὀκλὰς προσεγγίσασκ
 εἰς τὴν βραχὴν ἀκτὴν τοῦ ὀρμίσκου τῆς
 νήσου Μυκῶνου, ὅστις καλεῖται «Τοῦρ-
 λος», μᾶς ἀπεβίβασεν εἰς τὴν ξηράν. Συμ-
 πλωτὴρ ἡμῶν ἐκ Σύρου ἦν ὁ Θεόδωρος
 Γρυπάρης, ἀνὴρ λόγιος καὶ ποιητικὴ φύσις,
 ὅστις πάσχων ἐκ χρόνιου νοσήματος, μετέ-
 βχινεν εἰς τὴν πατρίδα Μυκῶνον, ἵνα θε-
 ραπευθῇ, ἀλλὰ δυστυχῶς μετ' ὀλίγης ἡμέ-
 ρας ἀπέθανε, πληρώσας πένθους ἀληθινοῦ
 τοὺς φίλους καὶ συμπολίτας.

✱

Χερᾶς ἀνάπλευς γίγνομαι, ὅταν, φησά-

σαντες εἰς τὸν ὑπερλείμενον λόφον τῷ δρ-
μίσκῳ ὁ «Τουρλος», ἀναβάνομεν ἐπὶ τῶν
νώτων ἡμιόνων, ἵνα ὀδηγηθῶμεν εἰς τὴν
πόλιν τῆς Μυκωνοῦ. Ἡ κῦταδέλφη καὶ
ἐγὼ ἐκαθέστημεν ὁμοῦ ἐπὶ τῶν νώτων μιᾶς
ἡμιόνου καὶ εἰς ἄλλην ὁ πατήρ. Οὕτω δὲ
μετὰ μιᾶς ὥρας πορείαν φθάνομεν ἐν τῇ
μετὰ κῦταδέλφου εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀ-
λεξάνδρου Γκιζη, εὐπκτρίδου Μυκωνίου καὶ
Προξένου τῆς Γαλλίας. Παρετέθη δ' εὐθύς
τράπεζα φιλοτιμοτάτη. Ἐγὼ δὲ τρέχων
κατακλίνομαι καὶ παραδίδωμι εἰς τὰς
ἀγκάλας τοῦ Μορφώως, τοῦ εὐεργετικῷ
υἱοῦ τοῦ Ὑπνου, περὶ δὲ τὰς δυσμάς ἡλίου
ἐγειρόμενος τῆς κλίνης, ὁμιματι περιέρχῃ πρ-
ρατηρῷ τὰ περὶ ἐμὲ ἀντικείμενα, ἱματιο-
θήκας, τραπέζας, εὐμεγέθη κάτοπτρα, εἰ-
κόνας πολλὰς καὶ ποικιλοχρώμους, λυχνίας,
ἅπαντα σκεύη αἰωνόβια, ἔλκοντα τὴν κα-
ταγωγὴν ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς κατακτῆσεως
τῆς νήσου ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Γκιζη ὅστις,
κατὰ τὸν μεσαιῶνα, μετὰ τὴν τετάρτην
σταυροφορίαν, κατέκτησε τὴν νῆσον Μύκω-
νον. Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον ὅτι ὁ οἶκος τοῦ
Ἀλεξάνδρου Γκιζη εἶναι αὐτὸς οὗτος, ὃν
ἔκτισε καὶ ἐκατόκησεν ὁ προπάτωρ αὐτοῦ
Ἀνδρέας Γκιζης.

Ἄνεμος σφοδρότατος ἐξακολουθεῖ πνέων
καὶ κυκᾶ τὸ πέλαγος καὶ λιθάσια ἐκ τῆς
γῆς παρασύρει. Χοίρων γρυλλισμοὶ ἀκού-
ονται, οἵτινες χοῖροι ἀποκαθαίρουσι συντό-
πως τὰς ἀκαθαρσίας. Κάτωθεν τοῦ οἴκου
πωλοῦνται σφάγια. Αἱ διάτοροι τῶν γυναι-
κῶν φωναὶ ἐμποιοῦσιν αἰσθησὶν βαθεῖαν,
ἀπὸ τῶν θυρῶν, ἀπὸ τῶν παραθύρων, ἀπὸ
τῶν ἐξωστῶν ἐκβαλλόμεναι. Διερωτῶσι δὲ
περὶ τῆς ἀφίξεως τῶν ξένων. Αἱ γυναῖκες
τῆς Μυκόνου εἰσὶν ὠραῖαι, ἄγαμοὶ τε δὲ καὶ
ἐγγαμοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ νὰ πλέκωσι
κάλλινα μετ' ἀξιοσημειώτου ταχύτητος.
Ἀκούω αἴφνης φωνὰς ὁμοιζούσας στεναγ-
μὸν παρατεταμένον καὶ ἐγὼ ὁ εὐήθης θο-
ρυβοῦμαι καὶ σπεύδων ἐρωτῶ τὸν πατέρα
καὶ μανθάνω ὅτι εἶναι τὰς ὁ φωνάζων.
Παρατηρῶν τὸν τὰς θυμιάζω τὴν καλλο-
νὴν τοῦ πτερώματος. «Τοῦ τὰς ὁ λειμῶν
εὐανθής, πεφύτευται γὰρ αὐτῷ καὶ χρυσὸς
ἐν τοῖς πτεροῖς, κύκλω δὲ τὸ ἀλουργὲς τὸν
χρυσὸν περιθεῖ τὸν ἴσον κύκλον καὶ ἔστιν

ὀφθαλμὸς ἐν τῷ πτερῷ.» Ἀκριβεστέρῃ
περιγραφή τοῦ πτερώματος τοῦ τὰς φρονῶ
ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ χαρῶχθῇ.

Διαρρέει λόγος ὅτι ὁ θῆλυς πληθυσμὸς
τῆς νήσου εἶναι εἴρων καὶ ὅτι τέρπεται καὶ
ἀρέσκειται νὰ σατυρίζῃ κατὰ τὸν ἰδιάζοντα
αὐτῷ τρόπον, πάντα ξένον, ὅστις ἤθελε
πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς ἀνεμώδους νήσου, ἣν
καλοῦσι κοινῶς κασίδα, ὡς ἄγονον καὶ πε-
τρώδη, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, διότι ἀπο-
κρούω τὴν διάδοσιν, ὡς ἀναλήθη, ὅτι οἱ ἐν
τῇ νήσῳ κάτοικοι γεννῶνται ἄτριχοι, ὡς
ἀναφέρει ὁ Πλίσιος· βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι οἱ
Μυκῶνιοι πρῶτως γίνονται φαλακροὶ ἢ
ἀναφαλακτοί.

Εἰς ἀπόστασιν ὅσον ὥρας ἀπὸ τῆς πό-
λεως τῆς Μυκόνου εὐρίσκειται Μονὴ τῆς
Παναγίας, ἢ καλουμένη «Τουρλικινή», ἣν
ἔχουσιν οἱ Μυκῶνιοι ὡς τὸ εὐλαβεστάτον
τῶν προσκυνημάτων. Κατὰ τὸν μῆνα Αὐ-
γουστοῦ μετέβην εἰς τὴν ἐν λόγῳ μονὴν
μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς κῦταδέλφης, ἐπι-
θάνοντες ἡμιόνων καὶ διαβάνοντες μὲσω
τειχιῶν διαχωρίζοντων καὶ ὀριζόντων τὰς
ἰδιοκτησίας. Ἡ νῆσος ἀφθονεῖ κυνηγίου
κατὰ τὸ θέρος μὲν τρυγῶνων καὶ ὀρτύγων
καὶ χαλκιδῶν (χελκοκουρούων), κατὰ
δὲ τὸν χειμῶνα καὶ σκολοπακῶν. Κατα-
σκευάζουσιν ἐν τῇ νήσῳ χλωροτύρι (μι-
ζήθρα), ἣν καλοῦσι κοπανιστή, καὶ ἣτις
εἶναι γεύσεως ἐξαιρετοῦ καὶ περιζήτητος
ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

Πλησίον τῆς Μονῆς εὐρίσκειται περιστε-
ρεῶν λιθόκτιστος, οὗ ἐντὸς δικιτῶνται καὶ
νεοττεύουσιν ἑκατοστῆται περιστερῶν.
Ἐγγὺς τοῦ περιστερεῶνος ἐγείρεται οἰκίσκος
ἐκδύο ἰσουγαίων δωμάτων ἀποτελούμενος καὶ
κτῆτωρ αὐτοῦ καὶ κάτοικος εἶναι ἀνὴρ πα-
ρηκμακῶς, καλούμενος Λούης. Ἐλπίζω ὅτι
δὲν θὰ δυσχερεστήσω τὸν ἀναγνώστην ἂν
εἰκονίσω τὸν Λούην, θὰ προσπαθῆσω δὲ νὰ
τὸν εἰκονίσω μετὰ διπλωματικῆς ἀκριβο-
λογίας, καθόσον εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς
τῶν πολλῶν προσοχῆς. Ἐχει πρόσωπον
καταπόρφυρον, μύστακα ἀδρῶν, ἕνα ἐξοι-
δηκυῖαν χρώματος ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ,
ἀσφαλὲς σημεῖον καταχρήσεως οἴνοπευμα-

τωδῶν ποτῶν. Πάντοτε καθέζεται ἐπὶ ζυ-
λίνου ἀνακλίντρου καὶ ἐκμυζᾷ καπνοσύριγγα
ἐκ ξύλου ἰάσμη, ἣτις ἔχει λουλᾶν εὐ-
ρὴν καὶ ἱμαμὲν ἐπ' ἴσης εὐρὴν, οὗ τὸ στόμιον
ὁ πολὺς Λούης διὰ τῆς παλάμης ἀποκα-
θαίρει καὶ κατόπιν τὸ εἰσάγει εἰς τὸ
χάσμα τοῦ στόματος ἀναρροφῶν μακαρίως
καὶ ἐκπέμπων ἀλλεπαλλήλους λευκοφαίους
τοῦ καπνοῦ τολύπας. Παῖδες περιπολοῦσι
περὶ τὸ οἰκίσκου τοῦ Λούη, οἵτινες διασ-
κώπτουσιν αὐτὸν καὶ μετὰ ταχύτητος κα-
πορθῶνται νὰ εἰσάγωσιν ἐντὸς τοῦ λουλᾶ
τῆς καπνοσύριγγος τοῦ Λούη κόκκους πυ-
ρίτιδος, οἵτινες, ἀναφλογιζόμενοι, καταφω-
σίζουσι τὸν Λούην, ὅστις τότε ἀναπνέει ἐκ
τοῦ ἀνακλίντρου καθυβρίζων τοὺς παῖδας,
ἀνακνυχάζοντας καὶ καρδοκοῦντας, ὅπως
ἐπαναλάβωσι τὸ ἄχαρι τοῦτο παίγιον.

Ἡ πόλις τῆς Μυκόνου στερεῖται ὕδατος
καὶ ὀλόκληρος ἢ πόλις, ἣτις κατοικεῖται
ὑπὸ πεντακισχιλίων κατοίκων, ὑδρευεται
ἐξ ἑνὸς μόνου φρεατος πλατυστόμου. Ἐφ'
ὄλης τῆς ἡμέρας αἱ γυναῖκες ἀντλοῦσαι
ὕδωρ πληροῦσι τὰς ὑδρίας. Ὅτε δὲ, χάριν
παιδείας, ἐπλησίαζον τὸ στόμιον τοῦ φρεα-
τος, ἤκουον τῶν γυναικῶν διακωδωνίζουσῶν
ὅτι πολλάκις μετὰ τοῦ ὕδατος ἀντλοῦσι
καὶ κλάδους φοινίκων μετὰ τῶν καρπῶν.
Ἐβεβαίωον δὲ αἱ πρεσβύτεραι τῶν γυναι-
κῶν ὅτι οἱ φοινίκες οὗτοι ὑποβρύχιοι φέρον-
ται ἐξ Αἰγύπτου ἐντὸς τοῦ φρεατος. Ἀνα-
πολῶν τανῦν τὸ μῦθευμα, ἐνθυμοῦμαι τὸ
παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μυθευόμενον περὶ τοῦ
Ἀλφειοῦ ποταμοῦ καὶ εὐρίσκω ἀναλογίαν
τινά τούτου πρὸς ἐκεῖνο τῆς Μυκόνου.
Λέγεται ὅτι ὁ Ἀλφειὸς ποταμὸς, ἐκβάλλων
εἰς τὸν Πόντον, ῥεεῖ δι' αὐτοῦ ἀναλλοίωτος
καὶ χύνεται εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς προσφι-
λοῦς αὐτῷ πηγῆς Ἀρεθούσης, εὐρισκομένης
ἐπὶ τῆς ἐν τῷ λιμένι τῶν Συρρακοῦσῶν νήσου
Ὀρτυγίας.

B.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς μου
ἡλικίας ἢ πόλις τῶν Ἀθηναίων τόσον ἦν
ἀκάθαρτος, ὥστε ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ
κυριολεκτικῶς βορβορούπολις. Ἦτο δὲ καὶ
τελειῶς ἐστερημένη δεινροφυτείας. Ἰνα
παραστήσω δι' ὀλίγων τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν

Ἀθηναίων φέρω δύο παραδείγματα. Κατέναντι
τοῦ πατρικοῦ οἴκου, εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν
τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου κειμένου,
ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰπποκράτους, εὐρίσκειτο μάν-
δρα, ἣς ἐντὸς διητῶντο πρόβατα, ἅτινα ἡ-
μέλιγοντο πρῶτας καὶ ἐσπέρας, ἅπαντα δὲ
τὰ σκῶματα τῶν πέριξ τῆς πλατείας
ταύτης οἰκιῶν διὰ κοφίνων μετεκομί-
ζοντο καὶ ἐρρίπτοντο εἰς διαφόρους τόπους
τῆς πλατείας, διότι ἢ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης
δημοτικὴ ἀρχὴ περὶ πάντα φιλοτίμως ἡσχο-
λεῖτο καὶ ἐμερίμνα, ἐκτὸς περὶ τῆς καθα-
ριότητος, διότι εἶχε μορφώσει γνώμην, ὅτι
ἢ ἀποσύθησι τῶν ἀκαθαρσιῶν ἀβλαβῶς
ἐνηργεῖτο διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἡλιακῶν
ἀκτίνων καὶ διὰ τῆς συντόνου καταβρο-
χθίσεως ὑπὸ τῶν κυνῶν καὶ τῶν χοίρων.
Εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου, κεφαλὴν ἔχουσαν
τότε τὴν οἰκίαν τοῦ Λημνίου, (τὸ νῦν κτίριον
τοῦ Ξενοδοχείου τῆς «Μεγάλης Βρετανίας»)
διήκε κατ' ὄλον αὐτῆς τὸ μήκος χάνδαξ
εὐρύς, βάθος ὅσον δύο μέτρων, ἐντὸς τοῦ
οποίου ἐρρίπτοντο παντοδαπαὶ ἀκαθαρσίαι
τῶν ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ταύτης κειμένων
οἰκιῶν, αἵτινες ἀκαθαρσίαι, ὠθοῦμεναι ὀλί-
γον κατ' ὀλίγον, ἀπέληγον εἰς ὑπαιθρον
τόπον, ὅστις ἔκειτο ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου σή-
μερον κεῖται ἢ πλατεῖα τῆς Ὀμοιοῦς. Ἐκ
τῶν δύο τούτων παραδειγμάτων εὐκόλως
δύναται νὰ νοηθῇ οἷα νοσήματα ἐπεπέλα-
ζον ἐν τῇ πόλει καὶ οἷα ἀνάγκη παρίστατο
κατὰ τὸ θέρος εἰς τοὺς κατοίκους νὰ ἀπομα-
κρύνωνται τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ θηρεύωσι
τὴν ἐξοχὴν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ περίχωρα τῆς
πόλεως τῶν Ἀθηναίων, οἷον οἱ Ἀμπελόκηποι,
τὰ Πατήσια, τὸ Ἀμαρούσιον, ἢ Κηφισία
εὐρίσκοντο ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ληστρικός
συμμορίας, αἵτινες ἐλυμαίνοντο τὸ λεκανο-
πέδιον τῆς Ἀττικῆς, ὑπέχρεοντο οἱ κά-
τοικοι νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὰς νήσους
Σαλαμῖνα, Αἴγινα, Πόρον.

Ἡ μετὰ τῶν νήσων τούτων συγκοινωνία
ἐξετελεῖτο κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους
διὰ κελύκων, ἅτινα, μετὰ τῶν ἐμπορευμά-
των, ἔφερον καὶ ἐπιβάτας, ἀναμῖξ τοποθε-
τημένους ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μετὰ κτη-
νῶν παντοειδῶν. Ἐκ τούτου φηγάσθητι,
φίλε ἀναγνώστη, εἰς οἷον μαρτύριον ἤθελον
ὑποκύψει ὁ ἀποφασίζων νὰ ταξειδεύσῃ διὰ

καί κίου. —

Ἀποφασισάντων τῶν γονέων ὅπως πλεύσωμεν εἰς Αἴγινα, ἵνα ἐκεῖ διαθερίσωμεν, ἐπετύχουμεν εὐκαιρίας εὐαρέστου, πλοικαρίου μονοῦστου τχυπλόου πολεμικοῦ, καλουμένου κότερον (cutter). Ἐπεβιάσθησαν αὐτοῦ οἱ γονεῖς μετὰ τῶν τέκνων, τῆς αὐταδέλφης, τοῦ αὐταδέλφου Μάρκου—ἀποθανόντος φεῦ! μετὰ τινὰ ἔτη—μετὰ τοῦ ἐτέρου αὐταδέλφου Ἐμμανουὴλ καὶ μετ' ἐμοῦ τοῦ γράφοντος τὸ διηγηματίον. Συμπληροῦνται δὲ καὶ ἡ ἀείμνηστος πεφλημένη πρὸς μητρὸς θεῖα Μαργιρίτσα, τὸ γένος Κ. Παπαρρηγοπούλου, ἣτις ἐκατόκει ζεῖποτε ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. ἀποτελοῦσα τὸ πολυτιμώτερον αὐτοῦ κόσμημα ὑπὸ ἔσποιν στοργῆς πρὸς τοὺς ἀνεψιούς ἴσης, ἂν μὴ καὶ ἀνωτέρας, κατὰ τινὰ τρόπον, τῆς τῶν γονέων.

Ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀναγνώστης τὸ εἶδος τοῦ πλοικαρίου. Εἶναι ὄχι μείζον καί κίου, φέρει ἓνα ἰστόν, εἶναι ταχύπλουν, ὠπλισμένον δι' ἑνὸς μικροῦ διαμετρήματος κανονίου λείου, ὃ εἶναι ἀλύσῳ προσδεμένον ἐπὶ τῆς πώρας. Τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς ναυκλήρου, κυβερνήτου καθήκοντα ἐκτελοῦντος, δύο ναυτῶν καὶ ἑνὸς ναυτόπαιδος. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καταστρώματος φέρει θαλαμίσκον, ὅσον δύο μέτρων τετραγωνικῶν ἐμβαδοῦ, εἰς ὃν καταβαίνει τις δι' αἰωρητῆς κλίμακος. Ἐντὸς τοῦ θαλαμίσκου αὐτοῦ ἡ ὄπλοθήκη καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰ πολεμοφόδια. Πνέοντος τροπαίου ἀνέμου τὸ μονόιστον ἔταχυπλόει καὶ ἐντὸς τριῶν ὥρων ἡ γυροβόλει εἰς τὸν λιμένα τῆς Αἴγινης. Ἡ πόλις τῆς Αἴγινης εἶναι οἰκοδομημένη πρὸς δυσμὰς καὶ ἡμικυκλικῶς, οἱ δὲ οἴκοι εἶναι τὸ ἥμισυ ἐκ λίθων καὶ τὸ ἥμισυ ἐκ πλίνθων. Εἰς τὸν λιμένα φαίνεται ὁ πύργος, ὃν κατεσκευάσεν ὁ Μοροζίνης ἔτει 1693.

Ἡ Αἴγινα κεῖται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τῶν πόλεων Ἀθῆναι, Ἐλευσίς Μεγάρα. Κόρινθος, Ἐπίδαυρος, Τροιζήν, αἵτινες πόλεις κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἤμαζον καὶ διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ διὰ τῆς ἐμπορίας. Ὅτε, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἡ Αἴγινα εἶχε φθάσει εἰς εὐημερίαν καὶ πλοῦ-

τον, ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἠῤῥησεν εἰς 500.000 κατοίκων· ἐντὸς τανῶν δὲ πληθυσμὸς ὀλοκλήρου τῆς νήσου δὲν ὑπερβίνει τὰς δεκαχισχιλίας ψυχῶν!

Ἀφθονία μεγάλη ἐν Αἴγιγγ σταφυλῶν, σύκων, ἀμυγδάλων. Εἰς ἅπαντα τὰ δένδρα ἐπικαθιήνται, πολυπληθεῖς τέττιγες, λάλοι, ὧν οἱ ἀδιάλειπτοι ἦχοι ἀποτελοῦσι θόρυβον δυσάρεστον. Μανθάνων ὅτι οἱ τέττιγες καλοῦνται λάλοι, ἀπορῶ πῶς τοῦτο γίνεται, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ τέττιξ μόνον τῶν ζώων στόμα οὐκ ἔχει. (1).

Ἡ μόνη ψυχασγωγία ἦν ἐν Αἴγιγγ ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀγρῶν καὶ ἡ ἀλιεῖα. Αἱ ψυχασγωγίαι αὗται ἀτυχῶς δὲν ὑπῆρξαν μακρότεροι τῶν ἡμερῶν δεκαπέντε, διότι περιπέτεια δεινὴ ἐνέσκηψεν ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ βρατεία ἀσθένεια τοῦ αὐταδέλφου Ἐμμανουὴλ, προσβληθέντος ὑπὸ τύφου, ὅστις ἠνάγκασεν ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν ν' ἀπολίπῃ τὴν Αἴγινα. Κατήρεια καὶ εἴτα θλίψις περιεχύθη εἰς τὸ πρόσωπον ἀπάντων καὶ ταχέως ἐπεβιάσθημεν εἰς τὸ κότερον, αὐτὸ ἐκεῖνο δι' οὗ ἐπλεύσαμεν εἰς Αἴγινα, ἵνα ἐπαναπλεύσωμεν εἰς Πειραιᾶ.

Ἐν ταῖς ἀγκάλαις κρατοῦσα ἡ θεῖα τὸν φίλτατον αὐτῆς ἀνεψιὸν Ἐμμανουὴλ καὶ περιβάλλουσα αὐτὸν διὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου, εἰκόνας ἐπαργύρου, καὶ ἀναπέμπουσα ἐν κατανοῦξαι δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψίστον ὑπὲρ δικασίσεως τοῦ ἀσθενοῦντος, προεπορεύετο ἡμῶν καὶ οὕτως ἅπαντες ἐπεβιάσθημεν ἐντὸς τοῦ κότερου. Ἐκαθέζετο ἡ θεῖα ἐπὶ τῆς πρῆμνης τοῦ ταχυπλόου θάλαπούσα καὶ περιποιουμένη τῶν ἀνεψιῶν καὶ τὸ μονόιστον ταχυπλόου οὐρίφ τῷ πνεύματι ἐφέρετο εὐθὺ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, εἰς ὃν, μετ' οὐ πολὺν ὥραν, προσωμίσθη.

Θρησκουμανὴς ποτὲ δὲν ὑπῆρξα, ἀλλὰ πάντοτε ἐδόξασα τὸ θεῖον, μὴ θέλων νὰ ἐρηνήσω τὸ ἡδὺ μυστήριον, ὃ καλύπτει αὐτό. Ἐπίστευσα καὶ πάντοτε πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἀποβλέπει ὁ ἄνθρωπος, ὁ ποθῶν νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀρετήν· τὸ σημεῖον εἰς ὃ πρέπει πάντοτε νὰ ἀτενίσκῃ.

(1) Ἀριστοτέλους «Τῶν περὶ τὰ ζῶα ιστορῶν» Δ. 532 β 11. Lipsiae. Editione MCMVII.

ἵνα ὀδηγηθῆται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, ἣτις εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Πάντοτε ἐδόξασα τὴν τοῦ θεοῦ παράστασιν καὶ πάντοτε εὐρον ἡρεμίαν, γαλήνην, φαιδρότητα. Τὴν τοῦ θεοῦ ἀντίληψιν ἐπικαλούμενας ἐκουφίσθη ἐν περιπετειῶν καὶ ἐκ τῆς παλινρῦμης τῆς τύχης.

Ὅταν ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηρὰν ἐν Πειραιεὶ καὶ τὸ εὐρὸ ὄχημα τοῦ πρώτου τότε τῶν ἀμαξήλατων Παναγιώτου Κατσαροῦ μετέφερον ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν εἰς τὸν

πατρικὸν οἶκον ἐν Ἀθήναις, ἡ ταχεῖα ἀντίληψις τοῦ θεράποντος ἱατροῦ Νικολάου Κωστή, αἱ θερμαὶ φροντίδες τῆς μητρὸς καὶ τῆς θεῖας καὶ ἡ πίστις καὶ ἀφοσίωσις τῷ Ἁγίῳ Ἐλευθερίῳ συνέβαλλον ἀθρόα εἰς τελείαν ἀποθεραπείαν τοῦ αὐταδέλφου.

Ἡ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου θυματουργὸς εἰκὼν φυλάσσεται παρὰ τῆ οἰκογενεῖα ὡς κειμήλιον ἀνεκτίμητον, ὅπως καὶ βεβχίως εἶναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελιξέως τῆς γλώσσης

Κατὰ τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννην μᾶλλον ἀσύγνωστον εἶναι αὐχὶ τὸ πίπτειν, ἀλλὰ τὸ ἐμμένειν ἐν τῇ πτώσει. Διὰ τῆς μακρῶντος δουλείας οὐ μόνον τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων ἐταπεινώθη, ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα συνεστάλη. Ποσαῦτα δὲ δεινὰ ἐπήνεγκεν ἡ ἐπάρατος δουλεία, ὥστε οὐ μόνον τὸ συνάκτισμα τῆς ἐλευθερίας νὰ μὴ δύνηται τις παρρησία νὰ ἐκδηλαῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐν γένει διανοήματα αὐτοῦ συνεσταλμένως ν' ἀναγκάζηται νὰ ὑποσημαίνῃ, συνήθως ὡσπερ νῆπιον ἀπατέμων τὰς λέξεις ἢ κατὰ συνίτησιν προσφέρων. Λέγομεν συνήθως· διότι· ριζικὴ μεταβολὴ εὐτυχῶς δὲν ἐγένετο, καὶ τοῦτο χάριτι τῆς Ἑκκλησίας, ἣς οἱ ὄμοιοι καὶ τὰ δόγματα θεοῦ εὐδοχοῦντος, γέγραπτ' ἐν τῇ Ἑλληνίδι φωνῇ. Ὅθεν αἰετοτε καὶ νῦν καὶ πρότερον καὶ ὕστερον, «ἱερὸν, Πατριαρχεῖον, ἀπμητήριον,» λέγεται, ἐλέγετο, ῥηθήσεται. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἑλλήν ἀνεκτίσκατο τὴν ἐλευθερίαν, ἔδει καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ν' ἀνορθωθῇ. Ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως δὲ τῆς γλώσσης τὰ μέγιστα πνευβάλετο αὐτῇ ἡ

πολιτεία, συνεπίκουρον ἔχουσα καὶ τὴν δημοσιογραφίαν, ἰδρύσασα σχολεῖα καὶ ἐπισχολοῦσα ἐν τῇ διοικήσει ὄρους Ἑλληνικοὺς ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦ χρόνου ἐκεῖνου βραβάρων. Τοὺς ἐθνικοὺς δὲ τούτους ὄρους προθύμως ἠσπάσαντο ἅπαντες οἱ Ἕλληνες πολῖται, καὶ αὐτοὶ οἱ τῶς ἀγράμματα. Ἐχομεν δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἡ γλῶσσα τέλειον θ' ἀποκαταστή.

Ἐν τῇ προκειμένῃ δὲ μελέτῃ δὲν θὰ ἐξετάσωμεν ἢ τρία μόνον ζητήματα, τῆς συνιζήσεως, τῆς ἀποτομῆς λέξεων καὶ τῆς ἐναλλαγῆς ἀφῶνων,

Α' Συνιζήσις.

α') Λέξεις ἀνεπίδεκτοι συνιζήσεως.

Κατ' ἐννοιαν μὲν διακρίνονται τρεῖς τάξεις λέξεων ἀνεπίδεκτων συνιζήσεως. 1) ἡ τῶν ὀνομάτων Ῥωμικῶν μηνῶν μὴ ἀποτετμημένων· οἷον Ἰανουάριος—Ἰούλιος, Σεπτέμβριος—Δεκέμβριος.

2) ἡ τῶν ὀνομάτων χωρῶν, ἐξαιρουμένων ἐνίων τεττιμμένων διαφορουμένων· οἷον Τουρκία (καὶ Τουρκιά,) Ἀλβανία (καὶ

Ἄρβαντιά, Μακεδονία, Θεσσαλία, Αἰτωλία, Ἀκαρνανία, Βοιωτία, Εὐβοία, κ.λ.π. Ἰταλία, Σικελία, Γαλλία, (καὶ Φραγκία), Γερμανία, Βλαχία (καὶ Βλαχία), κ.λ.π. Ἀσία, Περσία, Ἀρβία, Ἰνδία, Ἰκωνία, Σιβηρία, κ.λ.π.

3) ἡ τῶν ἰδρυμάτων δημοσίων τε καὶ ἰδίων, πλὴν τινῶν τετριμμένων διαφορομένων ὡς πατριαρχεῖον, ὑπουργεῖον, βουλευτήριον, πανεπιστήμιον, Ἀκαδημία, διδασκαλεῖον, γυμνάσιον, λύκειον, Ἑλληνικὸν ἢ δημοτικὸν σχολεῖον, (καὶ χυδαίως σχολεῖον) παρθεναγωγεῖον, ἀστεροσκοπεῖον, δικαστήριον, εἰρηνοδικεῖον, κ.λ.π. ταμεῖον, τελωνεῖον, ταχυδρομεῖον, κ.λ.π. προξενεῖον, κοιμητήριον, νοσοκομεῖον, ὄρφανατροφεῖον, ξενοδοχεῖον, καπηλεῖον, (καὶ καπηλειὸν) κουρεῖον, βιβλιοπωλεῖον, κ.λ.π.

Κατὰ τύπους δὲ δὲν ἐπιδέχεται συνίτησιν 1) ἐν παντὶ μέρει λόγου ἢ συλλαβῆ ἢ ἀρχομένη μὲν ἀπὸ δύο ἢ πλειόνων συμφώνων, ὧν τὸ τελευταῖον εἶναι ρ, λήγουσα δὲ οὕτως εἰς—ρι, μετὰ φωνήεντος ἀπλοῦ ε ἢ διφθόγγου κατ' ἰωτακισμὸν νῦν προφερομένη ὡς γεωμετρία, λατρεία, μαθητρία, μητριά, τρία, Τροία, κ.λ.π. ἀνδρεία, μανδριά, κ.λ.π. αἶθριος, αἰθρία ἐρυθρία κ.λ.π. Κύπριος, Κυπρία, κυπρία, κοπρία, κ.λ.π. μεσημβρία, ἀνομβρία, κ.λ.π. καθ' ἃ καὶ αὔριον, μεθύριον, εὐρεία περιφέρεια, Λαύριον, κ.λ.π. κρύος, κρύον, κ.λ.π. ἀγριος, ἀγρία, Ἀγρία, γρηῖα, κ.λ.π. χρεία, ἀχρεῖος, ἀχρεία, ὠχρία, κ.λ.π.

2) ἐπειδὴ ἐν τῇ κατὰ συνίτησιν, προφορᾷ τῆς συλλαβῆς με ἢ ρε ἐξυπακούεται ν ἢ γ, ὡς μιά, ὅμοιος, λαιμαρία, ἀρηῖα, ἢ συλλαβῆ ἢ ἔχουσα τὸ ἕτερον τῶν γραμμάτων τούτων προφέρεται ἄνευ συνίτησεως τὸ μὲν πρῶτον πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως, εἴτα δὲ χάριν τῆς ἀναλογίας ὡς μνεῖα, ὀμνύω, ἀργία, (γαστρι—λαι)μαργία, Ἀργεῖος, (ἀμπελ—δημι—ἱερ—λειτ—)ουργία, γεωργία, Γεώργιος, κ.λ.π.

3) πάντα τὰ θηλυκὰ οὐσιαστικά, ὡς καὶ ἐπίθετα, λήγοντα εἰς —ια, —εια, —οια, —οια, —εξαίρουμένων τῶν δημῶν καὶ τινῶν ἀρχαίων διαφορομένων ὡς (ἀν—ἀπολυτ—δημ—εξ—ἐπ—ἱερ—μερ—μον—νομ—ὀλιγ—πειθ—(πυροβολ—ταξι—)αρχία, (μονο—νυ—μα—

χία, (εὐ—ἀ—στοχία (καὶ ἀστοχία), (ἀ—ἀπο—δυσ—εὐ—)τυχία, ἀμαξοστοχία, κ.λ.π. βραχεία (προσφθία, ἐπιστολή), παχεῖα (καὶ παχειά), ταχεῖα, τραχεῖα, κ.λ.π. ἀλλ' ἀναβροχία, ὀχία, τριχία, φτώχεια, κ.λ.π.

— (γεω—διπλο—καλλι—κοσμο—ὄρθο—παλαιοφωτο—χαρτο)γραφία, ἀλλὰ ζωγραφία—σοφία (φιλο), ἀλλ' Ἀγία Σοφία, Σόφια (ἀ—οἰκο—ὑπο—συν—)τροφία (καὶ συντροφία), εὐ—στροφία, κ.λ.π. καθ' ἃ καὶ ἐπίθετα, ἐπιτάφιος, ὑποψήφιος, κ.λ.π. ἀλλὰ σκούφια, συγνεφία, κ.λ.π.

— ἀκολουθία, ἀλήθεια (καὶ ἀλήθεια), βθεῖα, θεῖα (καὶ θεία), συνήθεια (καὶ συνήθεια), (ἀ—δυσ—εὐ—πολυ—)μάθεια, (ἀ—ἀντι—συμ—)πάθεια (καὶ χυδαίως συμπάθειο), (ἀ—εὐ—)πέθεια, (ἀ—εὐ—)στάθεια, Εὐσταθία, Εὐνθία, Πυθία, κ.λ.π.

— (ἀρχ—ὀδ—στρατ—)ηγία, (ἀπο—γεω—θεο—φιλο—φισιο—)εὐ—λογία (καὶ εὐλογία), (ἀργυρο—στρατο)λογία, συζυγία, ὑγεία (καὶ γεία), κ.λ.π. ἀγία (καὶ ἀγία), κ.λ.π. καθ' ἃ καὶ Μεσόγειος, ἐπίγειος, κ.λ.π. ἀλλ' Ἀγυῖα, ὄργυια

— βία (καὶ βιά), συμβία (καθ' ὃ καὶ Πολύβιος), Εὐβοία, κ.λ.π. ἀλλὰ προβία, νεροτριβία. ἄδεια (καὶ ἀδεια), ἀηδία, (δυσ—εὐ—)ωδία, καρδία (καὶ καρδιά), κηδεία, (μελ—ψαλμ—)ωδία, παιδεία σιτοδεία, κ.λ.π. βραδεῖα, ἀλλὰ βραδεῖα (—ἐσπέρα).

— ἀδικία (καὶ ἀδικία), (εὐθυ—χειρο—)δικία, ἡλικία, κηκία (μνησι—), ἀλλὰ κηκία (—δυσἀρέσκεια), οἰκία, (ἀπ—κατ—συν—)οικία, κ.λ.π.

— δυστροφία, ἐπιτροπεία, οὐτοπία, παρτυπία, κ.λ.π. ἀλλ' ἀνδιαντροπία, ἀπανθρωπία, κακοτοπία.

— αἰτία, ἀμαρτία, ἀπαρτία, ἀσωτεία, (ἀ—εὐ)χαριστία, (ἀριστο—δημο—ὄγλο—πλουτο—φυλο—)κρατία, ἐπικράτεια, ἐπιστρατεία, νηστεία, πελατεία ἐστὶν μεσιτεία, πολιτεία, προφυτεία, κ.λ.π. ἀστεία, πλατεία, (καὶ πλατεία) κ.λ.π. ἀλλ' ἀρρώστια, ξενιτεία, παρεστία, (τυρ—σιδηρ—)ουστία, φωτιά (κωλο).

— ἀβουλία, ἀσουλία, ἀσχολία, βασιλεία, (δυσ—εὐ)κολία, Θάλεια, κιμωλία, κοιλία (καὶ κοιλία), μελαγχολία, ὀμιλία, (καὶ μιλία), παρχλία, (ἐν—πολυ—)τέλεια, συντε-

γία, κ.λ.π. ἀλλ' ἀκρογιαλιά.

— (ἀν—ὑπερ—)αμια, (ἀπο—ἐπι—)δημία, (ἀ—ἀστυ—εὐ—οἰκου—παρα—προ—)νομία, (ὀλ—συν—)ωνυμία κ.λ.π. μία (καὶ μιὰ), τιμία, κ.λ.π.

— ἀ—εὐ—οἰκο—συγ—)γένεια, Εὐγενία, ἀρμονία, ἀυπνία, γωνία (καὶ γωνία=ἐστία), (θεισι—εὐ—κακρ—)δαιμονία, (δι—χρ—προ—ὑπο—)νοια, ἔννοια (καὶ ἔννοια), ὁμόνοια (καὶ ὁμόνοια), (δυσ—εὐ—)μείνεια, δῦσπνοια, ἡγεμονία, θεομηνία, Οὐρανία, χειροτονία, κ.λ.π.

(ἀ—εὐ—)καιρία, (ἀ—ἐμ—)πειρία, (ἀ—ἐμ—εὐ—)πορία, ἀρτηρία, (ἀ—δυσ—εὐ—)φορία, ἐφορία, (ἐν—ἐξ—ὑπερ—)ορία, ἐταιρεία, (εὐρυ—στενο—)χωρία (καὶ στενοχωρία), μωρία, σωτηρία, τιμωρία, κ.λ.π. βρεῖα (προσφθία, καὶ θαρεῖα ἐν γένει μὲν ἐπὶ παντὸς ἄλλου ἀντικειμένου εἰδικῶς δὲ ἐπὶ ὄργανου), κυρία, κ.λ.π. ἀλλὰ μεριά, πρασσαριά, χερία, κ.λ.π.

ἀκαταστασία, ἀκολασία, ἀνικισθία ἀνοησία, Ἀναστασία, Ἀσπασία, ἐργασία, εὐεργασία, ἡμερησία, ἱππασία, λεηλασία, ξενηλασία, (ἀπ—κρ—περι—)ουσία προδοσία (καὶ προδοσία), κ.λ.π. δημοσία, ὄσια, πλουσία, κ.λ.π. ἀλλὰ Κηφισία.

ἄξια (καὶ ἐπίθετον ἄξιος καὶ ἄξιός), ἀποπληξία, (ἀ—ἀνυπο—λιπο—συνομο—)ταξία, (εὐ—καχ—)εξία κ.λ.π. ἀλλ' ἀλλαξία, μοναξία.

— ἐπιληψία, ὄψια, ὑποψία, κ.λ.π.

— Ἀγλαία, ἀθεία, ἀλειεία, (ἀ—εὐ—)φύα, πρῶα, κ.λ.π.

4) ἐκ τῶν οὐδετέρων τὰ μὴ ἀποτετημένα πλὴν τῶν δημῶν καὶ ἐνίων ἀρχαίων διαφορομένων ὡς (Ἀλφειο—Ἀν—γνωσμα—Πεντηκος—Προσευχη—)τάριον, (ἀ—πολυ—εἰσι—)Ἄγιον πο—μυσ—)τήριον, βιβλίον, ἐρείπιον, ἑκατομύριον, μαγειρεῖον (καὶ μαγειρεῖον), μνημεῖον, νήπιον, συσσίτιον, ὑποβρύχιον, χωρίον (καὶ χωρῖον), κ.λ.π. ἀλλὰ καμπαναριὸν, νοικοκυριὸν

β) Λέξεις ἐπιδεκτικῆς συνίτησεως.

Οἱ μὲν ἀρχαῖοι σπανίως μετεχειρίζοντο τὴν συνίτησιν καὶ δὴ ἐν τῇ ποιήσει χάριν τοῦ μέτρου ὡς (Ὀμ.—Ἰλ, Α 1)

«Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος» ἡμεῖς δὲ λίαν φιλοῦμεν αὐτὴν μάλιστα ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ. Πάσχουσι δὲ συνίτησιν λέξεις τὸ μὲν ἀρχαῖαι τὸ δὲ νεώτεραι. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων 1) αἱ ὀνομαστικῆς

τῶν πλείστων τῶν φυτῶν, κίτινες δύνανται καὶ ἄνευ συνίτησεως γὰρ προφέρωνται, τῆς τοιαύτης προφορᾶς αὐτῶν οὕσης οἰκείας τῷ Ἑλληνι ἐκ τῆς Ἑκκλησίας ὡς ἰτιά, κάρυξ, καστάνηξ, μηλιξ, ὄζυξ, συλιξ, ἐληξ, κ.λ.π. ἀλλὰ καὶ τὸ ὄρος τῶν Ἑλλήνων καὶ Συκῆ, κώμη ἐν Πηλῳ.

2) ὀλίγαι ἀρχαῖαι λέξεις νεώτερον λαμβάνουσαι σημασίαν, μεταβάλλουσι συγχύτως καὶ προφορὰν πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς σημασίας ὡς βρεῖα (προσφθία) καὶ βαρεῖα (ἐν γένει μὲν ἐπὶ παντὸς ἄλλου ἀντικειμένου βρέος, ἰδιά δ' ἐπὶ ὄργανου) βραδεῖα (ὡς ἀμαξοστοχία) καὶ βραδεῖα (=ἐσπέρα), γωνία (ἐν γένει) καὶ γωνία (ἰδιά ἢ ἐστία), δουλεία (ἐναντιθεσὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν) καὶ δουλεία (ἢ ἐργασία), θήλεια (ὡς ἄρκτος) καὶ θηλειά (ἢ ἀγγύνη, καὶ ὁ δεσμός τοῦ κομβίου).

3) ὁ πληθυντικὸς τῶν πλείστων τῶν οὐδετέρων τῶν ἐχόντων τὸν ἐνικὸν ἐν τῇ κοινῇ ἀποτετημένον (πλὴν τοῦ ἔχοντος τὴν λήγουσαν ἀρχομένην ἀπὸ δύο ἢ πλειόνων συμφώνων ὧν τὸ τελευταῖον εἶναι ρ καθ' ἃ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδηλώθη), δυνάμενος καὶ ἄνευ συνίτησεως γὰρ προφέρεται ὡς σκικία, τραχία, ὕχηξ, κομβία, ἐλάφια, μάτια, παιδιά, ὀρνίθια, ἀμπέλια, κορμιά, ἀρνιά, κριάρια, κεράσια, τραπέζια, ἀμάξια, κ.λ.π. ἀλλ' ἄστρια, μανδριῖν, ξυστρία, κυπρία, κ.λ.π.

4) ῥήματὰ τινῶν ὡς λυῶ, κλειῶ, φυῶ, πουλιῶ, φιλιῶ.

Ἐκ δὲ τῶν νεώτερον λέξεων 1) ἀφρημένα ἀρηθημητικὰ εἰς—κρια ὡς (δεκ—εἰκοστριακος—)αρία, κ.λ.π.

2) μεμονωμένα ὀνόματα ὡς μωνιῖα, (μερ—μαχαιρ—)ιά, (ὄχ—τριχ—)ιά, συγνεφία, Σποριαξ, (καμ—παναρ—νοικοκυρ—)ιό, κ.λ.π.

Συγκεφαλαίωσις παρατηρήσεων.

Συγκεφαλιόυντες τὰς καθ' ἑκαστα παρατηρήσεις λέγομεν ὅτι τῶν μὲν ἀρχαίων λέξεων αἱ μὴ συνίτάνουσι δὲν δύνανται γὰρ ὑπαχθῶσιν ὑπὸ τὸν αὐτὸν καὶ αἱ νεώτεραι τύπον διότι πᾶσα τοιαύτη ἀπόπειρα οὐ μόνον ἀηδίαν καὶ ἀποστροφὴν τῷ ἀήθεις φωνᾶς ἀκούοντι θὰ παρεῖχεν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐννοίων σύγχυσις θὰ ἐνεποιεῖ ὡς

μανία πρὸς τὸ μαννιά, Ροδιά πρὸς τὸ ρωδιά, κ.λ.π. εἰρηνοδικεῖον (εἰρηνοδικεῖο !!!). Ἐκ τούτων λοιπὸν καταφανεστάτη γίγνεται ἡ πλάνη τῶν πειρωμένων νὰ ἰδρῦσῃσι «τὸ πρότυπο σχολεῖο», πασχόντων σύγχυσις ὄχι γλώσσης, ὡσπερ οἱ ἐπιχειρήσαντες τὴν ἰδρύσιν τοῦ πύργου Βαβέλ, ἀλλὰ φρενῶν, ἧς συνέπεια εἶνε ἡ τῆς γλώσσης. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα· ἐκ δὲ τῶν συνιζανουσῶν ἀρχαίων λέξεων αἱ μὲν τηρήσασσι τὴν ἀρχαίην σημασίαν δύναται ν' ἀνακτήσωνται τὴν ἀρχαίαν προφορὰν οὐχὶ ξένην οὐσαν τῷ νεωτέρῳ Ἑλληνι, ἀλλ' οἰκείαν ἐκ τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ζώντων μνημείων· οἷον ἐκ τῆς παροιμίας,

«Θεωρία ἐπισκόπου καὶ καρδία μυλωνᾶ»· ἐνθα φέρεται ἀσυνιζήτως «θεωρία...καὶ καρδία», ὅχι κατὰ συνιζήσιν «θεωρία...καὶ καρδιά» ἐπ' ἴσης ἐκ τοῦ Βυζαντιτικοῦ Ἀλεξ-βηταρίου (Παράρτημα α' Ἀθηνῶν» μηνὸς Μαρτίου ε.ε.).

«Π. Ποῖος εἶσαι Σύ.

• Ρ. Ρωμαῖος εἶμ' Ἐγώ».

Ἐνθα λέγεται ἄνευ συνιζήσεως «ποῖος...; Ρωμαῖος», ὅχι μετὰ τοιαύτης, ποιός...Ρωμῆς.

Αἱ δὲ ὀλίγα νεωτέρων λαβοῦσι σημασίαν οὐσαν ἐν χρήσει μέχρις ἐπικρατήσεως τῶν εἰσαχθεῖσων ἀντιστοίχων λέξεων δὲν δύναται ἢ μετὰ συνιζήσεως νὰ προφέρωνται· διότι ἄλλως δὲν θὰ ἀπέδιδον τὴν νεωτέραν ἔννοιαν, κρατούσης τῆς ἀρχαίας· οἷον βραδεῖα, δουλεῖα, κκία, κ.λ.π. δὲν δύναται νὰ σημαίνωσιν, ὡσπερ αἱ συνιζάνουσι, βραδειά, δουλειά, κάκισ, κ.λ.π. τὴν ἐσπέραν, τὴν ἐργασίαν, τὴν δυσἀρέσκειαν, κ.λ.π.

Τῶν δὲ νεωτέρων λέξεων αἱ συνιζάνουσι, ἐφ' ὅσον θὰ εἶν' ἐν χρήσει ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ, πάντως μετὰ συνιζήσεως θὰ προφέρωνται· διότι ἄλλως ἢ δύσχηοι θὰ ἦσαν ἀκατάληπτοι ἢ θὰ συνεγένοντο πρὸς ἀρχαίας, ὡσπερ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐξ ἐτέρως ἀπόψεως ἐρρήθη· οἷον μαννιά πρὸς τὸ μανία, ὄχια (ὄχια!) δεκκρία (δεκκρία!)

Β'. Ἀποτομή ὀνομάτων

Αὕτη παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις ἦτο σπικνωτάτη, οἷον κῆρ δῶ, παρ' ἡμῖν δὲ εἶναι

συνήθης ἐν τοῖς ἀρσενικοῖς καὶ τοῖς οὐδετέροις τῆς β' κλίσεως. Καὶ πρὸς μὲν τὰρσενικά προσζάρχει τὸ ὄνομα κύριος, ὅπερ ἀποτομήθεν ἐγένετο τὸ μὲν πρῶτον δι·σύλλαβον κύριος, ἀρζάμενον μὲν πιθανῶς ἀπὸ τῶν ἐσγμάτων Βυζαντικῶν χρόνων, εὐχρηστον δὲ ὄν καὶ παρ' ἡμῖν ἐν ἄσμασι καὶ παροιμίαις, οἷον.

«κατὰ μάννα κατὰ κύριν
ἐκαμαν καὶ γυιὸν Ζαφεῖριν».

καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις καρραβοκύρις, νοικοκύρις· εἶτα δὲ μονοσύλλαβον κύρ. Ὁ τελευταῖος δ' οὗτος τύπος, οὗ χρῆσις ἐγένετο μέχρι τοῦδε πρὸς τιμὴν τῶν προυχόντων ἐν τε τῇ κοινωνικῇ οἰκογενεῖᾳ, ἤρξατο ἡδὴ νὰ ἐκλείπῃ, ἀντικαθιστάμενον τοῦ πλήρους κύριος, καθ' ὃ καὶ κυρία. Κατὰ δὲ τὸν δι·σύλλαβον τύπον τοῦ (κύριος) κύρις ἀποτέμονται ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ σπικνωτέρον νῦν ἢ πρότερον 1) τὰ εἰς-ιος κύρια ὀνόματα ἀνδρῶν ἰδιωτῶν, οὐχὶ τῶν ἐπισήμων ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ· οἷον Ἀναστάσις, Βασίλειος, Γεωργίος, Δημήτριος, Θεοφάνης, κ.λ.π. ἀλλ' Ἀγάπιος, Γενάδιος, Ἰωαννίκιος, Σωφρόνιος, λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου, Βασιλείος ὁ Βουλγαροκτόνος, Ἀλέξιος, Ἰσάκιος, κ.λ.π.

Ἐν δὲ τῷ γραπτῷ λόγῳ, οὐ μόνον ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἐπισήμοις ἐγγράφοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς, γίγνεται χρῆσις ἀλερῶν τῶν ὀνομάτων πάντων τῶν ἀνδρῶν· οἷον ἐν ἐπιγραφαῖς ἐπιστολῶν: Κύριον Ἀναστάσιον...κ.λ.π.

2) τὰ ἐν τῇ συνήθειᾳ προϋπάρχοντα ἐκ τῶν Ρωμαϊκῶν ὀνομάτων τῶν μηνῶν τῶν εἰς-ιος ληγόντων· οἷον Γενάριος, Φλεβάριος, Μάρτιος, Ἀπρίλιος, Μάιος. Τὰ δ' ὕστερον ἐπικρατήσαντα τῶν κοινῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἐξ μηνῶν, Κερκσάριος (ἐν Ἠπειρῷ) ἢ Θεριστής (ἐν Θεσσαλίᾳ), Ἀλωνάριος, Τρυγητής, Ἀγιοδημητρίος, Σποριᾶς, Ἀνδριᾶς, Ρωμαϊκά φέρονται ἀκέραια· οἷον Ἰούλιος, Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκεμβριος. Κατ' ἀναλογία δὲ τούτων καὶ τὰ προϋπάρχοντα ὀνόματα Ρωμαϊκῶν μηνῶν ἀκέραια γράφονται· οἷον Ἰανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Ἀπρίλιος, Μάιος.

Ἄξιον δὲ νὰ μὴ παραλίπωμεν, ἀλλὰ νὰ προσθῶμεν καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν παραπέμπομεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης τὰς

ΤΑ ΝΑΥΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΛ. ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Τὸ ναυτικὸν ἐν ἀναπαύσει εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. Τὰ ὅπλα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους

Ἡ ἐκκίνησις τοῦ ναυτικοῦ μετὰ τῶν δευρομένων πυροβόλων ἐκ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος

άνωτέρω πρακτεθείσας προσφυστάτας Ἐλληνικάς ὀνομασίας ἐξ μνηῶν, ἀρχὴν ἐχούσας ἢ τὴν σποράν ἢ τὴν ὠρίμασιν ἢ συγκομιδὴν καρπῶν ἢ τὰς ἐργάτας ἀγίων προκρίνοντες ἀντ' αὐτῶν τὰς ζενας, εἰσχωθείσας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκ τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Τοῦτο εἰς οὐδὲν ἄλλο ὀφείλεται ἢ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς χρήσεως κοινοῦ μνηολογίου ὑπὸ πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Εἶτα δὲν θὰ ἦτο αἰσχρὸν τὴν μὲν μετὰ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἐνότητά ἡμῶν ἐν τῷ μνηολογίῳ περὶ πλείστου νὰ ποιῶμεθα, θυσιάζοντες τὰ κάλλιστα Ἑλληνικὰ ὀνόματα, τῇ δ' ἐνότητι τοῦ ἰδίου ἡμῶν ἔθνους ἀσυνειδήτως νὰ γιγνώμεθα πολέμιοι, φεύγοντες μὲν τὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου, καταλήπτῃν πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν, ἧς ἀπαύγασμα εἶναι ἢ καθρεύουσα ἢ ἐνοῦσα τὸ ἔθνος, ἐπηζήτοῦντες δὲ τὴν συνορθώσασιν τῆς γλώσσης διὰ τῶν κατὰ τόπους ἰδιωματίων; Ἄς συνετιθῶσι λοιπὸν οἱ τῇ καθρεύουσῃ πολέμιοι καὶ ἄς παύσωνται ἐκτουὺς φανακίζοντες.

Πρὸς δὲ τὰ οὐδέτερά ἀποτέμονται ἐν τῇ συνθηκῇ 1) ἐλάχιστα τῶν εἰς—ταριον ἢ—τηριον ληγόντων, τῶν πλείστων ἀκεραίων ἐκφερομένων οἶον (προσκυνη-σῶν) τᾶρι, ἀλλὰ Προσευχητᾶριον (ἀργασ-κλαθευ-κλυσι-μικασ-πο-ποτις-ῤῃντις-σκαλισ-χωνευ-Ψαλ-) τῆρι, ἀλλ' αἰσθ-ἀκροα-ἀπολυ-ἀποχωρη-βουλευ-δικασ-διοικη-διυλις-ἐγερεῖσι-ἐνοικισ-εὐχαρισ-θεραπευ-καπνοκοπ-κατασχε-κατηγορη-κλωσ-κοιμη-κρητη-κριλοιμοκλαρ-μισ-πιωσ-Ἄγιον πο-πωλη-σκοπευ-σύγγραρη-συλλαλη-συλλυπη-ταμι-ευ-φροντισ-χου-)τῆριον, κ.λ.π. καθ' ἃ καὶ μαρτύριον. Ἐν γένει δὲ τὰ τῶν ἰδρυμάτων ὀνόματα, ὧν ἔνια προυτέθησαν ἐν τῷ περὶ συνιζήσεως μέρει, εἶναι ἀλώβητα.

2) τὰ πλείστα τῶν ὑποκοριστικῶν ληγόντων τῶν μὲν κατὰ τύπους τοιούτων εἰς-ιον, (ιδ-αδ-αφ-)ιον, τῶν δὲ ὄντως τοιούτων εἰς-ακιον, τῶν δὲ μετ' ἐννοίας τῆς τοῦ πρωτοτύπου ἢ τῆς τοῦ περιέχοντος ἢ τινος τοιαύτης εἰς-ακιον οἶον (κεφάλ-δικέλλ-σταφύλ-)ι· ἀλλὰ (βιβλ-δελτ-θραν-χωρ-)ιον, (μὲρ-ῤῥ-)ιον, καθ' ἃ καὶ φρούριον.

— σκνίδ-ι, καθ' ἃ καὶ (ἴλξ-καρῦ-κρομμύ-ξεί-φει-φρῦ-στρεῖ-)δι.

— λιβάδ-ι, καθ' ἃ καὶ (μοιρ-πηγ-σημάδι-

— ἐλάφ-ι, καθ' ἃ καὶ (ζυρ-χρῦ-χωρ-)αφί· ἀλλ' ἐδάφιον.

— (κριθ-σιτ-ποδ-)ᾶρι, (ἐκτοστ-καλχυ-σχυ-)ᾶρι· ἀλλὰ (γραμμ-δελτ-Ἀλφάβητ-Ἀνχινωσμητ-Πεντηκοστ-Ἐξαποστειλ-Μεγζλυν-τροπ-Θεοτοκ-)ᾶριον.

Ἀριθμὸς τῶν ἐκ τριτοκλίτων οὐδετέρων κατ' ἀποτομὴν ὑποκοριζομένων.

Τὰ ἐκ τριτοκλίτων οὐδετέρων κατ' ἀποτομὴν ὑποκοριζόμενα εἶναι ἀσυγκρίτως ἐλάχιστα πρὸς τὰ ἐν χρήσει πρωτότυπα. Οὕτως ἐκ τῶν εἰς-μα πράγωγα κατὰ τύπους ὑποκοριστικὰ ἀποτετμημένα φέρονται τέσσαρα, ὅμια καὶ μάτι, δέμα (τοῖχου, ὄρχων, ἐμπορικὸν ἢ τεχνουργικὸν) καὶ δεμάτι (χόρτου ἢ σίτου), δέρμα (ἐν γένει) καὶ δερμάτι (=ἀσκὸς τυροῦ, ἐλαίου), κόμμα (σημεῖον στίξεως ἢ πολιτικὴ μερὶς) καὶ κομματί (τεμάχιον ἐν γένει). Τὰ δὲ ὄντως ὑποκοριστικὰ ἐκ τῶν εἰς-μα σχηματίζονται ἀναποτμητῶς οἶον (γραμμ-στ-ποιήματ-)ιον. Μὴ ὑπαρχούσης δὲ ἀνάγκης ὑποκοριστικῆς ἐννοίας εἶν' εὐχρηστα τὰ πρωτότυπα εἰς-μα οἶον (αἰ-βῆ-θαῦ-κῦ-μνῆ-νῆ-πραγ-σῶ-χῶ-)μα, (γραμμ-ράμ-κλάσ-στό-)μα, κ.λ.π. Πᾶσα δ' ἀπόπειρα σχηματισμοῦ κατὰ τύπους ὑποκοριστικῶν ἀποτετμημένων ἐκ τῶν εἰς-μα, πλὴν τῶν τεσσάρων ἐξηρημένων, εἶναι ἀνεφικτος, διαφόρων προσκομμάτων ὑπαρχόντων· διότι τὰ μὲν ἐκ τῶν εἰς-μα δισυλλάβων βεβιασμένως σχηματίζόμενα ἢ θὰ ἦσαν ἀκατάληπτα ἢ θὰ παρεργάζοντο πρὸς ἄλλας λέξεις ἢ φράσεις οἶον (στόμα, πτόμα, γεῦμα=γίωμα, πρὸς τὸ) ἢ τὸ μάτι, π' τὸ μάτι, γιομάτι (θῦμα, κῦμα, πρὸς τὸ) θυμάται, κοιμάται, κατ' ἰωτακισμόν προφερομένης τῆς ληγούσης ὑπὸ τῶν ἐκχυδαίστων. Ἐὰν δὲ τὰ εἰς-μα εἶναι πολυσύλλαβα, τὰ ποκσήματα θὰ παρεργάζοντο πρὸς τὰ πρωτότυπα συνοδευόμενα ὑπὸ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας «τί» οἶον (ποίημα) ποίημά τι. Ἐὰν δὲ τὰ ἀντικείμενα ἦτο ἀνάγκη νὰ ὀρισθῶσι, τῶν ὀνομάτων ἐνάριθμος ἐκφερομένων, τὰ πύβλητα ταῦτα μετέχοντα ὀρισμοῦ καὶ ἀοριστίας ἐνεκ τῆς παρεργουμένης ἐν τέλει ἀορίστου ἀντωνυμίας «τί» καὶ τοῦ προτασσομένου ἁπλοῦς (τὸ ποίημά τι!!!), θ' ἀπετέλουν ἀντιθέτως ὑπερ θ' ἀνεκαλεῖτο ἐκ τοῦ Ἄιδου ὁ Οὐ-

πους νὰ λύσῃ.

Ἐκ δὲ τῶν εἰς-ος ἐξ μὲν ὑποκορίζονται κατ' ἀποτομὴν, ὧν τὸ πρῶτον διαφορεῖται βάρος καὶ βρεθίδι, καρφί, ζεῖδι, σελάχι, στήθι, χεῖλι, ἀλλὰ τεμάχιον ἐν δὲ μετεπλάσθη κατὰ τὴν β' κλίσιν, (κρύος) κρύον. Τὰ δ' ἄλλ' ἀπαντῶσι πρωτότυπα, θέλος-μέλος, τέλος, γένος, ἔτος, θέρος, τεῖχος, μήκος, πλάτος, βάθος, ὕψος, χρέος, κ.λ.π. Τούτων δὲ τὸ μέλος ἐὰν ἐπειρητό τις νὰ ὑποκορίσῃ κατ' ἀποτομὴν, θὰ τὸ συνέγεε πρὸς τὸ προῖν τῶν μελισσῶν, τὸ μέλι.

Ἐκ δὲ τῶν εἰς-ας τὸ μὲν ἄλλας διαφορεῖται κατὰ τόπους, πρωτοτύπως μὲν φερόμενον ἐν Ἠπειρῷ μεταβαλλόμενον δὲ εἰς ὑποκοριστικὸν κατ' ἀποτομὴν ἀλλαχού, ἀλάτι τὸ δὲ κέρας μετεπλάσθη κατὰ τὴν β' κλίσιν εἰς κέρατον. Τὰ δ' ἄλλα εἶναι ἀμετάβλητα οἶον γῆρας, κρέας, πέρας, σέλας, πέρας.

Οὐδὲν δὲ τῶν εἰς-αρ ὑποκορίζεται κατ' ἀποτομὴν, ἀλλὰ πάντα πρωτοτύπως εἶν' ἐν χρήσει οἶον δέλεαρ, ἔαρ, κατ' ὄναρ, καθ' ὕαρ, ἦαρ νέκταρ, φρέαρ. Ἀλλὰ τῶν πρωταγωνιστούντων τις ὑπὲρ τοῦ ἐκχυδαίσμοῦ τῆς γλώσσης ἐτόλμησε νὰ ὑποκορίσῃ κατ' ἀποτομὴν τὸ νέκταρ εἰς νεχτᾶρι, ἐπιλανθάνομενος ὅτι τὸ μὲν γνήσιον εἶναι ἡδὺ καὶ τερπνόν, τὸ δὲ νόθον ἀχαρὶ ἀηδές. Ἐὰν δ' ἐπεχίρει καὶ τὸ ἄλυον ὄναρ νὰ ὑποκορίσῃ κατ' ἀποτομὴν, οἶμοι! θὰ ἐπίστευεν ὅτι θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ τὸ ὑλοποιήσῃ, μεταβάλλων εἰς ὄναρι!!!

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατὰ ἄλλον γίγνεται ὅτι ὁ ἀνευλαβὴς καὶ ἀντεθνικὸς πόθος τῶν ἐκχυδαίστων τῆς μεταβολῆς τῶν ἀδικειπίας ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ εἰσχωμένων ἀρχαίων λέξεων πρὸς τὸν τύπον τῶν ἐκ τῆς μακροκλίτων δουλείας ἀποτετμημένων εἶναι ἀνεφικτος, τῆς φύσεως τῆς γλώσσης μὴ ἐπιτρεπούσης τοῦτο. Τούνομιον δ' εὐπροσδεκτοπάτη εἶναι ἢ εἰσχωγῆ τῶν ἀρχαίων λέξεων ἀκεραίων, οὐχὶ ξένων καὶ ἀήθων, ἀλλ' οἰκείων καὶ συνήθων οὐσῶν τοῖς νεωτέροις Ἑλλήσιν ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων.

Προτίμησις πρωτοτύπων ἢ ὑποκοριστικῶν κατ' ἀποτομὴν ἐν συνθέσει.

Ἐὰν πολλὰ τῶν ἀπλῶν ὀνομάτων ὑπεκορίσθησαν κατ' ἀποτομὴν, πρὸς σχημα-

τισμὸν συνθέτων λέξεων λαμβάνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐχὶ τὰ ὑποκοριστικὰ ἀποτετμημένα, ἀλλὰ τὰ πρωτότυπα. Οὕτως οὐχὶ ἐκ τῶν ὑποκοριστικῶν ἀποτετμημένων, ἀμπέλι, βοτάνι, καρῦδι, κεφάλι, μαλλί, μαχαῖρι μυστάκι, δόντι, ποτάμι, σανίδι, τυρὶ, ἀλλ' ἐκ τῶν πρωτοτύπων, ἀμπελος βοτάνι, κάρυον, κεφαλὴ, μαλλός, μυσταξ, ὀδούς, ποταμός, σκνίς, τυρός, συντίθενται, παλαιάμπελον. (μελισσο-φειδο-στερο-) βότανον, λεφτόκαρον, (πονο-χονδρο-) κέφαλος, (ἀρνό, τραγό-) μαλλον, πειρουνομάχαιρον, (ἀ-μαυρο-ξανθο-) μούστιακος, (ἐλεφαντ-κυν-, ὀδους,) (Ἀσπρο-Δι-ξήρο-)πόταμον, παλαιοσάνιδον, βούτυρον.

Ἐνια δὲ διαφοροῦνται, συντιθεμένων τῶν μὲν ἐκ πρωτοτύπων, τῶν δὲ ἐξ ὑποκοριστικῶν, ἀποτετμημένων ἢ ἀκεραίων οἶον (εὐχ-ροδ-πετρ)έλαιον, πολυέλαιος, (Πελοπόν-χερσό)νησος, (Οἰδί-χρυσός) τρί-)πους· ἀλλ' (ἀμυγδαλό-ψαρό-ριτσινό-)λαδον, ξηρονῆσι, ὄχταπόδι, σκοκνταπόδαρον. Ἐπ' ἴσης καὶ τὰ ἐκ τοῦ δρόμος, κειρός, νερόν συντιθέμενα ἀποτέμονται ἢ οὐ· οἶον παλαιόκαιρος, χιονόνερον, ἱπποδρόμιον, ἀλλὰ κλακαῖρι, Κρουονέρι, (πεζο-σταυρο-)δρόμι.

Τούνομιον δὲ τινα ἐν συνθέσει ἀποτέμονται, ἀπλῶν εὐγρήστων ὄντων ἢ τῶν πρωτοτύπων ἢ τῶν ὑποκοριστικῶν ἀκεραίων οἶον τοῖχος, χωρίον, ἀλλὰ μεσοτοῖχι, (Ἐηρο-μεσο-Παλαιο)χωρί.

Γ' Ἐναλλαγὴ ἀφώνων

Ἐπειδὴ τὸ υ τῆς διφθόγγου αυ ἢ ευ πρὸ ἀφώνου ψιλῶς ἢ δασέως, οἶον τὸ εἰς τὴν ὑπόθεσιν συμβαλλόμενον τ ἢ θ προφέρεται ὡς φ, οἶον αὐτός, εὐτυχῆς, αὐθις, εὐθύς, ὁ δὲ συνδυασμὸς τῶν ὁμοπνῶν φθόγγων, φθ ἢ πτ τραχυτέρην ποιεῖ τὴν φωνὴν ἢ ὁ τῶν ἑτεροπνῶν, φτ, εἰς τούτων μεταβάλλεται ἐκάτερος ἐκείνων ἐν τετριμμέναις λέξεσιν οἶον ἐφτά, νὰ νιοφῆς. Κατ' ἀναλογίαν δὲ ἀντικεικτέστη ἐν τετριμμέναις λέξεσι καὶ ὁ συνδυασμὸς τῶν ἑτεροπνῶν φθόγγων χτ ἀντὶ τοῦ τῶν ὁμοπνῶν φθόγγων χθ ἢ κτ οἶον χτενίζομαι, νὰ φυλαχτῆς. Ἄλλ' ἔστιν ὅτε τηροῦνται οἱ ἀρχικοί φθόγγοι οἶον λεπτά, οἰκτίρμων, ἀφθονος, αὐτόχθων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο μάλι-

στα, όταν του συνδυασμού των ομοίωνων κτ προηγείται ύγρον ρ ή λ· οίον Μεγάλη ἄρκτος, εἰρκτή, θελατικός. Ἡ δὲ ἀπόπειρα τῶν ἐκχυδαίστων τῆς εἰσαγωγῆς τῆς νεωτέρας φθογγολογίας ἐν πάσαις ταῖς ἀρχαίαις λέξεσιν εἶναι ἀνεπίκτος· διότι τὸ ἄηθες ὄχι μόνον δυστρέσκειαν θὰ ἐνεποίη τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ σύγγισι ἐνοιῶν θὰ ἔφερε διὰ τῆς παρηχίσεως πρὸς ἄλλας λέξεις ἀρχαίας ἢ νεωτέρας· οἷον θὰ συνεχέετο τὸ ἀπτὸς, ἀπτῆ, πρὸς τὸ αὐτὸς αὐτή, τὸ πτηνὸν πρὸς τὸ φτηνὸν (= εὐθηνόν), τὸ πέμπτη (οἰκουμένη συν- οδος) πρὸς τὸ Πέφτη (ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος). Τοῦναντίον δὲ εὐφωνοὶ εἶναι καὶ αἱ τετριμ- μέναι λέξεις ἐκφερόμεναι διὰ τῶν φθόγγων.

α') φθ=φτ (καθ' ἧ καὶ εὐθ=εϋτ),
χθ=χτ.

Ὁ συνδυασμὸς τῶν δασέων φθ μετα-βάλλεται εἰς φτ, (καθ' ἧ καὶ εὐθ εἰς εϋτ,) καὶ ὁ τῶν χθ εἰς χτ.

1) ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἀ τετριμμένων ρημάτων· οἷον νά νιφτῆς, (καθ' ἧ καὶ νά κουρευτῆς), νά φυλα- χτῆς· ἀλλ' ἀπερρίφθη, ἐξήφθη, ἐστέφθη, παρελείφθη, συνεκλήθη, (καθ' ἧ καὶ ἐξε- παιδεύθη), ἐξήθη συνετάχθη, κλπ.

2) ἐν τῷ θέματι ἐπ' ἴσης τετριμμένων λέ- ξεων· οἷον φτάνω, προχτῆς ὄχτος· ἀλλ' (ὡς λέγεται εὐθεῖα, οὕτω καὶ φθίρεται, φθί- σις, φθισικός, φθισικρεῖον, ἀφθονία, ὀ- φθαλμός, κλπ.— Ἀρχαίος, ἄχθος ἀρούρης αὐτόχθων, λατχθόνιος, ἐχθύος κατάλυσις, ἐχθυοτροφεῖον, νιχθημερόν, ὄχθη, κλπ.

β') πτ=φτ καὶ κτ=χτ.

Ὀμοίως μεταβολὰς ὑφίστανται καὶ οἱ συνδυασμοὶ τῶν ψιλῶν πτ ἢ κτ εἰς φτ ἢ χτ.

1) Ἐν τῷ σχηματισμῷ τετριμμένων ρη- ματικῶν ἐπιθέτων ἢ οὐσιαστικῶν εἰς-τος, -τη, -τησ, οὐχὶ δὲ τῶν εἰς -τωρ, -ικος, οἷον γραφτόν, κλέφτης, ράφτης· ἀλλὰ λεπτός, ὑποπτός, ἐμπορορράπτης, ἐπόπτης, ζφο- κλέπτης, παραλήπτης, γλύπτης, γλυπτικῆ, ἐκλειπτικῆ, ἐποπτικὸν συμβούλιον, κλπ.— ἄνοιχτός, διαλεχτός, στάχτη, κράχτης· ἀλλὰ μικτός ἀριθμός, διάλεκτος, (καθ' ἧ καὶ ἄρκτος, οἰκτός), ἀκτῆ (καθ' ἧ καὶ Ἄ- κτιον), εἰρκτῆ, δείκτης (λεπτο ὤρο-) ἀλέ-

κτωρ, διδάκτωρ, πράκτωρ, πρακτικός, ἐπι φυλακτικός συντακτικός, ἐν (ἀπο-) δεικτι- κόν, κλπ.

2) ἐν τῷ θέματι τετριμμένων λέξεων, πλὴν τῆς προθέσεως ἔκ εἴτ' ἐν συνθέσει εἴτ' ἐν παραθέσει· οἷον φταῖω, φτυῶ, φτε- λιό, φτερό, φτωχός, ἐφτά, γύφτος· ἀλλὰ πταισματοδίκειον, πτοῦ, αἰμοπτυσία, πτέ- ρυξ, Πτωγοπρόδρομος, Πτολεμαῖος, ἐβδο- μηκοντάκις, ἐπτὰ, Ἐπτάνησος Ἐπτανήσιος, Αἴγυπτος Αἰγύπτιος, σκῆπτρον, κλπ.

— χτένι, χτῆς, ἀποχτάω, χτίζω, χτυ- πάω, ὄχτῶ, ἵχταπόδι, νύχτα· ἀλλὰ κτί- στης, κτίσις κτιτόρων, κτῆμα, κτηματίας, (ἀ-γαιο)κτῆμων, κεκτημένα δικαιοῦματα, κτῆνος κτηνίατρος, μεσονύκτισον, νυκτό- βιον, ἔκ τινος, ἔκτος, ἔκτασις, κλπ.

3) ὁ ἕτερος τῶν συνδυασμῶν, ὁ τοῦ πτ, μεταβάλλεται εἰς φτ ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν ἀπλῶν, οὐχὶ τῶν συνθέτων, ἐκ τῶν εἰς πτω ληγόντων ρημάτων· οἷον ἀνάπτω (ὡς ἀπλοῦν θεωρούμενον), ἀστράπτω, θά- φτω, κλέπτω, κόπτω, (πίπτω) πέφτω, ρά- φτω, (κύπτω) σκύπτω· ἀλλ' (ἐξ-προσ-συν-) ἀπτω, (ἀνα-δικ προ-προσ-συγ-) κόπτω, προκύπτω, (ἐκ-προσ-συμ-) πίπτω (καθ' ἧ καὶ πτώμα, πτώσις,) συρράπτω, κ.λ.π.

γ') σχ=σκ.

Ἐπειδὴ τὸ παιδίον δυσκοilaίνει περὶ τὴν προφορὰν τοῦ συνδυασμοῦ τῶν φθόγγων σχ, μεταβάλλει εἰς σκ· οἷον ἄγιος (ἐχ- ρός) ἰσχυρός. Καὶ τῶν ἐνγλικῶν δὲ οἱ ἐν τῇ δουλειᾷ ἄ- γευστοὶ παιδείας ἐξηκολούθουν τηροῦντες τὴν αὐτὴν προφορὰν ἐν ταῖς τετριμμέναις λέξεσιν· οἷον ἄσκημος, σκίζω, σκόλη. Πλὴν δὲν συμβαίνει ἡ φθογγολογικὴ αὕτη μετα-βολὴ ἐν δύο περιπτώσεσιν.

1) ἐν τῇ συνθέσει λέξεων τελευταῶν εἰς σ μετὰ λέξεων ἀρχομένων ἀπὸ χ· οἷον (εἰς-προσ-) χωρῶ, δυσχερῆς, τρισχίλιοι κ. λ.π.

2) ἐν τῇ συνεκφωνήσει δύο ἐχομένων λέ- ξεων, ὧν ἡ μὲν ἑτέρα τελευταῖα εἰς ζ, ἡ δ' ἑτέρα ἀρχεται ἀπὸ χ, οἷον πρὸς χάριν, εἰς χρήματα (ὅπερ ἄλλως θὰ παρηχῆτο πρὸς τὸ, εἰς κρίματα), ἰδίξ δ' ἐν ἐπιγραφαῖς ἐπ' ἀπιστολῶν, εἰς χωρίον δεῖνα, εἰς χαλκίδα, εἰς Χανία κ.λ.π. τρεῖς χιλιάδες, εὐσεβεῖς

χριστιανοὶ, καλὸς χριστιανός, κ.λ.π.

Καὶ ἡ μὲν εἰσαγωγή τῆς νεωτέρας φθογ- γολογίας ἐν ταῖς καθ' ἡμέραν ἐν τῷ λόγῳ εἰσαγομέναις ἀρχαίαις λέξεσιν εἶνε ἀδύνα-τος· διότι ἄλλως θὰ ἐγίνετο ἐκβαρβαρώσις τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς, ἔστι δ' ὅτε καὶ σύγ- χυσις ἐνοιῶν διὰ τῆς παρηχίσεως πρὸς ἄλ- λας λέξεις ἀρχαίας ἢ νεωτέρας. Οὕτω θὰ ὑβρίζετο μὲν ὅτε Αἰσχύλος καὶ ὁ ἐσχατό- γηρος λεγόμενος, σκατόγηρος, Σκύλος· θὰ συνεχέετο δὲ τότε δισχίλιοι καὶ τὸ δύσχω- λος πρὸς τὸ, δύσκολος, δυσκοίλιοι. Μὴ τὸ, πρόσχειρος (= πρόχειρος) προφερόμενον, ὡς δημωδῶς προφέρεται πρόσκειρος, δὲν συγ- χέεται πρὸς τὸ, πρόσκαιρος, κατ' ἰωτακι- σμὸν προφερόμενον;

Τοῦναντίον δὲ ἄπκσι αἱ τετριμμέναι λέξεις, πλὴν τοῦ ρήματος (σχάζω) σιάζω, δύνανται ν' ἀνακτῆσονται τὴν ἀρχαίαν

προφορὰν, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσω ὁ λαὸς ἀ- κοῦει ἐν ταῖς ναοῖς, εὐσχήμων, ἰσχὺς, ἰσχυ- ρὸς προσχόμεν.

Ἡ τοιαύτη φθογγολογικὴ μεταβολὴ γί- γνεται συνήθως ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ πα-θητικοῦ ἀ' ἀορίστου τετριμμένων ρημάτων, σπανιώτατα δ' ἐν τῷ θέματι, οὐδέποτε δ' ἐλένου τ, οὐδ' ἐν τῇ συνεκφωνήσει δύο ἐχο- μένων λέξεων, ὧν ἡ μὲν ἑτέρα τελευταῖα εἰς ζ, ἡ δὲ ἑτέρα ἀρχεται ἀπὸ θ· οἷον νά ξουριστῶ, νά προστέρω, στένος· ἀλλ' ἠρά- σθη, δυσθεώρητος, ἰσμός, μνήσθητι εἰς θά- σον, εἰς θεός, τρεῖς θάνκτοι, πρὸς θεοῦ κα- λὸς θόλος, κ.λ.π. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ αἱ πάσ- χουσι τῶν λέξεων τὴν φθογγολογικὴν με-ταβολὴν δύνανται, τῆς Ἑκκλησίας βοηθού- σης, ν' ἀνακτῆσονται τὴν ἀρχαίαν προφο- ράν, οἷον ἀσθενῶ, κ.λ.π.

ΑΘ. Ι. ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ

ΤΟ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Δὲν εἶναι ἀληθὲς μηδὲ βάσιμον τὸ ὕπερ πάντων ἰσχυρίσθησαν περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι δηλ. αὕτη ἀνεξάρτητος ἀνεφάνη, ἀφ' ἧς στιγμῆς τὸ Ἑλληνικὸν κράτος ἐλεύθερον συνεκροτήθη καὶ ὡς τοιοῦτον ἀνεγνωρίσθη. Τὸ ἐπιχείρη- μα αὐτῶν ὅτι ὁ δούλος μετὰ τοῦ συνειδότητος αὐτοῦ ἐλευθεροῦται, λεχθὲν μάλιστα παρὰ κληρικοῦ διαπρεποῦς ἐκείνου τοῦ θεοκλήτου Πατριάρχου, δὲν εἶνε ἰκανὸς πρὸς δικαιολο- γῆσιν λόγος, προκειμένου περὶ τῆς νομικῆς ἐπιτότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐξω- κληρικῆς αὐτῆς παραστάσεως, ἧτις πλὴν τῆς πνευματικῆς ὑποστάσεως ἔχει ἀνάγκη καὶ πνευματικῶν ἄλλων γνωρισμάτων. Ἄλλως τε καὶ τὴν ἐκκλήσιον τοῦ αἰῶνος δὲν εἶνε πάντοτε ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν τῆς πίστεως αὐτοῦ.

Ἰσχυρίσθησαν τινὲς ὁμοίως ὅτι καὶ πρὶν τὸ Ἑλληνικὸν κράτος συγκροτηθῆ ὡς κράτος, ἦτο ἡ Ἐκκλησία αὐτοῦ ἀνεξάρ-ητος, μάλιστα ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821

ἔτους, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἔκτοτε ἡ Ἱεραρχία τῆς ἐπαναστατησάσης χώρας, ἔπαυσε ἔ- χουσα σύνδεσμον ἢ σχέσιν πρὸς τὴν προῖ- σταμένην αὐτῆς ἀρχὴν, ἧτις ἦτο ἡ Μεγά- λη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Ἀλλὰ καὶ οὗ-τος ὁ ἰσχυρισμὸς οὐκ ἔστι βάσιμος, διότι ἐάν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἔπαυσεν ἡ τοῦ Οἰκου- μενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἐν τῇ ἐξεγερ- θήσῃ χώρᾳ Ἐκκλησίας συναφεία, ἐγένετο τοῦτο ἐξ ἀπολύτου ἀνάγκης, διότι καὶ τὰ μετὰ τότε τῆς συγκοινωνίας ἔλειπον, καὶ μέ- γας ἦτο ὁ κίνδυνος ἐκ τοιαύτης συναφείας ἐκ μέρους τῆς Πύλης μετὰ τὸν τρόπον ὃν ἐν τῷ Φαναρίῳ ἐπέφερον ὁ τῶν δύο Πατριαρ- χῶν ἀπαγχονισμὸς τοῦ Κυρίλλου καὶ Γρη- γορίου, καὶ τῶν ἄλλων Συνοδικῶν ἀρχιερέων ὁ ἀφανισμὸς.

Κατὰ τὰς διατάξεις τῶν θείων καὶ Ἱε- ρῶν κανόνων, οἱ Ἀρχιερεῖς ὑπόκεινται τῷ πρώτῳ Αὐτῶν Μητροπολίτῃ ἢ Πατριάρ- χῃ καὶ οὐδὲν νά ἐκτελέσωσι δύνανται ἀνευ-

γνώμης και ειδήσεως τούτων. Πολύ περισσότερον δὲν δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν αὐτοκέφαλοι ἄνευ τούτου ἀδείας, ὑποκείμενοι ἄλλως τε εἰς τοὺς φρικτοὺς τῶν Ἱερῶν κανόνων ἀφορισμούς. Διότι ὅπως μία στρατιὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐπαναστατοῦσα κατὰ τῶν ἀγγητόρων αὐτῆς δικάζεται διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, οὕτω καὶ ὁ Ἱεράρχης ὁ ἀποκηρύσσων ἡχσεβωνεῖς τὴν προϊσταμένην αὐτοῦ ἀρχὴν, ἔνοχος καθίσταται τῆς ἐσχάτης ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς. Οὕτως ἐπαθὺν αἱ τὸ πρῶτον θυσιαστήριον στήσαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει Βούλγαροι ἀρχιερεῖς ἄνευ ειδήσεως τοῦ κυριάρχου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ρώμης, οὕτως ἐπαθε πρὸ μικροῦ ὁ Ἐπίσκοπος Λαρίσης ὡς ἐπαναστάτης, τὴν ἐσχάτην τῆς καθαιρέσεως ὑποστάντες ποινήν καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν ὑποβιβασθέντες, ἐνταλθέντων πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἵνα μὴ τούτων τὰς ἀνιέρους εὐλογίας προσδέχωνται.

Ἐξ ὧν τούτων δηλοῦται ὅτι ἡ τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία μετὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ ἐλευθέρου κράτους, εἶδει πανευσεβῶς μάλιστα νὰ ἀναζητήσῃ τὴν χειραφέτησιν ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῆς παρὰ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἥτις τὰ μέγιστα συνετέλεσεν πρὸς τοιαύτην ἀνεξαρτησίαν διὰ τῶν ἀγῶνων τῶν ἀριστέων Αὐτῆς, καὶ ὑπεβοήθησεν τὸν Ἱερὸν κατὰ τοῦ δυνάστου ἀγῶνα. Ἄλλ' ὁ πνευματικὸς σύνδεσμος μετὰ τὸν Φαναρίου καὶ Ἀθηνῶν, καὶ τὸ μνημόσυνον ἐν Ἑλλάδι τοῦ Πατριάρχικου ὀνόματος οὐδόλως ἐθνικῶς συνέφερε νὰ ἀποκοπῶσιν, ὡς ἐν τῷ Γένος ἀρκεύμενον εἰς τὴν ἐλευθερωθεῖσαν γωνίαν, παρητήτο τῶν ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀπαρχαγράπτων δικαίων αὐτοῦ.

Τουναντίον μάλιστα πολιτικὸν ἦτο συμφέρον ὅπως ἀμειώτως παρέμενεν ὁ πνευματικὸς σύνδεσμος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν παντοτρόπως δυνάμενος νὰ ἐκδηλοῦται. Ἴδού οἱ Βούλγαροι πρακτικώτεροι ἡμῶν καὶ νῦν ὅτε εἰς ἀνεξάρτητον βασίλειον ἀνεγνωρισθῆσαν, διατηροῦσι ἐν Κων)πόλει ἐδρεύοντα ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀρχηγὸν τῆς τε ἐλευθέρως καὶ αὐτοκέφαλου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ἀντὶ τούτου κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Βασιλείας τοῦ Ὄθωνος, πολιτικοὶ ἄνδρες

ἐπίλεκτοι μὲν, ἀλλ' οὐχὶ περὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἐντριβεῖς ἐπιρεασθέντες ἐκ τῆς ἀλλοδοξοῦ Ἀντιβασιλείας καὶ ἐξ ἐσφακμένων εἰσηγήσεων, ἀνδρὸς περιουστάτου μὲν καὶ φιλοπάτριδος ἀλλ' ἐλευθεριῶς ἔχοντος πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, γεινιάσαντος εἰς τὰς θύρας τοῦ ὀρθολογισμοῦ ἐκ μακρᾶς ἐν Εὐρώπῃ διαμονῆς, τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου, σφακλερᾶν ἔθεσαν τὴν ὀργάνωσιν τῆς νεοπαγοῦς Ἐκκλησίας, ἐξ οὗ μεγίστη εἶτα ἀνεφάνη ἡ Ἐθνικὴ ζῆμια κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Βουλγαρικῶν. Δὲν ἠθέλησαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι διὰ συμφρονήσεως πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Ρένουτος Διονυσίου, ὃν ὁ αἰοιδίμος Κυβερνήτης δὲν προέλαβεν ὡς ἐσκόπει ἵνα ἀποστείλῃ εἰς Κων)πολιν πρὸς συνενόησιν, δὲν ἠθέλησαν, λέγω, τὴν νέαν Ἐκκλησίαν νὰ συμπηζῶσι ἐπὶ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἥτις ὡς ἡ ἄρσις ὑπὸ τὰς πτέρυγας, αὐτῆς τὸ Γένος ὀλόκληρον ἐπὶ αἰῶνας διεθέρμανε, ἀλλ' ἐδρακίωσαν ἀνιάρτιδα Ἐκκλησίαν, παραλείψαντες πᾶσαν συνενόησιν μετ' αὐτῆς, τὴν ἀντίθετον τραπέντες ὁδὸν τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου. Καὶ ἐπραξάν τοῦτο καταπατήσαντες πεσιδῆλως τῶν Ἱερῶν Κανόνων τὰς διατάξεις, ὄργανα ἔχοντες πρόσφυγας καὶ ἀπόρους Ἀρχιερεῖς.

Ὁ ἀναγινώσκων τὰ ἐν Νευπλιῶν πρωτόκολλα ἀπὸ 15-16-21-26 Ἰουλίου 1833, δι' ὧν διάφοροι ἀρχιερεῖς συνελθόντες καὶ ἐπιλαθόμενοι τοῦ ὅρκου αὐτῶν, ἀνεκήρυττον τὴν αὐτοκέφαλον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, διαπορεῖ μὲ ποῖον δικαίωμα οἱ Ἀρχιερεῖς Χίου, Περικουσίας, Ἡλιουπόλεως, Ἀρδαμερίου, Βελιγραδίου, καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἰσέτι ὅμοιοι, ἀνήκοντες εἰς ἐπαρχίας ἐκτὸς τοῦ νέου κράτους κειμέναι, ἔχοντες ἐν τῇ χειροτονίᾳ αὐτῶν ὁμῶσι ὑποταμίῳ καὶ ἐξάρτησιν εἰς τὴν Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, συνέπραττον καὶ ἀνεκήρυττον αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, μεθ' ἧς οὐδὲν εἶχον τὸν σύνδεσμον. Εἶναι ἀληθές ὅμοιόν ἐστι ὁ σύνδεσμος αὐτῶν ὑστέρως ἀνεφανήσῃ διότι πάντες οὗτοι πένητες καὶ ἄποροι ἠμῆθησαν διὰ τὴν ἐπιτοκίαν αὐτῶν, διορισθέντες ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας ὡς πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς εἰς κενὰς τοῦ Κράτους Ἐπι-

σκοπίας.

Πρὸ τοιαύτης ὁδολογίας ἀνταρσίας ἀσυνοήτων ἀρχιερέων, ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διὰ περιουστάτης καὶ ἐθνικῆς τακτικῆς, ἀπέφυγε πᾶσαν πράξιν τείνουσαν εἰς διχασμὸν τοῦ Γένους, καὶ ἀντὶ νὰ ἀποκηρύξῃ ὡς σχισματικούς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐκείνους, ὑπέμεινε σιωπῶσα ἐπὶ 17 ὀλόκληρα ἔτη μέχρι τοῦ 1852, καθ' ὅπερ ὁμῶς διαστράφη ἡ ἀντικωνομικὴ Ἑλληνικὴ Σύνοδος ἐν ἐπιγνώσει τελοῦσα τοῦ ὀλισθήματος αὐτῆς, δὲν ἐτόλμησεν οὐδεμίαν νὰ τελέσῃ Ἀρχιερεῶς χειροτονίαν.

Ἡ ἐπικοινωνία ἐπῆλθε μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐξ ἀφορηῆς τοῦ θανάτου τοῦ ἐν Κων)πόλει πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅτε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑψίστας ἀπέπεμψε τιμὰς. Τότε τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον ὀλόκληρον οὐ ἠγεῖτο ὁ Δημ. Γ. Κριεζῆς δι' εὐσεβοῦς ἐπιστολῆς ἀπὸ 30 Μαΐου 1850 ἐζητήσατο τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄντως ὁ Πατριάρχης Ἀνθίμος συγκαροτήσας Σύνοδον εἰς, ἣν καὶ οἱ πρῶτοι Πατριάρχαι συμμετέσχον, ἐξάπέλυσεν τὸν ἀπὸ Ἰουνίου αὐτῶν Συνεδρικὸν Τόμον, οὗ εἰσηγητῆς καὶ συντάκτης ἦτο ὁ πολὺ ἐκεῖνος καὶ σοφὸς Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως καὶ Σχολάρχης τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος, δι' οὗ ἀνεκηρύχθη αὐτοκέφαλος ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία. Τὸν τόμον τοῦτον ἀπεδέχθη τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον διὰ τῆς ἐξῆς ἀπαντήσεως οὐ μόνον ἀγαλλίαισιν πνευματικῆς, ἀλλὰ καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ σεβασμὸν παρέσχεν αὐτῷ. (ἐπιστ. ἀπὸ 6 Σεπτεμ. 1850).

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ πρὸς τὸν προσκυνητὸν τοῦτον Τόμον λιβελλογραφικὴ τοῦ Φαρμακίδου ἀπάντησις ἐπῆρέασεν τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ περὶ τῆς Ἐκκλησίας νομοθετικὸν αὐτῆς ἔργον, ἀλλὰ τοῦτο καταδημιουργῶν τὴν κακὴν πίστην τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις καταρτίσασα ἀμειώτως ἀποβάρη σύμβασιν, καὶ πανηγυρῆσασα ἔργον διὰ πανδήμου εἰς ὅλον τὸ κράτος ἐστράφη, ἀσυστόλως εἶτα παρέβη αὐτήν. Ἄλλ' ἀντὶ τούτου καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Τόμος ἔμεινε καὶ ἀνεκδοκίμος διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ νόμιμος, καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τού-

του στηρίζεται πᾶσα ἡ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πράξις.

Κατὰ τοῦτον ἄρα τὸν ἰσχύοντα Τόμον ὃν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀάσμενος ἐκομίσαστο ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὑποχρεοῦται πρῶτον «ὅπως λαμβάνῃ τὸ ἅγιον Μῦρον παρὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» ἀπαγορευομένης ἐν Ἑλλάδι τοιαύτης τελετῆς, ὅπερ δὲν συμβαίνει διὰ τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ δεύτερον «ὅπως ἐν τοῖς συμπίπτουσι Ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν, τοῖς δεαμένοις συσκέψως καὶ συμπράξως πρὸς κρείττονα οἰκονομίαν, ἡ μὲν ἐν Ἑλλάδι Ἱερά Σύνοδος ἀναφέρηται πρὸς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατρ. καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἱερά Σύνοδος παρέχει προθύμως τὴν ἐξουσίαν συμπαράξιν» ὅπερ αἰτήμα ἐζητήσατο καὶ ἡ ὑπουργικὴ ἐπιστολή.

Συμφώνως πρὸς ταῦτα ὁ ἐν τῷ νέῳ Συντάγματι ἀναγραφεὶς ὅρος ὅπως ἡ μετάφρασις τῶν Ἱερῶν Γραφῶν ἐγκρίσει τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἐπιτρέπεται, δὲν παρέχει οὐδένα ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων καὶ εὐλογοφανῶν φόβων περὶ μειώσεως τῶν δικαιομάτων τοῦ Κράτους καὶ ὑποταγῆς αὐτοῦ ὑπὸ ξένην ἀρχὴν.

Ἡ μετάφρασις τῶν Ἱερῶν Γραφῶν δὲν εἶναι δόγμα ὡς ὑπέλαβε διαπρεπῆς Κανονολόγος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀναγραφὴ ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως πάσης μεταφράσεως ἐν τῷ Συντάγματι δὲν θὰ ἐστηρίζετο ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ νόμου. Διότι δὲ δὲν παρέβη δόγμα ἐκκλησιαστικὸν μεταφράσαστὴν παλαιὰν γραφὴν ὁ διάκονος καὶ καθηγητῆς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Νεόφυτος Βάμβας δὲν καθηρέθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς θὰ συνέβαινεν ἐάν εἰς δογματικὸν μέρος προσέκρουε, ὡς συνέβη διὰ τὸν Θεοσεβιστὴν φιλόσοφον Θεόφιλον Καίτην.

Ἐπομένως ὀρθῶς διευτυπώθη ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου βουλευτοῦ κ. Μιχαὴλ Γαλανοῦ ὅτι ἀδείξ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας δύναται μόνον νὰ μεταφρασθῇ ἡ γραφή. Κατὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἄρθρου τούτου ἐρμηνείαν, ἐνῶ ἀπαθίδεται τὸ veto τιμιτικῶς εἰς τὸν πρωτόθρονον Ἀρχιεπισκόπον, οὐδόλως κατ' οὐσίαν παραβλάπτονται ἄλλα δικαιομάτα.

Ἡ μετάφρασις τῶν Γραφῶν ἀνεμφεβίλως εἶναι ὑπερτι καὶ ἄλλο ζήτημα ὑπερχρήζει συσκέψεις καὶ συμπροξείεις κατὰ τὸν Τόμον, καὶ ὅπερ ζήτημα καὶ ἂν δὲν ἐτίθετο ὁ ἐν τῷ νῦν Συντάγματι ὄρος περὶ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἡ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιλύσῃ μόνη. Εἶναι λοιπὸν ἐκ τῶν σπουδαίων ἐκείνων ζητημάτων ἡ μετάφρασις τῶν γραφῶν, δι' ὅπερ ἠδύναντο αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐπέμβῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ νὰ ἐμποδίσῃ, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Σύνοδος ἐπέτρεπε τοῦτο.

Ἐπάρχουσι πλεῖστα προηγουμένα ἐπεμβάσεως τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐπὶ σοβαρῶν ζητημάτων εἰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας. Ἡ διάταξις λοιπὸν αὕτη τοῦ Συντάγματος δύναται νὰ προλάβῃ προστριβὰς εἰς ἀπώτερον μέλλον, οὐχὶ ὅμως νὰ γεννήσῃ τοιαύτας μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Διὰ νὰ γίνῃ μετάφρασις τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, τοῦ ζητήματος ὄντως ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, θὰ ἀποφασισθῇ τοῦτο ἀπὸ τε τῆς Ἱερᾶς συνόδου τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ὑπὸ μόνῃς δὲ τῆς Ἱερᾶς συνόδου θὰ ὑποβληθῇ τὸ αἴτημα πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Νὰ ὑποβάλῃ δὲ τὸ αἴτημα προηγουμένως εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὑπερχαίοντο ἡ Ἑλληνικὴ Σύνοδος ὑπὸ τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου, καὶ ἄνευ τῆς Συνταγματικῆς ρήτρας.

Πρόκειται ἄρα περὶ τιμῆς ἀποδιδομένης εἰς τὸν πρῶτον τῆ τάξει Ἀρχιεπίσκοπον Νέας Ρώμης, εἰς τὸν Ἐθνάρχην τοῦ Γένους. Εἶναι δὲ ληπτηρὸν ὁληθῶς ὅτι ὅπου ἡμεῖς διαβλέπομεν κινδύνους τῶν κυριαρχικῶν μας δικαιωμάτων, ἐκεῖ οἱ Βούλγαροι οικοδομοῦσι τοὺς ἐθνικοὺς αὐτῶν προμαχῶνας, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων πατριωτικῶν τάχα ἰσχυρισμῶν μας, ἀνεγείρουσιν οὕτοι τὴν μεγάλην πυρκαϊδα τῶν κατὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἐπιχειρημάτων αὐτῶν.

Μοὶ ἔλεγεν ἄλλοτε ὁ σοφὸς καθηγητῆς κ. Π. Καρολίδης ὅτι ὁ αἰόδημος Θεόκλητος φαρμακίδης ὡς ἔμαθεν ὅτι οἱ Βούλγαροι,

ἐδανείζοντο ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ «Ὁ Συνοδικὸς Τόμος» ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἀνεφώνει πολλάκις τὸ Γραφικὸν «ἐν δάκρυσι τὴν στρωμνὴν μου βρέξω,» εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἐὰν ἀνίστατο σήμερον καὶ ἔβλεπεν τὴν ἀνεκπτυχθεῖσαν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τῶν ἄλλων λαῶν Ρωμούνων, Σέρβων, Ἀλβανῶν, Ἀραβοφῶνων, θὰ ἔρριπτε σποδὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δι' ὅσα ἀνεπαισθήτως κατὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας τοῦ Πανελληνίου Ἐθνικοῦ κέντρου κατηργάσατο.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπίσκοποι τοῦ Ρουμανικοῦ κράτους, ἐγκαλοῦσι τὰς Κυβερνήσεις αὐτῶν καὶ τὰς Συνόδους αὐτῶν δι' Ἐκκλησιαστικὰς ὑπερβάσεις ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ὡς πρῶτου τῆ τάξεως, δὲν προσήκει βεβχίως ἡμῖν, διὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἡμῶν νὰ καταρρίπτωμεν τὰ ὅσα ἡ πολιὰ ἀρχαιότης δικαιώματα καὶ προνόμια ἐπεβράβευσεν εἰς τὸν αἰμοστάζοντα θρόνον τοῦ Βυζαντίου.

Οἱ κύνδυνοι τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας εἶναι προφανεῖς, καὶ ἴσως δὲν εἶναι μακρῶν ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν Ἀλβανοὶ, Σέρβοι, Ρωσσοὶνι θὰ ἀναζητήσωσι τὴν αὐθυπαρξίαν αὐτῆν, ὅτε ἐπιβάλλεται ἵνα σύμπερὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐνυσχίτῃ τὸ φθίνον μεγαλεῖον τοῦ Γένους, διὰ τῆς ἐνώσεως ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὄρος τῶν κατατμηθένων νῦν Ἐθνικῶν δυνάμεων ἐν ταῖς διαφόροις Ἑλληνικαῖς Αὐτοκρατολίαις Ἐκκλησίαις. Ἐν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ κέντρον καὶ μίᾳ διεύθυνσις ἵνα οὕτω περισώσωμεν τὰ δικαιώματα ἡμῶν. Διότι ἐν οὕτως εἶχον πρὸ πολλοῦ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἡμῶν, ἐὰν μίᾳ ἦτο ἡ διεύθυνσις μόνον, ἐν τῇ Βασιλευούσῃ, δὲν θὰ ἐγίναντο εἰς αἰὲ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, ἐπὶ ἧδ ἡ κωνδηνεῦει τὸ Πατριαρχεῖον Ἱερουσαλήμων. Τὴν ἐνωσιν παρκαλοῦθαί πάντοτε ἰσχύς.

Ἐν Τεργέστῃ

ΙΕΖΕΚΙΗ ΒΕΛΛΗΝΙΔΙΩΤΗΣ Ἀρχιμεινδρίτης

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000 - ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρῳ, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλῳ καὶ Λαρίσσει.
ΕΝ ΚΡΗΤῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ὑποκατάστημα ἐν Γαλατᾷ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμισῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασσοῦντι, Σμύρῳ, Χίῳ, Λιμένι-Βαθέος (Σάμου), Μερσίνη, Ἀδάνοις, Θεσσαλονίκη, Σέρραις, Καβάλλα, Ξάνθη καὶ Ἰωαννίνοις.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῷ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρῳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μουσκῷ), Ζαγαζίκι καὶ Μανσοῦρα.
ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῷ: Νο 22 Fenchurch Street, ΕΝ ΛΕΜΕΣῷ: (Κύπρου), ΕΝ ΑΜΒΟΥΡΓῷ (Domhof, Mönckebergstrasse 18) καὶ ἐν ΧΑΡΤΟΥΜ (Σουδάν).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1911 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Table with financial data: Διαθέσιμα: Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ πρὸ ἔγχωριος Τραπεζαίαι Δρ. 19,678,115.73, Δο. 33,925,834.54, Προεξοφλήσεις καὶ προκαταβολαὶ ἐπιγραμματίων Δο. 43,260,285.61, Ἡγγυημένοι λογαριασμοὶ: ἐπὶ ἐνεχῶν ὡς χρεωγράφων Δρ. 65,064,397.05, ἐπὶ ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων Δο. 69,334,187.77, ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων Δο. 10,521,846.—, Τρέχοντες λῆσμοὶ χρεωτικῶν Δο. 35,990,064.47, Ὁμολογία: Ἐθν. Δανείων, Λιμενικῶν Τημερίων καὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν Δο. 21,091,955.49, Χρεωγράφα καὶ τοκομερίδια Δο. 10,407,388.39, Συμμετοχαὶ εἰς ἐπιχειρήσεις Δο. 6,195,343.70, ὑποκατάστημα Δο. 2,098,597.35, Κτήματα Τραπεζῆς Δο. 4,815,761.64, Ἐγκατιστάσεις, ἐπιπλα, χρηματοκιβώτια κτλ. Δο. 1,133,354.96, Δο. 303,839,016.97

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Table with financial data: Κεφάλαιον Ἐπιχειρῶν Δο. 50,000,000.—, Κεφάλαιον τακτικῶν Ἀποθεματικῶν Δο. 5,480,000.—, Ἀποθεματικὸν Προνοίαις Δο. 5,000,000.—, Καταθέσεις ὄψεως Δο. 59,152,001.13, προθεσμίας Δο. 51,702,612.07, πολυετεῖς καὶ μετὰ προειδοπ. Δο. 32,594,337.25, 18,426,268.28, Ταμειυτήριον Δο. 19,215,856.03, Τρέχοντες λῆσμοὶ πιστωτικῶν Δο. 41,620,925.24, Ἐξωτερικοὶ λῆσμοὶ Δο. 20,647,016.97, Προσωρινοὶ λῆσμοὶ καὶ διάφορα Δο. 303,839,016.97

Ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις «Ἀθηναϊκῆ».

Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς Φ. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἥτοι: Προεξοφλήσεις ἐπιχειρηματικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιτολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀνοίγει τρέχοντας λῆσμοὺς ἠγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων ἀεζῶρων διαστάσεων ὑπὸ ὄρους λίαν εὐνοϊκοῦ διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμμάτια ὑπὸ ὄρους λίαν εὐνοϊκοῦ. Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις εἶνε ἀποδοτέαι εἰς ὁ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν ((chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους. Ταμειυτήριον μετ' ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην.

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΟΥ

ΟΙ ΜΕΔΙΚΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Μεσαιωνική Μελέτη

[μετά πολλῶν προσθηκῶν καὶ συμπληρώσεων.]

Κατὰ τὴν Ἰδην μ. Χ. ἐκχτονταετηρίδα δύο μεγάλοι ἤκουζον ἐν Φλωρεντία τραπεζιτικοὶ Οἴκοι, οἱ τῶν Μεδίκων (di Medici) καὶ οἱ τῶν Ἀκκιογιόλι (Acciajoli). Τούτων ὁ πρῶτος, κατὰ γόμους ἐκ Τοσκάνης, μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ ἸΓου αἰῶνος ἐγκατέστη ἐν Φλωρεντία, ἰδρύσας αὐτόθι Τραπεζιτικὸν Κατάστημα, ἐκ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁποίου πολὺν ἐκτήσατο πλοῦτον ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ. Ἡ εὐγένεια καὶ τὸ προσηνές τῶν τρόπων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ ἡ περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἐντίμου κτηθέντος πλοῦτος ἐλευθεριότης τὴν πρῶτην προσεπορίσαντες αὐτῇ δημοτικότητά καὶ δύναμιν ἐν Φλωρεντία, ὥστε ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τοῦ ἸΔου αἰῶνος, οἱ Μεδικοὶ καίτοι ἐπήλυδες, ἐν τοῖς πρώτοις διεκρίθησαν μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ἀνυψώθησαν εἰς τὸ ὕψιστον τοῦ τόπου ἄξίωμα τῶν Μεγάλων Δουκῶν τῆς Φλωρεντινῆς Πολιτείας· τοῦτο δὲ διετήρησαν διχοδικῶς καὶ κατ' ἐξοχολοῦθαι ἀνευ τινὸς βίας καὶ περιπετειῶν ἐπὶ τρεῖς περίπου ἐκχτονταετηρίδας, μέχρι τοῦ ἔτους 1737, τρεῖς παρασχόντες Ἀνωτάτους Ποντίφηκας τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ· τὸν Λέοντα Χ, δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Δαυρεντίου τῶν Μεδίκων, ἓνα τῶν ἐπιφανέστερων Παπῶν (1513—1521) τὸν Κλή-

μεντι VII καὶ τὸν Λέοντα XI, δύο δὲ Βασιλείσσης τῇ Ἰταλίᾳ, τὴν περιλάλητον σύζυγον Ἑρρίκου τοῦ Βου Αἰκατερίνην τῶν Μεδίκων, τὴν πρωτεργάτιδα τῶν σφαγῶν τῆς νυκτὸς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου 1519—1589) καὶ τὴν σύζυγον τοῦ Ἑρρίκου Δου Μάριον (1573—1642)

Φθίνοντος τοῦ ἸΔου αἰῶνος Ἰωάννης ὁ Μεδικός (Giovanni di Medicis di Averardo dit. Bicci. 1360—1429) ἔθετο πρῶτος τὰ θεμέλια τοῦ πλοῦτος οἰκογενείας αὐτοῦ ἐν Φλωρεντία δι' ἐπιτυχῶν χρηματιστικῶν ἐργασιῶν· προσηνῆς τοῦς τρόπους, συνετός καὶ φιλόπνοος, κάτοχος δὲ ἰδιόζουσης ἐμπορικῆς ἰδιοφυῆς ἡδονῆς οὐ μακρῷ χρόνῳ ἀπέπρωτος πλοῦτος ἀμύθητα. Ἀποστρεφόμενος, ὡς σῶφρων ἔμπορος, τὴν τύρβην τῆς πολιτικῆς, μελαγχολικός δ' ἄλλως τε τὸν γαργαλήρα κατὰ τὸν Μακροβέλλον, συνεδούλευσε ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ ἀπέχωσιν ἐπιμελῶς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. *Μη λησμονήσητε, πρῆγάγειεν αὐτοῖς κατὰ τὰς ὑστάτας τοῦ βίου αὐτοῦ στιγμὰς, οὐ ὁ πατήρ σας οὐδέποτε ἐπεσκέφθη τὰ Δουκικά ἀνάκτορα, ἂν μὴ πρότερον ἐκαλεῖτο ἐπὶ τούτῳ...* Εὐτυχῶς διὰ τὴν Φλωρεντίαν αἱ ἐπιθναῖοι αὐτῆς παραγγεῖλαι τοῦ συνε-

ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΩΔΟΥΜΕΝΟΝ ΧΟΡΙΣΤΑ ΤΙΜΑΤΑΙ :

ΕΝ Τῷ ΕΣΩΤΕΡΙΚῷ ΔΡ. 2 ΕΝ Τῷ ΕΣΩΤΕΡΙΚῷ ΦΡ. 2

Ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελεθ.

τοῦ γέροντος δὲν εἰσηκούσθησαν. Κοσμάς (Kosmus) ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐπιμελοῦς τυχῶν ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως, παρὰ τὴν διαθήκην τοῦ πατρὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντίσχη εἰς τὸν πειρασμὸν. ἄμα δ' ὡς ἐκλείσει τὰ ὄμματα χυτοῦ ἐκεῖνος τῷ 1429, ὁ σφριγῶν νεανίας δὲν ἐβράδυνε ν' ἀναμιχθῆ λίαν ἐνεργῶς εἰς τὰ δημόσια ταχέως ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ ἐνθεροτέρων Ἰουέλφων. Κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν πολιτικῶν καὶ τοῦ ἀντιπάλων Ἀλβίτζι (Albitzi) καὶ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1433 ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Βενετίαν, δημευθείσης τῆς περιουσίας αὐτοῦ· πλὴν ταχέως ἀνακληθεὶς τῆς ἐξουρίας, τῇ ἐπιμονῇ ἀπαυθίσει τοῦ ἐξεγερθέντος λαοῦ τῆς Φλωρεντίας, δὲν ἀνήλθε μὲν αὐτὸς εἰς τὸ ὑπακτοῦ τῆς Φλωρεντίας ἀξίωμα, ἤσκησε δὲ μω; ἐπὶ τριακονταετίαν ὄλην ἐξαιρετικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς πατρίδος αὐτοῦ, παρασκευάσας οὕτως, ἐν ἔτει 1469 τὴν εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἄνοδον τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ Λαυρεντίου τοῦ Μεγαλοπρεποῦς. Καὶ ἀπὸ τούτου κυρίως ἀρχεται τὸ μεγχελεῖον καὶ ἡδῶς τῆς ἡγεμονεύσεως ἐκτοτε οἰκογενείας τῶν Μεδίκων· ταύτην ὄμω; ὁ ἐπιφανὴς ἀνὴρ ἐπλήρωσε διὰ τῆς δολοφονίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰουλιανοῦ. ἤ; τὸς μὲν ἐργάτας ἐμμανῆ; λαὸς τῆς Φλωρεντίας κατεσπάρραξε πάραυτα, τοὺς δὲ ἡθικοὺς αὐτουργοὺς, ἦτοι τρία μέλη τῆς ἀντιπάλου οἰκογενείας Pazzi καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Πίζης Φραγκίσκον Salviati ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀγχόνην.

Ὁ ἕτερος τῶν Ἀκκιαγιόλι (Acciajoli) Οἶκος κατὰ δύο περίπου αἰῶνας ἀρχαιότερος τοῦ τῶν Μεδίκων, μεταναστεύσας ἐν ἔτει 1160 ἐκ Βρεσκίας (Brescia), ὅπου ποτὲ ὁ γενάρχης αὐτοῦ, ἀγνώστου ἐπωνύμου, κατεργάσθη τὸν χάλυβα (acciajo), ἐξ οὗ καὶ Acciajoli ἦτοι Χαλυβουργός προσωνομάσθη, πολὺ πρότερον ἱδρυσεν ἐπίσης ἐν Φλωρεντίᾳ τραπέζιτικὸν Οἶκον. Ὁ Οἶκος Ἀκκιαγιόλι, ὅστις, ἐν παρῶν εἰρήσθω, ἀνήγε τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰουστίνου Β' τοῦ Θρακῆος Ἀγγελον, τὸσαύτην ἔλαβεν ἀνάπτυξιν προιόντος τοῦ χρόνου, ὥστε τὰς ἐργασίας

αὐτοῦ ἐξέτεινε καὶ ἐκτὸς τῆς Φλωρεντίας, συστήσας εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Εὐρώπης Τραπεζίτικὰ Πρακτορεῖα, καὶ δὴ εἰς Γλαρέντζαν, τὸ γνωστὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους ἐπίνειον τῆς πρωτεύουσας τῶν Φράγκων Ἡγεμόνων τῆς Πελοποννήσου Ἀνδραβίδας.

Εἰς ἐν τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς οἰκογενείας ταύτης μελῶν, τὸν Νικόλαον Ἀκκιαγιόλι, ὑψηλὴν κατέχοντα θέσιν παρὰ τῇ Αὐλῇ τῆς Νεαπόλεως, ἡ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1331 ἐπικυρίαρχος τῆς Πελοποννήσου Αἰκατερίνη τοῦ Βαλουᾶ, χήρα Φιλίππου τοῦ Ταρκεντίνου, ὑπὸ χρηματικῶν πιεζομένη ἀναγκῶν παρεχώρησε δικήν της πλουσίαν αὐτῆς κτήσεις, πικνωδῶς ἐν Κορινθίᾳ κειμένης. Ὁ Νικόλαος Ἀκκιαγιόλι ἐξαιρετικῆς ἐτύγχανεν εὐνοίας παρὰ τῇ Αἰκατερίνῃ τοῦ Βαλουᾶ, μεθ' ἧς καὶ τρυφερότερον, ὡς φαίνεται, συνεδέετο· ἐφ' ᾧ καὶ ἠκολούθησε αὐτὴν κατὰ τὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον κἀνοδὸν καὶ βραχεῖαν διαμονὴν, αὐτοπροσώπως κατασχὼν τὰς παραχωρηθείσας αὐτῷ κτήσεις, ἐν αἷς καὶ τὴν ἐν τῇ ἐμῶν τῆς Κορινθίας Ἐπιδαυρίαν Βαρωνίαν τῆς Πιάδας μετὰ τοῦ φρουρίου αὐτῆς (Forteresse de Piada), τοῦ κτισθέντος ὑπὸ τοῦ Μικρησίου τοῦ Μουφερράτου Βονιφατσίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος (1205—1206) τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου.

Θκνούσης ἐν ἔτει 1346 τῆς Αἰκατερίνης τοῦ Βαλουᾶ, ὁ μόνος υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτῆς ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Πελοποννήσου Ροβέρτος ὁ Ταρκεντίνος, ὑπὸ χρηματικῶν πιεζομένη ἀναγκῶν, ἀναγκασθὲν δ' ἄλλως τε νὰ ἐνισχυθῆ, ἐν τῇ λοιπῇ Πελοποννήσῳ ἔνθα ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἀπέβλεπε πρὸς ἡλιακὴν παρεχώρησεν ἐπὶ ἀδρῶν τιμῆματι τὴν Καστελλανίαν Κορίνθου καὶ τὴν Βαρωνίαν Βοστίτζης εἰς τὸν προμνησθέντα φίλον τῆς μητρὸς αὐτοῦ Νικόλαον Ἀκκιαγιόλι· οὗτος δ' ἀποθανὼν ἐν ἔτει 1365 κατέλιπε διὰ διαθήκης τὴν μὲν Βαρωνίαν τῆς Βοστίτζης εἰς τὸν ἐπ' ἀδελφῶ ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ραινιέρον ἢ Νέριον Ἀκκιαγιόλι, τὴν δὲ Καστελλανίαν Κορίνθου εἰς τὸν μόνον υἱὸν αὐτοῦ Ἀγγελον, ὅστις μετ' οὗ πολὺ μετεβίβασε καὶ ταύτην ἐπὶ χρηματικῶ ἀνταλλάγματι

εἰς τὸν προμνησθέντα πρωτεζάδελφον αὐτοῦ Ραινιέρον ἢ Νέριον Ἀκκιαγιόλι, εἰς ὃν ἀρτίως, ὡς εἴρηται, ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἶχε κληροδοτήσει τὴν Βαρωνίαν τῆς Βοστίτζης.

Πέτρος ὁ Μεδίκος, de Medici στενώτατος συγγενὴς καὶ πιθανώτατα πρὸς πατὸς θεῖος τοῦ προμνησθέντος Ἰωάννου Μεδίκου, καταλιπὼν καὶ οὗτος τὴν Τοσκάνην ἢ καὶ τὴν Φλωρεντίαν πολὺ πρότερον, κατὰ τὴν πρῶτην περὶ οὗ τριακονταετίαν τοῦ Ἰουλιανῶνος, φέρεται ἐγκατεστημένος ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1331, ὅτε ὁ ἐκίκληρος Δουξ τῶν Ἀθηναίων Οὐάλτερος Βος ὁ Βριένιος, πρὸς ὃν παρέσχε τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, εἶχε καταλθεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ ἀτυχὴς οὗτος ἡγεμονίδης, ἀναχωρήσας ἐκ Νεαπόλεως τῆς Ἰταλίας ἐπὶ κεφαλῆς ὀκτακοσίων Ἰπποτῶν καὶ πεντακοσίων ὀπλιτῶν, ἐπεχείρησε κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νὰ ἀνακτήσῃ παρὰ τῶν ἐπιδρομῶν Καταλάνων τὸ πρὸ εἰσοσχετίης κατακτηθὲν ὑπ' αὐτῶν Δουκάτον τῶν Ἀθηναίων, τὸ ὅποιον τῇ 15ῃ Μαρτίου 1311 εἶχεν ἀπολέσει μετὰ τῆς ζωῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τελευταῖος Φράγκος Δυναστὴς τῶν Ἀθηναίων Οὐάλτερος Λος ὁ Βριένιος, πεσὼν κατὰ τὴν παρὰ τὸν Κηφιστὸν τῆς Βοιωτίας αἰματηρὰν μάχην. Ὁ Οὐάλτερος Βος, ἀποκρουσθὲς παρὰ τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν κατακτητῶν Καταλάνων, μόλις ἠδυνήθη, ἀκολουθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Πέτρου Μεδίκου, νὰ διασωθῆ ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Ναυπλίου, ὅπερ, Φέουδον τῶν Δουκῶν τῶν Ἀθηναίων, εἶχεν ἀπομείνει ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἐκπτώτου πατρικοῦ οἴκου, διοικηκόμενον δι' Ἐπιτρόπων, Μπατλων, διοριζομένων, ἐφ' ὅσον οὗτος διετέλει ἐν τῇ ἀνηλικίστητι, ὑπὸ τῆς Χήρας μητρὸς αὐτοῦ Ἰωάννας de Chastillon.

Οὐάλτερος Βος ὁ Βριένιος, ἐπαρκῶς ἐνισχύσας τὸ Ναύπλιον καὶ ἀποκρούσας πάσας τὰς ἐν τῷ μεταξύ ἐπιδρομὰς τῶν Καταλάνων κατ' αὐτοῦ, ἀπῆλθε τὸ ἐπιόν ἔτος, 1332, εἰς Ἰταλίαν, καταλιπὼν Ἐπίτροπον, Μπαίλον καὶ Καθολικὸν Καλιτάνον Ἀργου, καὶ Ναυπλίου, τὸν προμνησθέντα συγγονιστὴν καὶ φίλον αὐτοῦ Πέτρον de Medici, ὅστις ἐξηκολούθησε διαχειριζόμενος τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ἐξου-

σίαν μέχρι τοῦ ἔτους 1362, ὅτε ὁ Γουίδων d' Engien κατελθὼν εἰς Ναύπλιον ἀνέλαβεν αὐτοπροσώπως τὴν Ἀρχοντίαν, διαδεχθεὶς τὸν πρὸς μητράς θεῖον αὐτοῦ Οὐάλτερον Βον τὸ Βριένιον, πεσόντα ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Poitiers τῷ 1356. Ὁ Πέτρος de Medici παρέμεινε καὶ παρὰ τῷ νέῳ Ἀρχοντι τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἀργου Γουίδωνι d' Engien ὡς ἀνώτατος ὑπάλληλος, ἐκπληρῶν ἄμα καὶ τὰ καθήκοντα Ἀρχιδικαστοῦ τοῦ Ναυπλίου.

Ἐν τῷ Δημοσίῳ Ἀρχειῷ τῆς Φλωρεντίας (Archivio di Stato. Cassettina No 2. Documenti Orientali e Greci) εὑρηται ἐπὶ περιγραμῆντις ἐπίσημον ἀντίγραφον Πράξεως, Ἑλληνιστὶ συντεταγμένης ἐν Ναυπλίῳ τῇ 10ῃ Αὐγούστου 1357. Διὰ τῆς Πράξεως ταύτης ὁ ἡμέτερος Πέτρος Μεδίκος «Πιέρως τανιέντες (di Athènes) λεγόμενος Ἰατρός καβαλλάριος Μπαίλος καὶ Καθολικατετάνιος Ἀργου, Ναυπλίου καὶ τῆς διακρατήσεως αὐτῶν καὶ φυλάκτωρ τῆς Βούλλας τοῦ Μπαίλου τοῦ αὐτοῦ τόπου,» συνομολογεῖ ὅτι εἰς τὸν ἐκ Μεσσήνης τῆς Σικελίας Γρηγόριον υἱὸν τοῦ Μιχαὴλ Κατέλλου ἢ Εἰρήνη, ποτὲ δμοζυγος Ἰωάννου τοῦ Ζυγομαχᾶ καὶ γνησίης θυγάτηρ Ἰωάννου τοῦ Πελεκάνου, ἐπώλησε μίαν οἰκίαν αὐτῆς κειμένην ἐντὸς τῆς πόλεως τοῦ Ναυπλίου. Τοῦ ἐπισήμου τούτου ἐγγράφου τὴν γνησιότητα ἐπικυροῦσιν αἱ ὑπογραφαὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀμάλφης Ἀλεξίου καὶ τοῦ Ἰκνοῦ Ἀσκαρέως. Παρὰ πόδας τῆς εἰρημένης Πράξεως φέρεται ἔγχρωμος ἢ σφραγίς τοῦ ὡς εἴρηται ἐπὶ ψιφῶ ὀνόματι Δουκὸς τῶν Ἀθηναίων Οὐαλτέρου Βου τοῦ Βριενίου, (εἰ καὶ οὗτος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδύσεως τῆς Πράξεως εἶχε φονευθῆ ἄρτι ἐν Poitiers), καὶ ἡ τοῦ ἡμετέρου Πέτρου de Medici διατηροῦνται δὲ καὶ ὀπαί, ἐξ ὧν ἤρτηντο πιθανῶς μολυβδόβουλα. Καὶ ἡ μὲν σφραγίς τοῦ Οὐαλτέρου Βου παρίστησι δύο λέοντας χρυσοῦς ἀντιμετώπους, προτεταμένην ἔχοντα τὴν γλῶσσαν, τὴν δὲ οὐρὰν ἀνωρθωμένην καὶ κρατοῦντα διὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τετραγώνον χάρτην τοῦ ὄλου περιλειομένου ἐν χρυσῷ πλασιῶ, περὶ τὸ ὅποιον ἐλίσειται ἐν ἐρυθροῖς γράμ-

μασιν ή επομένη επιγραφή: «GAVLTIER DVC DE ATHENES, CONTE DE BREN ET DE LICCE SEIGNOR DE FLORACE» και υπό την επιγραφήν ταύτην ή χρονολογία 1342. Έν τῇ σφραγιδι τοῦ Πέτρου de Medicis φέρεται χρυσή ασπίς, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁποίας ἐν ὑπομέλανι πλαισίῳ εἰς σχῆμα καρδίας εἰκονί-

1342

Σφραγίς Πέτρου Μεδίκου Ταντένης, Βαΐλου Ἄργους καὶ Ναυπλίου.

(Έν τῷ Archivio di Stado τῆς Φλωρεντίας.)

ζεται κεφαλή Αἰθίοπος, πρὸς ἀριστερὰ ὀρώωντος, ἐστεμμένη διὰ λευκῆς ταινίας, καὶ περὶ αὐτὸ εἰς ἐρυθρὰ σφαῖραι ἐντὸς εὐρυτέρου χρυσοῦ πλαισίου σχήματος καρδίας, γύρωθεν τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκεται ἐν ἐρυθροῖς γράμμασιν ή επιγραφή: «PIERRE DE MEDICIS DE ATHENIS BIAVLVS ET GNAL CAP DE NEAPOLI DE ROMA(NIA)» καὶ παρὰ πόδας αὐτῆς ἐπίσης τὸ ἔτος 1342. Έκ τῆς, ὡς ἀνωτέρω, ἐπιγραφῆς τῆς σφραγιδος καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς Πράξεως ταύτης, παρατιθεμένης ἐν ὀλογράφῳ παρὰ

πόδας, (1) ἀποβίνει ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως ὅτι ὁ Πέτρος de Medicis de Athenis ή ταντένης πρὸ τῆς ἐν Ναυπλίῳ ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ κατοικεῖ μονίμως ἐν Ἀθήναις (ἐντεῦθεν δὲ καὶ ή μετὰ τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα μείνει τῆς ἐξ Ἀθηναίων προελευσεως αὐτοῦ), καὶ συγχρόνως ὅτι ἀρχῆθεν ἔφερε καὶ τὸ ἐξελληνισθὲν ἐπώνυμον Ἴατρος. (Ferdj. Gregorovius. Geschichte des ctadt Athen in Nittelater. Tom. B' σελ. 227-228).

Ὁμοίωτον τῆς ἀνωτέρω σφραγιδος διεσωθῆ καὶ ἐν κεφαλίδι ἐτέρως Περιγραμνῆς ἀποτεθειμένης εἰς τὰ Ἄργεῖα τοῦ Οἴκου τῶν Μεδίκων ἐν Φλωρεντία, [R(egi)o Acq(ist)o Caprini. 20 Μαρτίου 1204-19. Ἀπριλίου 1418. Provenienze Archivio Mediceo] τῆς σφραγιδος δὲ ταύτης τὸ ἔμβλημα ἀπετέλλει προφανῶς τὸ οἰκόσημον τοῦ ἡμετέρου Πέτρου di Medici, τοῦ ἀρχηγοῦ τούτου τοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἸΔ αἰῶνος ἐγκατασταθέντος ἐν Ἀθήναις καὶ εἶτα ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἀλλαχῶ τῆς Ἑλλάδος κλάδου τῆς ἐπιφανοῦς τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας οἰκογενείας, ἂν μὴ καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων πρὶν ἀνέλθῃ εἰς τὸ Δουκικὸν ἀξίωμα.

Έν ἐτέρῳ ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ τοῦ Ἄρχοντος (Seigneur) Ναυπλίου, Ἄργους καὶ Κυβερίου Γουίδωνος d' Engien, διαδόχου, ὡς εἴρηται τοῦ ἐν Poitiers τῷ 1356 πεσόντος Οὐαλτέρου Βου τοῦ Βριεννίου, υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἰσθέλλας, ἐκδομένου κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1376 ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Ναυπλίου, ἀφορῶντι δὲ περὶ ἀποχωρήσεως

(1). Ἐγγράφον Πέτρου Ἴατροῦ Ἀθηναίου (1357).

Έν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

«Πιέρρε ταντένης λεγόμενος Ἴατρος καβελάριος, μαΐλος καὶ καθολικὸς καπετάνιος ἄργου, ναυπλίου καὶ τῆς διακρατήσεως αὐτῶν καὶ φυλάκτωρ τῆς Βούλλης τοῦ μπαίλλου τοῦ αὐτοῦ τόπου ἅπασιν τοῖς μέλλουσι θεωρεῖν καὶ ἀκούειν τὰ παρὼτα γράμματα τὸ χαιρεῖν ἔστω ἡμῖν γνωστὸν ὅτι ἐνώπιον τῶν εὐγενῶν καί φρονιμῶν ἀνδρῶν, φρίμηνων ντὲ φαβέλλα καὶ κατὰ κειρὸν τζιτ-

ατήσεων καὶ δικαιωμάτων πρὸς τὸν Βερῶνον de Zoja ἀναφέρεται καὶ ὁ Πέτρος ὁ ἐξ Ἀθηναίων ὁ ἐπικαλούμενος Ἴατρος (Medico) ὡς εἰς τῶν Ἰπουργῶν τοῦ Ἀνωτέρω Ἄρχοντος καὶ ὁ πρῶτος μάλιστα. Έκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐπισήμων τούτων ἐγγράφων καὶ ἄλλων συγχρόνων μαρτυριῶν καὶ ἐνδείξεων μαρτυρεῖται ἀναμφισβήτως ὅτι ὁ ἡμέτερος Πέτρος de Medici, ἐκ τῆς ἐπιφανοῦς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐγκατέστη ἀρχικῶς ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς κατακτήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Καταλάνων, ἐνθα ἔσως καὶ ἐνυμφεύθη ἐνταῦθα δὲ ἐνυμφευσε καὶ τὸν μόνον υἱὸν αὐτοῦ Νικόλαον μετ' Ἑλληνίδος κόρης, τῆς θυγατρὸς τοῦ εὐπατρίδου Ἀθηναίου Δαμιανοῦ Φιομάχου (Phiomachos), συνδεδεμένης οὕτω καὶ δι' ἐπιγραφίαν πρὸς τὴν νέαν πατρίδα αὐτοῦ. Βραδύτερον μετὰ τὴν ἦταν τοῦ ἐπικλήρου Δουκὸς τῶν Ἀθηναίων Οὐαλτέρου Βου τοῦ Βριεννίου, μετ' οὗ συνηγωνίσθη εἰς τὸν κατὰ τῶν Καταλάνων ἀγῶνα, εὐρίσκειμεν αὐτὸν ὀριστικῶς ἀποκα-

ναυπλίου καὶ κομᾶ ντατένναις ὁμοίων καὶ ὀνομαζόμενον τούτω ποιεῖν ἦλθεν εἰς τὴν ἀνάκραξιν γρηγόριος ὁ κατέλος, υἱὸς ἐκείνου τοῦ ἀπηχομένου μηχιχλ τοῦ κατέλου φράγκου ντὲ μεσήνας καὶ πλατζιάρης ναυπλίου καὶ ὁμολόγησε ὅτι ἐρήνη ποτὲ ὁμοζυγος ἰωάννου τοῦ ζυγομαλλῆ, γνητῆ θυγατῆρ ἰωάννου τοῦ πελεκάνου, δέδωκε αὐτῷ νὰ πολήσῃ εἰς τὴν κλητὴν ναυπλίου τὸ ὄσπιτι αὐτῆς οὗ ἐν τῷ κάστρῳ ναυπλίου, τὸ ὁποῖον εἶμεν ἡγοράσει ἀπὸ τὸν αὐτάδελφον αὐτῆς μακρυτῆλ ἦτι τὸν πελεκάνον, ὃ καὶ ἦλθε αὐτοῦ εἰς κληρονομίαν ἀπὸ τῆς γνησίης αὐτοῦ θείας ὁμοζυγοῦ τοῦ ἀρχαλοῦ ὃ δὲ τὰ σύνορα εἰσὶν αὐτὰ ἰνατολῆς καὶ σύνογγης τοῦ χαρχαλλοῦ, δύσις καὶ ἀντικρὶς τὸν αὐτὸν χαρχαλλόν ἔχοντι ἐσσοδὸν ἔξορον καὶ φωτιστικὸν α'. μετὰ ἡλιακῶν δοκῶν δ'. ἄρηκτον καὶ συνεγγεῖς τὸ ἔτερον ὀσπίτιον τοῦ ποτὲ προφάλοῦ μεσημβριαν καὶ ἀντικρὶς νικολάου τοῦ μούρουρι ἔχοντι φωτιστικὰς β'. μικρὰς ἡγῶν μετὰ πασῶν τῶν ἀρχαίων καὶ νέων αὐτοῦ δικαιωμάτων καὶ κρατῶντας αὐτῷ εἰς τὴν κλητὴν ὀσπίτου πλατζιάρ καὶ φωνάζοντα τούτω τὰς συνδεδεμένης ἡμέρας τοῦ κλητ. ὄπου ἡδρέθη καὶ ἔβαλεν πλοῖον εἰς τὴν τοιοῦτον ὄσπιτι. ἦτοι ἄνω-

τεστημένον, ἀπὸ τοῦ ἔτος 1331, ἐν Ναυπλίῳ, ἐνθα καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὄπατα τοῦ τόπου ἀξιώματα ἐπὶ τε τῆς Ἀρχοντίας τοῦ Οὐαλτέρου Βου τοῦ Βριεννίου καὶ τοῦ ἐπ' ἀδελφῆ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Γουίδωνος d' Engien, οὗ, ὡς εἴρηται, καὶ συνέδραμεν εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν πρὸς τοὺς βραβάρους δυνάστας τῶν Ἀθηναίων Καταλάνους, ἐφ' ᾧ προφανῶς καὶ ἠναγκάσθη νὰ μετακινεῖται ἐκεῖθεν.

Ὁ ἐπιφανὴς Γερμανὸς Ἱστοριογράφος Φερδινάνδος Γρηγορόβιος ἐν τῇ περὶ τῶν Ἀθηναίων πολυτίμῳ συγγραφῇ αὐτοῦ (B. 227—228) δὲν παραλείπει νὰ μνημονεύσῃ καὶ τοῦ ἡμετέρου Πέτρου de Medici ἐξάρχων δὲ τὴν κατὰ τὸν ἸΔον αἰῶνα ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καίτοι κατεπεπτωκότος, φέρει ὡς παράδειγμα τὸν εἰρημένον Πέτρον de Medici «μετακινεῖται εἰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Καταλανικῆς δεσποτείας καὶ βραδύτερον, ἐν ἔτει 1357 (1), γενομένου Μπαίλου καὶ Γενικῶν Διοικητῶν Ἄργους καὶ Ναυπλίου ὄστις, καίτοι καταγόμενος ἐκ τῆς ἐπιφανοῦς

θεν γρηγόρης ὁ κατέλος καὶ ἔβαλε ὑπέρπυρον ἐξήκοντα καὶ πέντε ἄνθρωποι περὶ τὸ ἔτερον τοῦ κλητῶς μετὰ προσοροτήσεως καὶ ἀπηχομένου τῆς δηλωθείσης (ἐρήνης) ζυγομαλλοῦς ὁ ἡοιμένος πλατζιάρ ἐδεληύρησεν αὐτῷ τὸν πάντων νομῶν καὶ δικαιοματιῶν αὐτοῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δηλωθέντος κατέλου ἐνώπιον τῆς αὐτῆς ζυγομαλλοῦς, καὶ ὅτι αὐτὸς κατέλος ἐπλήρωσεν τὴν ἡριμένην ζυγομαλλοῦν ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ πλατζιάρ τὰ προγεγορημένα ὑπέρπυρα ἐξήκοντα καὶ πέντε καὶ λαβῶντος τὴν πρόσληψιν αὐτοῦ ἀκαιρέως καὶ ὡς ἄνω γέγραπτε γέγονε ζήτη καὶ ἀλλότρια καὶ ἀμέτογη, αὐτῆ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῆς ἀπὸ τὸ δηλωθὲν ὄσπιτι καὶ τῶν πάντων νομῶν καὶ δικαιωμάτων αὐτοῦ καὶ ἔβαλεν εἰς νομὴν ἐξουσίαν καὶ τελείαν κυριότηταν τοῦ ἡριμένου κατέλου καὶ τῷ μέρει αὐτοῦ διὰ τὸ αἰεὶ καὶ πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ ὄσπιτι, καὶ εἰς ὅλας του τὰς νομὰς καὶ δικαιώματα νὰ ποιεῖ εἰς αὐτὸ ὁ δηλωθεὶς κατέλος καὶ τῷ μέρει αὐτοῦ τὰ πάντα αὐτοῦ βουλλητῆρια καὶ ἀρεσκόμενα ὡς ἴδιον πρᾶγμα ἐδικὸν του, ἐπεὶν τὸ ἡγόρασεν καὶ ἐπλήρωσεν ὑπὸ τοῦ ὄσπιτι αὐτοῦ ἄνω γέγραπτε ἄνεκράξεν δὲ καὶ ὁ παρὼν γρηγόριος ὁ κατέλος

οικογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας, δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ προσλάβῃ καὶ τὴν ἐξ-ελληνισθεῖσαν ἐπωνυμίαν Ἰατρός.»

Ὁ Πέτρος de Medici τοσούτως ἐν Ἀθήναις εἶχεν ἀναπτύξει σχέσεις καὶ τοσαύτην διειρημένην αὐτοῦ ἐπιρροήν καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, ὥστε τῇ συμπράξει καὶ τοῦ κηδεστοῦ αὐτοῦ Δαμιανοῦ Φιομάχου μεγίστην ἠδυνήθη νὰ παράσῃ συνδρομὴν πρὸς τὸν προμνησθέντα συμπατριώτην αὐτοῦ καὶ φίλον Νέριον ἢ Ραινιέρον Ἀκκιαγιόλι, Ἄρχοντα ἤδη τῆς Καστελλανίας Κορίνθου καὶ Βαρώων Βοστίτζης, εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς ἀπερχοῦς Καταλανικῆς δυναστείας τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Νέριος Ἀκκιαγιόλις, ἄμα ὡς ἐν ἔτει 1385 κατέλαβε τὸ Δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν ἐκδιώξας τοὺς Κατχλάνους, πολλὰς ἐποίησεν δωρεὰς καὶ προνομίας εἰς τοὺς συνδραμόντας αὐτὸν εὐπατρίδους Ἀθηναίους ἐν τῷ κατὰ τῆς Καταλανικῆς δυναστείας ἀγῶνι καὶ δὴ τὸ μὲν Δαμιανὸν Φιομάχον κατέστησε Μέγαν Σεκρετάριον τοῦ Δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, τὸν δὲ Πέτρον de

τὴν ἡριμένην ἐρήνην τὴν ζυγομαλοῦν μήπως ἔλθῃ εἰς ἀνατιτράνευσιν τις, καὶ γυρεύει δίκαια εἰς εἰς τὸ παρὸν ὄσπιτ. καὶ ἡ ἀνωθεν πολιτεία ἤγουν ἢ παροῦσα ζυγομαλοῦ ὀμπληγάρως τὰ παντὶ αὐτῆς καλλὰ, κινητὰ καὶ ἀκίνητα εἰς πρόσωψιν τῶν ἀνωθεν ὁμότων· ὅτι ἡμε κρατημένη καὶ τῷ ἡμέτερον μου ἄπιν νὰ εὐγάνω τὸν παρὸν κοτέλον ἀπὸ πᾶσιν κρίσιν καὶ πνυτιαν ἐξοδόν, τὸν καλὸν ἡγωρακότα ἀζημίωτον, ἀνενόχλητον, ἀσκανδάλιστον ἀπὸ πᾶσιν ἐναντίωσιν τοῦ κόσμου καὶ τῷ μέρος αὐτοῦ· ὅθεν ἀγῶ ὁ ριθεὶς μπάιλος καὶ κηθελικὸς καπετάνιος, ἰδῶντας τὰς βούλλας τῶν προλεγομένων ὁμότων κρεμασμένας εἰς τὰ παρόντα γράμματα, ἐθέσαμεν εἰς αὐτὸν βούλλαν καὶ ἀντίβουλλαν τοῦ τοιοῦτου παλτοφυλασσομένου πνυτιῦ δικαίου δεσποτικοῦ καὶ ἄλλοτριῦ· γραφὴν ἐν τῷ ἀναυπ(λίω) μηνί ἀπριλλίω ι, ἰνδικτιῶνος ἔτους ἀπὸ ἀδάμ καὶ συστάσεως κόσμου Ἀωξέ.»

Ego Alexius e-ps Melfuanus hoc scriptum cum originali consuli et concordat, Janus Lascaris idem feci et concordat. (Νέος Ἑλληνομνήμων).

Medici καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν τοῦ εἰρημένου Δαμιανῶ Φιομάχου Νικόλαον de Medici προεχειρίσατο Ἰππότης καὶ ἤμειψε διὰ πλουσίων παροχῶν καὶ προνομίων. Καὶ μετὰ τὸν λήγοντος τοῦ ἔτους 1386, ἐπισυμβάντα θάνατον τοῦ Πέτρον de Medici ὁ Νέριος Ἀκκιαγιόλις, ὅπως ἐκδηλώσῃ ἐπὶ μᾶλλον τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Δαμιανὸν Φιομάχον ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, δι' ἐπισήμου παρχωρητηρίου ὑπὸ χρονολογίαν 15 Ἰανουαρίου 1387 ἐδώρησεν εἰς τὸν Νικόλαον de Medici di Athènes. τὸν ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον προσεπικαλούμενον καὶ Ἰατρὸν ποιμνιοστάσιον καὶ ἄλλας ἀκινήτους αὐτοῦ κτήσεις, κειμένας ἐν Βελισσιῶ καὶ Ἀετῶ (ἰ), ἀποφερούσας κληρὸν ἐτήσιον εἰσὸδῶν ἐξ ἑκτὸν πενήτην χρυσῶν Δουκάτων. Αἱ ρηθεῖσαι θέσεις, Βελισσιῶ καὶ Ἀετῶς, ἀπίθανον ἀποβάνει ἂν εὐρίσκοντο ἐν Ἀττικῇ, ὡς ὁ muller διακλαμβάνει, locus Attici χαρακτηρίζων αὐτὰς· πιθανῶς ἔκειντο ἐν Κορινθίᾳ ἔνθα ὁ Νέριος Ἀκκιαγιόλις πολλὰς εἶχεν ἰδιοκτησίας ἐκ τῆς διαδοχῆς τοῦ θείου αὐτοῦ Νικόλαου Ἀκκιαγιόλι, ὡς προεῖρηται, καὶ ἕως μάλιστα πρόκειται περὶ τοῦ νῦν χωρίου τῆς Κορινθίας Βέλου. Δὲν ἀποκλείεται ἐν τούτοις καὶ ἡ ὑπόθεσις ὅτι αἱ θέσεις αὗται ἔκειντο ἐν Ἀργολίδι, ἢ ὁ Νέριος Ἀκκιαγιόλις διέξεδικεῖ ἤδη παρὰ τῆς Κυρίας Ἀργους καὶ Ναυπλίου Μαρίας, μονογενοῦς θυγατρὸς τοῦ Γουιδωνος d' Eugien, καὶ τῆς ὁποίας μάλιστα τὴν ὑπαθρον χώραν κατὰ μέγα μέρος κατέσχε διὰ τοῦ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβροῦ αὐτοῦ Θεοδώρου Παλαιολόγου, Δεσπότης Μυστρᾶ καὶ Καλαβρύτων. — Ἐν ἐπισήμῳ Ἑνετικῶς ἐγγράφῳ τῶν ἀρχῶν τοῦ 15ου αἰῶνος μνημονεῖται θέσις Ἀετῶς, ὡς ἀποτελοῦσα ἐν τῶν ὀρίων μεταξὺ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀργους, τῆς κατεχομένης τότε ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῆς τοῦ Ναυπλίου, κατεχομένης ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, κειμένη ἐντεῦθεν τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου καὶ ἀπέχουσα ἐν μίλλιον τῆς πόλεως τοῦ Ἀργους καὶ τέσσαρα ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου.

Ὁ Νικόλαος de Medici di Athènes ἢ Ἰατρός ἀδήλον ἀποβάνει ἂν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρέμενεν ἐν Ἀ-

θήναις ἢ ἐγκατέστη πρότερον ἐν Κορίνθῳ ἢ μᾶλλον ἐν Ναυπλίῳ· πάντως ὅμως ὀλίγον βραδύτερον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὅτε τὰ πράγματα τῶν Ἀθηνῶν ἤρξαντο πρὸς ὀλοόμενα ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων ἐπιδρομῶν τῶν ἐξωσθέντων Κητχλάνων, τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν Τούρκων, ἢ δὲ Ἀττικῇ καὶ ἢ Κορινθίᾳ μεγάλως ἐκ τούτων συνετάρασσοντο, ὁ Νικόλαος Ἰατρός (de Medici) προέκρινε νὰ κητοικήτῃ μετὰ τῆς οικογενείας αὐτοῦ ὀριστικῶς ἐν Ναυπλίῳ, ἔνθα ἢ ἀπὸ τῆς 26ης Ἰανουαρίου 1389 εἰς τοὺς Ἑνετοῦς περιελθούσας διοικήσεις πλήρη παρεῖχεν ἐγγύησιν καὶ ἀσφάλειαν.

Κατὰ πᾶσαν ἐν τούτοις ἐκδοχὴν ἐν ἔτει 1440 ἐπισήμως συναντῶμεν μονίμως πλέον κητοικοῦντα ἐν Ναυπλίῳ τὸν υἱὸν τοῦ εἰρημένου Νικόλαου de Medici ἢ Ἰατροῦ Πέτρον ὑπὸ τὴν προσηγορίαν Πέτρον ντὲ Ἀτέναις, βεβαιοῦσιν τὴν ἐξ Ἀθηνῶν προέλευσιν τῆς οικογενείας αὐτοῦ. οὗτος ὅπως περιβάλλῃ διὰ τοῦ κύρους τῆς Ἑνετικῆς ἐξουσίας τὸ, ὡς ἀνωτέρω, πρὸς τὸν κητὸν αὐτοῦ Νικόλαον Ἰατρὸν παρχωρητήριον τοῦ Νερίου Ἀκκιαγιόλι τῆς 15 Ἰανουαρίου 1387 κατέθετο τοῦτο ἐν πρωτοτύπῳ, τῆ ἀδείξ τοῦ τότε Ἑνετοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ναυπλίου Ἰωάννου Λαουρδάνου, τῆ 15ῃ Ἀπριλίου 1440 παρὰ τῷ Γραμματεῖ τῆς Κάμυρας καὶ Κούρτης Ναυπλίου Μιχαὴλ Μενδρίνω Δημοσίῳ ἀρχιεπιφύλακι τοῦθ' ὅπερ ἐνισχύει πως καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπόθεσιν ὅτι αἱ ἐν τῷ παρχωρητηρίῳ μνημονεῖται κτήσεις ἐν Βελισσιῶ καὶ Ἀετῶ ζητητέαι μᾶλλον περὶ τὸ Νάυπλιον.

Τὸ παρχωρητήριον τοῦτο ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον Ἑλληνιστὶ ἔχει ἐπὶ λέξεσιν οὕτως :

« Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. »

« Ἡμεῖς Νέριος δὲ Ἀτζαίωλις Ἀφθέντης Καστελλανίας Κορίνθου, Δουκιᾶμου Ἀθηνῶν καὶ τῶν περὶ αὐτοῖς, διὰ τοῦ παρόντος καὶ ἡμετέρου ἀσφαλεστάτου Ἰσχυροῦ καὶ ἡμετέρου ἀσφαλεστάτου Ἰσχυροῦ ποιούμενον γνωστὸν τοῖς πᾶσι, παντοίοις τε καὶ ἐτέροις ἀνθρώποις, βεβαιοῦσας καὶ ὑποταγομένους τῆς ἡμετέρας ἀφθεντίας, τοῖς μέλλουσιν ὄρεσιν καὶ ἀκούειν τὸ παρὸν ἡμέτερον προδηλέτιον,

ὅτι διὰ τὴν κληρὸν καὶ ἀληθινὴν δούλευσιν, ἢ ἐποίησεν καὶ ποιεῖν οὐ παύειν ὁ ἡμέτερος γραμματικὸς δαμιανὸς Φιομάχος πρὸς ἡμᾶς ὁμοίως δὲ διὰ τὴν κληρὸν ἡγάπη, ἢ ἔχομεν πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ καὶ εὐγενῆ νεόν, υἱὸν ἐκείνου ποτὲ αὐτοῦ εὐγενοῦς Κητχλαρίου, τοῦ μισερ Πέτρον δὲ Ἀτέναις, λεγομένου Ἰατροῦ· ἔνεκεν τούτου ἀπ' ἐντεῦθεν καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον δεδόκαμεν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν δίδομεν διὰ ἡμᾶς καὶ διὰ τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους ἡμῶν πρὸς τὸν εἰρημένον εὐγενῆ νεόν Νικόλαον ντὲ Ἀτέναις καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ἡμέτερον τόπον τῆς Βελισσιῶς γῆν νομισμάτων πενήτην καὶ τὸ στάσιον, ἢ ἦτον ἀποτὲ τοῦ Πυρῆ Μπουργουνίου, μέσον τῶν τοιοῦτων συνόρων, ἢτοι πρὸς κατ' ἀνατολῆς τὴν δημοσίαν ὁδὸν, δύσιν ὁμοίως τὴν ἀέτεραν δημοσίαν, ἄρκτον τὰ ἡμέτερα, πρὸς δὲ μεσημβρίαν τὸ μονοπάτιον καὶ τὸ κρηθὲν στάσιον τοῦ αὐτοῦ Πυρῆ ὁμοίως ἀστρέφομεν πρὸς τὸν αὐτόνευγενῆ Νικόλαον ἢ τὴν γῆν τὸν ἑκατὸν νομισμάτων ἀποτὸν ἡμέτερον τόπον τοῦ Ἀετοῦ, ἢν εἶχεν καὶ ἐγνωρίζεν ἐξ ἡμᾶς ὁ εἰρημένος ποτὲ Μισερ Πέτρος ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸς καὶ οὐὶ κληρονόμοι καὶ διάδοχοι αὐτοῦ ποιεῖν, πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς κληρονόμους ἡμῶν εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνάγκησιν καὶ συντροφίαν, ὑπὲρ χάριν ἐγνωριμίας σωματικῶς μετὰ ἀλόγου καὶ ἀρμάτων ἕκαστον ἐνεκὸν ἡμέρας τρεῖς (ἰ) καὶ οὐχὶ ἕτερον δίκαιον πλέον τι τὸ οἰονοῦν διορίζοντα τοῖς πᾶσι, παντοίοις τε καὶ ἑκάστοις ἡμετέροις ὀφειλάτοις, τοὺς ὄντας καὶ τοὺς μέλλοντας εἰσελθεῖν, ὅτι τὸν εἰρημένον εὐγενῆ Νικόλαον ντὲ Ἀτέναις καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἐπὶ τὰ κρηθέντα ἀκίνητα οὐ μὴ ποιήσο... τί τὸ οἰονοῦν, ἀλλὰ νὰ διαφεντεύουσαν αὐτοῦ... πάσις νόμοις καὶ δικαστηρίοις. »

« Διὰ γὰρ περισσοτέρην ἀσφάλειαν καὶ βεβαιοῦσιν ὀρίσκμεν καὶ ἐγγέγονε πρὸς αὐτὸν τὸ παρὸν ἡμέτερον Προδηλέτιον, γραφὴν ἐν Ἀθήναις μηνί Ἰανουαρίου 15, Ἰνδικτιῶνος 10 ΣΩΝΗ' (6895 ἢ 1387 μ. Χ.) καὶ ἐβουλώθη μετὰ τῆς ἡμετέρας Βούλας εἰς ἀσφάλειαν πάντων

»των όρόντων»

«Παρεξεβλήθη τὸ παρὸν Προβελέγιον ὀδιὰ χειρὸς κἀμοῦ Μιχαὴλ τοῦ Μενδρίνου, ὀΓραμματέως Κάμαρχος καὶ Κούρτης Ναυπλίου, βέρναρον (ἐπὶ μεμβράνης) ἄρχος καὶ ὀσημείου βεβδουλωμένου τοῦ ποτέ Μισέρ ὀΡανιέρη ντέ Ἀστὶχγιόλη ἀπόλογου εἰς λόγον διὰ ὀρισμοῦ τοῦ πνευγενεστάτου καὶ ἔνδοξοτάτου ἡμῶν Ἀφθέντου Μισέρ ὀΤζουάνε Λαουρδάνου, πετιμημένου Ποδεστάτου καὶ Καπιτάνου Ναυπλίου εἰς ἔτη αὐμγ' (1440) ἔνμηγι Ἀπριλίου ἰε εἰς ἀνάκταξιν κυροῦ Πέρου ντέ Ἀτένας καὶ τὸ κείρημένον καὶ καθολικὸν Πριβελέγιον εὐδρῖσκειται εἰς χεῖρες τοῦ αὐταδέλφου κυροῦ ὀΦεράντος.

Τὸν τελευταῖον τοῦτον Πέρου ντέ Ἀτένας, τὸν ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐπισήμῳ Πράξει τοῦ Μιχαὴλ Μενδρίνου μνημονεύμενον, υἱὸν τοῦ Νικολάου Ἰατροῦ καὶ ἔγγονον τοῦ πρώτου ἐκ τῶν Μεδίκων μεταναστεύσαντος εἰς τὰς Ἀθήνας Πέτρου de Medici, ἀνεγνώρισε μετ' οὐ πολὺ, ἐν ἔτει 1443, ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐπισημὴ τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας οἰκογένειαν ὁ τότε Ἀρχηγέτης αὐτῆς Κοσμῶς (Cosmus de Medici), ὅστις εὐκλεῶς ἐδέσποζε τῶν πραγμάτων τῆς Φλωρεντίας μέχρι τοῦ 1464, ὅτε ἀπέθανεν. (1).

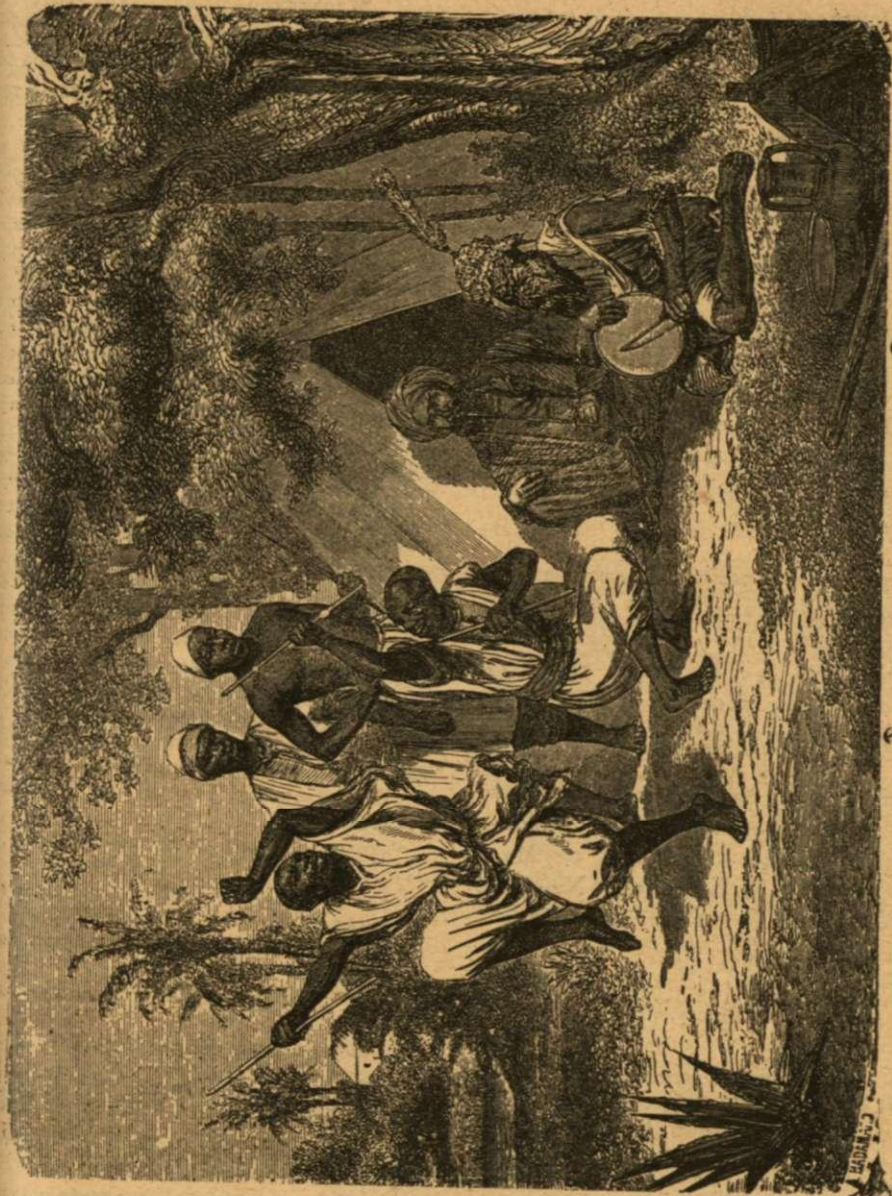
Καὶ δοαδύτερον, ἐν ἔτει 1567, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν εἰς τοῦς Τούρκους, τῷ 1540, διὰ συνθήκης παράδοσιν τοῦ Ναυπλίου, ἀπόγονοι τοῦ εἰρημένου Πέρου ντέ Ἀτένας οἱ Francho καὶ Polo de Medicis, di Athenesæ et Nauplia Peloponessî ἡτήσαντο καὶ ἔλαθον ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Ἐνετίας ἐπίσημον ἀντίγραφον ἐν Ἰταλικῇ μεταγράσει τοῦ ἀνωτέρω παρχωρητηρίου τοῦ Νερίου Αἰκκιχιγιόλι, ὄπερ, παρουσιάσαντες εἰς τὸν τότε Μέγαν Δούκκα τῆς Φλωρεντίας καὶ Τησκάνης Κοσμῶν τὸν νεώτερον (Cosmus di Medici), ἀνεγνώρισθησαν ὑπ' αὐτοῦ ὡς μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων

(1). Buchon. Nouvelles recherches. Epo. que II. Τομ. Α. σελ. 131 καὶ 276—277. καὶ Β'—ελ. 220.

κων τῆς Φλωρεντίας.

Τὰ μέλη τοῦ οὗτως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἰδης ἑκατονταετηρίδος ἐγκαταστάντος ἐν Ἑλλάδι κλάδου τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας, ἐξ ὑπακοιβῆς φέρονται τὰ ἐπώνυμα ντε Μένιτζις, ντε Ἀτενας καὶ τὸ ἐξέλλητισθεν Ἰατρός, παρέμειναν ἐν Ναυπλίῳ, ἐπισημῇ κατέχοντα δημόσια ἀξιώματα, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν περιόδον τῆς πρώτης αὐτοῦ Ἐνετικῆς κυριαρχίας (1389-1540), ὑπερμαχοῦντα τοῦ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἔνετικῷ τούτου προπυργίου καθ' ὅλην τὰς πρὸς ἄλωσιν αὐτοῦ ἐπανελημμένους ἀποπειράς τῶν Τούρκων ἐκ τούτων δὲ τῶν Ναυπλιέων Μεδίκων, λήγοντος τοῦ 15ου ἢ ἀρχομένου τοῦ 16ου αἰῶνος, προεχειρίσθη ὁ Πάπας Καθολικὸν Ἐπίσκοπον Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας. Καὶ, ὅτε, φθίνοντος τοῦ ἔτους 1540, μετὰ μακρὰν καὶ πεισματώδη πολιορκίαν τὸ Ναύπλιον περιήλθε διὰ Συνθήκης εἰς τοῦς Τούρκους, πλείστα μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῆς ἐξεπατρίσθησαν μετακίθησαντα ἀλλοτρίῳ τοῦ Ἐνετικῷ Κράτους.

Οὕτως ὁ Polo di Athenes de Medicis, da Napoli di Romania, εἰς ἀμοιβὴν τῶν προσενηχθεισῶν τῇ Ἐνετικῇ Πολιτείᾳ ὑπηρεσιῶν καὶ πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς ἐν Ναυπλίῳ ἐγκατεληφθείσης ἀκινήτου περιουσίας αὐτοῦ, διωρίσθη διὰ Ψηφίσματος τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας ἐν Βερώνη εἰς τὴν λίαν προσοδοφόρον θέσιν τοῦ Κυβερνήτου τῆς φυλακίδος τῶν σιτηρῶν (Capitano della barcha delle biave) καὶ οὕτως φέρεται εἶναι ὁ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Francho, ὡς προείρηται, ἀνεγνώρισθεις πρὸς τοῦ συγγενοῦ Μεγάλου Δουκῆ τῆς Φλωρεντίας ὡς ἀνήκων εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Μεδίκων. Ὁ εἰρημένος Polo de Medicis, εἰ καὶ μὴ τις ἄλλος ὁμώνυμος αὐτοῦ, μνημονεύεται ἐπίσης ὡς διαμένων ἐν Ἀθήναις τῷ 1542, ὀλίγον μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Ναυπλίου εἰς τοῦς Τούρκους. Ἄτεροι, ὡς ὁ Πέτρος Ἰωάννης, Μαριέττα καὶ Ἐλένη di Medicis, ἐπροικοδοτήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς πολιτείας διὰ τοῦ ἡμίσεως τοῦ χωρίου Ἀλικάμπου τῆς τότε Ἐνετοκρατουμένης Κρήτης εἰς ἀποζημίωσιν τῶν κατὰ τὴν παράδοσιν

Ὁ βασιλεὺς Κρόβος φωτογραφούμενος ὡς Χατζή-Σταυρόν ἐξωθὴ μίσεθ δεινῆς τῶν Λατοφάτων

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΙΤΙΔΑ

του Νκυπλίου εις τους Τούρκους ἐγκτά-
λειφθέντων αὐτοῖσι κινήτων κτημάτων,
τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτοὺς καὶ τὸν θεῖον
αὐτῶν Ἀντώνιον di Athenes, ἀξίας πεν-
τακισχιλίων πεντακοσίων πενήτηντα
τριῶν Δουκάτων. (1).

Ἐτερα μὲλη τῆς οἰκογενείας ταύτης,
πιθανῶς καὶ ὁ προμνησθεὶς Ἀντώνιος di
Athenes, προαμείναντες ἐπὶ μακρὸν ἐν
Ναυπλίῳ πρὸς διευθέτησιν τῶν ὑποθέσεων
αὐτῶν καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰ-
ρηνικὴν αὐτοῦ κατάληψιν, διεξεπεριώθη-
σαν κατόπιν μετ' ἄλλων ἐπισήμων Ναυ-
πλιακῶν οἰκογενειῶν εἰς τὸν ἐκκλιτὴ τῆς
παραλίας τοῦ Ναυπλίου Πραστὸν τῆς Κυ-
νουρίας καὶ ἐκεῖθεν κατέφυγον εἰς Οἴτυλον
καὶ ἄλλα ἀπρόσιτα χωρὶς τῆς ἀνοποτάκτου
Μάνης, ἐνθα βραδύτερον συναντῶμεν αὐτοὺς
μεταξὺ τῶν πρωτευουσῶν οἰκογενειῶν τοῦ
τόπου ὑπὸ τῶν ἐπώνυμων ντι-Μένιτζι καὶ
δέ-Ἰατροῦ ἢ ἀπλῶς Ἰατροῦ, ἀπ' αὐτοῦ
ἔτι τοῦ 16ου αἰῶνος.

Τεσσαράκοντα περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς κα-
τάληψως τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ τῶν Τούρκων
ἐν τινὶ ἐπιστολῇ ὑπὸ χρονολογίαν 3ης Αὐ-
γούστου 1582, ἦν ἡ Πρόκριτος τῶν Μανια-
κῶν ἀπηύθυνεν πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης
Γρηγόριον II' αἰτούμενον τὴν προστασίαν
αὐτοῦ κατὰ τῶν Τούρκων δυναστῶν τῆς
Πελοποννήσου, φερεται προσηγορευόμε-
νος καίτις νηκολας διατρος (Νικολαὸς
δέ-Ἰατροῦ) προφανῶς ἐκ τῶν εἰς Μάνην
μετοικησάντων Μεδίκων τοῦ Ναυπλίου,
ποιούμενος χρῆσιν τοῦ ἐξελληνισθέντος ἐ-
πωνύμου τῆς οἰκογενείας Ἰατροῦ, τῇ
προσθήκῃ τοῦ τίτλου τῆς εὐγενείας, δέ,
ὅνπερ ἔφερον οἱ Μεδικοί. (2).

(1). Documenta Stratiotis illustratia
CCCXCII τῆς 22 Δεκεμβρίου 1542 καὶ DIX
τῆς 24 Δεκεμβρίου 1547. Κ. Σάθα Μνημεῖα
τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, τόμος Η', σελ. 370—
451.

(2). Ἡ περίεργος αὕτη ἐπιστολή, Ἑλληνιστί
συντεταγμένη, ἀπέκειται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ
Βατικανοῦ φέρεται κατωθὶ ἐπὶ γάρτου προσκε-
κλλημένου δι' ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ σφρα-
γίδι πεπιεσμένην, ἐφ' ἧς διακρίνεται πως τὰ γράμ-
ματα (ΜΟΥΡΗΣΚΟΣ, γεγραμμένα κυκλικῶς,
τὰ δὲ λοιπὰ, τὰ συμπληροῦντα τὸν κύκλον, εἰσι

Καὶ ἀθλον μὲν ἀποβάνει ὁποῖον παρὰ
τῷ Μικχωριώτῳ Πάπῳ Ρώμης Γρηγόριῳ
II' εὔρεν ὑποδοχὴν ἢ λήγοντος τοῦ 16ου
αἰῶνος διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νικολάου Μου-
ρήσκου ἀπευθυνθεῖσα πρεσβεία τοῦ Πρωθιε-
ρέως Μουρήσκου, τοῦ Ἀρχοντος τούτου
(Κουβερναδούρου) τριακοσίων χωρίων καὶ
ἐξήκοντα χωρῶν τῆς ὅλης Μάνης, ὡς αὐτο-
τιτλοφορεῖται· πλὴν ἐκ τῆς αἰτίσεως ταύτης

δυσανάγνωστα καὶ ὅλως ἀσπῆχά ἐν τῷ μέσῳ.

Ἡ ἐπιστολή αὕτη ἔχει ἐπὶ γραμμασιν οὕτως:

«ἀφθ' αὐγούστου Γ.»

« Ἡ τιμιότατον καὶ ἀξιοτάτον κ' κόν πα-
παν τῆς ρομᾶς ἀρχιερεα τὸν χρηστιανο· πολὰ καὶ
προσκυνομε τῷ ἐλπροτατο σου κορμί· εμης
ἢ μανητέος ὅλη μικρὴ καὶ μεγάλῃ ἱερῆ καὶ γι-
ροντες πολα προσκηνομε τὴν βασιλεῖα σου πε-
θηματος καὶ ζητοτες τὴν βασιλεῖα σου ἐσιμαζο-
χτηκαν ὁλος· ὁ λλος· καὶ γραφομε τῆς βασιλεῖ-
σου καὶ στέλομε το νηκωλι τοῦ προτοπαπα του·
μουρησκου τὸν ἰον· ὅπου ἐνε ὁ πατέρας του·
κουβερναδουρος ἦσε ὅλη τὴν μανη· ἦσε τριακο-
σια χορηκ· καὶ ἠρεξῆτα χορές· διχ να σου ἠρη-
πραμια δουλεψη του θεου· καὶ ὅλης τῆς χρη-
στιανοσης· καὶ παρχαλομε τὴν βασιλεῖα σου
να γράψης του ερηγος· διοτι τορα ἠπορομε να
επαρομε τον μωρέα· να καταδικασομε τον
μεγαλον αγαρηνο· να ἠξευρη ἡ βασιλι(α) σου πο-
ἠθορηκοντε ἐξη χληηιδες παληκαρια· ὅπου ἠρη
δουλευταδές τῆς βασιλεῖα σου· ἐξου ἀποτον απο-
δοληπόν του μωρέας· ὅπου παντεχοῦ βοηθηαται
τὴν βασιλεῖα σου· καὶ ἀπο ἐμάς τους μανητέος·

«Ἐγο μαυροδὸς μαλευρης ἀπο το θητιλο με τὴ
ἠδὸ θελιμα του τοπου εγραψα το ἀνοθε.»

«Ἐγο καλοποθος φουκας στεργο το ανοθι γε-
γραμμενο.»

νηκολας διατρος στεργομε το ανοθι γεγρα-
μενο.»

«Ἐγο παπὰς χρησοπαθης μαρτιρο τον ανοθε
γεγραμμενω.»

«Ἐγο δοθορης κοτοσταθλος στεργομε το ανοθι
γεγραμμενο.»

«Ἐγο κοστατης ὁ νηκλο στελγο τὸ ανοθε γε-
γραμμενο.»

«Ἐγο μιχαλῆς ὁ ρηκιφος στελγο το ανοθε γε-
γραμμενο.»

«Ἐγο τζιληθνης αμπελουργος τεργομε το
ανοθε.»

«Ἐγο δημητρος ὁ τριγονας στεργομε τὸ ανο-
θι γεγραμμενο.»

« Ἡ Ἐγο προτοπαπας μουρησκος μανης φθ-
μάρο με τῷ ἠδὸ μου χέρη Ἡ »

Αἱ ὑπογραφαί εἰσιν ἰδιογραφοί· ἐξωθὶ δὲ τῆ
ἐπιστολῆς φέρεται ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή :

« Ἡ τιμιότατον κ' κόν παπα τῆς ρομᾶς
κκθοληκό βασιλη καὶ δεσποτι τον χριστιανο
«δοθιτῶ τὴν ρομα.»

προκύπτει ἀριδῆλως ἢ ἀπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ
16ου αἰῶνος παρουσία εἰς Μάνην ἐνός ἢ
καὶ πλειοτέρων μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν
ἐκ Φλωρεντίας Μεδίκων ἢ Ἰατρῶν, ἅτινα
κατέλειπον τὸ Ναυπλίον εὐθὺς ὡς παρεδό-
θη τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν εἰς τοὺς Τούρκους,
καὶ ὧν ὁ ἀρχηγέτης Πέτρος de Medici
εἶχεν ἀποκατασταθῆ μονίμως ἐν τῇ ὀχυρᾷ
ταύτῃ πόλει πρὸ δύο περιποῦ αἰῶνων.

Ὀλίγα ἔτη βραδύτερον, ἀρχομένου τοῦ
17 αἰῶνος, κατὰ τὰς τυχοδιωκτικὰς ὁπο-
πεύρας τοῦ Καρόλου Γονζαγίου Δουκὸς τοῦ
Néber (1609—1624), ὅστις ἤζητο δικιῶ-
ματα διαδοχῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Κων-
σταντινουπόλεως ἐκ κληρονομίας τῆς μά-
μης αὐτοῦ Μαργαρίτας θυγατρὸς τοῦ Βο-
ναφτζίου Παλαιολόγου, μεταξὺ τῶν συν-
ομιτῶν Προστώτων τῆς Μάνης καταλέ-
γονται καὶ οἱ Πιέρος, Λουκάς καὶ Λουῆς
ντε Μεδιτζι. Πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν παραβό-
λων αὐτοῦ σχεδίων ὁ εἰρημένος Δουξ τοῦ
Néber, ὁ ἀτακκλούμενος Κωνσταντῖνος
Παλαιολόγος ἐπίδοξος Ἀυτοκράτωρ τοῦ
Βυζαντινοῦ Κράτους, εἶχεν ἀποστείλει εἰς
τὴν Πελοπόννησον μετ' ἐπιστολῶν καὶ δώ-
ρων τὸν Ἰπκοπιστὴν αὐτοῦ Καστελ-Ρινάλ-
δο (Chateau—Regnault), ὅπως διε-
γείρει τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων καὶ δὴ
τῶν Μανιακῶν κατὰ τῆς Τουρκικῆς ἐξου-
σίας.

Ὁ ἐκτακτὸς ἀπεσταλμένος καὶ πληρε-
ξούσιος Ἰπουργὸς τοῦ Δουκὸς τοῦ Nεβέρ Κ-
στέλ—Ρινάλδος ἀποβὰς εἰς Μάνην ἀπηυ-
εθνήθη εἰς τὸν πρῶτον τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν κἀ-
βο τῆς Μάνης ἕως τὴν Καλαμάτα σινιὸρ
Πιέρο ντι Μεδιτζι, ὅστις παρουσίασεν
αὐτὸν εἰς τοὺς Προστώτας τῆς χώρας, μεθ'
ὧν ἦλθεν εἰς ἐξηγήσεις. Οἱ Μανιακται, δι-
στάζοντες νὰ δώσωσι πίστιν εἰς τὰς κενὰς
ὑποσχέσεις τοῦ Καστέλ-Ρινάλδου καὶ φο-
βούμενοι τὴν ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας τοῦ
κινήματος ἐκδίκησιν τῶν Τούρκων, ἀνέ-
θεντο εἰς τὸν συμπατριώτην αὐτῶν καὶ
πρῶτον τοῦ τόπου Πιέρον ντι Μεδιτζι, ὅ-
πως μεταβῆ αὐτοπροσώπως εἰς Παρισίους
καὶ ζητήσῃ ἐξηγήσεις καὶ τὰς ἀναγκασίας
ἐγγυήσεις παρὰ τοῦ Δουκὸς τοῦ Nεβέρ περὶ
τῶν ὑπισχυομένων παρὰ τοῦ ἀντιπροσώ-

που αὐτοῦ Καστέλ-Ρινάλδου ἐπικουριῶν
καὶ ἐφοδίων· πρὸς τοῦτο δ' ἐνεχείρησαν
αὐτῶ καὶ τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν, ἧς τὸ
κειμενον ἀνευ τόνων καὶ πνευμάτων, μεστὸν
δὲ ἀνορθογραφίων, διέσωσιν ἡμῖν ὁ προμνη-
σθεὶς Γάλλος μεσαιωνοδίφης Buchon, καὶ
τὴν ὁποῖον παραθέτομεν ὡδε διωρθωμένη
πως πρὸς πληρετέραν κατανόησιν :

« Ὑψηλότατε καὶ ἀφέντη δοῦκα τῆς Ne-
» βερόνας Παλαιολόγε ! »

« Ἐγροίκησα μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ ἀ-
» γαλλίασιν ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατον κόντε
» ντε-Καστέλ-Ρινάλδο μαζῆ με τὸν ἐκλαμ-
» πρότατον σινιὸρ Πιέρο ντε Μεδιτζι, σύν-
» τροφός του καὶ συμπατριώτης μας, τὴν ἀ-
» γάπην τῆς ὑψηλοτάτης σου ἀφεντίας καὶ
» τὴν μεγάλην προθυμίαν ὅπου ἔχεις διὰ τὴν
» ἐλευθερίαν διὰ τὸ γένος τῶν Ρωμαίων,
» τῷ ὁποῖου εὐχαριστοῦμεν καὶ προσκυνου-
» μεν τὴν ὑψηλοτάτην σου ἀφεντίαν νὰ σοῦ
» δώσῃ ὁ θεὸς χάριν νὰ ἐλευθερώσῃ με νί-
» κας καὶ δυνάμεις καὶ τάξεις ὅπου πρέ-
» πει διὰ νὰ πάμε κόντρα τῶν Ἀγαρηῶν.
» Καὶ ὁπότε ἐρθῆς με τὰς δυνάμεις ἐκείνας
» ποῦ μάς ἐπροσέπαν οἱ ἀνωθεν εἰρημένοι, ἡμε-
» στεν πρόθυμοι νὰ προσκυνήσωμε τὴν Ἀλ-
» τέτζα σου καὶ νὰ ἀκολουθήσωμε καὶ νὰ χύ-
» σουμε τὸ αἷμά μας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ
» ἐσταυρωμένου Χριστοῦ, τοῦ ὁποῖου θέλο-
» μεν ζητήσῃ καὶ ἀποθάνομεν ἀντάμος ἕως
» ὄρον τῆς ζωῆς μας. Με τοῦτο νὰ ἔ-
» χωμεν δύνανμιν καὶ ἐμπιστοσύνην ἀπὸ
» τὸν γαληνότατον καὶ Χριστιανικώτατον
» Ρήγαν νὰ μὴ μὰς ἐξκήσῃ εἰς ἀπωλείας
» καὶ χαθοῦμε ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ μας,
» ὅτι τώρα δὲν εἶναι ὡσὰν ἄλλαις βολαῖς
» νὰ μὰς συμπαθήσουν, ὅπου ὁ Ἀγαρηὸς
» μὰς ἐχάλα καὶ πάλι μὰς ἐσυμπάθει, ἀμὴ
» τώρα ἀν μὰς νικήσῃ, δὲν εἶναι νὰ ἀφίσῃ ψυ-
» χὴν ἀπὸ τὸν κόσμον ἐτοῦτον. Τὸ λοιπὸν ἢ
» ὑψηλοτάτη σου Ἀφεντία θέλει κάμει νὰ
» δώσῃ πίστιν τῶν ἀνωθεν δῶα, τῶν ὁποῖων
» ὠμλήσκαμεν ὅτι κάμνει χρεια εἰς τὸ θεῖον
» ἔργον. Καὶ στέλομεν τὸν ἀνωθεν σινιὸρ
» Πιέρο ντι Μεδιτζι, ὡς συμπατριώτης μας
» καὶ ὁ πρῶτος τοῦ τόπου μας καὶ... ὁ, ὅπου
» τὸν ἔχομε ἀπὸ τὸν κἀβο τῆς Μάνης ἕως
» τὴν Καλαμάτα καὶ ἐδύκωμεν τὸν θύμισι.

«διὰ τὰ γυρέφῃ ζητήματα διὰ τὸν τόπον
μας, καὶ εἴτι ὅπου νὰ μείνη καὶ νὰ ζητήσῃ
διὰ τὸν τόπον μας, τὸ στεργόμασταν. Νὰ
δῶσωμεν τέλος τῆς γραφῆς ἵνα διδῇ ὁ
Οὐρανὸς τῆς Ὑψηλοτάτης σου Ἀφεντίας
πᾶσαν δύναμιν καὶ νίκην εἰς ταῖς ἀξίαις
σου, ἀντρίαις καὶ προθυμίαις καὶ ὡς Πρίν-
τζιπον ἐδικόν μας.»

«Εὐλαβεῖς δοῦλοικαὶ εὐσπλαχνικοὶ κατὰ
τὰ πάντα γραφομαίχπὸ τὸν κάβοτῆς Μά-
νην ἕως τὴν Καλαμάτα καὶ σὲ προσκυ-
νοῦμεν καὶ ὑπογράφονται καὶ κάτωθεν
πᾶρτι ἀπὸ τοῦς προστούς μας.»

† Νικήτας Ἐπίσκοπος καὶ Ἐξαρχος Πατρια-
ρχικός Ζυγοῦ.»

«Ἐγὼ Γρηγόρης Κλινოდῆς στέργομαξ τὸ
ἄνωθεν καὶ τὸ χωριὸ ὄλο.»

«Καὶ ἐγὼ Πατρικίος Φωκᾶς προσκυνῶ
τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Καὶ ἐγὼ Δημητράκης Κοντόσταυλος με
τὴν γενιά μου καὶ τὸν τόπον μου ὄλον προσκυνῶ
τὴν ὑψηλοτάτην σου ἀφεντίαν.»

«Κ' ἐγὼ Δημήτρης Νίκλος με τὴν γε-
νιά μου προσκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην σου
Ἀφεντίαν.»

«Ἰώσαφος Ἱερομόναχος καὶ Ἡγούμενος
Χέλμου.»

«Ἐγὼ Οἰκονόμος Νέρη χώρας Μηλέα
προσκυνῶμε τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντία
τε Νοβερτίας.»

«Καὶ ἐγὼ Δημήτριος Νίκλος προσκυνῶ
τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντία με τὴν γενιά
μου ὄλην καὶ με τὸν τόπον.»

«Καὶ ἐγὼ Φραντζίσκος Οἰτύλου στέρ-
γομαξ τὰ ἄνωθεν με Ζαρκάτα ... ἡμετέρου
τοῦ Βασιλέως.»

«Καὶ ἐγὼ Κωσταντῆς Πούβελος στέρ-
γομαξ τὰ ἄνωθεν με τὴν γενιά μου καὶ με
ὄλην τὴν Ζαρκάτα.»

«Γεώργιος Σκομπλὸς καὶ ταβουλάριος
Ἀρδουβίτσας με ὄλην μου τὴν χώρα προ-
σκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Νικήτας Μελισσινὸς καὶ ταβουλάρης
χώρας Πραστίου προσκυνῶμεν τὴν ὑψηλο-
τάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Οἰκονόμος Κουτήφαρης με τὴν γενιά
μου καὶ με τὰ χωριὰ τοῦ Ζυγοῦ προσκυ-
νοῦμε τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Δημήτριος Στυλιανὸς με τὰ χωριὰ μου
καὶ με τὴν γενιά μου προσκυνῶ τὴν ὑψηλο-
τάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Ἐγὼ Δημέας Βέλκουνος χώρας Ἀρχ-
«χόβας προσκυνῶμεν τὴν ὑψηλοτάτην σου
Ἀφεντία Δοῦκα τε Νοβερτίας.»

«Γεώργιος Καραναῖος με τὰ χωριὰ μου
καὶ με τὴν γενιά μου προσκυνῶ τὴν ὑψηλο-
τάτην σου Ἀφεντία.»

«Καὶ ἐγὼ Δουκάς δι-Μέδιζης ἀπὸ το
Βοίτυλο προσκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην σου
Ἀφεντία.»

«Καὶ ἐγὼ Θεόδωρος Στεφκνόπουλος με
τὴν γενιά μου καὶ με τὸ Βοίτυλο προσκυνῶ
τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Καὶ ἐγὼ Θεοδωράκης Μαλέβρης με τὴν
γενιά μου καὶ με ὄλο τὸ χωριὸ Μάνη προ-
σκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

«Καὶ ἐγὼ Κωνσταντῆς Στεφκνόπουλος
με τὴν γενιά μου καὶ με τὸ Βοίτυλο προ-
σκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

Μιχαλάκης Κοσμάς με τὴν γενιά μου
καὶ με χωριὸ μου προσκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην
σου Ἀφεντίαν.»

«Καὶ ἐγὼ Δουῆς Μέδιζης ἀπὸ τὸ Βοίτυλο
προσκυνῶ τὴν ὑψηλοτάτην σου Ἀφεντίαν.»

Ὁ Πέτρος ντὶ-Μέδιτζι, κομιστής τῆς
ἐμπιστευτικῆς ταύτης ἐπιστολῆς καὶ συνο-
δευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Δου-
κὸς τοῦ Νεβέρ Κόμητος Καστελ-Ρινάλδου,
μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπου συνήνησε τὸν
ἐπίδοξον Αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως, πρὸς τὸν ὅποσον παρέσχε πάσα
τὰ ἀναγκαῖα πληροφορία περὶ τῶν δια-
φόρων πόλεων, χωριῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν θέ-
σεων τῆς Πελοποννήσου, ὡς καὶ τῶν ἐν
αὐτῇ δυναμένων νὰ φέρωσιν ὄπλα Τούρ-
κων καὶ Χριστιανῶν.

Κατὰ τὰς πληροφορίας ταύτας ὁ ἐν Σό-
φιζ διαμείνων τότε Βελιέρβης τῆς Ρου-
μελίας εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ εἰκοσι
Βέηδες, ὧν ὁ ἰσχυρότερος ἦν ὁ Βέης τῆς
Πελοποννήσου, ἐξουσιάζων ὀκτακῶσια τιμα-
ρια (timars), δυνάμενα νὰ παράσχωσι χί-
λιους διακοσίους πεζοὺς ὀπλίτας (espies)
μὴ ὑπολογιζομένης εἰς τούτους τῆς φρου-
ρᾶς τοῦ Ναυπλίου, ἀποτελουμένης ἐκ πεν-
τακῶσιων ἀνδρῶν, καὶ τῶν φρουρῶν Κορῶ-

νης. Μεθῶνης καὶ Νκυκρίνου ἐξ ἑκατὸν ἀν-
δρῶν ἑκάστης, συμποσωμένων οὕτως εἰς
ὀκτακοσίους ἐν ὄλῳ στρατιώτας. Πλὴν τού-
των ὑπῆρχον διεσπαρμένοι ἀνὰ τὴν χώραν
πεντακισχίλιοι ἔτι Τούρκοι, οἵτινες, καίτοι
μὴ μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου,
ἀπετέλουσαν ἐν τούτοις τὸ εἶρημα (esbars)
τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ. Τοι-
ουτοτρόπως ὁ ὄλος ἀριθμὸς τῆς ἐνόπλου
στρατιωτικῆς δυνάμεως τῶν Τούρκων καθ'
ὄλην τὴν Πελοπόννησον δὲν ὑπερέβαινε
τοὺς ἐξακισχιλίους ἀνδρας, ἀπέναντι τῶν ὀ-
πθῶν μόνῃ ἢ Μάνη ἀνελάμβανε νὰ πα-
ράσχῃ εἰς τὸν Δοῦκα δεκαπεντακισχιλίους
μαχητὰς, οἵτινες νικηφόρως ἀντεπεξῆλθον
ἅλλοτε κατὰ πεντακπλασίῳ Τούρκοι.

Αἱ πληροφορίες αὗται εἰς οὐδὲν συντέ-
λεσαν, διότι τὰ παράτολμα σχέδια τοῦ
Δουκὸς τοῦ Νεβέρ, ὡς ἦτον ἐπόμενον, διε-
κεδάσθησαν ἐν αὐτῇ τῇ γενέσει αὐτῶν.
Ὁ ἐμπρησμὸς τῶν πέντε πολεμικῶν πλοίων,
ἵνα διὰ πολλῶν θυσιῶν μόνον κωλύθησε
τὴν ἐξοπλιστὴν ὁ ἀτυχῆς Δοῦξ πρὸς ἐξυπη-
μέτησιν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, καὶ ἡ
ἐπιτυχία τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἰσχυροῦ αὐ-
τοῦ φίλου καὶ προστάτου Πατρὸς-Ἰωσήφ,
τοῦ τὰ μάλα δυναμένου παρὰ τῷ παντοδύ-
νακῳ τότε Πρωθυπουργῷ τῆς Γαλλίας
Καρδινάλιῳ Ρισχελιέ, ἀφῆρεσαν πᾶσαν
αὐτοῦ ἐλπίδα.

Αἱ ἐντυπώσεις, ἃς ἀπεκόμισε κατὰ τὴν
ἐν Παρισίοις παρεμονὴν αὐτοῦ ὁ ἀπεσταλ-
μένος τῶν Μανιατῶν Πιέρος ντὶ Μέδιτζι,
ἐν ὑπῆρχον πᾶσι ἐνθαρρυντικαὶ διὰ τὸν
ἄρχοντα αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ Δουκὸς τοῦ Νε-
βέρ, ὧν κομιστής εἰς Πελοπόννησον ἦν ὁ
ἐμπιστὴς αὐτοῦ Κόμηξ Καστελ-Ρινάλ-
δος, ἀπεδείχθησαν φροῦδα. Οὐδεὶς τῶν Ἡ-
γεμόνων τῆς Εὐρώπης, οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἀνώ-
τατος Ποντίφης ἐδείκνυον διαθέσεις εὐμε-
νίας, ὅπως ὑποστηρίξωσι σπουδαίως τὰ ἐν
ἀνατολῇ σχέδια τοῦ Δουκὸς τοῦ Νεβέρ. Ὁ
Καπουτσίνος προστάτης αὐτοῦ, ὁ Καπουτσίνος
Πατρὸς-Ἰωσήφ, ὅστις παλλὰ ὑπέσχετο,
ἐνδυνάθη νὰ κάμψῃ τὴν ἰσχυρογνωμο-
σύνην τοῦ τὰ πάντα δυναμένου Πρωθυ-
πουργοῦ τῆς Γαλλίας Καρδινάλιου Ρισχε-
λιέ, μετ' ὄλην τὴν ἀναμφισβήτητον ἐπίρ-
ρησιν ἣσκει ἐπ' αὐτοῦ. Οὕτως ὁ ἀτυ-

χῆς ἐπίδοξος Αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως ἀπέλειπε γομνὸς πάσης ὑποστη-
ρίξεως καὶ παντὸς πόρου, ταχέως ἐξαν-
τλήσας πᾶν τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς πα-
τρικῆς αὐτοῦ περιουσίας προῖον εἰς τὰς ἐ-
πιδείξεις καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν, ὡς εἴ-
ρηται, ἐμπρησθέντων πέντε πλοίων.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Μανιατῶν Πέ-
τρος ντὶ Μέδιτζι, μετὰ μακρᾶν ἐν Παρισίοις
διαμονὴν ἀπελπισθεὶς ἀνεχώρησεν τέλος
κατὰ φθινόπωρον τοῦ 1618 καὶ ἐπέστρε-
ψεν εἰς Μάνη, ἄγγελος κηλῶν εἰδήσεων.
Ἐνταῦθα δ' ἀδελφον ἀποβάνει ἀν φωραθεὶς
ὑπέστη καὶ οὗτος τὴν τύχην ἐτέρου ἐπι-
σήμου μύστου τῆς συνωμοσίας ταύτης, τοῦ
Μητροπολίτου Λακεδαιμόνος Χρυσάνθου
Λάσκαρι, ὅστις καταδοθεὶς εἰς τοὺς Τούρ-
κους ὡς διεγείρων τὸ χριστιανικὸν ποίμνιον
αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σουλτάνου,
οἰκτρὸν εὔρε θάνατον, ἐκδαρεὶς, ζῶν ἐν αὐτῷ
τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ τοῦ Μιστραῖ, ἐν ᾧ
ἱερούργει.

Ὅπως δῆποτε ὅμως ἡ ἐξελληνισθεῖσα
οἰκογένεια τῶν Μεδίκων (di Medici) ἢ
Ἰατρῶν καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην
ἐθνικὴν περιπέτειαν, καθ' ἣν ἐνεργῶς με-
τέσχεν, ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸν μετέ-
πειτα χρόνον διακρινομένη ἢ μᾶλλον εἰ-
πεῖν πρωτεύουσα ἐν Οἰτύλῳ ἀντίπαλος τῆς
ἐπίσης ἀρχαίας καὶ μεγάλης Βυζαντικῆς
οἰκογενείας τῶν Στεφκνοπούλων, ἣτις, κατὰ
τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσιν τῆς Κων-
σταντινουπόλεως καταφυγοῦσα εἰς Μάνη, ἐκ
τοῦ γενάρχου αὐτῆς Στεφάνου ἀνῆγε τὴν
καταγωγὴν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Τρα-
πεζοῦντος Δαβὶδ Κομνηνόν.

Ὁ μεσοῦντος τοῦ ἔτους 1645 ἀρχά-
μενος αἰματηρὸς πόλεμος μεταξὺ Τούρκων καὶ
Ἐνετῶν ἐν Κρήτῃ δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ συγι-
νήσῃ βαθέως καὶ τοὺς ἀνυποτάτους κα-
τοίκους τῆς Μάνης, οἵτινες διαχειρόμενοι
ὑπὸ τῶν κατεχόντων τὰς γείτονας Ἴονιους
νήσους Ἐνετῶν Ἀρχόντων ἐπεχείρησαν νὰ
φέρωσιν ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὴν Τουρκοκρα-
τουμένην Πελοπόννησον. Καὶ, ὅτε μετὰ πεισο-
ματώδη ἀγῶνα ἡ ἀπεγνωσμένη ἀντίστασις
τῶν Ἐνετῶν ἐν Κρήτῃ περιορίσθη εἰς μό-
νον τὸ ἰσχυρὸν φρούριον τοῦ Ἡρακλείου, ἢ

δὲ ἐπιχειρηθεῖσα ὑπὸ Μανιατῶν καὶ Ἐνετῶν ἐπιθέσις κατὰ τοῦ Κάστρου τῆς Κλαμάτας ἀπέτυχε, πολλοὶ τῶν Μανιατῶν καὶ κυρίως οἱ μᾶλλον ἐνεχόμενοι ἀπεφάσισαν ἐν ἔτει 1663 νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς Τοσκάνην τῆς Ἰταλίας, ἧς ἤρχεν ὁ Μέγας Δουξ Φερδινάνδος Β' ὁ ἐκ Μεδίκων.

Τριμελής ἐπιτροπεΐα, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Μανιατῶν Προκρίτων Δημητρίου Μέντιτζη, Νικολάου Μέντιτζη καὶ τοῦ ἐκ Χανίων τῆς Κρήτης Ἐνετοῦ Ἰωάννου Gregis μετέβη εἰς Φλωρεντίαν καὶ ὑπέβαλε τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1663 Αἴτησιν ἰταλιστὶ συντεταγμένην πρὸς τὸν Μέγαν Δούκα Φερδινάνδρον Β', ἐν ἧ διατυποῦντο εἰς ἄρθρα ἔνδεκα οἱ ὅροι τῆς ἐκ Μάνης εἰς Τοσκάνην μετοικεσίας τριακοσίων οἰκογενειῶν, ἀποτελουσῶν χιλίας πεντακοσίας περίπου ψυχὰς. Τῆς αἰτήσεως ταύτης ἐγένοντο δύο ὅμοια σωζόμενα ἐν τῷ δημοσίῳ Ἀρχεῖῳ τῆς Φλωρεντίας, ὧν τὸ ἕτερον σεσημασμένον διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ Μ. Δουκὸς φέρει παρὰ πόδας ἑλληνιστὶ τὰς ἐπομένους ὑπογραφάς :

† διμιτρακις μεττιτζις στεργομε και ομπιγάρουε τχ ανοθε καπιτολα και απογραφου με το ηδη μου χερι.

Io Zuanne Gregis affi° et me obbligo quanto di sopra.

† πιερος γινεστις στεργομε και οπλυγαρομε τα ανοθι καπετολα και απογραφου με το ηδισ μου χερι.

† νηκολας μετηκης στερέγομε κλπ.

† Αγηνακη μετιζη, ἐπίσης

† παβλης στεφχνόπουλος, ἐπίσης.

† γηανε στεφχνόπουλος »

† και γο παπα τε μετητζας »

† και γο βασηλης τε μετητζας »

† και εγο διμιτρακι τε μετζη »

† και γο θεοδορις παπαδακις μεττιτζης

στεργομε το ανοθε καπιτουλο.

† και γο γεανης στεφχνόπουλος, ἐπίσης

† και γο δημήτρης στεφχνόπουλος »

† ληας και γρηγορακις αλεβοας και

νηκολε βηυστιος στερεγομαστε το ανοθε

καπετουλα.

† και εγο στεφχνος στεφχνόπουλος στρε-

γομε το ανοθε καπιτουλο και απογραφου με

πο υδηο μου χερι.

— Μεταξὺ τῶνδεκαπέντε ὑπογραψάντων τὴν, ὡς εἴρηται αἴτησιν τῶν Μανιατῶν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἐν Μάνῃ μετοικησάντων Μεδίκων συγγενῶν τῶν Μεγάλων Δουκῶν τῆς Φλωρεντίας, οἱ Δημήτριος, Νικόλαος, Γιαννάκης, Βασίλειος, ἕτερος Δημήτριος, εἰς ἱερεὺς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεόδωρος Παπαδάκης ντὶ Μέντιτζη, ἐξ οὗ προκύπτει ἀριδῆλως ὁ πολλαπλασιασμὸς τῆς οἰκογενείας ταύτης ἐν τῇ ἀπροσίτῳ ἐκείνῃ χώρᾳ τῆς Πελοποννήσου.

Διὰ τῆς αἰτήσεως ταύτης οἱ Μανιατῆς βεβαιοῦντες ὅτι ἀπολαύουσι πληρεστάτης ἐλευθερίας, εἰς μόνον τὸν Θεὸν ὑποκαίμενοι, αἰτοῦνται τὴν προστασίαν τοῦ Μ. Δουκὸς Φερδινάνδου, τῶν ἡγεμονικῶν ἀρετῶν τοῦ οἰκίου ἢ φήμη ἐξίκετο μέχρι αὐτῶν μὴ παρκαλίποντες δὲ νὰ μνησθῶσι καὶ προγενεστέρους ἀποπειράς μεταναστεύσεως Μανιατῶν εἰς Ἰταλίαν, δηλοῦσιν ὅτι, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀγριότητος τῶν Τούρκων καὶ τῶν ἀπειλούντων αὐτοὺς κινδύνων, ἔλαβον ἤδη τὴν ἀπόφασιν τῆς μεταναστεύσεως, ἣν ἐξερῶσιν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Δουκὸς ἀποδοχῆς των ἐν τῇ αἰτήσει ἔνδεκα ὅρων, ὧν πρῶτος ἦν ὁ σεβασμὸς τῶν δογματῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἠνωμένης μετὰ τῆς Λατινικῆς κατὰ τὰ ἐν Λιβύρῳ δεδεγμένα.

Τοὺς ὅρους τούτους αὐθημερὸν ἀπεδέξατο ὁ Μέγας Δουξ Φερδινάνδος διὰ τῆς ἐπιτοῦ ἑτέρου τῶν πρωτοτύπων τῆς ἀναφοράς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου αὐτοῦ σφραγίδος προσυπογράψαντος καὶ τοῦ Ἀρχιεπιγραμματῆος αὐτοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ gondi συγχρόνως δ' ἐξέδοτο καὶ Διάταγμα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὅρων τῆς μετοικεσίας, ὡς ὑπέβαλεν αὐτῷ ἡ εἰρημένη τριμελής ἐπιτροπεΐα τῶν Μανιατῶν, καὶ ἄλλας σχετικὰς ὁδηγίας, σωζομένους ἐν τοῖς δημοσίοις Ἀρχείοις τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Ἐνετίας.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου χρόνους, τῷ 1664, ὁ ἐκ Μάνης ἐπίσης Ἰάκωβος Μέδικος, εἰς τὸ ὅποιον ἐν ἔτει 1620 εἶχεν ἀφιέρωσει ὁ ἐν Ἄθῳ ἀσκητεύων Κρής Μοναχὸς Ἀθανάσιος ἢ Ἀγάπιος Λάνδος τὸ Γεωπονικὸν αὐτοῦ σύγγραμμ., συνεβούλευσε τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ Μανιατὰς νὰ κληθῶσι εἰς Κορινθίαν ζητοῦντες δι' ἱκετηρίων ἐπιστολῶν

πρὸς τοῦτο προστασίαν τοῦ Πάπ' ἦν δὲ οὗτος ὁ Ἰάκωβος Μέδικος ἐγκρατέστατος τὴν φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν, ἐμκλήτευσεν εἰς τὰ ἐν Ρώμῃ ἐκπαιδευτήρια καὶ μετῆρθετο τὸν ἱατρὸν ἐν Ἰταλίᾳ.

Καὶ ἀμφίβολον μὲν ἀποβίνει ἂν ἡ ἀνωτέρω σύμβασις ἐξετελέσθη ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἢ καὶ ἐμκταιώθει τελείως ἐνεκ μεταμελείας τῶν Μανιατῶν ἢ μᾶλλον ἐκ τῶν παρεμβληθειῶν δυσκολιῶν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν Ἀρχόντων τῶν γειτόνων Ἰονίων Νήσων ὅπως ἴσως ἔστω ἐν βραχεί καὶ δευτέρα ἐγένετο ἀπόπειρα τῷ 1670, εὐθὺς μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ἡρακλείου, πρὸς τὸν δικαζθέντα τὸν Φερδινάνδον Β'. Μέγαν Δούκα τῆς Τοσκάνης Κοσμᾶν Γ' ὃν τὸν Μέδικον.

Ἡ νέα αὕτη αἴτησις τῶν Μανιατῶν, ὑπὸ τὸν αὐτὸν περίπου τύπον τῆς ὑποβληθείσης τῷ 1663, ἐπεδόθη ὑπερμεσοίντης τοῦ ἔτους 1670 εἰς τὸν Μέγαν Δούκα Κοσμᾶν Γ' ὃν φέρουσα μόνως τὰς ὑπογραφὰς πέντε Μεδίκων τῶν δημογρόφη Μέντιτζι, στεφάνου Μέντιτζι καὶ ἀθανάση Μέντιτζι, οἵτινες ἐξ ὀνόματος ὀλοκλήρου τῆς Μάνης ὑπέγραψαν τὴν εἰρημένην αἴτησιν (τὸ ἀνοθε καπιτουλο με το ἴδιο τους χερι στέρογονια και ομπληγαρόμενοι). Παρὰ πόδας τῆς αἰτήσεως ταύτης φερεται Ἰταλιστὶ ἡ ἐπομένη ὑποσημείωσις τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Κοσμᾶ Γ' ὃν προσυπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ αὐτοῦ Γραμματέως Φιλίππου Μαρκελλῆ, ἐχουσα οὕτως :

S. A. accetta l' offerta che fanno i Supplicanti con la condizione eunziate nel presente Memoriale, et promette di conservare a' medecimi i patti di sopra espressi.

Il Gran Duca di Toscana.

Gio Filippo Marucelli

6 Novembre 1670.

Ἐκ τῆς ὑποσημείωσεως ταύτης ἐμφαίνεται τὸ μὲν ἢ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀποδοχῆ τῆς τελευταίας ταύτης αἰτήσεως τῶν Μανιατῶν, ἧτις καὶ ἐξετελέσθη ἀποικισάντων εἰς Τοσκάνην εὐακρίθμων Μανιατῶν, ἐκ τῶν μᾶλλον ἀνκλιθέντων προφασι εἰς τὸν τελευταῖον Κρητικὸν Πόλεμον,

καὶ περὶ τῆς τύχης τῶν ὁποίων οὐδεμία διασώθη πληροφορία, τὸ δὲ ὅτι ἡ οἰκογένεια τῶν Μεδίκων ἦν τότε ἡ ἐπιφανεστέρη οἰκογένεια τῆς Μάνης. (1)

Ἀμφότερα αἱ πρὸς μετοικεσίαν εἰς Τυρρηνίαν ἀπόπειραι αὐταὶ τῶν Μανιατῶν, καθ' ἃς πρωτοστατεῖ ὁ πολυμελής κλάδος τῶν ἀπογόνων τοῦ ἐν Ἑλλάδι μεσοῦντος τοῦ Ἰδου αἰῶνος ἀποκατασταθέντος Πέτρου di Medici, ἐπίσης ἀποτελεῖ καὶ μίαν ἐπι ἀποδείξιν τῶν δεσμῶν τῆς ὁμογενείας, οἵτινες ἐξηκολούθουν συνέροντες τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐγκατεστημένους Μεδίκους πρὸς τὴν περιφνητῆς Φλωρεντίας ὁμώνυμον οἰκογένειαν.

Πέντε ἔτη μετὰ τὴν εἰς Τυρρηνίαν μετοικεσίαν τῶν Μανιατῶν, ἧς προφανῶς μετέσχον καὶ πολλὰ μέλη τῆς ἐξηλληνισθείσης οἰκογενείας τῶν Μεδίκων, ὅ ἐκ τῆς ἐπίσης ἐπιφανοῦς οἰκογενείας τῶν Κοσμᾶδων τῆς Μάνης Λυμπεράκης Γερακάρης, ὅστις μετὰ πολλὰς τυχευτικὰς περιπετείας μεγάλως ἐτιμήθη παρὰ τῶν Τούρκων ὑπηρεσίας αὐτοῦ, πρῶτος τῆς Μάνης Μπης γενόμενος καὶ Γκιουρὸς Πασᾶς ἐπικληθεὶς, ἠρραβωνίσθη μετὰ περιζήτητου κύρους, τῆς θυγατρὸς τοῦ Γιακουμάκη Ἰατροῦ, ντὶ-Μέδιτζι, τῆς ὁποίας τὴν χεῖρα εἶχε ζητήσει πρότερον ὁ Μιχαὴλ Λεμηθάκης, εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Στεφανοπούλων ἀνήκων. Ὁ Μιχαὴλ Λεμηθάκης μὴ ἀνεχόμενος τὴν μετ' ἄλλου, καὶ δὴ ἐχθροῦ, μνηστείαν τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ, ἀπήγαγεν αὐτὴν λάθρα τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ ᾤχετο ἀπίων. Τὴν ἀπαγωγὴν ταύτην σφοδρᾶ ὡς ἦτον ἐπόμενον, ἐπηκολούθησαν συρράξεις μεταξὺ τῶν, ἐχθρικῶς ἄλλως καὶ πρότερον διακειμένων, δύο μεγάλων οἰκογενειῶν τοῦ Οἰτύλου, τῶν Μεδίκων καὶ Στεφανοπούλων, τῆς τελευταίας τῶν ὁποίων ἐπιφανῆ τινα μέλη, ὅπως ἀποφύγῃ τὴν τελείαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς Μεδίκων καὶ τοῦ αἰμοδιψοῦς Μπῆ Λυμπεράκη Γερακάρη ἐξόντωσιν, ἐξεπατρίσθησαν, ἐν ἔτει 1675,

(1) Νέος Ἑλληνομνημῶν. Β'. Δ. σελ. 396—434.

καταφυγόντα εις Πκομίαν κλείεται εις Κηργήσιον τῆς Κορσικῆς, ἔπου καὶ μονίμως ἐγκατέστησαν ἔκτοτε (1)

Κατὰ τὴν ἐπακολούθησάν, φθίνοντος τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐκστρατεῖαν τοῦ Φραγκίσκου Μωροζίνη πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Πελοποννήσου πολλοὶ Μκνιάται ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες ἓνα τῶν Μεδίκων τὸν Πέτρον Ἰατράκον, μεγάλως παρέσχον αὐτῷ ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐκπύρθησιν τῶν Λακωνικῶν φρουρῶν Κελεφᾶ, Πισαβᾶ καὶ Ζαρνάτας μεσοῦντος τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1685, καὶ τὴν ἐπακολούθησάν πολιορκίαν καὶ Ἰλωσιν τῶν Μεσσηνιακῶν φρουρῶν Κορώνης, Μεθώνης καὶ Ναβαρίνου, πρὸς τὰς ὑπὲρ τῶν Τούρκων ἀντιθετοὺς ἐνεργείας τοῦ Μπέη αὐτῶν Λυμπεράκη Γερακάρη.

Αἱ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀμικτηρὰ συρράξεις τῶν δύο πρωτεύουσῶν τῆς Μάνης οἰκογενειῶν, τῶν Μεδίκων καὶ Στεφανοπούλων, καὶ ὁ συνεπείᾳ τούτων ἐκπατρισμός εἰς Κορσικὴν τῶν ἐπιφανεστέρων ἐκ τῶν ἠττηθέντων Στεφανοπούλων μεγάλως ἐνίσχυσε τοὺς Μεδίκους, οἵτινες ἐξήκολούθησαν ἄρχοντες τῆς Μάνης ὅλην τὴν ἐπακολούθησάν χρονικὴν περίοδον τῆς τε Ἐνετοκρατίας καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς δευτέρου τουρκοκρατίας μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1780 ὑποταγῆς τῶν Μκνικτῶν εἰς τοὺς Τούρκους. Καὶ αὐτοὶ οἱ τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου, ἐν ἔτει 1770, ἀναγκιζόμενοι ἀρχηγοὶ τῶν Μκνικτῶν, δύο ἀδελφοὶ Μυρομιχάλοι ἐξ Οἰτύλου, (ὧν ὁ ἕτερος Ἰωάννης ὁ καὶ Σκυλόγιαννης διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ἐπικλειθῆς ἔπεσε μυχόμενος πρὸς τοὺς Ἀλβανούς τοῦ Ὁσμάν μπεη ἐν Μεσσήνῃ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν εἰκοσι τεσσάρων Μκνικτῶν), ἀνῆγον εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Μεδίκων τῆς Μάνης. Οὗτοι δὲ τὸ οἰκογενεϊκὸν ὄνομα ἦν Ἰατρός, ἀνῆγον τὴν καταγωγὴν αὐτῶν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γάλλου Ἱστοριογράφου de-Rulhière, (2) εἰς τὴν περιφρῆν οἰκογένειαν

(1) Χρονικὸν Κορσικῆς σελ. 18 Πρὸς. καὶ Περιήγησιν Δήμου καὶ Νικολάου Στεφανοπούλων ὡς καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἐν Κορσικῇ τοῦ Ν. Φαρδύ.

(2) De Rulhière. Histoire de l'anarchie de Pologne. Tom. 3. σελ. 340-341.

τῶν Μεδίκων (de Medici) τῆς Φλωρεντίας, μετονομασθέντες— Μυρομιχάλοι ἐκ τινος περιπετείας τοῦ ἀρχηγέτου αὐτῶν, οὗ τὸ βκπτιστικὸν ὄνομα ἦν Μιχάλης.

Μετὰ τὴν οἰκράν ἀποτυχίαν τῆς ἐν ἔτει 1770 ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ὀρλωφ διεγεσθείσης, ὡς εἴρηται, Ἐπικρατίας τῆς Πελοποννήσου, ὁ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἐπιφορτισθεὶς νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν ἀτυχῆ χώραν τῶν καταδυναστευόντων αὐτὴν Ἀλβανῶν Κεπετῶν Πασᾶ Γαζῆ Χασάν ἐπεχείρησε βραδύτερον νὰ ὑποτάξῃ μετὰ τῶν κλεπτῶν καὶ τοῦς Μκνιάτας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπέβαλε φέρον ὑποτελείας ἐκ τριάκοντα χιλιάδων γροσίων ἐτησίως, διορίσας ἄρχ. Μπέη αὐτῶν τὸν φίλα φρονούντα τοῖς Τούρκοις Τζανέτον Κουτήφκην. Κατὰ τῆς τοιαύτης ἐπιβολῆς τοῦ Γαζῆ Χασάν Πασᾶ ἐξάνεστησαν οἱ κάτοικοι τοῦ Οἰτύλου, τοῦ σημαντικωτέρου χωρίου τῆς Μάνης, ἀρχηγούμενοι ὑπὸ τῶν συγγωρίων αὐτῶν Μεδίκων καὶ Στεφανοπούλων, ἀρνηθέντες ἐπιμόνως νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντα νέον ἄρχοντα Τζανέτον Κουτήφκην καὶ νὰ κατὰβάλλωσιν τὸν ἐπιβκλλόμενον εἰς τὴν Μάνην, τὸ πρῶτον ἤδη, φέρον ὑποτελείας.

Ἡ τοιαύτη ἀνυποταξία ἐξηρέθησεν, ὡς ἦτον ἐπόμενον, τὸν ὑπερήφκνον Κεπετᾶν Πασᾶ, ὅστις δὲν ἠθέλησε νὰ ἀρήσῃ αὐτὴν, ἀτιμωρητον, ὡς ἀφηγοῦνται οἱ ὀλίγοι ἔτη βραδύτερον, τῷ 1797—1798, κατὰ διαταγὴν τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἐπισκευθέντες τὴν Πελοπόννησον Δῆμος καὶ Νικολὸς Στεφανοπούλοι, ἀπόγονοι ἀρχαίων ἐκ Μάνης ἀποικίων τῆς Κορσικῆς. (1) Ὁ Γαζῆ Χασάν Πασᾶς, ἀφοῦ προηγουμένως κτεσύντριψεν ἐν ἔτει 1780 πρὸς τὸ Γύθειον τοὺς σημαντικωτέρους τῶν κλεπτῶν τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντας τὸν πατέρα τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη Κωσταντῆν μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἀποστόλη καὶ Γεώργη, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν συμπράττοντας ἀνυποτάκτους Μκνιάτας ὑπὸ τὸν γηραιὸν Παναγιώτηρον Βενετσανάκη, ἀνῆλθεν εἰς Τριπολιτσᾶν ἔνθα ἐκάλεσε παρ' αὐτῶν Ἑκκλησιαστικὸν Ἐξάρχον τῆς Μάνης Γρηγοράκη καὶ τοῦ

(1) Voyage Dimo et Nicolo Stephano poli en Grèce. A. XX. σ. 194.

ἀρχηγέτας τῶν δύο ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν τοῦ Οἰτύλου, τῶν Μεδίκων καὶ Στεφανοπούλων καὶ τὸν μὲν Ἐξάρχον Γρηγοράκη ἀνεσκολόπισε, τοὺς δὲ Μεδίκους καὶ Στεφανοπούλους ὑπεχρέωσε νὰ παραδώσωσιν αὐτῷ εἰς σημεῖον πίστεως καὶ ὑποταγῆς τὰ τέκνα αὐτῶν, ἅτινα ἀποσταλέντα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνεκλείσθησαν εἰς τοὺς Ἐπτὰ Πύργους καὶ ἄδελφος ἀποβαίνει ἡ τύχη αὐτῶν.

Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περιπέτειαν καὶ δοκιμασίαν οἱ μὲν Στεφανοπούλοι ἀπεδήμησαν πανοικεῖ εἰς Κορσικὴν, ἔπου πρὸ ἐκκτονταετίας περίπου, ὡς προεἴρηται, εἶχον καταφύγει μετ' ἄλλων Μκνικτῶν καὶ ἕτερα μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, οἱ δὲ Μεδικοί ἐκπατριθέντες ἐπίσης διεσπάρησαν, ἄλλοι μὲν εἰς διάφορα χωρία τῆς Λακεδαίμονος, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἐγγὺς Ἐνετοκρατουμένην νῆσον τῶν Κυθήρων, ἀποβαλόντες ἔκτοτε, πρὸς ἀποφυγὴν καταδιώξωσιν, τὸ ὄνομα τῶν Μεδίκων καὶ περιορισθέντες, εἰς μόνον τὸ ἐξελληνισθὲν ἐπάνωμον τῶν Ἰατρῶν καὶ τῶν ἐκτουτῶν παρκαγῶγων Ἰατροπούλων, Ἰατριδῶν καὶ Γιατράκων, ὑπ' ἀφ' ἑρονται κατὰ τὴν μετέπειτα χρονικὴν περίοδον.

Κλάδος τῆς ἐκπατριθείσης ταύτης οἰκογενείας τῶν Μεδίκων, λήγοντος τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀναφκίνεται εἰς τὸ κατὰ τὰς ὑπορείας τοῦ ὄρους Χέλμου κείμενον χωρίον Λογκανίκον τῆς Λακεδαίμονος. Ἰωάννης ντὶ Μεντιτζὶ Ἰατρός ἢ Ἰατρόπουλος Τενέντες (1) Καββαλιέρος φέρεται ἐν τινι ἐπιγραφῇ κτίτωρ Ἱεροῦ Ναοῦ, τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ εἰρήπια διετηροῦντο μέχρι ἐσχάτων ἐν Λογκανίκῳ. Τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ δὲν διετηρεῖτο ἐν τῇ ἡμιεμφθαρμένη ταύτῃ ἐπιγραφῇ, ἐξ ἧς μόνος διεκρίνετο, κεχαρῆγμένον ἐπὶ ἐγγχωρίου πορίνου λίθου ἑλληνικοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ κτίτορος «Ἰωάννης ντὶ Μεντιτζὶ Ἰατρός» καὶ ὁ τί-

(1) Δὲν εἶναι ἀπίθανον ἡ λέξις Τενέντες νὰ ἀποτελεῖ παραφθορὰν τῆς ἀρχαίας ὀνομασίας τῆς οἰκογενείας «ντατένταις.»

τλος αὐτοῦ «Τενέντες Καββαλιέρος.» Πλὴν ἐκ τῶν διατηρηθεισῶν τοπικῶν παραδόσεων καὶ τῶν οἰκογενειακῶν σημειώσεων τῶν ἀμεσωτέρων ἐπογόνων αὐτοῦ δύναται τις εἰκότως νὰ συναγάγῃ, ὅτι ὁ Ἰωάννης ντὶ Μεντιτζὶ Ἰατρός, ὁ κτίτωρ τοῦ ἐν Λογκανίκῳ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ἀρχηγέτης τοῦ ἐκεῖσε ἐγκαταστάντος κλάδου τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Μάνης, κατέφυγε τὸ πρῶτον μὲν κατὰ τὴν καταδιώξιν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ εἰς Κύθηρα, ἐκεῖθεν δὲ, παρελθούσης τῆς θυέλλης, ἐπανῆλθεν εἰς Λακεδαίμονα καὶ κατώκησε μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον Λογκανίκον ὅπου ἔκτισε καὶ τὸν προμνησθέντα Ἱερὸν Ναὸν.

Ἡ ἐν Κυθήροις παραμονὴ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰωάννου Ἰατροῦ μαρτυρεῖται ἐξ ἐπισήμου ληξιαρχικῆς πράξεως, γενομένης πρὸς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Γεωργίου (Τζιώρατζη) Ἰατροπούλου φθίνοντος τοῦ 1780, καθ' ὃ ἀκριβῶς ἔτος ἡ οἰκογένεια τῶν Μεδίκων ἢ Ἰατρῶν ἐξεπατρίσθη ἐκ Μάνης, ὡς προεἴρηται. Τῆς πράξεως ταύτης, ἣν παραθέτομεν ὧδε ἐπὶ λέξεσιν, κεκυρωμένον ἀντίγραφον κατέχει ὁ Ἰωάννης Ν. Ἰατρός, ἑγάρτος τοῦ Ναυπλίου πολίτης, ἑγγονος τοῦ εἰρημένου Τζιώρατζη Ἰατροπούλου καὶ υἱοῦ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δηλωθέντος τότε νεογνοῦ Νικολάου· ἔχει δ' οὕτως :

«1780 Δεκεμβρίου 20, Κυθήρα.»

«Ἐγενήθη καὶ ἐβκπτίθη ἓνα πεδίον ἀρσενικὸν τοῦ Τζιώρατζη Ἰατροπούλου (μωραίτη) γεννημένον ἀπὸ τὴν συμβίαν του Μαριέτουσα, καὶ ἦτον ἀνάδωχος ὁ Θεόδωρος Βαζικιούτης τοῦ Νικωλοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πεδίου νηκώλαος.»

(Ἰπογ). «Ἀντώνιος Ἱερομόναχος Φατσεῆς καὶ σύγγελος ἐφημέριος τοῦ ἀνωθεν Ἱεροῦ Ναοῦ βεβασιῶνα.»

— Ἀντιγραφὴ βγκλμένη ἀπὸ τὸ λίμπρο τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν παρούσαν χώραν, εἰς τὸ ὅποιον σημειοῦνται ἢ βάπτισταις, ἢ στεφανώσαις καὶ θναίς τῶν ἐνοριτῶν τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ.—

Τοῦ Ἰωάννου ντὶ Μεντιτζὶ Ἰατροῦ δύο ἐγένοντο υἱοὶ, ὁ Παναγιώτης ἢ Ἀναγνώστης

Ἴατρος καὶ ὁ προειρημένος Τζώρτζης (Γιώργιος) Ἴατρόπουλος, ὁ δηλώσας τὴν ἐν Κυθήροις γέννησιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νικολάου. Οὗτοι ἔσχον τέκνα, ὁ μὲν Παναγιώτης τοῦ Μιχαήλ, Διονύσιον καὶ Γεώργιον Ἴατροῦς καὶ θυγατέρα τὴν Ἑλένην σύζυγον τοῦ Ἀργείου εὐπατρίδου Στραυτέλου Ἀνωποπούλου, ὁ δὲ Γεώργιος Ἴατρόπουλος θυγατέρα μὲν τὴν Θεοφάνην σύζυγον τοῦ ἐν Ἄργει Ἀθωνασίου Ἀσημακοπούλου, υἱοῦς δὲ πέντε τοὺς Ἰωάννην, Χρῆστον, Παναγιώτην, τὸν ἐν Κλήροις γεννηθέντα, ὡς προειρήται, Νικόλαον καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Ἴατροῦς.

Τούτων οἱ Μιχαήλ καὶ Διονύσιος Π. Ἴατροὶ καὶ οἱ πρωτεξάδελφοι αὐτῶν Ἰωάννης, Νικόλαος καὶ Κωνσταντῖνος Γ. Ἴατροί, εἰς τὴν ἐμπορείαν ἐπιδοθέντες ἐγκατέστησαν ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἰς τὴν τότε ἐπιναυτικῆ κινήσει καὶ πλούτῳ ἀμυάζουσαν Ὑδραν, συντελέσαντες κατὰ τὸ ἐνὸν καὶ οὗτοι εἰς τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μεγάλας τῶν Ὑδραίων χρηματικὰς θυσίας, ὡς οἱ ἐπίσημοι Πίνακες τῶν ναυτικῶν χορηγημάτων τῆς Νήσου Ὑδρας μαρτυροῦσιν. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα τούτων Ἰωάννης Νικόλαος καὶ Κωνσταντῖνος Γ. Ἴατροὶ ἢ Ἴατροπόουλοι, περὶ τὴν ἐξαγωγήν τῶν προϊόντων τῆς Ἀργολίδος ἀσχολούμενοι κυρίως, διετήρουν εἰς τὴν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Τούρκων οἰκουμένην στρατιωτικὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου καὶ πρὸ τοῦ ἔτους 1821 ἐμπορικὸν Ὑποκατάστημα κατὰ τὴν ἐκτὸς τῶν θορῶν τειγῶν παραλίαν ἐφ' ἧκαὶ ἄμα τῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀλώσει αὐτοῦ ἐν τοῖς πρώτοις ἔσπευσαν, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1822, νὰ ἀποκατασταθῶσιν ὀριστικῶς εἰς τὴν διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Τούρκων κενωθεῖσαν κατοικίαν πόλιν, καταλαβόντες οὕτω μετὰ τῶν ὀλίγων θραδύτερον ἐποικισάντων αὐτῶσε ἐξ Ὑδρας καὶ Μελίδης εὐπορωτέρων αὐτῶν πρωτεξάδελφων Μιχαήλ καὶ Διονυσίου Π.

Ἴατρῶν ἐπιφανῆ θέσιν ἐν τῇ ἀρτισυτάτῳ πρώτῃ ἐλευθέρῃ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ τοῦ Ναυπλίου, τοῦ ὄχρου τοῦτου προπυργίου τοῦ ἀγωνιζομένου τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπολυτρώσεως Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

— Κατὰ παράδοξον εἰρὸν περιστάσεων παρὰ τοῖς θήλεσιν ἀμφοτέρων τῶν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος προερχομένων καὶ ἐν Ναυπλίῳ ἐγκατασταθειῶν δῶα συγγενῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἴατρῶν ἐπεκράτησε τὸ μὴ χριστιανικὸν καὶ ἥμισυ σύνθημα, καὶ δὴ ἐν τοῖς δυσπρόσιτοις ὄρεσι τοῦ Ταϊνάρου καὶ τοῦ Χέλμου, βαπτιστικὸν ὄνομα Φλωρεντία, ὅπερ καὶ νῦν φέρουσιν αἱ ἐπιζῶσαι ἀπόγονοι αὐτῶν, ἦτε γηραιὰ θυγάτηρ τοῦ Μιχαήλ Ἴατροῦ Φλωρεντία χήρα Ἀθωνασίου Δουρούτη καὶ ἡ ἐγγυητὴ τοῦ Ἰωάννου Γ. Ἴατροῦ Φλωρεντία χήρα τοῦ στρατηγοῦ Θωμᾶ Κυδωνάκη τοῦτο προπεπικυροῖ ὅτι ἐν ταῖς παραδόσεσι τῆς οἰκογενείας τῶν Ἴατρῶν τῆς Λακεδαιμόνος οὐδέποτε εἶχεν ἐξελιφθῆ ἡ μνήμη τῆς ἐκ τῆς ὁμωνύμου Ἰταλικῆς μεγαλοπόλεως προελεύσεως αὐτῶν.

Ὁ Ἐξοχος Γάλλος μεσαιωνοδίδης Buchon, περιηγηθεὶς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὰ ἔτη 1840—1841, διατρίψας δ' ἐν Ναυπλίῳ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μεσοῦντος τοῦ 1841, ἐπιμαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἀπὸ τῆς ἸΔης ἐκκοντοκατηρίδος ἐν Ἀθήναις τὸ πρῶτον καὶ εἶτα ἐν Ναυπλίῳ καὶ Μάνῃ ἐγκατασταθεὶς κλάδος τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων, οὗ τοὺς ἐπιγόνους ἐπικνελημένως ἀνεγνώρισαν ὡς ὁμογενεῖς οἱ ὁμώνυμοι Μεγάλοι Δοῦκες τῆς Φλωρεντίας, ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενος ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τὴν ἀρχῆθεν ἐξελληνισθεῖσαν ἐπωνυμίαν τῶν Ἴατρῶν καὶ Ἴατροπούλων, ἀναγόντων τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν προέλευσιν εἰς τὴν ἐπιφανῆ τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας οἰκογένειαν. (Buchon. Nouvelles recherches sur la Principauté Française de Morée e.t.c. Τόμ. Α. μέρ. α. σελ. 131.)

MIX. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΕΙΡΑ

365 ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

[Ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι σήμερον]

ΔΙΑ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ

243.—Τῆ 15 Αὐγούστου 1822.—Μεγάλη μάχη εἰς Θέρισον. Νίκη τῶν Χριστιανῶν, φονευθέντων τετρακοσίων Τούρκων. (Χρονολογικὸς πίναξ Σταματάκη.)

244.—Τῆ 16 Αὐγούστου 1897.—Σφαγὴ δέκα Χριστιανῶν εἰς Πλατυνίαν Κυδωνίας.

245.—Τῆ 20 Αὐγούστου 1908.—Ἀναχωρήσας ἐκ Χανίων μέρους τοῦ Στρατοῦ τῆς διεθνῆς κατοχῆς, συμφώνως τῆ περὶ ἀποχωρήσεως τῶν διεθνῶν στρατευμάτων διακηρύξει. (Ἰψ. Λευκ. ὄρη.)

246.—Τῆ 20 Αὐγούστου 1909.—Ἀνχώρησαν ἐκ τοῦ πυροβολείου τοῦ λιμένος Χανίων τὰ διεθνῆ ἀγέματα, τὰ παραμένοντα τῆς ἐκεῖ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκοπῆς τοῦ ἱεροῦ Ἑλληνικῆς σημεῖας ὑπ' αὐτῶν. (Ἰψ. Α. ὄρη.)

247.—Τῆ 21 Αὐγούστου 1921.—Μάχη σατακοσίων χριστιανῶν πρὸς οἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας Τούρκους εἰς Θέρισον. Οἱ Τούρκοι προχωρήσαντες ἐκέθην εἰς τὰ Σφακιά ἐπυρπολήσαν αὐτά. (Χρ. πίναξ Σταματ.)

248.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1866.—Ἐψήφισεν ἡ ἐπαναστατικὴ Γενικὴ τῶν κρατῶν Συνέλευσις τὴν κατάργησιν τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν ἐνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος· ἀνέθηκε δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ψηφίσματος τούτου εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, τὴν συνδρομὴν τῶν ὁμοφύλων καὶ τῶν φιλελλήνων, εἰς τὴν

κρατικὴν μεσολάβησιν τῶν προστατίδων καὶ ἐγγυητριῶν Δυναμῶν καὶ εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου. (χειρογράφων.)

249.—Τῆ 22 Αὐγούστου 1896.—Ἐνέκρινεν ἡ Ὑψηλὴ Βύλη τὴν μετατροπὴν τοῦ φρολογικοῦ συστήματος, ἀποφασισθέντος νὰ φρολογῶνται ἐφεξῆς τὸ ἔλαιον καὶ ἄλλα ὠρισεμένα εἶδη κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν. (ἐφ. Ἡράκλειον.)

250.—Τῆ 24 Αὐγούστου 1909.—Δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος ἐκυρώθη ἡ μεταξὺ τῆς Διευθύνσεως τῶν Κρητικῶν ταχυδρομείων καὶ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων τοῦ ἡνωμένου Βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας διουλογηθεῖσα συμφωνία περὶ ἀνταλλαγῆς ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν. (Ἐπίσ., Ἐφημ., Κρητ. Πολιτείας.)

251.—Τῆ 25 Αὐγούστου 88.—Τελευτῆ τοῦ πρώτου Ἱεράρχου καὶ πατρῶνος τῆς Κρήτης Ἐπισκόπου Γορτύνης Τίτου, ἐν ἡλικίᾳ ἐνενηκοντα τεσσάρων ἐτῶν, ὃν ἀπέστειλεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰ ἐλλέποντα διορθώσῃ. Ἡ Ἐκκλησία κατέταξεν αὐτὸν μετὰ τῶν Ἀποστόλων. (Ἀκολουθεῖ Ἀγιόν.)

252.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1825.—Ἄλωσις τοῦ φρουρίου Γραμβούσης ὑπὸ τῶν χριστιανῶν. (Ἀπομνημον Κριτοβουλίδου.)

253.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1867.—Μάχη φονικὴ εἰς Ἀλιγάνον καὶ Λοῦλον Κε-

ραμεικόν. (χειρόγρ.)

254.—Αύθμερον.—Μάχη εις Σείσι, καθ' ἣν εις τὴν θέσιν αὐτὸ Κάτο Μουρί εις τὸ Ἄρκοθουίν» ζυφουλῆσαντες οἱ χριστιανοὶ ἱππεῖς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸν προσδράμοντα πολυάριθμον τουρκικὸν στρατὸν. (χειρόγρ.)

252.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1898. Πυρπόλησις τῶν Χριστιανικῶν συνοικιῶν τῆς πόλεως Ἡρακλείου καὶ τριήμερος σφαγὴ ἑκατοντάδων χριστιανῶν. Κατ' αὐτὴν ἐφρονεύθησαν δεκαεξὶ καὶ ἐτραυματίσθησαν τριάκοντα τρεῖς Ἄγγλοι στρατιῶται, ὡς διαλαμβάνει τὸ ὑπ ἀριθ. 43 φύλλον τῆς ἐν Ἡρακλείῳ ἐκδιδόμενης ἐφημερίδος «Ἀληθείας» ἐν τῷ ὑποίῳ ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἑκατὸν τριάκοντα δύο ἐξηκριβωμένα ὀνόματα θανατωθέντων χριστιανῶν.

256.—Τῆ 27 Αὐγούστου 1507.—Σφοδρότατος σεισμός, ἀνατρέψας τὴν ἀνατολικὴν πρὸ πάντων Κρήτην, ὅτε ἀπωλέσθησαν τριάκοντα χιλιάδες ἀνθρώπων (Creta Saera)

257.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1822. Μάχη εις τὸν Ἅγιον Γεώργιον Γοργολαῆνι εἰκοσιδύο χιλιάδων τούρκων μετὰ τεσσαρὰς Πασσάδες κατὰ πέντε χιλιάδων χριστιανῶν. Τροπὴ τῶν τούρκων εἰς φυγὴν μετὰ ὀκτώκωρον ἀγῶνα. Ἐφρονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους τούρκους καὶ εἰκοσιοκτὼ χριστιανοί. (Χρονολ. Πίναξ Σταματάκη.)

258.—Τῆ 30 Αὐγούστου 1875.—Κατηργήθη ἡ ἐν ἔτει 1874 ἐπιβληθεῖσα πρόσθετος δεκάτη 2 1/2 τοῖς ο)ο (Κρητ. Κωδ.)

259.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1905.—Ἐψήφισεν ἡ ἐπαναστατικὴ Συνέλευσις τοῦ Θερίσου τὴν ἔκδοσιν Γραμματοσήμου, 5400 τεμαχίων ἐξ ἑκάστης κλάσεως τῶν 5—10—20—50 λεπτῶν καὶ μιᾶς δραχμῆς καὶ τὴν σύστασιν ταχυδρομικῆς ὑπερσείας. (Ἐπίσ. Ἐφημ. Ἐπαναστ. Συνελεύσεως.)

260.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1276.—Ἀπεφασίσθη ἀνὰ ὑπηρετῶσιν, οἱ ἕνεκα τῶν συζύγων αὐτῶν ἔχοντες ἡμίσειαν θητείαν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ.—2) διὰ τοὺς ἕνεκα τιμαρίου ὑποχρεωμένους νὰ ἔχωσιν ἵππους ὁ κατώτερος ἵππος νὰ εἶναι ἀξίας τουλάχιστον εἰκοσιν ὑπερπύρων καὶ 3) οὐδεὶς τιμαριοῦχος δύναται νὰ μεταβιῇ εἰς Ἐνετίαν ὡς πρεσβευτῆς ὅταν ἦναι ἐγγῶμος καὶ

ἐνδογενῆς. (Ἱστορία Κρήτης Ψιλάκη.)

261.—Τῆ 31 Αὐγούστου 1669.—Ἀπῆλθον οἱ διασωθέντες, ἐκ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ ἐπικουρικῷ Γαλλικοῦ σώματος. (Στατιστ. πλ.θ. Κρήτης.)

262.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1895. Τὸ ἐν Χανίοις Ἀγγλικὸν Προξενεῖον συνίστα εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Μεταπολιτευτικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἐξασκήσῃ ἅπασαν τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς, ὅπως μὴ λάβῃ χώρα ἡ εἰς Κλῆμα τοῦ Ἀποκορώου μελετωμένη συνάφροσις ἡ ὁποία ἐσέετε πρόξενος κακοῦ». (Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν Σπ. Γ Βαρδάκη.)

263.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1896. Ἐδημοσιεύθη ὁ ἐκδεκατεσσάρων ἄρθρων νέος πολιτικὸς ὀργανισμὸς τῆς Κρήτης, οὐδόλως ἐφαρμοσθεῖς. [φ. Κρήτης 1478.—Ἐσφαλμένως σημειοῦται εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα Γ. Σκαλτσούνη ἡ 26 ὡς ἡμέρα δημοσιεύσεως. Τὸ κείμενον ἀνεδημοσιεύθη πληρέστερον εἰς τὸ 1487 φύλλον καὶ τὸ Γαλλικὸν κείμενον εἰς τὸ 1487 φύλλον τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος.] Περὶ τῆς αὐτοῦ: Γενικὸς Διοικητῆς χριστιανὸς διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου διὰ πενταετίαν, συναινέσει τῶν Δυνάμεων, ἔχων δικαίωμα ἀρνήσει κυρίας τῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισομένων νόμων, πλὴν τῶν Θεμελιωδῶν κυρουμένων ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.—Νόμοι μὴ κυρούμενοι ἐντὸς διμηνίας θεωροῦνται κεκυρωμένοι.—Ἐστρατός ἐν εἰρήνῃ μένει εἰς τὰς συνήθεις θέσεις του ἐν περιπτώσει ταραχῶν δύναται νὰ τὸν διαθέσῃ ὁ Γενικὸς Διοικητῆς.—Οἱ ὑπάλληλοι δευτερεδουσῶν θέσεων διορίζονται ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ, οἱ ἀνώτεροι ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.—Εἰς τὰ δύο τρίτα τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν διορίζοντε χριστιανοὶ καὶ εἰς τὸ ἕν τρίτον Μουσουλμάνοι.—Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις συνέρχεται κατὰ διετίαν, ἐργαζομένη ἀπὸ 40—80 ἡμέρας, ἀποφασίζουσα κατὰ πλειονοψηφίαν, πλὴν τῶν εἰσακτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τοὺς θεμελιώδεις ὀργανισμούς (Ὄργανικὸν χάρτην τῆς Κρήτης, σύμβασιν τῆς Χαλέπας καὶ τροποποιήσεις αὐτῆς) ψηφισομένων ὑπὸ τῶν δύο τρίτων.—Πιστώσεις αὐξήσεως δαπανῶν εἰσάγονται μόνον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.—Ἐπαναφέρεται ἐν ἰσχύει φερμάνι τοῦ 1887, παραχωροῦν τὸ ἡμισυ τῶν τελωνειακῶν προσέ-

δων εἰς τὴν νῆσον.—Ἐφόρος εἰσαγωγῆς καπνοῦ ἀνήκει τῆ Νήσῳ.—Τὰ ἐλλείμματα τῶν μὴ ψηφισθέντων ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως προϋπολογισμῶν ἀναλαμβάνει ἡ Πύλη.—Ἐπιτροπὴ, περιλαμβάνουσα καὶ εὐρωπαϊοὺς ἀξιωματικοὺς, ἀναδιοργανώσῃ τὴν χωροφυλακίαν.—Ἐπιτροπὴ, περιλαμβάνουσα καὶ ἄλλοδαποὺς νομομαθεῖς θὰ μελετήσῃ τὰ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς δικαιοσύνης ἐπευκτέας μεταρρυθμίσεις, ὑπὸ τὴν ρητοτάτην ἐπιφύλαξιν τῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων συνθηκῶν ἀπορρητότων δικαιοματῶν.—Ἐπιτρέπεται συμφώνως τῷ Νόμῳ ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ ἡ δημοσιεύσις βιβλίων καὶ ἐφημερίδων καὶ ἡ ἴδρυσις τυπογραφεῖων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν.—Οἱ ἐκ Βελγίας καὶ ἔποικοι δὲν δύναται νὰ ἐγκαθίστανται εἰς τὴν Νῆσον ἄνευ ἀδείας τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.—Ἐγκρίνεται ἡ ἐπιβολὴ προσθέτου τελωνειακοῦ δεσμοῦ τριῶν τοῖς ἑκατὸν, δι' ἀποζημίωσιν τῶν τελευταίων καταστροφῶν ἐπιβλεπομένης τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Προξένων.

264.—Τῆ 1 Σεπτεμβρίου 1608.—Ἐκομίσθη εἰς Χανία ἡ Ἁγία Ζώνη τῆς Θεομητορος ὑπὸ τῶν ἐξ Ἁγίου Ὁρους Μοναχῶν τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, προὔπανθηθεσα ἐξωθι τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου, μεθ' ὄλου τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐξκπτερέυγων, ὑπὸ τῶν Συμβούλων τοῦ Ἰπάτου Ἀρμостоῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τέλει μετὰ παράταξιν στρατιωτικὴν, παιανηζῶσης τῆς μουσικῆς τῆς χωροφυλακῆς καὶ παρκαλουθούτων ἀπείρων κατοίκων.

265.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1816. Παρεχωρέθησαν τὰ δικαίωμα τῶν κρεωπωλείων εἰς τὴν Δημαρχεῖαν. (Κρητ. Κωδ. Ἐκδ. Α')

266.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1884. Διεβλήθη ἡ Ὄρφανικὴ Τράπεζα Σφακίων. (Ἐιδικοί Νόμοι χριστιανῶν.)

267.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1905. Ἐψήφισεν ἡ Βουλὴ τῶν Κρητῶν πῆν σύλλησιν Συντακτικῆς Συνελεύσεως, πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Κρητικοῦ Συντάγματος

καὶ παρκατέρω συνέχισιν τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος. (Πρακτικὰ Βουλῆς.)

268.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1903. Ἦρξαντο λειτουργοῦντα τὰ καπνοκοπτήρια. (ἐπίσ. ἐφημ. Κρητ. Πωλιτείας.)

269.—Τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1907.—Ἠλαττώθη κατὰ 50 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τὸ εἰς τὴν Κρητικὴν Πολιτείαν ἀνήκον καταλητικὸν τηλεγραφικὸν τέλος ἐπὶ τῶν τηλεγραφημάτων τοῦ τύπου, τῶν ἀνταλλασσομένων μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Κρήτης. (Ἐπίσ. Ἐφημ. Κρητικῆς Πολιτείας.)

270.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1713. Ὡ ἐκ Χίου Γεδεῶν ἐγκαθιδρύθη Ἀρχιερεὺς Αὐλοποτάμου, παρκαμείνας ὡς τοιοῦτος ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. Ἀποθωνῶν ἐτάφη εἰς τὴν ἐν Μεελιδονίῳ ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου. Συνέγραψε νομοκάνονα καὶ χρονικά. (Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ τοῦ 1899.)

271.—Τῆ αὐτῆ ἡμερομηνία τοῦ 1868.—Ἀπεβίβασεν ἡ «Ἐνωσις εἰς Ἁγίαν Πελαγίαν Μυλοποτάμου ἐνενήκοντα Κρητὰς πολεμιστὰς καὶ ἐξεφόρτωσε δύο χιλιάδας καὶ διακοσίους σάκκους ἀλεύρων καὶ διακόσια κιβώτια πολεμοφοδία.—Παρέλαθεν εἰκοσιδύο Κρητὰς καὶ τὸν Ἄγγλον Σκίινερ, συγγραφέα τοῦ πονήματος «Σκληραγωγία ἐν Κρήτῃ ἐν ἔτει 1868» (Ἡμερ. Ν. Σουρμελῆ.)

272.—Τῆ 3 Σεπτεμβρίου 1898.—Οἱ Νκύρχοι τῶν τεσσάρων Προστατῶν Δυνάμεων ἐπελήφθησαν τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου τῆς δεκάτης εἰς τοὺς λιμένας τῆς Νήσου. (Κρητικὰ Σ. Α. Παππαντωνάκη.)

273.—Τῆ 5 Σεπτεμβρίου τοῦ 1867. Προεκήρυξεν ὁ Ὁμὲρ Πασσᾶς τὸ δεύτερον ἤδη γενικὴν ἄμνηστειαν, μετὰ προθεσίαν μηνιαίαν διὰ τοὺς βουλομένους ν' ἀπέλθωσι τῆς νήσου ξένους, ἢ καὶ ἐντοπίους ἀλλ' οἰκογενειακῶς καὶ νὰ ξεκάμουν ὅλως διόλου ἀπὸ τὴν νῆσον καὶ δὲν θὰ ἠμποροῦν νὰ ἐπιστρέψουν ἄνευ αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς. (χειρόγραφ.)

ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΥΡΑΝΙΑΣ, ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ:

Β' ΕΠΙΟΣ

8. Κεήμενον

Ποτέ τινος να μην ειπή ότι είν' ευτυχισμένος.
 'ετόν κόσμον τούτον όσο ζή, δ' είναι (γελασμένος.
 'Ο κόσμος είναι 'σάν τροχός, εδω κ' εκεί (γυρίζει.
 ποτέ δέν στέκει σταθερά, παντοτι να (βαΐζει.
 5.) 'Ο Ξακουστός 'Αλῆ πασιῶς, ο ἥρωας (τῆς 'Ηπειρου,
 ο τρομερός και φοβερός, ο μιμητής του Πύρρου (1).

ὄφρου! κακὸν ὅπῳ 'παθεν, μεγάλη δυστυχία, εἰς τὰ πικρὰ γηράματα ἀπὸ τὴν βασιλεία

(1) 'Ο ποιητής, φαίνεται, ἦν τῶν θυμαστῶν τοῦ τυράννου, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖ αἥρω τῆς 'Ηπειρου» τὸν ἐμπλεων πάσης κακίας, καὶ «μιμητὴν τοῦ Πύρρου» τὸν ἀρπαγίστατον, τὸν ἀσελγέστατον, τὸν αἰμοβορώτατον ὀλέθρον τῆς 'Ηπειρου, μιᾶς μόνης τῶν κακιῶν, τῆς ἀσελγείας, ἀναγκασθεὶς νὰ μνημονεύσῃ ἐν στ. 179—180.

«'Αλῆ πασιῶς δέν κάνει πλεῖα χαρὲς καὶ τρυφεροφντίζει γιὰ τὸν πόλεμον, ἀφήνει τὰ κορίτσια»

'Επ' ἴσης μιμητὴν τοῦ Πύρρου προσαγορεύει τὸν τυράννον ἀνόνητος στιχογράφος ἐν τῷ ἐπομένῳ, ἐπαίνῳ σωζομένῳ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 13 (φυλ. 74) χειρογράφῳ τῆς ἐν 'Αλμυρῷ Φιλαρχίου ἐταιρείας «'Οθρυος».

«'Αξιὸς δλαστός 'Ηπειροῦ καὶ τοῦ περιφήμου (Πύρρου μιμητῆς ἦν θυμαστός.

Ποτέ δέν ἐπαντέχαινε νὰ βῆ σὲ τέτοιο χάλι.

10. νὰ τοῦ κοπῆ, νὰ τοῦ σταλθῆ 'ς τὴν [Πόλιν τὸ κεφάλι.
 Καθὼς ἀγροίκησε σωστὰ καὶ ἄρχισε νὰ [βλέπῃ
 τοῦ ντοβλετιοῦ τοῦ κραταιοῦ τὸ φοβερό. [γαζέπι,

τὴν ἴδιαν ὄραν ἔστειλε στράτευμα νὰ σὺνάζῃ ἀπ' ὅλην τὴν 'Αρβανιτιὰν καὶ νὰ τὸ διατάξῃ.

15. Ἐστειλε καὶ 'ς τὴν κλεφτουριά [τοὺς καπιταναρχίους
 νὰ τοὺς μαζώξῃ ὄλουρους, καὶ τούρκους καὶ Ρωμαίους.

λίαν ὅμοιος 'ς τὰς τάξεις καὶ ἥρωικὰς του πράξεις (ἡγεμὼν ὁ Ξακουστός.

'Ισχυρὸς εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ μετ' ἰσχυροῦ μετρίαν (γίνεται) παντοτινὰ πινδαμάτωρ τῶν ἐχθρῶν του, τῶν κρυπτῶν καὶ (φανερῶν, φέρον-τάς τους εἰς δεινὰ.

5.) Ἄλλοι δὲ που ἰταάτι δειγνοῦσι καὶ σαδακάτι (καὶ ἐγώνονται μ' αὐτὸν) συμμετέχουν εὐτυχίας, ἀξιοῦνται σωτηρίας καὶ (ὄλων του) τῶν ἀγαθῶν.

'Ισχυσε τὸ Τεπελένι [ἐν] δοξ[ος] πατρὶς νὰ γένῃ (τοῦ μεγάλ' αὐτοῦ) ἀνδρός.

ἄς καυ-χᾶται εἰς αἰῶνας, ὅτ' 'Αλῆς ὁ ἡγεμόνας (ἀνεδείχθη) φοβερός».

Πόσον δὲ διαφόρος ἐν τῇ αὐτογράφῳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ κρίνει ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε' τὸν τυράννον τῆς 'Ηπειρου, ἐδηλώσαμεν ἐν τῷ αἰ κειφ τόπῳ.

(Ὁ 'Αλῆ πασιῶς στέλνει 'ς τὴν 'Αρβανιτιὰν εἰς ὅλα τὰ μέρη διὰ νὰ συναχθοῦν).
 «'Εσεῖς, Κωλώνικ καὶ Νταγλί, Ἀδλώνικ καὶ [Μπεράτι,
 καὶ Ἐλμπασάνι, Τοσκικριὰ καὶ Ντίμπρα [καὶ τὸ Μάτι
 καὶ τὸ Σκραπάρικι 'Αρβανικὸ καὶ Γκιούρτζικ καὶ Πρεμέτι,

20. τῶρα σᾶς θέλω νὰ βῆτε, ποῦ 'μει 'ς [τὸ κυμέτι.

Δέλβινο, Ἄργυροκαστρο, Ρίζα καὶ Τεπελένι,

Παραμυθιά καὶ Τζικμουριά, νὰ βῆτε σᾶς [τυχαίνει.

'Αγραφα καὶ Ξηρόμερο, Βάλτος καὶ [Καρπενήσι,

ποιὸς εἶναι κλέφτης δοῦλός μου, πάραυτα [νὰ κινήσῃ».

25. Ὅλοι εὐθὺς ἐκίνησαν χροῦμενοι με [βίαν
 'ς τὰ Γιάννικα συνάχθησαν με κάθε προθυ- [μίαν.

(Ὁ 'Αλῆ πασιῶς κουβεντιάζει με τὸ ἀσκέρι καὶ με τοὺς Ἄλβανίτας).

«Ποῦ εἴσθε, σκίνα μ' Τόσκιδες, Ριζιώτες [παινεμένοι.

'Ελμπασανλίδες καὶ λοιποὶ Γεζγκίδες [ἀνδρειωμένοι;

'Αἰντε μ' ἀσλάνικ μ' Καστρηνόι, Τζιάμιδες [καὶ Ἀδλωνιάτες,

30. Μπερατηνοί, Νταγλί καὶ Σκολω- [νιάτες
 καὶ Σκραπακλίδες καὶ Ἄρβανικὸ, κληπὰν Τε- [πελενωίτες
 καὶ Γκιούρτζηνοὶ καὶ οἱ λοιποὶ δικοί μου [Δελβενωίτες.

'Αἰντε μ', ζεφτέρικ μ' κλεφτουριά Χασκωίτες [καὶ Ἄγραφιῶτες,

Ξηρομερήσιοι. Βαλτηνοὶ καὶ ἐσεῖς Καρπενη- [σιῶτες,

35. Ὅλοι χαζίρι 'ς τὰ ῥοματτα, τορχάτε τὰ [σπαθιά σας.
 Τὸ μάθετκν τί ἔκαμκν οἱ ἐχθροὶ μου 'ς τὸ [δοβλέτι,

ἀπὸ ἐμένικ βέβκικ μεγάλο σικιαέτι, Πασόμπεις καὶ Δράμακεις, διὰ νὰ με χκλάσῃ

40. Μὰ ἴνς ἀλλάχ τὸ κριμά μου τοὺς

[δὲν θέ νὰ τοὺς πιάσῃ
 γιὰ τί δέν ἔχω φκιάζικμον κανένικ 'ς τὸ ντοβ- [λέτι.

'Ἐχω δουλέψῃ ὀλόπιστος σὲ κάθε του χου- [μέτι.

'Ἐπῆρα τὸν Ἄντζ κκλιζ 'σάν ἄξιο παλ- [ληκάρικ

ἐπάησα 'ς τὸν Πασκντζῆ, ὄρμησα 'σάν λεοντάρικ.

45. Μετὴν Φρχκιά πολέμησα με ἔξοδα [δικά μου
 'ς τὸ Τζάνγκι τὸ Μοσκόβικο ἔστειλα τὰ [παιδιά μου.

Τὴν Πρέβεζα ἐζάπουσα, ἐχάλασα τὸ Σούλι τὴν Πάργα ἐξουσίασα, κκθὼς τὸ ξέρουν οἱ [ἄλλοι.

'Ἡμέρω σα τὴν κλεφτουριά, λεοντάρικα καὶ [ἀλαφίνα

50. 'ς τὸ λόγγ' ἀντάμκ περκατοῦν λύκος καὶ [προβατίνα.

'Αν θέλητε τὸ ἔξικσικ καὶ δάξκν ἀγαπάτε, τοὺς ἐδικούς μου τοὺς ἐχθρούς βαρεϊτέτους κτυπάτε,

Πασόμπειν καὶ Δράμαλκην, ποῦ γίνικκν [σεμπικπικ
 καὶ με ἔβγκλαν ἀπ' τὴν κκρδιά τοῦ ὕψηλοῦ [ντοβλέτι.

55. Ἦρθε κκκρός νὰ δείξικτε παλληκικριὰ [καὶ νάμικ,

γιὰ νὰ φκνῆτε 'ς τὸν ντουκνζ, νὰ πάρικτε τὸ [γιάμικ.

'Αἰντε. ἀσλάνικ μ', γλήγκορα 'ς τὴν Κονικ- [κιά χυθῆτε,
 'σάν λύκοι μεσ' 'ς τὰ πρόβκτκ. τὸ αἱμά [τους νὰ πιῆτε.

'Αἰντε μ', σκίνα μ' Τόσκιδες, ὄλοι ἀρμκ- [κωθῆτε
 τοὺς Ὀσκκνλίδες ἄλτερκ νὰ μὴ τοὺς φο- [βηθῆτε

'Αντε, κκπλάνικ μ' Γεγίδες, ζεφτέρικ μ' [Ἄρβανίτες,
 χυθῆτε εἰς τὴν Κονικκιά, σκίστε τοὺς Ἄ- [νκτολῆτες

γιὰ τί θὰ βθοῦν 'ς τὸν τόπον μας νὰ τὸν [ἐξουσίασουν,
 καὶ τὴν κκκλκν κκκτρίδα μας θὰ τὴν ἐντρο- [πιάσουν

65. διὰ τί τιμῆ δέν θὰ χῆτε, ἄν ἔσως μᾶς [πατήσουν,

καί μεγάλην έντροπήν πάνταθά σάς αφήσουν,
κ' ύστερα θά τοὺς τρέμητε, σέ φόβον θελά
[μ.π.ήτε·
μόν' ὄλοι σας 'ς τὸν πόλεμον ὁμορφα νὸ φερ-
[θῆτε.

Κί ἂν τὸ ντουλῆτε πείσμωνε 'ς ἐμένα κομ-
[ματάκι,
ἂν μοῦ σταθῆτε σεῖς πιστοί. μουστέλινα τὸ
[ιτλάκι,
ὡσάν τοῦ ανσβαντζήογλου, ὅπ' ἔχειση
[πολεμήση
τρεῖς χρόνους κι' ἀπαί κ' ύστερα τὸν ἀπε-
[συμπαθήση».

(Ὁ Ἄλῃ πασιᾶς διατάζει τὸ σκέρι του).
Αὐτὰ καὶ περισσότερα εἶπε, τοὺς διατάζει
πάραιτα ὄλοι νὰ φερθοῦν ἐκεῖ ποῦ τοὺς
(προστάζει.

75. Βελῆ πασιᾶς ἐπάησε τὴν Πρέσβεζα
[νὰ πιάση,
καὶ ὁ υἱὸς του Μουχαμέτ πασιᾶς 'ς τὴν Πάρ-
γαν εἶχε φθάση.

Μουχτάρ πασιᾶς, Σαλῆ πασιᾶς ἐπίασαν τὸ
Μπεράτι
μὲ τὸ ἀσκέρι ποῦ ἔχανε, μὲ ὄλο τὸ ἱμυτάτι.
Ἰουμέρμπει; ἐκίνησεν, 'ς τὸ Μουλαλίκι
ἴπανε

80. μὲ τὸν Παλάσκαν, καὶ φωτιά εὐθύς 'ς
[τὸν τόπο βάνει.
Ἡ ζιλιχτάρης 'ς τὸ Νταγλί, 'ς κάστρο
[Μελεσῖνι.

πιάνει τὸν τόπον δυνατὰ, κανέναν δὲν ἀ-
[φήνει.
Μαχμούτμεις, παιδὶ μικρὸ Μουχτάρ πασιᾶ,
[πνηγαίνει,
μὲ τὸ δικοῦ στράτευμα πιάνει τὸ Τε-
[πελένι.

85. 'ς τ' Ἀργυροκάστρου τὸν καλιᾶ ἐστά
[(λ)θη ὁ Μουζεμπόνος
ἀντάμα μὲ τὴν σιανισιά, μακρὸς ποῦ ἔταν ὁ
[χρόνος.

Ἐλμαζ Μαχμούτῆς κράταε τὸ κάστρο 'ς τὸ
Πρεμέτι
μὲ τὸ ταῖφτου, κ' ἤλπιζε νὰ ἔβγῃ σέ σε-
[λιαμέτι.

Νταλίπ Περμέτης δάσταε τῆς Ἄρτας τὸ
[ντερβένι·
μισεῖ δὲ τὸν Ἄλῃ πασιᾶ καὶ τὸ κηκὸν του
[θέλει.

'ς τὸ Κακοσοῦλι τὸ γερό, 'ς τὴν Κιάφκ εἶ-
χε βάλῃ
μὲ τετρακόσιους Τόσκιδες πρῶτον τὸν Μου-
[ροτζάλη.

(Ἄλῃ πασιᾶς διατάζει νὰ δυνωμῶνῃ τὰ
Ἰάννινα καὶ τὰ κάστρη, καὶ ἐτοιμάζεται
διὰ πόλεμον).

Περίκλεισε τὰ Ἰάννινα μ' ἓνα βαθὺ χα-
[τάκι,
μαῦρα γραφτὰ ὁποῦ ἔχανε, τὰ ἔφαγε τὸ
[φιδάκι·

95. μὲ δάμπιες τὰ ἀρμάτωσε, μὲ μετε-
[ρίζια στέρια·
τόπια καὶ μπόμπες ἔστησε νὰ πουλεμοῦν
τάσκηρια·

βόλια, γκιουλέδες ἄκοπα, μπαροῦτες κουβα-
[λουσαν,
ὄλο φουσέκια ἔδεναν, ὁ κόσμος δὲν (ν)οιγοῦ
[σαν·

ἄλλοι τὲς μπόμπες ἔσυρναν, κανόνις ἔτρα-
[βοῦσαν,

100. τοὺς κουμπάρδες ἰτοίμαζαν, κοντάκια
[πελεκοῦσαν·
ἔζη καστέλλια ἀρμάτωσαν, καλὰ γιὰ νὰ
[φυλάξῃ.

τὰ Ἰάννινα μὲ πόλεμον, γερὰ νὰ τὰ βαστά-
ξῃ τὰ Λιθαρίτζια, τὸ Νησί, τὴν κούλια καὶ
[χαντάκι,
τὸ μέγα κάστρο κ' Ἰούτζ καλὲ ποῦ ἔχε 'ς
[τὸν Θανασάκι.

105. «Δυστυχισμένε Ἄλῃ πασιᾶ, δὲν
[ξέύρεις τί θὰ πάθῃς·
ἔσάν τί φαρμάκια θελά πιῆς, 'στὶ κίνδυνα
[θὰ νὰ ῥθῆς!»

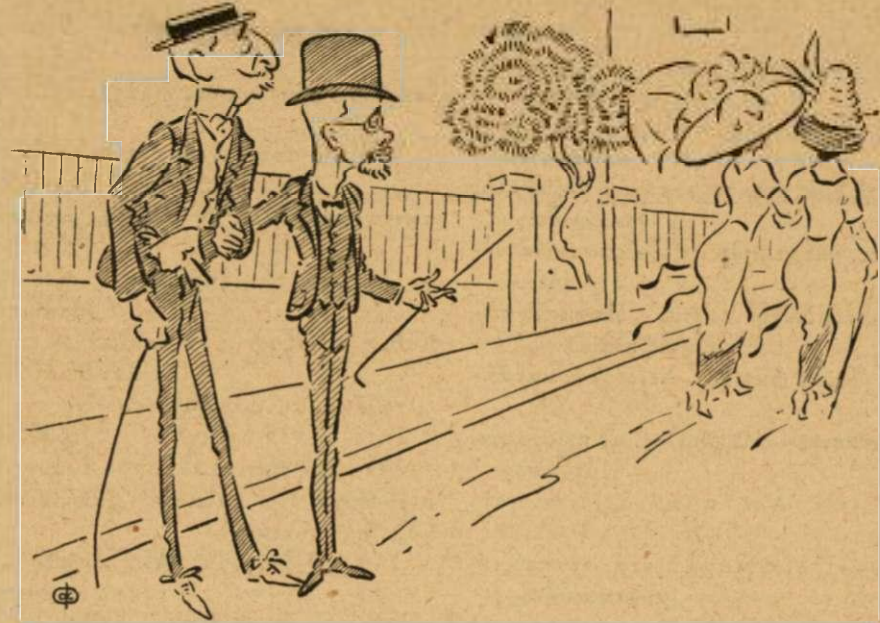
Ἄλῃ πασιᾶς 'ς τὰ Ἰάννινα ἐγένονταν χα-
[ζίρι,
καὶ τὰ Μπιτώλια ἔτρεμαν, Σέρρες καὶ Μα-
[ναστῆρι.

Ἄλῃ πασιᾶς τὸν πόλεμον δὲν εἶχεν ἀρχι-
[νήση.

110. καὶ ἔτρεμαν ὁ Περλεπὲς κι' αὐτὸ τὸ
[Σαλονίκι.

Ἔτσι λοιπὸν ἰτοιμάζονταν γιὰ ἔρξι καὶ τι-
[μήτου
ὁ τρομερὸς Ἄλῃ πασιᾶς μὲ ὄλη του τῆρδύ-
ναμί του.

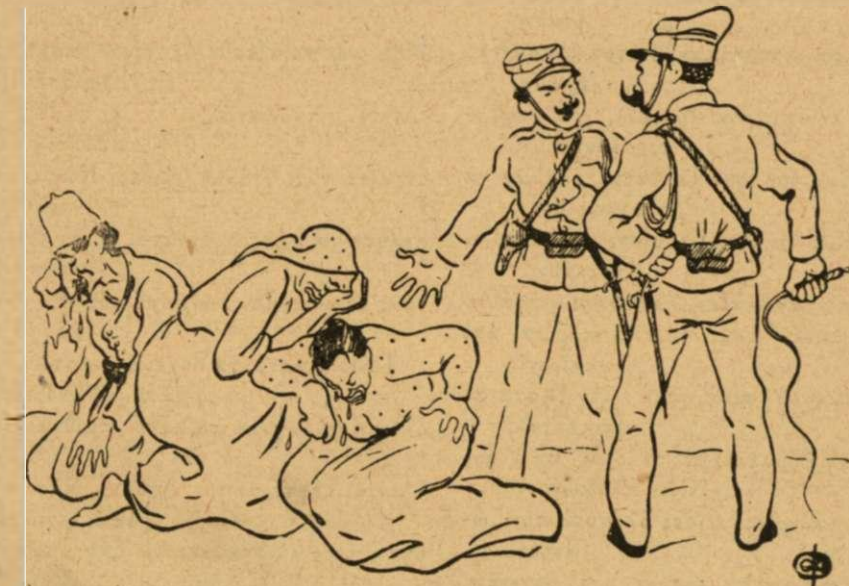
Εἶχε συνάξῃ στράτευμα τριάντα χιλιάδες,
ἄξιον νὰ κάμνῃ πόλεμον μὲ εἴκοσι πασιᾶδες.
(Ἐρχετκι τὸ βασιλικὸν ἀσκέρι, γυρίζουν

ΑΙ ΑΤΥΧΙΑΙ ΤΩΝ MONTAIN

— Κότταξε, μὸν σὲρ Ζῶρξ, ἐποχὴ ποῦ ἤῤρε καὶ ἡ Ἰταλία νὰ
κάμῃ πόλεμο!...

— Τὰ ἴδια, μὸν σὲρ Ριρι, δὲν ἔκαμναν καὶ εἰς ἐμὲ αἱ Δυνάμεις
ἐπὶ τόσα ἔτη!...

— Πῶς τοὺς ἔδειρες ἔτσι;... Αὐτοὶ ἔσκασαν σιὸ κλαῖμα... Τί θὰ ἴπῃς
σιὸν ἀστινὸμο!...

— Θὰ ἴπῳ, ὅτι πέρασε ὁ Βενιζέλος, τὸν εἶδαν κι' ἀρχισαν ἀπὸ τότε νὰ
κλαῖνε ἐπειδὴ εἶναι ὁμογενεῖς...

οὐ Ἀρβανῆτες καὶ ἀφήνουν τὸ ἀσλάν Ἀλῆ πασιᾶ).

115. Τοῦ κραταιοῦ τοῦ ντοβλετιοῦ τὰς-
[κέρη κατεβαίνουν,
Ἐννιά πασιᾶδες κίνησαν, ἔτὰ Ἰάννινα πη-
[γίνουσαν
μέ τὰ πολλὰ στρατεύματα, μ' ὄλους τοὺς
[Ἄσμανλίδες,
ἀγιάνιδες, γκερούκιδες, πεζούρα καὶ ἀτλί-
[δες.
Ἄσμανλίδες Σελιμ πασιᾶς. Μπαμπὰ πα-
[σιᾶς καὶ ἄλλοι.

120. Ἰσοῦφ πασιᾶς ὁ Σερρεσλῆς καὶ ἄλ-
[λοι,
Σμαῆλ πασιᾶς καὶ Δράμακλις, με πείσμα καὶ
[μεζάλην
ἐπάνω ἔσὸν Ἀλῆ πασιᾶ ἔρχονται γάλι
[γάλι.
Τραβοῦν καὶ τόπια ἀπὸ κοντά, κομπούζια,
[κουμπάρδες,
γχιουλέδες, βόλια, τζεπχανέ με ἄλογα, με
[φοράδες.

125. «Βαρὺ καὶ μαῦρο σύγγεφο τοῦ θέ-
[λει σὲ πλακώση,
γιαζίκα! πικρὲ Ἀλῆ, ντουινᾶ θὰ σὲ περι-
[κυκλώση».
Ἄσμανλίδες με μιὰ τὸ γύρισαν, κανέναν δὲν ἐσ-
[τάθη
ἔλοι τους τὸν ἀπάργιαν, (1) τὸν ἀφῆσαν κ'
[ἐγάθη.
Μισοὶ ἔπαινον ἔσὸν Ροῦμελι, γὰρ νὰ τὸν
[προσκυνήσουν.

130. μισοὶ ἔσὸν Ἰσμηλ πασιᾶ, βελῆν νὰ
[τὸν γνωρίσουν.
Ἀλῆ πασιᾶς ἔσὸν τὰ κούσεν, παρὰ πολὺ
[πικράθη
μεγάλην πίκραν ἔλαβεν, λυπήθηκε, μπράθη.
«Ἄιντε, σιάν Ἀλῆ πασιᾶ, καρδιά καὶ
[γκαίρετι
ὅσο ἔμπορεῖς, μὴ σκιάζεσθαι, μὴ βάστα τὸ
[σικλέτι».

135. Ὁ Ροῦμελις με τὸ ὄρδι τὰ Γιάν-
[νιν κακῶνουν
πασιᾶδες καὶ γκερούκιδες ὀλόγυρα τὸν ζώ-
[νουν.
Καθὼς κυριζοῦν τὰ κλαριά ἔσ τ' ὄργωμα,

(1). Ἀπαργιάζω, οἰονεὶ ἀπεργῶ, σημεῖνει ἀμε-
λῶ τινος, παρητιῶ τινος· ἀπαργιάζομαι δὲ μέσον
= ἀμελῶ ἐμυτοῦ.

[ἔτὰ προσήλια.
ἔττι κ' οἱ κάμποι μαύρισαν, Γιννίνου τὰ
[λιθάδια,
ὄλο ἀπὸ ντουνοῦμιδες ἢ βράχες καὶ τὰ ἴσ-
[δια.

140. Ὁ τόπος ὄλος γέμισε κελύδες καὶ
[τζαντίρια·
παντοῦ γκαμήλια καὶ ἄλογα, μαύρισαν τὰ
[τζατρία·
τὰ ἔφερναν, τὰ ἔξφορτωναν, με ὄλα τὰ
[τακίμια.
Καθὼς φωνάζουν ἔσ τὰ μαυρὶα τὰ πρόβατα
[καὶ θλιάζουν,
ἔσ τοὺς κάμπους ἀναδεύονται ἕνα τὸν ἄλλον
[κράζουν.

(Ὁ Ἀλῆ πασιᾶς κλείεται, ἐμψυχώνει τὸ
στράτευμά του καίει τὰ Ἰάννινα καὶ ἀρ-
χίζει τὸν πόλεμον).

145. Ὁ δύστυχος Ἀλῆ πασιᾶς μ' ὄλον
[του τὸ ἀσκέρι
πιάνει τὰ κάστρα δυνατὰ, κάνει κηρὸ σέ-
[φερι
με τρεῖς χιλιάδες Τόσκιδες, Γέγκιδες,
[Ντομπραλίδες (1)

καὶ δὲν φοβᾶται ἄλλοτε (2) αὐτοῦ τοὺς
[Ἄσμανλίδες.
«Ἄιντε μ', σάβιν μ' Τόσκιδες, δικοὶ μου
[Ντομπραλίδες.

150. μὴν σκιάζεσθε ὀλότερα ντελίδες καὶ
[Ἄσμανλίδες.
Ἄιντε μ', ἀσλάνια μ' Γέγκιδες, πιστὴ
[μου Ματιλίδες,
βρεῖτε τοὺς ντουνοῦμιδες, Κονιάρους καὶ
[ντελίδες·
πιάστε τὰ κάστρα δυνατὰ, ἔσ τὸ κρέας τοῦ
[χτυπάτε
τοὺς ἐδικούς μου τοὺς ἐχθρούς νὰ μὴν τοὺς
[ἀψυχάτε

155. πιάστε τὰ δόχεια παστρικά, χτυ-
[πάτε με ἀνδρείαν,
ὀλόγυρα ὀλόγυρα με κάθε προθυμίαν (ἀφο-
[βίαν).

Ἄιντε, ζεφτέρου μ' Ἀρβανο, καπλάνια μ'
[Τεπελενιώτες,
ὀγλήγοροι μ' σταυραετοὶ, ζαγρὺπνηγοὶ Ρι-
[ζιώτες.

(1). Ἴσως κατὰ λάθος ἀντὶ τοῦ «Ντιμπραλ-
ίδες» παραβλ. στ. 18 «Ντιμπρα».

(2). Ἀντὶ τοῦ «ὀλότελα» = παντελῶς.

μῆροβηθῆτε παντελῶς ἀπὸ τοὺς Ὀσμανλίδες,
160. τοὺς τουμονάδες καὶ λοιποὺς ντελί-
[δες, καλπακλίδες.

Ἄρματα μᾶς χρειάζονται, ν(ρ)ομπόνια,
[γιαταγάνες,
ντουφέκια καὶ καλὰ σπαθιά· ἔχουν νὰ κλά-
[ψουν μάννες.

Τοὺς κουμπάρδες ἔμορφα ἔσετε, κουμ-
[παρατζίδες,
ζυγιάστε τους νὰ πέφτουνε πρὸς τοὺς Πα-
[σομπέδες.

115. Καὶ σεῖς τὰ τόπια ἔμορφα, ψυχὴ
[μου τοπιτζίδες,
ματιάστε τα, γὰρ νὰ βροῦν ἴσια ἔσ τοὺς
[Δραμαλίδες].

Ἐτ' εἶπε, καὶ πρόσταξε τὰ Γιάννινα νὰ
[κάψουν,
φωτιά σὲ τέσσαρες μεριές νὰ θάλουν νὰ ἀνά-
[ψουν,
«Δυστυχισμένα Γιάννινα, ἔσ τὴν κίνδ· νὰ θὰ
[ῥθῆτε!

170. κηρὸ γραφτὸ ὅπου ἔχεται, τί ἔχε-
[τε νὰ ἰδῆτε!»

Φωτιά θάνουν ἔσ τὰ Γιάννινα, σὲ δύο, σὲ τρία
[μέρη,
καὶ τὰ μισὰ τὰ Γιάννινα καίγονται χέρι
[χέρι.

Κάη σαράη μαχαλᾶς, Γιννίνου τὸ καυάρι,
Μαροῦτζι καὶ μητρόπολι καὶ τ' ἔμορφο σα-
[ραῖ,

175. τρεῖς ἐκκλησιές, δύο σχολειά,
[ἑσπίτια σαράγια φίνια·
στάχτη ἀπὸ τὸν Πλάτανο ὡς τὴν Ἀγία
[Μαρίνα.

Ἄλλο μείνταν ἔγεινε, κάμπος διὰ τὸ ἀσ-
[κέρη,
γὰρ νὰ μὴ κρύβηται τινος, νὰ φαίνητε τὰ
[σκέρη.

Ἀλῆ πασιᾶς δὲν κάνει πλεῖα χαρὲς καὶ
[τρυφερίτζια
180. φροντίζει γὰρ τὸν πόλεμον, ἀφήνει
τὰ κορίτζια.

Βαστάει τὰ κάστρα δυνατὰ, κούλια καὶ
[Λιθαρίτζια.
καὶ τὸ Νησί τὸ θλιβερὸ με τὰ γλυκά μα-
[ρίτζια

Σειοῦνται, τρέμουν τὰ βουνά, ἀπὸ τὸν βρόν-

τον βράζου (1)
Τοῦρκοι, Ρωμαῖοι, Τζιφούτιδες φοβοῦντες·
[καὶ τρομάζουν.

185. Ρήγχει γχιουλέδες ἔσὸν βροχή,
[κουρσοῦμια ἔσὸν χαλάζει.
καὶ μπόμεπες ἀπὸ μιὰ πὸ μιὰ ἔσ τὸν οὐρα-
[νὸν ζυγιάζει·

καὶ τρέχοντες ἀπὸ ἔψηλὰ πέφτουν ἔσ τὴν
[γῆν καὶ σκιάζουν·
μυήντου μοῖρα ποιὸν εὔροῦν, κομματὰ τὸν
[μοιράζουν.

Καὶ τὰ καστέλλια ὁ καπνὸς τὰ ἔχει πλα-
[κωμένα,

190. ἀντάρα, μπύρη κατεκνιά, πῶς
[στέκουν βουρκαμένα!
«Ἄιντε, ἀσλάν Ἀλῆ πασιᾶ, πόλεμος ἔσὸν
[λεοντάρι,

καὶ μὴ φοβᾶσθαι ὀλότελα, μὴν ἔσασου παλ-
[ληκάρη·
νύκτα καὶ ἔσ ἡμέρα πόλεμον με μπόμεπες καὶ
[κανόνια

καὶ με ροκέτες Φράγκικες, ντουφέκια καὶ
[ντρομπόνια».

(Γυρίζουν με τὸν Ἀλῆ πασιᾶ Ἄγος καὶ
Ζιλιχτάρη, Σουλιῶτες καὶ λοιποὶ, διὰ νὰ
βαροῦν τὸ ὄρδι.)

195. Καὶ πρὸς τὸ μεσοχείμωνον τὸν μῆ-
[νον τὸν Γενάρι
συμφώνησαν καὶ ἐζώχθησαν σφικτὰ μ' ἕνα
[ζωνάρι.

Με δύο χιλιάδες στρατεύματα ὁ Ἄγος Βασιλιάς
[ῤις
καὶ ὁ Λιάζ ἀγᾶς ἀπὸ Νταγλί, ὅποτε Ζιλιχ-
[τάρη,

στρέφουν με τὸν Ἀλῆ πασιᾶ, ἀφήνουν τοὺς
[πασιᾶδες,

200. τὸν Ροῦμελιν καὶ τοὺς λοιποὺς
[μπέιδες καὶ ἀφεντάδες.

Ἐγύρισαν με λόγους τοὺς Λακκλιῶτες καὶ
[Σουλιῶτες,
ἐγύρισαν καὶ κλεφτουριά. Τζουρμέκια καὶ
[Ἀγραφιῶτες.

Καὶ ἔρχισαν με μιὰ καρδιά ὄλοι διὰ νὰ
[βροῦνε
γύρου τριγύρου τὸ ὄρδι, γερὰ νὰ τὸ χτυ-
[ποῦνε.

(1). Βράζου = βροάζουσιν.

205. Πιάνουν Τζιοντίλλα και Ντοβρά.
Μπούλτζου και τὸ Πετζάλλι.

Σμαήλ πασιᾶ και Δράμαλι γυρεύουν τὸ
[κεφάλι.

Ἐπῆραν τὸ Στροῦνι πάραυτα με ὄλα τὰ κα-
[γόνια,

κ' ἔπιασαν Τούρκους ζωντανούς ἄν φοβε-
[ρὰ Σαζώνια.

Ἀνακατώθη τὸ ὄρδι κ' ἔβλεπν μ' ἄγριο
[μάτι.

210. οἱ Ὁσμηνίδες τ' Ἀρβανο, με
[πεῖσμα, με γινάτι.

Ταχίρ Ἀμπάζης κίνησε, πάη νὰ κυβερνήσῃ
ἔς τοῦ Κκοσούλιου, και ἐκεῖ τὸν κόσμον
[νὰ γυρίσῃ.

Τὸν Αἰδημητρί ἔπιασαν και τὰ Κανζανο-
[χώρια.

τριγύρου γύρου τὸ κλεισαν ὡς τὰ Γραμμε-
[νοχώρια.

215. και χωρὶς ἄλλο τὸ ὄρδι θὰ ἔφυγε,
[θὰ σκοποῦρνε,

λάχανα θελὰ γέρονταν, γλήγορα θὰ χα-
[λοῦνε.

Σμαήλ πασιᾶς και Δράμαλις θελὰ ἔπεφταν
[ἔς τὰ χέρια

ἔς τοῦ ἔχθρου τους τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, ἔς τὰ
[κοφτερά μαχαίρα.

(Ἐρχεται ὁ Χουρσίτ πασιᾶς, θάνει οφί-
ξι και παίρνει τὸ Νησί, κάνει γερούσι εἰς
τὰ Λιθαρίτζια).

Και εἰς τὴν πρώτην τοῦ Μαρτιοῦ, ὄχτακο-
[σίους εἴκοσι ἔνα.

220. Χουρσίτ πασιᾶς κατέβκινε ἔς τὰ
* [Γιάννινα ὄλ' ἔνα.

Χουρσίτ πασιᾶς ὁ τρομερός, ποῦ ἔπῆρε τὸ
[Χαλέπι,

ἔρχονταν ἔς τὸν Ἀλῆ πασιᾶ με πείσμα, με
[χαζέπι,

ὁποῦ και αὐτὸν τὸν ἔπεμψεν τὸ ὑψηλὸ
[ντουβλέτι.

Εἰς ὅποιον μέρος ἔπάησε, τὸ ἔχει κἀνη φέτι
225. Μαργιόλλος, φρόνιμος πολὺ, δὲν ἔχει
[ἀνταῖρι.

ἔβκλε σφίξι δυνατὴ παντοῦ, ἔς ὄλα τὰ μέρη.
Φοβοῦνται τὸν Χουρσίτ πασιᾶ και Τούρκοι
[και Ρωμαιοί.

γιατὶ φωνάζει κἀς» (1) εἰς ὅποιον ἴλιγο
[φταίει.

(1) κἀς=κατάκοψον.

Μαύρη του μοῖρα ποιὸν εὔρουν κατὰσκο-
[πον, τζιασίτη.

230. τὸν κόφτει, κ' ἀπὸ τὸν ντουνηᾶ
[τὸν κάμνει πλειὰ ορεσίτι.

Ἄν ἔφθασε ἔς τὰ Γιάννινα, εὐθὺς παίρ-
[νει τὸ Στροῦνι.

κάμνει τὸν Ἰσμαήλ πασιᾶ και Δράμαλι
[σουργοῦνι.

Ἀφόντης ἔπῆρε τὸ Νησί τὸ πολὺ μαυρι-
[σμένο,

«κακὸ γραφτὸ τῆς μοῖρας σου, Νησί δυσ-
[τυχημένο.»

235. Μπαμπᾶ πασιᾶς ὁ ραχμετλῆς, ἡ
[μοῖρά του τοῦ γράφει

τὸν θάνατον ἔς τὰ Γιάννινα ἀπέθανε και
[τάφη.

Τὸν Ρούμελιν και Ἰσούφ πασιᾶν τοὺς θρί-
[ζει, τοὺς μακλώνει,

τοὺς παίρνει τὸν λογαριασμὸν και ὕστερα
[τοὺς διώχνει.

Ἐνδύσε τὸν Ἰουμέρ πασιᾶ βασιλικὸ καφ-
[τάνει,

240. τὸν διορίζει παρευθὺς ἔς τὴν κλεφτου-
[ριά νὰ πάνῃ.

Τόπια και μπόμπες ἔστησε ἔς τὰ τέσσερα
[τὰ μέρη.

ἔμέρα και νύχτα πολεμοῦν ὄλο τὸ καλο-
[καῖρι.

Τὰ Λιθαρίτζια ἔπεσαν και στέκουν γεμνι-
[σμένκ,

νὰ ἔμπουν ἀνεμπόδιστα ἀμάξι φορτωμέ-
[να.

245. Κ, ἡ κούλια ἀκόμη ἔπεσε, χαλάσθη
[κε, γεμνίσθη,

[ἔως τὴν μέση ἔπεσε και ἐλιθοσωρίσθη.
Χουρσίτ πασιᾶς ἔς τοὺς Γέγιδες στελνει νὰ
[προσκυνήσουν,

με τὴν τιμὴν τους νὰ ἐβγοῦν, τὰ κάστρα
[νὰ ἀφήσουν.

«Σεῖς, Γαέγιδες και Τόσκιδες, ἐβγάτε με
[μὲ μετὸ βίο σας.

250. γιατὶ νὰ ἔμπω με σπαθί, τὸ κρῖμα
[ἔς λαιμὸ σας.

Νὰ ζέρητε ἀβόλετο, γερούσι θελὰ κάμω.
δὲν σᾶς φοβοῦμ' ὀλότελα, θαλὰ ρθω' ἄν
[ἔς τὸ γάμο.»

Κι' αὐτοὶ τοῦ ἀπεκρίθησαν. «Ἡμεῖς δὲν
[προσκυνοῦμεν.

τελείως δὲν φοβοῦμεσθεν, τελείως δὲν ψη-

[φοῦμεν.

255. Ἐμεῖς ντουντούμην και ντελῆν
[ἴότερα δὲν μετροῦμεν.

Ἄν ἀγαπᾶς κόπιασε, τί γίνεται τὰ ἰδοῦ-
[μεν.

Ἄς μὴ σκιαθοῦν οἱ Γαέγιδες και Τόσκιδες
[δὲν πρέπει.

ἔδω τὸ λέν Ἀρβανιτιᾶ, δὲν εἶνε τὸ χαλέ-
[πι.»

Ἄν ἦκουσ' ὁ χουρτίτ πασιᾶς, πολὺ τοῦ
[κακαφάνῃ.

260. ἔς τὰ Λιθαρίτζια νὰ ἔμπῃ τὰ δυ-
[νατὰ του θάνει.

Προστάζει τὸν Κκλκᾶν ντελῆ τὰ σκῆρι του
[νὰ μᾶση

προστάζει ὄλους τοὺς καλοὺς γιατὶ νὰ τοὺς
[ἀραδιάσῃ

ἔ'Αιντε, κουζοῦμ. Κακλκᾶν ντελῆ, δὲν πρέ-
[πει νὰ ἀργοῦμεν.

ἔς τὰ Λιθαρίτζια με ὄρμη τοιμάσου γιατὶ νὰ
[μποῦμεν.

265. Ἄιντε κουζοῦμ ἀγιάνιδες και φο-
[βεροὶ ντελίδες

νὰ ἰδοῦν οἱ Ἀρκαούτιδες με μάτια Ὁσ-
[μανλίδες

Μιὰ νύχτα τοὺς ἐπρόσταξε, και ἔγειναν
[χαζίρι.

Πολλοὶ θὰ ποιοῦν με στανιὸ τοῦ χάρου τὸ
[ποτῆρι.

θὰ χάσουν τὸ λαπρὸ τὸ φῶς, θὰ μ, ποῦνε
[ἔς τὸ σκοτάδι.

270. θὰ ἔμποῦν μέσα ἔς τὴ μαύρη γῆ.
Ἰς τὸν θλιθερὸ τὸν Αἰδη.

Πολλὲς μαννάδε θελὰ κλαῖν κάθε πουρνὸ
[και βράδυ,

ἔκ' ἡ μέρα θὰ τοὺς φαίνηται μεσάνυχτα
[σκοτάδι.

Τὴν ἴδιαν νύχταν κίνησαν, φορτώθησαν
[φουσέκια.

ἔς τὰ δόντια παίρνουν τὰ σπαθιά, ἔς τὰ
[χέρια τὰ ντοφέκια.

275. Και ἐπὶ τὲς φλόγες τῶν τοπιῶν
[θουνὰ και ράχες λάμπουν,

και ἀπὸ τὸν φόβον μερικοὶ ἔς τὴ γῆ χαλεύ-
[ουνε νὰ ἔμποῦν (1).

(1). Κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν
«βγάτε σεῖς πεθαμένοι, νὰ ἔμποῦμ' ἡμεῖς οἱ
ζωντανοί».

Φωνὲς πολλὲς και χουγιατὰ και ταραχῆ.
[μεγάλη.

με πείσμα μέγα πολεμοῦν κ' ἡ μιὰ μεριά.
[κ' ἡ ἄλλη.

Πῶς πέφτουν ἀπὸ τὸν κοσατζῆν τὰ χόρτα.
[ἔς τὰ λιβάδια,

280. ἔτζ' ἔπεφταν ἔς τὸν πόλεμον κ' οἱ
[ἄνθρωποι ἔς τὸ σάδι,

Ἐξ(2) ὥρες ἐπολέμησαν, κ' ὕστερα τοὺς
[τσακίζουν

τοὺς μαύρους τοὺς ντουντούμίδες, ἄν λύ-
[κοι τοὺς ἔξεκίζουν.

Ἐπτὰ φορὲς ἀνέβηκαν ἐπάνω ἔς τὸ κασ-
[πέλλι.

και τὲς ἔπτὰ τοὺς ἔσπρωξαν, τελείως δὲν
[τοὺς μέλει.

285. Ἄιντε, μπῦο Ἀλῆ κουμπαρά, μου-
[ζοτρούκια και ντ(ρ)σιμπόνια,

τραβᾶται νὰ τοὺς κῦψωμεν ἄν μῆλα και
[πεπόνια.»

Ἐβγαίνοντες αὐγερινός, ὁποῦ στολιζει τὰ
[ἄστρα,

βαστοῦσ' ἀκόμα ὁ πόλεμος ὁ φοβερός τὰ
[κάστρα.

κ' ἀφ' οὗ ἐγλυκοχάρᾶζε και ἀρχισε νὰ φέγγῃ,
290. ἀγάλι γάλι ἔπαυε τὸ φοβερὸ τὸ
[τζένγγι.

Ἐβγαίν' ὁ ἥλιος ὁ λαμπρός και τὸν ντου-
[νιᾶ πυρώνει

και τῆς νύχτας τὰ φονικά ὄλα τὰ φανερώνει.
Πολλοὶ μικροὶ χαλτούπιδες δὲν βλέπουν.
[μετὰ μάτια

τὸν ἥλιον πλειὰ, μόν' κείτονται, καθὼς και
[δεμάτια.

295. Πῶς κλαίει ὁ Κακλκᾶν ντελῆς και
[μαῦρα δάκρυα χύνει,

ὅτ' ἔχασε τὰ σκῆρι του και ἔρημος θὰ
[μείνη!

(Ὁ Χουρσίτ πασιᾶς ἡμερώνει ὁποῦ ἦταν
ἄγριος, πιάνει τὴν τέχνη του και γυρίζει

τὰ ριτζάλια τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ με λόγου του,
παίρνει τὰ Λιθαρίτζια, τὴν κούλια και τὸ
μέγα κάστρο).

ἄν εἶδεν ὁ Χουρσίτ πασιᾶς, ὁποῦ δὲν τὸ
[βγάζει πέρα

με ἀμάχη και με πόλεμο, ἀλλάζει τὸν

θεοὺς τῶν ἀριθμῶν, «ἔξ ὥρες... ἔπτὰ φορὲς»...

καὶ ἄρχεισε τῆς τέχνης του τὲς μηχανὰς ποῦ
[ἄερα· κκι ἄπιστοι δὲν ἔγειναν, τὰ κάστρα δὲν τὰ
ξέρει.
τὰς μεταχειρίζεται, καθὼς τοῦ δίνει
[χέρι.
Αὐτὸς βαλῆς ἔς τὰ Γιάννινα ἔγεινε μοναχὸς
[του
ἀντὶς τοῦ Ἰσμαῆλ πασιᾶ. Φρόνιμος ὁ σκο-
[πὸς του
τὰ ἔξελανέση τ' Ἄρβανο, γιὰ νὰ τὸν ἀγα-
[πήσουν
αὐτὸν ὡς αὐθεντότοπον (1) κκι Ἄλῃ πασιᾶν νὰ
[ἀφήσουν.
305. Ὅσ' Ἄρβανῆτες ἔβγανον, τοὺς ἐν-
[δυνε καφτάνι·
τοὺς ἔπαιρνε μὲ τὸ καλὸ, τοὺς ἔδινε μι-
[τᾶνι.
Τὰ βιλκέτια ἐπρόστειξε, κκι ἔστειλαν ρε-
[χεμια
ὄλο τοὺς πλειὸ καλοὺς καλοὺς, τοὺς πρῶ-
[τους, τὰ κεσέμια.
Καὶ διὰ καλὴ του σιγουριά εἰς τὸ Νῆσι τοὺς
[στέλλει.
310. κκι ἂν ἴτωσ τρέξῃ τίποτεσ, τοὺς
[κάνει ὅπως θέλει.
Τάξει μκνσοῦπις κκι ψωμιά, μὲ αὐτὸν γιὰ
[νὰ γυρίσουν
οἱ Γκέγκιδες κκι Τόσκιδες, τὰ κάστρα νὰ
[ἀφήσουν.
Τοὺς τάξει γρόσια κκι ψωμιά, νὰ ἔβοῦν νὰ
[προσκυνήσουν,
ν' ἀφήσουν τὸν Ἄλῃ, ντοναῖ τὰ τὸν ἀλησ-
[μονήσουν.
315. Οἱ Ὁσμνλίδες τὸν λαγὼ μὲ ἀ-
[ραμπᾶ τὸν πιάνουν,
μὲ φρονιμάδα τεχνικὰ, κκι ὀλίγον κόπον
[κάνουν.
Κανόνια ἔς τὸν Ἄλῃ πασιᾶ ἀνάρεια ἀνάρεια
[ρῆχνει·
τελείως τὴν Ἄρβανιτιὰν πῶσ δὲν φοβᾶται
[δείχνει.
Δύο τρεῖς μῆνες, πέρασαν, ὅσο ποῦ νὰ τοὺς
[στρώση.
320. ἀκέραιο τὸ χυνόπωρο. ὅσο νὰ τοὺς
[ὀρθώση.
Ἐγύρισαν οἱ Γκέγκιδες, τὰ Λιθαρίτζα ἀ-

(1). Ἀξία σημειώσεως ἡ λέξις «αὐθεντότοπος»
=χωροδеспότης.

κκι ἄπιστοι δὲν ἔγειναν, τὰ κάστρα δὲν τὰ
δίνουν·
ἔς τὰ χέρια τοῦ Ἄλῃ Πασιᾶ πάλιν νὰ ἀπο-
μεινουν,
κκι ὅπως θέλει ὁ θεὸς. ἔς τὸ ὕστερον ἄς
[γείνουν.
325. Ὁ δούτσυχος Ἄλῃ πασιᾶς ἔς τὰ
[κάστρα διορίζει
ἄλλους ἔς τὸν λόπον ἐκείνων, ἐκείνοσ ποῦ
γνωρίζει.
Ὅμως κκι αὐτοὶ προσκύνησαν, τὸν ἄφηκν
κκι ἐβγήκαν·
οἱ Ὁσμνλίδες, τὰ λαβαν κκι εὐθὺς μὲσα
ἐμπῆκαν.
Τὰ Λιθαρίτζα ἐπάρθηκν κ' ἠκούλια ἐπαι-
νεμένη·
330. τὸ κάστρο μὲ τὸν Ἰούζ καλὲ τ' Ἄ-
[λῃ πασιᾶ τοῦ μένει.
«Χαίντε, πικρὲ Ἄλῃ πασιᾶ, τί πικρα δο-
[κιμάζεις!».
Ὁ ντουβλετῆς Χουσιτ πασιᾶς ἔστειλε χέ-
[ρι χέρι,
γιὰ οὐ ῥθῃ ὁ Ἰμερ πασιᾶς, τὸ γλήγορο ἔξε-
[φτέρυ.
335. ἄν ἦρθε, εὐθὺς τὸν ἐμπέψε νὰ
[πάη νὰ ἀνταμώση.
Ταχίρ Ἀδπάζην, Τόσκιδες γιὰ νὰ τοὺς
[ἡμερώση.
νὰ ἀγαπηθοῦν μὲ τὸ ὄρδι, τὴν κἀκίαν νὰ
[ἀφήσουν
κκι τὸν βεζύρ Χουσιτ πασιᾶ νὰ ῥθοῦν νὰ
[προσκυνήσουν.
Ἐπῆγε, τοὺς ἀντάμωσεν εἰς τὰ Πέντε πῆ-
[γάδια.
340. γλυκὰ γλυκὰ τοὺς ὀμιλεῖ, τοὺς
[παίρνει μὲ τὰ χἀδια.
«Τζάνουμ, γιὰ τί ἐγρέφεταν, ὡς πότε ἔς τὰ
[λαμπάδια,
νὰ περπατῆτε κλέφτικα ἔς τὲς ράχες, ἔς τὰ
[πριναρία;
Πολὺ μᾶς ἐπαιδεύψκτεν, ἄμᾶν πολὺ ζαχ-
[μετι
τραβῆζαμεν ἀπὸ λόγου φόβον, πολὺ σκῆ-
[σικλέτι.
345. Ἀκοῦστε, ἄς παρκακλῶ, μέγαλ
[ριτζᾶν ἄς ἔχω.
νὰ κκατάλάβητε κκατὰ τὰ λόγια ποῦ ἄς
[λέγω.

Ἄλῃ πασιᾶς, ἀδύνατον, δὲ ἔχει νὰ γλυ-
[τώση,
οὐδὲ Φρατζέζος ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἐλευθερώση,
Ἐγεινε πλειὰ ἀπόφασις, ὀπίσω δὲν γυρίζει.
350. κκι τὸν ντουβλετῆ ἐπέειμωσε, πᾶς
[ἕνας τὸ γνωρίζει.
Δὲν εἶνε χρεῖα νὰ σᾶς πῶ κκι νὰ σᾶς
[συμβουλεύσω·
ἀτοὶ σᾶς εἶστε φρόνιμη, τί νὰ σᾶς ἐρμηνεύ-
[σω;
Μεγάλον ὄρκον τὸν θεὸν σᾶς κἀνω, μὴ φο-
[βᾶσθε,
ἔς τὴν πίστιν τοῦ Καλὲ μουλᾶ, ἔβγατε τὸν
[φόβον κκι ἄισθε
355. Χουσιτ πασιᾶς ἄς δέχεται γιὰ
[τ' εἶσθε παλληκάρια·
μ' αὐτὸν ἐπολεμήσαταν ἄν τᾶζια λεον-
[τάρια.
Ἐσεῖς πλειὰ τὸν Ἄλῃ τὸν ἔχετε ἔς τὸ
[χέρι·
μὲν ἄισθε νὰ τὸν δώσετε, μὴ θάνετε γκεν-
[τέρι·.
Τέτοικ τοὺς εἶπε, κ' ὕστερα ἔκκων πλειὰ
[τὰ σάρτια.
360. κ' ἔτζει τοῦ Χουσιτ πασιᾶ ἔγειναν
[τὰ μουράτα.
Ταχίρ Ἀμπάζησρκίνησε κκι ὁ Ἄγο Μουχου-
[ρτάρια
κκι ὁ Λιάζ ἄγᾶς ἀπὸ Νταγλι, ὁ ποτὲ ζιλι-
[χτάρια,
ἐμπῆκν εἰς τὰ Γιάννινα κκι ἴσια προσκυ-
[νοῦνε
τὸν ντουβλετῆ Χουσιτ πασιᾶ κκι τὴν πο-
[διὰ φιλοῦνε.
365. Καθὼς ἔς τὸ κάστρο σίμωσαν, τοὺς
[Τόσκιδες φωνάζουν
ἄν ἠκουσαν, ὄλ' (ἔδραμον μὲ ὄλους
[κουβεντιάζουν.
Ἐ τρεῖς ἡμέρες ὕστερα οἱ Τόσκιδες ἐβγαί-
[νουν
ἀπὸ τὸ κάστρο, κκι εὐθὺς βασιλικὸ ἐμπά-
[νουν.
(Μένει ὁ δυστυχισμένος Ἄλῃ πασιᾶς μὲ
τὸν Ἰούτζ κκαλὲ, ἀποφασίζει νὰ κκαῖ μὲ ὄλο
τὸ βιότου μέσο.)
Ὁ δούτσυχος Ἄλῃ πασιᾶς ἔμεινε μοναχὸς
[του,
370. τελείως δὲν τὸ (ν) ὠφελει ὄλος ὁ
[θησαυρὸς του,

κκι μαρκαμένος στέκεται ἔς τὸν Ἰούτζ κκα-
[λὲ κκλεισμένος
μὲ ἐβδομηῆντα ἄνομάτους, ὁ πολὺ πικραμμέ-
[νος.
Ἄπεφασίζει νὰ κκαῖ μ' ὄλο τὸ βιότου ἀν-
[τάμα,
νὰ μὴ ἔβρεθῃ οὔτε κκαρπὶ βελόνι ἢ κκι ράμ-
[μα.
375. Καὶ ἔς τὸν ὄντᾶ ποῦ κκαθεταί, βα-
[ρέλλια ὄκτακόσια
ὄλο μαρκαμέντες ἔστησεν, φορτώματα δι-
[κόσια·
κκι μέσα ἐκουβάλησε κκι ἔβαλε τὸ βιὸ
[του,
φλωρὶ κκι τζεβαίρικὸ κκι τὸ ἀσημικὸ του,
Κκι τὴ φωτιά εἰς τὸν ὄντᾶ τὴν εἶχε ἀναμ-
[μενη
380. ἄμερα κκι νύχτα κκι αὐτοῦ τὸν
[θάνατονπρο(σ)μένει.
Κκι ὄμπροστά του ἔβαλεν τουφεκία γιομι-
[σμένα.
Κανέναν δὲν πιστεύεται, κανέναν δὲν σι-
[μῶνει·
ἄν τὸ λεοντάρι τὸ κκακὸ ἄγρια τηράει,
[θυμῶνει.
385. «Φωτιά ἄς βάλω κκι ἄς κκαῶ, φω-
[τιά κκι ἄς γένω στάχτη,
νὰ μὴ μου πιάνουν οἱ ἐχθροὶ κκι βγά-
[λουνε τὸ ἄχτι.
Γιὰ τὸν πικρὸν τὸν θάνατον δὲν πρέπει νὰ
[κιοτέψω.
πολ' ἔζησα, ἐγήρασα, ἄπισω δὲν θά νεοτέ-
[ψω.
Φωτιά νὰ κκαψῆ κκι τὸ βιὸ ἀντάμα μετ'
[ἐμένα,
390. νὰ μὴ βρεθῇ μῆτε λιανὸ, ὄσ' ἔχω
[συναγμένα.
Φωτιά ἄς βάλω μόνος μου, ὁ τζεπαχανὲς ν'
[ἀνάψῃ,
ἄς μὴν ἔπεθάνω μονοχὸς, κκι ἄλλους πολ-
[λοὺς νὰ κκαψῆ.
Κκι ἡ δική μου ἢ ψυχὴ μὲ τὴν ψυχὴν ἐ-
[κείνων
ἄς λείψῃ πλέον, ἄς κκαθῆ μετὰ τῶν ἄλλο-
[φύλων».
(Μὲ τὸ ἔζιν τοῦ Ἄλῃ πασιᾶ ἐμπάινει ὁ
ζιλιχτάρια τοῦ Χουσιτ πασιᾶ ἔς τὸν Ἰούτζ
καλὲ κκι κκι ὀμιλεῖ μὲ τὸν ἄσλᾶν Ἄλῃ
πασιᾶ).

395. Ὁ ψυχουῖος Χουρσίτ πασιᾶ, ὁ ζι-
[λιχτάρις ἔμπαινει
μέ ζιν τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, ἔς τὸν Ἰούτζ καλέ
(ἔπηγαίνει.

Τὸν ἔστειλε ὁ Χουρσίτ πασιᾶς νὰ πάη νὰ
(λολακέψη,
τὸν μαῦρον τὸν Ἀλῆ πασιᾶν καὶ νὰ τὸν σα-
(χουλέψη,
μέ πονηριές, μέ μαργιολές, μπέλικιμ, νὰ
ἡμπορίση,

400. ὄρλους καὶ μέ ψεύματα γιὰ νὰ τὸν
(ἔεπλανέση·
γιὰ τί φοβᾶται μὴ κατῆ, μέσα φωτιά μὴ θάλη·
κί ἂν εἶναι τρόπος, βολετό, ἔξω νὰ τὸν
(έβγάλη.

Ἐμπῆκε δίχως ἄρμκτα ἴοτερα ἴσαν γυ-
(νοῖκα,
κί Ἀλῆ πασιᾶς μέ ἄρμκτα, ἔμπροστά ντου-
(φέκια δέκα.

405. Βαθὺ σελιάμι τῶ(1) ἴδωκε καὶ τεμενᾶν
(τοῦ κάνει·
τοῦ ὀμιλεῖ καὶ τὸν θεὸν γιὰ μάρτυρα τοῦ
(βάνει.

Ἀλῆ πασιᾶς ὁ τρομερὸς τοῦ παίρνει τὸ
(σελιάμι
κί ἀπὸ ἀλάργα τοῦ ὀμιλεῖ, τοῦ κάνει τὸ
(ἰκράμι.

Χρυσᾶ πιστόλιν τῶ(1) ἴδωσε, τζίφτι μαλα-
(ματένιο,
410. κ' ἓνα σπαθὶ τοῦ χάρισε, ὀλόχρυσο,
(φλωρένιο.

Ὁ ζιλιχτάρις κόντεψε τὸν νοῦντου γιὰ νὰ
(χάση
εἰς τὸν ὄντᾶ τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ κί ἄρχισε νὰ
(θαυμάση,
ἔς τὰ μάτια τὸν ἐκύτταζε, δὲν ἔμπόριε νὰ
(χορτάση
μέ τέτοιον μέγαν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ κου-
(θεντιάση.

415. Ἀλῆ πασιᾶς. «Ἐσένα λένε τοῦ
(Ρουσίτ(2) Ἀχμέτ ζιλιχτάρι;
ἀπὸ πολλοὺς τὸ ἤκοσα πῶς εἶσαι παλ-
(παλληκάρι».

Ζιλιχτάρις. «Ἐμένα λέν, ἀφέντη μου, μέ
(ἔχει ἴσαν ναζάρι·
μικρὰ δουλειὰ αὐτὸ ποῦ λές, ποῖο κάστρο

(1). Τῶ(ἴδωκε)γενικῆς πτώσεως, ὡς καὶ ἐν
Ἀρχαδικῇ διαλέκτῳ.

(2). Ἴσως κατὰ λάθος ἀντὶ τοῦ «Χουρσίτ».

(ἔχω ἴπαρη;»
Ἀλῆ πασιᾶς. «Ἐξ ἀκοῆς τὸ ἔχω αὐτὸ, τώρα
(κατακαμβάνω

420. πῶς ἀληθεύει ὁ λόγους μου, καθὼς
(σὲ συντυχαίνω».

Ζιλιχτάρις. «Αὐθέντη μου, μέ τὸ ἔζιν δυὸ
(λόγια νὰ σοῦ κρίνω.
καὶ σοῦ ζητῶ συμπάθειον, ἂν δὲν
(ἔξούρω νὰ κρίνω».

Ἀλῆ πασιᾶς. «Κρῆνέ μου, μπῦρο, καὶ πολ-
(λά, τὸ ἔζιν σοῦ τὸ δίνω
κ' ἐγὼ καλὰ θ' ἀκροασθῶ, κουσοῦ-
(ρι δὲν ἀφήνω».

425. Ζιλιχτάρις. «Γιὰ τί, ἀφέντη μ', ἔξέγ-
(ραψες τὴν ποθητὴν ζωὴν σου
κί ἀποφασίζεις νὰ κατῆς, νὰ χάσης τὴν ψυ-
(χή σου;

Αὐτὸ ὁποῦ στοχάζεσαι, ἀπὸ τὸ καλὸν ἐβ-
(γαίνει·
ποτέ δὲν τὸ ἔκνε τινας, ποτέ ἔχει γένη.

Γιὰ τί, ἀφέντη μ', νὰ δοθῆς ἔς τὸ χάρο μο-
(ναχός σου.

430. νὰ ἴπαρης κί ἄλλους ἴρφανοὺς βάρους
(εἰς τὸ λαιμό σου,
θεὸς φυλάζοι, μέ φωτιά τὸν θάνατον ἂν λά-
(βῆς.

νὰ κάψη; τὸ μπαροῦτ χανέ, τί θελᾶ κατ-
(λάβῆς;

Ἀμάν! ἀφέντη μ', πλειὸ αὐτὸ ἔς τὸν νοῦν
σου μὴν τὸ θάνης
καὶ τοῦ σείταν λιανέτ οὐλᾶ τὸ θέλεμα μὴν
(κάμης,

435. ἀλλὰ νὰ ἴπᾶς ἔς τὸν βασιλιᾶν, ἂν
(εἶναι ὀρισμός σου,
νὰ ἴπαρης καὶ χαζνέ πολὺ, τὸ διαλεχτό τὸ
(βιό σου.

Δὲν θὰ σὲ σφίξῃ τίποτε τὸ ὑψηλὸ ντοβλέτι.
γιὰ τ' ἔχεις φίλους ἀρκετοὺς, μὴν κάμε τὸ
(γαϊρέτι,
γιανίτζαρχαίους καὶ λοιποὺς τοὺς ἔχει ἐδι-
(κούς σου.

440. Τοῦρκοι, Ρωμαῖοι γρηγοροῦν ἔς τὴν
(Πόλι τοὺς ἐχθροὺς σου.
Καὶ πάντα εἰς τὸν ὀρισμὸν τοῦ ντοβλετισῶ
(ἔστάθη;

μὴ φοβηθῆς, ἀφέντη μου, τίποτε δὲν θὰ
(παθῆς.

Ἐγὼ κεφίλης πιάνομαι, ποῦ δὲν θὰ σὲ πει-
(ράξῃ,

445. Μὰ τὸν θεὸν καὶ μὰ τὴν γῆν ἴλο-
(τερα μὴν φοβᾶσαι,
μὴν ὑποτεύῃς τίποτε, τελείως μὴν λυπᾶ-
(σαι.

Κί ἂν ἀγαπᾶς, ἀφέντη μου, χαζνέ χαζίρι
(κάμε,
γιὰ τὸ χρυσὸ χαντίρισου μαζὶ ἔς τὴν Πόλι
(ἴπᾶμε.

(Ὁ Ἀλῆ πασιᾶς ἀλλάζει τὸν σκοπὸν
τοῦ γελιέται, ἔβγαίνει, πηγαίνει ἔς τὸ
Νησί καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κινήσῃ διὰ τὴν
Πόλιν.)

Ὁ δύστυχος Ἀλῆ πασιᾶς ἐλάθεψ ἐγε-
(λάσθη,

450. ἔς τὰ βρόγια τοῦ Χουρσίτ πασιᾶ
(ἴσαν τὸ πουλὶ ἐπιείσθη.

Τὸν ἔβγαλε μέ πονηριὰ, τὸν ἔραγε μέ μπέ-
(σα.

ἀφήνει τὸν μπαροῦτ χανέ, ἐβγαίνει ἀπὸ
(μέσα
ἔξῃ ἰνομάτους μοναχᾶ, ποῦ κίνησεν κοντά-
(του,

καὶ τὴν ζωὴν τοὺς ἔξεγραψαν διὰ τὸ ὄνομά
(του,

455. Οἱ Ὄσμανλίδες τὸν πικρὸν, ἄς ἦ-
(τον καὶ μέγας,
τὸν ἔβαλαν ἔς τὰ ἴνυχια τοὺς μακάρι ν' ἴταν
(καὶ ἄλλος

Ὁ ζιλιχτάρις μέ αὐτὸν εἰς τὸ καῖκι ἔμπαι-
(νει,
μαζὶ τοῦ ἐκουβέντιασε, εἰς τὸ Νησί ἴπηγαί-
(νει.

Λόγια παχιά τοῦ ὀμιλεῖ καὶ πέτρες ἔς τὸ
σακκοῦλλι

260. ποῦ βάνει Ὄσμανλίτικες. «Ἀλῆ
(πασιᾶ πικροῦλι
ποῦ σὲ τραβᾶ ἢ μοῖρά σου καὶ ποῦ θὰ σὲ
(ἴναγκάση

καὶ ποῦ τοῦ Χάρου τὸ πικρὸ γιαλὶ θὰ σὲ
(κεράση;»

Ἴσια ἔς τὸν Παντελέημονα ἔς τὸ μοναστήρι
(ἔβγαίνει
ὄρην τὴν ὄρα καρτερεῖ, τὰ πράγμακτα
(προσμένει,

465. γιὰ νὰ φορτώσῃ τὸν χαζνέ καὶ ἴσια
νὰ κινήσῃ
τὸν βασιλέα, καὶ θάρρει πῶς θὰ τοῦ συμ-
παθήσῃ

νὰ τὸν ἀφήσῃ πουθενὰ εἰρηνικᾶ (νὰ ζήσῃ.
Καὶ δὲν ἤξεύρει ὁ πικρὸς ὁποῦ θὰ ἔξεψυχῆ-
(σῃ,

470. εἰς τί Νησί τὸ θλιβερὸ τὰ μάτια θελᾶ
(κλείσῃ.

ἔς τὸ μοναστήρι ἔς τὸ Νησί (Χουρσίτ
(πασιᾶ τοῦ στέλνει
πεσχέσι ἀπὸ τὰ Γιάννινα, μέ τὸ καλὸ τὸν
(παίρνει.

Ἄρνια παχιά τοῦ ἔστειλε, τάχα νὰ τὸν τί-
(μήσῃ,
καφέδες καὶ ζαχαρ(ι)κά, νὰ τὸν εὐχαρισ-
(τήσῃ,

475. καὶ λαλητάδες μέ βιολιά, γιὰ νὰ
(τὸν ἐγλεντήσῃ,
νὰ ποῦνε τὰ τραγοῦδια του, νὰ τὸν χαρο-
(ποιήσῃ.

(Ὁ Χουρσίτ πασιᾶς στέλνει τὸν κεχαιᾶ
τοῦ ἔς τὸ Νησί, ὁ κεχαιᾶς τοῦ ἴσαν ἐπῆγεν,
ἐντουφέκιστηκε μέ τὸν Ἀλῆ πασιᾶ,
λαβώνον-
ται ἀπὸ αὐτὸν, φονεύουν τὸ Ἀλῆ πα-
σιᾶ καὶ τοῦ παίρνουν τὸ κεφάλι του).

Χουρσίτ πασιᾶς ἐπρόσταξε, διὰ νὰ μαζωχ-
(θοῦνε
ἔλ' οἱ πασιᾶδες εἰς αὐτὸν, μέσα νὰ συναχ-
(θοῦνε.

Κάνει χαλβέτι καὶ τοὺς λέει. «Ποιὸς εἶναι
(παλληκάρι,

480. κεφάλι τοῦ Τεπελενλῆ τοῦ Ἀλῆ
(πασιᾶ νὰ ἴπαρη;»
Ὁ κεχαιᾶς Χουρσίτ πασιᾶ Μεγμέτ πασιᾶ
(τοῦ λέγει·

«ἴπηγαίνω ἴγῶ, ἀφέντη μου, ἂν ἴσως ποῦ
(ἀρέγῃ.

—Σῦρε, μόν' κύτταζε καλὰ, φυλάξου», τ'
(ἀπεκρίθη·
«γιὰ τί τὸν λέν Ἀλῆ πασιᾶ, δὲν εἶναι πᾶ-
(ραμῦθι»

485. ἔς τὴν δέκα ὥρες τῆς ἡμέρας Μεγμέτ
(πασιᾶς ἔμπαινει
ἔς τὴν λίμνην μέ ἀνθρώπους του καὶ (ἔς) τὸ
Νησί ἴπηγαίνει·

ἴσαν πῶς τοῦ τρέμει ἢ καρδιά; ἔς τὸ στῆθός
(του χτυπάει·
φοβᾶται τὸν Ἀλῆ πασιᾶ, μὴ τύχῃ καὶ τὸν
(φάῃ.

Νὰ ἴταν ἡμέρα βροχερῆ κ' ἡ νύκτα χωρὶς
(ἄστρα,

490. ἀφόντης ἢ Ἀρβανιτιὰ ἐδώκανε τὰ

(κάστρα.
α' Αιντε, ασλάν 'Αλῆ πασιᾶ, πολλοὶ ποῦ
(θὰ σὲ κλάφουν,
πολλοὶ ποῦ θὰ σὲ θυμηθοῦν, πολλοὶ θὰ σὲ
(φωνάζουν,
καὶ ἐσὺ μέσῃς τῆ μαύρη γῆ θὰ κοίτησε 'ς
(τὸ χῶμα.
τὸ χῶμα θὰ 'χῆς πάπλωμα, τῆ γῆ θὰ νὰ 'χῆς
(στρώμα).

49ῖ. Μεγμέτ πασιᾶς ἐζύγωσε, 'ς τὸ
(μυκαστῆρ' ἐβγαίνει
'βγήκε μὲ τὸ μονόξυλον, εἰς τὴν αὐλὴν ἐμ-
(παίνει.
Τοῦ δυστυχοῦς 'Αλῆ πασιᾶ τὴν εἶδησιν τοῦ
(δίνου,
πῶς ἔρχεται ὁ Μεγμέτ πασιᾶς δυὸ λόγιχ
(νὰ τοῦ κρίνου.

Ποτὲ δὲν τὸ παντέχαινε 'ς τὸ νοῦτου νὰ τὸ
(βάλῃ,

500. πῶς ἦρθε γιὰ τὸ ἀκριβὸ καὶ μύρῳ
(του κεφάλι.

Εἰς τὸ ντιβᾶνι ἔτρεξε, γιὰ νὰ τὸν χαιρε-
(τίση
καὶ ὡς πασιᾶν τιμητικὰ ν ἀτὸν προῦπαν-
(τήση.

'Ο Μεγμέτ πασιᾶς ἀνέβηκεν ἐπάνω 'ς τὸ
(ντιβᾶνι
μαζί μὲ τὸν καφαήμπασι, καὶ τεμενᾶ του
(κάνει

505. καὶ τὸ σελιάμι τῶ δῶκε, καὶ ἡμε-
(ρα τηριοῦνται.
ἀπλώνουν, ἀγκαλιάζονται καὶ καλοχαι-
(ρετοῦνται.

Μεγμέτ πασιᾶς Χουρσίτ πασιᾶ νέος καὶ
(μυρογένης,
καὶ ὁ δύστυχος 'Αλῆ πασιᾶς γέροντας, ἀσ-
(προγένης.

Μεγμέτ πασιᾶς πρὸς λόγου του ὀλίγο τὸν
('ξεσέρει.

510. φωτιά τοῦ ἔχει, τὸν βαρεὶ εἰς τὸ
(σερβὺ τὸ χέρι.

φωτιά καὶ ὁ 'Αλῆ πασιᾶς τῶ δῶσε χέρι
(χέρι,
καὶ ἀπὸ τῆ θιά του λάθαψε καὶ 'ξώδρομα
(τὸν παίρει.

Καφαήμπασις ἐχύθηκε τὸ κίμα νὰ ρουφή-
(ση
τοῦ μαύρου τοῦ 'Αλῆ πασιᾶ καὶ νὰ τὸν
(πελεκήση.

515. Βεζζης Τζάμης τῶ δῶσε φωτιά
(καὶ τὸν σωριάζει.

'Ξαπλώνει ὁ καφαήμπασις, (ὦ) σὰν θεριὸ
(βρυκάζει.

Καθὼς γρεμνίζει ὁ πριονᾶς τὰ δένδρα εἰς
(τὰ δάση,

ἔτσι καὶ ὁ τζάμης γρέμνισε τὸν ὄρφανὸ κα-
(φάζη.)

καὶ ἀπὸ τὸ κορμί του χύνεται τὸ μαῦρο αἷμα,
(ἀχνίζει,

520. καὶ ἐβγαίνοντας ζεστὸ 'ς τῆ γῆ
(βάφει καὶ κοκκινίζει.

Τελείως δὲ ταράττεται, ἔχει μεγάλο βάρος·
τὸν πλάκωσεν ὁ σκοτεινὸς καὶ ὁ τρομερὸς ὁ
(Χάρος.

'Ανθρωπος τοῦ Μεγμέτ πασιᾶ φωτιά 'ς τὸν
(Τζάμην δίνει

καὶ εὐθὺς κάτω τὸν γρέμνισεν 'σὰν ἐν μέγα
(δελφί.

525. 'Απ' τὸ χαλάζι τὸ ψυχρὸ κόπτε-
(ται τὸ βλαστάρι

καὶ ἀπ' τὸ κρουσοῦμι τὸ πικρὸ πέφτει τὸ
(παλληκάρι,

'Εσθήθη κεν ὁ ραχμετλῆς, ποτὲ δὲν ἐξυπ-
(νάει,

'μπροστὰ ἀπ' τὸν ἀφέντη του 'ς τὸν κάτω
(κόσμο 'πάει.

Καὶ ὁ Μπαϊράμης (1) ὁ πιστὸς μὲ τᾶματα 'ς
(τὰ χέρια

530. καὶ ὁ Μάνθος ὁ γραμματικὸς, 'σὰν
(γλήγορα 'ξεφτέρια,

ἀρπάζουν τὸν 'Αλῆ πασιᾶ καὶ 'ς τὸν ὄντᾶ
(ἐμπαίνου.

καὶ τοὺς ἔξω πολεμοῦν καὶ τὴν πληγὴν του
(δένου.

ὁ Μάνθος ὁ γραμματικὸς, μαζί καὶ ὁ Μπαί-
(ράμης·

δεξιὰ μεριά τοὺς κύτταξε μὲ λύπη καὶ μὲ
(πόνο.

α' Εγώ, τοὺς λέγει, 'μάτια μου, 'ς τὸν θά-
(νατον ζυγῶν,

μόν' 'πᾶρτε τὴν Βασιλικὴν νὰ τ' ἔχητε
(κοντὰ σας,

νὰ μὴ τὴν ἔροῦν ἡ 'Οσμηνιά, γιὰτ' εἶναι
(ἐντροπιά σας.

(1) Τὸ χειρόγραφον κατὰ λάθος ἔχει «Μπραίμης»
ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «Μπαϊράμης» ὅπερ ἐπιναλαμβάνε-
ται καὶ ἐν στ. 533.

Χαλάλι σας τὰ ἄσπρα μου, χαλάλι τὸ ψω-
(μί μου,

540. μόν' πολεμάτε, μπῦρὸ μου, νὰ 'χῆτε
(τὴν εὐχὴν μου,

νὰ μὴ με πιάνουν ζωντανόν, 'ς ἄρματα νὰ
(πεθάνω,

ς τὸν κάτω κόσμον μὲ τιμὴ 'Αλλῆ πασιᾶς
(νὰ 'πάνω.

'Εν ὄσῳ νὰ μοῦ 'βγῆ ψυχὴ, ξένοι νὰ μήμου
(πιάσουν

καὶ τὸ κορμί μου ὕστερα κομμάτια τὸ μοι-
(ράσουν).

545. 'Ο ἥλιος ἀπ' τὸ οὐρανὸν τραβιέται,
(βασιλεύει

καὶ 'Αλῆ πασιᾶς 'ξεψύχησε, χάρος τὸν
(κυριεύει.

'Εσθήθη κεν ὁ ραχμετλῆς καὶ πλειά λιαλιά
(δὲν δίνει.

ἔπνος βαθὺς τὸν ἔλαβε, ποτὲ δὲν τὸν ἀφή-
(νει.

Πῶς πρέπει τὸν ἐγύρισεν καὶ ὁμορφῶ τὸν
(σιάζουν.

550. τὰ δάκρυά τους 'σὰν βροχὴ ἐπάνω
(τοὺς σταλάζουν.

Δυὸ ὥρες τὸν ἐβάσταξαν, καὶ ὕστερα ἐβγή-
(καν,

καὶ ἄνθρωποι τοῦ Μεγμέτ πασιᾶ εἰς τὸν
(ὄντᾶ του 'μπήκαν,

καὶ πηγυμένον τὸν πικρὸν, σίδηρον τὸν εὐ-
(ρῆκαν,

ἔκοψαν τὸ κεφάλι του, καὶ τὸ κορμί του ἀ-
(φῆκαν,

555. καὶ ἴσια 'ς τὸν Χουρσίτ πασιᾶ 'ς τὰ
(χέρια τὸ 'πηγαίνου

καὶ γιὰ πασιᾶσι πάραυτα πολλὰ φλωριὰ
(λαβκίνου.

Χουρσίτ πασιᾶς ἐδάκρυσεν, τὰ 'μάτια του
(σφουγγίζει.

φέρει 'ς τὸν νοῦν του τὸ ντουιᾶ, ποῦ 'σὰν
(τροχὸς γυρίζει,

ποῦ τοὺς ἀνθρώπους κάποτε 'ς τὰ σύγνεφ'
(ἀνεβάξει.

560. καὶ πάλιν τοὺς ταλαίπωρους 'ς τὸν
(Αἶδη κατεβάξει.

(Τὴν νύχτα ἐσκοτίσθη τὸ φεγγάρι, ἔγει-
νεν ἐκλειψίς· ἐγένετο μὲ βχιπάκι τὸ κεφά-
λι τοῦ 'Αλῆ πασιᾶ, τὸ εἶδαν ὁ κόσμος τρεῖς
ἡμέρας, καὶ ὕστερον τὸ ἐπῆρεν ὁ ζιλιχτάρης
καὶ ἐπάησεν εἰς τὴν Πόλιν).

'Απὸ τὸν γλαζιον οὐρανὸν ὁ ἥλιος βασι-
(λεύει,

ἀφήνει τοῦτον τὸ ντουιᾶ, 'ς τὸν ἄλλον
(ταξιδεύει.

'πηγαίνει 'ς τὴν 'Αμερικὴ νὰ κάμη τὴν
(ἡμέραν,

'πηγαίνει 'ς τὸν γενὶ ντουιᾶ νὰ διώξῃ τὴν
(ἐσπέραν,

565. 'ς τὸ ἄλλο πρόσωπον τῆς γῆς νὰ
(φέξῃ, νὰ πυρώσῃ

καὶ ἀπ' τὸν ὕπνον τὸν γλυκὸν ἀνθρώπους νὰ
(σηκώσῃ.

'Εβγαίνου τᾶστρα τὰ λαμπρὰ τὸν οὐρανὸν
(νὰ πρέψουν.

καὶ ἀπὸ τὰ σπήλαια τὰ θηοῖα θροφὴ γιὰ
(νὰ γυρέψουν.

'Εβγαίνει ἡ πούλικα ἡ πλουμιστή, τὰ λέτ-
(ροπο δὲν ἐβγαίνει,

570. καὶ 'Αλῆ πασιᾶς εἰς τὸ Νησί χωρὶς
(κεφάλι μένει.

'Εβγαίνει εἰς τὴν ἀνατολὴν ἀκέραιο τὸ φεγ-
(γάρι,

'ς τὴν ἴδιαν νύχτα τῆς τρομαχτικῆς τὸ φω-
(τεινὸ λυχνάρι.

'ς τὴν ἴδιαν νύχτα φάνηκεν 'ς τὸν οὐρανὸν
(σημάδι,

φεγγάρι ἐμελάνιασε καὶ γίνηκε σκοτάδι,
575 'ς τοὺς ὀχτακόσιους εἴκοσι δυὸ ἐχάθη
τὸ φεγγάρι

'ς τὲς εἴκοσι καὶ τέσσαρες τὸν μῆνα τὸν Γε-
(νᾶρι.

τὸν θάνατο τοῦ 'Αλῆ πασιᾶ, τὸν θάνατον
(δηλοῦσε,

ὁ κόσμος ὅλος (1) ἔλεγαν αὐτὸν νὰ 'ἐξηγοῦσε.
Φεγγάρι ἐβασίλεψε μαῦρο ἐσκοτισμένο,

580, καὶ τὸ κεφάλι τοῦ 'Αλῆ πασιᾶ
'ξημέρωσε γδαρμένο.

βαμβάκι καὶ γαρύφαλλα καὶ μοσχογι-
(μισμένο.

πλυμένο ὁμορφᾶ, καλὰ (καλὰ) μπερμπερι-
(σμένο,

ἐπάνω σὲ ὀλόχρηση ἀπλάδ' ἀποθεμένο.
ἐπάνω σὲ χρυσὸν τζεβρέ τιμητικὰ βαλμένο.

585, Τὰ πικραμμένα χεῖλη του καὶ μάτια
(του ραμμένα

καὶ τὰ χιονένια γένεια του ὁμορφᾶ χτενι-
(σμένα.

(1) Τὸ χειρόγραφον κατὰ λάθος ἔχει «ὄχι»
ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «ὄλοι».

(σμένα,
 'Εφαίνονταν' σάν ζωντανό τὸ μέγα πρό-
 (σωπόν του
 πῶς ἔλαμπε καὶ γιάλιζε τὸ ἄσπρο μέτω-
 (τωπό(ν) σου
 'Ο κόσμος συμμαζώνονται, πατοῦν ὁ ἕνας
 (τὸν ἄλλον,
 590. ἐπικνωτοὶ πλακώνονται σάν πρόβατα
 ('στὸν σάλο(ν)
 καὶ 'στὸ σαράι τρέχουνε, κοσεύουν νὰ ἐμ-
 (ποῦνε
 τοῦ μαύρου τοῦ 'Αλῆ πασιᾶ κεφάλι του νὰ
 (ἰδοῦνε
 Τὸ βλέπουν κ' ἡ 'Δρβανιτιά, λυποῦνται
 (δακρῦζου,ν,
 κ' οἱ 'Οσμανλίδες σκυθρωποὶ τὰ μάτια τους
 (σφουγγίζου,ν,
 595 α'Αιντε, πικρὲ 'Αλῆ πασιᾶ, 'στὸν
 (κόσμο ξακουσμένε
 πῶς ἦσουν καὶ κατήνητες, πικρὲ φαρμα-
 (κωμένε !)

Τρεῖς μέρες. (1) ὁ Χουρσίτ Πασιᾶς ἐπάνω.
 (στὸ ντιβάνι
 τὸ φύλαξε, καὶ ὕστερα ἐκίνησε καὶ πάνει
 ἄ ζιλιχτάρης μὲ αὐτὸ 'ς τὴν Πόλιν, 'στὸ
 (ντουβλέτι.

600. α'Αιντε, πικρὲ 'Αλῆ πασιᾶ, νάχη:
 (πολύ ραχμέτι !)

Τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ φοβεροῦ καὶ εἰς
 τὸν κόσμον ὄλον 'Ξαῖκουσμένου. 'Αλῆ πα-
 σιᾶ τοῦ Τέπελενλῆ, ὅσον διὰ τὴν φρονιμάδα
 του, ἀνδρείαν του καὶ πλουσιότητά του.

1823 'Ιουλίου 3.

'Εγράφη δὲ διὰ χειρὸς 'Ανστασίου
 'Αποστόλη τοῦ ἐκ Γραμπόβου ἐτει αὐγῆς
 ἐν μηνὶ 'Ιουλίου 14 ἐν Βελλεγράδοις».

Ἔστι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν 'Αλμυρῶ τῇ 9 'Ιουλίου 1911

ΑΘ.. Ι. ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ

(1'Αξιοπαρατήρητος καὶ πάλιν ἡ κατ'αὐ-
 ξουσαν σειράν παράθεσις τῶν ἀριθμῶν «αὐτὸ ὡ-
 ρες» (στ. 551)... «τρεῖς μέρες»...

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΑ ΤΡΙΑ

Α'.

Παιδες ἔτι ἤμεν ἡ αὐταδέλφη καὶ ἐγὼ ὁ
 γράφων τότε τὸ διηγημάτιον, ὁ δὲ πατήρ
 ἀπεφάσιζε νὰ ἐκδράμῃ εἰς τὴν Μοῆν τῆς
 Πανηγίας, τῆς ἐπικαλουμένης Καιοσαριανῆ,
 κειμένης εἰς τοὺς δυτικὸς πρόποδας τοῦ
 Ἰμμηττοῦ, οὐτινος ἡ ὑψηλοτέρα τῶν κορυ-
 φῶν εἶναι 1025 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν
 τῆς θάλασσης. Τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς τὴν
 Μοῆν τῆς Καιοσαριανῆς διάστημα εἶναι ἕ-
 στον ὥρας καὶ ἵνα τις μετὰβῆ ἐκεῖ πρέπει νὰ
 διαπεράσῃ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ Ἰλισ-
 σοῦ, πηγάζοντος ἐκ τοῦ Ἰμμηττοῦ καὶ ὁ-
 σις πάντοτε σχεδὸν εἶναι ἀνυδρος. Τὸ ἀπὸ
 τῆς Καιοσαριανῆς ἕως τῆς ὑψηλοτέρας τῶν
 κορυφῶν τοῦ Ἰμμηττοῦ διάστημα εἶναι ὅσον
 ὥρας καὶ ἡμισείας. Ὅρος ὁ Ἰμμηττός ξη-
 ρὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ φύεται θυμὸς ὁ εὐώδης,
 ὃν αἱ μέλιτται νέμονται καὶ ἐξ αὐτοῦ πα-
 ρασκευάζουσι τὸ διαβεβοημένον ἀπὸ τῆς
 ἀρχιότητος μέλι.

Κατὰ τὴν ἀμφιετηρίδα τῆς Ἀναλήψεως
 τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν Μοῆν τῆς Καιοσαρι-
 ανῆς τελεῖται πανηγυρις τῶν ἱερωτέρων
 θεωρουμένη, εἰς ἣν μετ' εὐλαθείας προσέρ-
 χονται οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως τῶν Ἀθη-
 ναίων, οἱ ἐκ τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς, οἱ
 Σαλαμῖνιοι, οἱ Μεγαρεῖς, οἱ Θηβαῖοι.
 Αὐτὴ τῆ ἔφ' ὁ φιλόπαις πατήρ, συνοδοιπό-
 ρον ἔχων τὸν μακαρίτην Ἄγγελον Χωμα-
 τιανὸν Λογοθέτην, τῶν εὐπατριδῶν Ἀθη-
 ναίων φίλον ἐγκάρδιον, ἦγεν ἡμᾶς τοὺς
 παιδας εἰς τὴν πανηγυριν τῆς Καιοσαριανῆς
 καθεζομένους ἐπὶ τοῦ σάγματος ὄνου. Φαι-
 δροτάτη ἦν ἡ πρῶτα, τὰ δὲ πτηνὰ ἦδον
 ἐπὶ τῶν θάμνων καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων

τῶν δένδρων, πολλὰ δὲ ὀμάδες προ-
 σκυνητῶν, ἐνδεδυμένων τὰς τοπικὰς ἀμ-
 φιέσεις, ἔθκινον ἐπὶ τὴν ἀτραπὸν τὴν ἀ-
 γουσαν εἰς τὴν Καιοσαριανῆν. Εἶποντο δὲ
 καὶ ὄργανοπαίχται, κρατοῦντες τετράχορδα,
 κιθάρας, αὐλοῦς, τύμπανα (νταβούλια).

Τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Καιοσαριανῆν διά-
 στημα πολὺ εὐαρέστως διηλύσαμεν, θεώ-
 μενοι ἔνθεν ἔνθεν τὰ διάφορα ἀντικείμενα,
 ἅτινα παρεῖχον πολὺν τὴν ψυχαγωγίαν·
 ἀφικνούμενοι δ' εἰς Καιοσαριανῆν εὐρίσκομεν
 κατασκευασμένας ὀμάδας πανηγυριστῶν κά-
 τωθεν τῶν ἐλαιοδένδρων, παρασκευαζόν-
 των τὴν ἀνετον διαμονήν. Ἀφοῦ δὲ ἡ-
 σπάσθημεν τὴν σεπτὴν εἰκόνα τοῦ περι-
 κλοῦς Βιζαντιακοῦ ρυθμοῦ ναΐσκου τῆς
 Παναγίας καὶ ἀφοῦ ἐπίομεν τὸ ἀγίασμα
 ἐκ τοῦ ἐγγύς τῆς Μοῆς εὐρίσκομένου φρέα-
 τος, ἐτράπημεν εἰς περίπατον καὶ, ἐν μέσῳ
 ἤχων τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἐθεώμεθα χο-
 ροῦς τοπικοῦς καὶ ἁσματῶν ἡδονικῶν ἡ-
 κούομεν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπὸ παντός ἐ-
 λαιοδένδρου ἀνέθρωσκεν ὁ παχὺς καπνὸς
 τῶν ὀπταμένων ὀβελιῶν ἀινῶν. Ὅτε δὲ
 περὶ τὴν μεσημβρίαν ἅπαντες οἱ πανηγυ-
 ρισταὶ ἐδείκνουν καὶ τὰ ἅσματα ἐπλήρουν
 τὸν ἀέρα, ἤσχητο ἡχοῦντα τὰ μουσικὰ ὄρ-
 γανα, τονίζοντα χοροῦς ποικίλους καὶ τὸ
 θέαμα ἔσοχον καθίστατο καὶ ἡ διασκεδά-
 σις ἐκορυφοῦτο. Ἐδῶ μὲν οἱ Σαλαμῖνιοὶ
 ὠροῦντο τὸν μπᾶλλον (ἴσως τὸ γαλλικὸν
 ballet), ἐκεῖ δὲ αἱ Μεγαρίδες τὴν ὠραίαν
 τράταν (ἡ πυρρίχη τῶν ἀρχαίων ἴσως), ἀ-
 πωτέρω οἱ Θηβαῖοι τὸν ἐγγώριον χορὸν
 τῶν, ὡς καὶ οἱ τῶν περιχώρων τῶν Ἀθη-
 νῶν τὸν ρουμελιώτικον χορὸν. Οἱ δὲ εὐσώ-
 ματοι ἄνδρες καὶ αἱ εὐπλόκαμοι τὸ πλεῖ-

στον και ώραϊκι γυναίκες, φέροντες τὰς γρῆφικὰς ἀμφιέσεις παρείχον τέρψιν και θέαμα ἐξαίρετον. Ἐν μόνον δυσάρεστον συνέβαινε ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ, οἱ ἀδιάπαιστοι ὀγκληθμοὶ τῶν ἑκατοντάδων ὄνων, οἵτινες, δεδεμένοι ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρων, ὠγκῶντο ἐκκωφωτικῶς, τούτου μὲν ὀρῶντος μετὰ γλυκύτητος τὸ ὠραϊκὸν ἡμισύτου, τούτου δὲ φιλοτιμουμένου, ὡς εἶπεῖν, νὰ ὑπερβῆ εἰς ὀγκληθμὸν τοῦ ἀντιζήλου του, ἄλλων δὲ πεινῶντων ἢ διψαλέων και διὰ τοῦ ὀγκληθμοῦ ἴσως βουλομένων νὰ ἐπιπλασθῶσι τὴν προσοχὴν τῶν κυρίων των, ἵνα ὀδηγηθῶσι πρὸς βρῶσιν ἢ πόσιν, οἱ μακάριοι οὗτοι τῆς ἄκρας ὑπομονῆς ἀντιπρόσωποι. Ἐνθ' δ' ἐγὼ μετ' ἄλλων πκίδων ὀμηλικῶν ἐπαίζον και ἔνκντι ἡμῶν ἔθκινον βῶες, τούτων εἷς, μεθ' ὀρμῆς ἀποχωρισθεὶς τῆς λοιπῆς ἀγέλης, ἐπετέθη ἔνκντιόν ἐμοῦ, κάτω νεύων τὴν κεφαλήν· περίφοβος δὲ ἐγὼ, λόγου θῆκτον ἐλυξοδρόμησα, ἀποφυγὼν τοῦ κεράστου τὴν θανάτηφόρον προσβολήν. Παρετηρήθη κατόπιν ὅτι ἔφερον λαϊμοδέτην ἐρυθροῦ χρώματος· ὡς εἶναι δὲ γνωστὸν, τὸ ἐρυθροῦν χρῶμα διερεθίζει τὸν βούν.

*

Ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς Καισκιανῆς ἐπεσκέφθημεν θέσιν καλουμένην Καλοπούλα, ὅπου πηγὴ ὠραίου ὕδατος, κατωτέρως ὅμως ποιότητος ἐκείνου, ὅπερ ῥεεῖ ἐκ κρουῶν παρὰ τὸ βόρειον τεῖχος τῆς Μοῦνης.

Περὶ τὴν ἔκτην ὠραν τῆς ἐσπέρας ἐξαίφνης ὁ οὐρανὸς καλύπτεται ἐκ νεφελῶν ὑετίων, αἱ πυκνότεραι ὧν ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὑμηττοῦ ἀναθρώσκουσιν, ὅπερ παρὰ τῷ λαῷ ἀσφαλὲς προμήνυμα ἐπερχομένης βροχῆς. Ἐσπευσμένως ἀναχωροῦμεν, ὅτε δ' εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀτραπὸν, εἷς τινα νέφη ἐγεννᾶτο λάμψις φωτός, ἢ ἀστραπή, ἣτις παρηκολοθεῖτο ὑπὸ πατάγου, τῆς βροντῆς, και ἐνέσκηπτε κεραυνός, γεννῶντὸν τρόπον και τὴν φρικίαν. Ἡ βροχὴ κατὰφέρεται ραγδαία, ἢ δ' αὐταδέλφη ἔκλαιε και ἐκ φόβου και διότι ἐβρέχετο, ὥστε ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθῆ τρόπος προφυλάξεως ἀπὸ τοῦ κινδύνου τοῦ ὕδατος. Εὐθὺς ἔτο-

ποθετῆθη ἢ μικρὰ αὐταδέλφη ἐντὸς κοφίνου, ὃν ἔφερεν ὁ ὄνος και ἐκαλύφθη διὰ καλύμματος μαλλίνου, ὅπερ κάπως ἠδύνατο νὰ μετριάξῃ τὴν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς βροχῆς πτώσιν. Ἐγὼ δὲ πεζῆ παρηκολούθουν μετὰ τοῦ πατρὸς και τοῦ συνοδιπόρου Λογοθέτου, βρεγόμενοι και φθάντες ἐν τῷ οἴκῳ ἢ μήτηρ και ἢ θεία περίτρομοι μᾶς ὑπεδέχοντο και περιέθλαπον ἀλλάσσουσαι τὰ διάβροχα ἐνδύματα.

Θύελλα τοιαύτη, συνοδευομένη ὑπὸ ἀνέμου, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, βροχῆς, εἶνε τῶν σπανίων και τρόπον ἐπιφέρει και εἰς τὸν ὑπὸ στέγην εὐρισκόμενον. Εἰσερχόμενοι ἐν τῷ οἴκῳ και ἢ αὐταδέλφη και ἐγὼ ἐκλαίμεν ἐκ χαρῆς, ἐνθ' οἱ γονεῖς προσεπάθουν διὰ λέξεων ἐγκαρδίων νὰ μᾶς παρηγορῶσι και νὰ ἀποβάλλωσιν ἀφ' ἡμῶν τὸν ἐκ τοῦ δέους προξενηθέντα τρόπον.

B.

Τὸ κυνήγιον κατὰ τὰ ἔτη 1858—1862 ἠκμαζεν ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ τῆς Ἀττικῆς, τόσοσιν δὲ πολυἀριθμοὶ ἦσαν οἱ κνηγοὶ, ὥστε ἠδύνατό τις ἴσως νὰ εἶπῃ ὅτι ὑπερέβκινον κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θηραμάτων. Ὁ ἐλκίων, οἱ Ἀμπελόκηποι, αἱ Τράχωνες ἦσαν τὰ ἐγγύτερα τῷ ἄσκει σημεία, εἰς ἔ μετέβκινον οἱ κνηγοὶ και οἱ ἀδιάπαιστοι τῶν κνηγῶν πυροβολισμοὶ ἠκούοντο ἐν τῇ πόλει, ἀρχόμενοι ἀπὸ βκθῆος ὄρθρου και λήγοντες τὴν νύκτα. Οἱ σκολόπακες, οἱ πέρδικες, αἱ κίχλαι, οἱ λαγῶ ἐν χειμῶνι· αἱ τρυγόνες, οἱ ὀρυγες, οἱ ἔποπες ἐν τῷ θέρει, ἔβριθον ἐν τῇ ἀγορᾷ και ἢ τιμὴ αὐτῶν ἦν ἐλαχίστη. Ἀλλὰ και οἱ ἀγοραστὰι τῶν θηραμάτων ἦσαν ἐλάχιστοι, εὐνόητων δ' ἐκ τούτου τὸ εὐτελὲς τῆς ἀγορᾶς τοῦ κνηγίου τιμῆς.

Ἡμῖν κἀγὼ ὁ γράφων τῶν εὐτυχῶν εἰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου κνηγῶν· ἀλλ' ἡμῖν νεκρῶτακος, σπουδαστῆς τοῦ Γυμνασίου και ἀδακῆς τῶν τῆς θῆρας. Εἶχον ἀμβλεῖαν πῶς τὴν ὀρασιν, ἐλάττωμα ἐμποδίζον τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κνηγίου. Ἐπὶ τούτου ὁ πατήρ χαριτολογῶν διεβεβαίον μοι ὅτι θὰ γίνω δεξιῶτατος κνηγὸς τῶν ἀομαμάτων θηραμάτων. Καὶ ὁ μὲν πατήρ ἐχαριτολόγει, ἐγὼ δὲ δὲν ἐδυσφόρου, ἀλλὰ, ὀμολογῶν τὸ

ἐλάττωμα τῆς μυωπίας, ἐπέμενον νὰ ἐξέρχωμαι εἰς κνηγέσια ἐφῆμερα, ἐνίοτε δὲ και πολυῆμερα. Ἐπανερχόμενος ἐκόμιζον ὅτε ἕνα σκολόπακα, ὅτε δύο κοσύφους, πολυἀκίς ζεῦγος κίχλων, μεγᾶλον δὲ πάντοτε ἀριθμὸν μικροπουλιῶν, ὡς σπίνους, καρδερίνας, κοροδκλούς. Ὁ ἀμνητὸς οὗτος τοῦ κνηγίου βεβκίως δὲν ἦτο ἱκνοποίησις τῶν κόπων, εἰς οὗς ὑπεβαλλόμην, ἀλλὰ εἶχεν ὡς ἀντιστήκωμα τὴν σωματικὴν ἀσκήσιν και τὴν ψυχασγωγίαν.

Παρεκάλουν τὸν πατέρα νὰ μοὶ προμηθεύσῃ καλὸν θηρευτικὸν ὄπλον και ὁ ἀγαθὸς και πρόθυμος ἐκεῖνος γονεὺς εἰς πᾶσαν αἴτησιν, δυνευμένην νὰ γίνῃ ὠφέλιμος τῷ τέκνῳ, ἀποβλέπων δὲ εἰς τὴν βεβκίαν ἀσκήσιν τοῦ σώματος ἐκ τοῦ κνηγίου, μοὶ ἐπρομήθευσεν ἐκ Μονάχου ἐλαφρὸν κκικροψὸν δίκανον κνηγίου ὄπλον. Διὰ τοῦ ὄπλου αὐτοῦ ἐφόνευσα ἐν ἔτει 1883 σύακρον ἐν Ὁρωπῷ και ἔκτοτε διέκοψα τὸ κνηγίον και λόγῳ τῆς ἡλικίας και λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶς χρόνου, ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας.

Τόποι, εἰς οὗς συνεκεντροῦντο οἱ κνηγοὶ τότε ἦσαν ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ρέντης, ὁ Ἅγιος Σάββας, ἢ ἀγία Ἐλεοῦσα. Πολλάκις ἐκεὶ συνήντων ἀφθονον κνηγίον ἔχοντας, τοὺς ἠδὴ τεθηκῶτας Ἀλέξανδρον Σκαρλάτου Σοῦτσον, ὑποστράτηγον, τὸν Γρηγόριον Σοῦτσον και ἄλλους κνηγούς δεξιωτάτους. Ὁ Γρηγόριος Σοῦτσος τοιαύτην εὐστοχίαν ἐκέκτητο βάλλων κατὰ θηράματος, ὥστε οὔτε μία τῶν βολῶν αὐτοῦ ἀπετύγχανε. Ἐπανήρχετο δ' οὗτος ἐκ πολυημέρου κνηγίου πάντοτε κομίζων ὀρμηθῶς ὄλους πτερωτῶν και τετραπόδων θηραμάτων. Ἡνδ' ἐφωδικασμένος διὰ δύο πυροβόλων ὄπλων και παρηκολούθει αὐτὸν εἰς ὑπηρετίης. Εἶχε δὲ δύο κύνες θηρευτικούς ἀξιολόγους.

*

Κατὰ τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1861 ὁ Ἀλέξανδρος Α. Λινδερμάτιερ, ὁ Ἀριστείδης Ρομπέρ και ὁ ὑποφκινόμενος ἀπερκσίσκειν νὰ ἐκδράμωμεν εἰς πολυῆμερον κνηγέσιον και ἐξελεξάμεθα ὡς τόπον τὸ Θορικόν. Μισθῶσαντες δὲ ὄνον εὐμεγέθη και ἐπ' αὐτὸν ἔβντες τὰ ἀναγκαιὰ ἐνδύματα και καλύμ-

ματκ διηυθύνθημεν διὰ τοῦ χωρίου Χαλάνδρι και τῆς θέσεως Σταυρὸς εἰς τὸ χωρίον Λιόπεσι, κἀκειθεν εἰς τὸ χωρίον Μαρκόπουλον, ὅπου διανυκτερεύσαντες, ἐπὶ καθισμάτων κκφνεῖου, ἐλλείψει καταλύματκος, τῆ ἐπαύριον, ἄμα τῆ ἔφ, διηυθύνθημεν εἰς τὸ χωρίδιον Καλύβια τοῦ Κουβαρᾶ και προσλαβόντες τὸν ἐξ ἐπικγγέλματκος ἐντοπον κνηγὸν Ἀναστάσιον Κουβαριῶτην και ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγοῦμενοι δι' ὀρέων, φαραγγων και δασῶν, ἀφικνούμεθα, μετὰ πάροδον τριῶρου πορείας εἰς τὸ Θορικόν, λιμὴν πλησίον τοῦ Λαυρίου, ὃν οἱ κνηγοὶ ὀνομάζουσι Μανδρί, ἐνεκά τινων κνηγῶν κατασκευασμένων ὑπὸ τῶν ποιμένων εἰς τὰ πέριξ βουνά.

Ὁ Ἀναστάσιος Κουβαριῶτης (λαμβάνων τὸ ἐπίθετον ἐκ τοῦ χωρίου κατήγετο, Κουβαρῆς) ἀναστῆματκος μετρίου, ἡλικίας ἐτῶν τριάκοντα, ὠκύπους, ἔφερεν ὄπλον πυροβόλον κνηγίου δίκανον, οὗ ἡμῖα κἀνή ἦν κατασκευασμένη ἵνα δέχεται σφαιρίδιον. Εἶχε δὲ κῦνα γεγυμνασμένον ἱκνευτήν. Ὁ Α. Κουβαριῶτης ἦν εἰς ἡμᾶς ἢ κλεις, ἣτις θὰ ἐχρησίμευεν, ἵνα ἀνοιχθῆ ἢ φέρουσα εἰς τοὺς τόπους τοῦ κνηγίου.

Ἐχοντας ἐπιστολήν συστκτικὴν πρὸς τὸν Θεμιστοκλήν Ἀνδρικόπουλον, ἐν Θορικῷ διακόμεντα, ἵνα ἐν τῇ κκοικίᾳ αὐτοῦ διαμεινωμεν, μετέβημεν εὐθὺ πρὸς αὐτόν. Ὁ Θ. Ἀνδρικόπουλος ἦν ἀνὴρ μεσήλικος, εὐφυῆς, λάλος και ἐχαριτολόγει δωμολογικῶς. Ἐφερε τὸν τίτλον τοῦ Τελωνο-λιμενο ὑγειονομοστκθμάρχου και ἐγκυρία ἐπὶ τῆ τρισυποστάτῳ τκῦτη τῶν καθηκόντων ἐκτελέσει. Ἀναμειχθεὶς εἰς ἀγοραπωλησίας μεταλλούγων γκιῶν ἐν Λαυρίῳ ὁ Θ. Ἀνδρικόπουλος κατῶρθωσε νὰ μεταπωλήσῃ αὐτὰς ὠφελίμως λίαν τῆ Γαλλικῆ Ἐταιρεία ἐκμετκλλεύσεως ἀργυροῦχου μολύβδου ἐν Λαυρίῳ, ἀλλὰ, κατηγορηθεὶς ἐπὶ ἀπάτη και πλαστογραφίᾳ, κκρεμεινεν ἐν φυλακῆ και ἐξελθὼν αὐτῆς ἀπεβίωσε πένης μετ' οὐ πολὺν χρόνον. Ἡ δὲ τύχη τοῦ κνηγοῦ Ἀναστκσίου Κουβαριῶτου ἦν ἀθλιωτάτη, διότι, ἐν ἐκδρομῇ θηρευτικῇ, ἐτυφλώθη ἐκ τῶν σφαιριδίων συκνηγοῦ, τυφλὸς δὲ ὁ τκκκίπωρος ἐπέζησε μεχρὶ πρὸ εἴκοσιν

έτων. Αὐταί κί βιωτικῶς περιπέτειαι.

Εὐθύς ὡς ἀφικόμεθα ἐν τῷ κατακλύματι τοῦ Θ. Ἀνδρικοπούλου, ἀνωθεν γῆς εἰσόδου τοῦ ὁποίου ἦν ἀναπετασμένη ἐπὶ κοντοῦ σημαία Ἐθνική καὶ τὰ ἐθνόσημα, ὁ φιλότιμος ὑπάλληλος τοῦ Κράτους παρακρήμα προφρόνως ἐπεδόθη εἰς παρασκευὴν φηγητοῦ, οὐ κατακλείς ἦν ὁ τεμαχισμὸς πεπόνων ἐντὸς γαβάθας πηλίνης καὶ ἡ παράθεσις οἴνου ρητινῆτος ἐκλεκτοῦ. Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας διήλθομεν ἐν ἄσκησι καὶ εὐωχίᾳ καὶ τῇ ἐσπέρᾳ, κολυμβήσαντες εἰς τὰ διαυγέστατα θαλάσσια ὕδατα, ἀνεπαύθημεν, περὶ δὲ μέσας νύκτας, προπορευομένου τοῦ Ἀναστασίου Κουβαριώτη, ὠδεύσαμεν εἰς τὸ χεῖλος φάραγγος, ἧς εἰς τὸ βάθος εὐρίσκονται ἀμπελώνες γεμοντες σταφυλῶν καὶ τόποι πεφυτευμένοι διὰ πεπόνων. Εἰς τὰ πρηνῆ τῆς φάραγγος ἐκπύρωθιν εὐρίσκοντο ἐνέδρα (καρτέρικ) ἐκ λίθων, χρησιμεύουσαι ὅπως, ἐντὸς αὐτῶν, ἐνδρευώσιν οὐ κυνηγοὶ ἵνα φονεύσωσι λαγῶς, ἀλώπεκας, σὺκάρους ἐνίοτε. Εἰς ἐκαστὰς ἡμῶν ἐτοποθετήθη ὑπὸ τοῦ Κουβαριώτου εἰς μίαν ἐνέδραν, σιωπηλοὶ δὲ, σχεδὸν μὴ ἀνακινέοντες, ὑποχρεούμεθα νὰ ἀνκεῖνουμεν τὴν διάβασιν θηράματος. Ἀπηγορεύθη ἡμῖν ἡ βῆξις ἐπ' ἴσης τὸ κάπνισμα. σιγὴ νεκρική ἔπρεπε νὰ ἐπικρατῆ καὶ ἡ ὀπητῶν ὄπλων ἐστραμμένῃ πάντοτε εἰς τὰ ἐκτός, ἄγρυπνος δὲ προσοχή. Ἡ καρδιά ἐπαλλεν ἐκ τῆς προσδοκίας, πᾶσα δὲ πνοὴ ἀνέμου, πᾶς ὁ ἐλάχιστος θροῦς ἐνέτεινε τὴν προσοχήν. Μόλις τέταρτον τῆς ὥρας εἶχε παρέλθει καὶ διέκοινα εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης σῶμα βεδίζον ἡμέρα τετραπόδου. Ἐδίσταζον νὰ πυροβολήσω, φοβούμενος μὴ δὲν ἐπιτύχω καὶ, θορυβῶν, ματωίωσω καὶ τῶν λοιπῶν συγκυνηγῶν τὴν ἐνέδραν. Τέλος ἐσκύπευσα καὶ ἔβραλον, εἶδον δὲ τὸ θήραμα κλονισθὲν καὶ χαμαὶ πίπτειν καὶ προσεγγίσας αὐτό, εὐδικαίρως ἀνεκάλυψα τὸ πτώμα ἀλώπεκος μεγαλοσώμου. Ἀστραπηδὸν ὁ Κουβαριώτης ἐνεφανίσθη καὶ ἐξετάσας τὸ θήραμα, ἐπήνεσέ με καὶ, ἀντὶ τριῶν σφραντζίκων, (σφραντζίκια, νόμισμα Αὐστριακῶν κυκλοφοροῦν τότε ἐν Ἑλλάδι ἀξίως λεπτῶν ἐνενήκοντα) ἡγόρασε τὴν δορὰν τοῦ θηράματος.

✱

Ἀναπαυθέντες τῇ ἐπαύριον, τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐξεδράμομεν πρὸς θήραν περδίκων καὶ εὐχερῶς συνηγήσαμεν ἀγέλην τοιούτων, ἧτις, διασκεδασθεῖσα τῆδε κάκεισε, ἀνιχνεύετο ὑπὸ τῶν κυνῶν κτελεθεῖσα. Ὁ πέρδικος εἰνατελέως δυσδιάκριτος χαμαὶ εὐρισκόμενος καὶ συνειθίζει νὰ θέη τάχιστα καὶ νὰ κρύπτεται ἐντὸς τῶν θάμνων, ἐξ ὧν δὲν ἐκπετῆ ἢ μόνον διὰ τῶν ἀνιχνευτῶν κυνῶν. Ὡστε οἱ πέρδικες μόνον μὲσω τῶν κυνῶν θηρεύονται, ἄλλως ἀδύνατος ἡ ἀνεύρεσις αὐτῶν. Ὁ τιτυβισμὸς τοῦ πέρδικος ἀκούεται εἰς μεγίστας ἀποστάσεις τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε ἐξαπατᾶται ὁ κυνηγὸς καὶ φρονῶν ὅτι ἐγγὺς ἐστὶ τὸ θήραμα ἀποτυγχάνει. Μόνον λοιπὸν οἱ ἀνιχνευταὶ κύνες δύνανται νὰ βοηθήσωσι τὸν κυνηγὸν εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ πέρδικος.

Ὅτε, τῇ ἐσπέρᾳ, ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ ὑγειονομο-τελωνο-λιμενοσταθμάρχεῖον καὶ ἐμετρήσαμεν τὰ θηράματα, εἴκοσιν εἰκοσάκτα περδίκων καὶ δύο λαγῶς. Τόσαύτη δὲ ἦν ἡ χαρὰ ἐκ τῆς λαμπρῆς αὐτῆς κυνηγετικῆς συγκυμίδης, ὥστε ἄπαντες οἱ συγκυνηγοὶ ἡγυρνήσαμεν ἐφ' ὀλόκληρον τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἐπαύριον, ὅτε ἀπεφασίσθη ἡ εἰς Ἀθήνας ἐπιστροφή, διαλαλοῦμεν τοὺς ἀθλοὺς καὶ ἠυφραίνόμεθα καὶ ἔχοντες ἐρριμμένα τὰ ὄπλα διὰ τῶν ἀορτήρων ἐπ' ὤμων, πτερόποδες ἐδιδίξομεν μὲσω τῶν ἀτραπῶν, ἀποφεύγοντες τὴν εἰς χωρία προσέγγισιν. Φθάνοντες εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν καὶ παρερχόμενοι τοῦ χωρίου Διόπεσι, μεσονυκτίως ποθ' ὤραις, ὅτε ἄπαντες οἱ ἀγρόται ἐκοιμῶντο καὶ οἱ μολοσσοὶ ὑλάκτου, καταφεύγομεν διψάλοισιν εἰς τὸ στόμιον φρέατος, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν εὐρίσκουμεν οὔτε κάδον, οὔτε κἂν σχοινίον πρὸς ἀντήλησιν ὕδατος. Ἀπελπισμὸς περιλυποὶ, κατηφεῖς, κεμηκότες ταχεῖ τῷ βήματι προχωροῦμεν πρὸς τὸ Ἄστυ, μόνον δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν Κηφισίως, ἐνκντι τῶν νῦν παραπηγμάτων τῶν Πεζικῶν Συνταγματῶν, ἀνακλύπομεν ὕδωρ ρέον ἐκ τοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως καὶ χαμαὶ κύπτοντες λαμβάνομεν τοῦτο εἰς τὸ κοῖλον τῆς παλάμης καὶ πίνοντες ἀπλήστως σθενύμεθα τὴν ἀφόρητον δίψαν. Ἡ δίψα, καὶ μάλιστα κατόπιν καμάτου ἐξ

ὁδοπορίας καὶ ὑψηλῆς θερμοκρασίας, εἶναι τῶν κακῶν τὸ χεῖριστον. Τὴν ἐδοκίμασα καὶ φρίττω ἐνθυμούμενος αὐτήν.

Ἡ κενηγεσία εἶναι μίαν τῶν ἡδυτάτων κέρψεων καὶ φρονῶ ὅτι ὁ μὴ ἀπολαύσας αὐτῆς ὑπέστη μίαν τῶν μεγίστων στερήσεων. Πρὸς τοὺς ἄλλοις καλοῖς ἡ κενηγεσία εἶναι καὶ γύμνασις τοῦ σώματος καὶ τῆς ὑγείας ὠφέλιμος.

Γ'

Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐδιδασκόμεθα ὅτι τὸ ὑψηλότερον τῶν ὄρεων τῆς Ἀττικῆς εἶνε ἡ Πάρνης, Ἐφρηβος, ὧν ἐθαύμαζον τὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς συνήθως λευκὰς χιόνας καὶ τέλος νεκρώτατος ἐστὶ, διεθερμαινόμεν ὑπὸ τοῦ πόθου ν' ἀναβῶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς, μανθάνων, πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι κατὰ τῆς ἀρχαιότητος ἔτρεφε καὶ ἄρκτους. «Καὶ Πάρνης παρερχομένη θήραν σῶν ἀγρίων καὶ ἄρκτων.» (1).

Ἡ δημοσία ἀσφάλεια εἶχε πηλωθῆ τελέως κατὰ τὸ ἔτος 1864, ἧτις εἶχε διακαλυφθῆ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐξώσεως τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος τοῦ Α'. Εἶχε ἤδη συντριβῆ ἡ τελευταία τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν, ἧτις ἐληξέτο τὴν Ἀττικὴν, ἡ τοῦ ἀρχιληστοῦ Κίτσου, καὶ τὰ περιχώρα τῶν Ἀθηνῶν εἶχον ἀκνήψει ἐκ τοῦ βραδέος κλοιοῦ, ὅστις περιεσφιγγε τὸν τράχηλόν των, τὰ δὲ ὄρη εἶχον παύσει, ἵνα χρησιμεύωσιν ὡς κρησφύγετα τῶν ληστῶν, τῶν ἀπαισιῶν αὐτῶν καὶ θηροδῶν κακούργων.

Εἶχον ἰδεῖ τὴν κεφαλὴν τοῦ ληστάρχου Κίτσου, εἰς κοινὴν θεαν, ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου ἢ «Ἐλπίς» ἐκτεθειμένην καὶ ἡ ἐκ τῶν ἡνεργητικῶν ὀφθαλμῶν ἐντύπωσις, τοῦ χαίνοντος στόματος, ἐξ οὗ προεφάνοντο οἱ ὀδόντες ἡ θεὰ τῆς οὐλῆς κόμης καὶ ἡ πελιδνότης τοῦ δέρματος, τύπος τοῦ θανάτου, ἐπείσοι ἐτι πρὸ ἐμοῦ παρίστανται. Ἡ αἰὶα μορφή τοῦ ἀρχιληστοῦ Κίτσου, ὅν ἐθαύμαζον ἐξ ὄψεως πρὶν ἢ τραπῆ εἰς τὸ ληστρικὸν ἐπάγγελμα, διότι ἦν λογίας τοῦ Πέλοπος, ἦν ἤδη ἀγρία καὶ ἀπαισιος. Ὁ Πέλος! ἠκολούθει παράδοσιν τοτικὴν τῆς ἐποχῆς τῆς πατρίδος του, ὅτε ἐ-

1 Πασαίου, «Ἀττικά», I. XXXII.2-3, Li-
ber. MDCCCLXXXI.

τρέπετο εἰς τὸν κατάπτυστον ληστρικὸν βίον. Ἐθεώρει καὶ αὐτὸς ὅτι ἐν τραγυδί κλέφτικον, ὃ ἤθελε τονίσει ἡ δημοτικὴ ποίησις, καὶ ὁ παληκαρισμὸς θὰ ἀπῆθανάτιζον εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα τὴν φήμην του. Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ ληστάρχου Κίτσου παρῶρμησεν αὐτὸν διὰ νὰ εὐγγη ληστής, κλέφτης, ὡς ἔλεγον τότε τὸν ληστήν. Ἡ θεὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κίτσου εἶς τε τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοὺς τῶν περιχώρων ἀγρότας ἀνεθάρρησεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ φόβου ὑφ' οὗ κατείχοντο καὶ ἔπεισαν αὐτοὺς ἀδεῶς νὰ τρέπωνται εἰς τὰς ὑπαιθρίους ἐργασίας των.

✱

Τέσσερες φίλοι καὶ συσπουδαστικὴ συνεκροτήσαμεν ομάδα πρὸς ἐκδρομὴν εἰς τὴν Πάρνηθα. Ἐτράπημεν δὲ περὶ εἰς τὸ χωρίον Μενίδι διὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὴν δευτέραν τῆς πρωίας ὥραν ἐν μηνὶ Ματίῳ τοῦ 1865. Φιδρὸι δὲ πάντες, περιχρεῖς καὶ ἄδοντες βαίνομεν πρὸς τὸ ὑψηλότερον τῶν ὄρεων τῆς Ἀττικῆς. Ἡ νύξ ἦν σεληνόβλητος, ἡ ἡὼς δ' ἐπεφάνη περὶ ὥραν τετάρτην τῆς πρωίας, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Μενίδι, ὅπου συνηγήσαμεν τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου Ἀθηνῶν, τὸν ἀοιδίμου Ἰούλιον Schmidt, ὅστις ἐπορευέτο εἰς τὴν Πάρνηθα, σκοπὸν ἔχων ἵνα, ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας τῶν κορυφῶν ταύτης, ἧτις ὀνομάζεται Κάρα Μπόλα, ἐνεργήσῃ ἐπιστημονικὰς παρατηρήσεις. Τῶν συνοδηγῶν εἶς, ὁ Ἀλέξανδρος A. Lindermayer, ὅστις ἐγένωσκεν ἀριστα τὴν Γερμανικὴν, ἀνέλαθε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Ἰούλιον Schmidt, ὃν ἐγνώριζε, νὰ εὐρεσθη νὰ ἐπιτρέψῃ, ἵνα τὸν παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν ἀνάβασιν εἰς τὴν Πάρνηθα. Ὁ δ' εὐγενὴς Γερμανὸς προφρόνως ἀπεδέχετο τὴν πρότασιν καὶ συμβαδίζοντες, τοῦ δὲ Schmidt προπορευομένου, ὡς γινώσκοντος τὸν τόπον, βαίνομεν ἐν μὲσω πεδίου γεμοντος πρίνων, πευκῶν, μύρτων, σχοιῶν, θύμων τῶν εὐδῶν, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπτόμεθα τῶν μεσημβρινοδοτικῶν κρασπέδων τῆς Πάρνηθος καὶ ἐν τρισὶν ὥραις εἰσδύομεν ἐντὸς ὄροπεδίου, πάντοθεν περιβαλλομένου ἐκ δασῶν ἐξ ἐλατῶν καὶ τὸ ἔ-

δαφος τοῦ ὁποίου θρίθει πιάς θαλαρᾶς. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο, ὀνομαζόμενον τῆς Ἁγίας Τριάδος, κεῖται εἰς ὕψος 1000 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Μία τῶν ὠραιότερων τοποθεσιῶν, ἴσως ἡ ἀρίστη τῶν ἐντὸς τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς, εἶναι τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὃ οὕτω ἐπωνομάσθη ἐκ τῆς ἐντὸς αὐτοῦ κειμένης Μονῆς ἢ Ἀγίας Τριάς, ἥδη δὲ διατελούσης εἰς ἐρειπώδη κατάστασιν, Παρ' αὐτὴν ἐκπηδᾷ ἀπὸ βράχων ὕδωρ ἄφθονον καὶ τόσον ψυχρὸν, ὥστε ἀδύνατον νὰ ἐκπίνη τις αὐτὸ ἀμυστεῖ. Ἐνκντὶ τῆς Μονῆς ὑφούτκι κρυὰ μεγαλόκομος, ἡ περιμετρος τῆς βάσεως τοῦ κορυοῦ τῆς ὁποίας φθάνει εἰς 9 σχεδὸν μέτρα. Ποιμὴν ἐννενηκονταετής, ὡς ἐβεβαίω, ἰσχυρίζετο ὅτι ἡ κρυὰ τῆς Τριάδος εἶχε τὸ αὐτὸ μέγεθος σχεδὸν ὅτε αὐτὸς ἦγεν ἡλικίαν ἐτῶν πέντε. Δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ τὸ πιστεύσωμεν, γνωρίζοντες ὅτι ἡ κρυὰ ζῆ ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐκατονταετηρίδας καὶ ὅτι εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, εἶναι δὲ ἐκεῖ τὸ κλίμα πάντοτε ψυχρὸν. δεδομένου ὅντος ὅτι εὐρηται ἡ Ἀγία Τριάς εἰς ὕψος 1000 μ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Εὐκολώτερον δὲ πείθεται τις περὶ τῆς ἀληθινῆς ἡλικίας τοῦ δένδρου, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ ἐν λόγῳ κρυὰ ἐφυτεύθη ἀναμφιβόλως ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς Ἁγίας Τριάδος πρὸ πολλῶν ἐκατονταετηρίδων. Εἰς τὸ ἄκρον τὸ βορειοανατολικὸν τοῦ ὄροπεδίου φαίνονται καλύβαι ποιμένων καὶ μάνδρα αἰγῶν πάντοτε ἐκεῖ παραθερίζουσιν.

Κεκμηκότες ἐκ πολυώρου καὶ τραχείας πορείας ἀναψυχόμεθα καὶ τῇ μεσημβρίᾳ δειπνοῦμεν τροφᾶς λιτάς, ὅλον ὀρνίθια κρύα, ὡς, τυρὸν ἐγγώριον καὶ ὑπώρας· οἱ δὲ ποιμένες ἐκόμισαν ἡμῖν γάλα νωπώτατον. Τὸν δὲ οἶνον ἐξεπίνομεν ἐκ ξυλίνου ἀγγείου, ὀνομαζόμενου βομβύλη (κοινῶς τσότρα ἢ πλόσκα). Τοῦ ὄρους ἡ αὐρᾶ ἢ χρωματικὴ, τὸ ψυχρότατον καὶ εὐγευστον ὕδωρ, ὅπερ ἐπίνομεν ἐκ τῆς βραχώδους πηγῆς, τὰ τραγούδια τῶν ποιμένων, ἡ ἀπώτερη ἐπὶ τοῦ ὄρους φλογερά, ἡν ἐφόματ ποιμὴν νεαρὸς καὶ νέμων αἰγᾶς, τὰ συρίσκοντα τὰ πολλὰ τῶν κοσούφων, τῶν νεοττωνόντων εἰς τὰς ὑψύχενας καὶ μελανφύλλους ἐλάτας, αἱ ὑλακαὶ τῶν

μολοσσῶν, τὸ ἀφθαστου καλλονῆς θέαμα τῶν ἀναρριχωμένων ἐπὶ τῶν βράχων καὶ τῶν πρανῶν τοῦ ὄρους αἰγῶν, ὡς καὶ τὰ βελάσματα τῶν ζῴων αὐτῶν, εἶχον τόσην τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς φαντασίας καὶ τοσούτην ἡδονὴν παρήγον, ὥστε ἀστόχως κατεπέσαμεν ἐπὶ τῆς γλῶσσης καὶ εἰς ὕπνον παρεδιδόμεθα, ὅστις ἀπέβη σωτήριος, ὅτε ἐξηγειρόμεθα καὶ ἀπενίπτομεν τὴν ὄψιν διὰ τοῦ ψυχροτάτου ὕδατος. Ὁ Schmidt παρεσκευάζε κρῆν καὶ ροφῶντες αὐτὸν ἐξεμυζώμεν ταυτοχρόνως τὰς κκαποσύριγγας πλήρεις νικοτιανῆς ἐλλεκτικῆς.

Ἀπὸ τοῦ ὄροπεδίου ὁ ἥλιος ἦδη ἐξηφανίσθη εὐρισκόμενος ὀπισθεν τῶν δυτικῶν κλιτύων τοῦ ὄρους καὶ μεθ' ὄρας πάροδον ἡ νύξ ἤπλωνε τὸν κελαϊνὸν αὐτῆς μανδύαν. Ἡμεῖς δὲ ἐχαμικιοιοῦμεν περὶ τὸν κορυμὸν τῆς ἀμφιλαφοῦς κρυαῖς, ἐκ περιτροπῆς δὲ ἠγρύπνει εἰς τῶν ἐτκίρων, ἐκ προνοίας, ἐκφόβου λύκων ἢ ἄλλων κκακοποιῶν θηρίων ἢ καὶ κκακοποιῶν ἀνθρώπων. Ἐρρίφθησαν κληροί, ἵνα ὀρισθῇ ἐκάστου τῶν φυλάκων ἢ σειρά, ὃ δὲ πρῶτος τῶν κληρῶν ἦν ὁ φέρων τὸ ἐμὸν ὄνομα. Ἐνοπλος ἐφύλαττον ἀπὸ τῆς δεκάτης τῆς νυκτὸς ἕως τῆς πρώτης τῆς πρωῆς ὄρας. Μόλις εἶχε παρέλθει ὄρας μιᾶς διάστημα, ὅτε διεκρινον εἰς ἀπόστασιν ἀπ' ἐμοῦ ἐκάτὸν βημάτων σχεδὸν δύο σημεῖα σπινθηροβόλα καὶ κινούμενα· ἐθαυροῦμένη καὶ μετεκινούμενη προτεινῶν τὸ ὄπλον καὶ εὐθὺς τὰ σπινθηροβόλα σημεῖα μετεκινήθησαν καὶ ἀστραπαικίως ἐξηφανίσθησαν. Ἄμα τῇ ἑφ, εὐθὺς ὡς ἔπαντες ἀνηγέρθησαν ἐκ τοῦ ὕπνου, ἠρώτων τοὺς ποιμένας περὶ τῶν σπινθηροβόλων σημειῶν, ἅτινα εἶδον, αὐτοὶ δὲ μοι ἔλεγον ὅτι ἦσαν ὀφθαλμοὶ θωὸς (τσκακάλι).

Ἡ τῆς Πάρνηθος ὑψηλότερα τῶν κορυφῶν, ἡ καλουμένη Κάρρα Μπόλα, εἶναι εἰς ὕψος 1413 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ἡ δ' ἀπὸ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Ἁγίας Τριάδος ἕως τῆς Κάρρα Μπόλας ἀπόστασις εἶναι 413 μ. Τοῦ Schmidt ἀποσχισθὲν ἔχοντας ν' ἀναβῆ ἐπ' αὐτῆς, ἵνα προσδιορίσῃ διὰ βαρομετρικῆς ἐκμετρήσεως τὸ ὕψος αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ἐκρίνομεν τὴν εὐκαιρίαν πρόσφορον, ὅπως μετ' αὐτοῦ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Κάρρα Μπόλα.

Προηγουμένου τοῦ ἀστρονόμου ἀναβαίνομεν πετρώδη καὶ λίαν ἀπότομον ἀτραπὸν, εἰς ἣν ἡ ἐλάτη, ἐφ' ὅσον ὑψούμεθα, ἀποβαίνει ἀραιότερα, ἐφ' ὅσον δὲ ἐγγίζομεν εἰς τὴν κορυφὴν ἀναφάνονται ἐπὶ τῆς γῆς βρύα καὶ λειχῆνες. Βλέπομεν ὑπερθεν ἡμῶν ἐπὶ βράχου ὀγκώδους ἐλάτην ὑψηλὴν καὶ μεγαλόσωμον· μία δὲ καὶ μόνη ὑπάρχει πάροδος καὶ αὕτη στενὴ καὶ ἀπόκρημος ἥτις, ἄγει εἰς τὴν κορυφὴν. Διγγιῶ ἀτενίζων τὴν κορυφὴν, θαρρῶ δὲ ἵνα τὴν προσεγγίσω στηρίζομενος εἰς τὴν εὐτολίμειαν τοῦ ἀστρονόμου. Ἀναβαίνω φιλοτιμούμενος ὡς καὶ πάντες οἱ συνοδοιπόροι. Ἀφικόμενοι ἐπὶ τὸν ζυγὸν, καθεζόμεθα κάτωθεν τοῦ κορυοῦ τῆς ἐλάτης τῆς εἰς αἰώνιον χηρείαν καταδικασμένης. Ἐγγὺς αὐτῇ ἐκβλύζει ὕδωρ ἐκ τοῦ βράχου καὶ εἰς ὕψη δυσθεώρητα ὀρωνται ἀετοὶ τρεῖς ἱπτάμενοι περιφερώς, ἔχοντες τεταμέναις δίκην ἰστίων τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐρὰν ἀνοικτὴν τρόπον πιπιδίου. Ἐκεῖθεν, κατὰ τὴν βόρειον τῆς Πάρνηθος κλιτύν, ἀπλοῦται κάτωθεν πεδῖον μέγα, κατὰ τὸ ἡμισυ μὲν διήκον ἐπὶ τὴν ἐπαρχίαν Ἀττικῆς, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἡμισυ ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν. Διακρίνονται τὰ χωρία Κκακοσάλεσι, Μπούργα, Ὄρωπός, Τάνχηρα. Πέραν δὲ, ἐγγὺς τῆς ἀκτῆς, τὸ χωρίδιον Δήλεσι, εἰς ὃ ἐνέτει 1870, διεδραμκτίσθη ἡ ἀπικία ἐκεῖνη σφαγὴ τῶν περιπεσόντων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν Ἀγγλῶν καὶ Ἰταλῶν εὐπατριῶν, ὑπὸ τῆς ληστοσυμμορίας τῶν Ἀρβανιτικῶν. Πέραν τοῦ Δήλεσι ἀναπετάννυται ἡ θάλασσα τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ὅραται δὲ ἡ Εὐβοία ἢ μεσημβρινοδυτικὴ, ἡ πόλις τῆς Χαλκίδος, περιβαλλομένη δίκην θώρακος πετρίνου, ὑπὸ τοῦ Ἐνετικῶ τείχους καὶ εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Δίρφος, ὡς ὅσον ὑψούμενιν εἰς τὴν ἀτμόςφοικον. Φύσις ἀπαρχμιλλου καλλονῆς, κοῦφος ἀήρ καὶ νημερία ἀπόλυτος. Τὰ φυλλώματα τῶν μελανοπρασίνων δένδρων, τὰ κινούμενα ἐλαστικῶς ἐπιτῶν βορειοανατολικῶν κλιτύων τῆς Πάρνηθος, τὸ κελάρυσμα τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ βράχου ἐκβλύζοντος καὶ ρέοντος κάτω εἰς τοὺς ἀποκρήμους βράχους, ἡ ἐλαστικὴ ἀπήχησις ἔστιν ὅτε τοῦ τιτυβισμού περιδίων, ἀπερίγραπτον ἡδονὴν τίκτουσιν ἡμῖν

καὶ ἀπεργάζοντι σχετικὴν εὐδαιμονίαν.

Τοῦ ἡλίου ὑψούμενου ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος καὶ περὶ ὄραν ἐνάτην τῆς πρωῆς αἰσθανόμεθα ἄνεμον ἐπερχόμενον μετὰ σφοδρότητος καὶ, συνετῶς σκεπτόμενοι, ἐπανχωροῦμεν καταβκίνοντες ἐξ οὗ ἀνέβημεν μέρους, περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν κκακυλιζόμεθα εἰς τὸ περικαλλὲς ὄροπέδιον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Δειπνήσαντες δὲ περὶ ὄραν 2ην μετὰ μεσημβρίαν ἀρχόμεθα τῆς καταβάσεως τοῦ ὄρους. Ὁ Schmidt, ὀδηγῶν πάντοτε, ἀκολουθεῖ ἀπότομον καὶ βαθεῖαν φάραγγα, εἰς τὴν ὄφρυν τῆς ὁποίας βραδίζομεν ἐπὶ πρανοῦς, οὗ τὸ ἔδαφος εἶναι ὀλοκλήρον κκακλυόμενον ὑπὸ λιθαρῶν ὀλισθηρῶν. Ἐπραττε δὲ τοῦτο ὁ Schmidt, θέλων νὰ προφυλακτώμεθα ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ κκαυτικοῦ ἡλίου. Ἦν ἡ φάραγγς πρὸς ἀντολάς τοῦ ὄρους καὶ προφυλαγμένη ἐκ τοῦ ἡλίου. Ἀλλὰ ἡ πορεία καθίσταται ἐπικίνδυνος καὶ κοπιώδης, ἐγὼ δὲ, ἀποδειλιῶν, διότι διαρκῶς αἱ πόδες ὀλισθαίνουσιν, αἰσθάνομαι τὰ σκέλη τρέμονται, εἴτα κκαμπτόμενα καὶ καθεζόμεθα χαμαί. Παρχρηῖμα τῶν συνοδοιπόρων εἰς, λαμβάνων τεμάχιον ζκακάρου, ἐμβάπτει ἐντὸς οἰνοπνεύματος μίνθης καὶ φέρει μοι αὐτὸ ἐντὸς τοῦ στόματος· ἐγὼ δὲ ἀπογευσάμενος· αὐτὸ αἰσθάνομαι τὰς δυνάμεις τονουμένας καὶ μετὰ κκαρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὄρας ὀρθοῦμαι εἰς τὰ σκέλη καὶ βραδίζω εὐτόλμως· πλέον διὰ τῆς ἀτραποῦ μέχρι τῆς πεδιάδος.

Εἰσερχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ τῷ πατρικῷ ἐπληροφορούμεν ὅτι ἐν Γκαλλίᾳ φίλος παιδικῆς ἀπέθανε, προσβληθεὶς ὑπὸ ἀνθρακος. Ἦν υἱὸς μονογενῆς ὁ Φιλῶλας Δ. Δεσποτόπουλος ἐγκρίτου οἰκογενείας, φιλομαθῆς, φιλοσυγγενῆς, εὐλαβῆς. Μετ' ἡγάπη καὶ ἐγὼ τὸν ἡγάπων. Μετ' ἐδίδασκε πάντοτε, ὃ κατὰ πέντε ἐτη ἐμοῦ πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν, τὴν πίστιν πρὸς τὸ Θεῖον, τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς, τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὰ γράμματα. Οὕτω δὲ ἡ περὶ τοῦ θανάτου οὗτοῦ ἀγγελία ὑπῆρξεν εἰς ἐμὲ πληγὴ βαθύτατα τὴν κκαρδίαν τρώσασα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΖΩΗ

Γιδά (Ὁρουμλουκίου) Αὐγουστος 1909.

Συνεχίζομεν καὶ τελειόνομεν σήμερον τὴν σειράν τῶν ἐγγυωρίων, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἄσματων.

Θὰ ἠθέλωμεν νὰ ἐπιστήσωμεν μεγαλειτέραν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων, προκειμένου περὶ ἐξαιρετικῶς ὠραίων λαϊκῶν ἐμπνεύσεων.

Δύο λέξεις περὶ τοῦ μέτρου ἐν τοῖς ἄσμασι τούτοις γενικῶς, δὲν θὰ παρεῖλον ἴσως.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1824, γράφων ὁ Cl. Fauriel ἐν τῷ «recueil de chants populaires de la Grèce moderne» προκειμένου περὶ τῆς ἀρμονίας τῶν δημοτικῶν μας ἄσματων, μᾶς ἔδωκεν ἕνα κανόνα περὶ τοῦ «grand vers» héroïque ou national καθὼς τὸν λέγει, δηλ. περὶ τοῦ χαρακτηριστικοῦ νεοελληνικοῦ στίχου :

Le grand vers des Grecs modernes celui que l'on pourrait nommer leur vers national, est composé de deux partis ou hémistiches distincts, dont le premier a 8 syllabes et le dernier sept, de sorte que le vers entier en a quinze. De ces deux hém le premier a un accent obligé sur la sixième syllabe ou sur la huitième, indifféremment. Dans le premier cas il se termine par un pied analogue au dactyle et dans le second par une sorte d'anapeste.

Quant au second hémistiche c'est toujours sa sixième syllabe qui est accentuée, de façon qu'il se termine par un iambe. Indépendamment de ces deux accents obligés, l'harmonie du vers exige que les autres accents

ne portent jamais que sur des syllabes paires, à l'exception de la première. Tout accent portant sur une autre syllabe impaire, et particulièrement sur la troisième et la onzième, est défectueux et choque infailliblement une oreille Grecque.

Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἄσμασι τοῦ δικημερισματος τούτου—καὶ ἔχομεν ὑπερεκατὸν τοιαῦτα ὑπ' ὄψει μας—εἶναι τὸσον συχνὸς ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀρμονίας: (δύο ἡμιστίχοι 15 συλλαβῶν 87) ὥστε νὰ μὴ κλονίζεται ἡ ἰσχὺς τοῦ κανόνος αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου ὅμως εἶναι τὸσον σπάνιοι οἱ δάκτυλοι καὶ ἀνάπαιστοι διὰ τὸν α' ἡμιστίχον καὶ οἱ ἴαμβοι διὰ τὸν β'—ἐνῶ εἶναι πολὺ συχνότεροι οἱ τροχαῖοι, σπονδαῖοι κλπ. ὥστε τὸ β' μέρος τοῦ κανόνος αὐτοῦ τὸ περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν δύο ἡμιστίχων, δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ τὸ παραδεχθῆ διὰ τὰ ἄσματα αὐτὰ τοσοῦτω μᾶλλον ὥσφ οὐ ὀλίγα ἄσματα ἔχουσι τὸν τόνον ἐν τῷ α' ἡμιστίχῳ ἐπὶ τῆς ζ' συλλαβῆς, ἐν δὲ τῷ β' ἐπίσης.

Παρακμῆνει οὐχ ἤττον ἀκλόνητος καὶ διὰ τὰ ἄσματα ταῦτα ἡ παρατήρησις τοῦ Fauriel, ὅστις εἶχεν ὑπ' ὄψει του ἄσματα ἀπκνταγῶθεν τοῦ ἑλληνισμοῦ, καθ' ἣν: il y en aurait dans presque toutes les langues de l'Europe de veirs semblables. Mais dans ces diverses langues, on ne fait communément attention qu' au nombre de 7 ou de 8 syllabes, sans s' inquieter si les accents portent sur des syllabes paires, ce qui est néanmoins fort éloigné d' être indifférent à l' harmonie. Par

le seul instinct e ord'uneille naturellement musicale et délicate, les rapsodes grecs gardent toujours dans la position des aunts, l'ordre que commande la place des accents obligés.

Ἔχομεν ἐν τούτοις παραδείγματα ἄσματων, ἅτινα οὐδὲν σημεῖον τοῦ κανόνος καὶ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Fauriel ἀκολουθοῦσι, χωρὶς νὰ εἶναι διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον πανελλήνια καὶ ὀλιγώτερον ἀρμονικά.

Τὸ κατωτέρω λ. χ. ὑπὸ τὸν τίτλον :

Εἰς ἀναζήτησιν τῆς ἐκλεκτῆς.

Πέροδικά μου, γιοριτανούσα

Καὶ καμαρωτή.

Οὔτε δεκαπεντασύλλαβον, ἀλλὰ δεκατρισύλλαβον 85· οὔτε τὸν τόνον ἐπὶ τῶν ζυγῶν συλλαβῶν, κατὰ τὸν κανόνα, ἀλλ' ἐπὶ τῶν περιττῶν· τέλος δὲ τοὺς κεφαλαίωδεις τόνους ἐν μὲν τῷ α' ἡμιστίχῳ ἐπὶ τῆς ζ' ἐν δὲ τῷ β' ἐπὶ τῆς ε' συλλαβῆς, ὥπερ κατὰ τὸν Fauriel : choquerait une oreil le grecque.

Εἰς ἐν ἄλλο :

Γὼ θὰ πάρου τὸν Ἀνέστη

Ποῦν' παλλήκαρο,

ἔχομεν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς τρίτης καὶ ἐπὶ τῆς ἐνδεκάτης συλλαβῆς, ὁμοίως δυσαρμονικὸν κατὰ τὸν Fauriel.

17) **Ἐύπνα !**

— Εὐπνα καλὴ μ' γειτόνισα

Παλιὰ μου φιλενάδα

Εὐπνα ν' ἀνάψης τὴ φωτιά

Ν' ἀνάψης τὸ κανδύλι

Γιατὶ μᾶς πῆρ' ἡ χαραὴ

Πάσης(ε)ν ἡ πούλια γιῶμα.

— Πῶς νὰ σ(η)κωθοῦ ληβέντη μου

Πὸ μέσ' ἀπ' τῆς ἀγκάλης σ ;

Μπηρδεύτ(η)καν τὰ τσουλούφια μου

Μαζὺ μὲ τὸν τγουμπᾶν σου.

— Φησάκι μ' βαρβαρέζικο

Μὴ τὴ χρυσῆ τὴ φούντα

Μπουστάκι μου καραμπογιὰ

Κὴ φρύδια μου γαϊτάνι

Δὲν πρέπεις σὺ γιὰ δόσιμους

Δὲν πρέπεις γιὰ χαράτσι

Μόν' πρέπεις στὰ ψηλὰ βουνά

Ψηλὰ στὰ κορφοβουνιά

Νὰ ψῆν(η)τε ἀρνιά μὴ κέρατα

Κριάρια μὴ κουδούνια.

18)

Τῆς Ντόμνας

Ἔσκυφα νὰ πιοῦ νερό
Νηρό κούγ(ι) ἀπ' τὴ βρύση
Βαρεὰ φορμὴ

λένε Ντόμνα μου

Βαρεὰ φορμὴ μὲ ρίζανε

Βαρεὰ φορμὴ μὲ ρίζανε

Πῶς φίλησα τὴ Ντόμνα.

Στὴ φυλακὴ μὲ θάλανε

Μέσα στὴ Σαλονίκη.

Κάμνου χρόνους τριαντα δβό.

Κεξῆντα δυὸ δευτέρες

Κάμνου τὰ νύχια μ' πιθαμὴ

Κὴ τὰ μαλιά μ' τρεῖς πῆγες

Κ' ἂν ἀρχινῶ νὰ τραγουδῶ

Τῆς φυλακῆς τραγοῦδι.

Σ' ἂν τᾶκουσην ἕνας Πασσᾶς

ἄχ! Πῶνα ψηλὸ σαράι:

— Ποῖος εἶν' αὐτὸς ποῦ τραγοῦδεῖ

Τῆς φυλακῆς τραγοῦδι ;

Νὰ τοῦ χαρίσου ἐνῆα χωριά

Κὴ δηκαπέντη κάστρα

Μόν' θέλου 'γὼ τὴ Ντόμνα μου.

Τὴ μοσκομυρισμένη

Νὰν τὴ φίλησω μὲ φορά

Στὰ μάλια κὴ στὰ φρύδια.

19)

Ὁνειρο

(ν) Ἐφές, προφές νειρευτικά

Στὸν ὕπνο ποῦ κοιμοῦμαι :

Εἶδα τὸν οὐρανὸν θολό

Καὶ τᾶστρο βουρκαμένο

Εἶδα καὶ τὸ τουφέκι μου

Παρόλι τζακισμένο

Εἶδα καὶ τὸ σπαθάκι μου

Στὴ μέση ραϊσμένο

Εἶδα καὶ τὸ μαντῆλι μου

Στὴν ἄμμον ἀπλωμένο

Τσαλαπατοῦσαν ἡ ὠμορφες.

— Μωρὴ κακιά γειτόνισα

Κακιά γειτονοπούλα

Μάση τὰ περιστέρια σου

Νὰ μὴ πατοῦν, κόρη μ' στὸν τόπο μου.

Στὸ δόλιο περιβόλι μου

Κιέχου λουλούδια ἔμορφα

Βασιλικὸν κλωνάρια

Στολίζοντὴ τὰ νηροστικά

Καὶ τὰ 'μορφα κορίτσια.

20)

Παράπονο

Μάνα μὴ κακοπαντρέψης

Κὴ μ' ἔδωκες τοὺς κάμπους.

Ἐγὼ τὸ τάμμα δὲ βαστῶ

Ζεστὸ νηρὸ δὲν πίνω.

Ἐκεὶ τραγόνια δὲ λαλοῦν
Οἱ κοῦκοι δὲ τὸ λέγουν
Τὸ λὲν οἱ Βλάχοι στὰ βουνά
Τὸ λὲν κί ἡ Βλαχοπούλες.

21) Τῆς φυλακῆς τὰ πάθη !

Πέρνου ἕναν ἀνήφορου
Κιένα ἀνηφοράκι
Ναυρῶ κλαδάκι φουντωτό
Στῆ ρίζα νάχ' λημέρι
Νὰ κάττου νὰ σᾶς φηγηθῶ
Τῆς φυλακῆς τὰ πάθη:
Ἡ φυλακ' (ἔ)χει γκιντέρια
Νὰ δώση ἴθις κί ἡ Παναγιά
Κοὶ δώδεκ' Ἀπόστολοι
Νὰ τσακισθοῦν ἡ φυλακέες
Νὰ τσακισθοῦν ἡ μπράγκεες.
Γιὰ νὰ γλυτώσουν τὰ πηδῆ
Πὸ μέσα πὸ τῆ Βέροια
Νὰ πάρουν δίπλα τὰ βουνά.

22) Πόθος

Τὸ χέρι σου
Μωρῆ Βλάχα μου
Τὸ χέρι σου τὸ στρομπουλό
Γιομάτο μπελετζικία (1)
Νὰ τῶχα γιὰ προσκέφαλου
Κῆ τὴν ποδιὰ σ' γιὰ στρώμα !
Τράβα τὸ φέσι σ' χαμηλά
Κατάμεσα στὰ φρύδια
Νὰ μὴ φανῆ,
Μωρῆ Βλάχα μου
Νὰ μὴ φαπῆ τὸ φίλημα
Ποῦ σ' ἔχου φιλημένα
Ἄιντε Βλάχα μ' ἄιντε
Ποῦ σ' ἔχ' ἀγκαλιασμένα !

23) Τοῦ Χριστόδουλου

Χριστόδουλος ἀγάπησᾶ
Μιά κόρην Ὁ βρηγοπούλα
Τὴν ἀγαπᾶ, τὸν ἀγαπᾶ
Κῆ θέλει νὰ τ(η)ν ἐπάρη
Χριστόδουλ' κί ἂν μ' ἀγαπᾶς
Κῆ θέλεις νὰ μὴ πάρης
Κίνα κῆ ἔλα μιά βραδύ
Ἐνα Σαββάτου βράδυ
Πούχουν Ὁβροὶ τὴν πασχαλιά
Κῆ συναγμὸ μεγάλο.
Χριστόδουλος ἀδιάστικε (2)
Κῆ πάει τῆ Πέφτη βράδυ.
Χίλιοι Ὁβροὶ τὸν ἐπίασαν

(1) τ.λ.—δακτυλίδια

(2)—ἐδιάστικε

Κῆ χίλιες Ὁβρηγοπούλες.
Χριστόδουλος πάει μέσ'
Σὰ φύλλου μαραμένου
Σὰ κίτινου τραντάφυλλου.

24) Τοῦ δήμου

Τὰ μάτια σου,
Δῆμό μου
Τὰ παρδαλά
Τὰ φρύδια σ' τὰ γραμμένα
Γειά σ' ἀγάπη μου
Σὲ κλαῖν' τὰ μάτια μου
Αὐτὰ μὲ κάνουν, Δῆμό μ' κί ἄρρωστῶ
Μὲ κάνουν καὶ πεθαίνω.
Γειάσ' ἀγάπη μου
Παρδαλωμάτα μου.
Γιατί' ἴσαι, Δῆμό μ', κίτινος
Μαῦρος κί' ἀραχιασμένους ;
Γιὰ σήκου, Δῆμό μ' κί' ἀλλαξή
Στολί σου κί' ἀρματώ σου.
Γιὰ σύρη, Δῆμό μ' τὸ σπαθάκι σου
Γιὰ κόψη μὴ στῆ μέση.
Γιὰ μάσε, Δῆμο μ' τὸ αἶμα μου
Σ' ἕνα φιλό μανταζι.
Πάρτο σύρτο σε' ἐνὰ χωριά
Σὲ δέκα διλαέτια
Κί' ἂν σὲ ρωτήσουν
Δῆμό μ'
—Τί'ν' αὐτὸ ;
—Τὸ αἶμα τῆς ἀγάπης!
Γειάσ' ἀγάπη μου
Παρδαλωμάτα μου.

Περὶ τοῦ ἄσματος τούτου ἤμην ἀπολύτως
πεπεισμένος, ὅτι εἶναι ἐγχώριον ἐν Ὁρουμ-
λουκίῳ ἤκουσα παρὰ τῆς ἀδούσης ὀλοκλι-
ρον ἱστορίαν περὶ τῆς ἐρωμένης τοῦ Δῆμου,
ἥτις καὶ συνέθεσε καὶ ἔτραγουδῆσε τὸ ἄσμα
αὐτό.

Ὁ πότε...τὸ ἤκουσα ἀδόμνον πέρουσι ἐν
τῷ Δημ. θεάτρῳ καὶ οὐχὶ εἰς ἕν μέρος ἀ-
νέγνωσαδτι ἀποδίδεται, θεωρούμενον πανελ-
λήνιον ἐπέισθη οὕτω ὅτι οὕτω γίνονται...
τὰ παραμύθια.

25) Ἐπιγραφή καὶ ἀναγνώσεις

Μιά κόρη, μιά Μουλκιώτισσα
Μιά μικροπανδρεμένη
Μασούριζε, καλάμιζε
Καὶ ὑψηλοτραγουδοῦσε
Ἐχ'(εἰ) ἀσημένιο ἀργαλειό
Καὶ φιλιτσένιο ἄρταλο
Σαράντα δυὸ πατώματα
Καὶ ξῆντα δυὸ καρούλια
Κί' ἀπὸ τὸν βρόντο τὸν πολὺ

Κί' ἀπ' τὰ ψηλὰ τραγούδια
Πραματευτῆς ἀδιαύτηκε (1)
Καὶ τὴν καλημερνοῦσε
—Καλῆ μερὰ σου, Κόρη μου
—Καλῶς τὸν ξένο ποῦρθε
—Κόρη μ' δὸς μουλίγο νερό
Νὰ πιῶ καὶ ἴω κί' ὁ μαῦρος.
Σαράντα τάσια ἔβαλε
Στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδε
Κί' ἀπ' τὰ σαράντα καὶ σὰ(2)παύ(ω)
Στὰ μάτια τὴν τηροῦσε.
—Κόρη μου νὰ σὰν ἀνύπανδρη
Γυναῖκα θ'νὰ σὲ πάρω.
—Ξένη μ' οὐ Μαῦρος σ' νὰ σκανη
Περί τὸ λογοῦ π'μποῦπες.
Ἔχω ἄνδρα στὴν ξενιτιά
Τώρα δώδεκα χρόνους
Κί' ἀκόμα δὲ τοῦ καρτερῶ
Καὶ δὲ τοῦ πανταχαίνω(3)
—Κόρη μ' οἱ ἄνδρας σ' πέθανη
Κόρη μ' οἱ ἄνδρας σ' χαθη
Τὸν δάνεισα κηρί, πανί
Γυρεύ'νὰ μὴ τὸ δόσης.
—Ξένη μ' σὰν τὸν ἐδανείσεις
Διπλὸ νὰ σὴ τὸ δόσω.
—τοῦ δάνεισα καὶ φίλημα
Θέλω νὰ μὴ τὸ δόσης.
—Ξένη μ' σὰν τοῦ ἐδάνεισεις
Νὰ πᾶς νὰ σὴ τὸ δόση.
—Κόρη μ'(ν) ἐγὼ μ'αὶ ὁ ἄνδρας σου
Ἐγὼ μ'αὶ καὶ ὁ καλὸς σου
—Ξένη μ' σὰν εἶσαι ὁ ἄνδρας μου
Σὰν εἶναι κί' ὁ καλὸς μου
Δεῖξέ μου τὰ νησάνια μου(4)
Ἄποχω στὴν αὐλή μου
Ἐχεις μὴλιά στὴν πόρτα σου
Κλίμα ἔχεις στὴν αὐλή σου
—Δεῖξέ μου τὰ νησάνια μου
Ἄποχω στὸ κορμί μου
Ἐχεις ἔλγᾶ στὸ μαγουλο
Ἐλγᾶ στὴν ἀμασχάλη
Ἐχεις τρίχα, χρυσότριχα
Τὴν ἔχεις στὸ κεφάλι.
—Ξένη μ' ἐσὺ ἴσαι ἄνδρας
Ἐσὺ ἴσαι καὶ ὁ καλὸς μου !

26) Εἰς ἀναζήτησιν τῆς ἐκλεκτῆς

Πέντη μῆνες Περπατοῦσα

(1) Ἀ διαύτακε—ἐδιάθηκε.

(2) σὰ—ἐκφρασις συνήθης ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ
Τουρκίᾳ σημαίνουσα τὴν διεύθυνσιν—πρός.

(3) Ἀπαντιχαίνω—ἐλπίζω.

(4) Νησάν τ.λ. δείγμα σημάδι.

Τὸ γιαλό, γιαλό
Κί' ἄλλους πέντε γκεζεροῦσα
Μέσ' τὸ γκιουὺ μπακτσέ
Γιὰ νὰ(ε)ῦρῶ καλῆ γυναῖκα
Γιὰ νὰ παντρευθῶ
(Ε)ῦρίσκω κόρη ποῦ κοιμοῦνταν
Στὰ τραντάφυλλα
Σκεπασμένη τὸ μαντῆλι
Νὰ'νη δροσερά.
—Πέρικά μου Γιορτανοῦσα
Καὶ καμαρωτή
Πῶς κοιμάση μέσ' τὰ πλάγια
Μόν(η) καὶ μοναχή;
—Κί' ἂν κοιμούμη δὲν σὲ μέλει
Μόν' καὶ μοναχή.
Κάμω τὰ πουλλά συντρόφους
Τὰ δένδρα γειτοῖνα.
Ἐσκυφα νὰ τὴν φιλήσω
Δὲν μὴ δέχτηκεν'
Ρίχνω μῆλο καὶ τὴν κρούω
Χαμγέλασε.
(ἡ ἐπίσης) Ροχνω μάλαμα καὶ ἀσῆμι
Χαμγέλασε)
—Ποῦσαν ξένη μ' τὸ χειμῶνα
Ἄπου κρύωνα.
Κί' ἤρθες τώρα καλοκαῖρι
ποῦ ζεσταίνομαι;
—Ξένος ἤμῶνα καυμένος
Ξενοδολεα
Κί' ὅσα ἔπερνα π'τῆ ρόγα μ'
Σένα τάφερνα.

27) Θυμάσκι ;

Τρανταφυλλάκι μ' κόκκινον
Ζομπύλι μου βαμμένο
Κί' ἀγάπη μου ἀνύπανδρη
Μικρῆ καὶ χαϊδεμένη
Τ' ἔχουν τὰ μάτια σοι καὶ κλαῖν
Καὶ τρέχουν μαῦρα δάκρυα;
Θυμάσ' ὄντας φιλιούμασταν
Στῆς λειμονιάς τῆ ρίζα;
Κί' ἡ λειμονία μαρτύρησε
Στὸν ἥλιο, στὸ φεγγάρι;
Πᾶσεν ἡ πούλια μεσημέρι(1)
Καὶ τᾶστρο πάσης γιῶμα
Πάνουν κί' ἡ ἄσπρης γιὰ νερό
Κί' ἡ ροδινὲς νὰ πλύνουν
Πέρνω καὶ γὼ τὸν Γρίβα μου
Πάω νὰ τὸν ποτισω
(Ε)ῦρίσκω τὴν κόρ' ἀπὸ πλυνε
Ποῦ πλέν' καὶ σκαματίζει
Κί' ἀπόλαμπαν τὰ χέρια τῆς
Ἄπὸ τὰ μπιλετζικία.
Ἐως ἐδῶ ἐγνώριζεν ἡ ἄδουσα τὸ τόσον ὦ

ρατὰ αὐτὸ τραγοῦδι· ἀναμφιβόλως ὁμως θὰ ὑπῆρ-
χε συνέχεια.

28) **Τῆς Ἀντώνηνας**

Ἄλλι ἐκ δοχῆ τοῦ καὶ ἄνω ὑπ' ἀριθμ .3
Π' ἀνάθεμα τὴν κλεφτυριά
Κι' αὐ τοὺς τοὺς Μωραίτες
Μᾶς πάτησαν, μᾶς χάλασαν
Τρία κηφαλοχώρια
Πῆραν μανίτσες μὲ πηδιά
Καὶ πεθερὲς μὲ νύφες
Μᾶς πῆραν καὶ μὲ νηόνυφη
Τρεῖς μέρες πανδρεμένη
Μπροστὰ πηγαίν' ἡ παγανιά
Κατόπ' ἡ χώρα ὄλη
—Περπάτια, νύφη μ' χαμαϊδὴ
Καὶ μὴν ὀπίσω μνήσκης
—Πῶς νὰ περπάτω γῶ ἡ πικρή

Καὶ πῶς μπροστὰ νὰ διάβω;
Τὸν ἄνδρα μου τον ἔσφαξαν
Μπροστὰ στὰ γόνα τὰ μου!

29) **Ἡ Πέρδικα**

Νυχάκια μ' καὶ νυχάκια μου.
Καὶ χρυσοπλαταρούα μου.
Ποῖός κυνηγᾷ τὴν πέρδικα;
Φτερό νὰ μὴ τῆς θγάλη,
διατ' ἴν' μικρὴ καὶ τὴν πονεῖ
Γι' αὐτὸ τὴν ἔχου στὸ κλουβί
Γι' αὐτὸ τὴν ἔχου στὸ κλουβί
Νὰ λαλῆ πᾶσα πρωί.
Νὰ ξυπᾷ τῆς ἔμορφες
Κι' αὐτῆς τῆς μαυρομάτισες.

Ἐκ Πειραιῶς Σεπτέβριος 1911

A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΠΕΡΙ ΠΟΤΩΝ

(Ἐκ τῆς Γαστρονομίας τοῦ κ. **A. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ.**)

ΤΥΡΟΣ

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἂν καὶ πρόκη-
ται περὶ ποτῶν καὶ ἐπομένως εἰς τῶν ὑπὸ
τῶν ζῶων παραγομένων πρέπει νὰ γείνη
λόγος μόνον περὶ τοῦ γάλακτος, ἐν τούτοις
ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ εἴπωμεν καὶ τινὰς
λέξεις περὶ τῶν ἐκ τοῦ γάλακτος, συνήθως
κατασκευαζομένων προϊόντων.

Τὸ γάλα ὄλων τῶν ζῶων δὲν τυρεύεται
τὸ δὲ τῆς φορβάδος οὐ μόνον πίνεται εἰς τινὰ
μέρη, ἀλλὰ καὶ καὶ πνευματώδη ποτὰ κα-
τασκευάζονται ἐξ αὐτοῦ λίαν μεθυστικά,
καὶ εἶδους τυροῦ τινος ὀνομαζομένου ἱππάκη·
Τὸ γάλα τῆς αἰγός, τοῦ προβάτου, τῆς
βοῦς μετεχειρίσθη ἀνέκαθεν ὁ ἄνθρωπος πρὸς
τροφὴν του καὶ δι' ἀλφίτων, κριθῆς, χόνδρου,
ἀναμιγνύων αὐτὸ μὲ μέλι, οἶνον καὶ ὀπώ-
ρας. Ὅσον γάλα δὲν ἠδύνατο νὰ κατανα-
λώσῃ τὸ ἔθραζον μὲ χαλίχια τῆς θαλάσσης,
ἢ τὸ ἠλάτιζεν καὶ τὸ διετῆρει διὰ τὸν

χειμῶνα. Τὸ ἀφρογάλα τὸ ἐπίνον παρα-
μένον. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐλλείψεως τοῦ βου-
τύρου θὰ τὸ μετεχειρίζοντο καθόντας ἐν τῇ
μαγειρικῇ ἐν γένει.

Ἐκτὸς τοῦ πυοῦ (πρωτόγαλα, κολάστρα
ἐκ τοῦ λατ. colostrum), σῦφρη (πέτσρα γα-
λακτος), τοῦ ἀφρογάλακτος (κρέμας crème
καὶ τοῦ πῦφρη (καϊμάκι) καὶ τὸ διὰ τὸν τρα-
χανὸν ξινόγαλα δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο ἄλλως
τὸ γάλα. Μὲ τὸ πρωτόγαλα ὅμως κατε-
σκευάζον εἶδος τυροῦ πυριέφθου, πυ-
ριάτου.

Ὅταν ὁ Ἀριστέας διὰ τοῦ ὀποῦ (δρα-
κρύου) τῆς συκῆς ἢ ἀλλῆς ζωικῆς ἢ φυτικῆς
πιτύλας, κατῶρθωσε νὰ πηγνύῃ τὸ γάλα, τὸ
πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ κατασκευασθῆ
θὰ ἦτο τὸ πικρὸν γάλα, ὡς μέχρι σήμερον
λέγεται ἐν Λέσβῳ τούτου δὲ στραγγιζο-
μένου ἐγένετο τὸ δροβανιστὸν τοῦ Πτο-

χοδρόμου(1), καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ σακουλίσιο γι-
οῦρτι (λεξ. περσικῆ) παρ' ἡμῖν. Τὸ ὀξύγαλα
ἢ ξινόγαλο (ὑπερ καὶ) οἱ ἀρχαῖοι ἰατροὶ
θεωροῦντες δυναμωτικὸν τοῦ στομάχου ἕμα
δὲ καὶ θροσιστικὸν τὸ ἔδιδον εἰς τοὺς ἔχον-
τας αὐτοῦ ἀνάγκην ἀσθενεῖς φοβοῦμαι νὰ μὴ
ἦτο μᾶλλον τὸ διὰ τὸν τραχανὰν παρασ-
κευαζόμενον ξινόγαλα. Ἀπαξ εὐρεθείσθη τῆς
πιτύλας ἢ τυρέυσης ἦτο πλέον. εὐχερῆς καὶ
φυσικῆ ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἀναφέρεται εἰς παν-
αρχαίας ἐποχὰς τῶν ποιμενικῶν λαῶν ἢ
ἀμολγαία μᾶζα τοῦ Ἡσιόδου, ἡ ὁποία βε-
βαίως ἤρχισεν ἀπὸ τὴν τυρέυσιν τοῦ αἰγείου
γάλακτος ἡ ὁποία ἐτίθετο ἐντὸς ταλά-
ρων (ταρσῶν καλαθίων, καλαθίσκων) δηλ.
τυροβολίων πρὸς εὐχερῆ στραγγίσειν τοῦ ἐν
αὐτοῖς ὄροῦ· ὁ τυρὸς οὗτος ὀνομαζέτο
κυθρίθειος, ἀπαλὸς, γλωρὸς, ἀνθήνας καὶ
τροφαλῆς ἢ τροφάλιον. ἐκτὸς ἂν διὰ τῆς λέ-
ξεως ταύτης ἐννοεῖτο ἡ μυζήθρα (caseas
Laconicum· recuite, ricotta ἀμφότεραι
δὲ αἱ λέξεις αὗται τημαίνουσι διεφθον).
Ἄμα ἡ ἀμολγαία αὕτη μᾶζα ἀπετέλει
τὸν ὀπιον τυρὸν (2) ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐν
τοῖς ταλάροις ἀποστράγγισιν αὐτοῦ ἀπετέ-
λει τὸν κρεμαστήρα τυρὸν ἢ τὸν μαλακὸν,
ἢ τὸν κυθρίθειον, νωπὸν, ἀπαλὸν τυρὸν,
ταμισίην. Ἐν Ρώμῃ μάλιστα ὑπερηγάπων
τὸν τυρὸν τοῦτον στάζοντα ἔτι γάλα ὁ ὀ-
πίος εἶχε τὸ σχῆμα ἀναποδογυρισμένης
τρομαλίδος ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετα-
κλιτικῶς δὲ ἀπετέλει τὸν νεαλὸν τυρὸν
ἢ ὀπίος κατῶρθωτος καὶ τιθέμενος, ἐνσακ-
κωζήτων ὁ τιμητὸς τυρὸς τῶν ἀρχαίων δηλ.
ἢ σημερινῆ ἡμῶν φέτα. Ἄμα ἤρχιζε νὰ ὀ-
ριμᾶζῃ ἐτίθετο ἐν ἀσχοῖς διὸ κατελέγετο σκυ-
πίνος τυρὸς, ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν δερμά-
τινος, ὑφ' ἡμῶν ἐπικρατησάσης τῆς τουρκι-
κῆς λέξεως τουλουμίσιο τυρὶ (3). Ἐκτὸς τῶν
ὀνομάτων τούτων διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν
ἢ πίων τυρὸς δηλ. ὁ παχὺς ὁ ξυρίας

τυρὸς δηλαδὴ τὸ σημερινὸν ξινοτύρι ὑπερ
κατασκευάζεται εἰς τινὰς ἔτι νήσους
ἰσως ἀπὸ ὀξύγαλα (ξινόγαλο) δηλ. ὁ δευγα-
λάκινος τυρὸς τοῦ Γαληνοῦ, ὁ καπνίας
fumosus φουμόζος) ὁ βαθὺς καπνιστὸς ὀ-
στις κατασκευάζεται καὶ σήμερον εἰς τινὰς
νήσους, οὐχ' ἦττον τὸ πάλαι ὡς γνωρίζω-
μεν ἐκ τινῶν περιοριστικῶν διαθέσεων
τῆς νομοθεσίας, ὥστε οἱ τυροποιοὶ νὰ μὴ
ἐνοχλῶσι τοὺς γείτονας. Οἱ περιφημότεροι
τῶν τυρῶν ἦσαν ὁ Ἀκραγαντίνος, αἱ θηλεῖαι
ἢ θηλεῖαι λεπτοῦς πεπλατισμένους τῆς
Κρήτης «οὐς ἐν θυσίαις τισὶν ἐναγίζουσιν»
Ἀττικὸς τυρὸς ὁ Βοιωτικὸς Σαλαμίνιος
ἀναφέρεται εὐφῆμως, πολλάκις. Ἄπασαι αἱ
νήσοι εἶχον τὸν ἴδιον αὐταῖς τυρὸν ἐκάστη
ἐξ οὗ τὸ γενικὸν ὄνομα νησιωτικὸς. Τὸν τῆς
Κύθνου φαίνεται νὰ ἐμιμήθησαν ἐν Κέα, τι-
μώμενον Δρ. 120 τὸ τάλαντον· κατὰ τὸν
Στράβωνα δὲ τὸν τυρὸν τοῦτον ἐμιμήθησαν
ἄπασαι αἱ νήσοι. Φυτόν τι cityses τρω-
γόμενον λαμάργως ὑπὸ τῶν προβάτων προ-
σέδιδεν εὐχάριστον τινὰ γεῦσιν εἰς τὸν τυ-
ρὸν καὶ οὕτω τὸ τροφάλιον τῆς Κύθνου
ἦτο περιζήτητον κλιδοτὰν ἀκόμη παρήγετο
καίεῖς ἄλλας νήσους· τὸ φυτὸν τοῦτο μετα-
φυτευθὲν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις καὶ εἰς
αὐτὴν τὴν Στερωιανὴν ἐπέφερε τὴν ὑποτίμη-
σιν τοῦ τῆς Κύθνου. Ὁ Σελινίτης τυρὸς,
ὁ Ἀχαϊκὸς (1), ὁ τοῦ Γυθείου, ἀναφέρου-
ται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. Ἡ Βυθύνια εἶχε λαυ-
πρὰς βοσκὰς καὶ συνεπῶς βόειον τυρὸν (2)
προτιμώμενον ὑφ' ὄλων τῶν ὑπερποντείων
ὡς καὶ ὁ Φρύγιος, ὁ Περγαμηνὸς, ὁ Χερρο-
νησίτης καὶ (3) ἡ γαλακτοφύτης τρωγόμενος κυ-

(1) Ἐν τῇ Τρομυλείᾳ πόλει τῆς Ἀχαΐας κα-
τεσκευάζετο τυρὸς αἰγίος ἡδυστος οὐκ ἔχων
σύγκρισιν πρὸς ἕτερον ὁ καὶ τρομυλικὸς προσα-
γορευόμενος.
Ἐνταῦθα μὲν τυρὸς ἐξ Ἀχαΐας.
Τρομίλιος θυμαστός.
Ἀποτράγημα πεποῖηται τὸν Τρομυλικὸν
(Ἄθν. ΙΔ' 658).
(2) Τὸ βόειον γάλα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆ-
θῆται ἀπὸ τοῦ 6' αἰῶνος πρὸ Χ.
(3) Ὅπῃ τε τυροῦ Χερρονησίτου τόμους
(Ἄθν. 370). Οἱ Αἰθίοπες κατασκευάζον τυρὸν
(Στραβ. 821). Οἱ ὑπερκείμενοι δὲ Νομάδες ἐκ
Χερρονήσου κατασκευάζον ἱππάκην δηλ. τυρὸν
ἐξ ἱππείου γάλακτος (Αὐτέθ. 301 καὶ 314) ὡς
ἤδη εἴπομεν.

ρίως κατά τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀμφιδρομείων, ὁ Σικελικὸς δὲ ἐθωρεῖτο ὁ κράτιστος πάντων, γνωστότατος ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος ἤδη πρὸ Χ. (1). Ἐπίσης ἀναφέρεται εὐφώνως καὶ ὁ τῶν Συρακουσῶν ὁ ὁποῖος ὅμως ἔπρεπε νὰ φηγῶθῃ πρὶν ὠριμάσῃ πολὺ.

Ἡ Ἰταλὶα ἐνεκα τῶν καλῶν βοσκῶν τῆς παρήγαγε πάντοτε ἐξαιρετικὸν τυρόν. Ἡ Πάρμικ, καὶ ἡ Λουκκα παρήγαγον τυροὺς φέροντας τὸ σῆμά των, βάρους 25 ὀκάδων περίπου. Ἡ Γαλατία εἶχε τριῶν εἰδῶν τυροὺς.

Κατὰ τὴν τύρυσιν προετιμᾶτο τὸ γάλα κυρίως τῶν ζῶων ἐκείνων τῶν τρεφομένων δι' ἀλατισμένης τροφῆς· προσεδίδοντο δὲ διάφοροι γεύσεις εἰς τὸν τυρόν διὰ διαφόρων οὐσιῶν τιθεμένων ἐν τῷ γάλακτι ἢτοι πιτυοθύμβρου, πεπέρεως, σκοροῦδου, πιστακίων, θύμου, θύμβρου αἰ ὁποῖα μεταδιδόμενοι εἰς τὸν τυρόν ἤρσκον πολὺ ἀνάλογόν τι γίνεται καὶ σήμερον εἰς τὸ Roquefort κατὰ τὴν τύρυσιν ὅπερ εὐρωτιῶ, ἀνχιμυγνυμένου ἐν αὐτῷ τριμμένου στρατιωτικοῦ ἄρτου. Μετὰ τὴν τύρυσιν καὶ ἀποστράγγισιν τοῦ τυροῦ ἢ ὁποῖα ἐπεσπυδετο διὰ τινος πιστικοῦ μηχανήματος, ἠλατίζοντο καὶ ἐτίθεντο ἐπὶ τῶν τυριτροπυτῶν, τοποθετημένων εἰς πολυλάς σειρὰς ἐντὸς κλειστοῦ τυροκομείου μὴ προσβληθέντος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ἐγίνοντο σκληροὶ, πορώδεις καὶ ἀλμυροὶ, ἀν καὶ ἡγάπων τοὺς ἐνδριμεία ἄλμη ὠριμάσκοντας τυροὺς. Τὰ τῆς τυροκομίας δύναται νὰ εἴπη τις ὅτι ἐν γένει δὲν μετεβλήθησαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους μέχρι σήμερον Ἡ ὠριμάνσεις ἀπῆται ἐν ἔτος, ὡς καὶ σήμερον, τῶν σκληρῶν τυρῶν, ἀπαιτούντων περισσότερον χρόνον.

Οἱ νωποὶ τυροὶ ἐπωλοῦντο ἐν Ἀθήναις χωριστά· οἱ δὲ ὠριμοὶ μὲ τὰταριχευτά. Κατὰ τὸ διάταγμα τοῦ Διοκλητιανῆ ἐπωλοῦντο, μετὰ τῶν ὑπωρῶν, ἐνῶ οἱ σκληροὶ μὲ τὰ ἀλίπαστα· κατὰ τὸ διάταγμα τοῦτο ἢ τιμὴ τοῦ ξηροῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὰ 12 δηνάρια ἢ ἰταλ. λίτρα, ἐνῶ ἢ τοῦ ἀπαλοῦ τὰ 8. Οἱ τυροποιοὶ δὲ καὶ οἱ τυροπῶλαι δὲν

(1) Σικελίας αὐχμηρὰ τροφαλὶς τυρὸς Σικελικὸς ὅτι κράτιστος ἦν (Αὐτ. 658)

ἦσαν λίαν ἐντιμὰ ὑποκείμενα, ἀφοῦ τυρεῖω σημαίνει καὶ δολιεύομαι.

Εἶναι περιέργον ὅτι ἡ λέξις τυρὸς, οὐτινος ἢ ρίζα σημαίνει κύκλον, στρογγύλον (τύρρις, τύρσις, τύρσος, τόροι, τόννοι, τυρρὸς, κυκλάδες) ἐξηγεῖται ἐπαρκῶς ἀπὸ τὸ στρογγύλον αὐτοῦ σχῆμα ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τῶν πλεκτῶν ταλάρων (ταρσῶν, καλαθίων, καλαθίσκων) ἐν οἷς ἐτίθετο πρὸς ἀποστράγγισιν τοῦ ὄρου (τυρογάλον). Τὸ περιέργον εἶναι ὅτι συνέβη τούτου καὶ διὰ τὴν γαλλ. λέξιν fromage, ἄλλοτε formage = ἐκ τοῦ forma, formaticum· κατ' ἀναλογίαν δὲ δύναται νὰ εἴπη τις ὅτι τὸ caseus προέρχεται ἀπὸ τὸ capsula (κυτίον).

Ἀπὸ τοῦ ἀρχαιοτάτου χρόνου ὁ τυρὸς ἦτο τὸ συνθέστερον προσφάγιον τοῦτε ἀγρότου καὶ στρατιώτου οὐχ ἦττον καὶ τοῦ ἀστοῦ. Κατατάσσεται πάντοτε μετὰ τοῦ γάλακτος καὶ μέλιτος εἰς πάσας τὰς ὁπως δὴποτε εὐήμερούσας ἀγροτικὰς οἰκίας. Ἀλλὰ δὲν παρουσιάζεται μόνον εἰς τὰς ἀγροτικὰς· δὲν ὑπάρχει εὐπρόσωπόν τι γεῦμα, συμπόσιον ἐπίσημον, ἢ ἀνάλογόν τι χωρὶς νὰ προσενηθῇ εἰς ἐπικουρίαν πολλῶν φηγῶν καὶ τέλος εἶναι τὸ ἀποτράγημα πάντων. Ἐξ ὧν τῶν φηγῶν τὸ μόνον ὅπερ δύναται νὰ ἐξελίξηται πᾶσαν γεῦσιν ἐκ τοῦ στόματος καὶ νὰ καταστήσῃ τοῦτο οὐδέτερον οὕτως εἰπεῖν, εἶναι ὁ τυρὸς, ὃν μεταχειρίζονται οἱ οἰνογεῦσται. Ἐνεκα δὲ τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν αὐτῷ συστατικῶν ἀποτελεῖ αὐτοτελὴ τροφήν, μάλιστα διὰ τὰς κατωτέρως τάξεις· ἐπιβοηθεῖ τὴν πέψιν τονίζων τὸν στόμαχον. Ὁ νωπὸς καὶ ἀνάλατος τυρὸς εἶναι τρώγιμος, εὐστόμαχος δὲ, ὁ δὲ παλαιότερος κοιλίας σταλτικός. Λαμβανόμενου δὲ μετὰ τοῦ γλυκίσματος καὶ τῶν ὀπωρῶν, εἶναι θρεπτικώτοτος καὶ θερμότατος.

Ἐν τῇ Ἰλιάδι (Α. 639) ἀναφέρεται ὁ Αἴγειος τυρὸς, ὁ δὲ ὄσιος ἐπίσης ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ (Δ. 881—ἀλλ' ἦτο πρὸ πολλοῦ γνωστὸς ἀφοῦ ἀναφέρεται Ὀδυσ. Κ. 234, Ἰλ. Α. 638, Υ. 69, Βατραχ. 38) καὶ τὸν μετεχειρίζοντο εἰς διαφόρους χρήσεις. Κυρίως τὸν ἔτριβον διὰ χαλκοῦ κνίστου καὶ τὸν ἀνεμίγνυον ἐν οἴνῳ Πραμνείῳ μὲ ἄλφιτα καὶ

μέλι χλωρόν. (1).

Κατὰ τὴν τυροκομίαν ἐκ τοῦ ἐναπολειπομένου ὄρου (serum) κατασκευάζεται διὰ προσθήκης ὀλίγου γάλακτος μὲλις θερμομαίον — καὶ ἐνταῦθα συνίσταται ἄπασα ἢ τέχνη τῆς ἐπιτυρίας τῆς μυζήθρας ἢ ἐπιτυγχανοῦσι μόνον ἐν Λέσθῳ καὶ Κεφαλληνίᾳ (2). — Καὶ ὁ ἐναπολειπόμενος ὄρος εἶναι ἐξαιρετικὸς τροφὴ διὰ πολλὰ ζῶα ἀποτελῶν ἐπιτυχεστάτην θεραπείαν διὰ τινὰς παθήσεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ διατασσόμενος ὑπὸ τε τῶν ἀρχαίων καὶ σημερινῶν ἰατρῶν ἐνεκα τοῦ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένου ὕδατος, σκλήρου, μαγειρικοῦ ἁλατος, φωσφόρου κατ. Εἶναι συντελεστικὸς εἰς τὴν θερμοποίησιν, συμβάλλων εἰς τὴν ἀφομοίωσιν διὰ τῶν ἀλάτων του, ὧν ἄμα καὶ παχυντικός :

Καὶ κεν ὄρον πίνων, μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο (Ὀμ. Ὀδ. Ρ. 225.)

Καὶ τὸ ὀξύγαλα (ζινόγαλο) μετ' ὀλίγου ἁλατος ἐθεωρεῖτο ὡς δυναμωτικὸν τοῦ στόμαχου ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἄμα δὲ καὶ δραστικὸν· αἰ ἰαματικὰ ἄλλως τε ἰδιότητες αὐτοῦ ἤρχισαν ν' ἀναγνωρίζωνται καὶ ὑπὸ τῶν σημερινῶν ἰατρῶν· δὲν διεφυγον ὅμως καὶ τοὺς ἀρχαίους. Ἀλλως τε ἰδοὺ καὶ ἡ γνώμη αὐτῶν :

«Προσλαμβάνει γὰρ ἐν τῇ σκευασίᾳ παρὰ τῆς ἐμβληθόμενης πιτύας δριμύτητα τὴν θ' ὑγρότητα πᾶσαν ἀποτίθεται, καὶ μάλιστα χρονίσας, ἡνίκα δριμύτερος γίνεται καὶ σαφῶς ἐαυτοῦ θερμότερος τε καὶ κρυωδέστερος, καὶ διὰ ταῦτα καὶ διψαλέω

(1). Ἐντῶν ῥά σφί κύκησε γυνή, εἰκυῖα θεῖσιν, Οἴνω Πραμνείῳ, ἐπὶ δ' ἄγειον κνή τυρόν. Κνησι· χαλκείῃ, ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ πάληνε. Πινόμενα δ' ἐκέλευσεν, ἐπεὶ ῥ' ὀπιλοισιευκλειψί. Τῶδ' ἐπειοῦν πίνων τ' ἀφέτην πολυκαχέειψιν, Μύθοισιν τέρποντο πρὸς ἀλλήλους ἐνεπόντες (Ὀμ. λ' 637-42.)

— Ἐν δὲ σφί τυρόν τε, καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι καὶ χλωρόν,

Οἴνω Πραμνείῳ ἐκύκη (Ὀδ. Κ. 234-5, Ὁ τυρὸς δ' ἀναφέρεται προσέτι ἐν τῷ Δ. 88, Κ. 234 καὶ ἐν τῷ Βατραχ. 38.)

Τυρῶ, καὶ μέλιτι γλυκερῶ καὶ ἡδέϊ οἴνῳ (Ὀδ. Υ. 69).

(2). Ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ νωπῶν, διότι αἱ ξηραὶ αἰ ἀρισταὶ εἶναι τῆς Μακεδονίας, καὶ Ἡπειροῦ αἱ οὐραὶ δὲ ἔπονται τῆς Κρήτης καὶ ὕστερον τῆς Λέσθου.

τερος καὶ δυσπεπτότερος καὶ ἀκαχομότερος, ἀποτελεῖται. Διὰ ταῦτο τοῖνον οὐδ' ὅπερ ἀγαθὸν ἐπικτᾶται τὰ παχύτερα τῶν ἐδεσμάτων δριμύσι καὶ λεπτυντικοῖς μιγνόμενα δυνάμεσιν, οὐδὲ τοῦτ' εἶχει βλάβης χωρὶς. Μείζων γὰρ ἢ ἐκ τῆς ἀκαχομίας αὐτῷ καὶ τῆς καυσώδους θερμότητος ἐγγίνεται βλάβη τῆς ἐκ τοῦ λεπτυνθῆναι τὸ πάχος ὠφελείας, ὅπου πρὸς τὴν τῶν ἐν νεφροῖς λίθων γένεσιν οὐχ ἦτον ἔστι ὀξυγαλακτικός βλαβερὸς ὁ τοιοῦτος χυμὸς· ἐδείχθησαν γὰρ οὗτοι γενόμενοι κατ' ἐκεῖνα τῶν σωμάτων, ἐν οἷς ἂν συνέλθῃ πάχος χυμῶν πυρώδει θερμότητα. Φευκτέον οὖν μάλιστα τὸν τοιοῦτον τυρόν, ὡς μηδὲν ἀγαθὸν ἔχοντα μῆτ' εἰς πέψιν μῆτ' εἰς ἀνάδοσιν, μῆτ' εἰς οὐρσιν, μῆτ' εἰς ὑπαγωγὴν γαστροῦ, ὅπερ γε μῆδ' εἰς εὐχυμίαν. Ἐπεξῆς δὲ μοχθηρὸν μὲν, ἦττον δὲ τούτου νομίζειν χρὴ τὸν μῆτε παλαιόν, μῆτε δριμύν· τῶν δὲ νέων ἀπάντων τυρῶν εἶναι κάλλιστον, ὁποῖος ὁ παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ καὶ κατὰ τὴν ὑπερκειμένην Μυσίαν γίνεται, καλούμενος ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων ὀξυγαλακτικός, ἡδίστος μὲν εἰς ἐδωδὴν, ἀβλαβέστατος δὲ στομάχῳ καὶ πάντων τῶν ἄλλων τυρῶν ἦττον δύσπεπτος καὶ δυσδιέξοδος· οὐ μὴν οὐδὲ κκώχυμὸς ἐστίν, οὐδέ πᾶν σφόδρα πχύχυμος, ὅπερ ἀπάντων τυρῶν ἔστι κοινὸν ἔγκλημα. Κάλλιστοι δ' ἔστι ὁ καὶ παρὰ τοῖς πλουσίοις εὐδοκίμων ἐν Ρώμῃ βαθύσικος τοῦνομα καὶ τινες ἄλλοι κατ' ἄλλα χωρία, πχμπόλλης δ' οὕσης κατὰ μέρος ἐν αὐτοῖς διαφορὰς κατὰ τε τὰς φάσεις, τῶν ζῶων καὶ τοῦ τρόπου τῆς σκευασίας, καὶ προσέτι τῆς ἡλικίας αὐτῶν τῶν τυρῶν, . . . Κατὰ γένος μὲν οὖν οἱ σκοποὶ δικταὶ τυγγάνουσιν ὄντες, ὁ μὲν ἕτερος ἐντῆ ποιᾶ συστάσει τῆς οὐσίας τοῦ τυροῦ καθ' ἣν μαλακώτερος ἢ σκληρότερος γίνεται καὶ πυκνότερος ἢ χαυνότερος καὶ κολλωδέστερος ἢ ψαθυρότερος, ὁ δ' ἐν τῆ γεύσει ἢ ποιότητι, καθ' ἣν ἐντισι μὲν αὐτῶν ὀξύτης ἐπικρατεῖ, κατ' ἄλλους δὲ δριμύτης, ἢ λιπαρότης ἢ γλυκύτης, ἢ τινὰ τοιοῦτων, ἢ οἶον ἰσομερίαν πάντων. Κατὰ δὲ τὰς ἐν εἴδει διαφορὰς τῶν εἰρημένων γενῶν ὁ μὲν μαλακώτερος τοῦ σκληροτέρου βελτίων, ὁ δ' ἀραιὸς καὶ χαῦνος τοῦ πάνυ πυκνοῦ καὶ πεπυλημένου. Μοχθηρῶν δ' ὄντων τοῦ τε κολλώδους ἰκανῶς καὶ ψαθυροῦ μέχρι τρο-

χύτετος, ο μέσος ἐστὶν αὐτῶν βελτίων. Κατὰ δὲ τὴν ἐντῆ γεύσειδιὰ γινώσκων ἀπάντων μὲν ἀριστος ὁ μηδεμίαν ἰσχυρὰν ἔχων ποιότητα, βραχὺ δὲ τι τῶν ἄλλων ὑπερέχουσαν γλυκύτητα, βελτίων δὲ καὶ ὁ ἡδίων τοῦ ἀηδοῦς καὶ ὁ σύμμετρον ἄλτων τοῦ παμπόλου καὶ μηδ' ὄλους ἔχοντας (Γαλλ. Περί τροφ. δυν. Β. Γ'. κ. ΙΖ').

Ἡ Ὀλλανδία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἑλβετία ὡς καὶ ἡ Ἰταλία παράγουσι καὶ καταναλίσκουσι σπουδαῖα ποσὰ τυρῶν καὶ μόνον ἐκ τῶν ἐξῆς ἀριθμῶν τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῆς παραγωγῆς ταύτης:

Ἡ χώρα αὕτη κέκτηται 21 ἑκατομμ. ἀγελάδες ἐξ ὧν ἑκάστη παράγει ἑτησίως 875 ἕκ. γάλακτος ἢτοι ἄπασαι ὄμοῦ 18,375 ἑκατομμ. ὀκάδων ἐξ ὧν 10 δισεκατομμύρια χρησιμεύουσιν εἰς κατασκευὴν 1,350 ἑκατ. λιτρῶν βουτύρου 1,750 ἑκατομμ. ὀκάδων εἰς κατασκευὴν 6,500 ἑκατ. λιτρῶν τυροῦ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον, ἢτοι 6200 ἑκατομμ. πίνεται ὑπὸ 60 ἕκ. ἀνθρώπων χρησιμεύον ἐν μέρει εἰς τὴν μαγειρικὴν καὶ τὴν φαρμακοποιαν.

Ἡ ἀξία τοῦ βουτύρου καὶ τυροῦ ἀνέρχονται ἑτησίως εἰς 20 ἕκ. δολλαρίων.

Ἡ Δανία ἀριθμοῦσα 21)2 ἕκ. πληθυσμοῦ ἐξήγαγε τὸ 1905: 122,000 πρόβια καὶ βόας, 100 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα πικρὰ χοιρινά, 80 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα βουτύρου καὶ 1 ἑκατομμύριον ὠν καθ' ἑκάστην. Ὑπάρχουσι δὲ 1000 γαλακτοπωλεῖα καὶ 900,000 ἀγελάδες.

Οἱ εὐρωπαϊκοὶ τυροὶ εἶναι πολλοὶ καὶ ποικίλοι ἢ γαλλικὸς τοῦ roquefort καὶ ὁ νοπὸς ἑλβετικὸς, ὁ ἀγγλικὸς τοῦ Chester, ὁ ὀλλανδικὸς (ὁσάκις δὲν ἔξει κολοκυνθίνην), ὁ Ἑλβετικὸς τῆς Gruyère μ' ὄλην τὴν δυσσομίαν του καὶ ὁ ἰταλικὸς τῆς Parmezane εἶναι ἐξαιρετοὶ ὁπόταν εἶναι γνήσιοι καὶ ἀνόθευτοι· ἄλλοι τινὲς ἐξ αὐτῶν κινουμένοι, ἄλλοι τινὲς ἐξ αὐτῶν εὐρωπιωντες, σεσηπότες ὡς καὶ ἡ δικὴν ροχάλων κατάστασις αὐτῶν ἀποτελοῦσι θέαν ἡμιστὰ ὑρεπτικὴν. Οἱ ἡμέτεροι ἔχουσι μέλλον διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ἀπόδοσις τοῦ γάλακτος ναι πολὺ ἀνωτέρω ἔνεκε τῆς ἀφθόνου ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένης καζεΐνης ἀλλὰ καὶ

ἀπαιτοῦσι μόνον μῆνός τινος πρὸς ὠρίμωσιν, ἐνῷ οἱ εὐρωπαϊκοὶ τοῦλάχιστον ἔτος. Ἐκτῶν ἡμετέρων δύναται τις καθ' ἑκάστην νὰ τρώγῃ χωρὶς ποτέ νὰ τῷ ἐπέλθῃ ἀηδία ἄπερ ἀδύνατον μὲ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς τυροὺς ἐξ ὧν κορέννυται εἰς ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ κλίμα τοὺς ἐπηρεάζει πολὺ, τοὺς εὐρωπαϊκοὺς ὁμῶς καὶ καταστρέφει. Ἡ ἀνάγκη λοιπὸν καταλλήλων ἀποθηκῶν πρὸς φύλαξιν καὶ διατήρησιν αὐτῶν εἶναι ἀναπόφευκτο· εὐτυχῶς τὸ κακὸν τοῦτο — τοῦλάχιστον εἰς Ἀθήνας — φαίνεται θὰ προληφθῇ διότι ἤρχισε νὰ γίνεταί σκέψις περὶ κατασκευῆς ἀποθηκῶν καταλλήλου θερμοκρασίας διὰ τε τοὺς τυροὺς βεβαίως καὶ διὰ τὰ ὠάκατα.

Τὸ βούτυρον (πῖον ἐκχύλισμα γάλακτος) δὲν ἦτο ἀγνωστον τοῖς ἀρχαίοις· ἐν τούτοις ἐλαχίστη χρῆσις ἐγένετο αὐτοῦ διότι δὲν τὸ μετεχειρίζοντο εἰς τὴν μαγειρικὴν ἢ σημασίαν ἢν σήμερον λαμβάνει ἕνεκα τῆς καθ' ἑκάστην ἐξαπλουμένης χρήσεως αὐτοῦ, εἶναι μεγίστη. Λέγεται ὅτι ὁ ποιμὴν Ἀρισταῖος ὁ εὐρέτης τοῦ μέλιτος, κάτοικος τῆς Θεσσαλίας, μυθολογούμενος ὡς υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νύμφης Κυρήνης, ἐγνώρισε τοῦτο ὑπὸ τῶν νομῶν τῆς Λιβύης. Οἱ Σκύθαι τὸ ἐγνώριζον κατασκευάζοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ ἵππειου γάλακτος ἄπερ ἀναφέρει αὐτὸ ὁ Ἰπποκράτης ὠνόμαζαν δ' αὐτὸ καὶ πῖον· ὁ δὲ Ἡσύχιος καλεῖ τοῦτο γάλακτος ἐκχύλισμα. Ἐγνώριζον δὲ τοῦτο καὶ οἱ Παῖνες τῆς Μακεδονίας. Τρωγόμενον συντελεῖ εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ζωικῆς θερμότητος. Ἐπὶ Διοσκουρίδου ἤρχισαν νὰ τὸ μετεχειρίζονται εἰς τὴν μαγειρικὴν ἀντὶ τοῦ ἐλαίου, διὰ τε τὰ φαγητὰ καὶ τὰ γλυκίσματα. Εἰς τοὺς γάμους τοῦ Ἰφικράτους, ἄπαντες οἱ προσκεκλημένοι ἔφαγον βούτυρον σὺν τοῖς ἄλλοις.

Τὸ βούτυρον σήμερον ἔλαβε τοιαύτην θέσιν ἐν τῇ οἰκικῇ οἰκονομίᾳ, ὥστε δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ μαγειρικὴ ἄνευ αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατος — τοῦλάχιστον εἰς τοὺς πεπολιτισμένους λαοὺς, ἐκτὸς τῶν μεσημβρινῶν, ἐνθα τὸ ἔλαιον δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τοῦτο ἐν μέρει ἢ ἐξ ὀλοκλήρου — Μόνον δὲ ἀπὸ τὴν παραγωγὴν τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Δανίας δύναται νὰ

λάβῃ τις ἰδέαν τινὰ, ὡς ἤδη ἀναφέρομεν.

Οἱ Ἰθῆρες μετεχειρίζοντο ἀντὶ ἐλαίου βούτυρον (Στραβ. 155), ὡς καὶ οἱ Αἰγύπτειοι ἢ καὶ στέαρ. (Αὐτ. 821).

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν ὡς ἔγγιστα σήμερον:

Πρόβια 4,600,000

Αἶγες 3,400,000

Ἀγελάδες δ' ἐλάχισται ἀφοῦ οἱ βόες καὶ οἱ βούβαλοι ἀνέρχονται μόνον εἰς 79,716.

Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔτι ὑπὲρ τῆς κτηνοτροφίας πρέπει νὰ ληφθῇ πᾶσα μέριμνα τῆς τε αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως, ἐν γενεῇ.

Ὅσον διὰ τὸ βούτυρον τό τε αἴγιον καὶ ἡ βουβίον εἶναι ἀρίστης ποιότητος καὶ λεπτότητος. Μόνον τῇ νοθείᾳ αὐτῶν ἂν περιορισθῇ καὶ ἡ κατασκευὴ βελτιωθῇ ὡς καὶ ἡ ἐναποθήκευσις αὐτῶν εἰς κατάλληλα καὶ εὐπρόσσωπα σκευὴ καὶ ἀγγεῖα γίνεται μετὰ περισσοτέρας ἐπιμελείας καὶ φροντίδος, ἢ κατανάλωσις θὰ εἶνε εὐχερестέρη καὶ ἐπικερδестέρη.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ὅτι πρέπει νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα κατὰ τῆς μαργαρίνης καὶ φυσικοῦ τινος βουτύρου:

Ἐν Ἀφρικῇ ἀνεκαλύφθη τὸ 1908 δένδρον τι ὀμοιάζον μὲν τὴν δρῦν μὲ ὠραῖα παντελοειδῆ φύλλα ζωηροῦ βουθυπρασίνου χρώματος, οὗ τινος οἱ καρποὶ παρεμφερεῖς μετὰ κάστανα ἐγκλείουν ἄφθονον ἀμυλώδη οὐσίαν γλυκυτάτην καὶ θρεπτικωτάτην. Οἱ ἰθαγενεῖς οἱ ὅποιοι ὀνομάζουσι τὸ δένδρον τοῦτο σὲλ διὰ καταλλήλου ἐπεξεργασίας

παράγουσιν εἰδὸς τι βουτύρου χρώματος ὡχροῦ ροδίνου δι' οὗ κατασκευοῦσι τὰ φαγητὰ των. Χρησιμεύει δὲ αὐτοῖς καὶ ὡς φωτιστικὴ ὕλη, εἰς κατασκευὴν σάπωνος καὶ εἰς φάρμακον διὰ τινος ἀσθενείας. Τὸ βουτυροδένδρον τοῦτο σέβεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενεῖς μέχρις ἀποθεώσεως· καταβάλλονταί προσπάθειαι πρὸς ἐγκλιμάτισιν αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ.

Τελευτῶντες τὰ τοῦ κεφαλαίου τούτου νομίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν εἰς τὸ ἐξῆς ὀνοματολόγιον τὰ προϊόντα αὐτοῦ: Γάλα.

Εὐνόγαλα.

» πυκτόν.

Βούτυρον.

Τυρόν.

Σύφκρ (πέτσκα γάλακτος.)

Πῖαρ (καϊμάκι).

Ἀφρόγαλα (κρέμα.)

Ἐκ τοῦ πάχους ἢ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐξαγομένου ἐκ τῶν κάρων τοῦ κακάου κατασκευάζεται λευκὸν βούτυρον (τὸ ὅποῖον καὶ χρωματίζεται πρὸς τελειότεραν ἀπομίμησιν τοῦ ζωικοῦ) διακρινουμένου ἐπὶ τέλους ὅταν ληφθῶσιν αἱ δέουσαι φροντίδες καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὀνομάζεται βεζεταλίνη ἐν Γερμανίᾳ παλιμίνη καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ νουκαλίνη.

— Ἐν κυβικὸν ἑκατοστόμετρον τυροῦ, λέγει ὁ Βοσλέ εἶνε θρεπτικώτερον μιᾶς λίτρης τοῦ καλλητέρου ζύθου, ἐν δὲ τεμάχιον ἄρτου 200 γραμμ. εἶναι ρωστικώτερον τριῶν ἢ 4 λιτρῶν τοῦ καλλίστου ζύθου.

Ο ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Ἐν ἡλικίᾳ ὑπεργήρω μὲν (ἀγδοήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν ἀκριβῶς) ἀλλὰ μέχρι τῆς χθὲς θαλερῆ, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, σωματικῶς ἀλλὰ καὶ διανοητικῶς, ἀπέθνηεν ὁ μέγας ποιητῆς μας ὁ Μαρκορᾶς. Ὁ βίος αὐτοῦ ὑπέφερε βίος ἥρμος μᾶλλον λογίου ἀνδρός, ἐλάχιστον μέρος λαβόντος εἰς τὴν κοινωτικὴν καὶ πολιτικὴν δράσιν τῆ Κερκύρας.

Γιὸς τοῦ ἐξόχου νομομαθοῦς Γεωργίου Μαρκορᾶ, τοῦ Ἀρεοπαγίτου τῆς ποτὲ Ἰο-

νίου Πολιτείας καὶ Βουλευτοῦ Κερκύρας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σπύρου Μαρκορᾶ, ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν Πετροπόλει, ἀνήκων εἰς μίαν τῶν πρώτων ἀριστοκρατικῶν καὶ εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς νήσου, κάτοχος εὐρυτάτης γεινικῆς παιδείας, ἐζῆσε διαρκῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλῃς βιβλιοθήκῃς του μελετῶν καὶ γράφων ὅσα ἐνέπνεεν αὐτὴν ἢ μοῦσα-του, ἢ ποίησις.

Ἐνόησεν ἐπ' ἐσχάτων τὸν προσεγγίζοντα θάνατόν του, καὶ ὡς φιλόσοφος ἀταράχως περιέμενε αὐτόν· ἠθέλησε νὰ κοινωγήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων προδικτάξας ἕνα ἢ κηδεῖα αὐτοῦ γίνῃ ἀπλουστάτη καὶ ἀθόρυβος, ἄνευ στεφάνων, ἄνευ λόγων ἄνευ πομπῆς μεγάλης κοινωνικῆς ἢ θρησκευτικῆς. Μία ἄμαξα νεκροφόρος νὰ φέρῃ τὸν νεκρόν του εἰς τὸν τάφον, καὶ μία ἢ δύο ἄλλαι νὰ ἀκουλουθήσῃσι, φέρουσαι τοὺς στενοτάτους συγγενεῖς του, εἰς στυροὺς καὶ εἰς ἱερεῖς νὰ προηγῶνται.

Ὁ Μαρκοῦρας ἦτο μία τῶν πολλῶν ἀποδείξεων ὅτι ἡ Ἐπιδόσητος εἶναι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἢ κατ' ἐξουχίαν τῆς ποιήσεως ἑλληνικῆς χώρας, ὅπως εἶναι ἡ τῆς μουσικῆς. Παρὰ τὸν Σολωμόν, τὸν Βυλαωρίτην, τὸν Τυπάλδον, τὸν Λασκαράτον καὶ τασούτους ἄλλους πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρου ποιητάς, τέκνα μουσοτραφῆτου μουσοτρόφου Ἰονίου κατέλαβε διακρεπῆ θέσιν ὁ Μαρκοῦρας. Εἶναι δὲ ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ὁ Μαρκοῦρας ἐνόση ἦτο ἐν νεανικῇ καὶ ἀκαμάτῃ καὶ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ ἐλάχιστα τῶν ποιημάτων του ἐδημοσίευσεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν ἀπότου δὲ εὐρέθη ἐν τῷ μεταίχμιῳ τῆς ἀνδρικῆς καὶ πρεσβυτικῆς ἡλικίας ἐπέισθη νὰ ἀρχίσῃ τὴν δημοσίευσιν τῶν πλείστων ποιησῶν του ἐν ἰδιαιτέρῳ τόμῳ τῷ 189. Δὲν ἔκαμε ὅπως κάμουςι πολλοὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι, ἰδίως ἐν Ἀθήναις στιχογράφων καὶ στιχοπλόκων, βεβαίως οὐχὶ ποιητῶν, ὅπως καμαρώνουσι νὰ λέγωνται—οἵτινες μετὰ τὰς μεγίστας εὐκολίας ρίπτουσιν εἰς τὸ δημόσιον ἄξεστοι καὶ ἀκτενίστους στίχους οὐδὲν ἄλλο μαρτυροῦντας παρὰ τὴν ἀμουσίαν τῶν μὴ καὶ τῶν ἀμουσίαν πολλοῦ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ τὸ ὅποιον σπεύδει νὰ τιτλοφορῆ ποιητὰς καὶ μάλιστα ἐθνικοὺς ποιητάς, στιχογράφους, ἔχοντας ἀνάγκην δισῶς καὶ τρισῶς νὰ λουσθῶσιν εἰς τὰ νάματα τῆς Κασταλίας, ὅπως οὕτω καθαιρωμένῳ καὶ τῶν αἰσθήσεων των, μὴ βλέπωσι οἱ ὀφθαλμοὶ των τοὺς ἀστέρας μαρμαίροντας ἐν πλήρει σελήνῃ, μὴδὲ ἀκούωσι τὰ ὠτὰ των τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν κρωζόντων, μὴδὲ γράφωσι πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα κινῶντα τὸν ἔμετον, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἀπαιτεῖ δὲ καὶ τόσον τὴν περι-

λάλητον ποιητικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ αὐστηροῦ καὶ δικαίου ἐκικριτοῦ Ροῦδου, ὅσον δόσιν τινὰ μόνον μικρᾶς κρίσεως.

Ἐν ταῖς ποιήσεσι τοῦ Μαρκοῦρα οὐδὲν τοιοῦτον παράγορον ἀπαντᾷται. Ἀποπνεύουσιν αὐταὶ ἀληθῆς ποιητικὸν ἄρωμα. Τὸ αἶσθημα εἶναι λεπτὸν καὶ εὐγενές· αἱ ἰδέαι ὑψηλαί, περιβεβλημέναι συνάμα ἀπαστράπτον καὶ ἀκηλίδωτον ποιητικὸν ἔνδυμα.

Ἡ ποίησις τοῦ Μαρκοῦρα εἶνε καὶ ἐθνικῆ, ἑλληνικῆ καθαρά· Ἀνεγνωμέν ποτε ποιημάτων τι παρ' ἡμῖν ποιητοῦ, κατατασσομένου μεταξὺ τῶν μεγάλων καὶ ἐθνικῶν ποιητῶν, ἐπιγραφόμενον «εἰς τὸ χειρόκτιόν της» καὶ εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀποπνεύον ἄρωμα· ἕτερον ἕτερον ἐν τῷ ὀ ποιητῆς, ἐθνικὸς καὶ αὐτὸς τιτλοφορούμενος περιεργάζεται τὰ διάφορα souvenirs τῶν πολλῶν ἐρωμένων του, ἃς μόλις ἐνθυμεῖται. Ταῦτα δύνανται νὰ εἶνε ὠραῖα ἀπομιμήσεις ὀνειται, ἀλλ' οὐχὶ ἑλληνικῆ, ἐθνικῆ ποίησις διότι ὁ γνήσιος Ἑλληνας καὶ ἡ γνησίαι Ἑλληνίς οὔτε χειρόκτια parfum ἔχουσιν οὔτε ἱπποτικὰς ἐρωτοτροπίας καὶ ρωμαντισμούς. Ὁ ἔρωσ τούναντιον ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Μαρκοῦρα εἶναι ἀγνός, εὐδαίμων, καθαρὰ ζόμενος ὑπὸ τὸν θροῦν τῶν φύλλων τῆς πλατάνου καὶ παρὰ τὸν φλοῖστον τῶν ρυακίων.

Ἄλλὰ καὶ δι' ἄλλον λόγον ἡ ποίησις τοῦ Μαρκοῦρα εἶναι ἐθνικῆ· διότι ὁ ποιητῆς ἐντριβέστατος περὶ τὰ ἑλληνικὰ καὶ κλασσικὰ γράμματα καὶ περὶ τὴν τῆς πατρίδος ἀρχαιολογίαν, καὶ μυθολογίαν καὶ καλῶς μελετήσας τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν, λαμβάνει ἐξ αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις πολλῶν ἐκ τῶν ποιημάτων το, ποτε μὲν περιάγων ἡμᾶς εἰς τὴν Κρήτην, τὸ Ἄργος, τὴν Μεθύμνην, τὴν Κόρινθον, τὸ Σοῦλι, τῆς Ἡπειρον, ποτε δὲ ἀναβιβάζων εἰς τὸν Οὐρανόν καὶ τὸν Ὀλυμπον μεταξὺ θεῶν καὶ θεανῶν, ἡμιθέων καὶ ἡρώων.

Θὰ ἦτο μακρὸν ἡ κριτικὴ καὶ ἀνάλυσις πάντων τῶν ποιητικῶν ἔργων τοῦ Μαρκοῦρα· ἀλλὰ δὲν ἀποκινῶμεν ἐνταῦθα νὰ ἔπωμεν ὀλίγα περὶ τῶν ἐξεχόντων ἐξ αὐτῶν.

Τὸ μέγιστον καὶ ἐκτενέστατον καὶ ἀριστον τῶν ποιημάτων του εἶνε ὁμολογουμένως ὁ Ὀρκος, ἐπικὸν ποίημα ἐκ χιλίων ἐ-

ξκοσίον καὶ ἐπέκεινα στίχων, ὑπόθεσιν ἔχον τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τῆς Κρητικῆς ἐπικρασίας τοῦ 1867 καὶ τὴν πυρπόλησιν τοῦ Ἀρχαδίου καὶ τὴν εἰς τὴν Κρήτην ἐπιστροφὴν τῶν γυναικοπαίδων.

Θὰ πενήθῃσι κατάκαρδα βεβαίως οἱ Κρητῆς μνησθάνοντες τὸν θάνατον τοῦ γυραίου φίλου των καὶ ὕμνητοῦ τῶν γενεῶν κτηορθωμάτων των.

Νύκτα τινὰ καθ' ἣν ποντοπορῆ πλοῖον πλήρες ἀθλίων ὑπάρξουν, ἐπιστρεφουσῶν εἰς τὴν πολυπαθῆ πατρίδα, ἡ Εὐδοκίαι «δύστυχο τέκνο τῆς ἐρμιᾶς-διπλόρφανο κοράσι» περιμένει καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπὶ τοῦ πλοίου τὴν πρῶτην μετ' ἀγωνίας ἦν ζωνηρῶς περιγράφουσιν οἱ στίχοι.

« . . . ἀντίπερα μ' ἀνησυχία κυττάζει.
«τοῦ μάκρου τὸ κατάστρωμα γοργὰ συχο-
(μετράει.

«ἀναστενάζει, κάθεται καὶ πάλε ὀρθή πη-
(δαει).

Τῆς ἀνυσυχίας της τὸ αἶτιον εἶνε ἡ ἀνάμνησις καὶ ὁ πόθος τοῦ ἡρωικοῦ νέου Μάν-
(θου ὃν περιπαθῶς ἀγαπᾷ.

« . . . Πλέει τὸ καρὰν ἀδιάκοπα.
«Ὀλοὶ σιγοῦν. Στὴ θάλασσα γλυκοκοι-
(μοῦν τ' οἱ ἀνέμοι.

«καὶ κάθε ἀστέρι ὅπου ψηλὰ φεγγαβυλαίει
(καὶ τρέμει.

«φαινετ' ἀγγέλου σπλαγχνικοῦ προσηλο-
(μένο βλέμμα.

«στὸν κόσμον, ποῦ ποτίζεται πάντα μὲ δά-
(κρυα καὶ αἵμα»

Ὅποια ἡ συγκίνησις των ὅταν μακρόθεν διακρίνουσι τὰ βουνὰ τῆς Κρήτης.

«γυναῖκες, κόραις καὶ παιδιὰ σηκώνουν τὸ κεφάλι.

«ὦ, πῶς χουμᾶνε γιὰ νὰ ἰδοῦν τ' ἀγαπη-
(μένα μέρη.

«πλὴν μαῦρο κάψλο καὶ ἔρμα δειχνουν τὰ
(μέρη ἐκεῖνα,

ὅθε ὠρμισμένη ἐπέρασε Τούρκου φωτιά καὶ
ἀξίνα.»

Ἀποβιβάζονται εἰς μίαν παρλιάν, ὅπου περίλυποι ὑποδέχονται αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς.

«φιλοῦνται καὶ φιλοῦν», καὶ «χάμου ἰδὲς
τα πίστομα» κατασπάζονται τὸπάτριον ἔ-

δοφος. Ἀπερίγραπτον εἶνε τὸ συμβαῖνον κατ'

ἐκείνην τὴν στιγμήν.

«Φωνές, ἀντάρεις, κλαίματα, θερμῆς
(ἀγάπης λόγια,

«Μὲς τὴν πλημμύρα τοῦ καύμου πνιμέ-
(να μοιρολόγια,

«Ἄμετρα χέρια, ποῦ κτυποῦν μίαν ἀπα-
(λάμη ε' ἄλλη,

«μύριοις ζυποῦν ἀντίλαλους τρυγύρου
(στ' ἀκρογιάλι.»

Καὶ ἡ Εὐδοκίαι; Ἐσπευδε πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρχαδίου, μαθοῦσα ὅτι καὶ ὁ Μάνθος, ὅστις εἶχεν ὀρκισθῆ εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ χωρισμὸς των θὰ εἶνε σύντομος, ἔπεσεν ἐκεῖ, ἐν τῇ μονῇ,

«μ' αὐτοὺς, ὅπου ζεππάζονται τ' ἀφω-
(ρισμένο ἀστέρι,

«ἔκαμν ζάφνον ἐλευθερία μιά σπῖθα νὰ
(τοὺς φέρῃ,

«καὶ στ' ἄγιο χῶμα ἐσκόρπισαν γυμνὰ τὰ
(κόκκαλά τους,

«ἀπάνου στ' ἄστρα ταῖς ψυχᾶς, ὀλοῦθε
(τ' ὄνομά τους»

Ἐκεῖ, ἐνῶ αὐτὴ προσήγετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρείπιων, παρουσιάζεται τὸ φάσμα τοῦ νέου· καὶ τότε λαμβάνει χῶρον μακρότατος διάλογος, ἐνῶ ἐκείνη μὲν ἐπικραλὰ λαμβάνει αὐτῷ διαμύριστην φορὰν τὸν τρυφερόν ἔρωτά τους, αὐτὸς δὲ τῇ ἀφιγείται τὰς αἰματηρὰς σηκῶνας τῶν ἀγῶνων καὶ τὸ ἔνδοξον τέλος τοῦ Ἀρχαδίου.

Τὸ μέρος τοῦτο, τὸ ὅποιον εἶνε καὶ τὸ ἐκτενέστατον τοῦ ὅλου ποιήματος εἶνε δραματικώτατον. Ἡ μέχρι δακρύων συγκινοῦσα φιλοπατρία ἡ ἀφήγησις τῶν συμπλοκῶν, τὰ δεινὰ τῶν γυναικοπαίδων, ἡ ἐν τῷ ἀγῶνι γενεότης τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Γαβριήλ, ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα περὶ γραφόμενα μετὰ ποιητικοῦ κάλλους, διατηροῦσι μέχρι τέλους τόσον ἀμυθῶν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, ὥστε ἠδύνατο νὰ καυχήθῃ ὁ Μαρκοῦρας ὅτι μετὰ τέχνης πολλῆς παρέκκμησε τὸν εἰς τὰ τοιαῦτα μακρὰ ἐπικὰ ποιήματα ἐπιχειρούμενον σκόπελον καὶ τὸν κίνδυνον ν' ἀποβῇ τὸ ἐκτοῦ σχολιονοτενές καὶ κουραστικὸν (pretisso).

Τὸ τέλος τοῦ Ὀρκου εἶνε θυμασίον. Κατὰ τὴν τελευταίαν λίαν δραματικὴν σκηνὴν ὁ Γαβριήλ, λέγει ὁ Μάνθος, «πλεισιάζει τὸ δαυλὶ στὴ μάχη θανατηφόρα σκό-

νη ακαί εὐθύ;

« Σύγνεφο μέγα, φλογερὸ, καὶ ἀπὸ βρον-
(τὴ γιομάτο
« σὲ ἀνοίγοσφάλισμα ὀφθαλμοῦ μᾶς ἀρπα-
(ξε ἀπὸ κάτω,
« κι' ἐδῶ ξανάπεσε κάθε ζεστό λιθάρι,
« ὁποῦ μ' ἐμᾶς τὸ σκάσιμο τοῦ λαγουμοῦ
(εἶχε πάρη
« ἀλλὰ βαθυά, πολὺ βαθυά, μὲ τὴν ὄρμη
(τὴν ἴδια,
« μαύραις τῶν Τούρκων ἢ ψυχαῖς, ὡσάν τ'
(ἀποκαΐδια,
« σ' ἄγριο σκοτάδι ἀκούσαμε νὰ θυπιστοῦν,
(καὶ ἀκόμα
« θυμοῦ βλαστήμιας εἶχανε στὸ κολασ-
(μένο στόμα.
« Σὺν ἡ φωτιά π. ὤ μέσα τους μᾶς εἶχε ξά-
(φνου ἀρπάξη
« Γύρο ἐλαγάρισε ἀπ' αὐτοὺς, τοῦ ψήλου
(ἐπῆε ν' ἀράξη
« Καὶ ἐκεῖ, κατὰ πῶς ἀνοιζαν ὅλα τὰ οὐ-
(ράνια βάθη,
« μὲ βίαι στὴ Μάννα τοῦ φωτὸς μᾶς ἔριψε
(κ' ἐχάθη.

Περιπαθῶς μετὰ τὴν ἀφήγησιν ταύτην ὁ Μάνθος προσκαλεῖ τὴν Εὐδοκίαν «στὰ οὐρανια λιμέρια» καὶ «ἐκλινε ἡ κόρη τὸ κορμὶ καὶ ὅλα τῆς τὰ κάλλη,

« ἡ ἀθώα ψυχὴ πετάχθηκε στοῦ Μάν-
θου τὴν ἀγκάλη» ὅστις ἀπάγει αὐτὴν εἰς
τοὺς οὐρανοὺς, ἐνῶ αἱ σκιαὶ τῶν πολλῶν
ὠραίων παρθένων ἄδουσι τὴν κατακλειδὰ
ταύτην τοῦ ὄλου ποιήματος πλήρη πόθου
καὶ ἐλπίδος διὰ τοὺς δυστυχεῖς κρητας.

«Νυφοῦλα ποῦ μᾶς ἔρχεται μὲ μάτια
(δακρυσμένα,
« Κάμε καρδιά! στὴ χώρα μας εἶνε τὰ δά-
(κρυα ζενα.
« Ἐγὼ σεις ἄμετρα! κι' αὐτὰ: νὰ γίνουν ἐτοι-
(μάσου
« μαργαριτάργια κάτασπρα γιὰ τὰ χρυσὰ
(μαλλιά σου.
« Ἐδῶ, καθὼς τὴν Ἄνοιξεν γυρνᾷ τὸ
(χελιδόνι.
« Θὰ ξαναγύρης ποθητὴ καὶ δὲ θε' ν' εἶσαι
(μόνη.
« Παιδιά, γυναῖκες γέροντες, ἀγόρια θὰ
(γυρίσουν,
« Τραγοῦδια ἐλεύθερα νὰ ποῦν καὶ νέο χο-

(ρὸ νὰ στήσαν.

« Ναι! τοῦ θουνοῦ σου δλόχαρα θὰ κατεβῆς
(τὸ πλάι,
« Σὰ νύφη ὠραία, ποῦ ταῖς ἀχτὰ στὰ γο-
(νια τῆς πάσι.
« Μόλις χυθῆ, διαβκίνοντας αἵματὸ πο-
(τάμι.
« Στὴν Κρήτη τὰ πιστρόφια της καὶ ἡ ἐλευ-
(θερία κάμη,

Δὲν ἐπέζησεν ὁ πολὺς Μαρκορᾶς νὰ ἴδῃ
ἐπιστεφομένους πλυρέστατα τοὺς πόθους
τῶν Κρητῶν, τὴν πλήρη ἔνωσιν αὐτῶν με-
τὰ τῆς μητρὸς· εἶδεν ὁμοῦ χαίρων κατὰ τὰ
τελευταῖα ἔτι τῆς ζωῆς του ἐκπληρουμέ-
νην τὴν εὐχὴν του, εἶδε τὴν ἐλευθερίαν νὰ
κάμη τὰ πιστρόφια της «στὴν Κρήτην» καὶ
τὴν Τουρκικὴν τυραννίαν ἀνεπιστρεπτει φυ-
γαδευθεῖσαν.

Τὸ δεύτερον μετὰ τὸν Ὅρκον ἐπικὸν
ποίημα τοῦ Μαρκορᾶ εἶναι ὁ Ἀρίονας, διαί-
ρούμενος εἰς 4 μέρη, ὑπέθεσιν ἔχον ἐκ τῆς
ἡρωικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἐκ Μεθύμνης περίφημος αἰοιδὸς Ἀρί-
ων, φιλοξενούμενος ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἐν Κο-
ρίνθῳ Περιάνδρου, ἀποθνήσκει ἐξ ἔρωτος
πρὸς τὴν περικαλλῆ κόρην αὐτοῦ Ἑλένην,
ἣτις ἐπίσης παρκαλοῦθεῖ αὐτὸν εἰς τὸν θά-
νατον δηλητηριασθεῖσα. Πάντες οἱ στίχοι
τοῦ ποιήματος εἶναι ὠραῖοι, διακρίνεται
δὲ διὰ τὴν ἀρμονίαν του τὸ τραγοῦδι τοῦ
Ἀρίονος.

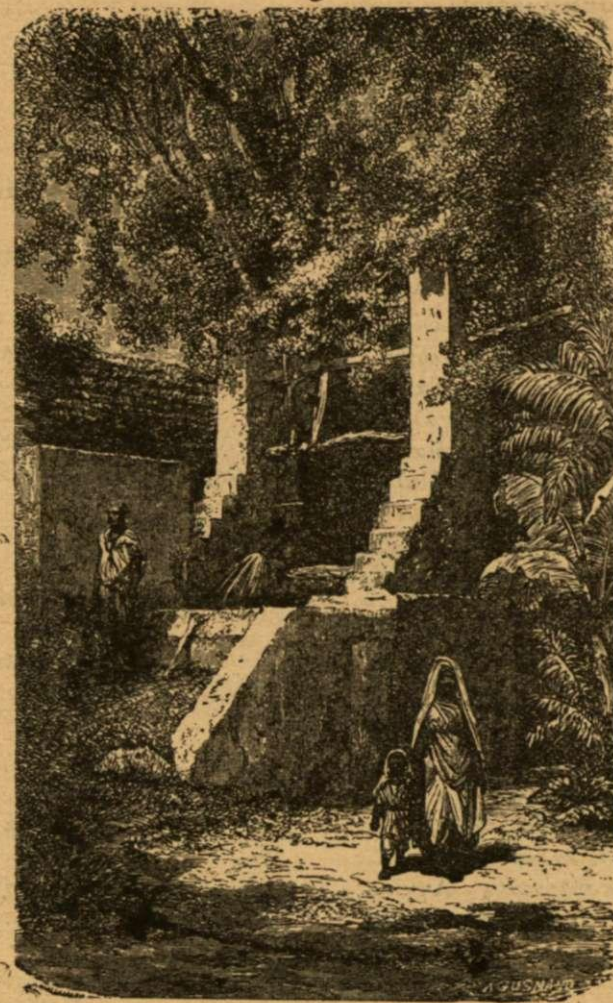
Ἠδύτατον εἶναι ἐν τῷ ποιήματι «Ὁ
Μάρτης,» τὸ ἄσμα τῆς πτωχῆς χήρας ἣ-
τις «μαρτιάτικη μέρα-νὰ μάση δύο λάχανα
-ἐκίνησε πέρα» καὶ ζητεῖ νὰ ἐξομοιώσῃ ἐ-
αυτὴν πρὸς τὸν μῆνα.

« Μ' ἀρέσεις Μαρτάκη μου! Ἐκεῖ ποῦ δα-
(κρύζεις
« Μὲ ἀχτίνες χαμόγελο - Τὰ σύγνεφα
(σχιζεις
« Χωρὶς νὰ δειλιάσω - Στὴ φτώχεια, στὴ
(θλίψη μου

« Ζητάω νὰ σοῦ μισάσω».

Ἡ μητρικὴ ἀγάπη τρυφερώτατα ἀνα-
πτύσσεται ἐν τῇ ὁμωνύμῳ ποιήματι τοῦ
Μαρκαρᾶ, ἐν τῷ ὁποίῳ μήτηρ τέκνου τυ-
ραννομένου ὑπὸ ἀσπλάγχχου μητριᾶς, ἐξέρ-
χεται τοῦ τάφου, ὅπως ἀνακουφίσῃ τὰ δει-
νὰ αὐτοῦ. Τὸ δυστυχὲς θερμαίνεται ἐν τῇ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΙΤΙΔΑ

Κτιστὸν ὄραον ἐν συνῶνασμφ μετὰ δεξαμενῆς εἰς μίαν ὁδοῖν

παγερά νεκρικῆ ἀγκάλῃ τῆς μητρὸς. Τὸ τοιοῦτον.

« δὲν εἶνε θαῦμα· τῆς μητρὸς κ' ἡ πεθ-
(μένῃ ἀγκάλῃ
« γιὰ τέκνου ἀγάπη δύναται πύρα ζωῆς
(νὰ βγάλῃ»

Ἄλλὰ καὶ ἐν ἄλλῳ πηήματι «Τὸ Νανού-
ρισμα» τρυφερότατα περιγράφεται ἡ γλυκύ-
της τῆς μητρικῆς ἀγκάλῃς. Ἐνῶ ἡ μήτηρ
νκουρίζουσ κατὰ παιδί, εὐχεται αὐτῷ κατὰ
σειρὰν πλοῦτον, ὠριότητα, ἀνδρεία, καὶ
« ὅσα ἡ τύχη θὰ τοῦ δώσῃ «σὰν μιὰ μέ-
ρα μεγζλώσῃ»,

«Δὲν νυστάζει τὸ μωρὸ - Τὰ χειλὰκι του
(θωρῶ-

« ποῦ βυζαίνει καὶ γελάει - σὰν τραντά-
(φυλλο τὸ Μαί

« φαίνεται μου πῶς θὰ πῆ - Τ' εἶν' τὸ βῆ
(καὶ ἡ προκοπῆ;

« Δὲν ἀξίζου, ὅλα τᾶλλα - Σὰν τῆς
(μᾶνας μου τὸ γάλα»

Φιλοπατρία καὶ φιλελευθερία διακρίνου-
σι τοῦ Μαρκοῦ τὰς ποιήσεις. Πολλάκις
ἐν αὐταῖς ἐνθυμεῖται τοὺς ὑπὸ ζυγὸν στε-
νάζοντας· τὴν εἰσάνδρον δούλην ἀκόμη ἀ-
πέναντι τῆς Κερκύρας Ἡπειρον, τὴν Κρή-
την, καὶ πάλιν καὶ πολλάκις τὴν Κρήτην.
Ὅτε ἡ προστάτις Ἀγγλίκα καὶ πατρίς τοῦ
Βάυρων, τῷ 1864, ἀνχωροῦσα ἐκ Κερ-
κύρας καταδάφιζε τὰ φρούρια αὐτῆς, ἡ
πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη καὶ τὸ πρὸς τὴν
Ἀγγλίαν μῖσος ἐνέπνεον τὸν ποιητὴν, ὅ-
πως ἀποτυπώσῃ ἐν τῷ ποιήματι « Τὰ Κάσ-
τρα μας» πᾶν πάθος πιέζον τὰ στήθη του,
καὶ μὲ πικρὰν εἰρωνείαν νὰ γράψῃ:

« Ὅχι κόσμε! ἡ φιλόνομος Ἀγγλίκα
« Τέτοια δόξα τοῦ Τούρκου φθονάει·

« Ἐκτραπώνει, ἐρημάζει, χαλάει,
« Πρὶν ἀφήσῃ τὴν μαύρη μας γῆ».

Ἄλλ' οἱ Κερκυραῖοι κατὰ τὴν εὐλογη-
τὴν ἡμέραν τῆς Ἐνώσεως, δὲν ἡμύρουσαν
αὐτὴν διὰ μνησικαχίας.

Ἦρθε ἡ μέρα! Σ' ἐμὰς δὲ χωράει
μέρα τέτοια θεόργιστο μῖσος.

τ' οὐρανοῦ μας τὸ χρῶμα γελάει·
ἅλῃ ἀνθίζει καὶ χαιρεταὶ ἡ γῆ·

Σῦρτε, ὡ ξένοι! φευγάτε καὶ ἄν ἴσοι
Ἀπὸ τοῦτ' αὐτὰ ἐλευθερὰ μέρη,

Τ' ἀγεράκι ἐναν ἕχον σὰς φέρη,

Δὲν θὲ ν' εἶνε κατάραι βοή!

Ὅτε βρασιλεὺς Γεώργιος κατερχόμενος
εἰς Ἑλλάδα, πρῶτην γῆν, ἑλληνικὴν γῆν
ἐπάτει εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ ποιητὴς τὸν
προσεκάλει παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ μνημα τοῦ
Κυβερνήτου Καποδιστρίου λέγων αὐτῷ :

Σῦρε γοργὰ καὶ ἀσπάσου το - Σὰν θεῖο
[προσκυνητάρει

Μὲ σέβας τότε ἀπλόνοται - Τ' ἀγνόστου
(χέρι ἀπάνου.

Ὅρκισου, ὡς νᾶχεις μάρτυρα - τὸν ἐν-
(δὲξο Νεκρὸ:

« Θὰ ζήσω, θὰ 'πεθάνω σὰν ἑλληνα κ'
(ἐγώ.»

Ὅποσῃν σημασίαν ἔχει ἐν τῇ βραχὺλο-
γίῃ τοῦ ὄρκου ἐκεῖνος! Κ' ὅτε ἡ Ἡρώπη ἀ-
πέκλειε διὰ τῶν στόλων τῆς τῆν Ἑλλάδα
δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γράψῃ μετ' εἰρωνείας ἀ-
ποσταζούσης χολῆ καὶ λύπην τὸ ποίημα
του.

«Ὁ Ἀποκλεισμός τοῦ 1886»

«Ζήτω ἡ Τουρκία! Γιὰ τῆς γενναίας σας
[πράξι

Τώρα, ὦ σύμμαχοι ἀνδρείοι, σ' ἄλλα
(λιμάνια

Τρεχάτε, ἄς πάη κάθεσας πλοῖον ν' ἀ-
(ράξι

μὲ περιφάνεια.

Μεγάλῃ δόξα ἐπήρης·
Μικρὸ κέρδος, Ἀγγλίκα, καὶ τῶχεις
(λάβρα

« ποῦ λίγα ρούχα γιὰ ὄρφανὰ καὶ χή-
(ραις

(Θὰ στείλῃς μαῦρα.
Ζήτω, ἀνκηράζει ὁ ποιητὴς, καὶ ἡ Γερ-
(μανία, ἥτις

« . . . ἀχώριστη, μεγάλη,
« πλούσια πατρίδα ἐζήλεψε καὶ τώρα
« δὲ στέργει μιὰ νὰ ξεσκαλώσῃ αὐ-
(λοι

μικράτους χωρῶν.

Αἶσχος, ὅτι τοῦ ἀποκλεισμοῦ μετέσχε καὶ
ἡ . . . Ἰταλία, ἡ πατρίς τοῦ Σανταροζα

ὅστις μετὰ θλίψεως καὶ ἐντροπῆς ἀπὸ τοῦ
τάφου του διακρυπτόμενος θὰ ἀνκηράξῃ

σὺν τοῖς ἄλλοις πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς, τοὺς
θέλοντας νὰ μεταφέρωσι τὰ ὄσα του εἰς

τὴν πατρίδα.

« Ὅχι τώρα! φευγάτε ἄς μὴ ταραξῇ
« κανεὶς τὰ κοκκλά μου ὅσο νὰ πλύνω
« μὲ δάκρυα τὴν ἀθλία, δειλίσας σας
(πράξι,
ἐδῶ θὰ μείνω!»

Ἐξοχος εἶνε ἡ ἐκ τεσσάρων στίχων οἰο-
νεὶ ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Καποδι-
στρίου.

« Τὶ κλαῖς; Δὲ θέλει δάκρυα τοῦ τάφου
(τούτου ὁ λίθος
« γιὰ τὴ σκληρότατη πληγὴ ποῦ μ' ἀνοι-
[ξε τὸ στήθος.
« Βρύση τὰ μάτια σου ἄς γενοῦν, πονετικῆ
[διαβάτη,

« Νὰ κλάψῃ τὴν Ἑλλάδα μου ποῦναι
πληγαῖς γιομάτη.
*
« Τὰ πρῶτὰ του λιανοτράγουδα» μετριο-
φρόνως ἐπέγραψεν ὁ ποιητὴς σειρὰν λυρι-
κῶν ποιημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα ἐρωτικά.
Τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν ἀναπνεύσει δυ-
σωδὴν ὑλικὸν ἔρωτος σαρκῶς καὶ σαρκικῶν
ἡδονῶν ἢ περιγραφῆς ἡδυπαθοῦς ἡδυπαθῶν
μελῶν, ὅποια ἀναγιγνώσκονται ἐν τοῖς
στίχοις τινῶν παρ' ἡμῖν λεγομένων ποιη-
τῶν, κούφως ἀπομιμουμένων τὴν σχολὴν
τοῦ Ζολᾶ, ἀλλ' ἀρωμα ἀθώας, ἀγίας ἀγά-
πης προκαλοῦσης ἐρύθημα τῶν παρειῶν,
τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς κεφαλῆς κάτω νευ-
όντων.

Τὰ ποιήματα Φωτογραφία, Μαγνητισ-
μός, καὶ τινὰ ἄλλα εἶνε θαυμασίως πρω-
τότυπα, περιπαθέστατα δὲ ἡ Λαμπρά, ἡ
Ἐπιθυμία, ὁ Ἀπομακρυσμός, ἡ Ἀκτρεία.

Τὰ δὲ ποιήματα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν
συλλογὴν «Μετέωρα καὶ παραξενιαῖς» δια-
κρίνει ἡ χάρις, ἡ εὐτραπελία, ἡ σάτυρα, ἡ
λεπτὴ ἀστείότης. Ἐν τῷ ποιήματι « Ἀπλὴ
καὶ Καθαρεύουσα» κτειρωνεύεται ἐπαφρο-
δίτως ὁ Μαρκοῦς τῶν λογιωτάτων οἵτινες
περιφρονοῦσι τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Καὶ
τοὺς διαφωνοῦντας κατ' ἀρχὴν πρὸς τὴν
γνώμην αὐτοῦ ἐλκύει καίσιχθον παραπέθει
ἡ χάρις τῶν στίχων, ὧν οὐδένα δυνάμεθα
κατὰ προτίμησιν ἐνταῦθα ν' ἀναγράψωμεν,
διότι πάντες εἶναι ὠραῖοι.

Ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων χαρακτηριστι-
κώτατον εἶναι τὸ εἰς τὸν «Καυχησιάρην»

τὴν πατρίδα.

« Ὅχι τώρα! φευγάτε ἄς μὴ ταραξῇ
« κανεὶς τὰ κοκκλά μου ὅσο νὰ πλύνω
« μὲ δάκρυα τὴν ἀθλία, δειλίσας σας
(πράξι,
ἐδῶ θὰ μείνω!»

Ἐξοχος εἶνε ἡ ἐκ τεσσάρων στίχων οἰο-
νεὶ ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Καποδι-
στρίου.

« Τὶ κλαῖς; Δὲ θέλει δάκρυα τοῦ τάφου
(τούτου ὁ λίθος

« γιὰ τὴ σκληρότατη πληγὴ ποῦ μ' ἀνοι-
[ξε τὸ στήθος.

« Βρύση τὰ μάτια σου ἄς γενοῦν, πονετικῆ
[διαβάτη,

« Νὰ κλάψῃ τὴν Ἑλλάδα μου ποῦναι
πληγαῖς γιομάτη.

*
« Τὰ πρῶτὰ του λιανοτράγουδα» μετριο-
φρόνως ἐπέγραψεν ὁ ποιητὴς σειρὰν λυρι-
κῶν ποιημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα ἐρωτικά.

Τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν ἀναπνεύσει δυ-
σωδὴν ὑλικὸν ἔρωτος σαρκῶς καὶ σαρκικῶν
ἡδονῶν ἢ περιγραφῆς ἡδυπαθοῦς ἡδυπαθῶν
μελῶν, ὅποια ἀναγιγνώσκονται ἐν τοῖς
στίχοις τινῶν παρ' ἡμῖν λεγομένων ποιη-
τῶν, κούφως ἀπομιμουμένων τὴν σχολὴν
τοῦ Ζολᾶ, ἀλλ' ἀρωμα ἀθώας, ἀγίας ἀγά-
πης προκαλοῦσης ἐρύθημα τῶν παρειῶν,
τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς κεφαλῆς κάτω νευ-
όντων.

Τὰ ποιήματα Φωτογραφία, Μαγνητισ-
μός, καὶ τινὰ ἄλλα εἶνε θαυμασίως πρω-
τότυπα, περιπαθέστατα δὲ ἡ Λαμπρά, ἡ
Ἐπιθυμία, ὁ Ἀπομακρυσμός, ἡ Ἀκτρεία.

Τὰ δὲ ποιήματα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν
συλλογὴν «Μετέωρα καὶ παραξενιαῖς» δια-
κρίνει ἡ χάρις, ἡ εὐτραπελία, ἡ σάτυρα, ἡ
λεπτὴ ἀστείότης. Ἐν τῷ ποιήματι « Ἀπλὴ
καὶ Καθαρεύουσα» κτειρωνεύεται ἐπαφρο-
δίτως ὁ Μαρκοῦς τῶν λογιωτάτων οἵτινες
περιφρονοῦσι τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Καὶ
τοὺς διαφωνοῦντας κατ' ἀρχὴν πρὸς τὴν
γνώμην αὐτοῦ ἐλκύει καίσιχθον παραπέθει
ἡ χάρις τῶν στίχων, ὧν οὐδένα δυνάμεθα
κατὰ προτίμησιν ἐνταῦθα ν' ἀναγράψωμεν,
διότι πάντες εἶναι ὠραῖοι.

Ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων χαρακτηριστι-
κώτατον εἶναι τὸ εἰς τὸν «Καυχησιάρην»

τὴν πατρίδα.

« Ὅχι τώρα! φευγάτε ἄς μὴ ταραξῇ
« κανεὶς τὰ κοκκλά μου ὅσο νὰ πλύνω
« μὲ δάκρυα τὴν ἀθλία, δειλίσας σας
(πράξι,
ἐδῶ θὰ μείνω!»

Ἐξοχος εἶνε ἡ ἐκ τεσσάρων στίχων οἰο-
νεὶ ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Καποδι-
στρίου.

« Τὶ κλαῖς; Δὲ θέλει δάκρυα τοῦ τάφου
(τούτου ὁ λίθος

« γιὰ τὴ σκληρότατη πληγὴ ποῦ μ' ἀνοι-
[ξε τὸ στήθος.

« Βρύση τὰ μάτια σου ἄς γενοῦν, πονετικῆ
[διαβάτη,

« Νὰ κλάψῃ τὴν Ἑλλάδα μου ποῦναι
πληγαῖς γιομάτη.

*
« Τὰ πρῶτὰ του λιανοτράγουδα» μετριο-
φρόνως ἐπέγραψεν ὁ ποιητὴς σειρὰν λυρι-
κῶν ποιημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα ἐρωτικά.

Τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν ἀναπνεύσει δυ-
σωδὴν ὑλικὸν ἔρωτος σαρκῶς καὶ σαρκικῶν
ἡδονῶν ἢ περιγραφῆς ἡδυπαθοῦς ἡδυπαθῶν
μελῶν, ὅποια ἀναγιγνώσκονται ἐν τοῖς
στίχοις τινῶν παρ' ἡμῖν λεγομένων ποιη-
τῶν, κούφως ἀπομιμουμένων τὴν σχολὴν
τοῦ Ζολᾶ, ἀλλ' ἀρωμα ἀθώας, ἀγίας ἀγά-
πης προκαλοῦσης ἐρύθημα τῶν παρειῶν,
τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς κεφαλῆς κάτω νευ-
όντων.

Τὰ ποιήματα Φωτογραφία, Μαγνητισ-
μός, καὶ τινὰ ἄλλα εἶνε θαυμασίως πρω-
τότυπα, περιπαθέστατα δὲ ἡ Λαμπρά, ἡ
Ἐπιθυμία, ὁ Ἀπομακρυσμός, ἡ Ἀκτρεία.

Τὰ δὲ ποιήματα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν
συλλογὴν «Μετέωρα καὶ παραξενιαῖς» δια-
κρίνει ἡ χάρις, ἡ εὐτραπελία, ἡ σάτυρα, ἡ
λεπτὴ ἀστείότης. Ἐν τῷ ποιήματι « Ἀπλὴ
καὶ Καθαρεύουσα» κτειρωνεύεται ἐπαφρο-
δίτως ὁ Μαρκοῦς τῶν λογιωτάτων οἵτινες
περιφρονοῦσι τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Καὶ
τοὺς διαφωνοῦντας κατ' ἀρχὴν πρὸς τὴν
γνώμην αὐτοῦ ἐλκύει καίσιχθον παραπέθει
ἡ χάρις τῶν στίχων, ὧν οὐδένα δυνάμεθα
κατὰ προτίμησιν ἐνταῦθα ν' ἀναγράψωμεν,
διότι πάντες εἶναι ὠραῖοι.

Ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων χαρακτηριστι-
κώτατον εἶναι τὸ εἰς τὸν «Καυχησιάρην»

δίστιχον:

«Καὶ μὲς τὸ ζυλο κρέδδατο νὰ καυχηθῇ.
«προσμένω».

«Θὰ λείει...ποῖος εἶδε λείψανο νὰ ἦν ἔτσι.
«κορδωμένοι;»

Ἐγραψε καὶ πολλὰ ἄλλα ποιήματα ὁ
Μαρκοῦς, καὶ μάλιστα σατυρικά, ὡς τὸν
«Λέλεκκα καὶ Σπαρτινίκα» καὶ ἄλλα, ἐπίσης
δὲ καὶ τινὰ ἐν τ' Ἰταλικῇ γλώσσῃ, ἣν ἔγρα-
φεν ὡς ἀριστοτέχνης.

Καὶ οὐδέποτε μέχρι τῶν τελευταίων ἐ-
τῶν ἔπαυσεν ἡ Μοῦσα ἐμπνεύουσα τὸν Μαρ-
κοῦν εἰς γραφὴν ποιημάτων. Τινὰ αὐτῶν ἐδη-
μοσιεύθησαν ἐν τῷ Περιδικῷ «Παρνασσῷ»,
ἄλλα ἐν Ἡμερολογίοις καὶ ἄλλα ἀλλαχοῦ·
εἰσὶ δὲ καὶ τινὰ ἀνέκδοτα ἐντελῶς, ὡς
πληροφορούμεθα. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
ἀδελφοῦ του Σπύρου, ὃν ὑπερηγάπα ἐνόμι-
σάν τινες ὅτι θὰ ἐκρέυα διαρκῶς τὴν λύραν
του ὁ Μαρκοῦς, λυών τὰς χορδὰς αὐτῆς·
ἀλλ' ἠπατήθησαν· ἐξηκολούθησε, καίτοι
ἀραιῶς πλέον, τὴν ποιητικὴν του ἐργασίαν.

Οὐδὲν τῶν ποιημάτων του ἔγραψεν·
ὁ Μαρκοῦς εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσιν, ἀλλὰ
πάντα εἰς τὴν ἀπλὴν ἠκαθαρὰν δημοτικὴν.

Ἔχει ἡ γλῶσσα του ἐνίοτε ἰδιωτισμὸς τι-
να, οἵτινες εἶναι ἄλλως ἀναπόφευκτοι εἰς
τὸν γράφοντα εἰς τὴν δημοτικὴν· οὐδὲ δύ-
ναται τις ν' ἀποκτήσῃ ὅπως πᾶσαι εἰς λέξεις
καὶ φράσεις αἱ δημῶδεις ὡς γινωσταὶ ἐν
πᾶσι ἑλληνικῇ γῆ. Αἱ δὲ σύνθετοι λέξεις
τοῦ Μαρκοῦ, εἰσὶ τεχνικώτατοι π.χ. σύναυ-
γα(=σὺν τῇ αὐγῇ), οὐρανογάλαζα μάτια,
ὑπνόγερο κεφάλι, χαροτρομάρα, σύσκοτα
(=σὺν τῷ σκοτεινῷ), διπλόρφανος, ἀλαφρόνε-
ρο, κτλ.

Ἄλλὰ τὸ διακρίνον τὴν ποιήσιν
τοῦ Μαρκοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἄλλος διακρίνει καὶ
ἄλλους ἐπτανησίους ποιητὰς, εἶναι ἡ εὐ-
μέλεια καὶ ἀρμονία τῶν στίχων, οἵτινες ἡ-
χοῦσιν ὡς μουσική. Ἡ ἀρμονία αὕτη τῶν
στίχων τῶν ἐπτανησίων ποιητῶν, ἰδίως
τῶν μεγάλων παλαιῶν, δὲν εἶναι πάντοτε
ἐφικτὴ παρὰ τοῖς ποιηταῖς τῆς λυπῆς Ἑλ-
λάδος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται καὶ
τοῦτο εἶναι εὐνόητον· διότι ὁ ἐπτανησίος
εἶναι ἐντρίβης ἰδίως περὶ τὴν μουσικὴν, ἰδίως
τὴν ἰταλικὴν, καὶ εἰς τὴν ἀρμονικώτατην
ἰταλικὴν ποίησιν· ἐξευγενίζων οὕτω καὶ λε-

πτόνων τὸ οὖς αὐτοῦ καὶ ἀδελφῶνων ποίησιν καὶ μουσικὴν γράφει στίχους ἀμυντικῶτάτους. Ἀπόδειξις τούτου κείνται αἱ ποιήσεις τοῦ Μαρκοῦ.

Ὁ Μορκοῦξ ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν παλαιῶν πράγματι ἐθνικῶν ποιητῶν. Ὑπέπευγε νὰ συναντήσῃ τοὺς συναδέλφους του Σο-

λωμόν καὶ Λακκαράτον, Τυπάλδον καὶ Βαλαωρίτην. Τίς εἶδε τὴ θὰ εἴπωσιν ἐκεῖ μετὰ τῶν περὶ τῶν νέων ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος, περὶ νεωτέρας ποιητικῆς σχολῆς!

Ἐν Κερκῶρα. Σεπτέμβριος 1911

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΝ ΤΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

(Ἄρθρον ὑπὸ τοῦ κ. Τάκη Ν. Καλογεροπούλου, τηλεγραφικοῦ βοηθοῦ).

Μετὰ τὴν τελειοποίησιν τοῦ μικροφώνου τὸ τηλεφῶνον ἐξεμηδένισε τελείως τὰς ἀποστάσεις, οἱ κατὰ καιροὺς δὲ ἐφευρέται ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἐπινοήσιν μηχανήματος σκοπὸν ἔχοντος ὅπως συνδέῃ τὰς εἰς αὐτὸ καταληγουσὰς γραμμὰς καὶ διευκολύνη ποικιλοτρόπως τοὺς συνδρομητὰς.

Ἐπινοήσαν λοιπὸν τὸ Τηλεφωνικὸν Κέντρον. Κατ' ἀρχὰς τοῦτο ἦτο ἀτελές, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ οἱ ἐκάστοτε ἐπιτιμώμενοι εἰς τὰ τηλεφωνικὰ προσέθετον καὶ τι νέον μέχρις οὗ κατέληξαν εἰς τὰ σημερινὰ τηλεφωνικὰ κεντρικὰ μηχανήματα ἅτινα συγκεντροῦν πάσας τὰς νεωτέρας βελτιώσεις.

Εἰς αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἀνήκουν καὶ τὰ ἐν Ἀθήναις, Πάτραις, Πειραιεῖσι καὶ Κηφισίῳ Τηλεφωνικὰ Κέντρα.

Τὸ κυριώτερον προτέρημα τοῦ τελειοποιηθέντος μηχανήματος εἶνε ὅτι δύναται νὰ δεικνύῃ τὸ πέρασ τῆς συνδιαλέξεως. Ζήτημα τοῦτο μεγίστης σπουδαιότητος καὶ διὰ τοὺς συνδρομητὰς καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους ἦν θὰ κατενόησεν πᾶς ὅστις ἔστω καὶ ἅπαξ ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ τηλεφώνου. Αὐτὸ πρωτίστως εἶχεν ἐφελέκσει τὴν προσοχὴν τῶν ἐκάστοτε τελειοποιούντων τὰ Τηλεφωνικὰ Κέντρα.

Ἡ δοθεῖσα λύσις εἰς τὸ δυσχερὲς τοῦτο πρόβλημα δὲν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλ' ἐξαρχατὰται ἐκ τῆς τηρήσεως ὁρισμένων ὄρων, ἄνευ τῆς ὁποίας τὸ σημαντικὸν τοῦτο ἀγα-

θὸν καταστρέφεται. Ἀτυχῶς ἡ τήρησις τῶν ὄρων τούτων ἀπεδείχθη πανηγυρικῶς, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι δὲν εἶναι εὐχερῆς, καὶ ἐντεῦθεν δημιουργοῦνται ἀδιαλείπτως ἀνωμαλῖαι αἰτίαι τὸ λαμπρὸν τοῦτο δῶρον τῆς ἐξ ἀποστάσεως συνομιλίας καθιστοῦν πολλάκις πικρὸν καὶ ἥμισυ ἐξυπηρετικὸν τῶν σκοπῶν δι' οὓς ὑπάρχει. Τοῦτοδὲ συμβαίνει οὐχὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τοῦ ἄλλου κόσμου, βεβαίως δὲ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα οἱ περισσότερον μεμψιμοιροῦντες ὅτι ἀδυνατοῦμεν νὰ προέλθωμεν εἰς συνεννόησιν, διότι ἡ γραμμὴ μας εὐρίσκειται ἀκόμη ἐν συνδέσει πρὸς τὸν συνδρομητὴν μεθ' οὗ συνομιλήσαμεν πρὸ ὥρας. Τὰ τοιαῦτα παράπονα εἶναι παντοῦ συχνὰ, καὶ μάλιστα τόσο συχνὰ ὥστε νὰ ἀποτελέσων γόνιμον πηγὴν εὐθυμολογίας καὶ σατυρογραφίας. Ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι τὸ νεώτερον ἐν τῷ Κέντρῳ Ἀθηνῶν ἐγκατασταθὲν μηχανήμα ὑπερέχει κατὰ πολὺ τῶν προηγουμένων ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν ταύτην λειτουργίαν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔχει ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τὴν τήρησιν ὁρισμένων δυσεφαρμοστων συνθηκῶν. Ἀπομένει καὶ πάλιν συνεπῶς ἡ ἔρευνα ἂν εἶναι εὐχερῶς δυνατὴ ἡ τήρησις τῶν συνθηκῶν τούτων καὶ μήπως θὰ ἦτο ἐφικτὸν ἄλλο τι σύστημα νὰ ἄρῃ ὁριστικῶς τὴν δυσχερίαν ἀσφαλίζον τὴν ἀπρόσκοπτον συνεννόησιν διὰ τῆς κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ συνδρομη-

τοῦ ὁποτεδήποτε διακοπῆς τῆς συνδιαλέξεως.

Ἡ μικρὰ πείρα ἦν ἀπεκόμισα ἐργασίμενος ἐν τῷ Κέντρῳ Ἀθηνῶν με παρεκίτησεν εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην καὶ με ἐβοήθησεν εἰς τὴν διατύπωσιν συστήματος περὶ οὗ ἔλαβον τὴν τιμὴν ἐκ καιρῶ νὰ ἐκθέσω δι' ὑπομνήματός μου πρὸς τὴν Ἑνικὴν Διεύθυνσιν τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων, καὶ ὅπερ εὐρίσκω πρακτικὴν καὶ ἀσφαλὴ λύσιν τοῦ προβλήματος.

Πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν θὰ περιγράψω ἀμφότερα τὰ συστήματα, τὸ τε ἐν χρήσει καὶ τὸ ὑπ' ἐμοῦ προτεινόμενον.

ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

(τὸ ἐν χρήσει)

Πρὸ πάσης ἀναλύσεως ἠλεκτρομηχανικῆς θ' ἀντιγράψω τὸν κανονισμὸν τῆς χρήσεώς του :

«Ἐκαστος συνδρομητῆς ὀφείλει νὰ ἀστρέψῃ ἅπαξ τὴν χειρολαβὴν, εἰδοποιῶν τὸ Κέντρον. Ἀμέσως λαμβάνει τὸ ἀκουστικὸν καὶ ἀναμένει τὴν ἀπάντησιν τοῦ Κέντρου. Ἀφ' οὗ ζητήσῃ τὸν ἀριθμὸν καὶ συνδεθῇ ὑπὸ τοῦ Κέντρου, ὅταν ἢ γραμμὴ εἶναι καλὴ καὶ ἐλευθέρη, ἀναμένει μετὰ τὸ ἀκουστικὸν εἰς τὸ οὖς μέγχοις οὗ ἀκούσει τὴν φωνὴν τοῦ ζητηθέντος συνδρομητοῦ. Ἀφοῦ περατώσῃ τὴν συνδιάλεξίν του, κρεμᾷ τὸ ἀκουστικὸν καὶ τότε μόνον στρέφει ἐκ νέου τὴν χειρολαβὴν τοῦ τηλεφώνου, εἰδοποιῶν τὸ Κέντρον περὶ τοῦ πέρατος τῆς ὁμιλίας του. — »

Ἐως ἐδῶ εἶναι τέλειον τὸ σήστημα διότι ὁ συνδρομητῆς δὲν κουράζεται καλῶν ῥηλονότι εἶνε ὑποχρεωμένος ν' ἀναμένῃ μετὰ τὸ ἀκουστικὸν εἰς τὸ οὖς.

Ἴδου καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ὑπαλλήλου: Ἐὐθὺς ὡς συνδρομητῆς τις ζητήσῃ παρὰ τῆς τηλεφωνητρίας τὸν ἀριθμὸν μετὰ τοῦ ὁποίου ἐπιθυμεῖ νὰ συγκοινωνήσῃ, ἡ τηλεφωνητρία ὀφείλει νὰ καλέσῃ τὸν ζητούμενον συνδρομητὴν ἐπὶ **2 ἕως 3 δευτερόλεπτα**. Ἐὰν οὗτος δὲν ἀπαντήσῃ, αὐτὴ ὀφείλει ἀμέσως νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ζητούντα τὴν συνδιάλεξιν συνδρομητῆν. Ἐπὶ πλέον αὐτὴ ὀφείλει ἐν τῷ μεταῦ νὰ καλῇ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον καὶ νὰ τὸν συγκοινωνήσῃ ἀμέσως μετὰ τοῦ πρώτου

ἀριθμοῦ ἐὰν αὐτὴ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ καλοῦμένου ἀπαντήσεως»

Ἐπομένως ὁ καλούμενος συνδρομητῆς μόλις κτυπήσων οἱ κώδωνες τοῦ τηλεφώνου του, λαμβάνει ἀπ' εὐθείας τὰ ἀκουστικὰ, χωρὶς νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς χειρολαβῆς καὶ ὁμιλεῖ πρὸς τὸν ἀναμένοντα.

Μόνον μετὰ τὸ πέρασ τῆς συνομιλίας, ἀμφότεροι ἢ καὶ ὁ εἰς ὀφείλει νὰ στρέψῃ τὴν χειρολαβὴν ἵνα διακόψῃ.

Κατὰ τὸν κανονισμὸν ἡ ὑπάλληλος ὀφείλει ν' ἀπαντήσῃ ἐντὸς 10 δευτερολέπτων εἰς τὸν καλέσαντα συνδρομητὴν.

Ὑποθετίσθω πρὸς στιγμὴν ὅτι καλοῦν συγχρόνως πέντε συνδρομηταί, ἐκ τῶν ὀγδοήκοντα τοὺς ὁποίους ἐξυπηρετεῖ, ἐκάστη τηλεφωνητρία, πρᾶγμα σὺνηθές, συνηθέστατον. Λαμβάνει τὸν πρῶτον καὶ τὸν συνδέει διευκολύνουσα αὐτὸν. Δηλαδή ὀφείλει ἡ τηλεφωνητρία κατὰ τὸν κανονισμὸν νὰ καλέσῃ τὸν ζητηθέντα ἐπὶ 2 ἕως 3 δευτερόλεπτα καὶ ἂν ἀπαντήσῃ ὁ ζητηθεὶς νὰ τὸν συνδέσῃ μετὰ τὸν ζητήσαντα, ἂν δὲ δὲν ἀπαντήσῃ ἐντὸς τῶν 3 δευτερολέπτων νὰ εἰδοποιῇ τὸν ζητήσαντα, ὅστις φυσικῶς ἀπέργεται.

Ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν συνδρομητῶν ἀπήνησεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ τόσο μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος;

Ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι ἀπαντᾷ. Λαμβάνει τὸν δεύτερον τὸν συνδέει κ. λ. π. τὸν τρίτον τὸν τέταρτον. Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὰς σχετικὰς ἐκτάκτους ἀργοπορίας, τὴν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν ἐρωτήσεων ἢ ἀποκρίσεων, ὅταν δὲν ἀκούῃ ἢ οἱ εἰς ἢ ὁ ἄλλος καὶ τὰ λοιπὰ προσκόμματα, θὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ ὅτι τὸν πέμπτον δὲν θὰ τὸν λάβῃ πρὸ τῆς παρελεύσεως δύο καὶ πλέον λεπτῶν. !

Ὁ πεπονθὼς μεμαρτύρηκεν.

Εὐτυχῶς ἢ ἀτυχῶς δὲν τηρεῖται αὐτὴ ἡ τακτικὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον. Ἡ τηλεφωνητρία χορηγοῦσα ζητηθέντα συνδρομητῆν, τὸν καλεῖ ἅπαξ ἢ δις, δοκιμάζουσα, τρόπον τινα, ἐὰν ἡ χορηγητέα γραμμὴ εἶνε καλὴ καὶ εὐθὺς κατόπιν ἐπιδίδεται εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἄλλων.

Διακρίνεται ἡ κατάστασις τῆς γραμμῆς δι' ἐνὸς εὐφυοῦς μηχανισμοῦ ὅστις σημειοῖ

τὸ ρεῦμα τῆς ἐπιστροφῆς.

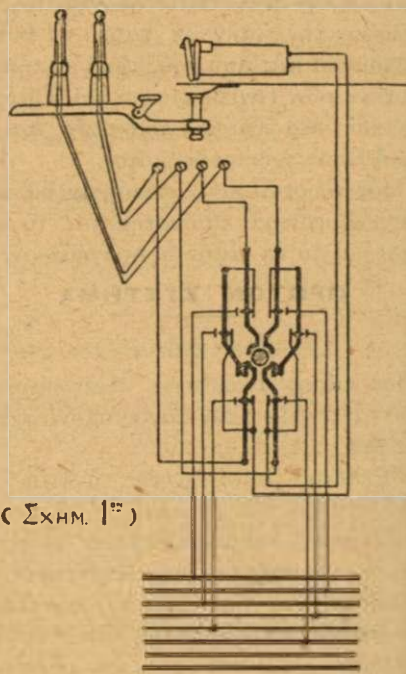
Ἐπειδὴ εἰς τὰς κλήσεις αὐτάς, τὰς ὑπὸ τοῦ Κέντρον ἐκπεμπόμενας, ἂν οἷχι οὐδέποτε, πολὺ ὅμως σπανίως ἀπαντᾷ ὁ ζητηθεὶς συνδρομητῆς καὶ ἐπειδὴ ὁ ζητήσας, βαρύνεται πλέον ν' ἀναμένη μετ' τὸ ἀκουστικὸν εἰς τὸ οὖς, ἀναγκάζεται νὰ κάμη χρῆσιν τῆς χειρολαβῆς, ὅποτε μετὰ τὰς ἰδικὰς του κλήσεις ἀπαντᾷ μὲν ὁ ζητηθεὶς συνδρομητῆς, ἀλλ' ἐν τῷ Κέντρῳ πίπτει τὸ κ λ α π ἐ τοῦθ' ὅπερ σημαίνει πέρασ ὀμιλίας. Δὲν διακόπτεται ὅμως ὑπὸ τῆς ὑπάλληλου διότι ἀντιλαμβάνεται αὕτη ὅτι συνδιαλέγονται ἀκόμη. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἐὰν ὁ ζητηθεὶς συνδρομητῆς ἀπουσιάζῃ πρὸς στιγμὴν τῆς αἰθούσης εἰς ἣν εἶνε τοποθετημένον τὸ μηχανήμα καὶ δὲν ἤκουσε τὰς στιγμιαίας κλήσεις τοῦ Κέντρον, ἢ εὐρίσκειται μὲν ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἀλλ' εἶνε ἀπασχολημένος εἰς ὑπόθεσιν σοβαρὰν ἢ εἰς ἄλλο τι οὕτως ὥστε νὰ μὴ δυνηθῆ ἐντὸς τῶν 2 ἢ 3 δευτερολέπτων, τῶν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ παρεχομένων, ν' ἀπαντήσῃ; Τί μέλλει γενέσθαι; θὰ εἰδοποιηθῆ βεβαίως ὁ ζητήσας ὅτι ὁ ζητηθεὶς συνδρομητῆς δὲν ἀπαντᾷ καὶ ὁ ζητήσας θ' ἀναγκασθῆ νὰ ἐπιδιώξῃ δι' ἄλλου τρόπου τὴν συνεννόησιν.

Ἐὰν ἐξακολουθοῦν εἰσεῖτι ἐδῶ νὰ συνεννοῦνται οἱ συνδρομηταί, συνεννοοῦνται διότι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κέντρον δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψει τὰ κ λ α π, τὰ σήματα δηλαδὴ τῆς διακοπῆς, τὰ ὁποῖα πίπτουν βροχηδόν, διότι αἱ περιστάσεις ἀναγκάζουν τοὺς συνδρομητάς νὰ καλοῦν. Ἐὰν φαντασθῶμεν ὅτι εἰς συνδρομητῆς ζητεῖ πληροφορίας παρ' ἄλλου συνδρομητοῦ, εἶνε ὑποχρεωμένος ὁ πρῶτος ν' ἀναμένη μέχρις ὅτου συλλεχθοῦν αἱ ζητηθεῖσαι πληροφορίαι ἐπὶ ὃ καὶ 10 λεπτά μετ' τὸ ἀκουστικὸν εἰς τὸ οὖς, ἐπὶ χρόνον δηλαδὴ πολύν, κατὰ τὸν ὅποιον θὰ ἠδύνατο ν' ἀσχοληθῆ εἰς ἄλλην ἐργασίαν, ἐὰν ἦτο διαφοροτικὸν τὸ σύστημα.

Καὶ ἐν τέλει, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἕκαστος συνδρομητῆς θέλων νὰ συνεννοηθῆ κατὰ τὸ σύστημα αὐτό, πρέπει νὰ στρέψῃ ἅπαξ τὴν χειρολαβὴν εἰδοποιῶν τὸ Κέντρον ἵνα τὸν λάβῃ, καὶ ἐκ δευτέρου μετὰ τὴν συνδιάλεξιν του εἰδοποιῶν πάλιν τὸ Κέντρον ἵνα τὸν διακόψῃ. Πᾶσα ἄλλη

κλήσις, ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο τούτων κλήσεων συνεπάγεται τὴν διακοπὴν ὑπὸ τοῦ Κέντρον.

Τὸ πηνίον τοῦ κ λ α π εἶνε οὕτως τοπο-

(ΣΧΗΜ. 1°)

θετημένον ὥστε μετὰ τὴν σύνδεσιν τῶν συνδρομητῶν νὰ δέχεται καὶ αὐτὸ τὸ μαγνητοηλεκτρικὸν ρεῦμα τὸ ἐκπεμπόμενον ὑπὸ τῶν τηλεφ. μηχανημάτων αὐτῶν (Σχῆμα 1ον.)

Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σύστημα τοῦτο ἀπαγορεύει εἰς τὸν συνδρομητῆν νὰ καλῆ καὶ ἐπιβάλλει νὰ καλέσῃ μόνον μετὰ τὸ πέρασ τῆς συνομιλίας του, ἀκριβῶς διὰ νὰ πέσῃ τὸ κ λ α π ε.

Ἐν συγκεκριμένῳ: Τὸ Αὐτὸν Σύστημα ἀπαλλάσσει μὲν τὸν συνδρομητῆν τοῦ κόπου νὰ καλῆ, ἀλλὰ τοῦ ἀφαιρεῖ πολλὰς ἄλλας εὐκολίας δεσμεῦον τρόπον τινὰ αὐτόν. Ταῦτα διὰ τὸ ἐν χρήσει σύστημα.

ΒΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Τὸ Βον Σύστημα, τὸ ὑπ' ἐμοῦ προταθὲν βασίζεται κυρίως ἐπὶ τοῦ ὅτι οἱ συνδρομηταί δέον ν' ἀφίενται νὰ κανονίζωσι μόνοι των τὰς πρὸς ἀλλήλους συνδιαλέξεις

των, ἐπὶ πλέον, ὁσάκις θέλουν, νὰ δύνανται νὰ διακόπτουν ἀσφαλῶς ὥστε εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην συνδιάλεξιν των νὰ δύνανται νὰ λαμβάνουν τὸ Κέντρον διὰ νὰ συνεννοηθοῦν καὶ μετ' ἑτέρου συνδρομητοῦ, χωρὶς νὰ ἔχωσι τὸν φόβον νὰ διακόψωσιν εἰς τὸ μέσον τῆς συνδιαλέξεώς των ἢ ν' ἀναγκάζωνται νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸ Κέντρον διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν διακοπὴν, ὡς οἷχι σπανίως συμβαίνει.

Εἰς τὰς οἰκίας τὸ τηλέφωνον ἔχει ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς ὑπηρετίας εἰς δὲ τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ δημόσια γραφεῖα οἱ ὑπάλληλοι δὲν σπεύδουν προθύμως νὰ ἀπαντήσωσιν ἀμέσως εἰς τὴν κρούσιν τοῦ κώδωνος.

Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου παράδοξον ὅτι τὰ τηλέφωνα αὐτὰ δὲν δύνανται ν' ἀπαντήσωσιν ἐντὸς 2 ἢ 3 δευτερολέπτων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦ Α' συστήματος δέον ἢ συγκοινωνία των νὰ διακοπῆ.

Ἐνῶ μὲ τὸ Β' σύστημα ἅπαξ συνδεθῆ εἰς συνδρομητῆς μετ' ἑτέρου, ἀφίεται ἐλεύθερος νὰ καλέσῃ μόνος του, μέχρις οὗ ὁ ζητηθεὶς ἀπαντήσῃ. Συνεννοεῖται καὶ

Καλεῖ εἰς συνδρομητῆς τὸ Κέντρον, λαμβάνει αὐτὸ καὶ ζητεῖ ἕτερον συνδρομητῆν.

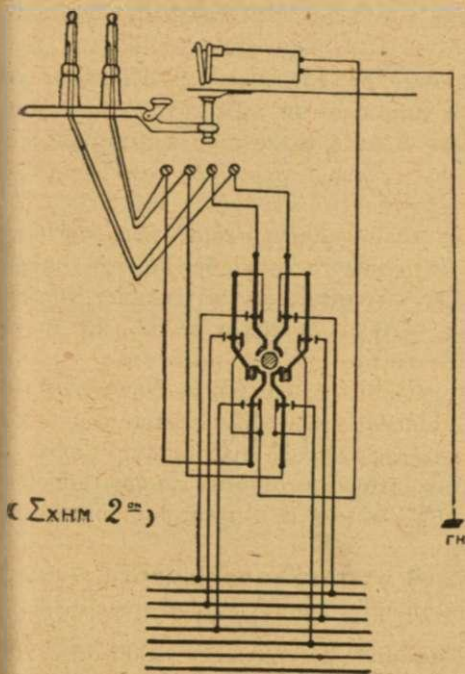
Ἡ ὑπάλληλος χορηγοῦσα αὐτῷ τὸν ζητηθέντα καλεῖ συγχρόνως τὸν τελευταῖον διὰ μικρῆς κλήσεως, δοκιμαστικῆς κλήσεως οὕτως εἰπεῖν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν χορηγητέαν γραμμὴν ἐὰν εἶναι ἐν καλῇ καταστάσει. Ἡ κατάστασις τῆς γραμμῆς, ὅπως προεῖπον, ἐμφαίνεται δι' ἰδιαιτέρου μηχανισμοῦ, ὅστις δεικνύει ἀσφαλῶς ἐὰν ἡ γραμμὴ εἶναι καλῆ, ἠνωμένη, ἢ διακεκομμένη. Ἀφοῦ πεισθῆ ἡ ὑπάλληλος ὅτι ἡ χορηγηθεῖσα γραμμὴ εὐρίσκειται ἐν καλῇ καταστάσει ἀφίεται τὸν συνδρομητῆν ἐλεύθερον διὰ τὰ περαιτέρω καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν.

Ὁ ζητήσας συνδρομητῆς ἀφοῦ λάβῃ γραμμὴν δοκιμασθεῖσαν ἤδη καὶ ἐπομένως καλὴν, καλεῖ μόνος του στρέφων τὴν χειρολαβὴν. Κατὰ τὰς κλήσεις αὐτάς τὸ πηνίον τοῦ κλαπέ οὐδόλως ἐπηρεάζεται ὑπὸ τοῦ ρεύματος αὐτῶν. Δὲν ἐπηρεάζεται δὲ διότι μόνον τὸ ἐν ὄριον τοῦ πηνίου εἶναι συνδεδεμένον μετὰ τῆς γραμμῆς. Τὸ ἕτερον ὄριον αὐτοῦ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς γῆς (Σχῆμ. 2) Ἐπομένως δὲν σχηματίζεται κύκλωμα δι' αὐτόν διὰ νὰ ἐπηρεασθῆ.

Ἀφ' οὗ ὁ ζητήσας συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ ζητηθέντος κρεμᾷ τὸ ἀκουστικὸν καὶ διακόπτει ὡς ἑξῆς:

Στρέφει τὴν χειρολαβὴν ἐνῶ συγχρόνως πιέζει μικρὸν κομβίον τοποθετημένον ἐπὶ τοῦ τηλεφώνου. Τὸ κομβίον διὰ τῆς πίεσεως αὐτῆς θέτει εἰς συγκοινωνίαν τὸ ἐν ὄριον τοῦ ἠλεκτρομαγνήτου μετὰ τῆς γῆς (Σχῆμ. 3) Σχηματίζεται οὕτω πρὸς στιγμὴν διὰ τοῦ πηνίου τοῦ κλαπέ κύκλωμα γῆς. Αἱ τελευταῖαι αὐταὶ κλήσεις θὰ ἐπηρεάσωσιν τὸ πηνίον καὶ θὰ ῥίψουν τὸ κλαπέ, αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὅποιον μᾶς χρειάζεται διὰ νὰ σημειωθῆ τὸ πέρασ τῆς ὀμιλίας. Πᾶσα ἄλλη κλήσις, ὡς προεῖπον, οὐδόλως ἤθελε ἐπηρεάσῃ τὰ πηνία τοῦ κλαπέ.

Κατ' αὐτὴν τὴν συνδεσμολογίαν, ἐπειδὴ οἱ συνδρομηταί, ὅσοι εἶναι συνδεδεμένοι μεταξὺ των, ἔχουν καὶ μετὰ τῆς γῆς συγκοινωνίαν, ἐλέχθη ὅτι θὰ παρουσιάζεται σχετικὴ ἐπίδρασις, τοιαύτη ὥστε νὰ ἐνοχλῆ τοὺς συνδιαλεγόμενους. Ἐν τούτοις οὐδεμία

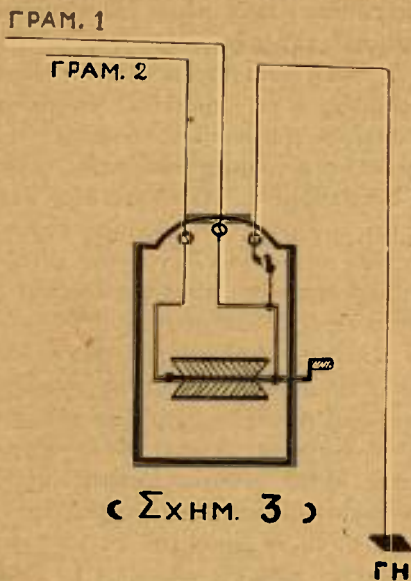

(ΣΧΗΜ. 2°)

μετὰ τὴν συνεννόησίν του διακόπτει πλέον ἀσφαλῶς. Καὶ ἰδοῦπῶς, ἐπεξηγηματικώτερον:

ἐπίδρασις παρατηρεῖται. Ἀφ' ἑνὸς ὅλα τὰ ἐπανειλημμένα καὶ ἐπίμονα πειράματα οὐδεμίαν τοιαύτην ἐπίδρασιν παρουσίασαν, ἀφ' ἑτέρου τὸ ἐπιδρῶν ρεῦμα τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἐκ τῆς γῆς, θὰ διέλθῃ πρῶ-

ΣΧΗΜ. 3

τον διὰ τοῦ πηνίου τοῦ κλαπέ διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γραμμὴν καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐνοχλήσῃ τὸ ἀκουστικόν, ἀλλὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ πηνίον ἐπέχει θέσιν ἀνεπαγωγικοῦ πηνίου. Ὡς φρουρὸς τρόπον τινὰ ἐμποδίζει τὴν διέλευσιν τοῦ ξένου καὶ ἐνοχλητικοῦ ρεύματος, ὥστε οἱ συνδρομηταὶ οὐδόλως ταρασσονται.

Μόνον περίπλοκον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ Β' σύστημα, κατὰ τὸ ὅτι ἐνῶ μὲ τὸ πρῶτον διὰ τὴν διακόψης στρέφει μόνον τὴν χειρολαβὴν μὲ τὸ δεύτερον πρέπει συγχρόνως νὰ πιέσῃ καὶ τὸ κομβίον;

Πόσας ὅμως ἀνωμαλίας προλαμβάνει; Καὶ ἡ ἄρις τόσων δυσχερειῶν δὲν ἀξίζει μόνον τὴν ἀπλὴν πίεσιν τοῦ κομβίου;

Τὸ πρῶτον σύστημα ἐξαρτᾷ τὰς σοβαρωτέρας τῶν ὑποθέσεων ἀπὸ 3 δευτερολέπτα, διότι ἐὰν ὁ ζητηθεὶς συνδρομητὴς δὲν ἀπαντήσῃ ἐντὸς τριῶν δευτερολέπτων πρέπει νὰ διακοπῇ ἡ συγκοινωνία μὲ τὸν ζητήσαντα.

Τὸ **δεύτερον σύστημα** ἐπιτρέπει εἰς τὸν συνδρομητὴν νὰ καλῇ μέχρις ὅτου τύχῃ ἀπαντήσεως ἐπὶ 1, 2 καὶ ἐν ἀνάγκῃ 5 λεπτὰ, διότι ἕκαστος συνδρομητὴς ὅταν

πρόκειται νὰ συνεννοηθῇ τηλεφωνικῶς ἐκ τὴν ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν νὰ καλῇ μέχρις ἀπαντήσεως.

Ἐπὶ πλέον μὲ τὸ δεύτερον σύστημα ὅταν ἀπέλπισθῇ τις καλῶν, διακόπτει πρὸς στιγμήν, λαμβάνει ἐκ νέου τὸ Κέντρον καὶ ζητεῖ πληροφορίας περὶ τῆς σιωπῆς τοῦ ζητηθέντος ἀριθμοῦ καὶ ἴσως ἡ ὑπηρεσία εἴνεκεν εἰς θέσιν νὰ τοῦ τὰς χορηγήσῃ, ἢ ζητεῖ ἄλλον ἀριθμὸν κ.λ.π.

Τὸ **πρῶτον σύστημα** διὰ δημόσιον γραφεῖα εἶνε ὑπερμέτρως δύσχεριστον.

Τὸ **δεύτερον σύστημα** ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ περιστάσει εἶνε πλέον ἢ κατάλληλον.

Τὸ **πρῶτον σύστημα** διὰ μερικὰς Τραπέζας καὶ Ἐταιρίας αἰτίνας ἔχουν καὶ αὐτὰ Κέντρον εἶνε ἐπίσης δύσχεριστον. Ὑποθεθεῖσθω ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι ζητεῖ τις κάποιον ὑπάλληλον τῆς Ἡλεκτρικῆς Ἐταιρίας. Τὸ Κέντρον τοῦ χορηγεῖ Ἡλεκτροκλήν Ἐταιρίαν καὶ κατὰ τὸ σύστημα, τὸ διευκολύνει μέχρις ὅτου ἀπαντήσῃ ἡ ἠλεκτροκλήν Ἐταιρία.

Ἀπαντᾷ τὸ τηλεφ. Κέντρον αὐτῆς καὶ ὑπάλληλος ἐκπληρώσασα πλέον τὰ καθήκοντά της τὸν ἀφίνει. Ὁ συνδρομητὴς, ὅστις ἀναμιεμένη μὲ τὸ ἀκουστικόν εἰς τὸ οὖς, ζητεῖ παρὰ τοῦ Κέντρον τῆς Ἐταιρίας τὸ δεῖνα τμήμα, ἢ τὸν τίδε ὑπάλληλον. Τὸ Κέντρον συνδέει ὁ ἐπὶ τοῦ κέντρον ὑπάλληλος καὶ τὸν ἀφίνει χωρὶς νὰ καλέσῃ τὸν ζητηθέντα. Ὁ ζητηθεὶς ἀποκρίθῃ ἀποφθεῖνε ὑπερωρεωμένος ν' ἀναμένῃ μετὰ ἀκουστικόν: Ὅσο καὶ ἂν ἀναμένῃ φυσικὰ δὲν θὰ τύχῃ ἀπαντήσεως. Ἀναγκάζεται καὶ καλεῖ. Καλῶς ὅμως σημειοῖ διακοπὴν ἐν τῷ Κέντρον.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν διακόπτεται ἐν τῷ Κέντρον, διότι αἱ ὑπάλληλοι ἔχουσαι ἐπὶ τῶν ὤψεων αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα καθήκοντα ἐκτελοῦσαι — ἀκουσαι τὸ σύστημα.

Διακόπτουν μόνον ὅταν παρακολουθοῦσαι τὴν συνδιάλεξιν ἀντιληφθούσιν ὅτι αὐτὸς ἔληξεν.

Διὰ τὸ **δεύτερον σύστημα** τοσάκιροντα ὡς διεξηγήθη, πᾶσαι αὐταὶ αἱ ἀνωμαλίαι

✱

Τοιαῦτα, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τῶν πλεονεκτημάτων ὅπερ νομικῶς ὅτι παρορθεῖται τὸ νέον τοῦτο σύστημα ἀπέναντι τοῦ ἤδη ἐν χρήσει.